

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA”, IAȘI
ALBERT-LUDWIGS-UNIVERSITÄT, FREIBURG IM BREISGAU
INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „A. PHILIPPIDE“, IAȘI

**MONUMENTA
LINGVAE
DACOROMANORUM**

BIBLIA 1688

PARS X₂

Iob

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA”
IAȘI – 2012

**Fondatori ai proiectului
Monumenta linguae Dacoromanorum:**

Paul MIRON
Alexandru ANDRIESCU
Vasile ARVINTE
Elsa LÜDER-MIRON

Colaboratori ai colecției:

Tamara Adoamnei, Mihai Bogdan Aldea, Alexandru Andriescu, Mădălina Andronic, Ioana Anghel, Elena Ardeleanu, Vasile Arvinte, Eugen Beltechi, Eta Boeriu, Ioan Caproșu, Mircea Ciubotaru, Ștefan Colceriu, Ileana Comșulea, Dan Constantinescu, Eugenia Dima, Corneliu Dimitriu, Ștefan Aug. Doinaș, Mioara Dragomir, Vasile Drăguț, Ion A. Florea, Ioan-Florin Florescu, Constantin Frâncu, Ana-Maria Gînsac, Anca Gherman, Mihai Alin Gherman, Doina Grecu, Gabriela Haja, Ecaterina Ionașcu, Dumitru Irimia, Thomas Latzel, Alfred Lohr, Elsa Lüder, Coman Lupu, Aurelia Mihailovici, Paul Miron, Nicolae Mocanu, Dragoș Moldovanu, Mihai Moraru, Maria Moruz, Adrian Muraru, Eugen Munteanu, Lucia-Gabriela Munteanu, Dumitru Nica, Marie-Anne Nickau, Ion Nuță, Traian Ocneanu, Veronica Olariu, Vlad Sebastian Patraș, Gabriela Pavel, Dionisie Pîrvuloiu, Andrei Pleșu, Elena Popescu, Viorica Pamfil, Alexandra Roman-Moraru, Mircea Roșian, Sabina Rotenștein, Hans-Jürgen Speck, Felicia Șerban, Elena Tamba-Dănilă, Ecaterina Teodorescu, Stela Toma, Marietta Ujică, Mădălina Ungureanu, Sabin Vlad, Andreea Vlădescu-Lupu, Jan de Waard, Petre Zugun.

BIBLIA

DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ
VÊCHE ȘI NOAUĂ

IOV

Coordonator al noii serii:

Prof. univ. dr. Eugen MUNTEANU

Autorii volumului:

Dr. Ana-Maria GÎNSAC

Prof. dr. Elsa LÜDER

Dr. Maria MORUZ

Prof. dr. Eugen MUNTEANU

Dr. Lucia-Gabriela MUNTEANU

Pr. Dr. Dionisie PÎRVULOIU

Dr. Sabina ROTENȘTEIN

Dr. Mădălina UNGUREANU

Versiune informatizată:

Vlad Sebastian PATRAȘ

Îngrijitorul volumului:

Dr. Maria MORUZ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BIBLIA (română ; 1688)

Biblia 1688. - Freiburg ; Iași : Albert-Ludwigs-Universität-Freiburg :
Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1988-
vol.

ISBN 973-8243-32-7

Pars 10 : Iob / dr. Ana-Maria Gînsac, prof. dr. Elsa Lüder, dr. Maria Moruz, ... - 2012.
- ISBN 978-973-703-853-1

I. Gînsac, Ana-Maria

II. Lüder, Elsa

III. Moruz, Maria

002(498)"1688":22

003.349

091.07

22=135.1

811.135.1"16"

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

1. Generalități

Prin prezentul volum continuăm publicarea seriei *Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688* (MLD), inițiată în anul 1986, în cadrul unui proiect științific realizat în colaborare de Universitățile „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și „Albert Ludwig” din Freiburg, Germania. Structura inițială a seriei a fost păstrată. *Nota asupra ediției* conține normele aplicate în transcrierea interpretativă a celor trei texte pe care le edităm împreună (*Biblia* de la 1688, Ms. 45 și Ms. 4389) și va fi tipărită în fiecare dintre volumele seriei MLD. Am păstrat, de asemenea, principiul transcrierii interpretative a textelor chirilice vechi, adoptat de inițiatorii proiectului. Transcrierea în alfabet latin și în grafie actuală a celor trei vechi versiuni biblice pe care le edităm în paralel, *Biblia* de la București (1688), așa-numita versiune „*Milescu revizuită*” (Ms. 45) și așa-numita versiune „*Daniil Panoneanul*” (Ms. 4389), este, așadar, potrivit cerințelor filologiei românești moderne, una de tip interpretativ. Prin transcriere critică interpretativă înțelegem, potrivit principiilor larg acceptate ale paleografiei chirilice românești, echivalarea constantă și sistematică a slovelor chirilice prin corespondentele lor din alfabetul latin. Această operație este departe de a fi mecanică, din cauze multiple, între care cele mai importante sînt următoarele: existența în alfabetul chirilic a unor slove cu valori fonetice diferite, pe de o parte, și a mai multor slove cu valoare fonetică identică, pe de altă parte; inexistența unei codificări ortografice explicite în epoca veche a culturii românești; numeroasele inconsecvențe datorate scriitorilor sau tipografilor etc. Cititorul nespecialist trebuie să știe că diferența între o transcriere filologică științifică și alte tipuri de transcriere este fundamentală. Atitudinea științifică ne obligă la un respect absolut față de autenticitatea lingvistică a textului, ceea ce implică deopotrivă excluderea oricărei modernizări sau actualizări a formei cuvintelor, dar și a oricărei arhaizări artificiale a acesteia. Un factor deloc neglijabil care trebuie luat în calcul constă în opțiunile personale sau în preferințele scriitorilor ori ale tipografilor. Soluțiile pentru care am optat în rezolvarea acestor dificultăți sînt indicate detaliat și exemplificate în paragrafele următoare.

Am respectat, în linii mari, normele de transcriere practicate în volumele anterioare ale seriei MLD, pe care le-am sistematizat, adăugîndu-le o serie de noi reguli de transcriere menite să amelioreze imaginea grafică a unor

contexte fonetice și, implicit, să faciliteze o lectură mai fluentă cititorului obișnuit. Înainte de a prezenta în detaliu aceste norme, comune pentru toate cele trei versiuni pe care le edităm, vom menționa particularitățile paleografice principale ale celor două manuscrise, Ms. 45 și Ms. 4389.

Întocmit, după cum se știe, de Dumitru din Cîmpulung pentru mitropolitul Teodosie Rudeanu al Țării Românești, textul Ms. 45, aflat astăzi la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române, este scris pe hîrtie albă de foarte bună calitate, pe două coloane bine delimitate și simetrice. Grafia reflectă semiunciala chirilică curentă în secolul al XVII-lea, cu puține prescurtări dar cu destul de multe slove suprascrise. Scrisul este regulat și simetric, emanînd impresia de eleganță și siguranță. Transparența hîrtiei face ca, adesea, „negativul” scrierii de pe contrapagină să fie vizibil, fără să îngreuneze însă lectura. Cerneala de bază este neagră. Se mai folosește cerneală roșie, la scrierea titlurilor, a numerelor capitolelor și versetelor, precum și a vrahiiilor și a altor semne convenționale folosite pentru a marca intervenții în text sau alte notițe marginale.

În finalul *Cuvîntului înainte către cititori* din Ms. 45 se oferă anumite indicații de lectură, inclusiv explicații cu privire la unele semne speciale folosite de scriitor. În transcrierea interpretativă a textului, urmînd aceste indicații, am procedat astfel:

a) Punctul (.) sau virgula (,) scrise în textul original cu culoare roșie, care marchează sfîrșitul unui verset, au fost interpretate ca atare și notate cu punct, respectiv virgulă, potrivit „logicii interne” a frazei și normelor actuale de punctuație.

b) Semiparantezele pătrate [ ], desemnate în prefața menționată cu denumirea lor grecească, *diameson*, au fost reținute ca atare în transcriere, fără nici o mențiune în notele filologice. Aceste semiparanteze încadrează în text unele cuvinte, sintagme sau propoziții care nu se regăsesc în toate izvoadele folosite de traducători și considerate de aceea facultative („și cu acélea poate fi, și fără de acélea poate fi, tot să înțelêge vorba”).

c) Parantezele pătrate [ ] din textul original au fost reținute ca atare în textul transcrierii. Ele încadrează, după cum ni se spune în același *Cuvîntu înainte către cititori*, cuvinte, sintagme sau propoziții care se află doar în *Septuaginta* de la Londra (1653), izvor secundar folosit de revizori.

d) Semnele ˇ ˇ ˇ ˇ (vrahii), marcate cu roșu deasupra unui cuvînt sau a unei sintagme în interiorul textului și repetate pe margine, indică, de regulă, opțiuni de traducere

diferite sau variante lexicale, reținute de traducător sau de revizor din izvoarele avute la îndemână. Alteori, același semn marchează o omisiune de traducător sau de copist. În nota filologică am folosit formule adecvate de definire a acestor inserții.

e) Semnele √ sau " scrise cu roșu, inserate de regulă la începutul unui verset, marchează locul de inserție al unei trimiteri biblice. Aceste trimiteri biblice au fost transcrise ca atare, în forma prescurtată din text, ușor de recunoscut și de completat de către cititorul modern avizat. Când referințele biblice au fost date în original în limba slavonă, am completat în paranteze pătrate titlul referinței respective, așa cum apare el în *Biblia* slavonă de la Ostrog (1581), însoțit, în paranteze, de prescurtarea titlului respectiv din lista titlurilor biblice ale ediției noastre. De asemenea, au fost completate între paranteze pătrate slovele lipsă din sintagmele, expresiile sau propozițiile în limba slavonă, dându-se și traducerea acestora.

f) O mână desenată marginal cu roșu atenționează asupra unei trimiteri textuale la persoana lui Iisus Hristos. Am menționat explicit acest fapt în secțiunea de note filologice.

Cît privește Ms. 4389, textul biblic este prezentat pe două coloane, cu un scris regulat și relativ curat, în grafia chirilică semicursivă specifică și ea jumătății secolului al XVII-lea. Este folosită o cerneală neagră-cafenie în textul de bază și o cerneală roșie la scrierea titlurilor cărților biblice, a numărului capitolelor, a literei ornamentale cu care începe un capitol, precum și, rareori, la scrierea unor indicații marginale mai speciale. Scriptorul pare să fi fost aceeași persoană cu autorul traducerii sau al unei revizurii, după cum deducem din numeroasele inscripții marginale, scrise de aceeași mână și redactate în cunoștință de cauză. Ca și în cazul Ms. 45, am transcris integral toate aceste notații marginale, dându-le în note de subsol și descriindu-le într-o manieră cât mai explicită.

La fel ca în cazul Ms. 45, trimiterile biblice marginale din Ms. 4389, marcate în text, de regulă, printr-o linie oblică flancată de două puncte, au fost transcrise ca atare, în forma prescurtată din text, ușor de recunoscut și de completat de cititorul modern avizat. Când referințele biblice au fost date în original în limba slavonă, am completat în paranteze pătrate titlul referinței respective, așa cum apare el în versiunea slavonă de la Ostrog (1581), însoțit, în paranteze, de prescurtarea corespunzătoare din lista titlurilor biblice ale ediției noastre. Au fost de asemenea completate în paranteze pătrate slovele lipsă din sintagmele, expresiile sau propozițiile în limba slavonă, dându-se și traducerea acestora.

2. Notele filologice

Notele cu caracter filologic, pe care le-am tipărit separat, în capitolul *Note filologice și textuale*, potrivit structurii tradiționale a seriei noastre, au un caracter textual strict, referindu-se, pe lângă transcrierea tuturor inserțiilor marginale menționate mai sus, și la alte aspecte precum: semnalarea greșelilor evidente sau probabile ale scripto-

rului, corectate în textul transcris; omisiuni, ștersături sau autocorecturi ale scribului; inversări de sintagme sau de secvențe frastice, marcate de regulă în text cu cifre, lecțiuni nesigure sau probabile, grafii neobișnuite sau rare etc.

Aceste inserții marginale reprezintă indicii foarte prețioase despre complexitatea procesului de traducere sau de revizuire în care anonimii noștri predecesori din secolul al XVII-lea se lăsau angrenați. Definierea nuanțată a semnificațiilor și funcțiilor textuale ale acestor glose marginale este o sarcină filologică dificilă, implicând urmărirea atentă a versiunilor de bază, *Septuaginta* de la Frankfurt pentru Ms. 45 și *Biblia* de la Ostrog pentru Ms. 4389, în paralel cu versiunile auxiliare (slavonă, respectiv latinească). Rezolvarea integrală și sistematică a acestei sarcini am amînat-o pentru mai târziu, și anume pentru momentul cînd vom edita integral și autonom cele două versiuni manuscrise menționate. Deocamdată, pentru a rămîne în cadrele schemei „clasice” a seriei *Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688*, așa cum ne-am propus, ne-am mulțumit să le transcriem cu scrupulozitate, încercînd și o scurtă calificare a lor (explicație, corectură, adăugire etc.).

3. Problema lui *i/â*

Am continuat să scriem cu *i* și *sînt* din rațiuni de consecvență cu ansamblul seriei MLD.

4. Paginația

Ca în volumele anterioare din seria *Monumenta linguae Dacoromanorum*, paginația de referință în editarea *Bibliei* de la București (1688) o respectă pe cea originală. Întrucît paginația chirilică originală este consecventă și nu pune probleme, am preluat-o ca atare, transcriind valorile cifrice ale slovelor chirilice în echivalentele lor „arabe”, numerotînd și coloanele. Cît privește cele două manuscrise, am respectat, de asemenea, paginația originală notată, potrivit tradiției, cu literele chirilice corespunzătoare, renunțînd la paginația mecanică modernă.

5. Problema secvențelor în slavonă

Cuvintele, sintagmele, propozițiile sau frazele în slavonă, prezente în special în notațiile sau glosele marginale din manuscrise, au fost transliterate ca atare (completîndu-se în paranteze pătrate slovele lipsă) și traduse în secțiunea de note filologice.

6. Prescurtările

Prescurtările obișnuite ale scrisului chirilic au fost completate tacit. Se prescurtează, de regulă, substantive, adjective sau verbe cu mare frecvență în texte. Absența unei slove sau a unui grup de slove este marcată de obicei cu semnul prescurtării (˘), plasat deasupra cuvîntului. Cele mai frecvente prescurtări sînt de următoarele tipuri: *БЛ̣ ВН̣* = *blagoslovi* (B 1688, 289), *СВ̣НМДАДН* = *sfințului* (B 1688, 307), *Д̣А* = *David* (Ms. 45, 499, 857 et *passim*; B 1688, 288 et *passim*), *Д̣С̣* = *Dumnezeu* (Ms. 45, *passim*), *Д̣Н̣З̣Б̣* =

Dumnezeu (B 1688, 310), $\text{ДМНЗЪДЛ} = \text{Dumnezeul}$ (B 1688, 297), $\text{ДМНЕ} = \text{Doamne}$ (B 1688, 307), $\text{ДХЛЬ} = \text{Dubul}$ (B 1688, 317) sau $\text{ДХД} = \text{Dubul}$ (Ms. 45, 751, 901 et *passim*), $\text{МЛЪ} = \text{milă}$ (Ms. 45, 500, 507, 742, 834 et *passim*), $\text{МЛ ПИВ} = \text{milostiv}$ (Ms. 45, 505), $\text{МЛ ПИ} = \text{milostiv}$ (Ms. 45, 511) sau $\text{МЛ ПИВД} = \text{milostivul}$ (Ms. 45, 511, 517), $\text{МЛДѢКЪ} = \text{miluiesc}$ (Ms. 45, 507), $\text{МЛД} = \text{milui}$ (Ms. 45, 509, 512 et *passim*), $\text{МЛДАЦЕ} = \text{miluiește}$ (Ms. 45, 507, 508, 511 *passim*), $\text{МЛ ПЕНІА} = \text{milosteniia}$ (Ms. 512 et *passim*), $\text{МЛ ПИВІПІ} = \text{milostivit}$ (B 1688, 334), $\text{МЛ ПЕНІ} = \text{milostenii}$ (Ms. 45, 727), $\text{ІЕР ЛМ} = \text{Ierusalim}$ (Ms. 45, 728, 731, 832 et *passim*), $\text{МЛДН} = \text{miluit}$ (Ms. 45, 733, 734), $\text{НЕМА ПІВН} = \text{nemilostivi}$ (Ms. 45, 501), $\text{СФН ПДАВН} = \text{sfintului}$ (B 1688, 307), $\text{ДОМНЛД} = \text{Domnului}$ (Ms. 4389 et *passim*), $\text{ДБДЪ} = \text{David}$ (Ms. 4389, *passim*), $\text{ІПРА} = \text{împărat}$ (Ms. 4389, *passim*), $\text{ПРОРК} = \text{proroc}$ (Ms. 4389, *passim*).

7. Suprascrierile

În cele două manuscrise, slovele suprascrise sînt destul de frecvente. Suprascrierea este marcată inconsecvent prin semnul suprascrierii (titla: $\sim$); de multe ori, slovele suprascrise nu sînt marcate de titlă. Slove aflate în această poziție pot fi toate consoanele, cu o frecvență relativ mai mare grafemele *л, н, р, с* și *ч*. Foarte frecvent este suprascrisă semivocala *i* în poziție finală, de regulă cu funcție de desinență. În acest scop se folosește un semn special, o scurtă linie orizontală, semicurbă, cu un punct la mijloc (aproximativ: $\sim$, vezi mai jos, § 21, la slova *і*). Dintre vocale, *о* și *у* apar mai des în poziție suprascrisă: $\text{ПРА} = \text{prab}$ (Ms. 45, 445), $\text{ПРЕМА} = \text{preajma}$ (Ms. 45, 446), $\text{Е} = \text{eu}$ (Ms. 45, 446), $\text{ІПРД} = \text{întru}$ (Ms. 45, 447), $\text{ВОМЫКА} = \text{vor mînca}$ (Ms. 45, 499), $\text{ДЪЛЕГЪРИЛЕ КДВН ПЕЛД} = \text{dăzlegările cuvintelor}$ (Ms. 45, 499), $\text{ДЪНЕЗЪ} = \text{Dumnezeu}$ (Ms. 45, 500), $\text{НДАЪ ДДАЦЕ} = \text{nădăjduiește}$ (Ms. 45, 500), $\text{ПРОРОЧИЦЪ} = \text{prorociță}$ (Ms. 45, 534), $\text{А ДДН} = \text{au audșit}$ (Ms. 45, 552), $\text{А ФЪКД} = \text{au făcut}$ (Ms. 45, 553), $\text{ВОЛЪ ДА} = \text{vor lăuda}$ (Ms. 45, 554), $\text{ТЪВН} = \text{Thesvis}$ (Ms. 45, 727), $\text{АРАРА} = \text{Ararath}$ (Ms. 45, 728), $\text{ВАННЪКЪ} = \text{vécinică}$ (Ms. 45, 728), $\text{ВАНЧІ} = \text{vécii}$ (Ms. 45, 735), $\text{РЪ ДДАЛЕ} = \text{rînduielei}$ (Ms. 45, 741), $\text{ФРЪ СДАЦЕ} = \text{frîmsêțele}$ (Ms. 45, 745), $\text{САДАЧЕ} = \text{să-i ducem}$ (Ms. 45, 836), $\text{ШННЛ} = \text{ușilor}$ (Ms. 45, 838), $\text{МЕСАЛВ} = \text{Mesaloth}$ (Ms. 45, 845), $\text{РЪ ДД} = \text{rîndu}$ (Ms. 45, 845).

Uneori sînt suprascrise cîte două slove, în succesiune directă sau separat, la același nivel sau „în trepte”: $\text{НИ} = \text{nici}$ (Ms. 45, 445), $\text{НДА ДДКЪ} = \text{nădăjduiesc}$ (Ms. 45, 446), $\text{ІФН СЕРЬСЪ} = \text{înfîpseră-să}$ (Ms. 45, 447), $\text{ДОМНД} = \text{Domnul}$ (Ms. 45, 447), $\text{А ШН} = \text{audșind}$ (Ms. 45, 499), $\text{КДВН} = \text{cuvînt}$ (Ms. 45, 499), $\text{ІПРА} = \text{întrași}$ (Ms. 45, 531), $\text{МО} = \text{mort}$ (Ms. 45, 539), $\text{ПЪМВ} = \text{pămînt}$ (Ms. 45, 551), $\text{СТАПЕ} = \text{stêpene}$ (Ms. 45, 554), $\text{СЪРІ} = \text{sărînd}$ (Ms. 45, 728), $\text{КДРЪ} = \text{curînd}$ (Ms. 45, 738), $\text{ЦЪ} = \text{țări}$ (Ms. 45, 836), $\text{ЖІДВЛ} = \text{jidovilor}$ (Ms. 45, 845), $\text{ЛЕПДА} = \text{lepădînd}$ (Ms. 45, 851) sau, mai rar, chiar în grupuri de cîte trei: $\text{КЪ ПДА} = \text{cîntași}$ (Ms. 45, 447), $\text{ПРЕНЕКДРА ПІА} = \text{pre necurați piêrde}$ (Ms. 45, 499), $\text{ВДА} = \text{vêrde}$ (Ms. 45, 539), $\text{УАЕ} = \text{unde}$ (Ms. 45, 539), $\text{РЪ ПДАЕ} = \text{răspunde}$ (Ms. 45, 556), УАЕ

= unde (Ms. 45, 740), $\text{СФІ ЦІ} = \text{sfînșindu}$ (Ms. 45, 746), $\text{УАЕ} = \text{unde}$ (Ms. 45, 841).

Ca soluție tehnică de transcriere, am ales „coborîrea” în rînd a slovelor respective, fără nici o indicație.

În textul tipărit al *Bibliei* de la 1688, slovele suprascrise sînt frecvente, în general la capăt de rînd. Suprascrierea este marcată prin semnul suprascrierii (titla: $\sim$) consecvent în cazul consoanelor *л, н, р, с, ѝ, ч, ц, ш* și al vocalei *о*. În celelalte situații, suprascrierea nu este marcată întotdeauna: $\text{ДЕ ПЖ} = \text{dentțiu}$ (B 1688, 289), $\text{МЛ ПИВІПІ} = \text{milostivit}$ (B 1688, 334), $\text{РЪМА} = \text{rămași}$ (B 1688, 292), $\text{РЪ ВДОУ} = \text{războiu}$ (B 688, 292), $\text{НДМЪРД} = \text{numărul}$ (B 1688, 292) $\text{А} = \text{al}$ (B 1688, 296), $\text{НАСА} = \text{Nathan}$ (B 1688, 296), $\text{ПЪ} = \text{tău}$ (B 1688, 312), $\text{ДН ЦН} = \text{dinți}$ (B 1688, 314), $\text{НО} = \text{noi}$ (B 1688, 316), $\text{ЛДА} = \text{luat}$ (B 1688, 318).

Uneori sînt suprascrise cîte două slove, în același cuvînt: $\text{ВЕ СД} = \text{Vethsur}$ (B 1688, 289), $\text{ПРОРОЧИ ДА} = \text{prorocind}$ (B 1688, 319).

Și în acest caz am optat pentru transcrierea la rînd a slovelor respective, fără nici o indicație specială.

8. Scrierea cu majusculă

Potrivit regulilor ortografice actuale, teonimele și numele asimilate acestora au fost scrise cu majusculă: *Dumnezeu*, *Domnul*, *Atotputernicul*, *Atotșitorul* etc. Nu am folosit scrierea cu majusculă a pronumelor teofore, pentru a nu crea dificultăți majore în procesul prelucrării automate a textelor.

9. Numerotarea versetelor

Numărul versetelor a rămas cel din original, care reproduce numerotarea *Septuagintei* de la Frankfurt (1597). Nu sînt greșeli de numerotare, de aceea nu a fost necesară intervenția noastră în textul *Bibliei* de la București (1688). Numerotarea versetelor din manuscrise a fost păstrată ca atare, atunci cînd ea coincide cu aceea din textul-reper reprezentat de *Biblia* de la 1688. Cînd apar diferențe, numărul versetului din manuscrise a fost scris între paranteze drepte, [ ], iar textul a fost aliniat potrivit versetului corespunzător din textul tipărit la 1688, cu adoptarea numerotării de acolo. Varianta actualizată a traducerii *Septuagintei*, tipărită pe coloana a cincea, urmează întocmai numerotarea versetelor din *Biblia* de la 1688, confruntată cu izvorul grecesc principal, *Septuaginta* de la Frankfurt (1597).

10. Accentul, spiritele

Problema accentului este una importantă și delicată, ignorată complet pînă acum de filologii români, cu consecințe regretabile. Atît în textul tipărit, cît și în manuscrise, accentele sînt notate cu mare frecvență, deși nu în mod consecvent: cel ascuțit ($\acute{}$) pe vocale din interiorul cuvîntului, cel grav ($\grave{}$) pe vocale finale sau pe cuvinte monosilabice. Am reținut accentuarea, folosind, în mod convențional, un singur accent, cel ascuțit, în următoarele cazuri:

1) atunci când accentuarea marcată a cuvîntului românesc obișnuit este diferită de cea din româna standard actuală: *ἀκόλο* = *acoló* (B 1688, 287, 302, Ms. 45, 448) sau *ἀκωλω* = *acoló* (Ms. 45, 501, 505, 731, 732, 737, 888), *δαβίδα* = *David* (B 1688, 296), *σαδλ* = *Saúl* (B 1688, 297), *σολομόν* = *Solomón* (B 1688, 297), *τῆμπενε* = *tîmpene* (B 1688, 304), *Ἰιδовы* = *jidovi* (Ms. 45, 455), *πελιца* = *pielîța* (Ms. 45, 749), *δέ κωλα* = *dencoleá* (Ms. 45, 842), *τάλαζι* = *tálanzi* (Ms. 45, 854), *ἱτοριε* = *istorie* (Ms. 45, 905);

2) întotdeauna la numele proprii, atunci când accentul este marcat în textul chirilic original: *ἀδάμ* = *Adám* (B 1688, 287), *καϊνάν* = *Cainán* (B 1688, 287), *δοδανίν* = *Dodanín* (B 1688, 287), *ἐβέρ* = *Evér* (B 1688, 287), *φалеκ* = *Faléc* (B 1688, 287), *Λιβάνδα* = *Livánului* (Ms. 45, 454), *Κορέ* = *Coré* (Ms. 45, 459), *Ἰορδάνδα* = *Iordánului* (Ms. 45, 459), *Βησάβη* = *Virsavée* (Ms. 45, 463), *Ἰσαία* = *Isaía* (Ms. 45, 529), *Ὀζία* = *Ozía* (Ms. 45, 534), *Μανασσι* = *Manassí* (Ms. 45, 536), *Ἰωνάδα* = *Ionáthan* (Ms. 45, 731), *Ναβδχωδωνώσω* = *Navubodonósor* (Ms. 45, 736), *ἔθιοπιε* = *Ethiopié* (Ms. 45, 737), *Βεθωρω* = *Vethoró* (Ms. 45, 738), *Ἰαρέθ* = *Iaréth* (Ms. 45, 738), *Ἰδαίδ* = *Iudáth* (Ms. 45, 744), *Διμιτρίε* = *Dimitrié* (Ms. 45, 847), *Ἰόρρα* = *Iórra* (Ms. 45, 850), *Λισία* = *Lisía* (Ms. 45, 878), *Νικάνω* = *Nicánor* (Ms. 45, 880);

3) la cuvintele neologice, în raport cu norma epocii (grecisme, slavonisme, latinisme, ebraisme): *ἀλιμόθ* = *alimóth* (B 1688, 298), *ἀμασενίθ* = *amasseníth* (B 1688, 298), *ἰεσεφίμ* = *iesefím* (B 1688, 305), *ζακχό* = *záchó* (B 1688, 307), *χιερέθ* = *hieréthi* (B 1688, 300), *φελέθ* = *feléthi* (B 1688, 300), *ζακχίλορ* = *zakhílor* (B 1688, 306), *χοσαρέθ* = *botaréth* (B 1688, 310), *φασέκ* = *faséc* (B 1688, 328), *μασάνα* = *masána* (B 1688, 332), *ἐλεφάνδα* = *elefánd* (B 1688, 314), *νῆσιλιε* = *násilie* (Ms. 45, 863), *τίρα* = *tíran* (Ms. 45, 869), *πέδικότι* = *pendicostí* (Ms. 45, 876), *τρίφε* = *trífe* (Ms. 45, 885). În rarele situații în care astfel de cuvinte nu sînt accentuate în textul tipărit, au fost transcrise ca atare: *σοφερ* = *sofer* (B 1688, 298);

4) atunci când diferențiază forme flexionare omografe de prezent, respectiv perfect simplu sau viitor la verb, ori între forme verbale și alte părți de vorbire: *ἀδων* = *aduná* (B 1688, 298), *σρπ* = *surpá* (B 1688, 301), *προϊία* = *preoíiá* (B 1688, 303), *τῆβρ* = *turburá-sá* (Ms. 45, 445), *ἀδκ* = *adíncá* (Ms. 45, 446), *σβδκδρ* = *sá bucurá* (Ms. 45, 449), *σρвт* = *sárutá* (Ms. 45, 503), *σρп* = *surpá* (Ms. 45, 512), *πρ* = *împregiúră* (Ms. 45, 517), *гс* = *gustá* (Ms. 45, 519), *скдтр* = *scuturá* (Ms. 45, 537), *стриг* = *strigá* (Ms. 45, 539), *свадси* = *sá audzí* (Ms. 45, 539), *рвдик* = *rădicá* (Ms. 45, 831), *тп* = *întîmpiná* (Ms. 45, 850), *мик* = *mişcá* (Ms. 45, 887), *свмт* = *sá mutá* (Ms. 45, 894).

Tradiția ortografică chirilică românească a reținut folosirea spiritelor (´ și `), grafeme cu valoare fonetic-distinctivă în scrierea grecească dar fără valoare fonetică în chirilica popoarelor slave, ca și în cea românească. În *Biblia* de la București (1688) este marcat numai spiritul lin (´) pe vocalele inițiale, singur sau însoțit de accentul ascuțit (´´), acolo

unde este cazul: *ἄσ* = *au* (B 1688, 287), *ἄσρδ* = *auru* (B 1688, 306), *ἔλ* = *el* (B 1688, 305), *οὔνηλατελε* = *unétele* (B 1688, 306).

Întrucît sînt păstrate în virtutea tradiției și nu au nici o funcție fonologică, spiritele au fost ignorate în procesul de transcriere.

11. Inconsecvențe grafice

Am păstrat inconsecvențele grafice de tipul *ἀβιγέα* = *Avighéa*/ *ἀβιγέα* = *Avighéia* (ambele în B 1688, 288, coloana a doua).

12. Scriptio continua și folosirea cratimei

Prezentă mai ales în Ms. 45 și mai puțin în Ms. 4389 și *Biblia* de la 1688, ne-separarea cuvintelor (*scriptio continua*), obișnuită în scrierea medievală și chiar în unele incunabule din perioada Renașterii, nu pune în general probleme de transcriere. Potrivit obiceiurilor larg răspândite la scriitorii din secolele al XVI-lea – al XVII-lea, marcarea granițelor dintre cuvinte este arbitrară, cuvintele mai scurte, inclusiv formele atone ale pronumelor personale sau auxiliarele verbale la formele compuse, fiind scrise „legat” de celelalte. În toate cazurile, am aplicat regulile ortografiei românești actuale, folosind cratima ori de câte ori a fost cazul: *σικωνδς* = *dzicóndu-sá* (Ms. 45, 791), *σδзидит* = *s-au zídít* (Ms. 45, 792), *ἀδατοуορελ* = *au datu-o pre ea* (Ms. 45, 792), *πομενίβα* = *romeni-va* (Ms. 45, 793), *ἴτοαρχε* = *întoarce-te* (B 1688, 298), *грешитам* = *greșit-am* (B 1688, 312). Cuvintele compuse de tipul verbului *binecuvînta* (*σῶλβίνε κδβινίτβζε* = *sá-l binecuvîntéze*, în B 1688, 300) ori al substantivelor *fărădelege* (*φῶρδ* *δὲ* *λέψε* = *fărădelege*, B 1688, 317) sau *untdelemn* (*οὔντδ* *δὲ* *λέμινδ* = *untdelemnului*, în B 1688, 306) au fost transcrise după regulile actuale. Dar, în situațiile în care sudura elementelor componente nu s-a finalizat, am transcris despărțit: *οὔντδ* *δὲ* *λέμινδ* = *untul de lemnul* (B 1688, 309).

13. Consoane geminate

În general, consoanele geminate apar în tipăritura de la 1688 mai cu seamă în redarea, după textul *Septuagintei*, a numelor proprii ori a unor xenisme (ebraisme menținute ca atare în traducerea grecească). Pentru a indica opțiunea „etimologizantă” a scriitorului, am păstrat în transcriere, în aceste cazuri, grafia din original: *ἀμαλλίθ* = *Amallíthi* (B 1688, 304), *ἀμασενίθ* = *amasseníth* (B 1688, 298), *ματθάνια* = *Matthánia* (B 1688, 298), *μελίθ* = *Mellíthi* (B 1688, 298), *ἰσσαχάρ* = *Issahár* (B 1688, 305), *χεπείλορ* = *betteilor* (B 1688, 309).

14. Punctuația

Pentru facilitarea unei lecturi corecte, am întrebuițat semnele de punctuație curente (, . : ; ? ! –), în conformitate cu regulile punctuației actuale. Folosirea acestor semne de punctuație urmează „logica internă” a discursului original, așa cum se configurează aceasta în originalul grecesc primar,

Septuaginta de la Frankfurt (1597), confruntat cu textul critic modern din ediția Rahlfs a *Septuagintei*. Cazuri mai speciale:

- linia de pauză (–) a fost folosită pentru a marca absența unui verb copulativ subînțeles în originalul grecesc;
- ghilimelele („”, « » și ‘ ’), inexistente în original, au fost folosite potrivit regulilor actuale de marcare a vorbirii directe și a vorbirii indirecte libere. Ordinea citatului în citat a fost următoarea: *Și grăi Domnul către Gád, cel ce vedea, lui David, zicînd: „Pasă și grăiește către David zicînd: «Așa zice Domnul: ‘Trei eu voi rădica preste tine. Alége fie una dentru iale și-ți voi face fie’»”* (B 1688, 302).
- parantezele rotunde ( ) au fost menținute ca atare în transcrierea *Bibliei* de la 1688. Ele încadrează, ca și în Ms. 45, cuvinte, sintagme sau propoziții care se află doar în *Septuaginta* de la Londra (1597).

15. Alineatele

În *Biblia* de la București (1688) nu se folosesc alineate. Cu excepția titlurilor cărților și ale capitolelor, scrise centrat, pe rînd nou, versetele, numerotate marginal, sînt scrise în continuare. Începutul versetului este marcat prin majusculă, iar finalul prin punct. Între versete este lăsat, consecvent, un blank tipografic suficient de mare încît să permită identificarea versetelor. Am optat, la fel ca în volumele anterioare ale seriei, pentru alinierea de la capăt de rînd a versetelor *Bibliei* de la 1688, cu numerotarea din original, păstrată ca reper și pentru cele două vechi variante de traducere rămase în manuscris. Observăm, încă o dată, că, în mod firesc, între Ms. 45 și *Biblia* de la 1688 sînt puține diferențe în numerotarea versetelor, în vreme ce, în cazul Ms. 4389, diferențele, numeroase, sînt date de respectarea, de către traducător, a organizării versetelor din *Biblia* de la Ostrog (1581), de care s-a slujit și sub acest aspect.

16. Greșelile de copist sau de tipar

Greșelile tipografice ori cele de transcriere ale scriitorilor din Ms. 45 și Ms. 4389 au fost corectate în textul transcris, specificîndu-se acest lucru în notele filologice finale.

17. Versiunea modernă

Versiunea modernă originală a textului biblic („coloana a cincea“ în schema redacțională a seriei) a fost concepută de inițiatori ca un instrument auxiliar pentru înțelegerea vechilor versiuni românești editate. Autorii traducerii au fost rugați să ia ca bază textele originale de la 1688, în comparație cu originalele lor (FRANKF., OSTROG și VULG.). Textul traducerii noastre este redactat în limba română literară actuală, în limitele stilului biblic tradițional, adică fără inovații terminologice neologice, dar cu renunțarea la arhaisme anacronice.

18. Comentariile

La fel ca versiunea modernă, *Comentariile* sînt destinate unei mai bune înțelegeri a textelor biblice românești, se adresează cititorului român instruit și vizează mai ales:

- aspecte traductologice impuse de compararea textelor românești primare (B 1688, Ms. 45, Ms. 4389) cu originalele cunoscute; s-a urmărit evidențierea eventualelor greșeli de traducere sau a pasajelor neclare (*loca obscura*);
- aspecte traductologice impuse de compararea celor trei texte de bază (B 1688, Ms. 45, Ms. 4389) între ele și cu principalele versiuni românești succesive (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1914, BIBL. 1921, CORN., RADU-GAL., ANANIA); s-a urmărit evidențierea eventualelor greșeli de traducere, a unor opțiuni aberante, a orientării spre izvoare diferite, a unor evoluții semantice interesante;
- succinte informații și explicații cu caracter enciclopedic, cu privire la *realia biblica* (rituri, instituții, veșminte, unelte, plante, animale, tehnică civilă și militară etc.);
- succinte explicații ale unor concepte sau cuvinte rare din textele de bază, nemaîntelese de cititorul de astăzi;
- referințe la literatura antică, orientală sau clasică, precum și la literatura patristică;
- explicații privitoare la onomastica biblică (antroponimie, teonimie, toponimie, hidronimie etc.).

19. Indicele de cuvinte și forme

Indicele de cuvinte și forme al volumului cuprinde toate elementele lexicale care apar în textul tipărit la 1688 al cărții *Iov*, împreună cu formele pe care acestea le au în context. Întrucît onomastica biblică specială (numele proprii) va face obiectul unui indice general final al ediției noastre, au fost incluse în *Indice*, dintre numele proprii, doar teonimele.

Potrivit structurii practicate și în volumele anterioare ale seriei, fiecare intrare cuprinde, în primul paragraf: forma-titlu a cuvîntului, precizarea primei atestări, descrierea morfologică, echivalarea în limbile germană și franceză a sensului sau a sensurilor pe care le are cuvîntul în contextul biblic, numărul de ocurențe. Următoarele paragrafe conțin formele cuvîntului, organizate după criteriul alfabetic, urmate de analiza morfologică și de ocurențele fiecărei forme, în ordinea apariției, precizîndu-se capitolul și versetul (exemplu: 13, 9). În partea finală a fiecărei intrări am semnalat formele care fac parte din îmbinări stabile (locuțiuni, expresii), notînd cu asterisc fiecare utilizare de acest tip (exemplu: 9, 2*; 19, 4*; 36, 3*; etc.).

Pentru stabilirea formei-titlu, a fost luată ca reper forma literară actuală a cuvîntului, după *Dicționarul limbii române*, redactat sub egida Academiei Române. Aceasta subsumează toate variantele grafice și fonetice ale lexemului: ex. **drept** – *dirept*, **fier** – hier, **întîmpină** – *întimpina*, *timpina* etc. Accentuarea s-a făcut conform normelor literare actuale, rămîinînd marcat accentul și pe formele care prezintă o accentuare diferită de cea actuală. Acolo unde accentul nu a putut fi stabilit, forma-titlu a fost lăsată neaccentuată. Nu am dublat accentul pe litera *é*, care, prin convenția stabilită în ediția noastră, redă întotdeauna un *e* deschis accentuat.

La precizarea primei atestări, ne-am raportat la *Dicționarul limbii române* al Academiei Române, seria veche și seria nouă, comparat cu *Micul dicționar academic* (MDA),

volumele I-IV, București, 2001-2003 și cu ediția a treia a dicționarului bilingv al lui H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, volumele I-III, Wiesbaden – Cluj-Napoca, 2000-2005, verificând exactitatea formelor și surselor și indicând, ori de câte ori a fost cazul, atestarea cuvintelor prin antroponime sau toponime corespunzătoare, inclusiv derivate: ex. **cuptór** : (1501 SUCIU / în top. *Kuptor*); **cureá** : (1533 DRHB/ în top. *Curălușa*); **de²** (prep.) : (1504 DLRV/ în top. *Vai-de-ei*); **feciór** : (c. 1348 DLRV/ în antr. Marco *Fecior*). În cazul surselor care nu au indici de cuvinte și forme (nume comune și proprii), s-a indicat pagina: **alergător** : (1608-1613 VARLAAM, L. 287), **fericí** : (1563 CORESI, PRAXIU 324), **fericít** : (1581 CORESI, EV. 20); **nepovestít** : (1683 DOS. PAR. III 72^v). Au fost reținute ca prime atestări și acele variante cu valori morfologice diferite față de cuvintele din *Biblia* de la 1688: **înghețát** : (1581 CORESI, EV. 364 (*pb.*)) : adj. : „gefroren” : „glacé” : (1x). Alfabetizarea cuvintelor-titlu prefixate s-a făcut după principiul *Dicționarului limbii române*, precizându-se însă atestarea formei specifice textului *Bibliei* de la 1688: ex. **învinuí** : (**vinuí**: 1581 CORESI, EV. 274) : v. IV : „beschuldigen” : „inculper, accuser, incriminer” : (1x); **cúrge** : (**curre**: înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „fließen” : „couler, bondir” : (4x). Au fost, de asemenea, utilizate edițiile: *Dictionarium Valachico-Latinum. Primul dicționar al limbii române* [c. 1650]. Studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, București, Editura Academiei Române, 2008; *Psaltirea Hurmuzachi*, vol. I-II. Studiu filologic, studiu lingvistic și ediție de Ion Gheție și Mirela Teodorescu, indice de cuvinte de Rovena Șenchi, Editura Academiei Române, București, 2005, precum și alte lucrări filologice și volume de documente recent tipărite. În acest sens, bibliografia a fost actualizată, eliminându-se unele ediții vechi, modificându-se, unde situația a impus-o, și siglele. Pentru stabilirea perioadei de atestare a unor texte din secolul al XVI-lea ne-am raportat la monografia *Originile scrisului în limba română*, Ion Gheție, Al. Mareș (autori), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985.

În privința numelor de popoare, comunități etnice sau triburi biblice, am optat pentru considerarea acestora ca nume comune și am stabilit forma-titlu în funcție de izvoarele lexicografice utilizate sau, acolo unde a fost cazul, de *Biblia* ortodoxă sinodală contemporană, ca reper pentru formele aflate în uzul literar actual ale respectivelor etnonime.

Pentru stabilirea și echivalarea sensurilor cuvântului în limbile germană și franceză am făcut apel la mai multe variante de traducere ale *Bibliei* în limbile germană și franceză. Sensurile sau formele speciale, nelexicalizate în cele două limbi, au fost echivalate prin scurte definiții: ex. **nemestecát** : (1559-1560 BRATU) : adj. : „ungekaut” : „qui n'est pas mâché” : (1x), **covírşí** : (1608-1613 VARLAAM, L. 229) : v. IV : „weiterkommen, überschreiten” : „aller au delà, franchir” : (4x) sau **cobúz** : (1632 EUSTR. PRAV.) : s. n. : „Musikinstrument” : „instrument de musique” : (3x). În cazul cuvintelor cu mai multe sensuri în text, acestea au fost echivalate și diferențiate prin numerotare: **drept** : (1437 DERS / în top. *Dereptul*) : adj./s. : „1. gerade, 2. recht, richtig, 3. rechts, 4. Recht, 5.

Gerechter” : „1. droit, 2. juste(-ment), 3. à droite, 4. droit, 5. juste” : (40x).

Având în vedere faptul că textul biblic de la 1688 prezintă, în chip firesc, variante și forme vechi sau rare, au fost făcute corelațiile lexicografice necesare pentru majoritatea formelor diferite ale cuvintelor-titlu (varianta lexicale și fonetice, forme paradigmatiche neregulate etc.).

Nu au fost stabilite intrări de sine stătătoare pentru instrumentele gramaticale, pe care le-am considerat împreună cu forma paradigmatică din care fac parte (este cazul conjuncției *să*, ca marcă a modului conjunctiv, al articolului, al pronumelui reflexiv, ca marcă a diatezei reflexive, al verbelor auxiliare). O excepție o constituie articolul hotărât masculin *lui*, care a fost tratat separat, cu atât mai mult cu cât el însoțește de foarte multe ori, în textele publicate aici, nume proprii, care nu sînt cuprinse în indicele nostru.

O formă primară a indicelui a fost realizată semiautomat, ca și în cazul volumului al VII-lea al seriei *Monumenta linguae Dacoromanorum*, cu ajutorul unui program de adnotare și a unei interfețe de verificare/ validare a corectitudinii analizelor, realizate de Vlad Sebastian Patraș, colaborator al Centrului de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum”.

Indicele cărții Iov a fost corectat de Ana-Maria Gînsac, Maria Moruz, Sabina Rotenștein și Mădălina Ungureanu și revizuit de Sabina Rotenștein, cu colaborarea prof. univ. Mircea Ciubotaru; consultanți științifici pentru indice: prof. univ. Eugen Munteanu, cercetător principal I Gabriela Haja și prof. univ. Elsa Lüder-Miron, pentru revizia echivalărilor lexemelor în limbile germană și franceză.

20. Prezentarea textelor și structura ediției

Potrivit proiectului inițial al seriei, continuăm să prezentăm textele editate pe coloane, după cum urmează:

- coloana I: textul chirilic original al *Bibliei* de la 1688, în facsimil;
- coloana a II-a: transcrierea interpretativă a textului *Bibliei* de la 1688;
- coloana a III-a: transcrierea interpretativă a textului versiunii „Milescu revizuită” (Ms. 45);
- coloana a IV-a: transcrierea interpretativă a textului versiunii „Daniil-Andreean Panoneanul” (Ms. 4389);
- coloana a V-a: versiunea modernă realizată de autorii ediției (*vide supra*, § 17).

21. Inventarul grafemelor și valorile lor fonetice

Setul de litere folosit la tipărirea *Bibliei* de la București (1688) este cel întrebuintat în genere în tipărișurile muntenesti din epocă. Este o scriere chirilică de tipar clară, lizibilă, regulată, relativ mărunță. Majusculele obișnuite au înălțimea de 3 mm, iar minusculele de 1,7 mm. Titlurile interioare sînt tipărite cu majuscule normale, iar colofonul cu minuscule cu dimensiunea de 3 mm. Oglinda paginii este de 300 x 180 mm, iar textul este cules pe două coloane, fiecare coloană avînd dimensiunile 300 x 85 mm. Primul cuvînt din fiecare

И/и (ije)

Această slovă are următoarele valori fonetice:

1. Notează vocala *i*, în orice poziție: **ѣнимъ** = *inimă* (B 1688, 307), **ѣнимиле** = *inimile* (B 1688, 306), **зѣлеле** = *zilele* (B 1688, 287), **шѣ** = *și* (B 1688, 287), **иъ бѣвѣще** = *izbăvește* (Ms. 45, 283), **къвиѣте** = *cuvinte* (Ms. 45, 499), **ѣнима** = *inima* (Ms. 45, 499), **причѣпера** = *pricêperea* (Ms. 45, 499), **прѣчилѣ** = *pruncilor* (Ms. 45, 499), **кърѣриѣ** = *cărările* (Ms. 45, 500), **чѣрюриѣ** = *ceriurile* (Ms. 45, 500), **чиѣстѣше** = *cinstêște-o* (Ms. 45, 501), **чинева** = *cineva* (Ms. 45, 502), **ѣнимѣ** = *inimile* (Ms. 45, 503), **лъцима** = *lățimea* (Ms. 45, 503), **лѣкрѣрилѣ** = *lucrurile* (Ms. 45, 504), **вѣфолѣси** = *vor folosi* (Ms. 45, 504), **фѣрѣмиѣте** = *fără minte* (Ms. 45, 507), **нѣмиѣте** = *nu minte* (Ms. 45, 507), **вѣне** = *bine* (Ms. 45, 509), **фѣричиѣ** = *fericiți* (Ms. 45, 511), **никъѣры** = *nicăieri* (Ms. 45, 513), **нѣмѣрилѣ** = *neamurile* (Ms. 45, 727), **дѣпрѣмѣне** = *dentru mine* (Ms. 45, 729), **зѣсе** = *dzise* (Ms. 45, 729), **копиѣ** = *copile* (Ms. 45, 729), **тигрѣ** = *Tigris* (Ms. 45, 731), **пѣриѣци** = *părinți* (Ms. 45, 733), **сѣиѣциѣ** = *sfinții* (Ms. 45, 733), **зѣсе** = *dzise* (Ms. 45, 733), **прѣвѣтитѣриѣ** = *pre vestitorii* (Ms. 45, 737), **дѣакоперѣ** = *au acoperit* (Ms. 45, 739), **фѣиѣ** = *fiii* (Ms. 45, 740), **пѣриѣцилѣ** = *părinților* (Ms. 4389, 733), **пѣниѣ** = *porniți* (Ms. 4389, 733), **фѣрѣделѣѣюѣрѣ** = *fărădeleginirea* (Ms. 4389, 733), **вѣцри** = *voștri* (Ms. 4389, 735).

2. Notează semivocala *i* la final de silabă: **маѣка** = *maica* (B 1688, 309) și pe *i* asilabic: **къчи** = *căci* (B 1688, 289), **лѣи** = *lui* (B 1688, 315), **тоѣци** = *toți* (B 1688, 309), **коѣ** = *coți* (Ms. 45, 363), **ниѣ** = *nici* (Ms. 45, 445), **къѣтаѣ** = *cîntați* (Ms. 45, 447).

3. Prevăzută cu semnul scurtimii (˘), marchează, nesistematic, semivocala *i*, în poziție finală, după vocală: **дѣмѣдѣиѣ** = *Domnului* (B 1688, 288), **лѣиѣ** = *lui* (B 1688, 287), **сѣиѣтѣдѣиѣ** = *sfințului* (B 1688, 309) **вѣвѣлѣонѣдѣиѣ** = *Vavilonului* (Ms. 4389, 735).

Am renunțat la notarea în transcriere a alternanței consoană dură/ consoană moale, la sfârșitul unor cuvinte, în grafii ca **хѣрѣвѣиѣ**, transcris *heruvimi* (Ms. 45, 363). Considerăm că avem de a face în acest caz cu o simplă alternanță grafică, fără funcție distinctivă, rezultat aleatoriu al dorinței de economie a spațiului din partea scriitorului. Exemple: **сѣраѣиѣ** = *serafimi* (Ms. 45, 533), **ѣрѣѣ** = *iarăși* (Ms. 45, 535, 728), **нѣвѣрѣѣпѣѣ** = *nu-mi vor răspunde* (Ms. 45, 556), **сѣдѣгѣѣѣѣ** = *slugă-mi ești* (Ms. 45, 559), **ѣѣдѣѣѣ** = *îmi aduceam* (Ms. 45, 728), **ѣрѣѣѣ** = *arată-mi* (Ms. 45, 731), **ѣлѣѣ** = *aleși* (Ms. 45, 733), **сѣѣдѣѣѣ** = *să-mi dea mie* (Ms. 45, 733), **шѣѣвѣѣ** = *și-mi va fi* (Ms. 45, 747), **ѣчѣлѣѣ** = *același* (Ms. 45, 886), **трѣгѣѣдѣѣ** = *trăgîndu-și* (Ms. 45, 888).

І/і

Această slovă are următoarele valori:

1. Notează, de obicei în poziție inițială, cu preponderență în numele proprii și în cuvinte neologice, vocala *i*: **ѣла** = *Îla* (B 1688, 288), **ѣзмаѣѣ** = *Izmail* (B 1688, 287), **ѣсраѣѣ** = *Israel* (B 1688, 309); notează, de asemenea, în aceeași

poziție, și semivocala *i*: **ѣрѣѣ** = *Iaréd* (B 1688, 287), **ѣсѣѣѣѣ** = *iesefim* (B 1688, 305), **ѣрѣѣѣ** = *Ierusalim* (Ms. 45, 364), **ѣвѣѣѣѣ** = *Iosafat* (Ms. 45, 374), **ѣѣѣѣѣѣ** = *Iordánului* (Ms. 45, 459), **ѣрѣѣѣѣ** = *Ierovoam* (Ms. 45, 468).

2. Notează, uneori, în poziție mediană, accentuată sau neaccentuată, vocala *i* (pentru valoarea accentuată fiind folosită, în B 1688, mai ales slova **ѣ**, vezi mai sus): **ѣѣѣѣ** = *fiul* (B 1688, 300), **сѣрѣѣѣ** = *Sarúei* (B 1688, 288), **ѣѣѣѣѣ** = *țarinile* (Ms. 45, 728), **зѣсѣрѣ** = *dziseră* (Ms. 45, 729), **сѣѣѣѣѣ** = *să stingă* (Ms. 45, 730), **копиѣѣ** = *copilul* (Ms. 45, 733), **прѣѣѣѣ** = *pre tine* (Ms. 45, 735), **ѣѣ прѣѣѣ** = *au prins* (Ms. 45, 737), **чѣрѣѣѣѣ** = *cireșile* (Ms. 45, 738), **вѣсѣѣѣѣѣ** = *bisericile* (Ms. 45, 738), **зѣсѣ** = *dzise* (Ms. 45, 739), **ѣѣѣѣѣ** = *au pierit* (Ms. 45, 740), **чѣне** = *cine* (Ms. 45, 740), **рѣѣѣѣѣ** = *rădăcina* (Ms. 45, 741), **рѣѣѣѣѣѣ** = *răsplătire* (Ms. 45, 742), **шѣѣѣѣ** = *și ieși* (Ms. 45, 745), **сѣѣѣѣѣ** = *s-au mirat* (Ms. 45, 745), **сѣѣѣѣѣѣѣ** = *sfințindu* (Ms. 45, 746), **вѣнекѣѣѣѣѣ** = *binecuvîntară* (Ms. 45, 750), **сѣѣѣѣѣѣѣ** = *stăpîniră* (Ms. 45, 750), **сѣѣѣѣѣѣѣ** = *strigară* (Ms. 45, 750), **чѣѣѣѣѣѣѣѣ** = *cel ci să sparie* (Ms. 45, 751), **сѣѣѣѣѣѣѣ** = *sfințelor* (Ms. 45, 751).

3. Notează, uneori, în Ms. 4389, pe *i* asilabic final: **вѣрѣѣѣ** = *bărbați* (Ms. 4389, 748), **вѣѣ** = *voi* (Ms. 4389, 749).

/і

Prezentă în textele editate de noi doar ca minusculă, această slovă are următoarele valori:

1. Notează vocala *i*, apărînd doar înaintea altei vocale: **ѣѣѣѣѣ** = *fiul* (B 1688, 289), **ѣѣѣѣ** = *știi* (B 1688, 300), **сѣѣѣѣѣ** = *slugii* (B 1688, 300), **ѣѣѣѣѣ** = *avuție* (B 1688, 314), **ѣѣѣ** = *ție* (B 1688, 307, Ms. 45, 284 și 501), **къѣѣѣѣѣѣѣ** = *călătoria* (Ms. 45, 499), **сѣѣѣѣ** = *scrie* (Ms. 45, 503), **ѣѣѣѣѣѣ** = *avuție* (Ms. 45, 505), **вѣѣѣѣѣѣ** = *bucurie* (Ms. 45, 505 și 848), **ѣѣѣѣѣѣ** = *știind* (Ms. 45, 513), **вѣѣѣѣѣѣ** = *va scrie* (Ms. 45, 558), **вѣсѣѣѣѣѣ** = *veseliei* (Ms. 45, 561), **пѣѣѣѣѣ** = *pustiiu* (Ms. 45, 571), **прѣѣѣѣѣѣ** = *prorocia* (Ms. 45, 723), **гѣѣѣѣѣѣ** = *gînduam* (Ms. 45, 733), **вѣѣѣѣѣѣѣ** = *volnicie* (Ms. 45, 886), **вѣсѣѣѣѣѣ** = *veselie* (Ms. 45, 887), **ѣѣѣѣѣѣѣ** = *fiarale* (Ms. 45, 888), **сѣѣѣѣѣ** = *sabie* (Ms. 4389, 749), **рѣѣѣѣѣ** = *robie* (Ms. 4389, 750).

2. Notează semivocala *i*: **ѣѣѣѣѣѣѣѣ** = *amiazăzi* (B 1688, 294), **мѣѣѣ** = *miei* (B 1688, 307), **мѣѣѣѣ** = *mieu* (B 1688, 307), **мѣѣѣѣѣѣѣѣѣ** = *miazănoapte* (Ms. 45, 287 și 747), **вѣѣѣѣѣ** = *viață* (Ms. 45, 501), **нѣмѣѣѣѣѣѣѣѣ** = *namiazădzî* (Ms. 45, 586), **мѣѣѣѣ** = *mieu* (Ms. 45, 728).

3. Semnul ˘ (*i* suprascris), plasat foarte frecvent la sfârșitul unui cuvînt, notează semivocala *i*, vocala *i*, sau vocala *e*. Am optat de fiecare dată pentru valoarea impusă de contextul fonetic. În caz de dubiu, am privilegiat rostirea literară actuală: **вѣѣѣѣѣѣѣѣ** = *vei apropiia* (Ms. 45, 499), **сѣѣѣѣѣѣѣѣѣ** = *să priimăscă* (Ms. 45, 499), **къѣѣѣѣѣѣѣѣѣ** = *călătoria* (Ms. 45, 499), **ѣѣѣѣѣѣ** = *alții* (Ms. 45, 501), **нѣѣѣѣѣѣ** = *neștiind* (Ms. 45, 503), **дрѣѣѣѣѣѣѣѣ** = *dreptății* (Ms. 45, 506), **мѣѣѣѣѣѣѣ** = *meșterii* (Ms. 45, 507), **прѣѣѣѣѣѣѣѣ** = *prietenii* (Ms. 45, 507), **пѣѣѣѣѣѣѣѣ** = *părinții* (Ms. 45, 509), **сѣѣѣѣѣѣѣ** = *să-ți fie* (Ms. 45, 516), **мѣѣѣѣѣѣѣ** = *milostenii* (Ms. 45, 727), **вѣѣѣѣѣѣѣ** = *bărbații* (Ms. 45, 729), **сѣѣѣѣѣѣѣ** = *sfinții* (Ms. 45,

733), $\tilde{p}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{v}\tilde{e}\tilde{t}\tilde{i}\tilde{t}\tilde{o}\tilde{r}\tilde{i}\tilde{i}$ = *pre vestitorii* (Ms. 45, 737), $\tilde{c}\tilde{e}\tilde{t}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{i}\tilde{i}$ = *cețaii* (Ms. 45, 742), $\tilde{v}\tilde{o}\tilde{c}\tilde{i}\tilde{i}$ = *ochii* (Ms. 45, 742).

И/к (caco)

Această slovă are următoarele valori:

1. Notează în mod exclusiv consoana *c*, în orice poziție: $\tilde{k}\tilde{v}\tilde{t}\tilde{r}\tilde{v}$ = *cătră* (B 1688, 295, Ms. 45, 501), $\tilde{z}\tilde{i}\tilde{k}\tilde{z}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{d}$ = *zicînd* (B 1688, 295), $\tilde{a}\tilde{k}\tilde{o}\tilde{l}\tilde{o}$ = *acolo* (B 1688, 287), $\tilde{a}\tilde{d}\tilde{v}\tilde{k}\tilde{v}$ = *adîncă* (Ms. 45, 446), $\tilde{n}\tilde{v}\tilde{d}\tilde{v}\tilde{d}\tilde{e}\tilde{k}\tilde{v}$ = *nădăjduiesc* (Ms. 45, 446), $\tilde{k}\tilde{v}\tilde{t}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{i}$ = *cîntați* (Ms. 45, 447), $\tilde{a}\tilde{k}\tilde{o}\tilde{l}\tilde{o}$ = *acolo* (Ms. 45, 448), $\tilde{c}\tilde{o}\tilde{r}\tilde{e}$ = *Coré* (Ms. 45, 459), $\tilde{k}\tilde{v}\tilde{v}\tilde{n}\tilde{t}\tilde{i}$ = *cuvînt* (Ms. 45, 499), $\tilde{c}\tilde{u}\tilde{r}\tilde{a}\tilde{t}$ = *curat* (Ms. 45, 503), $\tilde{c}\tilde{a}\tilde{l}\tilde{a}\tilde{l}$ = *calea* (Ms. 45, 513), $\tilde{a}\tilde{t}\tilde{o}\tilde{c}\tilde{m}\tilde{a}$ = *atocma* (Ms. 45, 515), $\tilde{f}\tilde{v}\tilde{k}\tilde{v}\tilde{t}\tilde{v}\tilde{c}\tilde{a}$ = *făcutu-s-au* (Ms. 45, 519), $\tilde{c}\tilde{a}\tilde{r}\tilde{t}\tilde{a}$ = *cartea* (Ms. 45, 859), $\tilde{c}\tilde{a}\tilde{l}\tilde{a}\tilde{r}\tilde{i}\tilde{m}\tilde{e}\tilde{a}$ = *călărima* (Ms. 45, 859), $\tilde{t}\tilde{r}\tilde{v}\tilde{n}\tilde{i}$ = *trēbnic* (Ms. 45, 876), $\tilde{s}\tilde{v}\tilde{a}\tilde{v}\tilde{a}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{c}\tilde{u}\tilde{m}\tilde{a}$ = *să va încununa* (Ms. 45, 886).

Pentru a evita confuzia cu consoanele palatale corespondente (*che, chi*), în transcriere, am redat slova *к* prin *k* (consoana velară surdă), în situația în care această slovă, în cuvinte preluate ca atare din originalul grecesc, apare urmată de *χe/ χi*, ca în exemplele: $\tilde{v}\tilde{o}\tilde{k}\tilde{h}\tilde{e}$ = *Vókhe* (B 1688, 391), $\tilde{z}\tilde{a}\tilde{k}\tilde{h}\tilde{i}\tilde{l}\tilde{o}\tilde{r}$ = *zakhilor* (B 1688, 306).

2. Notează consoanele palatale *che* și *chi*, atunci cînd este urmată de *ε, и, ι, ї, ъ, ю, ѝ* sau *ш: кїєдрѡ* = *chiedru* (B 1688, 309), $\tilde{c}\tilde{h}\tilde{i}\tilde{e}\tilde{m}\tilde{a}\tilde{t}$ = *chiat* (B 1688, 295), $\tilde{c}\tilde{h}\tilde{i}\tilde{p}$ = *chîp* (B 1688, 298), $\tilde{a}\tilde{u}\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{m}\tilde{a}\tilde{t}$ = *au chemat* (Ms. 45, 446), $\tilde{u}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{a}$ = *urêchea* (Ms. 45, 499), $\tilde{v}\tilde{o}\tilde{c}\tilde{i}\tilde{i}$ = *ochii* (Ms. 45, 501), $\tilde{i}\tilde{n}\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{z}\tilde{a}\tilde{s}\tilde{u}\tilde{i}$ = *închezășui* (Ms. 45, 502), $\tilde{c}\tilde{h}\tilde{i}\tilde{p}$ = *chîp* (Ms. 45, 503), $\tilde{s}\tilde{a}\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{i}$ = *să cheată* (Ms. 45, 512), $\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{r}\tilde{a}\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{r}\tilde{a}\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{r}\tilde{a}\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{r}\tilde{a}$ = *cherast* (Ms. 45, 514), $\tilde{i}\tilde{n}\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{a}\tilde{g}\tilde{a}$ = *încheagă* (Ms. 45, 516), $\tilde{v}\tilde{o}\tilde{c}\tilde{i}\tilde{i}$ = *ochii* (Ms. 45, 833), $\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{m}\tilde{a}\tilde{r}\tilde{e}$ = *chemare* (Ms. 45, 870), $\tilde{i}\tilde{m}\tilde{p}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{c}\tilde{h}\tilde{e}\tilde{r}\tilde{e}$ = *împărechere* (Ms. 45, 871), $\tilde{c}\tilde{h}\tilde{i}\tilde{o}\tilde{t}$ = *chiot* (Ms. 45, 881).

Л/л (liude)

Notează în mod exclusiv consoana lichidă *l*, în orice poziție: $\tilde{l}\tilde{e}\tilde{m}\tilde{n}\tilde{u}\tilde{l}$ = *lemnul* (B 1688, 312), $\tilde{n}\tilde{u}\tilde{m}\tilde{e}\tilde{l}\tilde{e}$ = *numele* (B 1688, 312), $\tilde{g}\tilde{a}\tilde{l}\tilde{b}\tilde{e}\tilde{n}\tilde{i}$ = *galbeni* (B 1688, 307), $\tilde{f}\tilde{i}\tilde{i}\tilde{u}\tilde{l}$ = *fiul* (B 1688, 300), $\tilde{g}\tilde{l}\tilde{a}\tilde{s}\tilde{v}$ = *glasul* (Ms. 45, 284), $\tilde{l}\tilde{a}\tilde{c}\tilde{u}\tilde{i}\tilde{m}$ = *lăcuim* (Ms. 45, 287), $\tilde{D}\tilde{o}\tilde{m}\tilde{n}\tilde{u}\tilde{l}$ = *Domnul* (Ms. 45, 447), $\tilde{a}\tilde{k}\tilde{o}\tilde{l}\tilde{o}$ = *acolo* (Ms. 45, 448), $\tilde{L}\tilde{i}\tilde{v}\tilde{a}\tilde{n}\tilde{u}\tilde{l}\tilde{u}\tilde{i}$ = *Livánului* (Ms. 45, 454), $\tilde{p}\tilde{a}\tilde{r}\tilde{i}\tilde{m}\tilde{i}\tilde{l}\tilde{e}$ = *parimiile* (Ms. 45, 499), $\tilde{D}\tilde{o}\tilde{m}\tilde{n}\tilde{u}\tilde{l}\tilde{u}\tilde{i}$ = *Domnului* (Ms. 45, 500), $\tilde{c}\tilde{u}\tilde{v}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{t}\tilde{u}\tilde{l}$ = *cuvîntul* (Ms. 45, 501), $\tilde{c}\tilde{a}\tilde{i}\tilde{l}\tilde{e}$ = *căile* (Ms. 45, 502), $\tilde{c}\tilde{e}\tilde{l}\tilde{e}$ = *cèle* (Ms. 45, 503), $\tilde{c}\tilde{a}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{l}\tilde{e}$ = *carele* (Ms. 45, 504), $\tilde{d}\tilde{a}\tilde{s}\tilde{t}\tilde{u}\tilde{l}$ = *dăstul* (Ms. 45, 834), $\tilde{l}\tilde{i}\tilde{m}\tilde{b}\tilde{i}\tilde{l}\tilde{o}\tilde{r}$ = *limbilor* (Ms. 45, 886), $\tilde{l}\tilde{o}\tilde{c}\tilde{u}\tilde{l}$ = *locul* (Ms. 45, 886), $\tilde{p}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{i}\tilde{m}\tilde{i}\tilde{l}\tilde{o}\tilde{r}$ = *patimilor* (Ms. 45, 893).

М/м (mislete)

Notează în mod exclusiv consoana *m*, în orice poziție: $\tilde{m}\tilde{a}\tilde{i}\tilde{c}\tilde{a}$ = *maica* (B 1688, 309), $\tilde{n}\tilde{u}\tilde{m}\tilde{e}\tilde{l}\tilde{e}$ = *numele* (B 1688, 312), $\tilde{i}\tilde{e}\tilde{s}\tilde{e}\tilde{f}\tilde{i}\tilde{m}$ = *iesefim* (B 1688, 305), $\tilde{i}\tilde{m}\tilde{p}\tilde{a}\tilde{r}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{u}\tilde{l}$ = *împăratul* (Ms. 45, 283), $\tilde{m}\tilde{a}\tilde{i}\tilde{c}\tilde{a}$ = *maica* (Ms. 45, 283), $\tilde{p}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{a}\tilde{j}\tilde{m}\tilde{a}$ = *preajma* (Ms. 45, 446), $\tilde{D}\tilde{o}\tilde{m}\tilde{n}\tilde{u}\tilde{l}$ = *Domnul* (Ms. 45, 447), $\tilde{m}\tilde{a}\tilde{i}\tilde{e}\tilde{s}\tilde{t}\tilde{r}\tilde{i}\tilde{e}$ = *măiestrie* (Ms. 45, 499), $\tilde{m}\tilde{u}\tilde{t}\tilde{v}\tilde{r}\tilde{e}$ = *mîntuire* (Ms. 45, 505), $\tilde{m}\tilde{u}\tilde{t}\tilde{v}\tilde{r}\tilde{e}$ = *multă* (Ms. 45, 508), $\tilde{r}\tilde{a}\tilde{m}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{e}$ = *rămîne* (Ms. 45, 508), $\tilde{m}\tilde{i}\tilde{l}\tilde{o}\tilde{c}\tilde{i}\tilde{v}\tilde{u}\tilde{l}$ = *milostivul* (Ms.

45, 511), $\tilde{i}\tilde{n}\tilde{i}\tilde{m}\tilde{a}$ = *inima* (Ms. 45, 516), $\tilde{f}\tilde{i}\tilde{l}\tilde{i}\tilde{t}\tilde{i}\tilde{u}\tilde{m}$ = *Filistiu* (Ms. 45, 835), $\tilde{m}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{t}\tilde{e}$ = *minte* (Ms. 45, 893), $\tilde{j}\tilde{u}\tilde{m}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{e}$ = *jumătate* (Ms. 45, 895), $\tilde{m}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{r}\tilde{t}\tilde{e}$ = *moarte* (Ms. 45, 903).

Н/н (naș)

Notează în mod exclusiv consoana *n*, în orice poziție: $\tilde{n}\tilde{a}\tilde{l}\tilde{t}\tilde{e}$ = *nalte* (B 1688, 317), $\tilde{i}\tilde{n}\tilde{i}\tilde{m}\tilde{v}$ = *inimă* (B 1688, 307), $\tilde{a}\tilde{m}\tilde{o}\tilde{n}$ = *Amón* (B 1688, 320), $\tilde{n}\tilde{i}\tilde{c}\tilde{i}$ = *nici* (Ms. 45, 445), $\tilde{n}\tilde{a}\tilde{d}\tilde{a}\tilde{j}\tilde{d}\tilde{u}\tilde{i}\tilde{e}\tilde{s}\tilde{c}$ = *nădăjduiesc* (Ms. 45, 446), $\tilde{i}\tilde{n}\tilde{d}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{p}\tilde{t}\tilde{e}\tilde{a}\tilde{d}\tilde{z}\tilde{a}$ = *îndrepteadză* (Ms. 45, 446), $\tilde{i}\tilde{n}\tilde{t}\tilde{r}\tilde{u}$ = *întru* (Ms. 45, 447), $\tilde{D}\tilde{o}\tilde{m}\tilde{n}\tilde{u}\tilde{l}$ = *Domnul* (Ms. 45, 447), $\tilde{c}\tilde{u}\tilde{v}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{t}\tilde{u}\tilde{l}$ = *cîntați* (Ms. 45, 447), $\tilde{i}\tilde{n}\tilde{f}\tilde{i}\tilde{p}\tilde{e}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{r}\tilde{a}\tilde{s}\tilde{a}$ = *înfîșeră-să* (Ms. 45, 447), $\tilde{m}\tilde{i}\tilde{l}\tilde{o}\tilde{c}\tilde{t}\tilde{e}\tilde{n}\tilde{i}\tilde{i}$ = *milostenii* (Ms. 45, 727), $\tilde{p}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{m}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{e}$ = *pre mine* (Ms. 45, 728), $\tilde{n}\tilde{e}\tilde{a}\tilde{m}\tilde{u}\tilde{l}$ = *neamul* (Ms. 45, 731), $\tilde{a}\tilde{t}\tilde{u}\tilde{n}\tilde{c}\tilde{e}\tilde{a}$ = *atuncea* (Ms. 45, 733), $\tilde{b}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{e}$ = *bine* (Ms. 45, 735), $\tilde{b}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{m}\tilde{a}\tilde{n}\tilde{u}\tilde{l}$ = *batmanul* (Ms. 45, 737), $\tilde{n}\tilde{i}\tilde{m}\tilde{e}$ = *nime* (Ms. 45, 836), $\tilde{i}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{n}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{h}\tilde{a}\tilde{n}$ = *Ioanátban* (Ms. 45, 839), $\tilde{s}\tilde{f}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{t}\tilde{a}$ = *sfîntă* (Ms. 45, 903), $\tilde{p}\tilde{l}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{s}\tilde{u}$ = *plînsu* (Ms. 45, 904).

О/о (on)

Această slovă are următoarele valori:

1. Notează vocala și semivocala *o*, în orice poziție: $\tilde{e}\tilde{z}\tilde{v}\tilde{o}\tilde{k}$ = *Ezvók* (B 1688, 287), $\tilde{o}\tilde{r}\tilde{g}\tilde{a}\tilde{n}\tilde{e}\tilde{l}\tilde{e}$ = *organele* (B 1688, 322), $\tilde{j}\tilde{i}\tilde{i}\tilde{t}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{i}$ = *jiitoarei* (B 1688, 287), $\tilde{t}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{e}$ = *toate* (B 1688, 290), $\tilde{n}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{p}\tilde{t}\tilde{e}\tilde{a}$ = *noaptea* (B 1688, 294), $\tilde{m}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{r}\tilde{t}\tilde{e}$ = *moarte* (Ms. 45, 287), $\tilde{c}\tilde{a}\tilde{l}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{o}\tilde{r}\tilde{i}\tilde{a}$ = *călătoria* (Ms. 45, 499), $\tilde{c}\tilde{o}\tilde{p}\tilde{i}\tilde{l}\tilde{a}\tilde{s}\tilde{u}\tilde{l}$ = *copilașul* (Ms. 45, 499), $\tilde{t}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{a}$ = *toată* (Ms. 45, 501), $\tilde{t}\tilde{o}\tilde{i}\tilde{a}\tilde{g}$ = *toiag* (Ms. 45, 505), $\tilde{v}\tilde{a}\tilde{p}\tilde{o}\tilde{v}\tilde{v}\tilde{c}\tilde{z}$ = *va povățui* (Ms. 45, 505), $\tilde{b}\tilde{l}\tilde{a}\tilde{g}\tilde{o}\tilde{s}\tilde{l}\tilde{o}\tilde{v}\tilde{e}\tilde{n}\tilde{i}\tilde{i}\tilde{a}$ = *blagoslovenia* (Ms. 45, 506), $\tilde{s}\tilde{i}\tilde{m}\tilde{j}\tilde{i}\tilde{t}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{r}\tilde{e}$ = *simțitoare* (Ms. 45, 507), $\tilde{r}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{d}\tilde{a}$ = *roada* (Ms. 45, 511), $\tilde{s}\tilde{c}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{e}$ = *scoate* (Ms. 45, 513), $\tilde{p}\tilde{o}\tilde{g}\tilde{o}\tilde{r}\tilde{i}$ = *pogorî* (Ms. 45, 729), $\tilde{v}\tilde{e}\tilde{j}\tilde{i}$ = *întoarce* (Ms. 45, 731), $\tilde{a}\tilde{c}\tilde{o}\tilde{l}\tilde{o}$ = *acolo* (Ms. 45, 737), $\tilde{c}\tilde{o}\tilde{r}\tilde{t}\tilde{u}\tilde{l}$ = *cortul* (Ms. 45, 748), $\tilde{v}\tilde{i}\tilde{r}\tilde{t}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{s}\tilde{a}$ = *vîrtoasă* (Ms. 45, 749), $\tilde{m}\tilde{i}\tilde{j}\tilde{l}\tilde{o}\tilde{c}\tilde{u}\tilde{l}$ = *mijlocul* (Ms. 4389, 754), $\tilde{t}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{a}$ = *toată* (Ms. 4389, 754).

2. Notează, uneori, în poziție mediană accentuată, diftongul *oa*, scris, de regulă, $\tilde{w}\tilde{a}$, ca în exemplele: $\tilde{i}\tilde{n}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{p}\tilde{t}\tilde{e}\tilde{a}$ = *în noaptea* (B 1688, 299), $\tilde{t}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{a}$ = *toată* (B 1688, 311), $\tilde{d}\tilde{o}\tilde{b}\tilde{i}\tilde{t}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{c}\tilde{e}$ = *dobitoace* (Ms. 45, 376), $\tilde{c}\tilde{o}\tilde{r}\tilde{o}\tilde{a}\tilde{n}\tilde{a}$ = *coroana* (Ms. 45, 378).

П/п (pocoli)

Notează exclusiv consoana *p*, în orice poziție: $\tilde{p}\tilde{o}\tilde{g}\tilde{o}\tilde{r}\tilde{i}$ = *pogorî* (B 1688, 296), $\tilde{p}\tilde{l}\tilde{i}\tilde{n}$ = *plin* (B 1688, 296), $\tilde{a}\tilde{p}\tilde{v}\tilde{s}$ = *apus* (B 1688, 296), $\tilde{p}\tilde{a}\tilde{m}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{t}\tilde{u}\tilde{l}$ = *pămîntul* (Ms. 45, 284), $\tilde{p}\tilde{r}\tilde{a}\tilde{b}$ = *prab* (Ms. 45, 445), $\tilde{p}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{a}\tilde{j}\tilde{m}\tilde{a}$ = *preajma* (Ms. 45, 446), $\tilde{i}\tilde{m}\tilde{p}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{u}\tilde{n}\tilde{a}$ = *împreună* (Ms. 45, 727), $\tilde{p}\tilde{e}\tilde{n}\tilde{t}\tilde{r}\tilde{u}\tilde{c}\tilde{a}$ = *pentru că* (Ms. 45, 729), $\tilde{p}\tilde{e}\tilde{s}\tilde{t}\tilde{e}$ = *pêște* (Ms. 45, 731), $\tilde{p}\tilde{a}\tilde{s}\tilde{a}$ = *pasă* (Ms. 45, 735), $\tilde{p}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{s}\tilde{t}\tilde{e}$ = *preste* (Ms. 45, 736), $\tilde{p}\tilde{u}\tilde{t}\tilde{e}\tilde{r}\tilde{e}\tilde{a}$ = *puterea* (Ms. 45, 741), $\tilde{l}\tilde{e}\tilde{p}\tilde{a}\tilde{d}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{e}$ = *lepădate* (Ms. 45, 849), $\tilde{p}\tilde{a}\tilde{c}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{e}$ = *păcate* (Ms. 45, 869), $\tilde{p}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{i}\tilde{m}\tilde{i}\tilde{m}$ = *pătîmim* (Ms. 45, 869), $\tilde{a}\tilde{p}\tilde{l}\tilde{e}\tilde{c}\tilde{a}\tilde{t}\tilde{u}\tilde{r}\tilde{i}$ = *aplecături* (Ms. 45, 904).

Р/р (rîță)

Notează exclusiv consoana *r*, în orice poziție: $\tilde{r}\tilde{u}\tilde{v}\tilde{i}\tilde{n}$ = *Ruvîn* (B 1688, 290), $\tilde{p}\tilde{r}\tilde{e}$ = *pre* (B 1688, 288), $\tilde{p}\tilde{r}\tilde{i}\tilde{i}\tilde{n}\tilde{c}\tilde{i}\tilde{l}\tilde{o}\tilde{r}$

съзгьрчирь = *să zgîrciră* (Ms. 45, 835), **пурьчи** = *porîncit* (Ms. 45, 836), **лѣчлѣсарѣ** = *lucina soarele* (Ms. 45, 841);

3. cînd aceasta este urmată de altă vocală (*a, o, u*) sau de un diftong (*iu*). În aceste cazuri, am aplicat regula din ortografia modernă, transcriind prin *ce* sau *ci*, conform normelor actuale: **ачаста** = *aceasta* (B 1688, 323/1), **фечори** = *feciori* (B 1688, 324), **целечене** = *înțelepciune* (B 1688, 307), **целечюне** = *înțelepciunea* (B 1688, 313), **ачаста** = *aceasta* (Ms. 45, 283), **целечюне** = *înțelepciunea* (Ms. 45, 284), **кредичуѣ** = *credincios* (Ms. 45, 730), **чоплите** = *cioplite* (Ms. 45, 736), **целечюна** = *înțelepciunea* (Ms. 45, 746), **пичварел** = *picioarele* (Ms. 45, 749), **фичварел** = *ficioarele* (Ms. 45, 751), **сънечуѣни** = *să ne ciocnim* (Ms. 45, 849), **ругьчюне** = *rugăciune* (Ms. 45, 851), **пача** = *pacea* (Ms. 45, 853), **кредичуѣ** = *credincios* (Ms. 45, 870), **фечорилуѣ** = *feciorilor* (Ms. 4389, 728).

Ъ/ъ (ior)

Această slovă chirilică are următoarele valori fonetice:

1. Notează, cu un grad înalt de consecvență în B 1688, mai puțin consecvent în Ms. 45 și Ms. 4389, vocala *ă*, în interiorul sau la finalul cuvîntului: **іатъ** = *iată* (B 1688, 294), **адевърдѣ** = *adevărul* (B 1688, 296), **тпъратѣ** = *împăratul* (B 1688, 312), **тпъратѣ** = *împăratul* (Ms. 45, 282), **фрѣмоасъ** = *frumoasă* (Ms. 45, 283), **тѣврѣсъ** = *turbură-să* (Ms. 45, 445), **адъкъ** = *adîncă* (Ms. 45, 446), **тндрептѣсъ** = *îndreptădă* (Ms. 45, 446), **адевъратъ** = *adevărata* (Ms. 45, 499), **дрѣпничи** = *îndrăpnicind* (Ms. 45, 505), **дрѣптѣ** = *dreptățile* (Ms. 45, 729), **сісеръ** = *dzîseră* (Ms. 45, 729), **тпрень** = *împreună* (Ms. 45, 731), **сънѣтатѣ** = *sănătate* (Ms. 45, 733), **пъриѣтел** = *părintele* (Ms. 45, 735), **кътръ** = *cătră* (Ms. 45, 736), **въле** = *văile* (Ms. 45, 737), **лъкъдѣкъ** = *lăcuiesc* (Ms. 45, 738), **хотарѣл** = *hotarăle* (Ms. 45, 738), **афкъ** = *au făcut* (Ms. 45, 739), **сътѣвърѣ** = *să tăbări* (Ms. 45, 741), **съръдикарѣ** = *să rădicară* (Ms. 45, 741), **ръпльѣтѣ** = *răsplătire* (Ms. 45, 742), **тоатъ** = *toată* (Ms. 45, 745), **стѣпнѣръ** = *stăpînire* (Ms. 45, 750), **гътиѣѣ** = *gătiți* (Ms. 4389, 758).

2. În cazurile în care norma literară actuală reclamă acest lucru, am transcris slova **ъ** prin *i*, ca în exemplele: **пънь** = *pînă* (B 1688, 290), **къитѣрилорѣ** = *cîntărilor* (B 1688, 299), **въртѣте** = *vîrtute* (B 1688, 305), **трѣмѣнѣ** = *trîmbițați* (Ms. 45, 283), **къте** = *cîte* (Ms. 45, 284), **къвътѣ** = *cuvîntul* (Ms. 45, 285), **пънь** = *pînă* (Ms. 45, 285), **мънѣ** = *mîniei* (Ms. 45, 545), **пъмътѣ** = *pămîntul* (Ms. 45, 737), **пъкъдѣсъ** = *păscîndu-să* (Ms. 45, 873), **мъни** = *mîbnit* (Ms. 45, 886), **мънѣ** = *mîniua* (Ms. 45, 890). Transcriind slova **ъ** prin *i* în asemenea cazuri, am privilegiat imaginea grafică actuală a cuvîntului, conștienți fiind de realitatea fonematică a opoziției „slabe” între *ă* și *i* din sistemul fonologic românesc, ca și de rostirile populare cu *ă* în diferite zone dialectale daco-românești.

3. Ca o reminiscență a ortografiei slavone, **ъ** apare la sfîrșitul unor nume proprii masculine, precum: **іилъ** = *Israel* (Ms. 4389, 742), **аѣдъ** = *David* (Ms. 4389, 742).

4. La sfîrșit de cuvînt, ior apare uneori fără valoare fonetică: **Дѣмноуѣлъ** = *Domnul*, **въкъ** = *veac* (Ms. 45, Ms. 4389, *passim*).

Ь/ь (ier)

Acest semn, preluat din ortografia slavonă și păstrat prin tradiție de ortografia chirilică românească veche, este lipsit, de cele mai multe ori, de valoare fonematică. Apare notat și în finalul consonantic al cuvintelor, uneori și în final de silabă, ca semn suprascris (*): **Аѣмѣръ** = *Azmôth* (B 1688, 296), **гѣдъ** = *Gád* (B 1688, 296), **дѣдъ** = *David* (B 1688, 296), **фечѣрдѣлъ** = *feciorul* (B 1688, 296), **лѣръ** = *lor* (B 1688, 328), **саѣтѣ** = *s-au întors* (Ms. 45, 361), **нѣдъдѣкъ** = *nădăjdănesc* (Ms. 45, 446), **хъръзѣкъ** = *hărăzesc* (Ms. 45, 501), **стрѣвъ** = *strîmb* (Ms. 45, 503), **ювъкъ** = *iubăsc* (Ms. 45, 504, 517), **грѣкъ** = *greșesc* (Ms. 45, 507), **аѣкъ** = *ascuns* (Ms. 45, 512), **адъкъ** = *adînc* (Ms. 45, 513), **грѣкъ** = *grăiesc* (Ms. 45, 514), **лѣнъ** = *lemn* (Ms. 45, 515), **лъкъдѣкъ** = *lăcuiesc* (Ms. 45, 736), **адъпрѣкъ** = *au prins* (Ms. 45, 737), **адътѣ** = *au întins* (Ms. 45, 739). Cu această funcție „ornamentală” de marcare a sfîrșitului de silabă sau de cuvînt, ierul apare marcat și prin semnul (*) așezat deasupra unei consoane, de obicei la finalul unui cuvînt: **мынѣнѣлорѣ** = *minciunilor* (B 1688, 328), **фѣлюѣ** = *feliul* (B 1688, 290), **прѣѣлорѣ** = *pribegilor* (B 1688, 290), **повѣѣторѣлѣ** = *povățitorul* (B 1688, 297).

Mai rar, **ь** poate avea, totuși, în textele noastre, următoarele valori fonetice:

1. Notează vocala *ă*: **тѣфѣсерѣсъ** = *înșpseră-să* (Ms. 45, 447), **кътѣсъ** = *cu însă* (Ms. 45, 509), **шовѣѣѣ** = *șovăiește* (Ms. 45, 509), **пѣѣѣ** = *părți* (Ms. 45, 509), **трѣнѣте** = *trăsnete* (Ms. 45, 874), **амъръчюне** = *amărăciune* (Ms. 45, 886).

2. Notează pe *i* asilabic final, ca în exemplele: **іѣѣ** = *alți* (B 1688, 313), **рънѣѣ** = *răniți* (B 1688, 291), **тѣѣ** = *toți* (B 1688, 297).

3. Notează, frecvent în Ms. 45, vocala *i*, ca în exemplele: **касътѣмѣѣ** = *ca să tămăiedzi* (Ms. 45, 362), **сикънѣ** = *dzîcînd* (Ms. 45, 362), **стѣдѣ** = *stînd* (Ms. 45, 363), **тѣмѣѣ** = *tămăie* (Ms. 45, 371), **адъкъ** = *adîncă* (Ms. 45, 446), **кътѣ** = *cîntați* (Ms. 45, 447), **ръдѣнѣ** = *rînduit* (Ms. 45, 504), **стрѣвъ** = *strîmbu* (Ms. 45, 506), **къвътѣ** = *cuvîntu* (Ms. 45, 510), **въпѣгѣръ** = *voi pogori* (Ms. 45, 729), **съмънѣѣ** = *să minie* (Ms. 45, 737), **пънѣ** = *pînă* (Ms. 45, 737), **трѣмѣнѣ** = *trîmbițînd* (Ms. 45, 743), **саѣтѣфѣрѣсеѣѣ** = *s-au înșrimșat* (Ms. 45, 745), **нѣтѣпрѣнѣдѣне** = *neîmpreunîndu-ne* (Ms. 45, 747), **вътѣоасѣ** = *vîrtoasă* (Ms. 45, 749), **мъна** = *mîna* (Ms. 45, 749), **съспѣмътѣрѣ** = *să spămîntară* (Ms. 45, 750), **къте** = *cîte* (Ms. 45, 751), **вътѣте** = *vîrtute* (Ms. 45, 885), **мънека** = *mînecat* (Ms. 45, 887).

Ы/ы (ieri)

Folosit în *Biblia* de la 1688 și în cele două manuscrise cu o frecvență foarte redusă, acest semn apare cu următoarele valori fonetice:

1. Notează vocala *i* sau pe *i* asilabic, precum în exemplele: **мынѣнѣлорѣ** = *minciunilor* (B 1688, 328), **шы** =

și (Ms. 4389, *passim*), **дѣрѣры** (Ms. 45, 362), **жидовы** = *jidori* (Ms. 45, 455), **вѣдѣхны** = *va odihni* (Ms. 45, 499), **ѣшы** = *înșii* (Ms. 45, 499), **дрѣпцы** = *drepti* (Ms. 45, 500), **нѣтѣсы** = *nētedzi* (Ms. 45, 500), **хѣрѣры** = *haruri* (Ms. 45, 501), **сѣнѣмѣцы** = *să nu mergi* (Ms. 45, 501), **кѣвѣнѣпрѣшы** = *cărbuni aprinși* (Ms. 45, 502), **дѣмѣтѣсы** = *dormitezi* (Ms. 45, 502), **лѣгѣтѣры** = *legături* (Ms. 45, 503), **вѣакоперы** = *va acoperi* (Ms. 45, 505), **ѣцелѣпцы** = *înțelepți* (Ms. 45, 507), **сѣвѣѣмѣцы** = *să va înmulți* (Ms. 45, 507), **мѣры** = *mari* (Ms. 45, 508), **ѣдѣмѣны** = *a domni* (Ms. 45, 511), **пѣцы** = *porți* (Ms. 45, 513), **сѣрѣпѣсы** = *să răspundzi* (Ms. 45, 513), **мѣцы** = *mulți* (Ms. 45, 517), **сѣаѣсы** = *să audzi* (Ms. 45, 729), **нѣцѣры** = *noștri* (Ms. 45, 740), **пѣдѣтры** = *pedestri* (Ms. 45, 741), **сы** = *dzi* (Ms. 45, 749), **шы** = *și* (Ms. 4389, 753).

2. Notează uneori vocala *i*, ca în exemplele: **сѣмѣныкѣ** = *să mânăncă* (Ms. 45, 728), **зыкѣ** = *zicînd* (Ms. 4389, 753), **порѣчѣ** = *porîncînd* (Ms. 4389, 753).

ѣ/ѣ (iatî)

Această slovă are, în ordinea frecvenței, următoarele valori fonetice:

1. Notează, de regulă, diftongul *ea*, în orice poziție: **ѣнѣпѣрѣскѣ** = *întărească* (B 1688, 314), **кѣлѣ** = *calea* (B 1688, 311), **мѣ** = *mea* (B 1688, 311), **ѣнѣнѣтѣ** = *înaintea* (Ms. 45, 282), **вѣшедѣ** = *va ședea* (Ms. 45, 283), **лѣцѣ** = *legea* (Ms. 45, 284), **нѣаѣтѣ** = *noaptea* (Ms. 45, 361), **ѣцелѣпѣнѣ** = *înțelepciunea* (Ms. 45, 503), **пѣрѣ** = *prea* (Ms. 45, 505), **лѣкрѣзѣ** = *lucrează* (Ms. 45, 506), **нѣвѣлѣвѣ** = *nu va avea* (Ms. 45, 506), **вѣдѣкарѣ** = *vindecarea* (Ms. 45, 508), **ѣнѣнѣтѣ** = *înaintea* (Ms. 45, 511), **ѣсѣмѣнѣ** = *asemenea* (Ms. 45, 515), **вѣтѣсѣ** = *viteazul* (Ms. 45, 517), **вѣшедѣ** = *va ședea* (Ms. 45, 519), **мѣнѣтѣ** = *mintea* (Ms. 45, 518), **ѣѣрѣверѣ** = *fiérberea* (Ms. 45, 731), **мѣрѣ** = *mîiereea* (Ms. 45, 733), **сѣнѣвѣдѣкѣ** = *să izbîndească* (Ms. 45, 737), **пѣрѣкѣтоарѣ** = *trecătoarea* (Ms. 45, 739), **нѣсѣ** = *ne-au* (Ms. 4389, 753), **кѣтѣ** = *curtea* (Ms. 4389, 753).

2. Notează, cu un grad înalt de frecvență și consecvență, un *e* deschis și accentuat (pe care l-am transcris prin *ê*), atunci cînd în silaba următoare apar vocala *e* sau diftongul *ea*: **вѣдѣлѣмѣ** = *Vîtlēm* (B 1688, 289), **мѣлѣ** = *mêle* (B 1688, 289), **сѣкотѣлѣлѣ** = *socotêlele* (B 1688, 290), **пѣтѣрѣ** = *putêre* (Ms. 45, 287), **зѣдѣцѣ** = *zîdêște* (Ms. 45, 287), **лѣмѣ** (Ms. 45, 362), **вѣрѣмѣ** = *vêre* (Ms. 45, 499), **ѣчѣлѣ** = *acêlea* (Ms. 45, 503), **ѣтѣнѣцѣ** = *ostenêște* (Ms. 45, 509), **ѣтѣнѣрѣ** = *întunêrec* (Ms. 45, 511), **нѣгѣдѣцѣ** = *nu gîndêște* (Ms. 45, 517), **вѣдѣрѣлѣ** = *vedêrea* (Ms. 45, 523), **порѣчѣцѣ** = *porîncêște* (Ms. 45, 729), **вѣтрѣчѣ** = *va trêce* (Ms. 45, 743), **чѣлѣ** = *cêlea* (Ms. 45, 747), **дѣрѣрѣлѣ** = *durêrea* (Ms. 45, 886), **ѣчѣтѣлѣ** = *acêstea* (Ms. 45, 751), **ѣтѣлѣ** = *fêtele* (Ms. 4389, 753/2).

3. Notează, rar, un *e* deschis și accentuat (pe care l-am transcris prin *ê*), indiferent de vocala silabei următoare: **ѣлѣюлѣ** = *fêliul* (B 1688, 290), **пѣрѣвѣцѣлѣорѣ** = *pribêgilor* (B 1688, 290), **ѣлѣю** = *fêliu* (Ms. 45, *passim*), **кѣдѣнѣци** = *cădêlnișile* (Ms. 45, 832), **вѣци** = *bêți* (Ms. 4389, 743).

ѣ/ѣ (ius)

Acest semn are, în ordinea frecvenței, următoarele valori fonetice:

1. Notează vocala *i* în interiorul și la finalul cuvîntului: **дѣнѣсѣлѣ** = *dînsul* (B 1688, 295), **сѣнѣтѣ** = *sînt* (B 1688, 300), **пѣгорѣ** = *pogorî* (B 1688, 312), **ѣпѣрѣчѣ** = *am porîncit* (Ms. 45, 283), **пѣгорѣ** = *pogorîți* (Ms. 45, 283), **лѣжѣ** = *luînd* (Ms. 45, 385, 503, 732, 741, 750, 836).

2. Foarte rar, notează vocala *ă*: **лѣжѣ** = *luă* (Ms. 45, 287, 832 și 835), **нѣжѣ** = *noă* (Ms. 45, 364), **дѣарѣжѣ** = *doară* (Ms. 4389, 744), **сѣтѣдѣрѣжѣ** = *sătîură* (Ms. 4389, 744).

ю/ю (iu)

Acest grafem chirilic notează diftongul *iu* în orice poziție, inclusiv inițială sau finală: **ѣюлѣдѣ** = *fiului* (B 1688, 290), **пѣвѣцѣпѣорѣюлѣ** = *повățitorul* (B 1688, 297), **мѣжѣкѣюлѣ** = *mușcoiul* (Ms. 45, 284), **ѣю** = *fiu* (B 1688, 290, Ms. 45 362), **чѣрѣю** = *ceriu* (B 1688, 312), **вѣю** = *voiu* (B 1688, 312), **грѣюлѣ** = *graiul* (Ms. 45, 499), **чѣрѣюлѣ** = *ceriurile* (Ms. 45, 500), **юшѣарѣ** = *iușoară* (Ms. 45, 507), **ювѣитѣ** = *iubitor* (Ms. 45, 510), **нѣкѣюрѣ** = *nicăiuri* (Ms. 45, 513), **ютѣ** = *iute* (Ms. 45, 516), **кѣнѣкѣю** = *cunosciui* (Ms. 45, 521), **пѣтѣю** = *pustiui* (Ms. 45, 586).

Sporadic, diftongul *iu* este notat și prin cele două slove corespunzătoare componentelor sale: **вѣсѣ** = *viu* (B 1688, 319), **вѣсѣ** = *viu* (Ms. 45, 283 și 802).

ѣ/ѣ (iaco)

Această slovă are, în textele noastre, următoarele valori fonetice:

1. Notează diftongul *ia*, în orice poziție: **ѣсѣ арѣтѣлѣтѣ** = *i-au arătat* (B 1688, 307), **тѣлѣтѣлѣ** = *tăiat-au* (B 1688, 298), **мѣсѣ** = *mi-au* (Ms. 45, 283), **ѣсѣчѣ** = *i-au ucis* (Ms. 45, 284), **ѣрѣ** = *iară* (Ms. 45, 517), **сѣмѣгѣлѣкѣ** = *să migăiască* și **мѣгѣлѣлѣ** = *migăială* (Ms. 45, 519), **ѣрѣ** = *iarăși* (Ms. 45, 728), **ѣтѣ** = *iată* (Ms. 45, 729), **ѣдѣ** = *iad* (Ms. 45, 729, 735), **сѣнѣѣсѣ** = *să nu iasă* (Ms. 45, 733), **ѣсѣтрѣмѣ** = *i-au trimis* (Ms. 45, 733), **ѣсѣтѣмѣмѣ** = *au întemeiat* (Ms. 45, 736), **рѣдѣлѣлѣ** = *rînduială* (Ms. 45, 737), **ѣсѣпѣсѣ** = *i-au pus* (Ms. 45, 739), **пѣрѣцѣѣ** = *prăștiiaș* (Ms. 45, 741), **ѣсѣкѣсѣюрѣ** = *i-au încungjurat* (Ms. 45, 742).

Această valoare o are slova *iaco* și în cuvintele *iaste* (formă verbală) și *iale* (pronume personal), scrise cu mare consecvență, în cele două manuscrise, **ѣсѣтѣ** și, respectiv **ѣлѣ** (vezi și infra, la slova **ѣ**).

Sporadic, diftongul *ia* este notat și prin cele două slove corespunzătoare: **мѣѣцѣ фѣкѣнѣ** = *mi-ați făcut* (B 1688, 299).

2. Notează uneori diftongul *ea*, în concurență cu **ѣ** și **ѣ**: **сѣмѣрѣѣсѣкѣ** = *să mărească* (Ms. 45, 284), **сѣпѣрѣчѣѣпѣ** = *să priceapă* (Ms. 45, 499), **сѣсѣвѣкотѣѣкѣ** = *să socotească* (Ms. 45, 499), **ѣдрѣпѣѣсѣ** = *îndreptădă* (Ms. 45, 501), **ѣлѣрѣгѣ** = *aleargă* (Ms. 45, 503), **сѣмѣкѣлѣлѣгѣ** = *să mă culeagă* (Ms. 45, 503), **чѣчѣтѣѣсѣ** = *cercetează* (Ms. 45, 505), **вѣкѣлѣ** = *niclean* (Ms. 45, 506), **чѣртѣ** = *ceartă* (Ms. 45, 507 și 517), **чѣкѣ** = *cearcă* (Ms. 45, 509), **дрѣлѣпѣ** = *dreaptă* (Ms. 45,

511), **сѣѣ** **вѣнѣсѣ** = *să îmbuneadză* (Ms. 45, 517), **нѣмѣ** = *neamul* (Ms. 45, 731), **лѣа** **да** = *le-au dat* (Ms. 45, 733), **нѣмѣрилѣ** = *neamurile* (Ms. 45, 735), **лѣа** **гѣ** = *leață* (Ms. 45, 742), **плѣкѣ** = *pleacă* (Ms. 45, 747), **ѡмѣнѣкѣ** = *omenească* (Ms. 45, 885), **дѣсѣ** = *deasă* (Ms. 45, 886), **трѣбѣ** = *treabă* (Ms. 45, 886), **ѡтѣнѣлѣ** = *osteneală* (Ms. 45, 886).

3. Notează, uneori, un *e* deschis, la fel ca slova **ѣ**; în asemenea cazuri am transcris, de asemenea, prin semnul convențional **ѣ**: **дрѣпѣ** = *drepte* (Ms. 45, 501), **тетѣмѣ** = *te teme* (Ms. 45, 524), **ѣлѣсѣ** = *alése* (Ms. 45, 711), **ѣ** **прѣкѣрѣ** = *impărechiere* (Ms. 45, 885), **ѣлѣсѣ** = *alége* (Ms. 45, 889).

Ѧ/ѧ (ia)

Acest semn are, în ordinea frecvenței, următoarele valori fonetice:

1. Notează diftongul *ia*, în orice poziție: **дѣнѣ** **напѣа** = *denapoia* (B 1688, 291), **ѣ** **прѣрѣцѣа** = *împărăția* (B 1688, 295), **прѣмѣжѣа** = *primejdiia* (Ms. 45, 284), **ѣ** **нѣа** = *unuiia* (Ms. 45, 374), **вѣселѣа** = *veseliia* (Ms. 45, 505), **бѣ** **гѣ** **ѡвѣнѣа** = *blagosloveniia* (Ms. 45, 506), **сѣвѣа** = *sabiia* (Ms. 45, 515), **млѣтѣнѣа** = *milosteniia* (Ms. 45, 730), **смерѣнѣа** = *smereniia* (Ms. 45, 741), **сѣѣ** **вѣа** = *să înviiia* (Ms. 45, 854), **сѣ** **вѣ** **нѣ** **мѣа** = *să vămiiia* (Ms. 45, 855), **сѣѣ** **нѣ** **ѡвѣкѣ** = *să înnoiască* (Ms. 45, 856), **вѣа** = *voia* (Ms. 45, 885), **сѣ** **гѣ** **а** = *sîrguia* (Ms. 45, 905). Slova aceasta se regăsește frecvent în formele de imperfect indicativ, persoana a III-a, ale unor verbe de conjugarea a IV-a, care prezintă fenomenul de diereză, specific limbii române literare vechi, în grafii ca: **ѣ** **прѣрѣа** = *întăria* (B 1688, 295), **вѣнѣа** = *veniia* (B 1688, 297), **сѣ** **ѡкѣтѣа** = *socotiia* (B 1688, 297), **ѣ** **вѣлѣа** = *invăliia* (Ms. 45, 283), **ѣ** **жѣ** **торѣа** = *ajutoriia* (Ms. 45, 284), **вѣнѣа** = *veniia* (Ms. 45, 382), **сѣ** **сѣ** **вѣа** = *usăbiia* (Ms. 45, 504), **хрѣнѣа** = *hrăniia* (Ms. 45, 677 și 728), **нѣ** **ѣ** **а** = *nu știia* (Ms. 45, 730), **пѣ** **зѣа** = *păziia* (Ms. 45, 747), **грѣа** = *grăia* (Ms. 45, 749).

2. Notează, în alternanță cu **ѣ**, diftongul *ea*, ca în exemplele: **ѣ** = *ea* (Ms. 45, 283), **мѣа** = *mea* (Ms. 45, 283), **кѣа** = *calea* (Ms. 45, 284), **сѣѣ** **прѣрѣкѣ** = *să întărească* (Ms. 45, 284), **сѣ** **вѣ** **нѣ** **кѣ** **сѣ** **вѣ** **нѣ** **тѣ** **кѣ** = *să binecuvîntească* (Ms. 45, 284), **ѣ** **дѣрѣа** = *arderea* (Ms. 45, 383), **кѣа** = *calea* (Ms. 45, 445), **сѣ** **тѣ** **гѣа** = *sînghea* (Ms. 45, 461), **нѣ** **мѣа** = *nu mi-au* (Ms. 4389, 744).

3. Notează, frecvent, un *e* deschis și accentuat (pe care l-am transcris, de asemenea, convențional prin **ѣ**), indiferent de vocala silabei următoare: **мѣѣ** **ѡѣиѣ** = *megieși* (B 1688, 297), **вѣ** **рѣ** **нѣ** **нѣа** = *boiêrinul* (B 1688, 298), **грѣ** **ѡ** **сѣ** = *grăiște* (B 1688, 302), **тѣ** **ѡ** **рѣ** = *tăiere* (B 1688, 298), **фѣа** = *fel* (Ms. 45, 287), **кѣ** **дѣ** **нѣ** **нѣа** = *cădelnița* (Ms. 45, 385), **мѣа** = *mêle* (Ms. 45, 499), **прѣ** **чѣ** **пѣрѣа** = *pricêperea* (Ms. 45, 499), **пѣ** **зѣ** **сѣ** = *păzêște* (Ms. 45, 500), **грѣ** **вѣ** **сѣ** = *grăbêște* (Ms. 45, 503), **мѣ** **тѣ** **рѣ** **нѣ** **сѣ** **сѣ** = *mărturisêște* (Ms. 45, 503), **сѣ** **мѣ** **тѣ** **сѣ** = *să mintuiște* (Ms. 45, 505), **лѣ** **сѣ** = *legea* (Ms. 45, 507), **вѣ** **сѣ** **лѣ** **сѣ** **сѣ** = *veselêște-să* (Ms. 45, 514), **чѣ** **нѣ** **сѣ** **сѣ** = *cinstêște* (Ms. 45, 515), **лѣ** **нѣ** = *lême* (Ms. 45, 516), **прѣ** **ѡ** **тѣ** **нѣ** = *priêtenul* (Ms. 45, 516), **ѣ** **цѣ** **лѣ** **сѣ** **вѣ** =

întelêge-vor (Ms. 45, 517), **вѣ** **нѣ** **кѣ** = *vêcinică* (Ms. 45, 728), **пѣ** **мѣ** **нѣ** **сѣ** = *pomenêște* (Ms. 45, 728), **фѣ** **лѣ** **ѡ** = *feliul* (Ms. 45, 731), **пѣ** **сѣ** = *pêște* (Ms. 45, 731), **вѣ** **чѣ** **и** = *vêcii* (Ms. 45, 735), **пѣ** **тѣ** **рѣ** = *putêrea* (Ms. 45, 737), **сѣ** **ѡ** **мѣ** **зѣ** = *să urmêze* (Ms. 45, 739), **рѣ** **дѣ** **лѣ** = *rînduiei* (Ms. 45, 741), **вѣ** **ѡ** **рѣ** = *boiêri* (Ms. 45, 743), **фрѣ** **сѣ** **сѣ** = *frîmsêțele* (Ms. 45, 745), **вѣ** **сѣ** **рѣ** **кѣ** = *bisêrica* (Ms. 45, 861), **кѣ** **тѣ** **сѣ** = *cheltuiêle* (Ms. 45, 862), **вѣ** **тѣ** **рѣ** **нѣ** **сѣ** = *bătrînêțe* (Ms. 45, 886), **вѣ** **ѡ** **рѣ** **и** = *boiêrii* (Ms. 4389, 744).

O excepție de la această regulă am făcut la cuvintele **ѣ** **сѣ** (forma de persoana a III-a singular, indicativ prezent a verbului *a fi*) și **ѣ** **лѣ** (pronumele personal feminin de persoana a III-a singular), pe care le-am transcris consecvent prin *iaste*, respectiv *iale*. Aceste două forme, după părerea celor mai mulți dintre specialiști, erau pronunțate ca atare în vechea română literară și notate cu mare consecvență prin slovele **Ѧ** (predominantă în *Biblia* de la 1688) sau **ѧ** (predominantă în Ms. 45 și Ms. 4389).

Ѩ/ѩ (thita)

Notează, în virtutea tradiției, consoana *th*, în cuvintele de origine greacă, în special în numele proprii, preluate de traducători în forma lor originară. Deși consonantei grecești *th* îi corespunde în sistemul fonematic românesc un *t*, am transcris totuși acest grafem prin *th*, pentru a indica opțiunea grafic-etimologizantă a autorilor, tipografilor sau scriptorilor: **ѩ** **ѡ** **нѣ** **ѡ** **ѡ** **ѡ** = *Ioanathân* (B 1688, 288), **мѣ** **хѣ** **ѡ** **сѣ** **лѣ** = *Măthusalâ* (B 1688, 287), **сѣ** **ѡ** = *Sîth* (B 1688, 287), **ѡ** **рѣ** **гѣ** **ѡ** **ѡ** = *Thorghâma* (B 1688, 287), **ѡ** **вѣ** **ѡ** **ѡ** = *Aviathar* (Ms. 45, 284), **ѡ** **гѣ** = *Angheth* (Ms. 45, 284), **кѣ** **рѣ** **ѡ** **ѡ** **ѡ** **ѡ** = *Cariathiarim* (Ms. 45, 361), **ѡ** **ѣ** **вѣ** = *Thesvis* (Ms. 45, 727), **ѡ** **рѣ** **ѡ** = *Ararath* (Ms. 45, 728), **ѡ** **нѣ** **ѡ** **ѡ** = *Ionáthan* (Ms. 45, 731), **ѡ** **ѡ** **ѡ** = *anthrax* (Ms. 45, 735), **ѣ** **фрѣ** **ѡ** = *Efracth* (Ms. 45, 736), **ѣ** **ѡ** **нѣ** = *Ethiôpiei* (Ms. 45, 737), **вѣ** **тѣ** **нѣ** = *Vectileth* (Ms. 45, 738), **вѣ** **ѡ** **рѣ** **ѡ** = *Vethoró* (Ms. 45, 738), **ѡ** **рѣ** **ѡ** = *Iarêth* (Ms. 45, 738), **ѡ** **ѡ** **ѡ** = *Dothaim* (Ms. 45, 739), **вѣ** **тѣ** **мѣ** **ѡ** **ѡ** = *Vetomestham* (Ms. 45, 739), **гѣ** **ѡ** **нѣ** **нѣ** = *Gothoniil* (Ms. 45, 741), **ѡ** **ѡ** **ѡ** = *Iudith* (Ms. 45, 744), **вѣ** **тѣ** **мѣ** **ѡ** **ѡ** = *Vetomatbem*, **нѣ** **ѡ** = *Nefthar* (Ms. 45, 860), **ѡ** **рѣ** **сѣ** = *Thrasen* (Ms. 45, 861), **тѣ** **мѣ** **ѡ** **ѡ** = *Timótheu* (Ms. 45, 871), **сѣ** **кѣ** **ѡ** **нѣ** **ѡ** = *Schinthonpólin* (Ms. 45, 876).

Ѫ/ѫ (csi)

Această slovă chirilică notează grupul consonantic *cs*, transcris, conform normelor ortografice moderne, prin litera *x*, precum: **Ѫ** **рѣ** **ѡ** **ѡ** **ѡ** = *Arfaxad* (B 1688, 287), **ѡ** **ѡ** **ѡ** = *Iexân* (B 1688, 287), **ѡ** **нѣ** = *ónix* (Ms. 45, 435 și 807), **ѡ** **ѡ** **ѡ** = *anthrax* (Ms. 45, 735), **ѡ** **рѣ** **ѡ** = *Arfaxad* (Ms. 45, 736, 737), **ѡ** = *Ox* (Ms. 45, 742), **ѡ** **лѣ** **ѡ** **ѡ** = *Alexandru* (Ms. 45, 831), **ѡ** **ѡ** **ѡ** = *xanthic* (Ms. 45, 875), **ѡ** **лѣ** **ѡ** **ѡ** = *Alexandriia* (Ms. 45, 884).

Ѭ/ѭ (gea)

Această slovă chirilică notează, în mod exclusiv, consoana africană *g*, în orice poziție, și anume:

1. când aceasta este urmată de *e*: **слдѹеле** = *slugele* (B 1688, 300), **сѣнѹе** = *sînge* (B 1688, 302), **ѣнѹер** = *înger* (B 1688, 302), **слдѹе** = *slugele* (Ms. 45, 283), **сѣнѹе** = *sînge* (Ms. 45, 284), **кѣцетá** = *cugeta* (Ms. 45, 445), **фѣдълѹе** = *fărădălege* (Ms. 45, 870), **плѣнѹере** = *plîngere* (Ms. 45, 886), **сѣнѹе** = *să-i bage* (Ms. 45, 887), **ценѣне** = *genuine* (Ms. 45, 897);

2. când aceasta este urmată de *i* (vocală sau semivocală): **фдѹит** = *fugit* (B 1688, 314), **слдѹи** = *slugi* (B 1688, 314), **слдѹиѹе** = *slugile* (Ms. 45, 284), **сѣмерѹи** = *să mergi* (Ms. 45, 285), **áѹи^m** = *argint* (Ms. 45, 858), **á^sфдѹи^m** = *au fugit*, **лáмáѹиѹѣ** = *la marginea* (Ms. 45, 866), **фѣдълѹе^m** = *fărădălegi* (Ms. 45, 889);

3. când aceasta este urmată de altă vocală sau de un diftong notat prin **ю**, **ѣ**, **а**. În aceste cazuri, am aplicat regula ortografică modernă, transcriind prin *ge* sau *gi*, conform normelor actuale: **áмѹѣѣскѹ** = *amăgească* (B 1688, 330), **лѣѹѣ** = *legea* (B 1688, 299, Ms. 45, 284), **нелеѹѣит** = *nelegiuit* (B 1688, 295), **мѣѹа^m** = *mergeam* (Ms. 45, 284), **сѣнѹѹ^р** = *sîngiuri* (Ms. 45, 870), **преѹѹ^с** = *pregiur* (Ms. 45, 871), **леѹѹ^стѹ^р** = *legiuitor* (Ms. 45, 896).

†/† (în)

Acest semn grafic, specific grafiei chirilice românești, are următoarele valori fonetice:

1. Notează vocala *i* la începutul cuvîntului: **†^mпѣрáтѹ** = *împăratul* (Ms. 45, 283), **†^mндрептѣсѹ** = *îndrepteadză* (Ms. 45, 446), **†^mтрѹ** = *întru* (Ms. 45, 447), **†^mѹиⁿсерьсѹ** = *înfîpseră-să* (Ms. 45, 447), **†^mдрѣпáсѹ** = *îndrepteadză* (Ms. 45, 501), **†^mтѹрѣ^s** = *întorsu* (Ms. 45, 741), **сѣ^c†^mпáче** = *să împrace* (Ms. 45, 856), **†^mпрѣнѹ** = *împreună* (Ms. 45, 863), **†^mчепѹтѹрю^a** = *începătorul* (Ms. 45, 866).

2. Notează, uneori, silaba *în* la începutul cuvîntului: **сѣ†^mкинáръ** = *să închinară* (B 1688, 312), **†^mкѣпѣ** = *încăpea* (B 1688, 312), **†^mтрáръѣ** = *întrearea* (B 1688, 312).

3. Notează, uneori, silaba *îm* la începutul cuvîntului: **†^mпѣрáт** = *împărat* (B 1688, 295), **†^mбрѣкáте** = *îmbrăcate* (B 1688, 314), **†^mбрѣкáѹѣ** = *îmbrăcați* (B 1688, 311).

4. Notează, uneori, consoana *n*: **пре†^mмáна** = *pren mîna* (B 1688, 299), **де†^mсáрiа** = *den Síria* (B 1688, 301).

Ү/ү/у

Acest grafem chirilic notează vocala sau semivocala *i* în cuvintele de origine grecească, ca o opțiune etimologizantă fără semnificație fonetică, în special în numele proprii, acolo unde în grecește apare un ypsilon: **ѣгнѹпетáлѹ^m** = *Eghiptului* (B 1688, 311), **ѣгнѹпѣтѣнѣ** = *eghiptean* (B 1688, 288), **лѣвнѹ** = *Lévi* (B 1688, 294), **лѣвнѹѹи** = *leviții* (B 1688, 291), **мóвси** = *Móisi* (B 1688, 323), **тѹрѹ** = *Tiru* (Ms. 45, 543), **мѹр** = *mir* (Ms. 45, 586).

22. Bibliografia

Bibliografia generală a acestui volum conține lucrări folosite și citate în procesul de redactare a *Indicelui de cuvinte și forme* (secțiunea A) sau a *Notei asupra ediției și a Comentariilor* (secțiunea B).

23. Lista de abrevieri

Am reluat lista de abrevieri generală, folosită și în volumele anterioare ale seriei.

24. Fotocopiile manuscriselor

Facsimilele celor două manuscrise, Ms. 45, de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române și Ms. 4389, de la Biblioteca Academiei Române din București, au fost realizate prin tehnica scanării color.

Eugen MUNTEANU

TEXTE

Ms. 45, p. 422

Ms. 4389, p. 518

Versiunea modernă

IOV

Cap 1

1. Om oarecare¹ era în țara Avsitidei², căruia numele Iov; și era omul acela fără prihană, drept [adevărat] cinstitor de Dumnedzău, ferindu-să de tot răul lucru.

2. Și să făcură lui fii 7 și fete 3.

3. Și era dobitoacele lui oi 7000, cămile 3000, părechi de boi 500, măgărițe³ 500 și slujbă multă foarte și lucruri mari era lui pre pământ. Și era omul acela de bun neam, despre cei despre răsărita soarelui.

4. Și mergînd împreună fiii lui înde sine, făcea ospăț întru toată dzua, luînd împreună cu înșii și pre cèle [422/2] 3 surori ale lor, să mănince și să bea cu înșii.

5. Și după ce să vrea săvîrși dzilele băuturii, trimitea Iov și curățea pre înși, sculîndu-să dimineață și aducând pentru înșii jirtve, după numărul lor [și un vițel pentru greșeală, pentru suflitele lor], pentru că dzicea Iov: „Ca nu cîndai fiii miei întru cugetile lor rèle au gîndit cătră Dumnedzău.“

6. Așa făcea Iov toate dzilele. Și să făcu dzua aceasta, și iată, veniră îngerii lui Dumnedzău să stea înaintea Domnului, și diavolul veni cu înșii.

7. Și dzise Domnul diavolului: „De unde ai venit?“ Și răspundînd diavolul Domnului, dzise: „Împregiurînd pămîntul și îmblînd⁴ pre supt cer, sint de față.“

8. Și-i dzise lui Domnul: „Apropiat-ai cugetul tău asupra robului meu Iov? Căci nu iaste dentru cei de pre pământ ca însul om fără prihană, drept, [adevărat] temător de Dumnedzău, ferindu-să de tot rău lucrul.“

9. Răspundînd diavolul și dzise înaintea Domnului: „Au în dar să tème Iov de Dumnedzău?”

10. Nu tu ai îngrădit cèle denafara lui și cèle denlontru a casei lui și tuturor cite-s a lui împregiur și faptele mîinilor lui ai blagoslovit și dobitoacele lui multe le-ai făcut pre pământ?

11. Ce trimite mîna ta și te atînge de toate carele are, au doară la față te va blagoslovi?“

12. ⁵Atuncea dzise Domnul diavolului: „Iată, toate cite sint lui dau întru mîna ta, ci de el să nu te atîngi.“ Și ieși diavolul de cătră față Domnului.

13. Și era ca în dzua aceasta, feții lui Iov și fetele lui bea vin întru casa fratelui lor cel mai bătrîn.

14. Și, iată, vestitor veni cătră Iov și-i dzise lui: „Jugurile boilor ara și măgărițele să păștea lipite de inse.

15. Și venind cei ce robesc, robiră pre iale; și pre slujgi i-au ucis cu gură de sabie. Și hălăduind eu singur, veniui să-ți povestesc ție.“

16. Încă acesta grăind, și veni alt [vestitor cătră Iov]

Cartea lui Iov

Capul 1

1. [518/1] Era un bărbat în țara Húsului pre care-l chieama Iov. Și era bărbatul acela drept, nevinovat, adevărat și temătoriu de Dumnezeu și se feriia de toate faptele cèle rèle.¹

2. Și avea șapte feciorii și trei fete.

3. Și avea dobitoace: 7000 de oi și 3000 de cămile și 500 de părechi de boi și 500 de măgărițe de se păștea și de toată slujba foarte mult; și era lucru mult de-al lui pre pământ. Și era bărbatul cela de neam bun de la răsărit.

4. Și mergea feciorii unul la altul de făcea ospête în toate zilele și lua depreună și pre surorile lor, pre citêrêle, să mănince și să bea cu dînșii.

5. Iar deaca se sfirșiea zilele ospățului, trimetea Iov de-i curăția și, sculîndu-se dimineața, aducea jirtvă pentru dînșii, pre numărul lor, și un vițel de păcate, pentru suflitele lor, că zicea Iov: „Dară de vor fi cugetat cumva feciorii miei, în pricêperea lor, rău cătră Dumnezeu.“

6. [5.] Și așa făcea Iov în toate zilele. [6.] Iar cînd fu într-o zi aceasta, iată, veniră îngerii lui Dumnezeu să stea înaintea Domnului și veni și diiavolul cu dînșii.²

7. Și zise Domnul cătră diiavolul: „De unde ai venit?“ Iar diiavolul răspunse și zise Domnului: „Încunjurînd pămîntul și umblînd pre supt ceriu, am venit.“

8. Și zise Domnul: „Gîndit-ai asupra robului meu, lui Iov? Că nu iaste om ca acesta den cîți sint pre pământ nevinovat, drept, adevărat, temător de Dumnezeu și să se ferească de toate faptele cèle rèle.“

9. Iar diiavolul răspunse înaintea Domnului și zise: „Dară au în zadar³ cinstêste Iov pre Domnul?”

10. Dară au n-ai îngrădit tu cèle denafară ale lui și cèle denlăutru ale casei lui și tot ce iaste împrejurul lui? Și lucrurile mîinilor lui le-ai blagoslovit și dobitoacele lui ai făcut multe pre pământ.

11. Ce întinde mîna ta și te atînge de tot ce are, că au doară bine⁴ te va cuvînta în față?“

12. ⁵Atunci zise Domnul diiavolului: „Iată, tot ce iaste al lui dau în mîinile tale, iar de dînsul să nu te atîngi.“ Și ieși diiavolul de la față Domnului.⁶

13. Iară [518/2] fiind într-o zi ca aceasta, iar feciorii lui Iov și fetele lui mîncă și bea vin în casa fratelui lor cel mai mare.

14. Și, iată, veni vestitor la Iov și-i zise: „Părechile de boi ara și măgărițele păștea lingă ei.

15. Și veniră ceia robesc și le-au luat și pre argați i-au ucis cu sabiia. Și am rămas eu singur și am venit să-ți spuui.“⁷

16. Și încă grăind el, veni alt

Cartea lui Iov

Capitolul 1

1. Era în țara Ausitis un om cu numele de Iov. Și acel om era desăvîrșit, lipsit de fățarnicie, cinstitor de Dumnezeu și se ferea de orice faptă rea.

2. Și i s-au născut șapte fii și trei fiice.

3. Iar vitele sale erau: șapte mii de oi, trei mii de cămile, cinci sute de perechi de boi, cinci sute de asine și un mare alai de slujitori și multe acareturi pe pământ. Și acel om era vestit printre fiii răsăritului.

4. În fiecare zi [de sârbătoare] fiii săi mergeau unul la altul făcînd ospăț, luîndu-le împreună cu ei și pe cele trei surori, pentru a mîncă și a bea împreună cu ei.

5. Și cînd se sfirșeau zilele ospățului, Iov trimetea la ei și îi curățea, trezindu-se de dimineață, și aducea pentru dînșii jertfe potrivit numărului lor și un vițel pentru păcatul sufletului lor, căci zicea Iov: „Ca nu cumva să fi cugetat cele rele despre Dumnezeu în mîntea lor“; și astfel făcea Iov în toate zilele [de sârbătoare].

6. Și s-a întîmplat că în aceeași zi au venit îngerii lui Dumnezeu și s-au înfățișat lui Dumnezeu, iar diavolul a sosit împreună cu ei.

7. Și Domnul l-a întrebă pe diavol: „De unde ai venit?“ Răspundînd, diavolul a zis: „Am cutreierat pămîntul, am colindat pe sub cer și iată-mă-s.“

8. Și i-a grăit Domnul: „Ai luat aminte la robul meu Iov, fiindcă nu este un om asemenea lui pe pământ, desăvîrșit, lipsit de fățarnicie, cinstitor de Dumnezeu și care se ferește de orice faptă rea?“

9. A răspuns însă diavolul și a zis în fața lui Dumnezeu: „Oare Iov să se teamă de Dumnezeu degeaba?”

10. Nu ai îngrădit tu cele din afară și cele dinăuntru ale casei lui, ca și toate cele care se află în jurul casei lui, nu ai binecuvîntat tu lucrul mîinilor lui și nu ai înmulțit tu vitele lui pe pământ?

11. Însă trimite mîna ta și atînge toate cele pe care le are și, fără îndoială, te va binecuvînta în față!“

12. Dar Domnul a grăit către diavol: „Iată toate cite sint ale lui le dau în mîna ta, dar de el să nu te atîngi!“ Iar diavolul a ieșit de la Dumnezeu.

13. Și s-a întîmplat că în aceeași zi fiii lui Iov și fiicele lui bea vin în casa fratelui lor mai mare.

14. Și, iată, un vestitor a venit la Iov și îi spuse: „Perechile de boi erau la arat, iar măgărițele pășteau împreună cu ei.

15. Cînd au venit jefuitoarii și le-au jefuit, iar pe slujitori i-au ucis cu gura sabiei. Numai eu am fost izbăvit și am venit ca să te vestesc.“

16. Iar în vreme ce vorbeau, a sosit un alt

ѲѢГ

вѣститорю кѣтрѣ ꙗкоу , шн зисѣ , фѡкъ дѣла
 дѣмнѣзѣх ѡх кѣтрѣ дѣн чѣрю пре пѣмѣнѣтѣ ,
 шн мѣнѣтѣ ѡнаѣ шн пре пѣторѣн ꙗхъ арѣ
 ашиѣ дѣрѣлѣ , шн кѣтрѣжѣндѣ ѡх сѣмѣгѣрѣ вѣнѣю
 стѣцѣ стѣю . ѡхъ ачѣстѣ грѣшнѣдѣ вѣнѣ алатѣ
 вѣститорю кѣтрѣ ꙗкоу , шн зисѣ лѣн , кѣтрѣ
 цѣй ѡх фѣкѣлѣтѣ нѡлѣсѣ , ꙗхъ , кѣтрѣпѣтѣнѣн шн ѡхъ
 фѣкѣлѣжѣрѣлѣтѣ кѣтрѣнѣлѣе шн лѣтѣ рѣбнѣтѣ пре дѣ
 сѣлѣ шн прѣсѣлѣнѣ ꙗхъ ѡморѣтѣ кѣ сѣбѣтѣ , шн лѣмѣ
 кѣтрѣлѣтѣ ѡх сѣмѣгѣрѣ шн вѣнѣю кѣ стѣцѣ повѣстѣсѣкѣ .
 ѡхъ ачѣстѣ грѣшнѣдѣ алатѣ вѣститорю вѣнѣ кѣ
 трѣ ꙗкоу зисѣжѣндѣ фѣторѣн ꙗхъ , шн фѣтѣлѣ
 тѣлѣ мѣнѣжѣндѣ шн бѣжѣндѣ лѣ фѣторѣлѣ ꙗхъ лѣ
 фѣратѣлѣ лѣрѣ чѣлѣ мѣнѣ мѣрѣ . Фѣтрѣ дѣ вѣтѣлѣ
 бѣжѣтѣ мѣрѣ ѡх вѣнѣ дѣла пѣлѣтѣ шн сѣлѣ ачѣнѣсѣ
 дѣ чѣлѣ , ꙗхъ , ѡхънѣнѣрѣнѣ ачѣ кѣлѣнѣ , шн ѡхъ кѣтрѣлѣтѣ
 кѣлѣ прѣстѣ фѣторѣн ꙗхъ шн ѡхъ мѣрѣнѣ шн кѣтрѣлѣтѣ ѡхъ
 сѣжѣгѣрѣ шн вѣнѣю кѣ стѣцѣ повѣстѣсѣкѣ . ѡхъ
 ачѣжѣндѣ ꙗкоу кѣлѣжѣндѣсѣ рѣлѣсѣ хѣнѣлѣ лѣнѣ , шн
 ѡхъ тѣлѣнѣсѣ пѣрѣлѣ кѣлѣлѣлѣнѣ лѣнѣ , шн ѡхъ прѣсѣрѣлѣтѣ
 цѣтрѣжѣтѣ прѣстѣ кѣлѣлѣ лѣнѣ , шн кѣтрѣжѣндѣ жѣбѣсѣ стѣ
 фѣкѣнѣтѣ дѣмнѣлѣнѣ шн зисѣ . ѡхъ гѣлѣ ачѣнѣтѣ
 дѣнѣ пѣжѣтѣчѣлѣ мѣнѣчѣнѣ мѣлѣ гѣлѣ бѣю шн фѣтрѣлѣ
 ачѣлѣсѣ , дѣмнѣлѣ ѡхъ дѣлѣтѣ дѣмнѣлѣ ѡхъ лѣлѣтѣ , ꙗчѣ
 кѣнѣ дѣмнѣлѣнѣ сѣлѣ пѣрѣлѣтѣ лѣша сѣлѣ шн фѣтѣлѣтѣ ,
 фѣтѣ нѣмѣлѣ дѣмнѣлѣнѣ бѣлѣбѣнѣтѣ фѣтѣчѣнѣ . ѡхътрѣлѣ
 ачѣтѣстѣтѣ тѣлѣтѣ чѣнѣсѣлѣ фѣтѣжѣлѣлѣтѣ лѣнѣ нѣлѣ грѣ
 шнѣтѣ ꙗкоу нѣнѣнѣ кѣлѣ бѣлѣлѣ лѣнѣ , шн нѣлѣ дѣлѣтѣ нѣ
 вѣнѣнѣ лѣнѣ дѣмнѣлѣнѣ .

К а п ѡ в ѣ

И фѣлѣка зисѣлѣ ачѣстѣлѣ шн вѣнѣнѣрѣтѣ фѣтрѣнѣ
 лѣнѣ дѣмнѣлѣнѣ ачѣстѣлѣ фѣнѣнѣнѣтѣ дѣмнѣлѣнѣ ,
 шн дѣлѣлѣлѣлѣ вѣнѣнѣ фѣмнѣлѣлѣлѣлѣ лѣрѣ кѣлѣтѣ
 стѣтѣ фѣнѣнѣнѣтѣ дѣмнѣлѣнѣ . Шн зисѣ
 дѣмнѣлѣ дѣлѣлѣлѣлѣнѣ дѣ ѡуѣнѣлѣ бѣнѣ тѣлѣ
 ачѣлѣнѣтѣ зисѣ . дѣлѣлѣлѣлѣлѣ фѣнѣнѣнѣтѣ дѣмнѣлѣнѣ фѣ
 бѣлѣжѣндѣ прѣстѣ чѣлѣ дѣсѣлѣтѣ чѣрѣю , шн кѣлѣлѣтѣ
 рѣнѣлѣ чѣлѣ прѣстѣ тѣлѣтѣ сѣжѣнѣтѣ дѣфѣлѣцѣтѣ .
 Зисѣ дѣмнѣлѣ кѣтрѣ дѣлѣлѣлѣлѣ лѣлѣтѣнѣ ачѣнѣнѣтѣ
 пре рѣбѣлѣ мѣтѣ ꙗкоу , кѣтѣчѣнѣ нѣлѣ стѣкѣ кѣ дѣжѣнѣсѣлѣ
 дѣнѣ чѣнѣ дѣпре пѣмѣнѣтѣтѣ , ѡхъ ачѣтѣмѣнѣтѣ лѣнѣ фѣ
 рѣ рѣбѣтѣлѣтѣ ачѣлѣбѣрѣлѣ фѣтрѣ дѣ прѣхѣлѣнѣтѣ , тѣмѣтѣтѣ
 рѣо дѣ дѣлѣмнѣлѣнѣ , фѣрѣнѣлѣсѣ дѣ тѣлѣтѣ рѣлѣ , шн
 фѣкѣтѣ стѣцѣнѣ дѣнѣрѣлѣтѣлѣтѣ , шн тѣлѣнѣ зисѣлѣ бѣрѣнѣ
 лѣ лѣнѣ фѣлѣлѣлѣлѣ стѣлѣпѣтѣрѣзѣнѣ . Шн рѣспѣлѣнѣжѣндѣ
 дѣлѣлѣлѣлѣлѣ зисѣ дѣмнѣлѣнѣ пѣлѣлѣ прѣстѣ пѣлѣлѣ шн
 тѣлѣлѣтѣ кѣжѣтѣсѣ лѣ ѡхъ бѣлѣлѣлѣнѣнѣрѣлѣ сѣлѣлѣлѣлѣлѣ стѣ .
 фѣтѣ нѣ чѣ тѣрѣнѣнѣжѣндѣ мѣжѣнѣ тѣлѣ ачѣнѣнѣчѣ дѣ ѡлѣ
 сѣлѣ лѣнѣ , шн дѣ прѣлѣлѣлѣ лѣнѣ ѡхъ фѣлѣцѣтѣ тѣлѣ
 бѣлѣбѣнѣ . Шн зисѣ дѣмнѣлѣ дѣлѣлѣлѣлѣлѣнѣ , ꙗчѣтѣ
 дѣлѣлѣлѣ чѣнѣ пре дѣжѣнѣсѣлѣ , нѣлѣмѣнѣ сѣлѣлѣлѣлѣ лѣнѣ пѣ
 зѣтѣшѣ . Шн ѣшнѣ дѣлѣлѣлѣлѣлѣ дѣла фѣлѣцѣ дѣмнѣлѣ
 лѣнѣ , шн лѣбнѣ пре ꙗкоу кѣлѣ рѣнѣтѣ рѣлѣ дѣла пнѣчѣлѣ
 ре пѣтѣнѣ лѣ кѣлѣ . Шн шнѣ лѣсѣ лѣнѣ ѡхъ хѣлѣрѣбѣ пѣтрѣлѣ
 кѣлѣтѣ рѣлѣзѣ пѣлѣрѣлѣлѣ , шн ѣлѣ шѣтѣлѣтѣ пре гѣлѣнѣнѣнѣ фѣлѣрѣ
 дѣлѣчѣтѣлѣтѣ . Шн тѣрѣкѣжѣндѣ вѣрѣтѣмѣ мѣлѣтѣ , зисѣ
 сѣ лѣнѣ мѣлѣрѣтѣ лѣнѣ , пѣтѣнѣлѣ кѣжѣндѣ вѣнѣнѣ фѣлѣлѣнѣ зисѣ
 кѣжѣндѣ , ꙗчѣтѣлѣ ачѣлѣлѣтѣ фѣкѣтѣ вѣрѣтѣмѣ пѣлѣцѣнѣлѣ ачѣ
 тѣжѣндѣ нѣлѣлѣлѣлѣлѣлѣ мѣжѣнѣнѣнѣнѣнѣ мѣлѣлѣ : кѣтѣчѣнѣтѣ
 . Ѳ ѡ ѡ сѣлѣ

Biblia 1688, p. 363, col. 2

vestitoriu cătră Iov și zise: „Foc de la Dumnezeu au căzut den ceriu pre pămînt și mîncă oile și pre păstorii i-au ars așijderelea. Și scăpînd eu sîngur, veniui să-ți spuiiu.”

17. Încă acesta grăind, veni alt vestitoriu cătră Iov și zise lui: „Călăreții au făcut noao 3 căpetenii și au încunjurat cămilele și le-au robît pre dînele și pre slugi i-au omorît cu sabie. Și am scăpat eu sîngur și veniui ca să-ți povestesc.”

18. Încă acesta grăind, alt vestitoriu veni cătră Iov, zicînd: „Feciorii tăi și fetele tale mîncînd și bînd la feciorul tău, la fratele lor cel mai mare,

19. Fără de veste vînt mare au venit de la pustiu și s-au atins de cêle 4 unghiuri ale casii; și au căzut casa preste feciorii tăi și au murit. Și scăpaiu eu sîngur, și veniui ca să-ți povestesc¹.”

20. Așa auzind Iov, sculîndu-se, rupse hainele lui și au tuns părul capului lui și au preserat țărîna preste capul lui și, cazănd jos, să închină Domnului și zise:

21. „Eu gol am ieșit den pîntecelē maicii mēle, gol voiu și îna acolō. Dumnezău au dat, Dumnezău au luat; în ce chip Domnului s-au părut, așa s-au și făcut, fie numele Domnului blagoslovit în vîci!”

22. Întru acêstea toate ce i s-au întîmplat lui, n-au greșit Iov nici cu buzele lui și n-au dat nebunie lui Dumnezău.

Cap 2

1. Și fu ca zioa aceasta și veniră îngerii lui Dumnezău a sta înaintea Domnului, și diavolul veni în mijlocul lor ca să stea înaintea Domnului.

2. Și zise Domnul diavolului: „De unde vii tu?” Atunca zise diavolul înaintea Domnului: „Îmblînd preste cel de supt ceriu și călătorind cel preste tot, sînt de față.”

3. Zise Domnul cătră diavolul: „Luat-ai aminte pre robul mieu Iov, căci nu iaste ca dînsul den cei de pre pămînt, om asemenea lui, fără răutate, adevărat, fără de prihană, temătoriu de Dumnezău, ferindu-se de tot răul? Și încă să ține de nerăutate, și tu ai zis averile lui în zadar să le pierzi.”

4. Și răspunzînd diavolul, zise Domnului: „Piele preste piele! Și toate cite-s la om va da pentru sufletul său.

5. Însă nu, ce trimițînd mîna ta, atinge de oasele lui și de trupul lui, au nu în față te va blagoslovi.”

6. Și zise Domnul diavolului: „Iată, dau ție pre dînsul, numai sufletul lui păzêște.”

7. Și ieși diavolul de la față Domnului și lovi pre Iov cu rană rea, de la picioare pînă la cap.

8. Și-și luo lui un hîrb pentru ca să-și rază puroile, și el șădea pre gunoiu, afară den cetate.

9. Și trecînd vrême multă, zise lui muiêrea lui: „Pînă cînd vei îngădui zicînd: «Iată, aștept încă vrême puțînă, așteptînd nădêjdea mîntuirii mēle»? Căci iată, //

Ms. 45, p. 422-423

și dzise: „Foc de la Dumnedzău au căzut den cer [pre pământ] și mîncă oile și păstorii arse așjidirile. Și scăpînd eu sîngur, venii să-ți spui ție.“

17. Încă acesta grăind, veni [alt vestitor cătră Iov] și-i dzise lui: „Călăreții au făcut noao 3 începături și au încungiurat cămilele și le-au robit pre înse și pre slugi i-au omorît cu sabii. Și am scăpat eu sîngur și [423/1] veniiu ca să-ți povestesc ție.“

18. Încă acesta grăind, alt vestitor veni cătră Iov, dzicînd: „Ficiorii tăi și fetele tale mîncînd și bînd la ficiorul tău, la fratele lor cel mai bătrîn,

19. Fără veste au venit vînt mare de la pustiiu și s-au atinsu de cèle 4 unghiuri ale casei; și au căzut casa preste ficiorii tăi și au murit. Și scăpai eu sîngur și veniiu ca să-ți povestesc.“

20. Așa [audzînd] Iov, sculîndu-să, rumpse hainele lui și au tunsu chica capului lui [și au spulbărat pămînt preste capul lui] și, cazănd jos, să închină [Domnului] și dzise:

21. „Eu gol am ieșit dentru pîntecele maicii mele, gol voi și întra acolô. Domnul au dat, Domnul au luat; în ce chip Domnului s-au făcut, așa s-au și făcut. Fie numele Domnului binecuvîntat [întru veci]!“

22. Întru acêstea toate ce i s-au întîmplat lui, n-au greșit Iov [nici cu buzzele lui] și n-au dat nebulie lui Dumnedzău.

Cap 2

1. Și fu ca dzua aceasta și veniră îngerii lui Dumnedzău a dvori înaintea Domnului, și diavolul veni în mijlocul lor să stea înaintea Domnului.

2. Și dzise Domnul diavolului: „De unde tu vii?“ Și dzise diavolul înaintea Domnului: „Îmblînd cel de supt cer și călătorînd cea preste tot, sint de față.“

3. Zise Domnul cătră diavolul: „Luat-ai aminte pre robul meu Iov, căci nu iaste ca îns dentru cei de pre pămînt om [asemenea lui], nerău, adevărat, fără prihană, temător de Dumnedzău, ferîndu-să de tot răul? Și încă să ține de nerăutate, și tu ai dzis unêtele lui în zădar să le pierdzi.“

4. Și răspundînd diavolul, dzise Domnului: „Piele preste piele! Și toate cite-s la om pentru sufletul lui va plăti.

5. Însă nu, ce trimișînd mîna ta atînge de oasele lui și de pielîțele lui, au nu în față te va blagoslovi.“

6. Și dzise Domnul diavolului: „Iată, îl dau ție pre îns, numai sufletul lui cruță.“

7. Și ieși diavolul de cătră fața Domnului și lovi pre Iov cu rană rea, de la picioare pînă la cap.

8. Și luă șie strachină pentru ca să rază puroile, și el sedea pre gunoi, afară den cetate.

9. [Și trecînd vrême multă,] dzise lui muierea lui: „Pînă cînd vei îngădui dzicînd: «Iată, aștept vrême încă pușînă, agăduînd nădêjdea mîntuirii mele»? Căci [423/2] iată,

Ms. 4389, p. 518-519

vestitor și zise cătră Iov: „Căzut-au foc den ceriu pre pămînt și au ars oile, așjiderea au mîncat și pre păcurani. Și am rămas numai eu sîngur și am venit să-ți spui.“

17. Și vorbind și acesta acêstea, veni altul și-i zise: „Călăreții⁸ se-au făcut 3 stoluri și au ocilit cămilele și le-au luat și slugile le-au ucis cu sabiia, iar eu am rămas sîngur și am venit să-ți spui.“

18. Și iar vorbind și acesta, veni alt vestitor și zise cătră Iov: „Feciorii tăi și fetele tale mîncînd și bînd la fratele lor cel mai mare,

19. De năprasnă se-au pornit vînt mare den pustie și se-au ciocnit¹⁰ de către patru cornurile casii și se-au surpat casa pre feciorii tăi și au murit; iar eu am scăpat sîngur și am venit să-ți spui.“

20. Iar Iov, deaca auzi aceasta, se sculă și-și sparse hainele și-și tunse părul capului și și-l presără cu țărînă și, cazănd pre pămînt, se închină Domnului și zise:

21. „Eu gol am ieșit den pîntecele mîne-mea și gol voiu mêrge. Domnul au dat și Domnul au luat! Cum au vrut Domnul, așa au și fost! Fie numele Domnului binecuvîntat în veci!“

22. ¹²Și de toate de acêstea de cite i se-au întîmplat lui Iov nimic n-au greșit înaintea lui Dumnezeu, nici cu buzzele sale, și n-au dat nebulie lui Dumnezeu.

Cap 2

1. Și fu ca în zioa aceasta și veniră îngerii lui Dumnezeu să stea înaintea Domnului; și veni și diavolul în mijlocul lor și stătu înaintea lui.¹³

2. Și zise Domnul diavolului: „De unde ai venit?“ Iar el răspundînd zise: „Încunjurînd tot pămîntul și umblînd pre supt cer, am venit.“

3. Și zise Domnul cătră diavolul: „Cugetat-ai asupra robului meu, lui Iov, [519/1] că nu iaste ca acesta den cei ce sint pre pămînt, om de potriua lui, nefăcător de rău, drept, adevărat, temător de Dumnezeu, și să se dăpărteze de toate rèlele și încă să se ție de nerăutate? Iar tu ai zis să pierzi ce are el în zadar.“

4. Iar diavolul răspunse Domnului și zise: „Piele pentru piele! Și toate are omul le dă pentru sufletul lui.¹⁴

5. Și nu-i aminterlea, ce trimete mîna ta și te atînge de carnea lui și de oasele lui, au dară de te va binecuvînta în față?“

6. Și zise Domnul cătră diavolul: „Iată, ție și-l dau, numai sufletul lui să-l păzești.“

7. Și ieși satana¹⁵ de la fața Domnului și vătămă pre Iov cu puroi iuși, de la cap pînă la picioare.

8. Și luoa Iov un hîrb să-și stoarcă puroile sale, și seșea în gunoiu, afară de cetate.

9. Și trecînd vrême multă, zise cătră dînsul muierea lui: „Pînă cînd vei răbda? Iată, voiu mai îngădui încă pușinea vrême așteptînd nădêjdea mîntuirii tale. Că iată

Versiunea modernă

vestitor și a zis către Iov: „Focul de la Dumnezeu a căzut din cer pe pămînt, a mistuit turmele și i-a ars pe păstori; și numai eu am fost izbăvit și am venit ca să te vestesc.“

17. Încă grăind acesta, a venit un alt vestitor și a rostit către Iov: „Călăreții au făcut trei cete împotriva noastră, au înconjurat cămilele și le-au robit, iar pe slujitorii i-au ucis cu sabia. Numai eu am fost izbăvit și am venit ca să te vestesc.“

18. Încă grăind acesta, a sosit un alt vestitor și a grăit lui Iov: „Fiii tăi și fiicele tale mîncau și beau la fratele lor cel mai mare,

19. Cînd deodată a venit un vînt puternic din pustie și a lovit cele patru colțuri ale casei și aceasta s-a prăbușit peste copiii tăi care au murit. Numai eu am fost izbăvit și am venit ca să te vestesc.“

20. Auzînd astfel Iov, s-a ridicat, și-a sfișiat veșmintele, și-a tuns părul capului, și-a presărat țărînă pe creștet și, cazănd la pămînt, s-a închinat Domnului și a zis:

21. „Eu însumi am ieșit gol din pîntecele maicii mele și gol mă voi întoarce acolo. Domnul a dat, Domnul a luat, precum I s-a părut bine Domnului așa s-a și petrecut, fie numele Domnului binecuvîntat în veci.“

22. Întru acestea toate care i s-au întîmplat, Iov nu a păcătuit deloc înaintea Domnului, nici măcar cu buzzele sale, și nici nu a socotit aceasta o lipsă de înțelepciune din partea lui pe Dumnezeu.

Capitolul 2

1. S-a întîmplat că în aceeași zi au venit îngerii lui Dumnezeu și au stat înaintea Domnului, iar diavolul a sosit în mijlocul lor și a șezut înaintea Domnului.

2. Și i-a zis Dumnezeu diavolului: „De unde vii?“ Atunci a răspuns diavolul înaintea Domnului: „Am străbătut ceea ce se află sub cer, am colîndat toate și iată-mă-s.“

3. Iar Domnul i-a grăit diavolului: „Ai luat aminte la slujitorul meu Iov, că nu se află un altul printre cei de pe pămînt, om fără răutate, lipsit de fățarnicie, cînstitor de Dumnezeu, ferîndu-se de orice faptă rea și care încă stăruiește în nevinovăție? Tu însă mi-ai zis să-i nimicesc în zadar toate cite le are.“

4. Răspundînd diavolul a grăit: „Piele pentru piele! Și toate cite le are omul, le plătește ca răscumpărare pentru sufletul său.

5. Dar nu, ci întinde mîna ta și atînge-te de oasele și de carnea lui, oare nu te va binecuvînta în față?“

6. A zis Domnul diavolului: „Iată, și-l dau ție, numai păzește-i sufletul.“

7. Iar diavolul a ieșit de la Domnul și l-a lovit pe Iov cu răni cumplite, din creștet pînă la picioare.

8. Iar [Iov] a luat un ciob ca să-și curețe puroiul și a șezut pe o grămadă de bălegar, în afara cetății.

9. Și trecînd multă vreme, i-a zis femeia sa: „Pînă cînd vei îndura spunînd: «Iată aștept pușînă vreme spre a dobîndi nădêjdea mîntuirii mele»? Căci uite,

ТѢА

І С В З .

Biblia 1688, p. 364, col. 1

сав стпнѣ помана тл дѣ пре пѣмжѣтѣ фѣцн шн
 фѣте але пжнпчелхн мѣл кннхрн шн дхрорн,
 пре крпн фсара ар ам ѡстеннп кх прхдѣ, шн
 тл сннгхр фпхпрезчннѣ вѣрмнлор шѣзн,
 мжнндѣ дѣскопѣрнп, шн ѣл рѣтпчнпѣ шн сав
 ннкѣ ден лок флокѣ прѣтжржндѣ, шн ден калѣ
 фкастѣ ащептжндѣ солреле кжндѣ ба апѣне, пен
 прх кастѣмѣ ѡдхнѣкѣ дѣ ѡстенѣлеле мѣлѣ,
 шн дѣ дхрорнле креле пре мнне аклм мѣцннх,
 че зн чеба кѣбжнѣ кѣтпрѣ дмнхл шн мори .
 Шн ѣл кѣлпжнѣ знсе ен пенпрх кѣчн ка оуна
 ден чѣле фѣртѣ дѣмннпте мѣѣрн ан грѣнпѣ дѣ л
 прнмнпѣ чѣле вѣне ден мжнл дмнхлхн, чѣле рѣ
 ле стѣлѣ сѣфрнмѣ : фпрх тѣлатѣ лчѣстѣ че са
 фпжмпллп лхн, немнка нал грешнпт ѣсѣ кѣл вѣ
 зеле напнпѣ лхн дмнхрѣл . Шн дѣзнндѣ чѣн
 прѣн прѣлпннн ан лхн рѣлеле тѣлатѣ чѣле че ѣл
 беннп прѣсте джнхл, ѣл беннп фнѣше креле дѣ
 прх ѣса царѣ кѣтпрѣ ѣл, ѣанфаз ал дѣманлорѣ
 фпрлпт, шн балдлрѣ ал сѣхенлор пнранѣ, софар
 ал мнненлор фпрлпт, шн беннрѣ кѣтпрѣ ѣл по
 цн ѡдлпѣ кастѣстѣ мжнѣже, шн тл сокопѣкѣ
 пре ѣл . Шн вѣзнндѣ пре ѣл дѣдѣлрѣте нѣ
 лѣл коноклпт, шн стпргжндѣ кѣ глѣсѣ марѣ ѣл
 пжнѣсѣ рѣлпжнѣ фнѣше креле подѣоба лхн,
 шн сплѣвержндѣ пѣмжнѣ прѣсте калпетеш спре
 чѣрѣу, ѣл шѣзнпт лжнѣтѣ ѣл, з, знле шн з,
 нѣцн, шн ннчн оунал денпрх джншнн ѣл грѣн
 кѣбжнѣ кѣтпрѣ ѣл, пенпрх кѣлѣлѣ рана грѣз
 ннкѣ фѣнндѣ, шн марѣ фѣлрѣте .

Кѣтпрѣ прѣлпннн бороавѣтѣ .
 К А П , Г .
 ѣпѣ лѣлѣтѣ дѣшнѣсе ѣсѣкѣ гѣрл лхн шн
 блѣстѣмѣ зѣсѣл лхн . Зннжндѣ .
 Пѣлрѣ зѣсѣл фпрх крѣтѣ ам нѣкѣлѣтѣ,
 шн нѣлпѣтѣ лчѣл фпрх крѣтѣ ѣл знѣ тл
 пѣл фѣтѣ . Нѣлпѣтѣ лчѣл стѣ фѣ
 фпхнѣрѣкѣ, шн стѣнѣсѣ чѣрѣ пре л дмнхл дѣ
 сѣсѣ, ннчн стѣ вѣе лл л лхмннѣ . Чѣ стѣ ѡл
 прѣ джнѣса фпхнѣрѣкѣ шн оуѣртѣ дѣ мѣлрѣте, стѣ
 вѣе прѣстѣ джнѣса нѣгѣртѣ блѣстѣмѣсе зѣсѣл ѣ
 чѣл . Шн нѣлпѣтѣ лчѣл стѣ ѡл пре джнѣса
 фпхнѣрѣкѣ, стѣнѣ фѣе фзнлеле анхлхн ннчн стѣ
 нхсе нѣмерѣ фзнлеле лхнлор . Чѣ нѣлпѣтѣ л
 чѣл фѣе дхрѣрѣ шн нѣ вѣе прѣстѣ джнѣса вѣсѣлѣсѣ,
 ннчн вѣлѣрѣе . Чѣ влѣстѣмѣе пре л чѣлѣ че
 влѣстѣмѣ, зѣсѣл лчѣл, чѣлѣ че ба стѣ прннзѣтѣ
 кнпѣсѣл чѣл марѣ, фпхнѣчнѣсе стѣлеле нѣлпѣтн
 лчѣл . Шн нѣ фгѣлѣлѣкѣ шн лл лхмннѣ
 нѣ вѣе, шн стѣнѣ базѣтѣ лхчѣфѣртѣл рѣтѣрнндѣ .
 Кѣчн нал фкнѣсѣ пѣрѣчнлѣ пжнпчелхн манчннмѣ
 ле, кѣ арфн мжнпхнпт дхрѣртѣ дѣкѣлрѣтѣ ѡкнн
 мѣен . Пенпрх кѣчн дларѣ фпжнпчѣе налѣ
 мѣрнпт : шн ден пжнпчѣе ам ѣшнпт шн нѣ фл
 стѣ ам пернпт : Шн пенпрх кѣчн ѣл пнп
 пннлпт мѣе чѣнхнлѣ : шн пенпрх чѣлѣчѣлѣ амѣ
 сѣлпѣтѣ : фклм дорлмннѣсѣ лшфн фчѣстлпт,
 шн кѣлѣкжнѣлѣтѣ млшфн ѡдхннпт . Кѣл ф

s-au stins pomana ta de pre pămînt, feți și fete, ale pîntecelui meu chinuri și durori, pre carii în zadar am ostenit cu trude. Și tu singur în putreziciunea viermilor șazi, mîind descoperit. Și eu — rătăcită și slujnică, den loc în loc împrejurînd și den casă în casă, așteptînd soarele cînd va apune, pentru ca să mă odihnesc de ostenêțele mêle și de durorile carele pre mine acum mă ținu. Ce zi ceva cuvînt cătră Domnul și mori!“

10. Și el, căutînd, zise ei: „Pentru căci ca una den cêle fără de minte muieri ai grăit? De am priimit cêle bune den mîna Domnului, cêle rêle să nu le suferim?“ Întru toate acêstea ce s-au întîmplat lui, nemica n-au greșit Iov cu buzele naintea lui Dumnezeu.

11. Și auzînd cei trei priêtîni ai lui rêlele toate cêle ce au venit preste dînsul, au venit fieștecarele dentru a sa țară cătră el: Elifáz, al themanilor împărat, și Valdád, al safhêilor tiran, Sofar, al mineilor împărat. Și venîră cătră el toți odată, ca să să mîngîie și să-l socotească pre el.

12. Și văzîndu-l pre el de departe, nu l-au conoscut. Și strigînd cu glas mare, au plîns rumpînd fieștecarele podoaba lui și spulberînd pămînt preste capete-și spre ceriu.

13. Au șazut lîngă el 7 zile și 7 nopti și nici unul dentru dînșii au grăit cuvînt cătră el, pentru că vedea rana groaznică fiind și mare foarte.

Цăтрă пріѣтннн vorovă
Cap 3

1. După aceasta, deșchise Iov gura lui și blestemă zioa lui,
2. Zicînd:
3. „Piară zioa întru carea am născut și noaptea acêea întru carea au zis: «Iată făt!»
4. Noaptea acêea să fie întunêrec și să nu o cêrce pre ea Domnul de sus, nici să vie la ea lumină!
5. Ce să o ia pre dînsa întunêrec și umbră de moarte, să vie preste dînsa negura! Blasteme-se zioa acêea.
6. Și noaptea acêea, să o ia pre dînsa întunêrec! Să nu fie în zilele anului, nici să nu se numere în zilele lunilor!
7. Ce noaptea acêea fie durêre și nu vie preste dînsa veselie, nici bucurie,
8. Ce blêsteme pre ea cel ce blêstemă zioa acêea, cela ce va să prinză chîtosul cel mare! Întuneci-se stêlele noptii acêia.
9. Și nu îngăduiască, și la lumină nu vie, și să nu vază luceafărul răsărînd!
10. Căci n-au închis porțile pîntecelui maicii mêle, că ar fi mîntuit durêrea de cătră ochii miei;
11. Pentru căci, dară, în pîntece n-am murit? Și den pîntece am ieșit, și nu îndată am pierit?
12. Și pentru căci au timpinat mie genuchile? Și pentru ce țîțele am supt?
13. Acum dormînd aș fi încetat, și culcîndu-mă m-aș fi odihnit,
14. Cu îm- /

Ms. 45, p. 423-424

s-au stinsu pomana ta de pre pământ, feți și fete, a pîntecelui meu chinuri și durori, pre carii în zădar am ostenit cu trude. Și tu singur întru putrejunie a viermilor ședzi, mîind descoperit. Și eu – rătăcită și slujnică, loc den loc împregiurînd și den casă în casă, așteptînd soarele cînd va apune, pentru ca să mă odihnesc de ostențele mele și de durori carele astăzi⁹ pre mine mă țin. Ce dzi ceva cuvînt cătră Domnul și te săvîrșaste!⁶

10. Și el, căutînd, dzise ei: „Pentru căci ca una de cèle fără minte muieri ai grăit? Dă am priimit cèle bune dentru mîna Domnului, cèle rèle să nu suferim?”⁶ Întru toate acēstea ce i s-au întîmplat lui, nimic n-au greșit Iov cu budzele înaintea lui Dumnezău.

11. Și audzînd cei¹⁰ 3 prieteni ai lui rèlele toate cèle ce au venit preste îns, au venit fieștecarele dentru a sa țară. Cătră el: Elifaz, a themanilor împărat, și Valdad, a safheilor tiran, Sofar, al mineilor împărat. Și veniră cătră el toți odată, ca să-l mîngie și să-l socotească pre el.

12. Și văzîndu-l pre el de departe, nu l-au cunoscut. Și strigînd cu glas mare au plîns, rumpînd fieștecarele podoaba lui și spulbărînd pământ pre capetele-și în cer.

13. Au ședzut lîngă el 7 dzile și 7 nopți și nice unul dentru înșii au grăit cuvînt cătră el, pentru că vedea rana groaznică fiind și mare foarte.

Cătră prieteni vorbă Cap 3

1. După aceasta, dășchise Iov rostul lui și blăstămă dzua lui,
2. Zicînd:
3. „Piară zua întru carea am născut și noaptea acēea întru carea au dzis: «Iată făt!»

4. Noaptea acēea fie întunerec și să nu o cêrce pre ea Domnul de sus, nici să vie la ea lumină!

5. Ce să o ia pre însă întunerec și umbră de moarte, să vie preste însă negură! Blăsteme-să dzua acēea.

6. Și noaptea acēea, să o ia pre însă întunerec, să nu fie întru dzilele anului, nici să să numere întru dzilele lunilor!

7. Ce noaptea acēea fie durere și nu vie preste însă veselie, nice bucurie,

8. Ce blasteme pre ea cel ce blastămă dzua acēea, cela ce va să prîndză chitosul cel mare! [9.] Întuneci-se stēlele nopții acēia.

9. [Și] [424/1] nu îngăduiască, și la lumină nu vie, și să nu vază luceafărul luminînd.

10. Căci n-au închis porțile pîntecelui maicei mele, că are fi mîntuit durerea de cătră ochii miei!

11. Pentru căci, dară, în pîntece n-am murit? Și den pîntece am ieșit și nu îndată am pierit?

12. Și pentru căci au tîmpinat mie genuchele? Și pentru ce țîțele am supt?

13. Acum adormind aș fi odihnit și culcîndu-mă m-aș fi oțesit,

14. Cu împărații,

Ms. 4389, p. 519

că pomenirea ta au pierit de pre pământ, feciorii tăi și fetele, grija și durerea pîntecelui meu, pre carii i-am născut cu durere în zadar. Iar tu însuși șazi afară în gunoiu și în viermi fără de acoperemînt. Iar eu umblu de lucrez mergînd den loc în loc și den casă în casă, așteptînd apusul soarelui să mă odihnesc de durerile și de ostenințele care m-au cuprîns acum. Ce zi vreun cuvînt cătră Dumnezeu și mori!^{6,17}

10. Iar el, căutînd la dînsa, zise: „Ce ai grăit tu aceasta ca una den muiērile cèle nebune? Deaca am luat cèle bune den mîinile Domnului, dară cèle rèle au să nu le răbdăm?”⁶ De toate de acēstea cite i se-au întîmplat în nimic n-au greșit Iov înaintea Domnului Dumnezeu cu gura și n-au dat nebulie lui Dumnezeu.

11. Iară deaca auziră trei prieteni ai lui de toată răotatea carea au venit pre dînsul, veniră fieștecare de pren țara sa la dînsul: Elifaz, craiul Thamanului, și Valdad, armașul de la Savhiia, și Sofar, al mineilor. Și merșeră la dînsul denpreună să-l mîngie și să-l cerceteze.¹⁸

12. Și văzîndu-l de dăparte, nu l-cunoscură. Și strigară cu glas mare și plîneră și-și sparseră hainele toți¹⁹, presărîndu-și țărînă pre capete.²⁰

13. Și săzură la dînsul 7 zile și 7 nopți și nici unul dentr-înșii nu grăi cătră dînsul nici un cu- [519/2] vînt, că văzură că iaste rană rea și foarte mare.

Cap 3

1. Iară după aceste-și dășchise Iov gura sa și blestemă zioa sa,²¹
2. Zicînd:
3. „Să piēie zioa în carea m-am născut și noaptea în carea au zis: «Iată că iaste parte bărbătească!»

4. Zioa acēea fie întunerec și să nu cêrce Domnul desupra ei și să nu vie pre dînsa lumină!²³

5. Și să o cuprînză întunerecul și umbra morții, să vie pre dînsa negură și să fie blestemată cea zi.

6. Pre noaptea acēea să o ajungă întunerecul și să nu fie în zilele anului, nici să fie numărată în zilele lunilor!²⁴

7. Noaptea acēea să fie durere și să nu vie într-înșia veselie și bucurie.

8. Să o blēsteme ceia ce blēstemă, carele are să înceapă chitul cel mare. [9.] Să întunecēze și stēlele acēia

9. Și să nu rabde, nici la lumină să nu vie, nici să vază răsărînd luceafărul.

10. Căci n-au închis poarta pîntecelui mîne-mea, nici n-au gonit durerea de la ochii miei.

11. Pentru căci n-am murit în pîntece? Sau deaca am ieșit den pîntece, căci n-am pierit numaidecît?

12. Pentru căci m-au întîmpinat genuchiele? Pentru ce am supt țîțā?

13. Că acum, de aș fi adormit, aș tăcea și m-aș fi răposat,

14. Cu împărații

Versiunea modernă

a pierit amintirea ta de pe pământ împreună cu fii și ficele durerii și trudelor pîntecelui meu, pentru care m-am istovit zadarnic, iar tu însuși șezi în putreziciunea viermilor, înnopînd sub cerul liber. Iar eu colînd ca o slujnică rătăcită din loc în loc și din casă în casă, așteptînd să asfințească odată soarele spre a mă odihni de trudele și caznele care mă cuprînd acum. Ci rostește vreun cuvînt împotriva Domnului și pieri!”⁶

10. Însă el, privind-o, i-a grăit: „Ai vorbit ca una dintre femeile lipsite de minte! Dacă am primit cele bune din mîna Domnului, să nu îndurăm și cele rele?”⁶ Și în toate cele ce s-au întîmplat, Iov nu a greșit deloc cu buzele sale în fața lui Dumnezeu.

11. Cei trei prieteni ai săi, auzînd toate relele care i s-au întîmplat, au sosit fiecare din țîntul său: Elifaz, împăratul temanilor, Baldad, tiranul safheilor, și Sofar, împăratul mineilor. Iar ei au venit într-un singur gînd, ca să-l mîngie și să-l cerceteze.

12. Văzîndu-l de departe, nu l-au recunoscut și, strigînd cu glas mare, au izbucnit în plîns, și-a sfîșiat fiecare veșmîntul și și-au azvîrlit țărînă pe cap înspre cer.

13. S-au așezat lîngă el șapte zile și șapte nopți, negrăind nimic, fiindcă vedeau că năpasta lui este cumplită și foarte mare.

Capitolul 3

1. După aceasta, Iov își deschise gura și blestemă zioa lui [de nașterei],
2. Zicînd:
3. „De-ar pieri zioa în care am fost născut și noaptea în care s-a spus: «Iată un fiul!»

4. Să fie acea zi întuneric, să nu o cerceteze pe ea Domnul din ceruri și nici să nu vină peste ea lumină!

5. Să o cuprîndă pe ea întunericul și umbra morții, să vină peste ea negura. Blestemată fie acea zi

6. Și să o ia în stăpînire întunericul, să nu mai fie printre zilele anului, nici numărată printre zilele lunii!

7. Acea noapte să fie durere și să nu vină peste ea bucurie, nici voioșie,

8. Ci să o blesteme pe ea cel care blestemă zilele și cel care urmează să ia în stăpînire chitul cel mare.

9. Să se întunece stelele acelei nopți, să zăbovească, dar să nu ajungă la lumină și să nu vadă luceafărul de dimineață răsărînd,

10. Fiîndcă nu a închis porțile pîntecelui maicii mele și nu a îndepărtat durerea de la ochii miei.

11. De ce nu m-am sfîrșit în pîntecele maicii mele, sau de ce nu am pierit îndată ce am ieșit din pîntece?

12. Pentru ce m-au mai întîmpinat genuchii și pentru ce am mai fost alăptat?

13. Acum m-aș întinde în liniște și aș adormi în tîhnă,

14. Împreună cu împărații

Ms. 45, p. 424

sfântnicii pământului, carii să semeția pentru sabii,

15. Sau cu boierii căroră multu iaste aurul, carii au împlut casele lor de argint,

16. Sau ca o lepădătură ieșind den zgăul mine-sa, sau ca pruncii carii n-au văzut lumină.

17. Acoló cei fără credință s-au așțat mîniia urgiei, acoló au odihnit cei obosiți cu trupul,

18. Și toți odată, cei vécinici, n-au audzit glas de birariu.

19. Mic și mare acoló iaste și slugă netemîndu-să de domnul lui.

20. Că pentru căci s-au dat celor dentru amărăciune lumină și viață sufletelor ce-s în durori?

21. Carii poftesc moartea și nu o nemesesc, scurmîndu-o ca niște vistiére

22. Și véseli s-au făcut dă o vor nemi.

23. Moartea omului — odihnă, pentru că au închis Dumnezău asupra lui.

24. Pentru că mainte de bucatele mèle suspinu mie vine și lăcrămăz eu, cuprinsu fiind de frică.

25. Pentru că frica carea am grijit venit-au mie și de carele m-am temut tîmpinat-au mie.

26. Nice m-am împăcat, nici m-am mîlcomișat, nici m-am odihnit, ce au venit mie urgie.“

Cap 4

1. Și răspundzind Elifaz themaniteanul, dzise:

2. „Au doară de multe ori ți s-au grăit ție cu osteneală, și virtutea cuvintelor tale cine va suferi?”

3. Că în vrême ce tu ai învățat pre mulți și miini slabe ai mîngiāt,

4. Și pre cei bolnavi ai sculat cu cuvintele și la genuchile neputincioase îndrăznire ai pus,

5. Și acum au venit preste tine durere și au atinsu de tine, și tu ai sîrguit.

6. Care dentr-amîndoao, nu frica ta iaste întru nebulnie? Și nădejdea ta, și răutatea căii tale?

7. Adu-ți aminte, dară, cine, curat fiind, au pierit? Sau cînd adevărații cu toată rădăcina au pierit?

8. În ce chip avînd pre cei ce ară cêlea fără de cale și cei ce samănă pre inse [424/2] durere vor secera și.

9. Den porînca Domnului vor pieri și den duhul urgiei lui să vor stînge.

10. Tăria leului și glasul leoaicei și semeția bălaurilor să stînge.

11. Furnicoleul au pierit neavînd mîncare și țîncii leilor s-au părăsit înde sine.

12. [Iară de s-au făcut vreun cuvînt adevărat întru cuvintele tale, nimic dentru acêstea rău te are fi întîmpinat.] Carea dentr-amîndoao, nu va priimi urêchea mea minunate de la ins?

13. Și frica și răsunaarea de noapte cădea frică preste oameni.

14. Frică m-au tîmpinat și cutremur și tare oasele mèle le-au clătînat.

15. Și duh preste fața mea au venit și s-au încrețit mie perii și pielîțele.

16. Sculaiu-mă și nu cunoscuui, și nu era închipuire înaintea ochilor miei, fără numai abur și glas audziiam:

17. Dară au ce? Au doară

Ms. 4389, p. 519-520

și cu sfântnicii pământului carii se lăuda cu armele,²⁵

15. Sau cu domnii cei cu aur mult carii ș-au umplut casele de argint,

16. Sau ca o stîrpitură carea se stîrpește den pîntecele mine-sa, sau ca copiii carii n-au văzut lumina.

17. Acoló se-au aprîns cei necredincioși cu urgia mîniei. [18.] Acoló au odihnit cei cu trupurile ostenite

18. Și cei vécinici denpreună n-au audzit glasul birariului.

19. Cel mic și cel mare acoló sînt și sluga carea se tême de stăpînu-său.

20. Pentru ce se-au dat lumina celor ce sînt în amărăciune și viața celor ce sînt în amărăciunea²⁶ sufletului?²⁷

21. Carii poftesc moartea și nu o dobîndesc și o sapă ca pre o comoară

22. Și se-ară bucura deaca o ară nemi.

23. Că moartea iaste răpaos omului și o au închis Dumnezău de dînsul.

24. Că mai nainte de mîncarea mea mi-au²⁸ venit suspinile și lacrămele eu le-am oprit cu frică.

25. Și frica de carea mă temeam mi-au venit și de ce-mi era frică m-au întîmpinat.

26. Dară nu m-am împăcat? Dară n-am tăcut? Dară n-am odihnit? Și au venit pre mine mîniia.”

Cap 4

1. Iară Elifaz thamaneanul răspuse zicînd:²⁹

2. „Au doară fost-ai tu grăit de multe ori întru ostenele, [520/1] că învirtoșarea cuvintelor tale cine va răbda?”

3. Iată că ai învățat pre mulți și miinile celui slab le-ai mîngiāt,

4. Și pre cei neputernici i-ai rădicat cu cuvintele și ai pus cu îndrăzneală la genuchiele celor slabi.

5. Iar acum au venit asupra ta durere și se-au atins de tine. Iar tu te-ai turburat.^{30,31}

6. Dară frica ta ce iaste, au doară nu iaste nebulnie, și nădejdea ta, și răutatea căii tale?

7. Adu-ți, dară, aminte cine au fost curat și să fie pierit? Sau cei adevărați să fie pierit toți den rădăcină?

8. Precum am văzut pre cei ce ară cu răotate și ceia ce samănă griji sêceră lor.

9. Au pierit de porunca Domnului și de duhul mîniei lui se vor sfrîși.

10. Puterea leului și glasul leoaicei și lauda bălaurului se-au stîns.

11. Furnicoleul³² au pierit pentru că n-au avut să mănînce și puii leului au părăsit unul pre altul.³³

12. Că de ară fi fost vreun cuvînt adevărat întru cuvintele tale, nici o răotate dentr-acêstea nu te-ară fi întîlnit. [13] Dară care de ale puterii nu va priimi urêchea mea, de la care

13. De glasul și de groaza cea de noaptea cădea frică pre oameni.

14. Că m-au întîmpinat groaza și cutremurul și foarte se-au cutremurat oasele mèle.

15. Și duhul se-au pogořit pre fața mea și mi se-au înfricoșat părul și carnea.

16. Sculatu-m-am și n-am prins vêtea; văzut-am și n-au fost închipuire înaintea ochilor miei, [17] ce am audzit duh și glas:

17. Dară ce va fi? ³⁴Cînd va

Versiunea modernă

și sfetnicii pământului cei care se semețeau cu armele lor,

15. Ori cu stăpînitorii care au mult aur, cei care și-au umplut casele lor cu argint.

16. [Sau aș fi fost] ca un făt lepădat, ieșind din pîntecele maicii sale, asemenea pruncilor care nu văd lumina.

17. Acolo cei necredincioși și-au mistuit urgia mîniei, acolo cei istoviți și-au aflat tihna.

18. Acolo toți cei de demult nu mai aud glasul celui ce strînge birul.

19. Mic și mare sînt acolo, iar slujitorul nu se teme de stăpînul său.

20. De ce li se dă lumină celor ce sînt întru amărăciune și viață sufletelor care sînt în suferință?

21. Celor ce tînjesc după moarte și nu o dobîndesc, celor care scormonesc după ea ca după o comoară

22. Și care sînt fericiți dacă se întîmplă să o nimerească?

23. [Pentru un astfel de] om moartea este odihnă, fiindcă Dumnezău l-a înlănuțit.

24. Căci suspinul meu vine înaintea mîncării și eu lacrime cuprins de spaimă.

25. Căci spaima de care purtam grijă a venit asupra mea și lucrul de care mă înfricoșam m-a întîmpinat.

26. Nici nu am trăit în pace, nici nu m-am liniștit, nici nu am avut tihnă, ci a venit peste mine urgie.“

Capitolul 4

1. Elifaz Temanitul a răspuns, grăind:

2. „Oare de multe ori ți s-a vorbit ție în vremea nenorocirii? Iar puterea cuvintelor tale cine o va îndura?”

3. Căci tu ai povățuit pe mulți și miini neputincioase ai mîngiāt.

4. Pe cei neputincioși i-ai îmbărbătat prin cuvinte, iar genunchilor nevolnici le-ai dăruit îndrăzneală.

5. Iar acum a venit peste tine nenorocirea, te-a lovit și tu te-ai turburat.

6. Oare frica ta nu este [întemeiată] pe nesăbuintă, ca și nădejdea ta, ori răutatea căii tale?

7. Amintește-ți, așadar, cînd a pierit cel care este curat, sau cînd cei lipsiți de fățarnicie au fost nimiciți din rădăcină?

8. Precum am văzut eu însumi, unii arau locuri nepotrivite și le semănau, iar mai apoi secerau dureri pentru ei înșiși.

9. Prin porunca Domnului vor pieri și prin duhul urgiei lui vor fi nimiciți.

10. Puterea leului, glasul leoaicei și semeția balaurului s-au stîns.

11. Furnicoleul a pierit fiindcă nu a avut hrană, iar puii de leu s-au părăsit unul pe altul.

12. Dar dacă ar fi fost vreo vorbă adevărată printre cuvintele tale, nu te-ar fi întîmpinat nici una dintre aceste rele. Oare nu va primi urechea mea cele minunate de la el?

13. Spaimă și șoapte de noapte au căzut peste oameni.

14. Frică și cutremur m-au întîmpinat, iar oasele mèle s-au clătînat puternic.

15. Și a trecut prin fața mea un duh și s-au înfiorat perii și carnea mea.

16. M-am ridicat și, văzînd, nu l-am recunoscut, fiindcă nu era un chip înaintea ochilor mei, ci numai o adiere și am audzit un glas:

17. „Oare ar putea să fie

рѣ кѣрѣ блѣнѣ пѣмынѣнѣхъ ѣнаинѣтѣ дѣнѣхъ
 аѣ денѣ фѣлѣе аѣнѣ фѣрѣ дѣпрѣхъ аѣнѣ ѣ ѣмѣхъ
 ѣ денѣсѣ фѣрѣ дѣ спре салѣнае аѣнѣ ѣрѣ аѣлѣпра фѣ
 ѣ рѣнаорѣ аѣнѣ стрѣмѣхъ чеба аѣ гѣнѣнѣтѣ
 ѣ Шнѣ пре чѣнѣ че аѣтѣкѣсѣкѣхъ фѣкасе дѣ аѣтѣ, дѣнѣтрѣхъ
 ѣ карѣнѣ шнѣ нѣнѣ денѣтрѣхъ аѣчѣлашѣ аѣтѣ сѣнѣтѣмѣ,
 ѣ лѣвнѣ пре ѣнѣ ка фѣнѣпѣ дѣ кѣрнѣ. Шнѣ дѣ дѣмнѣ
 ѣ нѣцѣтѣ пѣнѣтѣ фѣсарѣ нѣ мѣнѣ сѣнѣтѣ, пѣнѣтрѣхъ кѣ
 ѣ нѣпѣтѣжѣнѣдѣ ѣнѣ лѣорѣ стѣшѣ аѣжѣтѣ аѣлѣ перѣнѣтѣ.
 ѣ Пѣнѣтрѣхъ кѣтѣ аѣ сѣфлѣатѣ лѣорѣ шнѣ салѣ оѣскѣатѣ пѣ
 ѣ рѣрѣ пѣнѣтрѣхъ кѣче нѣаѣ аѣбѣтѣ ѣнѣ фѣбѣцѣтѣтѣрѣтѣ.

К П

Кѣнѣ стѣкѣамѣтѣ дѣтѣеба аѣсѣхлѣатѣ чнѣебѣ, салѣ
 ѣ дѣекѣнѣ бѣдѣтѣ пре бѣрѣнѣ фѣцѣрѣ дѣенѣ чѣнѣ
 ѣ сѣнѣнѣнѣ. Пѣнѣтрѣхъ кѣтѣ пре чѣлѣ фѣрѣтѣ
 ѣ дѣемнѣнѣтѣ флѣ оѣчѣндѣ оѣрѣцѣа, ѣрѣтѣ пре
 ѣ чѣлѣ рѣтѣпѣчѣнѣтѣ флѣ сѣмолѣрѣ рѣбѣнѣрѣтѣ.
 ѣ ѣрѣтѣ ѣлѣ аѣмѣ кѣрѣжѣтѣ пре чѣнѣ фѣрѣтѣ дѣемнѣнѣтѣ рѣ
 ѣ дѣчѣнѣтѣ пѣнѣнѣдѣ, че флѣдѣатѣ анѣе мѣжнѣкѣ лѣорѣ пѣ
 ѣ трѣчѣрѣтѣ. Фѣлѣкѣсѣ фнѣнѣлѣсѣрѣ дѣпѣлѣрѣтѣ дѣ
 ѣ мѣжнѣтѣнѣрѣ, шнѣ стѣ кѣорѣ сѣмѣрнѣ пре лѣ оѣшѣеае чѣлѣ
 ѣ мѣнѣ мнѣчнѣ, шнѣ нѣблѣнѣ чѣлѣ чѣнѣжѣтѣтѣще.
 ѣ Пѣнѣтрѣхъ кѣтѣ чѣлѣ че аѣчѣа аѣ стѣчѣрѣатѣ днѣрѣпѣнѣ
 ѣ борѣ мѣжнѣкѣ, шнѣ ѣнѣ денѣтрѣхъ рѣжѣтѣтѣцнѣ сѣкѣшнѣ борѣ
 ѣ фнѣ рѣснѣпѣсѣкѣтѣсѣ лѣорѣ бѣжѣтѣтѣтѣ. Пѣнѣтрѣхъ
 ѣ кѣтѣ нѣбѣ ѣшнѣ дѣнѣ пѣмѣжнѣтѣ сѣстѣнѣблѣтѣ, ннѣче дѣ
 ѣ мѣнѣцнѣ бѣ сѣдѣрѣсѣнѣ трѣдѣтѣ. Чѣ сѣмѣхъ сѣнѣ
 ѣ ще кѣсѣсѣтѣнѣблѣтѣ, шнѣ пѣнѣнѣ бѣлѣтѣрѣхъ лѣнѣ лѣнѣлѣ
 ѣ цнѣме жѣвѣрѣрѣтѣ. Шнѣ нѣлѣ фѣтѣ че ѣлѣ мѣвѣонѣ рѣгѣ.
 ѣ аѣнѣ дѣмнѣтѣхъ пре аѣпѣтѣ стѣпѣжнѣнѣпѣорѣнѣлѣ вѣонѣ кѣ
 ѣ ма. Пре чѣла че фѣачѣ мѣрнѣ шнѣ не сѣкѣпнѣтѣ,
 ѣ салѣбнѣтѣ шнѣ мннѣхнѣатѣ, кѣтѣрѣнѣ нѣлѣстѣ нѣлѣмѣрѣ.
 ѣ Пре чѣла чѣдѣтѣ пѣлѣе пре пѣмѣжнѣтѣ, че трѣмнѣтѣ
 ѣ аѣпѣтѣ прѣстѣе чѣлѣ дѣсѣлѣтѣ чѣрѣнѣ. Пре чѣла че
 ѣ фѣачѣ пре чѣнѣ сѣмѣрнѣцнѣ лѣнѣнѣлѣцнѣме, шнѣ пре чѣнѣ
 ѣ пѣрѣдѣцнѣ сѣхлѣжнѣдѣхнѣ. Прѣемннѣнѣдѣ сѣфлѣтѣрѣнѣ
 ѣ чѣлѣорѣ мѣрѣгѣсѣлѣнѣ, шнѣ нѣлѣворѣ фѣачѣ мѣжннѣлѣ лѣорѣ
 ѣ аѣдѣбѣтѣрѣ. Чѣлѣ че прнѣндѣ пре чѣнѣ фѣбѣцѣяѣ
 ѣ кѣлѣ фѣцѣлѣепѣчѣнѣе, шнѣ сѣфлѣтѣхъ чѣлѣорѣ мѣлѣтѣ фѣкѣ
 ѣ цнѣцнѣ аѣ мѣтѣатѣ. Зѣсѣлѣ бѣтннѣпннѣ лѣорѣ
 ѣ флѣтѣнѣрѣкѣ ѣрѣтѣ фнѣамѣгѣлѣзѣнѣ борѣ пнпѣнѣ флѣпѣкѣ
 ѣ мѣлѣ кѣлѣ нѣоаѣпѣтѣ. Шнѣ пѣлѣрѣтѣ флѣрѣжѣвѣонѣ, шнѣ
 ѣ чѣлѣ нѣпѣлѣтннѣчѣосѣ стѣтѣстѣ дѣнѣ мѣжнѣ снѣлнѣкѣхъ лѣнѣ.
 ѣ Шнѣ флѣе чѣлѣхнѣ нѣпѣлѣтннѣчѣосѣ нѣдѣтѣждѣ, шнѣ гѣлѣрѣ
 ѣ нѣлѣпѣстѣжнѣнѣпѣорѣнѣлѣнѣ стѣстѣ аѣстѣлѣпѣ. Шнѣ фѣрнѣ
 ѣ цнѣтѣнѣ сѣмѣхъ пре кѣрѣлѣ аѣлѣ мѣстрѣатѣ дѣмнѣхъ
 ѣ шнѣ хѣтѣеннѣрѣтѣ аѣпѣтѣ цнѣтѣорѣнѣлѣнѣ нѣтѣгѣтѣдѣхнѣ.
 ѣ Пѣнѣтрѣхъ кѣтѣ ѣлѣ фѣачѣ аѣлѣжѣрѣтѣ, шнѣ ѣрѣтѣшѣ аѣлѣче лѣ
 ѣ лѣкѣ лѣвнѣпѣлѣ шнѣ мѣжннѣлѣ аѣнѣ аѣлѣ бннѣдѣкѣатѣ.
 ѣ Дѣшлѣсѣ сѣрнѣ дѣнѣ нѣвѣонѣ тѣеба сѣкѣоатѣ ѣрѣтѣ флѣоаѣпѣ
 ѣ тѣ нѣлѣсѣба аѣпннѣче дѣтннѣе рѣлѣлѣ. флѣоаѣмѣ
 ѣ пѣтѣсѣба мѣжнѣтѣнѣ дѣнѣ мѣоаѣрѣтѣ, шнѣ флѣрѣжѣвѣонѣ дѣнѣ
 ѣ мѣжнѣ флѣтѣрѣхъ лѣнѣ тѣеба дѣзлѣгѣа. Дѣнѣ бннѣлѣ
 ѣ аѣлѣмѣтнѣ тѣеба аѣсѣлѣндѣ, шнѣ нѣлѣпѣвѣенѣ тѣмѣ дѣрѣтѣ
 ѣ пѣтѣцнѣ кннѣтѣоаѣрѣ, дѣ кѣтѣтрѣ сѣмѣхъ че ннѣче оѣнѣ
 ѣ бннѣе трѣлѣще. Чѣлѣорѣ стѣрѣжѣмѣнѣ шнѣ фѣрѣтѣ
 ѣ дѣлѣтѣчѣ бѣнѣ бѣлѣтѣжѣоаѣрнѣ, шнѣ дѣ хлѣрѣтѣлѣ чѣлѣ стѣлѣ
 ѣ сѣлѣтѣчѣ нѣлѣпѣвѣенѣ тѣмѣ. Кѣче кѣлѣ пѣтѣрнѣлѣ
 ѣ кѣмѣпѣлѣлѣнѣ фѣтѣгѣдѣхнѣнѣцѣ тѣлѣ шнѣ хлѣрѣтѣлѣ цѣрѣнѣнѣ

Biblia 1688, p. 365, col. 1

ră curat va fi pămînteanul înaintea Domnului? Au den faptele lui fără de prihană e omul?

18. De nu se încrède spre slugile lui, iară asupra îngerilor lui strîmbu ceva au gîndit,

19. Și pre cei ce lăcuiescu în case de lut, dentru carii și noi dentru același lut sîntem, lovi pre ei ca în chip de cari.

20. Și de demineață pînă în sară nu mai sînt, pentru că, neputînd ei lor să-și ajute, au pierit.

21. Pentru că au suflat lor și s-au uscat; pieriră pentru căce n-au avut ei învățătură.

Cap 5

1. Și să cheamă de te va asculta cineva sau de vei vedea pre vreun înger den cei sfinți!

2. Pentru că pre cel fără de minte îl ucide urgîia, iară pre cel rătăcit îl omoară rîvnirea.

3. Iară eu am văzut pre cei fără de minte rădăcină puind, ce îndată li se mîncă lor petrécerea.

4. Facă-se fiii lor departe de mîntuire și să vor smeri pre la ușele celor mai mici, și nu va fi cel ce izbăvêște.

5. Pentru că cêle ce aceia au săcerat, direpții vor mînce; și ei dentru răutăți scoși vor fi, răsipească-se lor virtutea.

6. Pentru că nu va ieși den pămînt osteneală, nice den munți va odrăslî trudă,

7. Ce omul să naște cu osteneală și puî vulturului la înălțime zburară.

8. Și nu însă, ce eu mă voiu ruga lui Dumnezău, pre Atotstăpînitoriul voiu chema,

9. Pre cela ce face mari și nesocotite, slăvite și minunate, cărora nu iaste număr,

10. Pre cela ce dă ploaie pre pămînt, ce tremite apă preste cel de supt ceriu.

11. Pre cela ce face pre cei smeriți la înălțime și pre cei pierduți sculîndu-i,

12. Premeninîd sfaturile celor marghioli și nu vor face mîinile lor adevăr,

13. Cel ce prinde pre cei învățați cu înțelpeciune și sfatul celor mult încîlciți au mutat,

14. Zioa va timpina lor întunêrec, iară în amiazazi vor pipăi întocma cu noaptea.

15. Și piară în războiu, și cel neputincios să iasă den mîna silnecului.

16. Și fie celui neputincios nedêjde, și gura năpăstuitoriului să să astupe.

17. Și fericitu-i omul pre carele au mustrat Domnul! Și dojenirea Atotțitioriului nu tăgădui,

18. Pentru că el face a durezza și iarăși aduce la loc; lovit-au, și mîinile lui au vindecat.

19⁴. De șase ori den nevoi te va scoate, iară în a șaptea⁵ nu se va atinge de tine răul.

20. În foamete te va mîntui den moarte și în războiu den mîna fierului te va dezlega.

21. Den biciul limbii te va ascunde, și nu te vei tême de răutăți viitoare de cătră omul ce nice un bine grăiêște.

22. Celor strîmbi și fără de lêge vei batjocori și de hiarăle cêle sălbatece nu te vei tême,

23. Căce cu pietrile cîmpului e făgăduința ta, și hiarăle țarenii /

Ms. 45, p. 424-425

curat va fi pămînteanul înaintea Domnului? Au dentru faptele lui fără prihană om?

18. ¹²De nu să încrède spre slugile lui, și asupra îngerilor lui strîmb ceva au gîndit,

19. Și pre cei ce lăcuiesc case de lut, dentru carii și noi dentru același lut sîntem, lovi pre ei ca în chip de care,

20. Și de dimineață pînă în sară nu mai sînt, pentru că nu pot ei șie să-și ajute, au pierit.

21. Pentru că au suflat lor și s-au uscat, pieriră pentru căci n-au avut ei învățătură.

Cap 5

1. Și cheamă, dă te va asculta cineva sau de vei vedea pre vreun înger den cei sfinți!

2. Pentru că pre cel fără de minte îl ucide urgia, iară pre cel rătăcit îl omoară rîvnirea.

3. Iară eu am văzut pre cei fără minte rădăcină puind, ce îndată li să mîncă lor petrecerea.

4. Departe facă-să fiii lor de la mîntuire și să zdumrice pre la ușile celor mai mici, și nu va fi cel ce hălăduiește.

5. Pentru că cèle ce aceia au secerat, dreptii vor mînce; și ei dentru răutăți scoși vor fi, slăbască-să lor virtutea.

6. Pentru că nu va ieși dentru pămîntu osteneală, nici dentru munți va odresli osteneală.

7. Ce omul să naște cu osteneală și puii ghipei la înălțimi zboară.

8. Însă nu, ce eu mă voi ruga [Domnului] Dumnezău, pre a tuturor Despuitor voi chema,

9. Pre cela ce face mari și pri- [425/1] ¹³cepute și slăvite și minunate, căroră nu iaste număr,

10. Pre cela ce dă ploaie pre pămînt, ce trimite apă preste cel de supt cer,

11. Pre cela ce face pre cei smêrini la înălțime și pre cei pierduți sculîndu,

12. ¹⁴Primenind sfaturi a celor marghioli și nu vor face mîinile lor adevăr,

13. ¹⁵Cel ce prinde pre cei învățați cu înțelepciunea, sfatul celor mult încilciți au mutatu-l.

14. Dzua va tîmpina lor întunêrec, iară în amiazădži vor pipăie atocma cu noaptea.

15. Și piară în războiu, și cel neputincios să iasă den mina silnecului.

16. Și fie celui neputincios nădejde, și a celui năpastnic rost să să astupe.

17. ¹⁶Și fericit omul pre carele au mustrat Domnul! Și dojenirea celui Întrutoțitor nu te tîgădui,

18. Pentru că el face a durea și iarăși aduce la loc; lovit-au, și mîinele lui au vindecate.

19. De 6 ori dentru răotăți te va scoate, iară în a șaptea nu să va atinge de tine rău.

20. În foamete te va izbăvi dentru moarte și în război den mina hierului te va dezlega.

21. De bicil limbii te va ascunde, și nu te vei teme pentru răutăți viitoare [de cătră omul ce grăiește nici un bine].

22. Celor strîmbi și fără dă legi vei batjocuri și de jiganiile cèle sălbatece nu te vei teme,

23. Căci cu pietrele cîmpului¹⁷ — făgăduința ta, și jiganiile țarenii

Ms. 4389, p. 520

fi omul curat înaintea Domnului sau bărbatul cînd va fi fără de vină den faptele sale?

18. ³⁵Că de n-au crezut pre slugile sale, ce au fost cumplit îngerilor săi,

19. Dară de ceștia ce lăcuiesc în case de lut ce va băga seamă? Den care lut și noi înșine sîntem. Bate-i-va ca pre niște molii.

20. De dimineața pînă seara, că nu sînt și pentru că n-au putut să-și ajute, au pierit.

21. Suflat-au asupra lor și se-au uscat și au pierit, că n-au avut înțelepciune.

Cap 5

1. Chiimă, dară, de iaste cine să te auză sau de vei vedea pre cinevași den îngerii cei sfinți!³⁶

2. Că pre cel nebun îl ucide mîiia și pre cel rătăcit îl omoară rîvna.

3. Eu am văzut pre cei nebuni puind rădăcină, ce numaidecît fu mîncat bucatele lor.

4. Dăparte să fie feciorii lor de mîntuire și să tremure pre la ușile celor mai proști și să nu fie cine să-i apuce.

5. [520/2] Că cèle ce au strîns ei le mîncă cei direpți; iar ei înșiși nu vor fi scoși den răotăți, virtutea lor să fie roasă.

6. Că den lut nu va ieși osteneala, nici den munți de-a crêste dureri.

7. Omul se naște spre osteneală și puii vulturului spre zburarea cea naltă,

8. De care lucru eu mă voi ruga lui Dumnezeu și voi chema pre Domnul și Stăpînul tuturor,³⁷

9. Cela ce face cèle mari și neurmte și cèle slăvite și alêse, carea n-au număr,

10. Cela ce dă pămîntului ploaie și cela ce sloboază apă pre cèle de supt ceriu,

11. Și cela ce pune pre cei smeriți la înălțime și cela ce rădică pre cei pieriți,

12. ³⁸Cela ce răsîpêște sfaturile celor hielni ale căroră mîini n-au a face adevăratele,

13. ³⁹Cela ce pricêpe pre cei înțelepți întru înțelepciune și sfaturile cèle împletite le-au făcut de mirare.⁴⁰

14. Întîlni-i-va întunêrecul zioa și amiazădži să pipăie ca noaptea.

15. Și să piêie la războiaie, iar cel slab să scape den mîinile celui putêrnîc.

16. Și să fie nădejdea celui neputêrnîc, iar gura celui nedrept să se astupe⁴¹.

17. ⁴²Fericit omul pe care-l va mostra Dumnezeu și de certarea celui Atotțitorului nu te întoarce.

18. Că acela face să doaie și iarăși tomcêste la loc; vătăma-va și mîinile lui vor vindeca;

19. De șase ori te va scoate den nevoi, iar a șaptea oară nu se va atinge de tine răul.

20. În foamete te va mîntui den moarte și în război te va dăzlega den mîinile fierului.

21. Și de bicil limbii te va acoperi, și nu te vei teme de răotățile ce vor veni de la omul carele nimic nu grăiește bine.⁴³

22. De cei nedirepți și de cei făcători de fărădelege îți vei rîde și de fiara cea sălbatecă nu te vei teme.

23. Pentru că făgăduința ta iaste cu pietrele cèle sălbatece⁴⁴

Versiunea modernă

curat muritorul înaintea Domnului, sau bărbatul să fie neprihănit prin faptele sale?

18. Dacă în slujitorii săi nu se încrede, iar îngerilor săi le află strîmbătate,

19. Cu atît mai mult pe cei care locuiesc în case de lut, din care lut sîntem și noi, îi strivește ca pe niște molii

20. Și care din zori pînă în amurg nu mai sînt; au pierit fiindcă nu pot să-și ajute lor înșile.

21. Căci a suflat asupra lor și s-au vestejit, au pierit pentru că nu au avut înțelepciune.

Capitolul 5

1. Dar, strigă, oare îți va răspunde cineva, sau pe care dintre îngeri îl vei vedea?

2. Căci pe cel nesăbuit îl prăpădește urgia, iar pe cel rătăcit îl ucide rîvna [nesocotită].

3. Iar eu am văzut pe cel nesăbuit înfigîndu-și rădăcina, dar într-o clipă viața sa a fost mistuită.

4. Fii săi se vor afla departe de mîntuire, vor fi luați în ris pe la porțile celor mai prejos decît ei și nu va fi cel ce izbăvește.

5. Cele adunate de ei le vor mînce dreptii, din răutăți nu vor fi izbăviți, iar puterea lor se va vlăgui.

6. Fiindcă truda răsăre din pămînt, iar din munți nu izvorăște nici o durere,

7. Căci omul este născut pentru trudă, la fel ca puii vulturului pentru a-și lua zborul către înălțimi.

8. Eu însă mă voi ruga Domnului Dumnezeu și îl voi chema pe Stăpînul tuturor,

9. Pe cel care face lucruri mari, de nepătruns, minunate și fără număr,

10. Pe cel care dă ploaie pe pămînt și trimite apă peste cele de sub cer,

11. Pe cel care îi așează pe cei smeriți la înălțime și-i nimicește pe cei ce se înalță,

12. Care schimbă sfaturile celor vicleni și astfel mîinile lor nu pot împlini adevărul,

13. Care prinde pe cei înțelepți prin cugetarea lor și răstoarnă sfatul celor mult întortocheați în viclesuguri.

14. Zîua vor fi întîmpinați de întuneric, iar în amiază vor orbecăi ca noaptea.

15. De-ar pieri în război, iar nevoiașul să se izbăvească din mina celui puternic!

16. Și să fie celui nevoiaș nădejde, iar gura celui nedrept să se astupe!

17. Fericit bărbatul pe care Domnul îl mustră și care nu disprețuiește dojana Atotputernicului.

18. Căci el însuși aduce durerea și el aduce la starea dinainte, el lovește și mîinile lui aduc tîmăduire.

19. De șase ori te va izbăvi din nenorociri, iar a șaptea oară nu te va atinge răul.

20. În foamete te va mîntui din moarte, iar în război te va slobozi din mina fierului.

21. De bicil limbii te va ascunde, iar tu nu te vei înfricoșa de rele, cînd acestea vor sosi, și nici de omul care nu grăiește nimic bun.

22. Vei batjocori pe cei nedrepti și pe cei fărădelege, iar de fiarele cele sălbatece nu te vei teme.

23. Legămîntul tău va fi cu pietrele cîmpului,

Ms. 45, p. 425

vor împăca ție, pentru că hiarăle cele sălbatece vor împăca ție.

24. După acêea vei cunoaște că ți să va împăca casa și petrecerea cortului tău nu va greși.

25. Și vei cunoaște că-i multă seminția ta, și fiii tăi vor fi ca toată iarba țarenii.

26. Și vei veni la groapă ca un grîu copt, la vrême secerîndu-să, sau ca un stog a ariei, la vrême aducîndu-să.

27. Iată, acêstea așa le-am cercetat, acêstea sînt carele am audzit. Și tu cunoaște șie [ce ai făcut].⁴⁴

Cap 6

1. Și răspundînd Iov, dzise:
2. „Că de are ști ne¹⁸ sînd să¹⁹ stea urgia mea și durorile mèle să le rădice cu jugul odată,

3. Și dară decit năsîpul de pre lingă mare mai greu va fi Ce, după cum să pare, cuvintele mèle sînt defăimate,

4. Pentru că săgeți de la Domnul în trupul meu sînt, căroră minia lor îmi stocêște sîngele; cînd voi încêpe a grăi, mă împung pre mine.

5. Pentru căce? [425/2] Au în zădar va striga măgariul sălbatec, fără numai mîncarea cercînd? Și de va rumpe glas bou, la iêsle avînd mîncările?

6. De să va mînce piîne fără de sare? Sau de iaste gustare întru cuvinte dășarte?

7. Pentru că nu poate sufletul meu a să potoli. Că putoare vâz mîncările mèle, ca mirosirea leului.

8. Pentru că, de va da și-mi va veni mie cêrerea, și nădêjdea mea va da Domnul.

9. Începînd Domnul, rănească-mă, și la săvîrșit să nu mă omoară.

10. Și fie mie cetatea gropniță, preste carea prestă ziduri săriam prestă ea; nu mă voi scumpi, pentru că nu am mințit cuvintele sfinte ale Dumnedzăului meu.

11. Pentru că ce putere mie, căci sufăr? Sau carea mi-i vrêmea, că îngăduiește sufletul meu?

12. Au virtute de piatră — virtutea mea? Au pielilele mèle sînt de aramă?

13. Au nu pre el nădăjduiam? Ajutorul de la mine iaste dăpărtat.

14. Ferească-mă mila, și socotința Domnului m-au trecut cu vederea.

15. Nu m-au văzut cei mai de aproape mie; ca un pîru lipsîndu-mă sau ca un val m-au trecut pre mine.

16. Carii să stidiia de mine, acum au căzut preste mine ca niște zăpadă sau gheață înghețată.

17. În ce chip topîndu-să, făcîndu-să căldură, nu s-au cunoscut unde iaste,

18. Așa și eu m-am părăsit de cătră toți și am pierit și înstreinat de casă m-am făcut.

19. Vedeți căile Themanon, drumurile Savon, cei ce vedeți.

20. Și rușine vor plăti cei ce să nădăjduiesc pre cetăți și bani.

21. Și de acia și voi m-ați asuprit pre mine fără de milă; deci, vâzînd a mea rană, temeți-vă!

22. Pentru căce? Au doară ceva am cerut de la voi? Au cei de la voi puteri sînt lipsit, [23] ca să mă mîntuiți dentru neprieteni

23. Sau dentru mîinile silnicilor să mă mîntuiți pre mine?

Ms. 4389, p. 520-521

și fierile cele sălbatece vor fi ție împăcate⁴⁵.

24. Și după aceasta vei pricêpe că ți se-au împăcat casa și traiul casei tale nu va greși.

25. Și vei înțelêge că sâmința ta iaste multă și feciorii tăi vor fi ca toată iarba cîmpului.

26. Și deaca te vei îmbogăți, vei întra în mormînt ca grîul cel copt în vrêmea secerîșului sau ca un stog la arie în vrêmea cărișului.

27. Iată acêstea [521/1] așa le-am urmat și aceasta iaste ce am auzit. Iar tu te socotêște însuți ce ai făcut.⁴⁶

Cap 6

1. Iară Iov răspundînd, zise:
2. „Că de ară ști cinevași ară pune minie pre mine și durerile mèle de le-ară lua să le măsure denpreună,⁴⁶

3. Ară fi mai grêle decit năsîpul mării, că sînt și cuvintele mèle de hulă.

4. Că săgețile Domnului sînt în trupul meu, a căroră urgie îmi beau sîngele, și cînd încep a grăi, mă împung.

5. Dară ce iaste cînd zbiară măgariul cel sălbatec, au doară în zadar zbiară? Ce cêre mîncare⁴⁷? Sau boul au muge-va cînd va avea ce mînce la iêsle?

6. Sau au mînce-se-va piîne fără de sare? Sau au iaste vreo gustare de cuvintele cêle dășarte?

7. Că nu poate să mi se potolească sufletul. Că vâz împuciuinea și bucatele mèle cu miros ca de leu.⁴⁸

8. Cine au dat ca să poată veni mie cêrerea mea? Și ce aștept va da mie Domnul.

9. Început-au Domnul de m-au rănît, ce să nu mă ucigă pînă în sîrșit.

10. Să-mi fie cetatea mormînt, pre ale căriia zăbrêle am sărit; de care nu mă voui rușina, că n-am mințit cuvintelor celor sfinte ale Dumnezeului meu.

11. Dară ce iaste virtutea mea ca să rabd? Sau carea-mi iaste vrêmea⁴⁹ de să-mi rabde sufletul?

12. Au doară iaste tării mea ca tării pietrii, sau carnea mea au de aramă iaste?

13. [12] Sau au nu m-am nădăjduit într-însul? [13] Iar ajutorul au fugit de la mine.

14. [13] Lăpădatu-m-au de milă, iar cercetarea Domnului m-au căutat.⁵⁰

15. [14] Și vecinii miei n-au căutat spre mine, ca pre un pîru curmat sau ca pre niște valuri m-au trecut.

16. [15] Ceia ce se temea de mine acum au căzut asupra mea. [16] Ca niște zăpadă și ca niște ghiiață înghețată

17. Cînd se topêște de căldura carea iaste,

18. Așa și eu am fost părăsit de toți și am pierit și fui fără de casă.

19. Vedeți căile Themánului și drumurile Savónului, ceia ce vedeți!

20. Că vor fi datori rușinii ceia ce se nădăjduiesc pentru cetăți și pentru avuții.

21. Că voi ați venit asupra mea fără de milă și deaca ați văzut bucele mèle v-ați înfricoșat.

22. Dară au cerut-am ceva la voi? Sau îmi trebuiêște virtutea voastră? [23] Sau să mă mîntuiți den mîinile vrăjmașilor,

23. Sau să mă izbăviți den mîinile celor⁵¹ putêrnici?⁵²

Versiunea modernă

iar fiarele sălbatece vor trăi cu tine în pace.

24. După aceea vei cunoaște că se va afla în pace casa ta, iar sălășluirea cortului tău nu va suferi vreo lipsă.

25. Și vei cunoaște că multă este seminția ta, iar fii tăi ca iarba pămîntului.

26. Veți ajunge la mormînt ca grîul copt și secerat la vremea potrivită, ca un snop de grîu pentru treierat adunat la vremea sa.

27. Iată, acestea sînt precum le-am cercetat și precum le-am auzit. Tu însă cunoaște dintru tine însuți dacă ai săvîrșit ceva [rău].⁴⁴

Capitolul 6

1. Răspundînd Iov, a zis:
2. „O, dacă s-ar afla cineva care să-mi cîntărească urgia și durerile mele să le așeze împreună în cumpănă!

3. Și vor fi mai grele decit nisipul de pe țarm, fiindcă, precum socotesc, vorbele mele sînt zadarnice.

4. Căci săgețile Domnului se află în trupul meu, iar minia lor îmi bea sîngele; cînd încep a grăi, [acestea] mă împung.

5. Oare în zadar zbiară asinul sălbatic, sau numai cînd căută mîncare, iar boul mugește lingă iesle, avînd hrană?

6. Oare poate fi mîncată piînea fără sare, iar în cuvintele deșarte se află vreun gust?

7. Căci înversunarea sufletului meu nu se poate potoli, deoarece vād că mîncărurile mele au miros ca al leului.

8. De-ar da [Dumnezeu] și mi s-ar împlini cererea, și dacă Domnul mi-ar dăruî ceea ce nădăjduiesc!

9. Domnul cel care a început rănească-mă pînă în sîrșit, ci numai să nu mă nimicească.

10. Iar cetatea peste ale cărei ziduri săream să-mi fie mormînt; nu mă voi da în lături de la aceasta, fiindcă nu am tăgăduit sfintele cuvinte ale Dumnezeului meu.

11. Căci care este puterea mea ca să rabd, sau care este vremea mea ca să mai îndure sufletul meu?

12. Oare trăinicia mea este trăinicia pietrelor, iar cărnurile mele sînt de aramă?

13. Oare nu nădăjduiam întru el? Însă a lipsit ajutorul de la el.

14. Mila m-a ocolit, iar purtarea de grijă a Domnului m-a trecut cu vederea.

15. Nu au luat aminte la mine cei mai apropiați ai mei, ci au trecut pe lingă mine ca un val, ca un puhoi care se risipește.

16. Cei care se sfiau de mine se năpustesc acum asupra mea asemenea zăpezii sau asemenea bulgărilor de gheață

17. Care, după ce s-au topit de căldură, nu mai pot fi recunoscuți cum erau.

18. În acest chip și eu am fost părăsit de către toți; am fost nimicî și am ajuns ca unul lipsit de casă.

19. Priviți la căile temaniților și luați aminte la cărările sabeenilor.

20. Și cei care se încred în cetăți și în bani vor fi nevoiți să se rușineze.

21. Însă acum voi ați venit asupra mea fără de milă, așa încît, vâzînd rana mea, temeți-vă.

22. Ce, oare am cerut ceva de la voi, ori am nevoie de puterea voastră astfel încît să mă mîntuiesc de vrăjmași

23. Sau din mîna celor puternici să mă izbăvesc?

Ms. 45, f. 425-426

24. Învăța-m-eți, și eu voi asurdzi; dă m-am înșelat întru ceva, spuneți-mi mie!

25. Ce, după cum să pare, rețe-s a adevăratului cuvinte!

26. Pentru că nu de la voi virtute cer, nice certarea²⁰ voastră cuvintele mele vor înceta; pentru că nu voi suferi răspunsul graiului vostru.

27. Fără numai că pre sărăimani²¹ vă sălțați preste prietenul vostru.

28. Și acum căutînd întru fața voastră, nu voi minți.

29. Ședeți, dară, și să nu fie strîmbu; și iarăși cu cel drept veți uni, pentru că nu iaste întru limba mea strîmbătate. Dară nu gușterul [426/1] meu, dară nu cu pricêpere cercetează?

Cap 7

1. Carea dentr-amîndoao, nu ispitire iaste viața omului preste pămînt și ca unui năimit de o dzi — viața lui?

2. Sau ca o slugă temîndu-să de domnul lui și nemerind umbră? Sau ca un năimit așteptînd plata lui?

3. Așa și eu am răbdat luni seci, și nopțile durerilor date mie sînt.

4. Dă voi dormi, dzic: «Cîndu-i dzua?» Și dacă mă voi scula, iarăși: «Cîndu-i sara?» Și plin mă fac de durori de cu sară pînă dimineața.

5. Și să frămîntă trupul meu întru putrejunea viermilor și topăsc grundzii pămîntului de punoi răzînd.

6. Și viața mea iaste mai iușoară decît graiul și am pierit întru dășartă nădejde.

7. Adu-ți aminte, dară, că duhul meu iaste²² viața și nu să va mai întoarce ochiul meu să vază bine.

8. Nu mă va mai vedea ochiul celui ce mă vede; ochii tăi — întru mine și nu voi mai fi²³,

9. Ca un nor ce s-au curățit dentru cer. Pentru că, de să va pogori om la iad, nu încă nu să va mai sui,

10. Nici să va mai întoarce la a sa²⁴ casă, nici îl va mai cunoaște pre el încă locul lui.

11. Și după aceasta nici eu voi scumpi gura mea, grăi-voi întru nevoie fiind a duhului meu, dășchide-voi, cu amărăciunea sufletului meu cuprîndzîndu-mă.

12. Carea dentr-amîndoao: marea sînt, au bălaur, căci ai pus preste mine straje?

13. Dzis-am că: «Mă va mîngîia patul meu și voi căra cătră mine usăbi cuvîntu dzăcerii mele.»

14. Însăimedzi-me cu visuri și cu năzărături mă întristedzi.

15. Mîntui-vei de la duhul meu sufletul meu și de la moarte oasele mele.

16. Pentru că nu voi trăi întru vac, pentru ca să îndalungăz la minie; dăpărtează-te de la mine, că dășartă îmi iaste viața.

17. Pentru că ce iaste omul, că l-ai mărit pre îns, au căci iei aminte la el?

18. Socoteala lui va face pînă la dimineața? Și la odihnă pre el vei judeca? Pînă cînd nu lași pre mine, nici mă slobodzi, pînă voi înghiți scuipitul meu [cu durere]?

19. Dă am greșit eu, ce voi putea a face? Cela ce știi gîndul oamenilor, pentru căci m-ai pus pre mine rugător ție și sînt preste tine sarcină?

20. Pentru căci n-ai făcut

Ms. 4389, f. 521

24. Învățați-mă, că eu voi tăcea; de m-am înșelat în cevași, spuneți-mi!

25. Ce numai precum se cuvin celui rău cuvintele celui adevărat.

26. Că nu ceiu de la voi tărie, nici muștrarea au pofțit [521/2] să mă încetêze cu cuvintele, [27] Nici răspunsurile cuvintelor voastre nu le voi răbda.

27. [28] Fără numai căci ați sărit și cădeți asupra prietenului vostru.

28. [29] Iar acum căutînd la fața voastră nu voi minți.

29. Ce șadeți și nu va fi nedirept. [30] Că și grumazul meu au doară nu se învață înțelegerii?

Cap 7

1. Dară viața omului nu iaste ispitire pre pămînt și zilele lui ca zioa argatului?

2. Sau ca robul carele se tême de stăpînu-său și nemerind umbră? Sau ca argatul cela ce așteaptă²⁵ plata sa?

3. Așa și eu am răbdat lunile în zadar și nopțile care îmi sînt date cu durere.

4. Deaca adorm, zic: «Cînd se va face zioa?» Iar deaca mă scol, iarăși zic: «Cînd va însera?» Și sînt plin de dureri de seara pînă dimineața.

5. Frămîntată iaste carnea mea în putreziciune²⁶ și în viermi și mă topesc pătîmind de glădiile pămîntului.

6.²⁵ Viața mea iaste vorba minciunii.

7. Adu-ți aminte că viața mea iaste vînt și de acum nu se va mai întoarce ochiul meu să vază binele.

8. Nu va mai vedea ochiul al celui ce mă vede; ochii tăi asupra mea și nu voi mai fi,

9. Cum iaste norul curățit den cer, așa și omul, deaca se pogoară în iad, de-acii nu se mai suie,

10. Nici nu se va întoarce în casa sa, nici are a-l mai cunoaște locul lui.

11. Deci și eu nu voi cruța gura mea, ce fiind în nevoie voi grăi, dășchide-voi amărăciunea cea oprită a sufletului.²⁶

12. Dară eu, au mare sînt sau șarpe, de ai pus împrejurul meu pază?

13. Zis-am că: «Mă va mîngîia patul meu și voi rădica cuvînt cătră mine însumi în așternutul meu.»

14. Îngrozești-mă cu visele și cu vederea visului mă înfricoșăzi.

15. Schimba-vei den duh sufletul meu și oasele mele den moarte.

16. Că nu voi trăi în vîci ca să rabd îndalung.²⁷ [17] Dăpărtează-te de la mine, că în dășart iaste viața mea.

17. [18] Dară ce iaste omul de l-ai mărit sau căci iei aminte mintea ta de dînsul,

18. Sau căci-i faci cercetare pînă dimineața și spre răpaosul lui vei judeca? [19] Pînă cînd nu mă vei părăsi, nici mă vei lăsa pînă voi înghiți scuipitul meu în durere?

19. [20] Dară deaca am greșit eu, ce voi să-ți fac? Cela ce știi mintea omului, pentru căci m-ai pus potriva ta²⁸ și sînt sarcină asupra ta?

20. [21] Căci n-ai făcut

Versiunea modernă

24. Învățați-mă, și eu voi amuți, iar dacă am rătăcit, lămuriiți-mă.

25. Ci, precum mi se pare, cuvintele celui lipsit de fățarnicie nu au nici un preț.

26. Fiindcă nu cer putere de la voi, nici muștrarea voastră nu va face să înceteze cuvintele mele, fiindcă nici nu voi mai îndura sunetul glasului vostru.

27. Fără numai că năvăliți asupra orfanului și vă azvîrliți asupra prietenului vostru.

28. Și acum vă voi privi în față și nu voi minți.

29. Acum ședeți și să nu mai fie nedreptate, ci alăturați-vă celui drept, căci nu este pe limba mea nedreptate. Iar gîtlejul meu nu se va îndeletnici oare cu înțelepciunea?

Capitolul 7

1. Oare felul vieții omului nu este o luptă pe pămînt, iar viața lui nu e asemenea celei a unui năimit cu ziua?

2. Ori ca a unui slujitor care se teme de stăpînul său și care caută umbră, ori asemenea celei a unui năimit așteptîndu-și plata?

3. Așa și eu am răbdat luni deșarte, nopți de suferințe mi-au fost hărăzite.

4. Dacă mă culc, îmi spun: «Cînd [va veni] ziua?» Iar dacă mă trezesc îmi spun: «Cînd [va veni] seara?» Și sînt plin de suferințe din amurg pînă în zori.

5. Iar trupul meu este cufundat în putreziciunea viermilor și prăpădesc bulgări de pămînt răzuindu-mi puroiul.

6. Și viața mea este mai nînsemnată decît o vorbă și a pierit în nădejde deșartă.

7. Amintește-ți că viața mea este o suflare și ochiul meu nu se va mai întoarce ca să vadă binele.

8. Ochii care mă privește acum nu mă va mai zări; ochii tăi privesc asupra mea și eu deja nu mai sînt.

9. Ca un nor se va risipi de pe cer, deoarece, dacă s-ar cobori omul în iad, nu va mai urca înapoi.

10. Nici tu se va mai întoarce la casa sa, nici nu-l va mai cunoaște pe el locul său.

11. Prin urmare, nici eu nu-mi voi cruța gura, voi grăi întru necazul meu, voi destăinui amărăciunea care mi-a copleșit sufletul.

12. Oare sînt eu marea, ori balaurul, de vreme ce mi-ai statornicit strajă?

13. Mi-am zis că mă va mîngîia patul meu și voi putea sta de vorbă cu mine însumi în așternutul meu.

14. Însă tu mă înfricoșezi cu vise și mă îngrozești cu năluciri.

15. Vei slobozi oare viața din sufletul meu, iar oasele mele din moarte?

16. Fiindcă nu voi trăi în veac pentru ca să rabd îndelung; îndepărtează-te de mine, căci deșartă este viața mea.

17. Așadar, ce este omul că l-ai mărit, sau că iei aminte la el?

18. Sau că îl cercetezi pînă dimineața, iar în vremea odihnei îi faci judecată? Pînă cînd nu mă vei lăsa, nici nu-mi vei da pace, pînă cînd voi înghiți scuipatul meu cu durere?

19. Dacă am păcătuit, ce aș putea face pentru Tine, Care cunoști cugetul oamenilor? Pentru ce m-ai făcut potrivnicul tău și am ajuns o povară pentru tine?

20. Pentru ce nu ai dat

ІСВЪ

къпѣ фортѣ дѣлѣцѣи мѣле оуишарѣ , шн кѣрѣцѣ
пѣкѣмѣлѣи мѣлѣ , шн лѣкѣмѣ лѣ пѣмѣжнѣтѣ бои
мѣрѣе шн мѣнекѣжнѣ нѣмѣи сѣжнѣтѣ .

К А П О Н

и рѣспѣнѣжнѣдѣ елѣдѣлѣ сѣдѣхнѣтѣлѣ знѣе
Пѣнѣкѣжнѣдѣ тѣнѣ гѣрѣи лѣчѣлѣтѣ : дѣлѣлѣ
къ мѣлѣтѣ кѣбнѣнѣтѣ лѣ рѣспѣнѣжнѣтѣлѣ :
лѣ дѣмнѣлѣ бѣ фѣлѣ гѣрѣмѣсѣлѣтѣ кѣлѣ
кѣжнѣдѣ : сѣдѣлѣлѣ чѣлѣ фѣкѣлѣтѣ тѣоѣтѣ
бѣ тѣрѣрѣлѣ чѣлѣ днѣрѣпѣтѣ : дѣ фнѣи гѣнѣ лѣ
гѣрѣшнѣтѣ лѣнѣнѣнѣтѣ лѣнѣ , лѣ тѣрѣмнѣсѣ лѣмѣжнѣ
фѣрѣтѣ дѣлѣцѣилѣ лѣрѣ . лѣрѣ тѣлѣ мѣжнѣкѣтѣ кѣ
тѣрѣ дѣмнѣлѣ лѣтѣоѣтѣ цѣнѣтѣрѣлѣ , рѣгѣжнѣдѣтѣ
дѣ бѣнѣ фнѣ кѣрѣрѣтѣ шн лѣдѣкѣрѣрѣтѣ лѣчѣ бѣ лѣкѣлѣтѣ
цѣлѣ рѣгѣ , шнцѣ бѣ лѣшѣгѣлѣ цѣлѣ пѣтѣрѣчѣрѣтѣ лѣрѣпѣ
тѣлѣцѣи . Шн бѣрѣ фнѣ дѣрѣтѣ чѣлѣ дѣнѣтѣжнѣ лѣ
тѣлѣлѣ пѣцѣнѣ , лѣрѣ чѣлѣ дѣ лѣоѣнѣ лѣлѣ тѣлѣлѣ нѣпѣвѣ
сѣпнѣтѣ . Кѣчнѣ лѣрѣтѣрѣтѣ рѣдѣ дѣнѣтѣжнѣ , шн
лѣ оуѣрѣмѣ дѣлѣпѣ рѣдѣлѣ пѣрѣнѣцнѣлѣрѣ . Пѣнѣтѣрѣ
кѣ дѣ бѣнѣ сѣжнѣтѣмѣ , шн нѣцнѣмѣ , пѣнѣтѣрѣ кѣ оуѣмѣ
тѣрѣ лѣсѣтѣ пѣрѣ пѣмѣжнѣтѣ бѣлѣцѣ нѣоѣлѣтѣрѣ
лѣ нѣ лѣчѣцѣ бѣрѣ лѣбѣцѣлѣ пѣрѣлѣнѣ , шн бѣрѣ пѣкѣсѣлѣнѣ
цѣлѣ ; шн дѣлѣ нѣнѣмѣтѣ бѣрѣ кѣоѣтѣ кѣбнѣнѣтѣ
лѣ сѣдѣрѣсѣлѣцѣе пѣпѣрѣ фѣрѣтѣ дѣ лѣпѣтѣ , лѣ лѣнѣлѣ
цѣлѣсѣбѣ тѣрѣсѣтѣлѣ фѣрѣтѣ дѣ бѣлѣтѣрѣтѣ . лѣкѣтѣ
фнѣнѣдѣ пѣрѣ рѣдѣлѣчнѣнѣтѣ шн нѣсѣбѣ сѣчѣрѣ : мѣнѣ нѣ
нѣнѣтѣ дѣ лѣчѣтѣ тѣоѣтѣ лѣрѣ бѣ нѣ сѣбѣ оуѣсѣкѣ
лѣшѣ дѣрѣтѣ бѣрѣ фнѣ чѣлѣ дѣ лѣоѣнѣ лѣлѣ тѣлѣтѣрѣрѣ
чѣлѣрѣ чѣ оуѣнѣтѣ пѣрѣ дѣмнѣлѣ пѣнѣтѣрѣ кѣ нѣрѣчѣ
кѣлѣ чѣлѣнѣ нѣкѣрѣтѣтѣ пѣлѣрѣ . Пѣнѣтѣрѣ кѣ
нѣ лѣтѣкѣлѣтѣтѣ лѣнѣ бѣфнѣ лѣнѣ кѣлѣ , шн пѣтѣ мѣнѣкѣтѣнѣ
лѣнѣ нѣсѣкѣ нѣмѣрнѣ кѣрѣтѣлѣ . дѣкѣ рѣгѣнѣмѣ кѣ
сѣ лѣнѣ нѣлѣ сѣлѣ , шн лѣпѣкѣжнѣдѣсѣ елѣ нѣлѣ лѣгѣ
лѣнѣ . Пѣнѣтѣрѣ кѣ оуѣмѣтѣ дѣ сѣоѣрѣ лѣсѣтѣ , шн
шн дѣнѣ пѣтѣрѣгнѣчнѣнѣтѣ лѣнѣ сѣдѣрѣсѣлѣ лѣнѣ бѣ ешнѣ .
Пѣрѣ лѣдѣнѣрѣ дѣ пѣлѣтѣрѣ бѣоѣрѣмѣ , шн лѣмнѣжлѣоѣкѣлѣ
хѣлѣнѣлѣрѣ бѣ тѣрѣнѣ : лѣрѣ дѣбѣлѣ лѣгнѣцнѣ , лѣ
кѣлѣ лѣлѣ бѣшѣлѣлѣ пѣрѣдѣжнѣсѣлѣ . Нѣ лѣнѣ бѣ
зѣлѣтѣ кѣ лѣчѣлѣтѣ кѣ сѣлѣпѣрѣ нѣкѣрѣтѣлѣнѣ кѣ лѣчѣ
сѣлѣ лѣлѣ : шн дѣнѣ пѣмѣжнѣтѣлѣ лѣлѣоѣрѣ бѣ оѣлѣ
сѣлѣ . Пѣнѣтѣрѣ кѣ дѣмнѣлѣ нѣлѣ дѣпѣтѣрѣтѣлѣ пѣрѣ
чѣлѣ фѣрѣтѣ дѣрѣсѣлѣтѣ , шн пѣоѣтѣ дѣрѣлѣ нѣкѣ
рѣтѣлѣнѣ нѣлѣ пѣрѣнѣнѣ . лѣрѣ гѣлѣ чѣлѣрѣ лѣрѣ
бѣтѣрѣлѣ гѣлѣ бѣ оуѣмѣпѣлѣ дѣ рѣжѣсѣ , шн бѣлѣгѣлѣ лѣ
дѣ мѣтѣрѣтѣрѣнѣрѣ . лѣрѣ нѣпѣрѣлѣтѣнѣнѣ лѣрѣ сѣ
бѣрѣ лѣбѣрѣкѣлѣ кѣ рѣлѣшнѣ , шн пѣтѣрѣчѣрѣтѣ нѣкѣрѣ
тѣлѣнѣ нѣлѣ фнѣ .

К А П О

и рѣспѣнѣжнѣдѣ ісѣвѣ знѣчѣ
къ дѣкѣрѣрѣтѣ шнцѣ кѣ лѣшѣ лѣсѣ кѣчнѣ
кѣлѣмѣ бѣфнѣ днѣрѣпѣтѣ чѣлѣ пѣмѣжнѣтѣнѣ
лѣжнѣтѣ дѣмнѣлѣ : Пѣнѣтѣрѣ кѣ дѣ бѣ
бѣрѣтѣ сѣлѣ кѣлѣдѣчѣ кѣ eлѣ нѣлѣ лѣкѣ
лѣнѣ , пѣтѣрѣ кѣ сѣнѣ гѣрѣлѣкѣтѣ лѣпѣтѣрѣнѣтѣ
оуѣнѣ кѣбѣжнѣтѣ лѣ лѣнѣ дѣнѣ бѣлѣзѣ . Пѣнѣтѣрѣ
лѣчѣлѣсѣтѣ лѣсѣтѣ лѣ кѣлѣцѣтѣ тѣлѣрѣ шн мѣрѣ ,
бѣтѣрѣтѣоѣ фѣкѣжнѣдѣсѣ лѣнѣнѣнѣтѣ лѣнѣ лѣ рѣгѣрѣ
чѣлѣлѣ чѣ лѣкѣсѣлѣцѣе мѣнѣцнѣнѣ шн нѣлѣшѣлѣ , чѣлѣ чѣнѣ
пѣтѣ пѣрѣдѣжнѣшнѣ кѣ оуѣрѣцѣе . чѣлѣ чѣ кѣ

Biblia 1688, p. 366, col. 2

cut fărădelegii mêle uitare și curăție păcatului meu? Și acum la pământ voi merge, și mincînd nu mai sînt.”

Cap 8

1. Și răspunzînd Valdád safhítul, zise:
2. „Pînă cînd vei grăi acêstea? Duhul cu multe cuvinte – al rostului tău?”
3. Au Domnul va face strîmbătate judecînd? Sau cela ce au făcut toate va turbura cel drept?”
4. De fiii tăi au greșit înaintea lui, au trimis în mînă fărădelegile lor.
5. Iară tu mîncecă, cătră Domnul Atotgîitorul rugîndu-te.
6. De vei fi curat și adevărat, îți va asculta ție ruga și-ți va așăza ție petrêcerea dreptății.
7. Și vor fi, dară, cêle dentiiu ale tale puține, iară cêle de apoiu ale tale nepovestite.
8. Căci întrebă ruda dentiiu și ia urma după ruda părinților.
9. Pentru că de ieri sîntem, și nu știm, pentru că umbră iaste pre pământ viața noastră.
10. Au nu aceștia vor învăța pre tine și vor povesti ție și de la inemă vor scoate cuvinte?”
11. Au odrăslêște păpora fără de apă, au înălța-se-va trestia fără de băutură?”
12. Încă fiind pre rădăcina, și nu se va secera? Mai nainte de a bea toată iarba nu se va usca?”
13. Așa, dară, vor fi cêle de apoi ale tuturor celor ce uită pre Domnul, pentru că nădêjdea celui necurat piere.
14. Pentru că nelăcuită îi va fi lui casa și păianjan lui i să va nemi cortul.
15. De va răzima casa lui, nu va sta; și apucîndu-se el, nu va îngădui.
16. Pentru că umăd de soare iaste și den putreziciunea lui odrasla lui va ieși.
17. Pre adunare de piatră doarme și în mijlocul halisilor va trăi.
18. Iară de va înghiți, locul îl va înșăla pre dînsul.
19. Nu ai văzut ca acêstea, că surparea necuratului ca aceasta iaste? Și den pământul altora va odrăslî.
20. Pentru că Domnul nu va depărta pre cel fără de răutate și tot darul necuratului nu va priimi.
21. Iară gura celor adevărați gură va umplea de rîs și buzele lor de mărturisire.
22. Iară neprietenii lor să vor îmbrăca cu rușine și petrêcerea necuratului nu va fi.”

Cap 9

1. Și răspunzînd Iov, zicea:
2. „Cu adevărat știu că așa iaste, căci cum va fi drept cel pămîntean lîngă Domnul?”
3. Pentru că, de va vrea să judece cu el, nu va asculta lui, pentru ca să nu grăiască împotriva spre un cuvînt al lui den buze.
4. Pentru că înțelept iaste la cuget, tare și mare; cine, virtos făcîndu-se, înaintea lui au răbdat?”
5. Cela ce învechêste munții și nu știu; cel ce-i surpă pre dînsii cu urgie;
6. Cel ce clătêște //

Ms. 45, p. 426-427

fărădelegii mele uitare și curăție păcatului meu? Și acum²⁵ la pământ voi [426/2] merge, și minecînd nu mai sînt.“

Cap 8

1. Și răspunzînd Valdad safhitul, dzise:
2. „Pînă cînd vei grăi acêstea? Duhul cu multe cuvinte – a rostului tău.
3. Au nu Domnul va strîmba judecînd? Sau cela ce au făcut toate va turbura ce-i drept?
4. De au greșit fiii tăi înaintea lui, au trimis întru mîna fărădelegii lor.
5. Și tu mîncecă, cîtră Domnul cel Întrutoțitor rugîndu-te.
6. Să vei fi curat și adevărat, rugîi va asculta ție și va așeza ție petrecerea dreptății.
7. Și fi-vor, dară, cîtele dentii ale tale puține, iară cîtele de apoi nepovestite.
8. Căci întrebă ruda dentii și ia urma după ruda părinților.
9. Pentru că de ieri suntem, și nu știm, ²⁶pentru că umbră iaste pre pămînt noao viața.
10. Au nu aceștia vor învăța pre tine și vor povesti ție și de la inimă vor scoate cuvinte?
11. Au odreslește papora fără de apă, au înălța-să-va trestia fără de băutura?
12. Încă fiind pre rădăcină, și nu să va secera? Măinte de a bea toată iarba nu să va usca?
13. Așa, dară, vor fi cîtele de apoi a tuturor celor ce uită pre Domnul, pentru că nădejdea celui necurat piere.
14. Pentru că nelăcuită a lui va fi casa și păiajin a lui să va nemi cortul.
15. Dă va răzîma casa lui, nu va sta; și apucîndu-să el, nu va îngădui.
16. Pentru că umăd iaste de soare și dentru putrejunea lui tulpina lui va ieși.
17. Pre adunare de pietri doarme și întru mijlocul halicilor va trăi.
18. [Iară] de va înghiți, locul îl va înșela pre îns.
19. Nu ai văzut ca acêstea, că surparea necuratului ca aceasta? Și dentru pămîntul altora va odresli.
20. Pentru că Domnul nu va dăpărta pre cel prost și tot darul a necuratului nu va priimi.
21. Iară a adevăraților rost va împla de rîs și budzele lor de mărturisire.
22. Iară neprietenii lor să vor îmbrăca rușinea și petrecerea necuratului nu va fi.“

Cap 9

1. Și răspunzînd Iov, zise:
2. „Cu adevărat știu că așa iaste, căci cum va fi drept pămînteanul²⁷ lîngă Domnul?
3. Pentru că, dă va vrea să să judece cu el, însă nu va asculta lui, pentru să nu grăiască împotriva cîtră un cuvînt al lui dentru buze.
4. Pentru că [427/1] înțelept iaste la cuget, tare și mare; cine, virtos făcîndu-să, înaintea lui au răbdat?
5. Cela ce vechește munții și nu știu; cel ce-i surpă pre înși cu minie²⁸;
6. Cel ce clătêște

Ms. 4389, p. 521-522

să se uite fărădelegile mele și să se fie curățit păcatul meu? Și acum voiu [522/1] merge în pămînt și dimineață de mă vei căuta nu voiu fi.“

Cap 8

1. Iară Valdad safhiianul, răspunzînd, zise:⁵⁹
2. „Pînă cînd vei grăi așa și duhul cel grăitor de multe va fi în gura ta?
3. Dară au năcajaște Domnul cu judecata? Sau cela ce au făcut toate au ascunde-va direptatea?
4. Sau de vor fi greșit feciorii tăi înaintea lui și au trimese fărădelegile lor în mîinile lor.
5. Iar tu mîncecă și te roagă cîtră Domnul.
6. Deaca ești curat și adevărat și el va auzi rugăciunea ta și va așaza ție traiul dreptății.⁶⁰
7. Și cîtele dentii ale tale vor fi fost puține, iar cîtele de apoi ale tale vor fi fără de număr.
8. Întrebă, dară, neamul celor dentii și urmează neamul părinților.
9. ⁶¹(Că noi sîntem de ieri și nu știm, că zilele noastră sînt ca și umbra pre pămînt).⁶²
10. Și aceia te vor învăța și-ți vor spune și vor scoate cuvinte de la inimă?
11. Au doară răsare papora fără de apă, sau vița va crește neadăpata?⁶³
12. Că încă au nu se va secera fiind în rădăcină și au nu se va usca mai nainte de băutura toată iarba?
13. Așa vor fi și cîtele de apoi ale tuturor carii uită pre Dumnezeu și nădejdea celor necurați va pieri.
14. Că nu va fi casa lui lăcaș și casa lui se va umplea de păianjin.
15. De va propti casa sa, nu va sta; și de o va întări⁶⁴, nu va răbda.
16. Că iaste umădă mai nainte de venirea soarelui și den gunoiul ei va ieși odrasla.
17. Pre adunare de piatră va dormi și în mijlocul halicului⁶⁵ de piatră va viețui.⁶⁶
18. Și de va și înghiți, locul îl va înșala.
19. [18] Dară n-ai știut ca acêstea? [19] Că întoarcerea celui necredincios așa iaste și va odrăslî den pămîntul altuia.
20. Că Domnul nu va împinge pre cel bun și nici un dar de-ale celui necurat nu va priimi.
21. Și gura cea adevărată se va umplea de rîs și buzele lor mărturisiri.
22. Iar vrăjmașii lor se vor îmbrăca în rușine și viața celui necurat nu va fi.“

Cap 9

1. Iară Iov, răspunzînd, zise:⁶⁷
2. „Știu cu adevărat că iaste așa; și cum omul nu se îndreptează la Domnul?
- 3.⁶⁸ Că de va vrea să se pîrască cu dînsul, nu-l va asculta. ⁶⁹Ca să nu pricească nici cîtră un [522/2] cuvînt de ale lui den gură.
4. Că iaste înțelept cu gîndul și tare și mare; cine va fi virtos să rabde împotriva lui?
5. Cel ce va învechi munții și nu știu pre cela ce-i întoarce cu urgie;
6. Cela ce cutremură

Versiunea modernă

uitării nelegiuirea mea și nu ai curățit păcatul meu? Acum însă mă voi duce în pămînt, iar în zori nu voi mai fi deloc.“

Capitolul 8

1. Răspunzînd Baldad Safhitul, a zis:
2. „Pînă cînd duhul cel vorbăreț al gurii tale va rosti acestea?
3. Oare Domnul nedreptățește cînd face judecată, sau Făcătorul a toate strîmbă ceea ce este drept?
4. Dacă fiii tăi au păcătuit înaintea lui, i-a dat în mîna nelegiurii lor.
5. Iar tu trezește-te de dimineață și roagă-te Domnului Atotputernic.
6. Dacă vei fi curat și lipsit de fățarnicie, îți va asculta rugăciunea și-ți va face ca mai înainte sălașul dreptății tale.
7. Și, prin urmare, vor fi cele dintii ale tale neînsemnate, iar cele de pe urmă de negrăit.
8. Deci, întrebă neamul cel dintii și cercetează cu luare aminte prin tot neamul părinților.
9. Fiindcă noi sîntem de ieri și viața noastră este umbră pe pămînt.
10. Oare nu aceștia te vor învăța și-ți vor povesti și din inimă vor scoate cuvintele?
11. Oare răsare papirusul fără apă, sau trestia se înalță lipsită de umezeală?
12. Încă aflîndu-se în rădăcină și nefiind secerat, nu se ofilește toată iarba înainte de a primi umezeală?
13. În acest chip vor fi cele de pe urmă ale tuturor celor care îl uită pe Domnul, căci nădejdea celor lipsiți de evlavie va pieri.
14. Deoarece casa lui va fi nelocuită, iar cortul său se va prefăce în pînză de păianjin.
15. Dacă se va sprijini pe casa lui, aceasta nu va sta, iar dacă o va întări, nu va dăinui.
16. Căci iată-l plin de umezeală sub soare și ramura răsărindu-i din putreziciunea sa.
17. Stă întins pe mormanul de pietre și viețuiește în mijlocul prundișului.
18. Dacă [Dumnezeu] îl va nimici, pînă și locul său îl va tăgădui.
19. Nu ai văzut acestea, că așa este pierzarea celor lipsiți de evlavie, iar din pămînt va lăstări un altul?
20. Fiindcă Domnul nu va izgoni pe tot cel lipsit de răutate și nu va primi darurile celor fără evlavie.
21. Iar gura celor lipsiți de fățarnicie se va umple de rîs, iar buzele lor de mulțumire.
22. Și vrăjmașii lor se vor înveșmînta cu rușine, iar sălașul celor neevlavioși nu va mai fi.“

Capitolul 9

1. Și răspunzînd Iov, a zis:
2. „Într-adevăr știu că așa este, fiindcă în ce chip se va îndreptăți muritorul în fața lui Dumnezeu?
3. Căci de ar dori să se judece cu el, [Dumnezeu] nu-l va asculta spre a-i răspunde măcar la un singur cuvînt dintr-o mie.
4. Fiindcă este înțelept în cugetare, puternic și mare; cine a ajuns atît de puternic înaintea lui, încît să-i poată sta împotriva?
5. Cel ce risipește munții și aceștia nu își dau seama cînd îi nimicește în mînia lui;
6. Cel ce cutremură

Ms. 45, p. 427

cel de supt cer den temelii, și stîlpii lui să clatină,

7. Cea ce dzice soarelui și nu răsare și asupra stêlelor pecetluiește,

8. Cea ce întinde ceriul sîngur și îmblînd ca pre fața pămîntului pre mare,

9. Cea ce face Găinușa și Luceafăr de sară și Ralița despre miazănoapte și pre Țiitoriul răsăritului,

10. Cea ce face mari și neadulmicate, slăvite și minunate, cărora nu iaste număr.

11. Dă mă va covîrși, nu voi vedea, și de mă va trece, nici așa am știut.

12. De va mîntui, cine va întoarce? Cine va zice lui: «Ce ai făcut?»

13. Pentru că el au înturnat mînie, dă el s-au înduplecat chitoășele cèle de supt cer.

14. Iară de mă va asculta, au usăbi-va cuvintele mele?

15. Că dă voi fi drept, nu-mi va asculta mie; județului lui mă voi ruga.

16. Și de voi chema și nu va asculta, nu crez că au ascultat glasul meu.

17. Au cu negura mă va sfărîma? Și multe sfărîmări mi-au făcut în zadar.

18. Pentru că nu mă lasă să răsflu, ci mă împlu de amărăciune.

19. Căci poate cu tărie. Cine, dară, județului lui să va împotrivi?

20. Că dă voi fi drept, rostul meu va fi necredincios; și dă voi fi fără prihană, strîmbu mă voi alége.

21. Că de am păgînit, nu știu cu sufletul, însă mi să ia viața.

22. Pentru acêea am dzis: «Pre cel mare și silnic piêrde-l urgia,

23. Căci răii — întru moarte minunată, iară cei drepti să batjocuresc.

24. Pentru că s-au dat la mîinele necuratului²⁹. Obrazele judecătorilor ei acopere. Iară de nu iaste el, cine iaste?»

25. Iară viața mea iaste mai iușoară decît un alergător; fugit-au și n-au știut.

26. Și dă iaste la corăbii urmă de cale, au a vulturului zburînd, cercînd mîncare?

27. Că dă voi dzice, voi uita grăind, plecînd cu obrazul voi suspina.

28. Clătescu-mă cu toate părțile, pentru că știu că nevinovat nu mă vei lăsa.

29. Și de vrême ce-s păgîn, pentru căci n-am murit?

30. Că de mă voi scâlta cu omăt și de mă vei curăți cu mîini curate,

31. Destul cu smîrdă m-ai muiat și m-au urît pre mine vășmintul meu.

32. Pentru că nu ești om ca și mine, căruia voi sta împotrivă, [427/2] pentru ca să venim deodată la județ, măcar de are fi cel la mijlocul nostru,

33. Și muștrînd, și ascultînd între mijlocul amînduror.

34. Iușurează de la mine varga, și frica lui nu mă stropsască!

35. Și nu mă voi tême, ce voi grăi; pentru că nu așa știu împreună.

Cap 10

1. Ostenind cu sufletul meu, slobodzi³⁰-voi cătră el cuvintele mele; grăi-voi, amărăciunea sufletului meu cuprinzîndu-mă,

2. Și voi grăi cătră Domnul: «Nu mă învăța a păgîni! Și pentru căci așa m-ai judecat?

3. Au bine-ți iaste

Ms. 4389, p. 522-523

cèle de supt cer⁷⁰ den temelii și i se clătesc stîlpii,

7. Cea ce grăiește soarelui și nu răsare și stêlele pecetluiește,

8. Cea ce au întins ceriul sîngur și au umblat pre mare ca pre uscat,

9. Cea ce au făcut Găina și Luceafărul de seara și razele despre miazănoapte și pre Țiitoriul⁷¹ spre răsărit,

10. Cea ce face cèle mari și neurmăte, cèle minunate și alése, care n-au număr.

11. De va veni la mine, nu-l voi vedea, iar de mă va trece, nicum nu voiu pricepe.

12. Deaca va schimba, cine va întoarce? Sau cine-i va zice: «Ce-ai făcut?»

13. Că⁷² Dumnezeu au întors mîniia⁷³, scîrbindu-se de dînele chiții cei supt ceriu.

14. Că de mă va și auzi, au sâmui-va⁷⁴ cuvintele mele,

15. [14] Sau măcară de voi fi și drept, nu mă va asculta. [15] Ruga-mă-voi judecătii lui.

16. Că de voi și striga și de va auzi⁷⁵, nu voi crêde că va asculta graiurile mele.

17. Ca să nu mă piarză cu negură, că multe sfărîmări mi-au făcut în zadar.

18. Că nu poci răsflua, că m-au umplut de amar.

19. Că de va ținea cu tărie, cine se va potrivi judecătii lui?⁷⁶

20. Iar de voi fi și drept, iar gura mea face cèle de necredință, și de voi fi nevinovat, hiclean mă voi arăta.

21. Că de am făcut păgînatate, eu cu sufletele nu poci pricepe, fără numai cît mi-au luat viața.

22. Pentr-aceea am zis: «Mîniia piêrde cèle mari și puternice,

23. [22] Că cei răi sînt în puterea morții. [23] Iar cei drepti sînt de ris,

24. [23] Că sînt dați în mîna celor necredincioși. [24] Fața judecăților lui acopere. Să nu iaste el însuși, dară cine iaste?»

25. Viața mea iaste minciună, fugit-au de cela ce alergă și n-au văzut.

26. Au iaste urmă căii corăbiilor, sau vulturului cînd zboară, mîncare?

27. Că de aș fi zis, fire-aș uitat grăind, pleca-mă-voi cu fața în jos și voi suspina.⁷⁷

28. Și mă voiu clăti cu mădularele în umbră știind că mă vei lăsa fără de vină.

29. Că sînt necredincios, și pentru ce n-am murit?

30. Că de mă voi scâlta cu zăpadă și să mă curățesc [523/1] cu mîini curate.

31. De ajunsu m-au muiat în spurcăciune și haina se-au scîrbit de mine.

32. Că deaca ești om de potrivă cu mine cu care să mă pirăsc, să mîrgem denpreună la judecată. [33] Măcară de ară fi acela dintre noi⁷⁸,

33. Și văditor și ascultător noaoă amînduror.

34. Să ia toiagul de la mine și teamătul lui să nu mă turbure,

35. De-aciu voi grăi și nu-mi va fi frică de el. ⁷⁹Că n-am știut așa.

Cap 10

1. Osteniște-mi sufletul și voiu slobodzi spre dînsul graiurile mele și le voi grăi, fiindu-mi sufletu-mi ținut în amărăciune.⁸⁰

2. Și voi zice Domnului: «Nu mă învăța a face fărădelegiure! Și pentru ce m-ai judecat așa?

3. Au doară-ți iaste bine

Versiunea modernă

din temelii tot ce se află sub cer, iar stîlpii săi îi zguduie;

7. Cel ce grăiește soarelui și nu mai răsare și pecetluiește steele,

8. El a întins cerurile sîngur și pășește pe mare ca pe pămînt.

9. Cel care face Ursa mare, Luceafărul de seară, Ralița și cămările sudului.

10. Cel care face lucruri mari, nepătrunse, preaslăvite, minunate și fără de număr.

11. Dacă va trece pe deasupra mea, nu-l voi vedea, iar dacă va merge pe lîngă mine, nici așa nu l-am cunoscut.

12. Dacă va elibera, cine îl va întoarce, sau cine îi va spune: «Ce ai făcut?»

13. Căci el și-a întors urgia, în fața lui s-au plecat chiții cei de sub cer.

14. Măcar de m-ar asculta, ori dacă ar judeca vorbele mele!

15. Chiar dacă aș fi drept, nu-și va pleca urechea asupra mea, ci mă voi ruga judecătii sale.

16. Iar dacă îl strig și mă aude, nu cred că m-a ascultat.

17. Oare mă va sfărîma cu întunericul? Dar în zadar mi-a făcut mulțime de răni.

18. Pentru ce nu-mi îngăduie să-mi trag răsufierea, ci mă umple de amărăciune?

19. Fiindcă el stăpînește prin puterea sa, prin urmare cine se va împotrivi judecătii sale?

20. Căci dacă voi fi drept, gura mea va grăi necuvios, iar dacă voi fi neprihănit, [el] mă va dovedi viclean.

21. Iar de am săvîrșit ceva necuvios, nu o știu în sufletul meu, fără numai că mi se ia viața.

22. De aceea am zis: «Pe cel mare și puternic îl răpune urgia,

23. Fiindcă cei josnici vor avea o moarte minunată, iar cei drepti vor fi batjocoriți.

24. Pentru că [dreptii] au fost dați în mîinile celor necredincioși; el însuși acoperă fețele judecătorilor. Și dacă nu el, cine atunci?»

25. Iar viața mea este mai grabnică decît cele ce aleargă, s-a dus și eu nu am știut.

26. Oare este vreo urmă a drumului corăbiei, ori a vulturului căutînd hrană?

27. Căci de voi grăi, voi uita să vorbesc, îmi voi pleca fața gemînd.

28. Mă cutremur din toate mădularele fiindcă știu că nu mă vei lăsa nevinovat.

29. Însă, de vreme ce sînt lipsit de evlavie, pentru ce nu am murit?

30. Căci de mă voi spăla cu zăpadă și de mă voi curăța cu mîini nepătate,

31. Tu m-ai confundat cu totul în murdărie, încît veșmintul meu s-a scîrbit de mine.

32. Căci tu nu ești om ca mine ca să te înfrunt și ca să venim împreună la judecată.

33. De s-ar afla un mijlocitor între noi, care să hotărăscă între noi și să asculte pricina fiecăruia dintre noi doi.

34. Îndepărtează de la mine toiagul și spaima lui să nu mă mai îngrozească.

35. Și nu mă voi mai teme, ci voi grăi, fiindcă nu am știință despre [vina] mea.

Capitolul 10

1. Cu suflet ostenit voi slobodzi către el vorbele mele, cuprins de amărăciunea sufletului voi grăi

2. Și voi spune către Domnul: «Nu mă învăța să fiu necuvios! Și pentru ce m-ai judecat astfel?

3. Este bine

ІСВЪ .

ТЪЗ

нецѣ ѿсте дѣвомъ фѣче спрѣжмѣтѣте, кѣчи бою
 пѣтѣрѣхѣнѣ фѣлѣте мѣнелѣрѣ пѣлѣе, шѣ ла сѣлѣтѣ
 некурацѣнѣлѣрѣ лѣнѣ лѣлѣтѣ мѣнѣтѣе : ѿлѣ прѣкумѣ
 вѣдѣе чѣлѣ пѣмѣнѣтѣнѣ прѣвѣзѣнѣ : ѿлѣ кѣлѣмѣ вѣдѣе о
 мѣлѣ бѣнѣ кѣлѣтѣлѣ . ѿлѣ вѣлѣцѣлѣ пѣлѣ о мѣнѣтѣекѣ
 ѿсте, ѿлѣ ѿнѣнѣ пѣтѣнѣ дѣ вѣрѣлѣтѣ : Кѣчи ѿнѣ
 черчѣтѣлѣтѣ фѣтѣрѣ дѣ лѣлѣцѣ мѣтѣ, шѣ пѣкѣлѣте мѣтѣ
 лѣ ѿнѣ оуѣрѣмѣтѣ . Пѣнѣтрѣлѣ кѣтѣ шѣнѣ кѣтѣ нѣлѣмѣ пѣ
 гѣжнѣтѣ, дѣлѣрѣ чѣнѣ ѿсте чѣлѣ чѣ дѣнѣ мѣжнѣлѣ
 лѣ сѣлѣлѣтѣ : Мѣжнѣлѣ пѣлѣ мѣлѣ зѣнѣлѣтѣ, шѣ
 мѣлѣ фѣкѣлѣтѣ дѣлѣтѣ ачѣлѣтѣлѣ прѣмѣнѣнѣлѣлѣтѣ мѣнѣ
 лѣбѣнѣтѣ . ѿлѣ дѣлѣцѣнѣ ѿмѣнѣтѣлѣрѣ кѣтѣ лѣлѣтѣ мѣнѣ зѣнѣлѣтѣ,
 шѣ ла пѣтѣмѣжнѣтѣ лѣрѣлѣ шѣ мѣтѣ зѣпѣрѣчѣнѣ . ѿлѣ нѣ
 вѣлѣ лѣлѣтѣлѣ мѣнѣ мѣлѣлѣ шѣ мѣнѣ зѣкѣтѣлѣтѣ прѣ мѣнѣ
 нѣ ѿсѣмѣнѣтѣ кѣлѣ кѣшѣлѣ : Кѣлѣ пѣлѣлѣ шѣнѣ кѣ
 кѣлѣрѣ мѣнѣ зѣтѣрѣкѣлѣтѣ шѣнѣ кѣлѣ олѣсѣ шѣнѣ вѣнѣ мѣнѣ зѣ
 кѣлѣшѣтѣ . Шѣнѣ вѣлѣцѣтѣ шѣнѣ мѣнѣлѣ ѿнѣ пѣлѣсѣ лѣжнѣ
 тѣ мѣнѣ, шѣнѣ сѣкѣпѣнѣцѣлѣ пѣлѣ мѣлѣлѣ пѣтѣжнѣтѣ дѣлѣлѣ .
 ѿлѣ чѣтѣтѣ ѿбѣжнѣдѣ зѣпѣрѣлѣ тѣнѣ, шѣлѣ кѣтѣлѣлѣтѣ лѣ
 пѣцѣнѣ шѣнѣ нѣмѣнѣлѣ нѣлѣцѣе кѣлѣ нѣпѣлѣтѣнѣцѣлѣ . Кѣтѣ
 дѣвомъ грѣшнѣ пѣтѣзѣшѣмѣтѣ шѣнѣ дѣ фѣтѣрѣ дѣ лѣлѣцѣ
 нѣ нѣвѣнѣкѣлѣтѣ мѣнѣ фѣкѣлѣтѣ . Кѣтѣ дѣвомъ пѣтѣ
 гѣжнѣ бѣнѣ дѣ мѣнѣ, шѣнѣ дѣвомъ фѣнѣ дѣнѣрѣпѣтѣ нѣлѣпѣчѣнѣ
 сѣлѣмѣтѣ пѣлѣкѣ, пѣнѣтрѣлѣ кѣтѣ пѣлѣнѣ дѣ нѣчѣнѣсѣтѣ сѣлѣтѣ .
 Пѣнѣтрѣлѣ кѣтѣ мѣтѣ бѣжнѣзѣ кѣ оуѣнѣ лѣлѣ лѣлѣ жѣнѣгѣтѣрѣ,
 пѣнѣтрѣлѣ кѣтѣ лѣрѣлѣшѣ прѣмѣнѣнѣдѣ грѣлѣ мѣтѣ пѣлѣзѣнѣ .
 Дѣ нѣзѣнѣлѣтѣ зѣнѣнѣдѣ ѿсѣлѣпѣрѣ мѣтѣ черчѣтѣлѣрѣ мѣтѣ,
 шѣнѣ кѣлѣ оуѣрѣцѣе мѣрѣ мѣе пѣтѣнѣ фѣкѣлѣтѣ шѣнѣ ѿнѣ лѣлѣсѣ
 прѣсѣтѣ мѣнѣ дѣдѣлѣлѣ . Пѣнѣтрѣлѣ кѣтѣчѣнѣ дѣлѣрѣ
 дѣнѣ пѣжнѣтѣчѣ мѣнѣ кѣсѣ шѣнѣ нѣлѣмѣ мѣлѣрѣнѣтѣ : шѣнѣ о
 кѣнѣлѣ прѣ мѣнѣ нѣлѣмѣлѣ вѣлѣлѣтѣ . Шѣнѣ кѣлѣжнѣдѣ
 нѣлѣшѣнѣ фѣлѣсѣтѣ мѣлѣмѣ фѣкѣлѣтѣ, пѣнѣтрѣлѣ кѣтѣчѣнѣ дѣлѣ
 рѣтѣ дѣнѣ пѣжнѣтѣчѣ зѣмѣрѣмѣжнѣтѣ нѣлѣмѣ мѣжнѣлѣнѣтѣ :
 ѿлѣ нѣ ѣ пѣлѣцѣнѣтѣ вѣрѣмѣтѣ вѣтѣцѣнѣ мѣтѣлѣ : лѣлѣсѣ
 мѣтѣ сѣтѣ оуѣнѣлѣсѣкѣ пѣлѣцѣнѣ . Мѣнѣнѣтѣ дѣчѣ ѿмѣлѣрѣчѣ
 дѣ оуѣнѣдѣ нѣлѣмѣтѣбѣомъ зѣпѣлѣрѣчѣ . Дѣлѣ пѣтѣмѣжнѣтѣ
 зѣпѣлѣнѣкѣсѣ шѣнѣ нѣгѣлѣрѣсѣ лѣлѣпѣмѣжнѣтѣ дѣ зѣпѣлѣнѣ
 рѣкѣ вѣчѣнѣ оуѣнѣдѣ нѣ ѿсте лѣлѣмѣнѣтѣ нѣчѣ ѿбѣдѣлѣ
 вѣлѣцѣлѣ пѣмѣнѣтѣнѣлѣрѣ .

К ѿ П ѿ П ѿ

нѣ рѣспѣлѣнѣзѣнѣдѣ сѣфѣлѣрѣ мѣнѣлѣлѣ зѣнѣсѣ
 чѣлѣ чѣ грѣлѣшѣ чѣлѣ мѣлѣлѣ шѣнѣ рѣспѣлѣ
 сѣлѣлѣ вѣлѣ зѣнѣ ѿлѣ шѣнѣ чѣлѣ чѣ грѣлѣшѣ вѣнѣ
 гѣжнѣлѣшѣ кѣтѣ дѣнѣрѣпѣтѣ ѿсте : Блѣбѣнѣ
 чѣлѣ нѣсѣкѣлѣтѣ дѣнѣ мѣлѣрѣ кѣлѣ пѣлѣцѣнѣтѣ вѣлѣ
 цѣтѣ, нѣлѣтѣ фѣлѣчѣ мѣлѣлѣтѣ зѣпѣрѣлѣ кѣлѣ вѣнѣтѣ пѣнѣтрѣлѣ
 кѣтѣ нѣ ѿсте чѣлѣ чѣсѣбѣлѣ прѣгѣнѣнѣ кѣлѣ тѣнѣ .
 Пѣнѣтрѣлѣ кѣтѣ нѣ зѣнѣ кѣтѣ кѣлѣрѣлѣтѣ сѣжнѣтѣ кѣлѣ фѣлѣтѣ
 лѣ, шѣнѣ фѣтѣрѣ дѣ прѣлѣхѣнѣтѣ зѣнѣнѣнѣтѣ лѣлѣнѣ .
 Зѣкѣлѣмѣ сѣлѣрѣ дѣмѣнѣлѣлѣ вѣлѣгѣрѣнѣ кѣтѣпѣрѣтѣ тѣнѣ шѣнѣ
 бѣлѣ дѣшѣнѣдѣ вѣлѣзѣлѣ лѣлѣнѣ кѣлѣ тѣнѣ : Дѣлѣпѣтѣ лѣ
 чѣлѣ вѣлѣпѣбѣсѣлѣнѣ чѣлѣ пѣлѣтѣрѣ зѣчѣлѣпѣчѣнѣнѣтѣ, пѣнѣтрѣлѣ
 кѣтѣ зѣлѣпѣтѣ вѣлѣфѣнѣ чѣлѣлѣрѣ чѣсѣлѣ вѣпѣнѣ, шѣнѣ лѣлѣнѣ
 чѣлѣ бѣнѣ кѣнѣлѣшѣ кѣтѣ вѣрѣлѣнѣчѣ чѣлѣ сѣлѣ нѣмѣрѣнѣтѣ,
 дѣ лѣ дѣмѣнѣлѣ дѣ чѣлѣ чѣ ѿнѣ грѣшнѣтѣ . ѿлѣ
 оуѣрѣмѣлѣ дѣмѣнѣлѣлѣ бѣнѣ ѿфѣлѣ, ѿлѣ лѣ мѣлѣрѣчѣнѣлѣ кѣлѣ
 рѣлѣ ѿлѣ фѣкѣлѣтѣ лѣпѣтѣ цѣнѣпѣрѣнѣлѣ ѿнѣ ѿжѣнѣсѣ :
 зѣнѣлѣлѣтѣ ѣ чѣрѣлѣ шѣнѣ чѣ бѣнѣ фѣлѣчѣ, шѣнѣ мѣнѣ ѿдѣжнѣ
 чѣ дѣкѣжнѣтѣ чѣлѣ дѣнѣ мѣдѣ чѣ шѣнѣ : Сѣлѣ мѣнѣ
 мѣлѣ

Biblia 1688, p. 367, col. 2

ne-ți iaste de voiu face strîmbătate, căci voiu tăgădui faptele minelor tale; și la sfatul necuraților ai luat aminte?

4. Au precum vede cel pemintean prevezi? Au cum vede omul vei căuta?

5. Au viața ta omenească iaste, au anii tăi – de bărbat?

6. Căci ai cercetat fărădelêgia mea și păcatele mêle ai urmat.

7. Pentru că știi că n-am păgînit; dară cine iaste cela ce den mînil tale scoate?

8. Mînil tale m-au zidit și m-au făcut; după aceasta, premenindu-mă, m-ai lovit.

9. Adu-ți aminte dar că lut m-ai zidit și la pămînt iarăși mă întorci.

10. Au nu ca laptele m-ai muls și m-ai închiegat pre mine asêmena cu cașul?

11. Cu piêlê și cu carne m-ai îmbrăcat și cu oase și vine m-ai încleșteat.

12. Și viață și milă ai pus lîngă mine, și socotînța ta mi-au păzit duhul.

13. Acêstea avînd întu tine, știu că toate le poți și nemica nu țî-e cu neputînță.

14. Că de voiu greși, păzêște-mă, și de fărădelêgia nu nevinovat m-ai făcut.

15. Că de voiu păgîni, vai de mine! Și de voiu fi drept, nu pociu să mă plec, pentru că plin de necinste sînt.

16. Pentru că mă vînez ca un leu la junghiêre, pentru că, iarăși primenind, greu mă pierzi,

17. De iznoavă înoind asupra mea cercetarea mea. Și cu urgie mare mie te-ai făcut și ai adus preste mine dodiêle.

18. Pentru căci, dară, den pîntece m-ai scos, și n-am murit. Și ochiul pre mine nu m-au văzut.

19. Și ca cînd n-aș fi fost m-am făcut; pentru căci dară den pîntece în mormînt nu m-am mîntuit?

20. Au nu e puțină vrêmea vieții mêle? Lasă-mă să odihnesc puțin¹⁰,

21. Mainte de ce a mêrge de unde nu mă voiu întoarce,

22. La pămînt întunecos și neguros, la pămînt de întunêrec vêcinic, unde nu iaste lumină, nice a vedea viața pemintênilor.»¹⁰

Cap 11

1. Și răsponzînd Sofâr mineul, zise:
2. „Cela ce grăiêște cêle multe și răsponsul va auzi. Au și cela ce grăiêște bine gîndêște că drept iaste?
3. Blagoslovit cel născut den muiêre cu puțină viață. Nu te face mult întu cuvinte, pentru că nu iaste cel ce să va prigoni cu tine.
4. Pentru că nu zice că: «Curat sînt cu faptele și fără de prihană înaientea lui!»
5. Ce cum oare Domnul va grăi cătră tine și va deșchide buzele lui cu tine?
6. După acêea va povesti țîe putêrea întelepciunii, pentru că îndoit va fi celor ce-s ca tine; și atuncei vei conoaște că vrêdnice țîe s-au nemerit de la Domnul de cêle ce ai greșit.
7. Au urma Domnului vei afla, au la marginile carea au făcut Atotțîitoriu ai ajunsu?
8. Înaltu e ceriul și ce vei face? Și, mai adince decît cêle den iad, ce știi?
9. Sau mai //

Ms. 45, p. 427-428

de voi face strîmbătate, căci voi tăgădui faptele mîinilor tale, și la sfatul necuraților ai luat aminte?

4. Au ca un pămîntean vezi, privezi? Au cum vede omul vei căuta?

5. Au viața ta omenească iaste? Au anii tăi — de bărbat?

6. Căci ai cercetat fărădelêgea mea și păcatele mèle le-ai urmat.

7. Pentru că știi că n-am păgînit; dară cine iaste cela ce den mîinele tale scoate?

8. ³¹Mîinele tale m-au zidit pre mine și m-au făcut; după aceasta, primenindu-mă, m-ai lovit.

9. Pomenêște, dară, căci lut m-ai zidit și la pămînt pre mine iarăși mă întorci.

10. Au nu ca niște lapte m-ai mulsu și m-ai închegat pre mine atocma cu brînza?

11. [Și] piêle și carne m-ai îmbrăcat și cu oase și vine m-ai încheștat.

12. Și viața și mila ai pus lîngă mine, și socoteala ta au păzit mie duhul.

13. Acêstea avînd întru tine, știu că toate le poți și nimic nu ți-s prestă puțință.

14. Că de voi greși, păzești-mă, și de fărădelegile nu nevinovat m-ai făcut.

15. Că de voi păgîni, vai de mine! Și de voi fi dreptu, nu poci să mă plec; ³²pentru că plin de necinste sînt.

16. Pentru că mă vînez ca un leu la junghiêre, pentru că, iarăși primenind, greu mă pierzi,

17. De iznoavă înnoind asupra mea cercetarea mea. Și cu urgie mare mie ai trebuit și ai adus prestă mine dodâiele.

18. Pentru căci, dară, den pîntece m-ai scos și n-am murit? Și ochiul pre mine nu m-au văzut,

19. Ca cînd n-aș ³³fi fost m-am făcut; pentru căci, dară, den pîntece în mormînt nu m-am mîntuit?

20. Au nu-i puțină vrêmea vieții mèle? Lasă-mă să odihnesc [428/1] puțin,

21. Mai nainte de ce a mêrge de unde nu mă voi întoarce,

22. [21] La pămînt întunecos și neguros, [22] la pămînt a întunêrec vécinic, unde nu iaste lumină, nici a vedea viața pămîntênilor.»⁴⁴

Cap 11

1. Și răspundînd Sofar mineul, dzice:
2. „Cela ce grăiește cêle multe și răspunsul va audzi. Au și cela ce grăiește bine gîndêște că drept iaste?

3. Blagoslovit născutul muierii, cel cu puțină viață. Nu te face mult întru cuvinte, pentru că nu iaste cel ci să va prîgoni cu tine.

4. Pentru că nu zice că: «Drept sînt cu faptele și fără prihană înaintea lui!»

5. Ce cum oare Domnul va grăi cătră tine și va dășchide budzele lui cu ³⁴tine?

6. După acêea va povesti ție putêrea înțelepciunii, pentru că îndoito va fi celor ce-s ca tine. Și atunca vei cunoaște că vrêdnice ție ț-au nemerit de la Domnul, de carele ai greșit.

7. Au urma Domnului vei afla? Au la margini ai sosit, carele au făcut cel Întruțîitor?

8. Înalto-i ceriul și ce vei face? Și, mai adinci decît cêle den iad, ce știi?

9. Sau mai lungi

Ms. 4389, p. 523

căci fac nedireptate de ai lepădat lucrul mîinilor tale și ai socotit sfatul celor necredincioși?

4. Au doară vezi tu ca cela ce vede? Sau cauți tu ca cum caută omul?⁸¹

5. Sau anii tăi sînt de bărbat?

6. Căci ai cercat fărădelêgea mea și ai umblat pre urma păcatelor mèle.

7. Și știi că am făcut fărădelêge. Dară cine va să mă apuce⁸² den mîinile tale?

8. ⁸³Mîinile tale m-au făcut și m-au zidit; iar apoi, schimbîndu-mă⁸⁴, m-ai rănit.

9. Ado-ți aminte că m-ai zidit lut și iarăși în pămînt mă întorci.

10. Au doară nu m-ai muls ca pre niște lapte și m-ai închegat întocma⁸⁵ cu cașul?

11. Și m-ai îmbrăcat cu piêle și cu carne și m-ai cusut cu oase și cu vine.

12. Și ai pus mie viață și milostenie și cercetarea ta au păzit duhul meu.

13. Acêstea avîndu-le la tine, știu că poți toate și nimic nu iaste să nu ți se poată.

14. Deaca am greșit și m-ai ferit, căci nu m-ai făcut să fiu nevinovat fărădelegiurii?

15. Că de voi fi necredincios⁸⁶, vai de mine! Iar de voi fi drept, nu mă voi putea rădica, că sînt plin de necurație.

16. Și sînt vînat ca un leu spre ucidere, și iarăși schimbîndu-mă, cumplit mă ucizi.

17. Înnoit-ai spre mine întrebarea mea și ai pus pre mine minie mare și ai adus asupra mea ispitire.

18. Pentru căci m-ai scos den pîntece și n-am murit, să nu mă fie văzut ochiul.

19. Să fiu fost ca cînd n-aș fi fost și pentru ce nu m-am pogorit den pîntece în mormînt?

20. [523/2] Sau au nu iaste puțină vrêmea vieții mèle? Lasă-mă să odihnesc puținel,

21. Pînă nu mă duc de unde nu mă voi întoarce,

22. În pămîntul cel neguros și întunecat, în pămîntul întunêrecului celui vécinic, unde nu iaste lumină, nice se va vedea viața omenească.»⁴⁴

Cap 11

1. Iară Sofar mineianul răspunse și zise:⁸⁷
2. „Au doară cel ce va grăi multe nu va și auzi? Sau omul cel grăitor se va socoti că iaste drept?

3. Bine iaste cuvîntat cel născut den muierie și cel cu ani puțineci. Să nu fiu cu cuvinte multe, [4] Că nu iaste cine să-ți răspundă.

4. Că să nu zici că: «Sînt cu faptele curat și sînt nevinovat înaintea lui.»

5. Ce ca cînd ară grăi Domnul cătră tine și ară deșchide cu tine gura ta?

6. Iar apoi să-ți spuie putêrea înțelepciunii, că împotriva ta va fi îndoită.⁸⁸ [7] Și atunci să pricepi că ți se-au nemerit vrêdnic de la Domnul celor ce ai greșit.

7. Sau urma Domnului să afli sau să lași pre urmă cêlea ce au făcut cel Atotțîitorul!

8. Nalt iaste ceriul, și ce vei să faci? Și adînc iaste iadul, ce vei să știi?

9. Sau mai lungi

Versiunea modernă

înaintea ta dacă eu sînt nedrept? Fiindcă ai lepădat faptele mîinilor tale și ai luat aminte la sfatul celor necuvios.

4. Sau tu vezi precum vede un muritor? Sau vei privi tu asemenea unui muritor?

5. Oare viața ta este omenească, iar anii tăi ca ai omului?

6. Fiindcă ai căutat fărădelegea mea și ai cercetat păcatul meu.

7. Prin urmare știi că nu am fost necuvios, însă cine este acela care mă va scoate din mîinile tale?

8. Mîinile tale m-au plăsmuit și m-au făcut; după aceasta, schimbîndu-Te, m-ai lovit.

9. Adu-ți aminte că m-ai plăsmuit din lut și că în pămînt iarăși mă vei întoarce.

10. Oare nu m-ai muls ca pe lapte și nu m-ai închegat ca pe caș?

11. M-ai îmbrăcat cu piele și cu carne, cu oase și nervi m-ai țesut.

12. Viață și milă ai trimis asupra mea, iar cercetarea ta mi-a păzit duhul.

13. Avînd aceste lucruri întru tine, știu că toate le poți și că nimic nu îți este cu neputință.

14. Dacă voi păcătui, tu mă supraveghezi, iar nevinovat de nelegiuirea mea nu mă arăți.

15. Căci dacă sînt necuvios, vai și amar, iar dacă sînt drept, nu mă pot ridica, fiindcă sînt plin de necinste.

16. Pentru că sînt prins ca un leu spre junghiere, iar tu, schimbîndu-te din nou, mă nimicești.

17. Tu ești cel care reinnoiești asupra-mi nenorocirea mea, te porți cu mine cu minie mare și aduci peste mine încercare.

18. Deci, pentru ce m-ai scos din pîntece și nu am murit? Iar acum nu m-ar fi văzut nici un ochi.

19. Și așa fi ajuns ca și cum nu am fost; căci pentru ce nu m-am mutat din pîntece în mormînt?

20. Oare nu este puțină vrêmea vieții mele? Îngăduie-mi să mă odihnesc puțin,

21. Mai înainte de a pleca acolo de unde nu mă voi mai întoarce, în țînutul întunericului și al negurii.

22. În pămîntul beznei veșnice unde nu este lumină și unde nu se vede viața muritorilor.»⁴⁴

Capitolul 11

1. Iar Sofar Mineul, răspundînd, zise:
2. „Cel care grăiește multe, multe va și auzi la rîndul său. Iar cel care vorbește bine socotește că este drept?

3. Binecuvîntat cel născut din femeie și care are o viață scurtă! Nu fi bogat în cuvinte, atunci cînd nu este cine să ți se împotrivescă!

4. Să nu zici că: «Sînt curat în fapte și fără prihană înaintea Sa.»

5. Căci cum va vorbi Domnul cu tine și cum îți va deschide buzele Sale pentru tine?

6. Mai pe urmă îți va dezvălui putêrea înțelepciunii și vor fi de două ori mai multe cele ale tale. Și atunci vei cunoaște că pe merit ți-au venit acestea de la Domnul, fiindcă ai păcătuit.

7. Oare vei descoperi urma Domnului, ori ai atins marginile celor pe care le-a făcut Domnul?

8. Cerul este înalt și ce vei face? Cunoști lucruri mai adînci decît cele din iad?

9. Sau mai lungi

Ms. 45, p. 428

decît măsura pămîntului sau lărgimea mării?

10. Și de va surpa toate, cine va grăi lui: «Ce ai făcut?»?

11. Pentru că el știe lucrurile celor fără dă lege și, văzînd afară den cale, nu le va trece cu vederea.

12. Și omul într-alt chip înoată cu cuvintele, și pămînteanul născut a muierii atocma cu măgariul pustiuos³⁵.13. Pentru că tu, dă ai fi pus curată inima ta și să verși mîinile [tale]³⁶ cătră el,

14. Dă iaste ceva fărădelêge în mîinile tale, departe fă pre el de la tine; și strîmbătatea întru petrecerea ta să nu mîie.

15. Pentru că așa va străluci obrazul tău ca niște apă curată și te vei dăzbrăca de smîrdă și nu te vei tême.

16. Și truda o vei uita, ca un val ce va trece, și nu te vei tême.

17. Și ruga ta — ca luceafărul, și dentru în amiazăzâzi va răsări ție viață.

18. Și nădăjduind vei fi, căci iaste ție nădêjde; și dentru griji și cercetare să va ivi ție pace.

19. ³⁷Pentru că vei liniști, și nu va fi cel ce să-ți dea război. Și primenindu-să, mulți îți vor ajuta.20. Și mîntuirea pre ei va părăsi pentru că nădêjdea lor — pierzarea, și ochii necuraților să vor topi.⁴⁴**Cătră prieteni voroavă**

[428/2] Cap 12

1. Și răspundzînd Iov, dzise:

2. Și³⁸ apoi voi sinteți oameni. Au cu voi va muri învățătura?

3. Că și mie inima ca și voao iaste.

4. ³⁹Pentru că dreptul om și fără prihană s-au făcut întru batjocură.

5. Pentru că întru vrême norocită au fost gătit să cază supt alții și casele lui să să prade de cei fără de lege.

6. Însă nici unul să nu să nădăjduiască, rău fiind, nevinovat ca să fie; carii urgisesc pre Domnul, cum nu și certare a lor va fi?

7. Ce, dară, întrebă cêle cu patru picioare, dă vor spune ție, și pasările ceriului, dă vor povesti ție.

8. Povestêște pămîntul, de-ți va spune ție; și-ți vor țilcu ție peștii mării.

9. Cine [dară] n-au cunoscut întru toate acêstea că mîna Domnului au făcut acêstea?

10. Dă nu intru mîna lui — sufletul a tuturor viilor și duhul a tot omul?

11. ⁴⁰Pentru că urêchea cuvintele împarte, iară gîltanul cîte gustă.

12. Întru multă vrême — învățătura, iară întru multă viață — știință.

13. Lîngă el — învățătura și putere, lui — sfat și pricêpere.

14. ⁴¹De va surpa, cine va zidi?

15. Dă va închide asupra oamenilor, cine va dășchide?

16. Dă va opri apa, va usca pămîntul; iar de o va slobodzi, au pierdut pre el⁴², zdrobindu-l.

17. Lîngă el — tărie și virtute, lui — știință și pricêpere. Aducînd sfêtnici robiți și judecătoria pămîntului i-au întristat.

Ms. 4389, p. 523-524

măsurii pămîntului și lățimea mării?

10. Iară de le va întoarce toate, cine-i va zice: «Ce ai făcut?»?

11. Că acela știe faptele celor făcători de fărădelêge și văzînd cêle ce nu se cuvîn, nu le va trece.⁸⁹12. Că cu cuvintele mai într-alt chip înoată decît oamenii, iar cel pămîntean carele iaste născut den muierie iaste întocma cu măgariul pustiei⁹⁰.

13. Iar tu, deaca ai pus inima ta curată, rădică-ți mîinile cătră dînsul.

14. Iar să iaste ceva fărădelegiure în mîinile tale, fă dăparte de tine, și nu se va sălășlui nedreptatea în viața ta.

15. Și așa-ți va străluci fața ca niște apă limpede și te vei dăzbrăca de spurcăciune și nu te vei tême.

16. Și vei uita ostenița, ca pre un val ce au trecut, și nu te vei înfricoșa.⁹¹

17. Și-ți va fi rugăciunea ca un luceafăr și-ți va ieși viața de la amiazăzi.

18. Și te vei nădăjdui; că-ți va fi nădêjde și se va ivi ție pacea den nevoi și den purtări de grijă.

19. ⁹²Și te vei odihni⁹³ și nu va fi cine să facă războiu asupra ta. Și cei ce vor fi dați ție, mulți se vor ruga,20. [19] Iar mîntuirea lor va rămînea. [20] Că nădêjdea lor iaste piericiunea și ochii celor necredincioși se vor topi.⁴⁴**Cap 12**

1. Iară Iov, răpunzînd, zise:

2. „Dară că și voi [524/1] încă sinteți oameni; au doară va să se sfîrșască⁹⁴ înțelepciunea cu voi?»⁹⁵3. ⁹⁶Și la mîne iaste înțelepciune ca și la voi.4. ⁹⁷Că bărbatul cel drept și nevinovat au fost badjocură.

5. [4] Că în vrêmea cea norocită au fost năpăstuit de alții și casa lui au fost robită de cei fără de lege.

6. [5] Nici într-un chip nimini să nu se nădăjduiască, deaca va fi hiclean, că nu va fi vinovat. [6] Dară cîți vor mîniia pre Domnul au să n-aibă ei întrebăciune?

7. Întrebă pre cêle cîte cu patru picioare, de-ți vor grăi, sau pasările ceriului, de-ți vor spune.⁹⁸

8. Spune pămîntului, de-ți va răspunde; și-ți vor mărturisii peștii mării.

9. Dară cine n-au priceput den toate acêstea că mîna Domnului au făcut acêstea toate?

10. Au doară nu sînt sufletele tuturor celor ce sînt vii în mîna lui?

11. ⁹⁹Că urêchea sîmuiêște cuvintele, iar grumazul gustarea bucatelor.

12. Înțelepciunea iaste în lungimea vremii și știința în triaul cel mult.

13. La dînsul iaste înțelepciunea și puterea, la acesta iaste sfatul și pricêperea.

14. ¹⁰⁰Deaca va surpa, cine va zidi?

15. [14] Și deaca va închide pre om, cine va dășchide?

16. [15] Deaca va opri apa și va usca pămîntul, și de o va slobodzi iarăși¹⁰¹, au piêrde-l-va, căci va întoarce?¹⁰²17. [16] La dînsul iaste țînêrea și țăriiia, a lui iaste știința și pricêperea. [17] Carele aduce pre sfêtnici robiți și pre judecătoria pămîntului¹⁰³ îi face de stau în mirare.

Versiunea modernă

decît mărimea, ori decît lărgimea mării?

10. Iar dacă le-ar nimici pe toate, cine îi va spune: «Ce ai făcut?»?

11. Căci El cunoaște faptele celor fărădelege, iar răutățile nu le va trece cu vederea.

12. Pe de altă parte, omul se bălăcește în cuvinte, iar muritorul născut din femeie este aidoma asinului din pustie.

13. Fîindcă, dacă ți-ai făcut inima curată, și îți întinzi mîna către El,

14. Și dacă este vreo fărădelege în mîna ta, alung-o departe de tine, iar nedreptatea să nu zăbovească în sălășul tău.

15. Fîindcă așa va străluci chipul tău, ca apa cea limpede, și te vei dezbrăca de întinare și nu te vei tême.

16. Și-ți vei uita truda ca pe un val care a trecut și nu te vei înfricoșa.

17. Iar rugăciunea ta va fi asemenea Luceafărului de dimineață și-ți va răsări viața ca din [lumina] amiezii.

18. Și vei fi pe deplin încredințat, fîindcă vei avea nădejde, iar din griji și din tulburare îți va răsări pace.

19. Căci te vei liniști și nu va fi cine să-ți poarte război, iar schimbîndu-ți tu tugetul, mulți îți vor veni în ajutor.

20. Mîntuirea lor va fi deșartă, căci nădejdea lor este pierzania, iar ochii necuvioșilor se vor topi.⁴⁴**Capitolul 12**

1. Răspunzînd Iov, zise:

2. „Prin urmare, numai voi singuri sinteți oameni și odată cu voi va pieri înțelepciunea?

3. Pentru că și eu am inimă ca voi

4. Și pentru că bărbatul drept și fără prihană a ajuns de batjocură.

5. Căci a fost menit să cadă sub alții la vreme potrivită, iar casa lui să fie jefuită de cei fărădelege.

6. Însă, nici unul, rău fiind, să nu fie încredințat că va fi socotit nevinovat, iar cei ce-L mînie pe Domnul ca și cum nu ar fi o judecată a lor.

7. Dar întrebă pe cele cu patru picioare dacă îți vor grăi cumva, sau pasările cerului dacă te vor lămuri.

8. Spune-i amănunțit pămîntului de-ți va putea grăi și îți vor desluși peștii mării.

9. Cine nu a cunoscut în toate acestea că mîna Domnului le-a făcut?

10. În a cărui mînă se află sufletul tuturor viețuitoarelor și duhul oricărui om.

11. Căci urechea deosebește cuvintele, iar gîtlejul gustă mîncărurile.

12. Înțelepciunea vine cu vremea multă, iar cunoașterea după o viață îndelungată.

13. La El este înțelepciunea și puterea, la El sfatul și înțelegerea.

14. Dacă va dărîma, cine va zidi?

15. Dacă îi va închide pe oameni, cine le va deschide?

16. Dacă va opri apa, pămîntul se va usca, iar dacă o va slobodzi, îl va nimici.

17. La El este stăpînirea și puterea, cunoașterea și înțelegerea, el duce în robie pe sfetnici, iar pe judecătoria pămîntului îi umple de tulburare.

Ms. 45, p. 428-429

18. Așezînd pre împărați preste scaune și legă cu briu mijloacele lor.

19. Tremeînd pre preuți robiți și silnicii pămîntului i-au surpat.

20. Primenind buzdele credincioșilor și pricîperea celor mai bătrîni cunoscu.

21. Turnînd necinste pre boiêri și pre cei smêrini i-au vindecat.

22. Dăscoperind adînci den întunêrec și scoase la lumină umbra morții.

23. Rătăcind limbi și stricînd pre iale; așternînd limbi și poveînd pre înse.

24. Primenind inimile a boiêrilor pămîntului și au rătăcit pre înși întru cale carea n-au știut,

25. Apipăiască întunêrec și nu lumină și rătăcescă-să ca și cel bat.

Cap 13

1. Iată, acêstea le-au văzut ochiul meu și au audzit urêchea mea.

2. Și știu cîte și voi știți, și nu-s mai nepriceput decît voi.

3. Însă nu, ce eu cătră Domnul [429/ 1] voi grăi și voi muștra înaintea lui de va vrea.

4. Iară voi sinteți doftori strîmbi și vraci a rêle toți.

5. Fie, dară, voao a asurzi și să va nemeri voao întru înțelepciune.

6. Și ascultați muștrarea rostului meu și județul budzelor mèle luați aminte!

7. Au doară nu înaintea Domnului grăiți și înaintea lui răspundeți arătat?

8. Au veți îndoi? Voi și voi⁴³ judecători vă faceți.

9. Pentru că binele va urma pre voi; că, dă veți face toate, veți lipi lingă îns.

10. Nimic mai puțin va muștra pre voi. Iară și pre ascuns obraze veți mira,

11. Carea dentr-amîndoao, nu sorbul lui va stropși pre voi, frica și de la el va cădea preste voi?

12. Și să va istovi trufa voastră atocma cu cenușă; trupul — de lut.

13. Asurziți, pentru ca să grăiesc și să mă odihnesc de minie.

14. Luînd pielîțele mèle cu dinții și sufletul meu voi pune întru mîna mea.

15. Dă mă va prînde Silnicul, în vrême ce s-au și început, au doară grăi-voi și voi înmuștra înaintea lui.

16. Și acesta mi să va istovi mie întru mîntuire, pentru că înaintea lui viclesug nu va întra.

17. Ascultați cuvintele mèle, pentru că voi povesti, voi ascultînd.

18. Iată, eu aproape sînt de județul meu, știu eu că drept mă voi arăta.

19. Pentru că cine iaste cel ce să va judeca cu mine? Căci acum voi asurzi și voi lipsi.

20. Și doao să-mi isprăvești, atuncea de cătră fața ta nu mă voi ascunde:

21. Mîna de cătră mine dăpărtează și frica ta să nu mă întristêze.

22. Și apoi vei chema, și eu voi asculta ție, au vei grăi, și eu îți voi da răspuns.

23. Cîte sînt păcatele mèle și fărădelegile mèle? Învăța-mă carele sînt.

24. Pentru căci de cătră mine ascunzi și-mi povățêste mie pre nepriêtenul tău?

25. Au ca o frunză ce să clătêste de vînt te vei spăria

Ms. 4389, p. 524

18. Cela ce pune pre împărați pre scaun și leagă cu briul mijloacele¹⁰⁴ lor,

19. Cela ce trimête pre preoți robiți și pre cei puternicii ai pămîntului i-au surpat,

20. Cela ce schimbă gurile celor credincioși și cela ce au priceput pricîperea celor bătrîni,

21. Cela ce toarnă ocară pre domni, iar pre cei smeriți i-au vindecat,

22. Cela ce dăscopere cêle adînci de întunêrec și au rădicat la lumină umbra morții,

23. Cela ce au amăgî¹⁰⁵ limbile și le-au pierdut, cela ce supune ținuturile¹⁰⁶ și le rădică,

24. Cela ce schimbă inima domnilor pămîntești și i-au rătăcit¹⁰⁷ în căi în care n-au știut,

25. Ca să pipăie¹⁰⁸ întunêrecul, iar nu lumina, și să rătăcescă ca cei bêți.

Cap 13

1. Acêstea toate le-au văzut ochiul meu și le-au audzit urêchiia mea.¹⁰⁹

2. Și știu cît știți și voi și nici într-un chip nu sînt mai nepriceput decît voi.

3. Ce eu voi grăi cătră Domnul mieu și înaintea lui voi [524/2] vădi deaca va vrea.

4. Că voi sinteți doctori nedrepti și vindecători răi.

5. Ce să tăceți și va fi voaoă întru înțelepciune.

6. Ascultați muștrarea¹¹⁰ gurii mèle și luați aminte judecata buzelor mèle.¹¹¹

7. Dară ce veți să grăiți înaintea lui Dumnezeu și să răspundeți înaintea lui hiclesug?

8. Sau au doară vă îndoiți că veți fi voi înșivă judecători?

9. Că de va și urma voaoă binele sau de veți și face toate ca să vă lipiți de dînsul,

10. [9] Nimic nu vă va muștra¹¹² mai puțin, măcară de v-ați și mira cu fêțele în taină.

11. [10] D-acum au doară clătirea lui nu va înfricoșă pre voi înșivă? [11] Și va cădea pre voi teamăt de la dînsul?

12. Și se va duce mărîrea voastră întocma cu cenușă și trupul cel de lut.

13. Tăceți, să mă umplu și să răpaos de minie.

14. Luînd carnea mea cu dinții și sufletul meu să mi-l pui în mînă.¹¹³

15. Măcară de m-ară și prînde¹¹⁴ cel Putêrnîc, deaca au și început. [16] Iar de voi grăi și voi vădi înaintea lui,

16. Și aceasta mi se va păzi întru mîntuire. [17] Că înaintea lui nu va întra înșălăciunea.

17. Auziți cuvintele mèle, că de veți asculta, vă voi spune.

18. Iată, eu sînt aproape de judecata mea și eu știu că mă voi arăta drept.

19. Dară cine e care să fie năcăjit cu mine? Că voi tăcea acum și voi pieri.

20. Numai doaoă să nu-mi faci, și atunci nu mă voi ascunde de fața ta:

21. Mîna ta o dăpărtează de la mine și frica ta să nu mă îngrozească.

22. Iar apoi tu să mă strigi, iar eu te voi auzi, sau să grăiești, și eu îți voi răspunde.

23. Cîte sînt păcatele mèle și fărădelegile mèle? Arată-mi-le care sînt!

24. Pentru ce ascunzi de mine și mă socotești că sînt potrivit ție?

25. [24] Au potrivî-te-vei mie, ca o frunză ce o poartă vîntul sau au tême-te-vei

Versiunea modernă

18. Așează pe tronuri împărații și încinge mijlocul lor cu cingătoare.

19. Trimite preoții în robie și îi doboară pe puternicii pămîntului.

20. Cel ce schimbă buzele credincioșilor și a cunoscut înțelepciunea celor bătrîni.

21. Cel care toarnă necinste peste cîrmuitori, însă a tîmăduit pe cei smeriți.

22. Cel ce dezvăluie taine din întuneric, însă umbra morții a scos-o la lumină.

23. Cel ce sporește popoarele și apoi le nimicește, le sporește și apoi le călăuzește.

24. Cel ce schimbă inima stăpînitorilor pămîntului și-i rătăcește pe o cale pe care nu au cunoscut-o.

25. Să bîjbîie în întuneric lipsit de lumină și să rătăcescă asemenea celui beat.

Capitolul 13

1. Iată, pe acestea le-a văzut ochiul meu și le-a audzit urechea mea.

2. Ci le cunosc pe toate cîte le știți și voi, și nu sînt mai lipsit de înțelegere decît voi.

3. Cu toate acestea, voi grăi înaintea Domnului, mă voi îndreptăți înaintea Lui dacă va voi.

4. Însă voi sinteți medici nedrepti și cu toții tîmăduitori de boli.

5. Însă de ați amuți și v-ați dovedi astfel înțelepciunea!

6. Ascultați muștrarea gurii mele și luați aminte la judecata buzelor mele.

7. Oare nu înainte Domnului grăiți și nu înaintea lui vorbiți cu viclesug?

8. Sau vă veți feri, dar fiți voi judecători!

9. Fiînd El vă va cerceta în întregime, fiindcă dacă le veți săvîrși pe toate vă veți alătura Lui.

10. Nu vă va muștra întru nimic, iar dacă își va ascunde chipul vă veți minuna.

11. Oare nu vîltoarele sale vă vor răvăși, iar frica cea de la El se va prăvăli asupra voastră?

12. Ci trufa voastră va deveni asemenea cenușii, iar trupul vostru asemenea lutului.

13. Amuțiți ca să grăiesc și să-mi potolesc minia,

14. În vreme ce iau cîrnurile mele în dinți și îmi port sufletul în mînă!

15. Chiar dacă mă va supune cel puternic, precum a și început, tot voi mai grăi și mă voi îndreptăți în fața lui.

16. Și aceasta mi se va întoarce spre mîntuire, căci nu va pătrunde viclesug în fața Sa.

17. Ascultați cuvintele mele, căci voi vesti celor ce ascultă.

18. Iată eu sînt aproape de judecata mea și știu că mă voi înfățișa drept.

19. Cine este cel care mă va judeca pentru ca acum să amuțesc și să încetez?

20. Două lucruri să-mi dăruiești, și atunci nu mă voi ascunde de la fața Ta:

21. Depărtează mîna Ta de la mine și spaima Ta să nu mă îngrozească.

22. Apoi mă vei chema, și eu mă voi supune, sau vei grăi, iar eu îți voi da răspuns.

23. Cîte sînt păcatele și fărădelegile mele? Învăța-mă care sînt.

24. Pentru ce te ascunzi de către mine și mă socotești ca fiind împotriva Ta?

25. Oare te vei înspăimînta de mine ca de o frunză clătînată de vînt,

Ms. 45, p. 429

sau ca un buruiian ce să pornêște de vînt stai împotriva mea?

26. Căci ai scris preste mine rèle și ai pus mie ale tinerêțelor greșale?

27. Ai pus, dară, mie piciorul întru oprêliște și ai păzit mie toate faptele și la rădăcinele picioarelor mele ai sosit,

28. Carele mă vechesc atocma cu un foale sau ca o haină mîncată de molii.

Cap 14

1. Pentru că pămînteanul născut de muiere — cu puțină viață și plin de urgie,

2. ⁴⁴Sau ca o floare înflorind au căzut și au fugit ca o umbră și nu va sta.

3. [429/2] Au nu și acestuia socoteală ai făcut și pre acesta ai făcut ca să între cu județ înaintea ta?

4. Pentru că cine curat va fi de smîrdă? Ce nu-i nime.

5. Măcară și o zi [va fi⁴⁵] viața omului pre pămînt, și cele nenumărate luni lîngă însu la vrème le-ai pus și nu va covîrși.

6. Dăpărtează-te de la îns, pentru ca să să așêdze, și va binevrea viața ca și năimitul.

7. Pentru că iaste copaciului nădêjde că, de să va tăia, încă va înflori și tulpina lui nu va lipsi

8. Pentru că, de va îmbătrîni în pămînt rădăcina lui și în piatră să va săvîrși buciunul lui,

9. De mirosirea apei va odresli și va face sêcerea ca și un tînăr răsad.

10. Iară omul, murind, s-au dus și, cîzînd pămînteanul, nu mai iaste încă.

11. Că cu vrèmea să împușineadză maarea, și riul, pustiindu-să, s-au uscat.

12. Și omul, adormind, nu să va mai scula, pînă unde ceriul nu să va mai coase; și nu să vor mai dăștepta dentru somnul lor.

13. Pentru că măcar de m-ai fi păzit în iad și m-ai fi ascuns pre mine pînă și s-ar fi potolit mîniia și-mi vei rîndui vrème întru carea pomenire-mi vei face!

14. Pentru că, de va muri omul, va trăi săvîrșind dzilele vieții lui. Îngădui-voi pînă iarăși mă voi face,

15. Și apoi mă vei chema și eu-ți voi asculta; și faptele mîinilor tale nu le dăpărta.

16. Și mi-ai numărat isprăvirile, și nu te va trêce nimic dentru păcatele mèle.

17. Și mi-ai pecetluit fărădelegile întru o pungă și ai însemnat ce fără voie am ieșit den cale.

18. Și însă muntele cîzînd va cădea și piatra învechi-să-va dentru locul ei.

19. Pietri au dimicat apele și au închegat apele întinsele pămîntului, lutului, și⁴⁶ îngăduința omului ai pierdut.

20. Împingînd pre îns la săvîrșit, și să duse; pus-ai pre el fața și l-ai trimis.

21. [20] Și mulți făcîndu-să fii lui, nu știe; și de să vor face pușini, nu i-i în știre.

22. [20] Fără numai pielêțele lui au durut și sufletul lui au plîns.⁴⁴

Ms. 4389, p. 524-525

ca o frunză ce o clătêște vîntul?

26. [25] Că ai scris asupra mea răotate și ai pus pre mine păcatele tinerêțelor?

27. [26] Pus-ai piciorul meu în opreală și mi-ai păzit toate faptele. Și ai venit la rădăcina picioarelor mèle,

28. Care învechesc într-un chip cu burduful sau ca o haină mîncată de molii.

Cap 14

1. Că omul iaste născut den muiere și cu viață puțină și plin de mînie.¹¹⁵

2. ¹¹⁶Carele, înflorind ca o floare, cade și fuge ca o umbră și [525/1] nu va sta.

3. Iar și de aceasta ai făcut cuvînt să între cu judecată înaintea ta.

4. ¹¹⁷Că cine va fi curat de spurcăciune? Nimini.

5. [4] Măcară de ară fi viața lui pre pămînt numai o zi, [5] Și lunile lui sint numărate de dînsul, pus-ai în an și nu va trêce.

6. Dă-te în laturi de la dînsul ca să tacă și va voi viața ca un argat.

7. Că lemnul are nădêjde, că de va fi tăiat, iar va odrăslî și odraslele lui nu se vor împușina.¹¹⁸

8. Iar de va îmbătrîni, rădăcina lui iaste în pămînt, iar de se vor săvîrși ramurile lui pre piatră,

9. Va înflori de mirosul apei și va face seceriș ca o sădire tînără.

10. Iar omul, deaca moare, să duce și cade omul și după acea nu vor mai fi ani.

11. Scădea-va marea și riurile, pustiindu-se, se-au uscat

12. [11] Și omul carele au adormit nu se va scula.¹¹⁹ [12] Pînă nu se va coase ceriul, nu se va dăștepta den somnul lui.

13. Că măcară de m-ai fi păzit în iad și să mă fii ascuns pînă se va potoli mîniia ta și să rînduiești vrème în carea să-ți aduci aminte de mine!

14. Că deaca va muri omul, viu va fi săvîrșind zilele anilor săi. Răbda-voiu pînă voiu fi iarăși.

15. Iar după acêstea vei striga, iar eu te voiu auzi; și să nu te întorci de faptele mîinilor tale.

16. ¹²⁰Numărat-ai meșteșugurile mèle și nimic den păcatele mèle nu te va trêce.

17. Pecetluit-ai păcatele mèle într-o pungă și ai semnat orice am călcat¹²¹ fără de voie.¹²²

18. Cîzînd, muntele s-au sfărîmat și piatra se învechiêste den locul ei.

19. Piatra pre carea o au netezit apele și o au înecat apele pre dos, țărîna pămîntului; și răbdarea omenească o ai pierdut.

20. Împins-ai și pînă la săvîrșit se-au dus, pus-ai fața și l-ai slobozit.

21. Și de vor fi feciorii lui mulți¹²³, nu știe, sau de vor fi¹²⁴ pușini, n-au priceput.

22. Ce carnea lui l-au durut și sufletul lui au tînguit.⁴⁴

Versiunea modernă

ori mi te vei împotrivi ca ierbii ce este purtată de o adiere?

26. Fiîndcă ai scris împotriva mea rele și m-ai împresurat cu păcatele tinereții.

27. Și ai pus picioarele mele în butuci, mi-ai urmărit toate faptele și mi-ai atins talpa piciorului.

28. Și eu mă învechesc asemenea unui burduf, sau aidoma unui veșmînt mîncat de molii.

Capitolul 14

1. Căci născutul din femeie are o viață scurtă și plină de tulburare.

2. Ca o floare a înflorit și s-a scuturat, ca o umbră s-a risipit și nu se mai află.

3. Oare nu ai luat seama și la acesta și nu l-ai adus la judecată înaintea Ta?

4. Și cine va fi curat de întinăciune? Nici măcar unul.

5. Chiar dacă viața sa pe pămînt ar fi de o singură zi, lunile lui sint numărate de către Tine, i-ai rînduit o vreme peste care nu va trece.

6. Îndepărtează-te de el ca să se liniștească și să se bucure de viață ca un slujbaş.

7. Fiîndcă un copac, atunci cînd e tăiat, mai are nădejde că va înflori și că nu va lipsi lăstarul său.

8. Iar atunci cînd va îmbătrîni în pămînt rădăcina lui, iar trunchiul său se va sfîrși pe piatră,

9. Odată cu aroma apei va înflori și va aduce roade ca o mlădiță tînără.

10. Iar omul, sfîrșindu-se, a pierit cu totul și muritorul, cîzînd, nu mai este.

11. Fiîndcă marea se împușinează cu vremea, iar fluviul, risipindu-se, se usucă.

12. Însă omul, adormind, nu se va mai ridica pînă cînd cerul nu se va destrăma și nu se vor deștepta din somnul lor.

13. Măcar de m-ai fi păzit în iad și m-ai fi ascuns pînă ce ar fi încetat urgia Ta și mi-ai fi rînduit o vreme în care să-ți amintești de mine!

14. Căci dacă omul va muri, va trăi oare [iarăși], împlinindu-și zilele vieții sale? Să aștept pînă ce voi fi din nou?

15. Apoi mă vei chema, iar eu îți voi da răspuns și faptele mîinilor Tale nu le vei depărta de la Tine.

16. Ai numărat obiceiurile mele și nici un păcat al meu nu-ți va rămîne necunoscut.

17. Și ai pecetluit fărădelegile mele ca într-un săculeț și ai însemnat tot ceea ce am greșit fără de voie.

18. Dar, pînă și muntele, prăbușindu-se, este sfărîmat în bucăți, iar piatra se învechește în locul său.

19. Apele macină pietrele și tot apele cele care curg liniștite potopesc movilele pămîntului. Și Tu ai pierdut nădejdea oamenilor.

20. L-ai împins pînă la sfîrșit și s-a dus; și-ai apropiat de el fața Ta și l-ai trimis departe.

21. Dacă ajung să fie mulți fii lui, el nu mai știe, iar dacă ajung pușini, nu are cunoștință.

22. Ci trupul său este plin de dureri, iar sufletul său suspină.⁴⁴

И рѣспѣнзѣндо. елефаазъ деманитѣнхъ
 зисе. Каре е ѡцелепшхъ рѣспѣнхъ
 бада дхъл прнчѣнрѣн, шн ахъ оумплѣ
 гдѣрѣрѣ пжнпечеахъ. Мхстржндо
 кхъ кхъвннпте каре нхъсе кхъвнн, шн кхъ
 кхъвннпте кхъ кареле нхъ ннчн оуи фоаоооъ.
 Нхъ шн тхъ ан депѣрѣпшп фрнка, шн ан стѣжр
 шнп кхъвннпте ка ачѣстѣ жнннпѣ дмнхълхъ.
 Рнноватъ кхъ кхъвннптеле рѣстхълхъ тѣл, ннчн ан
 лееъ кхъвннптеле слннчнлоръ. Мхстрѣте гхъ
 ря тл шн нхъ хъ, шн бхъреге тлале стѣмѣрѣтхърн
 стѣскъ аеупра тл. Пентрхъ че ахъ дннпжю де
 кжтѣ сѡаментн ан нпекхълтѣ ахъ маннннпте рѣ ро
 внпѣоаче тѣн зѣмнслнпѣ. ахъ рѣнхълхъла до
 нхълхън ан ахъзрнпѣ, ахъ сѣфѣтннкъ пре пнне ахъ
 прѣсхълтѣ дмнхълхъ, шн ла тнне ахъ соснпѣ ѡцелеп
 чннѣ. Пентрхъ кхъче шнн каре нхъ сѡннмъ, са
 че прнчѣпн тхъ карѣ нхъ шн нонъ. Шн жкѣтѣ бѣ
 тржн шн жкѣтѣ бакю рѣрхъ нонъ, мап грѣхъ дѣкжтѣ
 тлпѣтѣтѣлхъ кхъ злале. Дентрхъ кареле ан грѣ
 шнпѣ пхъцнне ан бѣтхълтѣ, маре прѣсте сѡлтѣ ан
 грѣнпѣ. Хе ахъ ждрѣзхънпѣ нннма тлз сахъ че
 ахъ ахъхъе сѡкнн тѣн. Кѣ мѣннл ан слрѣтѣ
 жнннпѣ дмнхълхъ, шн ан скѣд днн гхърѣ кхъвнн
 те ка ачѣстѣ. Пентрхъ кѣ чнне фннндо сѡм
 бафн фѣрѣтѣе прнхълтѣ, сахъ ка кжндо вастѣ фнне
 днрѣптѣ че л нпекхълтѣ днн мхърѣ. Дѣтка ахъ
 пра сѣнцнлоръ нхъ крѣдѣ, шн чѣрнл нхъ кхърѣтѣ ж
 нннпѣ лхън. Шн лѣсте оурѣжтѣ, шн некхърѣтѣ
 сѡмхъл бжндо стржмѣтѣтѣцн пѣома кхъ бѣхълтѣ
 рл. Шн бою спхъне цѣе аскхълтѣмѣтѣ, чѣлтѣ дл
 рѣ че ам бѣхълтѣ бою повѣстн цнне. Кареле жѣ
 лѣпцн бор грѣн, шн нхъ ахъ аскхълтѣ пѣрннцн лѣ.
 Нхъмап лор жѣсхън сахъ длтѣ пѣмжнпѣл, шн нахъ
 бннпѣ дѣ лѣтѣ нѣмѣ прѣсте ен. Тоатѣ кѣлца
 чѣлѣ некхърѣ кхъ грнжѣе, шн лннн нхъмѣрѣ сжп дл
 снлнекхълхън. Шн фрнка лхън жѣрхъ оурѣкнла
 лхън, кжндо нѣс пѣре кѣлтѣнхътѣе жѣпѣе ба венн
 лхън пенрѣ. Нхъ крѣзѣтѣ лѣтѣ жѣтоарѣ дѣ лл ж
 тхънѣрѣкѣ, пентрхъ кѣ сахъ длтѣ ахъмъ жѣмжнла
 фѣрѣхълхън. Шн сахъ ржнхълхънпѣ спре хърѣна брѣ
 нлчелоръ, шн бѣхълтѣ жѣрхъ снне кѣ рѣмжнне жѣрхъ
 кѣдѣрѣе шн жѣсѣл лѣтѣ жѣтхънекѣлѣтѣ прѣ ель ба сѣл
 вн. Шн невое шн неказ прѣ ель ба цннѣ ка
 оуиѣ бонбоа стѣтѣтѣтѣрѣ жннчнпте кѣзжндо.
 Кѣчн ахъ ржннкатѣ мжнл жнннпѣ дмнхълхън,
 шн жнннпѣ лхън дмнхълхън лѣтѣтѣ цннторнлхън л
 стѣтѣлтѣ жѣптрнств. Шн лѣргѣ жнннпѣ
 лхън кхъ сѣдлѣлтѣ, жѣрхъ грѣннмѣ оумѣрѣлхън пѣ
 пецн лѣ. Кѣчн ахъ акѣпернпѣ флаца лхъкхъсѣхъ шн
 ахъ фѣкхълтѣ рѣзѣор прѣсте колаѣе шн ллхъла лхън сѣ
 длѣмла. Отѣ мжѣ жѣчѣтѣцн пхъстн, шн стѣ
 жѣрѣ жѣкѣсе нелтѣкхълтѣе, шн чѣлае чѣ лѣла ахъ
 гѣтнпѣтѣ ллцн бор кѣрѣл. Ннчн нхъсека жѣбо
 гѣцн, ннчн нхъбор рѣмжнѣ лхън лѣвернлае, ннчн ба
 пхъне прѣ пѣмжнпѣ оурѣтѣ. Ннчн са сѣкѣпа
 дѣ жѣтхънѣрѣкѣ сѣпжлпѣрѣ лхън, стѣ Обѣщѣтѣлѣкѣ
 бжнпѣлхъ, шн стѣн кѣзѣтѣ ен флѣартѣ. Нхъ крѣ
 б
 б
 зѣ

Cap 15

1. Și răspunzînd Elefaáz themaniteanul, zise:
2. „Care e înțeleptul, răspunsul va da duhul pricîpei, și au umplut durêrea pîntecelui,
3. Mustîrnd cu cuvînte care nu se cuvîn și cu cuvînte cu carele nu e nici un folos?
4. Nu și tu ai depărtat frica și ai săvîrșit cuvînte ca acestea înainte Domnului?
5. Vinovat cu cuvîntele rostului tău, nici ai ales cuvîntele silnicilor.
6. Mustre-te gura ta, și nu eu; și buzele tale să mărturisească asupra ta.
7. Pentru ce? Au dentiîu decît oamenii ai născut? Au mai nainte de dobitoace te-ai zămislit?
8. Au rînduiala Domnului ai auzit, au sfîtnic pre tine au trebuit Dumnezeu și la tine au sosit înțelepciunea?
9. Pentru că ce știi, care nu o știm? Sau ce pricepi tu, carea nu și noi?
- 10 Și încă bătrîn și încă vechiu întru noi, mai greu decît tată-tău cu zilele.
11. Dentre carele ai greșit, puține ai bătut, mare preste samă ai grăit.
12. Ce au îndrăznit inima ta sau ce au adus ochii tăi,
13. Că mîniia ai spart înainte Domnului și ai scos den gură cuvînte ca acestea?
14. Pentru că cine, fiind om, va fi fără de prihană, sau ca cînd va să fie drept cel născut den muiere?
15. Deaca asupra sfinților nu crêde, și ceriul nu e curat înainte lui.
16. Și iaste urît și necurat omul bînd strîmbătăți tocma cu băutura.
17. Și voiî spune ție, ascultă-mă! Cêlea, dară, ce am văzut voiî povesti ție,
18. Carele înțelepții vor grăi și nu au ascuns părinții lor.
19. Numai lor însuși s-au dat pămîntul și n-au venit de alt neam preste ei.
20. Toată viața celui necurat cu grijă e, și anii numărați sînt dați silnecului,
21. Și frica lui — întru urechile lui; cînd i să pare că atunca e în pace, va veni lui pieirea.
22. Nu crează a să întoarce de la întunêrec. Pentru că s-au dat acum în mîinile fierului
23. Și s-au rînduit spre hrana brehnacelor. Și văzu întru sine că rămîne întru cădere. Și zioa acea întunecoasă pre el va stîrvi,
24. Și nevoie și necaz pre el va ținea ca un voivod stătătoriu înainte căzînd,
25. Căci au rîdicat mîna înainte Domnului și înainte lui Dumnezeu Atotțitorului au stătut împotrivă;
26. Și alergă înainte lui cu sudalmă, întru grăsimea umărului păveții lui,
27. Căci au acoperit fața lui cu seul și au făcut răzor preste coapse, și lauda lui — sudalma,
28. Să miie în cetăți pustii și să între în case nelăcuite. Și cêle ce aceia au gătit, alții vor căra.
29. Nici nu se va îmbogăți, nici nu vor rămînea lui averile; nici va pune pre pămînt umbră,
30. Nici va scăpa de întunêrec. Stîlpărea lui să o veștească vîntul și să-i cază ei floarea!
31. Nu crea- //

Ms. 45, p. 429-430

Cap 15

1. Și răspundzînd Elifaaz themaniteanul, dzise:
2. „Carea-i învățatul, răspunsul va da au pricêperii duh, și au împlut durêrea pîntecelui,
3. Muștrînd cuvintele carele nu sã cuvîn și cu cuvinte cu carele nu-i nice un folos?
4. Nu și tu ai dăpărtat frica și ai săvîrșit cuvinte ca acêștea înaintea Domnului?
5. Vinovat cu cuvintele rostului tău, [430/ 1] nice ai ales cuvintele silnecilor.
6. Mustre-te gura ta, și nu eu; și budzele tale sã mărturisască asupra ta.
7. Pentru căce? Au nu dentii dentru oameni ai născut? Au mai nainte de dobitoace te-ai încheșat?
8. Au rînduiala Domnului ai audzit? [Au sfêtnic pre tine au trebuit Dumnedzãu] și la tine au sosit învățătura?
9. Pentru cã ce știi, carea nu o știm? Sau ce pricepi tu, carea nu și noi?
10. Și-ncã bătrîn și-ncã vechiu întru noi, mai greu decit tatã-tãu cu dzilele.
11. Puține dentru carele ai greșit⁴⁷ de ai bătut, mare preste samã ai grãit.
12. Ce au îndrãznit inima ta, au ce au adus ochii tăi,
13. Cã minie ai spartu înaintea Domnului și ai scos den gurã cuvinte ca acêștea?
14. Pentru cã cine, fiind om, va fi fără prihanã, sau ca cînd va sã fie drept născutul muierii?
15. ⁴⁸In vrême ce asupra sfinților nu crede, și ceriul nu-i curat înaintea lui.
16. Și iaste urît, necurat om bînd strîmbătași, atocma cu bătura.
17. Și voi spune ție, ascultã-mã! Carele, darã, ai văzut voi povesti ție,
18. Carele înțelepții vor grãii și n-au ascuns pãrinții lor.
19. Numai lor însuși s-au dat pãmîntul și n-au venit strãin de neam preste ei.
20. Toatã viața celui necurat — cu grije, și anii numãrați dați silnecului,
21. Și frica lui — întru urechile lui; cînd i sã pare cã atuncea-i în pace, va veni lui pieirea.
22. Nu crează sã sã întoarcã de la întunêrec. Pentru cã ai dat amũ în mîinile fierului
23. Și s-au rînduit la mîncãri brãhnelor. Și vãzu întru sine cã rãmîne întru cãdere. Și dzua cea întunecoasă pre el va stropși,
24. Și nevoia și nãcz pre el va ținea ca un voivod înainte stãtãtor cãzînd,
25. Cãci au rãdicat mîini înaintea Domnului și înaintea [lui Dumnedzãu] cel Întrutotșitor au nãsilnicit.
26. Și alergã înaintea lui cu sudalmã, întru grãșimea umãrului scutul lui,
27. Cãci au acoperit fața lui cu seul lui și au fãcut rãzor preste stîngi. [Și lauda lui — sudalma].
28. Sã miie întru cetãți pustii și sã între în case nelãcuite. Și carele aceia au gãtit, alții vor cãra.
29. Nici sã va îmbogãți, nici vor rãmînea lui unêtele; nu va pune pre pãmînt umbrã,
30. Nice va scãpa întunêrecul. Stîlpariul lui sã-l vestejască vîntul și sã-i cazã floarea!
31. Nu crează

Ms. 4389, p. 525-526

Cap 15

1. Iarã Elifas themaniteanul, răspundzînd, zise:¹²⁵
2. „Darã deaca au dat cel înțelept duhul înțelegerii și pîntecelul l-au umplut de durêre,
3. Și muștrezi cu cuvinte cu care nu se cad și cu graiure care nu sînt nici de o treabã?
4. A cãrora fricã și tu ai lãpãdat și ai săvîrșit cuvinte ca acêștea înaintea Domnului.
5. Vinovat ești cuvintelor gurii tale, cã n-ai [525/2] sãmuit¹²⁶ graiul celor putêrnici.
6. Osîndi-te-va gura ta, iar nu eu; și buzele tale vor mărturisi asupra ta.
7. Darã ce? Au doarã tu ești născut omul cel mai dentii? Sau te-ai încheșat mai nainte decit dealurile?
8. Au auzit-ai cèle ce au așzãtat Domnul sau te-au pus Dumnezeu sfêtnic? [9] Darã de au venit pre tine înțelepciune,
9. Darã ce știi tu care noi nu știm? Sau ce pricepi tu care noi nu pricepem?
10. ¹²⁷Sau au mai bătrîn ești tu întru noi, mai bătrîn de zile decit tatã-tãu?¹²⁸
11. De cèle puținele ce ai greșit ești rãnit și ai grãit mãrire prea mare.
12. Ce au îndrãznit inima ta sau ce au purtat ochii tăi,
13. Cãci au spart urgia înaintea Domnului și ai scos den gura ta cuvinte ca acêștea?
14. Darã cine iaste sã fie fost om și sã nu fie vinovat? Sau sã fie drept cel ce iaste născut den muierê?
15. Iatã ¹²⁹cã au nici pre sfinți nu se va crede, cã nici ceriul nu iaste curat înaintea lui.
16. Ce au rãmas omul cel necurat și urît carele bea nedireptatea întocma cu bătura.¹³⁰
17. Spune-ți-voiu și tu mã ascultã, cã voiu sã-ți arãt ce am văzut,
18. Care au zis cei înțelepți și n-au ascuns pre pãrinții lor.
19. Pentr-acêea au fost dat pãmîntul lor înșuși și n-au mers alt neam asupra lor.
20. Toatã viața celui necurat iaste în grijã, și anii lui sînt dați cu numãr celui putêrnic.
21. Și frica aceluia iaste în urechile lui; și cîndu-i pare cã va fi în pace, atunci-i vine zioa de se întoarce¹³¹.
22. Nu va crede cã se va întoarce de întunêrec, cã iaste porîncit¹³² în mina fierului
23. [22] Și iaste rînduit spre mîncare pajãrilor¹³³. [23] Și știe întru sine cã așteaptã stîrvul. [24] Iar zioa cea întunecoasă îl înfricoșazã
24. Și-l apucã nevoia și scîrba ca pre un hatman¹³⁴ cînd stã înaintea rãzboiului și cade,
25. Cã au rãdicat mîinile înaintea Domnului și se-au nãsilnicit înaintea Domnului Atotputêrnicul.
26. Și au alergat¹³⁵ înaintea lui cu ocarã, pavãzã mare în spatele lui.
27. Cã au acoperit fața sa cu grãșimea lui și au fãcut rãzor spre stînga, iar lauda lui iaste ocarã.¹³⁶
28. Ce sã se sãlășluiască în cetãți pustii și sã între în case fără de lãcuință. [29] Și ce au gãtit aceia vor cãra alții,
29. Nici nu se vor îmbogãți, nici va rãmînea bogãția lor, nici va pune umbrã pre pãmînt.
30. Și nu va scãpa de întunêrec; rãsãrirea lui sã o u-[526/1] suce vîntul, și sã cazã floarea lui.
31. Sã nu crează

Versiunea modernã

Capitolul 15

1. Și răspundzînd Elifaz Temanitul, a zis:
2. „Oare înțeleptul va răspunde cu vorbe înțelepte în vînt și-și va umple pîntecelul cu trudã?
3. Muștrînd cu vorbe care nu se cuvîn și prin cuvinte în care nu este nici un folos?
4. Oare nu ai depãrtat deja frica de la tine și ai împlinit astfel de cuvinte înaintea Domnului?
5. Ești vinovat prin cuvintele gurii tale și nici nu ai deslușit vorbele celor puternici.
6. Sã te mustre gura ta, și nu eu, iar buzele tale sã mărturisească împotriva ta.
7. Cãci oare ești tu primul om care s-a născut, sau ai fost întocmit înaintea dobitoacelor?
8. Ai auzit tu învățătura Domnului, sau ai fost tu sfetnicul lui Dumnezeu, ori numai la tine a sosit înțelepciunea?
9. Cãci ce anume cunoști tu și noi nu cunoaștem, sau ce înțelegi tu și noi nu [pricepem]?
10. Fiindcã se aflã între noi și cite un om bătrîn, mai încãrcat de zile decit tatãl tău.
11. Puțin ai fost pedepsit pentru cele ce ai pãcãtuit; tu ai grãit cu mult peste măsura îngãduitã.
12. Ce a cutezat inima ta, sau cãtre ce s-au îndreptat ochii tăi,
13. De ai lãsat sã izbucnească minia ta înaintea Domnului și ai slobozit astfel de vorbe din gura ta?
14. Cine, muritor fiind, va fi fără prihanã, sau cum va fi drept cel născut din femeie?
15. Dacă în sfinții sãi nu se crede, iar cerul însuși nu este curat înaintea lui,
16. Te uitã cît este de necurat și dezgustãtor omul, cel ce bea nedreptatea ca pe o băturã!
17. Ci eu îți voi istorisi, numai ascultã-mã, îți voi istorisi cele pe care le-am văzut
18. Și pe care le-au văzut și înțelepții, iar pãrinții lor nu le-au tãnuit.
19. Numai lor le-a fost dat pãmîntul și nu a venit vreun strãin asupra lor.
20. Întreaga viața a celor necuvioși este neliniște, iar anii asupritorului sînt numãrați.
21. Teama este în urechile sale și cînd crede cã se aflã în pace, atunci vine peste el nimicirea.
22. Sã nu creadã cã se poate întoarce din întuneric, fiindcã a fost dat în puterea sabiei.
23. Și a fost rînduit ca hranã vulturilor, iar el știe în sine cã urmează sã ajungã un stîrv și ziua cea întunecoasă îl va învãlui.
24. Necazul și nenorocirea îl vor lua în stãpînire și se va prãbuși ca un cãpitan care stã în fruntea oștirii.
25. Fiindcã a ridicat mîinile împotriva Domnului și în fața Domnului Dumnezeu Atotputêrnicul s-a semeșit.
26. A alergat împotriva Lui, infumurîndu-se peste mäsura cu grosimea ferecãturii de pe scutul sãu.
27. Fiindcã și-a acoperit fața cu grãșime și și-a pus colier în jurul coapselor, iar lauda lui a fost ocarã.
28. Sã se sãlășluiască în cetãți pustii și în case nelocuite, iar cele pe care le-a pregãtit sã i le rãpească alții.
29. Nici nu se va îmbogãți, nici nu vor dãinui bogãțiile sale, nici nu va mai face umbrã pãmîntului,
30. Nici nu se va putea izbãvi de întuneric. Mlãdița lui se va ofli, iar floarea sa o va scutura vîntul.
31. Sã nu creadã

Зѣкъ въ блѣ рѣкъ, пѣнтрѣ къ дешарте себор ѿсто
 ѡв ѡв лѣи . Тѣмъ рѣ лѣи мапнѣнѣте де чѣсъ сека
 стрнѣа, шнѣ тѣлѣнѣа лѣи нѣва ѡдѣрѣлѣи .
 ѡг Шн сѣсѣ къ лѣтѣ гѣ ка ѡ агѣрѣтѣ, маннѣнѣте де вѣрѣ
 ѡд ме шнѣ къ гѣ ка фѡларѣ маслнѣ лѣи . Пѣнтрѣ
 къ мѣрѣтѣрѣа некѣрѣтѣ лѣи мѡарѣтѣ, шнѣ фѡкъ
 ва ѡрѣе ѡсѣпра къ селѡр тѣлѡр ѣе прѣнѣмѣсѣ ѡдѣрѣнѣ .
 ѡе Шн ѡсѣгѡѣ ва лѣа ѡдѣрѣнѣ, шнѣ себор ѿстоѡн лѣи
 дешарте шнѣ пѣнѣтѣе лѣи ва сѣфѣрѣнѣ внѣлѣшѣ .

К А П , С І :

И рѣспѣнѣжѣнѣ ѡсѡвѣ зѣсе . ѡдѣ
 зѣнѣтѣа ка ѡчѣстѣ мѣлѣте, мѣнѣжнѣтѣ
 рнѣ рѣлѣе тѡѡнѣ . Пѣнтрѣ къ тѣнѣ ѡдѣ
 жнѣдѣлѣте ѡсте грѣнѣрѣлѡр ѡдѣ лѣи ѣ
 сѣлѣ тѣва додѣнѣ прѣ тѣнѣе къ тѣнѣ венѣ рѣспѣ
 ѡе ѣ шнѣ ѣлѣ ка шнѣ вѡнѣ вѡнѣ гѣтѣнѣ де ѡрѣнѣ сѣпѣлѣ
 сѣфѣлѣтѣлѣ вѡспѣрѣ ѡлѡкълѣ чѣстѣлѣ ѡлѣмѣлѣ .
 Шнѣ ѡпѡнѣ вѡнѣ стѣрѣнѣ ѡспѣрѣ вѡнѣ къ грѣнѣрнѣ шнѣ вѡнѣ
 къ тѣнѣнѣ ѡсѣпра вѡлѣтѣрѣ къ пѣлѣ мѣлѣ . Шнѣ фѣе
 вѣжѣтѣтѣ ѡрѡстѣлѣ мѣлѣ, шнѣ поѣнѣнѣрѣ вѣзѣлѡрѣ
 нѣвѡнѣ прѣѡстѣа . Кѣтѣ дѣвѡнѣ гѣтѣнѣ нѣвѡнѣ ѡдѣрѣ
 рѣнѣа, ѡрѣ дѣвѡнѣ шнѣ тѣлѣтѣ ѣе мапѣ пѣцнѣнѣ мѣвѡнѣ
 рѡннѣ ѣ . ѡдѣрѣ ѡкъмѣ прѣтѣ трѣдѣнѣтѣ маѣ фѣкъѣ,
 нѣлѣкъ пѣтѣрѣѣ, шнѣ тѣнѣнѣ ѡпѣлѣтѣ дѣмнѣе .
 ѡспѣрѣ мѣрѣтѣрѣе маѣ фѣкъѣтѣ, шнѣ сѣ къ лѣтѣ ѡ
 тѣрѣ мнѣнѣ мнѣчѡна мѣтѣ, ѡфѣлѣа мѣтѣ ѡдѣ дѣлѣтѣ рѣ
 сѣпѣнѣ . Кѣтѣ ѡрѣѣ ѡспѣрѣвнѣнѣдѣшѣ мѣтѣ ѡвѡрѣ
 сѣжѣрѣннѣ ѡсѣпра мѣтѣ днѣнѣцнѣнѣ стѣпѣцнѣлѣ вѣнѣтѣлѣнѣ
 рѣлѣнѣ лѣи прѣ мнѣнѣ къ гѣрѣтѣ . Кѣтѣ ѡдѣгѣлѣе ѡ
 къ лѡрѣ ѡдѣ стѡрнѣтѣ къ ѡкъцнѣнѣ маѣ лѡвнѣтѣ ѡвѣнѣ
 ке, шнѣ къ тѡѡнѣ ѡдѣлѣтѣ фѡларѣтѣ ѡдѣ ѡлѣгѣлѣтѣ ѡсѣ
 ѡдѣ прѣ мѣтѣ . Пѣнтрѣ къ мѣтѣ рѣ де ѡдѣнѣлѣ ѡмѣжѣ
 ннѣлѣ не днѣрѣдѣнѣлѡрѣ шнѣ спѣрѣ чѣнѣ некѣрѣцнѣ мѣтѣ ѡрѣ
 ѡтѣ кътѣ . Фѣнѣнѣ ѡпѣлѣче мѣтѣ рѣвѣннѣ, лѣжнѣдѣлѣмѣ
 дѣкнѣкъ мѣтѣ зѣмѣлѣе . Пѣсѣмѣтѣ ка прѣ ѡуѣнѣ
 стѣрѣжннѣкъ, ѡкънѣжѣрѣрѣтѣ мѣтѣ къ фѣлѣцнѣнѣ, лѡвнѣ
 ѡмѣлѣшѣкнѣ мѣтѣнѣ, немнѣлѡстнѣвнѣнѣдѣсѣтѣ ѡдѣ вѣрѣсѣтѣ
 ѡдѣ лѣ пѣмѣжнѣтѣ хѣлѣрѣ мѣтѣ . ѡвѡрѣрѣтѣ мѣтѣ
 прѣстѣрѣ стѣжѣрѣ, ѡлѣгѣрѣтѣ къ тѣрѣ мнѣнѣ чѣнѣ чѣ пѣ
 ѡдѣ тѣтѣ . ѡкъ къ сѣлѣрѣ прѣѣлѣ пѣлѣлѣ мѣтѣ, шнѣ тѣ
 ѡдѣ рѣа мѣтѣ ѡпѣмѣжнѣтѣ сѣтѣннѣе . Пѣнѣтѣе лѣе
 мѣлѣлѣ сѣлѣ ѡспѣрнѣтѣ де пѣжнѣсѡвѣре, шнѣ прѣстѣе ѡтѣ
 зѣтѣ нѣлѣ мѣлѣе ѡуѣмѣрѣтѣ . Шнѣ стѣрѣжнѣтѣ немнѣнѣтѣ нѣ
 ѣра ѡмѣжнѣлѣ мѣлѣе, шнѣ рѣгѣа мѣтѣ къ рѣтѣтѣ .
 ѡдѣ Шнѣ пѣжнѣнѣтѣ стѣнѣ ѡкъпѣрнѣ прѣстѣе сѣжнѣлѣе трѣ
 пѣлѣнѣ мѣлѣ, ннѣчнѣ сѣтѣ фѣе лѡкъ стѣрнѣгѣтѣрѣнѣ мѣлѣе .
 ѡдѣ Шнѣ ѡкъмѣ ѡпѣтѣ ѡчѣрѣннѣ мѣрѣтѣрѣтѣа мѣтѣ, шнѣ шѣлѣ
 къ тѡѡрнѣа мѣлѣ ѡспѣрѣ ѡнѣтѣлѣцнѣнѣ . Шнѣ сѣкѡлѣе
 рѣгѣа мѣтѣ къ тѣрѣтѣ дѣнѣлѣ шнѣ ѡнѣннѣтѣ лѣи пнѣкъ
 къ ѡкълѣ мѣлѣ . Шнѣ фѣе мѣстѣрѣе ѡмѣлѣлѣнѣ, ѡ
 ннѣннѣтѣ дѣнѣлѣнѣ, шнѣ фѣлѣлѣнѣ ѡмѣлѣлѣнѣ лѣ ѡпрѡлѣ
 къ пѣлѣ лѣи . Шнѣ ѡкътѣ ѡннѣ не нѣлѣмѣрѣцнѣ ѡдѣ вѣннѣ
 шнѣ прѣ къ лѣлѣ къ рѣ нѣлѣмѣвѡнѣ маѣ ѡтѡлѣрѣтѣ вѡнѣ мѣтѣрѣе .

К А П , С І :

И ѣюкъ ѡдѣлѣ пѣрѣтѣжнѣдѣлѣ шнѣ мѣрѣгѣ
 де ѡгрѡпѣлѣе шнѣ нѣ немѣрѣе къ
 мѣрѣгѣ ѡтѣннѣнѣ шнѣ чѣ вѡнѣ фѣлѣе ѣ шнѣ
 мѣлѣ фѣрѣтѣ мѣтѣ ѡвѣрнѣлѣ сѣрннѣннѣ .
 Чѣнѣе ѡсте ѡчѣстѣа ѡкъмѣжнѣ мѣтѣ стѣтѣ

ză că va răbda, pentru că deșarte se vor istovi lui.
 32. Tăierea lui mai nainte de ceas se va strica și tulpina lui nu va odrăsli.
 33. Și să să culegă ca o aguridă, mai nainte de vreme, și cază ca floarea maslinului.
 34. Pentru că mărturia necuratului — moartea, și foc va arde asupra caselor celor ce primesc daruri.
 35. Și în zgău va lua durori și se vor istovi lui deșarte și pintecele lui va suferi viclesug.“

Cap 16

1. Și răspunzînd Iov, zise:
2. „Auzit-am ca acêstea multe; mîngîitori de rêle – toți.
3. Pentru căci au rînduială iaste graiurilor duhului? Sau ce va dodei pre tine, căci vei răspunde? Și eu, ca și voi, voiui grăi, de ar fi supus sufletul vostru în locul cestuia al meu.
4. Și apoi voiui sări întru voi cu graiuri și voiui clăti asupra voastră capul meu.
5. Și fie vîrtute în rostul meu și pornirea buzelor nu voiui pregeta.
6. Că de voiui grăi, nu voiui durea rana; iară de voiui și tăcea, ce mai puțin mă voiui răni?
7. Iară acum prea trudit m-au făcut, năuc, putred. Și te-ai apucat de mine,
8. Întru mărturie m-am făcut; și să sculă întru mine minciuna mea, în fața mea au dat răspuns.
9. Cu urgie isprăvindu-și, mă oboří, scîrșni asupra mea dinții, săgețile bîntuitoriului lui pre mine căzură.
10. Cu țaglele ochilor au sărit, cu ascuțit m-au lovit în genuche și cu toți odată foarte au alergat asupra mea.
11. Pentru că mă dède Domnul în mînile nedirepților și spre cei necurați mă aruncă.
12. Fiind în pace, mă răsipi; luîndu-mă de chică, mă zmulse,
13. Puse-mă ca pre un strajnic. Încunjură-mă cu fuștiuri, lovind în mușchii miei, nemilostivindu-să au vărsat la pămînt hierea mea.
14. Oboříă-mă stîrv preste stîrv, alergară cătră mine cei ce putea.
15. Sac cusură preste pielea mea și tăriiia mea în pămînt să stinse.
16. Pintecele meu s-au opărit de plînoare, și preste gênele mêle – umbră.
17. Și strîmb nemică nu era în mînile mêle, și ruga mea – curată.
18. Și, pămînte, să nu acoperi preste sîngele trupului meu, nici să fie loc strigării mêle!
19. Și acum, iată, în ceriuri mărturia mea, și știutoriul meu – întru înălțimi.
20. Și scoase ruga mea cătră Domnul, și inaintea lui pică ochiul meu.
21. Și fie mustrare omului înaintea Domnului și fiului omului la aproapele lui!
22. Și încă ani nenumărați au venit și pre calea carea nu mă voiui mai întoarce voiui mêrge.

Cap 17

1. Pieiu, cu duhul purtîndu-mă, și mă rog de îngropare și nu nemeresc.
2. Mă rog ostendînd, și ce voiui face? Și mi-au furat mie averile striinii.
3. Cine iaste acesta, cu mîna mea să să /

Ms. 45, p. 430-431

că va răbda, pentru că dășarte să vor istovi lui.

32. Tăierea lui mai nainte [430/ 2] de ceas să va strica și trupina lui nu va coace.

33. Și să culegă ca o aguridă, mainte de vrême, și cază ca floarea maslinului.

34. Pentru că mărturia necuratului — moartea, și foc va arde [asupra] caselor celor ce priimăsc daruri.

35. ⁴⁹Și în zgău va lua daruri și să vor istovi lui dășarte și pîntecile lui va suferi viclesug.“

Cap 16

1. Și răspunzînd Iov, zise:
2. „Auzit-am ca acēstea multe; mîngîitori de rēle — toți.

3. Pentru căce au rînduială iaste graiurilor duhului? Sau ce va dodăi pre tine, că vei răspunde? Și eu, ca și voi, voi grăi, dă are fi supus sufletul vostru pentru al meu.

4. Și apoi voi sări întru voi cu graiuri și voi clăti asupra voastră capul meu.

5. Și fie vîrtute întru rostul meu și pornirea budzelor nu o voi pregeta.

6. Că să voi grăi, nu voi durea rana. Iară dă voi și tăcea, ce mai puțin mă voi rāni?

7. Iară acum prea obosit m-au făcut, nāuc, putred. Și te-ai apucat de mine,

8. Întru mărturie m-am făcut; și să sculă întru mine minciuna mea, în fața mea au dat răspuns.

9. Cu urgie isprăvind, mă oborî, scîrșcă asupra mea dinții, săgețile tîlharilor lui pre mine căzură.

10. Cu lancele ochilor au sărit, cu oțal căzu-mă în genuchi și cu toți odată preaalergară asupra mea.

11. Pentru că mă dēde Domnul întru mîinile nāpastnicilor și preste cei necurați lăpădă-mă.

12. Fiind în pace, mă rāsipi; luindu-mă de chică, mă zmulse,

13. Puseră-mă ca un străjar⁵⁰; încungiurără-mă cu fușturi, lovind întru mușchi mi, nepregetînd au vārsat la pāmînt hierea mea.

14. Oborîră-mă stîrv preste stîrv, alergară cātră mine cei ce putea.

15. Sac cusură prestă pielea mea și tārîia mea în pāmînt să stinse.

16. Pîntecile meu s-au opārit de plînsoare, și prestă gēnele mēle — umbră.

17. Și strîmb nimic era întru mîinele mēle, și ruga a mea — curată.

18. Cu pāmîntul să nu acoperi sînglele trupului meu, nici să fie loc strigării mēle.

19. Și acum, iată, întru ceriuri — mărturia mea, și știutoriul meu — întru cēle înalte.

20. [Și] să sosască ruga mea cātră Domnul, și înaintea lui pică mie ochiul.

21. Și fie mustrare omului înaintea [431/ 1] Domnului și fiului omului la aproapele lui!

22. Și ani nenumărați au venit și pre calea carea nu mă voi mai întoarce voi mēge.

Cap 17

1. Pier, cu duhul purtîndu-mă, și mă rog de îngropare și nu nimeresc.

2. Mă rog ostēnind, și ce voi face? Și mi-au furat mie unēltele strîinii.

3. Cine iaste acesta, cu mîna mea să să

Ms. 4389, p. 526

că va răbda, că dășartăciunea se va istovi lui.

32. Tăietura lui cea dentii să putrezească și odraslele lui să nu înfrunzească.

33. Să-i fie culese vișinele mai nainte ca ale unii odrasle necoapte și să cază ca floarea maslinului.

34. Că mărturia celui necurat iaste moartea, și focul să arză casele celor ce iau mită.

35. ¹³⁷Să zāmislească în pîntece durere și să se istovească lui dășartăciune și pîntecile lui să suferē ¹³⁸înșălăciune.“

Cap 16

1. Iară Iov răspuse și zise:
2. „Auzit-am că sînteți toți mîngîitori de multe rāotăți.

3. Dară ce? Au doară iaste rînduială cuvintele duhului, sau ce zmintēal-ți va face? [4] Că cum vei răspunde și eu voi grăi ca voi sau măcară de ară fi și fost supus sufletul vostru pentru al meu.

4. [5] De voi fi sărit asupra voastră cu cuvinte și de voi fi clătî cu capul asupra voastră,

5. [6] Să fie tārîe în gura mea și clătîrea buzelor mēle nu o voi cruța.

6. [7] Că de voi grăi au doară nu mă vor durea ranele? Și-mi voi face ostēneală. Iar de voi tăcea, cu ce voi fi rānit mai puțin?¹³⁹

7. [8] Iar acum foarte m-au făcut pre mine cel ce sînt supārat, nāuc, putred. [9] Și m-ai apucat,

8. [9] Și am fost în mărturie și se-au sculat întru mine minciuna mea, de au răspuns împotriva fēței mēle.

9. [10] Fiind mîinos m-au pus jos și au scîrșnit cu dinții săi, săgețile celor iscusîți ai lui au căzut pre mine.¹⁴⁰

10. [11] Și cu săgețile ochilor au sărit și m-au rānit pre genuchie cu gedēle și au alergat denpreună asupra mea.

11. [12] Că m-au dat Domnul în mîinile celor nedirepți și m-au lepădat pre cei necredincioși.

12. [13] Fiind în pace, m-au rāsipit; luindu-mă de pār, mă smulse,

13. Și mă puse ca o pază. [14] Încunjuratu-m-au împungîndu-mă cu gedēlele pren mușchi și fără de cruțare au vārsat pre pāmînt fierea mea.

14. [15] Dobořitu-m-au bubă preste bubă și au alergat la mine ceia ce pot.

15. [16] Și au cusut zāblāu¹⁴¹ pre pielea mea și tārîia mea se-au stins.

16. [17] Pîntecile meu se-au opārit de plîngere și pre gēnele mēle, umbră.

17. [18] Și nici o nedireptate nu iaste în mîinile mēle și rugăciunea mea iaste curată.¹⁴²

18. [19] Să nu acopere pāmîntul sînglele trupului meu, nici să fie loc strigării mēle.

19. [20] Și acum, iată, iaste în ceriure mărturisirea [526/2] mea, și mărturisitoriul meu întru cēle de sus.

20. [21] Să vie rugăciunea mea cātră Domnul și înaintea lui să pice ochiul meu.

21. [22] Și să fie mustrarea omului înaintea Domnului și a feciorului omului la vecinul lui!

22. [23] Anii cei numărați au venit și voi mēge pre calea de pre care nu mă voi întoarce.

Cap 17

1. Pieiu, fiind purtat cu duhul, și ceiu mormînt și nu nimeresc pre cela ce-l face.¹⁴³

2. Ce voi face? Furatu-mi-au avuția streinii.

3. Și cine iaste acesta să fie

Versiunea modernă

că va dānui, fiindcă toate i se vor întoarce în deșertăciune.

32. Culesul viei sale va avea loc înainte de vreme, iar butucul său nu se va umple de mlădițe.

33. Va fi cules ca agurida înainte de timpul său și se va scutura ca floarea maslinului.

34. Căci mărturia necuvioșilor va fi moartea, iar focul va mistui casele celor ce iau mită.

35. Va zāmisli dureri, sfirșitul lui va fi deșertăciune și în pîntece va purta înșelăciune.“

Capitolul 16

1. Și Iov a răspuns:
2. „Am auzit multe astfel de lucruri, iar voi toți sînteți niște rāi mîngîitori.

3. Căci este oare vreo rînduială a acestor vorbe în vînt? Sau ce te împiedică să răspunzi? [4.] Și eu aș grăi ca voi, dacă sufletul meu ar fi în locul sufletului vostru.

4. Și mai apoi aș azvîrli asupra voastră cuvinte și aș clătina din cap către voi.

5. Ci aș fi puternic în vorbire, iar mișcarea buzelor mele nu aș cruța-o.

6. Căci dacă voi grăi, nu-mi va înceta durerea rānii, iar dacă voi tăcea, cum oare mă voi rāni mai puțin?

7. Iar acum sînt trudit, m-ai făcut nebun și istovit.

8. Minciuna a pus stāpînire pe mine, a ajuns mărturie și s-a ridicat împotriva mea și m-a înfruntat pe față.

9. Izbucnind urgia Sa, m-a prāvālit; a scîrșnit din dinți împotriva mea, iar săgețile jefuitorului său au căzut peste mine.

10. S-a nāpustit și m-a lovit cu săgețile ochilor Săi, cu ascușul Său mi-a strāpuns genuchii și fără șovāială a nāvālit asupra mea.

11. Fiindcă Domnul m-a dat în mîinile celor nedrepti și m-a azvîrlit celor necuvioși.

12. Aflîndu-mă eu în pace, m-a risipit; apucîndu-mă de pār, mi l-a smuls

13. Și m-a pus ca pe un semn. M-a împresurat, azvîrlind cu lānci în rārunchii mei, nu m-a cruțat, ci a vārsat fierea mea pe pāmînt.

14. M-au doborît bucată cu bucată, au nāvālit asupra mea cei puternici.

15. Sac de jale au cusut peste pielea mea, iar puterea mi s-a risipit în pāmînt.

16. Pîntecile meu este ars de atita plîns, iar peste ploapele mele s-a lāsāt negura.

17. Ci nu era nimic nedrept în mîinile mele, iar rugăciunea-mi era curată.

18. Pāmîntule, să nu acoperi sînglele trupului meu, iar strigătului meu să nu-i rămînă vreun loc nestrābătut!

19. Și acum, iată, martorul meu este în ceruri, iar cel ce mă cunoaște pe deplin se află în înālțimi.

20. De-ar ajunge rugăciunea mea la Domnul, iar ochiul meu de-ar lācrima înaintea Să!

21. O, dacă ar fi vreo îndreptārire a omului în fața Domnului și a fiului omului în fața aproapei lui!

22. Ci anii îmi sînt numărați și voi porni pe calea de pre care nu este întoarce.

Capitolul 17

1. Duhul meu se risipește, purtat de vînt, mă rog pentru mormînt și nu-l dobîndesc.

2. Mă ostēnesc cerșind, dar ce voi face? Strāinii mi-au furat averile.

3. Cine este acesta?

Ms. 45, p. 431

lêge?

4. Căci inima lor ai ascuns de cătră minte, pentru acêea nu-i vei înălța pre ei.

5. Cu partea povestêște răutății și ochii pentru fii s-au topit.

6. Și m-ai pus povêste întru limbi și rîs lor mă suii.

7. Pentru că să orbiră de urgie ochii miei, încungiuarai-mă tare de cătră toți.

8. Mînune coprinse pre cei adevărați pentru acêstea. Și dreptul prestă cel fără de lêge să să rădice.

9. Și să ție credinciosul calea lui și cel curat la mîini ca să ia îndrăznie.

10. Însă nu, ce toți răzămăți; și veniți dară, căci nu aflu întru voi adevărat.

11. Zilele mèle trecură cu alergare și să rumpseră⁵¹ inimii mèle.

12. Noaptea întru dîi am pus; lumina, aproape de cătră fața întunêrecului.

13. Că dă voi îngădui, iadul mi-i casa, și întru negură așternutu-mi-s-a așternutul.

14. Moartea am chemat tată să-mi fie; și maică mie și sor — putrejunea.

15. Unde dară încă iaste mie nădêjdea? Au bunătățile mèle voi vedea?

16. Au cu mine la iad să vor pogori? Au cu tot odată preste lut ne vom pogori?⁶⁶

Cap 18

1. Și răspunzînd Valdad⁵² safhitul, dzise:
2. „Pînă cînd nu vei părăsi? Oprêște, pentru ca și noi să grăim!
3. Pentru căci [dară] ca niște cu patru picioare am tăcut înaintea ta?
4. Trebuiește-să ție urgia! Pentru căce? Dă vei muri tu, nelăcuit iaste cel supt cer? Au surpa-să-vor munții dentru temelii?
5. Și lumina celor păgîni să va stînge și nu să va istovi lor para.
6. Lumina lui — întunêrec întru petrêcere, și luminătorul preste îns să va stînge.
7. Venêdze cei mai puțîni unêltele lui și greșască a lui sfat.
8. Și puie-să piciorul lui întru laț, întru mrêje să să înclcească.
9. Și să vie preste însă mreji⁵³; va întări prestă el pre cei însătați.
10. Ascunsă iaste [431/2] în pămînt funiia lui, și sîlța lui — pre cărări.
11. Împregiur să-l piardză pre el durori, și mulți — prejur picioarele lui, ca să vie întru foamete strîmptă.
12. Și cădêrea lui s-au gătît minunată.
13. Și să mănince lui ramurile picioarelor.

14. Și va mînca lui înfrîmșetele lui moartea.

15. Ca să-l ție den petrêcerea lui⁵⁴ vindecarea și să-l oprească pre el nevoie cu vină împărâtească.

16. Să lăcuiască întru cortul lui, întru noaptea lui, să vor rășchira cêle binecuvioase ale lui cu iarbă pucioasă.

17. Dedsupt rădăcinile lui să vor usca și deasupra va cădea sêcerea lui.

18. ⁵⁵Pamintea lui să piară de pre pămînt și va fi numele lui preste fața cea mai den afară.

19. Împingă-l pre el dentru lumină la întunêrec, și dentru cea lăcuită l-au mutat pre el.

20. Nu va fi cunoscut întru nărodul lui, nice mîntuit întru cel de supt cer casa lui, ce întru ale lui vor trăi alții.

21. Preste

Ms. 4389, p. 526-527

legat de mîinile mèle?

4. Că ai ascuns inima lor de cătră înțelepciune. [5] Pentr-acêea să nu-i înalți.

5. O parte de răotăți va spune și ochii se-au topit spre feciori.¹⁴⁴

6. Și m-au pus pildă în ținuturi¹⁴⁵ și am fost lor de rîs.

7. Că ochii miei au orbit de mînie, fost-am oștit¹⁴⁶ de oștile mèle.

8. Mirare am fost de acêstea celor adevărați. Cel drept să se scoale asupra celui fără de lêge.

9. Și să se întărească cel credincios pre calea sa și cel cu mîinile curate să ia îndrăzneală.¹⁴⁷

10. Și nici într-un chip, ce și voi toți să vă întăriți și să veniți, că nu aflu întru voi adevărînță.

11. Zilele mèle au trecut în treacă și se-au rupt mădularele inimii mèle.

12. Noaptea se-au pus în loc de zi și lumina aproape de fața întunêrecului.

13. Că de voi răbda, iadulu-mi iaste casă și întru negură îmi iaste așternutul să zac.¹⁴⁸

14. Morții îi ziș că-mi iaste tată; iar putreziciunea, mumă și sor.

15. Dară unde-mi mai¹⁴⁹ iaste încă nădêjdea? Sau să văz bunătățile mèle?

16. Sau se vor pogări cu mine în iad, sau ne vom pogori denpreună în țărîna?¹⁴⁶

Cap 18

1. Iară Valdad savhiteanul răspunse și zise:¹⁵⁰
2. „Pînă cînd nu vei mai tăcea? Așteaptă să grăim și noi!
3. Dară pentru ce tăcem înaintea ta ca cêle cite cu patru picioare¹⁵¹?
4. [3] Să ție se ție mîniia! [4] Dară căci vei muri tu, ce va fi? Au doară fi-va fără de lăcuială ce iaste supt cer? Sau au întoarce-se-vor munții den temelie?
5. Au doară nu se va stînge lumina celui necurat și nu se va istovi lui vâpaie?
6. Lumina lui întunêrec în viață-i și svêștnicul se va stînge într-însul.¹⁵²
7. Să vinêze cei ce sînt mai mici avuția lui și să-l greșască sfatul.
8. Să se arunce piciorul lui în laț, [9] Încurcat în mreajă
9. Să vie pre dînsul lațul; [527/1] să întărească asupra lui pre cei secetoși.
10. Că se-au ascuns în pămînt funia lui și venitul¹⁵³ lui — pre cărări.
11. Durerile să-l piarză preprejur. [12] Și să vie mulți de piciorul lui cu foamete strîmptă.
12. Că cădêrea lui aleasă se-au gătît lui.¹⁵⁴
13. Și toată cădêrea picioarelor lui să fie mîncată

14. [13] Și frumșetea lui să o mănince moartea.

15. [14] Ruptă să fie vindecarea den viața lui și nevoia lui să aibă vina cea împărâtească.

16. [15] În noaptea sa să se sălășluiască în casa lui. [16] Cêle ghizdave ale lui să fie răsipite cu foc și cu piatră pucioasă,

17. [16] Rădăcina lui să se usuce supt dînsul, iar dăsupra să o impresoare pîrjolul focului.¹⁵⁵

18. [17] ¹⁵⁶Pomenirea lui să piêie de pre pămînt și numele lui să fie pre fața cea mai den afară.

19. [18] Să-l împingă den lumină în întunêrec¹⁵⁷

20. [18] Și să nu fie știut întru oamenii lui. [19] Nici să se mîntuiască întru cêle de supt ceriu casa lui, ce alții să lăcuiască într-ale lui.

21. [20] Spre dînsul

Versiunea modernă

Cu mîna mea să fie legat!

4. Fîindcă ai ascuns inima lor de înțelepciune și de aceea nu-i vei înălța pe ei.

5. El va fâgădui vătămarea prietenilor săi, însă ochii lor se vor topi pentru fii.

6. M-ai făcut de poveste printre neamuri, am ajuns de batjocură printre ele.

7. Căci s-au încețoșat ochii mei de durere, am fost foarte împresurat de către toți.

8. Uimire i-a cuprins pe cei neprihăniți, din această pricină, și fie ca dreptul să se ridice împotriva celui fără de lege.

9. Să-și păstreze cel credincios calea sa, iar cel cu mîinile curate să prindă curaj.

10. Însă, fiți toți statornici și veniți acum, fîindcă nu aflu adevăr întru voi.

11. Zilele mele au trecut în fugă, iar încheieturile inimii mele s-au rupt.

12. Am prefăcut noaptea în zi, iar lumina este aproape de fața întunericului.

13. Dacă voi rămîne, casa mea va fi un iad, iar patul meu va fi așternut în întuneric.

14. Am chemat moartea pentru a-mi fi tată, iar putreziciunea ca să-mi fie mamă și soră.

15. Prin urmare, unde este nădejdea mea, sau cum voi mai vedea bunătățile mele?

16. Oare se vor pogori împreună cu mine în iad, sau vom cobori cu toții în mormint?⁶⁶

Capitolul 18

1. Și răspunzînd Baldad Sauhitul, spuse:
2. „Pînă cînd nu vei înceta? Oprește-te, ca să grăim și noi!
3. De ce am tăcut înaintea ta, asemenea celor cu patru picioare?
4. Mînia te-a purtat către aceștia! Și ce dacă vei muri? Oare va rămîne nelocuit ținutul de sub cer, sau se vor zguduî munții din temelii?
5. Iar lumina celor necuvioși se va stînge și flacăra lor nu se va mai înălța.
6. Lumina lui să se prefacă în întuneric, iar sfeșnicul de lîngă el să se stingă.
7. Cei de pe urmă oameni să-i vîneze averile, iar sfatul său să rătăcească.
8. Să cadă piciorul său în cursă și să i se înclcească în mreajă.
9. Să vină asupra sa curse, iar cei însetați să se întărească împotriva lui.
10. Lațul său este ascuns în pămînt, iar cursa lui pe cărări.
11. Dureri nenumărate să-l nimicească dimprejur, iar cei din jurul său să ajungă în foamete cumplită.
12. Și i s-a pregătît o cădere minunată.
13. Iar degetele mari ale picioarelor să-i fie mîncate.
14. Și frumusețea lui să o mistuie moartea.
15. Sănătatea să fie izgonită cu totul din sălașul său, iar nenorocirea să-l înșface asemenea osîndei împărâtești.
16. Cortul său își va afla sălașul în noapte, iar cele frumoase ale sale vor fi semădate cu pucioasă.
17. Dedsupt i se vor usca rădăcinile, iar deasupra, secerișul său va cădea.
18. Pomenirea sa va pieri de pe pămînt, iar numele său se va afla în fața celor mai din afară.
19. Să-l împingă de la lumină către întuneric și să-l mute pe el din lume.
20. Nu va fi cunoscut în poporul său, nici nu va fi mîntuită casa lui în cele de sub cer, ci într-ale sale vor vieți alții.
21. Pentru el

І С Ъ В Ъ .

Biblia 1688, p. 371, col. 1

ДЖНСА АУ СЕПННАТО ЧЕН ДЕ ЛПОИ ИРТО ПРЕ ЧЕН
КЕ ДЕНТЖЮ КЪПРИНЕСИ МИНУНЕ . АЧУСТПЪС КАСЕ
ЛЕ НЕДРЕПЦАЛОРИ ШИ АЧЕСТАЕ ЛОВУЛА ЧЕЛОРА ЧЕ НУ
ШУС ПРЕ ДМНУЛА .

К А П , Θ Ι .

И РЪСПУЖЪНДО ІСОКЪ ЗНЕЕ .
ПЪНОС КЖНОС ІРЪДИТЕ БЕЦЕ ФУЧЕ СДФЛЕ
ТЪА МІЕУ , ШИ МЪ БЕЦЕ ІРПА КЪ КЪБН
ПЕ , КЪНОЩЕЦЕ НЪМАИ КТО ДМНУЛА МАУ
ФЪКЪПІ АША . ТРЪНЦЕ АСЪПРА МЪ
НЕРУШНИЖНУЛАТ ДЕ МИНЕ МЪ АСЪПРИЦН
ШИ ДАРЪ КЪ АСЪПРАПТО ЕУ МЪ РЪШЛАИ , ШИ АЖ
ГО МИНЕ МЖНЕ РЪШЛАПЪНУНЪ , АРЪН КЪБНИПЕЛЕ
МЪЛЕ КАРЕЛЕ НУСЪ КЪБЕНІА ГРАНОРАЕ МЪЛЕ СЪ Р
ШААЪ ШИ НУ АСЪПРА БРЕМІН . АЛЕСЪ ДАРЪ КЪ
АСЪПРА МЪ БЪ МЪРН ШИ МЪІРАЦЪ АСЪПРЪМ СЪКЪ .
КЪНОЩЕЦН ДАРЪ КЪ ДМНУЛА АСЪТЕ ЧЕЛО ЧЕ АУ
ЕУРАПЪ , ШИ ПЪРІА АШ ПРЭСТЕ МИНЕ РЪШЛАЦЪ .
ІАТЪ РЪСЪ , СЪКЪРН НУ БОЮ ГРЪН , СПРИГАБОУ ШИ
НЕКЪПРЕ ЖУДАКАПЪ НУЕ . АПРЕЖУРЪ ЕЖНІПЪ
ЗНАИПЪ , ШИ НУБОУ ТРЪЧЕ ПРЭСТЕ ФАЦА МЪ Р
ТЪНІРЪКЪ АУ ПЪСЪ . ШИ ТЪРНРЪ ДЕЛА МИНЕ
АУ ДЕЗЕРЪКАПЪ , ШИ АУСЪ КЪНУНА ДЕН КАУЛА
МІЕУ . РЪМЪЕМЪ АПРЕЖУРЪ ШИ МЪДЪШЪ ,
АТ ШИ ТЪБЕ КА ОУН КОПАІЮ НЕДЪЖЪ МЪ . ШИ ГРЕ
КЪ ОУРЪІЕ МІЕ АУ ФЪКЪПЪ ШИ МЪ СОКОТН ПРЕ МИ
НЕ КА ПРЕ ОУНЪ БРЪЖМАШЪ . ШИ ТОТЪ СЪДАПЪ
АУ БЕНІТО БЪНІАЛАЕ АШ ПРЭСТЕ МИНЕ , АПРЪ
КЪНАЕ МЪЛЕ МАУ РЪКЪНЖУРАПЪ ЧЕН ШЪЗЪТОРН .
ДЕЛА МИНЕ ФРАЦІИ МІЕН СЪА ДЕТЪРЪПАПЪ , КЪНО
КЪПІАУ ПРЕ ЧЕН СПРІИНИ ДЕ КЪПЪ ПРЕ МИНЕ
ШИ ПРЪАПЕНІИ МІЕН НЕМАЛОСПІИ СЪА ФЪКЪПІ
НУ СЪА АНПІИТЪ АЖНІГО МИНЕ ЧЕН МАН АПРОАТЕ ДЕ
МИНЕ . ШИ ЧЕА ЧЕ ЦІА НУМЕАЕ МІЕУ МАУ ОУН
ПЪАТЪ , БЕЧНІИ КАСІИ ШИ САУЖНИЧАЕ МЪЛЕ ДЕ
ААТЪ НЪМЪРАМЪ РЪНАИПЪ АСЪРЪ . ОАУГА МЪ
АМЪ СПРИГАПЪ ШИ МАУ АСЪЛАПАТЪ , ШИ РОСТЪА
БЕ МІЕУ СЪРЪГА . ШИ РЪГАМЪ ПРЕ МЪАРЪ МЪ
ШИ КЕМАМЪ АНІГЪШНИДО ПРЕ ФІИИ ЦІИТОРНЛОРИ
НІ МЪЛЕ . ІАРЪ ЕН РЪБЪКЪ МАУ ПЪРЪСІПЪ , КЪДО
АТЪ КООН СЪЛА АСЪПРА МЪ ГРЪБЕКЪ . ОУРЪЖЪ
МАУ ЧЕА ЧЕМЪЦІА ПРЕ КАРІИ ДАРЪ , АРЪЩІСЕМЪ
МЪ АСЪПРИРЪ . АПІАЛЪ МЪ АУПЪПРЕЖНІ КЪР
НУРАЕ МЪЛЕ ШИ СЪАСЕЛЕ МЪЛЕ РЪДИИЦИ СЪЦІНО .
КА МНАУИЦИМЪ МНАУИЦИМЪ СЪ ПРЪАПЕНІЛОРИ , ПЕНІРЪ
КЪ МЖНА , ДМНУЛАШ АСЪТЕ ЧЪ ЧЕ СЪА АНІИНСЪ ДЕ
МИНЕ . ШИ ПЕНІРЪ КЪЧЕ МЪГОНИЦИ КАШИ ДО
НУЛА ? ШИ ДЕ ТРЪПЪА МІЕУ НУКЪ СЪТЪРАЦИ .
ПЕНІРЪ КЪ ЧІНЕ БАДА СЪСЪ СІКІЕ ГРАНОРАЕ МЪЛЕ ,
КЪ ШИ СЪСЪ ПЪЕ АЛЕ РЪКАРТЕ РЪБЪКЪ ? КЪ КОИ
ДЕН ДЕ ФІЕРО ШИ ДЕ ПЛАУМЪ СЪА РЪІЕТРН АРЪСЪ
ПЪА . ПЕНІРЪ КЪЦІА КЪ КЪЧІНИКЪ АСЪТЕ ЧЕЛА
ЧЕБА АМЪ СЛОВЪИ ПРЕ ПЪМЖІТЪ СЪКА СЪЛА ПІА
КЪ АТЪ МЪ ЧЕ СЪФЕРЕ АЧЪСТЪ . ПЕНІРЪ КЪ ДЕЛА
ДМНУЛА АЧЪСТЪ МІСА СЪКЪРЪШІПЪ , КАРЕАЕ ІУ МІЕ
СЪ МНАУИЦІА . КАРЕАЕ СІЮА МІЕУ АУХ КЪЗЪПЪ
ШИ НУ АПЪЛАУ , ШИ ПЪАТЕ МІЕ МІСАУ СЪБЪШІПЪ
ШИ РЪЖНО . ІАРЪ ДЕБЕЦИ ГРЪН ЧЕВОМ ГРЪН РЪНА
ИПЪ АШИ , ШИ РЪДЪЧІНА КЪВЖНІАШ БОМО А

dînsul au suspinat cei de apoi, iară pre cei dentiiu cuprinse-i minune.

22. Acêstea-s casele nedirepților și acesta e locul celora ce nu știu pre Domnul.“

Cap 19

- 1. Și răspunzînd Iov, zise:
- 2. „Pînă cînd trudit veți face sufletul meu și mă veți surpa cu cuvinte? Cunoașteți numai că Domnul m-au făcut așa.
- 3. Grăiți asupra mea, nerușinîndu-vă de mine mă asupriți.
- 4. Și, dară, cu adevărat eu mă înșalau și lîngă mine mine înșălăciunea, a grăi cuvintele mele carele nu să cuveniia, graiurile mele să înșală și nu asupra vremii.
- 5. Lasă, dară, că asupra mea vă măriți și muștrați asupra-mi ocări.
- 6. Cunoașteți, dară, că Domnul iaste cel ce au turburat și tăria lui preste mine înălță.
- 7. Iată, riz, ocări nu voiu grăi. Striga-voiu, și necăire judecată nu e.
- 8. Împrejur sînt ziditu și nu voiu trêce; preste fața mea întunêrec au pus.
- 9. Și mărirea de la mine au dezbrăcat și luo cununa den capul meu.
- 10. Rumpse-mă împrejur și mă duș. Și tăie ca un copaciu nedêjdea mea.
- 11. Și greu cu urgie mic au făcut și mă socoti pre mine ca pre un vrăjmaș.
- 12. Și totodată au venit bîntuiețele lui preste mine, întru căile mele m-au încunjurat cei săzători.
- 13. De la mine frații miei s-au depărtat, cunoscut-au pre cei striini decît pre mine.
- 14. Și prieteniі miei nemilostivi s-au făcut; nu s-au lipit lîngă mine cei mai aproape de mine,
- 15. Și ceia ce știa numele meu m-au uitat. Veciniі casii și slujnicile mele, de alt neam eram înainteа lor.
- 16. Sluga mea am strigat, și n-au ascultat, și rostul meu să ruga.
- 17. Și rugam pre muiêrea mea și chemam lingușind pre fiiі țiiitorilor mele,
- 18. Iară ei în veac m-au părăsit. Cînd mă voiu scula, asupra mea grăiescu.
- 19. Urîtu-m-au ceia ce mă știa; pre cari, dară, îndrăgisem mă asuprira.
- 20. În piêlea mea au putrezit cărnurile mele și oasele mele în dinți să țin.
- 21. Miluiți-mă, miluiți-mă, o, prieteniilor, pentru că mîna Domnului iaste cea ce s-au atins de mine!
- 22. Și pentru căce mă goniți, ca și Domnul, și de trupul meu nu vă săturați?
- 23. Pentru că cine va da să să scrie graiurile mele și să să puie iale în carte în veac?
- 24. Cu condeiu de fier și de plumbu sau în pietri ar săpa?
- 25. Pentru că știu că vêcnicu iaste cela ce va a mă slobozi pre pămînt. Să va scula piêlea mea ce suferе acêsteа.
- 26. Pentru că de la Domnul acêsteа mi s-au săvîrșit, carele eu mie mi le știu,
- 27. Carele ochiul meu le-au văzut, și nu altul. Și toate mie mi s-au săvîrșit în sîn.
- 28. Iară de veți grăi: «Ce vom grăi înainteа lui, și rădăcina cuvîntului vom a- /

Ms. 45, p. 431-432

însă au suspinat cei de apoi, iară⁵⁶ cei dentii îi cuprinse minune.

22. Acăstea-s casele strămbilor și acesta-i locul celor ce nu știu pre Domnul.“

Cap 19

1. Și răspunzînd Iov, dzice:
2. „Pînă cînd obosit veți face sufletul meu și mă veți surpa cu cuvinte? Cunoașteți numai că Domnul m-au făcut așa.
3. Grăiți asupra mea și nerușinîndu-vă de mine mă asupriți.
4. Și, dară, cu adevărat eu mă înșelau, lingă mine mine înșelăciunea, a grăi cuvintele mele carele nu să cuvenia, graiurile mele să înșală și nu asupra vremii.
5. Lasă, dară, că pre mine vă măriți și-mi săriți mie ocări.
6. Cunoașteți, dară, că Domnul iaste cel ce au tulburat și tăria lui preste mine înălță.
7. Iată, rîzu, ocări nu voi grăi. Striga-voi, și nicăieri județ.
8. Împrejur sint zidit și nu voi trêce; preste fața mea întunêrec au pus,
9. Și mărirea mea de la mine au dăzbrăcat și luă cununa dentru capul meu.
10. Rumpse-mă împregiur și mă duși și tăie ca un copaci nădêjdea mea.
11. Și greu cu urgie mie au isprăvit și mă socoti pre mine ca pre un neprieten.
12. Și totodată au venit bîntuielele lui preste mine, întru căile mele m-au împregiurat cei șezători.
13. De la mine frații miei s-au depărtat, au cunoscut pre cei striini decît pre mine.
14. Și prietenii miei nemilostivi mi s-au făcut; nu s-au lipit lingă mine, ce mai aproape de mine,
15. Și ceia ce știa numele meu m-au uitat. [432/1] Vecinii casei și slujnicile mele, striin de neam eram înaintea lor.
16. Lasă mea am strigat, și n-au ascultat, și rostul meu să ruga.
17. Și rugam pre muierea mea și chemam lingărind fii jitorilor mele,
18. Iară ei în vac m-au părăsit. Cînd mă voi scula, asupra mea grăiesc.
19. Urîtu-m-au ceia ce știa pre mine; pre carii, dară, îndrăgisem mă asuprîră.
20. Cu pielea mea au putrezit pielilele mele și oasele mele întru dinți să jîn.
21. Miluiți-mă, miluiți-mă, o, prietenilor, pentru că mina Domnului cêca ce s-au atinsu de mine iaste!
22. Și pentru căci mă goniți, ca și Domnul, și den trupul meu nu vă săturați?
23. Pentru că cine va da să să scrie graiurile mele și să să puie iale întru carte în vac?
24. Cu condêiu de fier și cu plumbu sau în pietri a să săpa?
25. Pentru că știu că vêcinic iaste cela ce mă va slobozi pre pămînt. Scula-să-va pielea mea ce suferă acêstea.
26. Pentru că de la Domnul acêstea mi s-au săvîrșit, carele eu mie mi le știu,
27. Carele ochiul meu le-au văzut, și nu altul. Și toate mie mi s-au săvîrșit în sîn.
28. Iară dă veți grăi: «Ce vom grăi înaintea lui, și rădăcina cuvîntului

Ms. 4389, p. 527

să suspine cei mai de apoi, iar pre cei dentii să-i prinză minune.

22. [21] Acăstea sint casele celor nedrepti și acesta iaste locul celor ce nu știu pre Dumnezeu.“

Cap 19

1. Iară Iov, răspunzînd, zise:
2. „Pînă cîndu-mi veți necăji sufletul și mă veți surpa cu cuvintele?¹⁵⁸ [3] Numai să înțelgeți că Dumnezeu m-au făcut într-acesta chip.
3. [4] Supărați-mă și-mi cădeți asupră, nefindu-vă rușine.
4. [5] Că cu adevărat eu m-am înșălat, iar la mine nu se va încursta cel înșălător să grăiască cuvîntul meu care nu se cad. Cuvintele mele se înșală și nu la vrême.
5. Lasă, dară, că asupra mea vă măriți și-mi săriți asupră cu cuvinte de îputăciune.
6. Pricêpeți, dară, că Domnul iaste al meu, rădicat-au întăirea sa asupra mea.
7. [6] Iată, risul îputăciunii nu voi grăi. [7] Și voi striga și judecată nu e nicări.
8. Sint îngrădit împrejur și nu voi trêce. Înaintea fêței mele au pus întunêrec
9. [8] Și slava o au dăzbrăcat de pre mine și au luat cununa den capul meu.¹⁵⁹
10. [9] Și m-au rupt împrejur și m-am dus. [10] Și nădêjdea mea o au tăiat ca pre un lemn.
11. Făcutu-mi-au urgie ce minia și m-au avut ca pre un vrăjmaș.
12. Venit-au denpreună ispitirile lui asupra mea și ceia ce șădea mai [527/2] nainte pre căile mele m-au ocolit.
13. Și frații miei se-au dăpărtat de la mine și au mai cunoscut pre cel strein decît pre mine.
14. Și prietenii miei au fost fără de milă, vecinii miei nu m-au priimit
15. [14] Și ceia ce știa numele meu m-au uitat. [15] Vecinii¹⁶⁰ casei și slujnicile mele, am fost înaintea lor ca cel de alt neam.¹⁶¹
16. Chiebat-am pre sluga mea și n-au ascultat. [17] Gura mea se ruga
17. Și slujia muierei mele. [18] Chiebat-am pre hielnii feciori ai posadnicilor mele,
18. Iară ei m-au împins¹⁶² în vêci. [19] Cînd mă voi scula, vor grăi asupra mea.
19. Fost-am urît celor ce m-au știut și ceia ce i-am iubit se-au sculat asupra mea.
20. Împuțitu-se-au carnea mea în pielea mea, iar oasele mele le-am jînut în dinți.
21. Fie-vă milă de mine, fie-vă milă de mine, o, prietenii miei, că mina Domnului iaste carea se-au atins de mine!
22. Dară pentru ce mă goniți, ca și Domnul? Că nu vă veți sătura den carnea mea.
23. Dară cine va da casă fie cuvintele mele scrise și să le puie în cărți în veac?
24. În scriptură de fier ferecată¹⁶³ sau să se sape în piatră?¹⁶⁴
25. Că știu că iaste totdeauna cela ce are a strica pre pămînt. [26] Și să rădice pielea mea carea se rădică,
26. Că de la Domnul au fost mie aceasta. [27] Și ce văz¹⁶⁵ eu insumi în mine
27. Care au văzut ochiul meu, iar nu altul, și toate mi se-au săvîrșit în sîn.
28. Iară măcară de veți și zice: «Ce vom să zicem înaintea lui, să aflăm și rădăcina cuvîntului

Versiunea modernă

au suspinat cei de pe urmă, iar pe cei dintii i-a cuprins umirea.

22. Acestea sint casele nedreptilor, acesta este locul celor cu nu-l cunosc pe Domnul.“

Capitolul 19

1. Răspunzînd Iov, spuse:
2. „Pînă cînd îmi veți împovăra sufletul și mă veți dobori prin cuvinte? Să cunoașteți că numai Domnul m-a făcut să fiu astfel!
3. Grăiți împotriva mea și nu vă rușinați cînd mă asupriți!
4. Și într-adevăr eu am rătăcit, iar rătăcirea și-a făcut sălaş în apropierea mea, am grăit cuvinte care nu se cuveneau, cuvintele mele m-au dus în rătăcire fiindcă nu au fost rostite la vremea potrivită.
5. Vai vouă, pentru că vă trufiți asupra mea și vă năpustiți împotriva-mi cu ocări!
6. Așadar, cunoașteți că Domnul este cel ce m-a tulburat și a ridicat întărirea lui împotriva mea.
7. Iată, iau în ris batjocura și nu voi mai grăi! Voi striga, însă nu este nicăieri o judecată.
8. Iată sint impresurat de jur împrejur și nu pot să mă izbăvesc; a așezat întuneric înainte feței mele.
9. M-a despuiat de slavă și mi-a smuls cununa de pe creștet.
10. M-a sfîșiat de jur împrejur și m-a prăpădit. Mi-a retezat nădejdea ca pe un copac.
11. În chip înfricoșător s-a purtat cu mine și m-a socotit ca pe un vrăjmaș.
12. Jefuitorii săi au venit cu toții laolaltă împotriva mea și iscoadele au impresurat căile mele.
13. Frații mei s-au îndepărtat de mine și i-au cunoscut mai degrabă pe străini decît pe mine,
14. Iar prietenii mei au ajuns nemilostivi; cei mai apropiați ai mei nu au luat aminte la mine,
15. Și vecinii casei și slujitorii, cei care mi-au cunoscut numele, m-au uitat. Am ajuns ca un străin înaintea lor.
16. Mi-am chemat slujitorul, dar nu m-a ascultat, deși gura mea îl ruga.
17. Și mă rugam fierbinte de femeia mea și îi chemam cu blîndețe pe fiii concubinilor mei.
18. Dar ei m-au izgonit pentru vecie; cînd mă ridic, ei grăiesc împotriva mea.
19. Cei ce mă cunoșteau s-au îngreșat de mine, iar cei pe care îi iubisem s-au ridicat împotriva mea.
20. Carnea îmi putrezește sub piele, iar oasele mi le jîn cu dinții.
21. Fie-vă milă, fie-vă milă de mine, o, prieteni, căci mina Domnului este cea care s-a atins de mine!
22. Pentru ce mă prigoniți, asemenea Domnului, și de carnea mea nu vă săturați?
23. Cine, dar, va rîndui ca vorbele mele să fie așternute în scris și ca ele să fie așezate în carte pentru vecie,
24. Cu condei de fier și plumb, sau să fie cioplite în stîncă?
25. Căci eu știu că veșnic este cel ce urmează să mă elibereze pe pămînt și care va ridica din nou pielea mea care îndură acêstea,
26. Fîndcă acêstea au fost împlinite de Domnul pentru mine
27. Și eu am deplină cunoștință despre ele înăuntrul meu. Pe acêstea ochii mei le-au văzut, nu ai altuia, și au fost împlinite în sîmul meu.
28. Dar dacă voi veți spune: «Ce vom grăi împotriva lui și cum să aflăm rădăcina

Ms. 45, p. 432

vom afla întru el?»

29. Temeți-vă, dară, și voi de asupra, pentru că minie preste cei fără de lege va veni, și atunci va vor cunoaște unde le iaste lor avêrea.“

Cap 20

1. Și răspunzînd Sofar mineul, dzise:
2. „Nu așa gîndiiam să le răspunzi acêstea împotriva, și nu pricepeți mai mult decît și eu.

3. Învățătura rușinei mèle voi audzi și duh dentru pricepere răspunde mie.
4. Nu acêstea ai cunoscut de la aceasta, de cînd s-au pus omul preste pămînt?

5. Și veselii celor necurați — cădere minunată, și veselii celor fără dă lege — [cădere și] pierire,

6. De să vor sui în cer ale lui daruri și jirtva lui de nori să va atinge.

7. Pentru că, cînd i să pare cum amú iaste întemeiat, atunci dăsvîrșit piere. Și ceia ce l-au știut pre el vor grăi: «Unde iaste?»

8. Ca un vis ce va zbura nu să va afla, și zbură ca o năzărîtură de noapte.

9. Ochiul au tăcut cu vedêrea, și nu va mai adaoge și nu-l va mai socoti pre el locul lui.

10. Pre fiii lui ca să-i piarză cei mai de jos și mîinele lui ațte durori.

11. Oasele lor s-au împlut de tinerêtele lui, și cu însul preste lut va dormi.

12. Dă să va îndulci întru rostul lui răutatea, ascunde-va pre ea [4322] supt limba lui.

13. Nu să va scumpi de însă și nu va părăsi pre ea și va aduna pre ea întru mijlocul gîltanului,

14. Și nu va putea să ajute șie; hiêrea aspidei — întru pîntecile lui.

15. Avuția strîmbă adunîndu-să, să va⁵⁷ obori dentru casa lui; îl va trage pre el inger,

16. Și mîniia bălaurilor să sugă, și-l ucigă pre el limba șarpelui.

17. Să nu vază mulgere de pascătoare, nice pășciunele mierii și untului.

18. Întru dășêrte și întru dă nimic au ostenit avuția dentru carea nu va gusta, ca o papură neamestecată, neînghițită.

19. Pentru că a mulți tari case au frînt și petrécerea au jecuit și n-au întăritu-o.

20. ⁵⁸Nu iaste lui mîntuire la unêlte, întru pofta lui nu să va mîntui.

21. Nu iaste lăsare bucatelor lui, pentru acêea nu vor înflori lui bunătățile.

22. Și cînd să pare a lui că-i plin, să va năcăji și toată nevoia preste însul va veni.

23. Cîndai iaste să împle pîntecile lui, trimite-va preste el mîniia urgiei, să spēle pre el⁵⁹ durori.

24. Și să nu scape dentru mîna hierului, rânească-l pre el arc de aramă,

25. Și să petreacă pren gura lui săgeată și stêle întru petrecirile lui, să imble prestă el frici.

26. Și tot întunêrecul lui să îngăduiască. Mînca-l-va pre însu foc nears și să-i chinuiască lui nemêrnici casa,

27. Și să-i dăscopere lui ceriul fărădălegile și pămîntul să să scoale prestă el.

28. Să tragă casa lui pierirea la săvîrșit, dzua urgiei să vie prestă el.

Ms. 4389, p. 527-528

asupra lui?»

29. Să vă temeți și voi de cêle acoperite⁶⁶, că urgia se pogoară pre cei fără de lege și atunci vor ști unde iaste lucrul lor.“

Cap 20

1. Iară Sofar mineianul răspunse și zise:¹⁶⁷
2. „N-am gîndit să-ți grăiesc așa împotriva aceasta, dară au nu înțelegēți mai bine decît mine.

3. Învățătura rușinării mèle o voi audzi, și duhul îmi va răspunde la înțelegere.

4. Că aceasta pricep anii den care au fost pus omul pre pămînt.

5. Că veselii celor necurați are cădere putêrnică, iar bucuria celor fărădelegiitori — pagubă¹⁶⁸.

6. Că de se vor sui darurile lui în ceriu, iar secerișul lui se va atinge¹⁶⁹ de nori,

7. Iar cînd se va socoti că iaste lepădat, atunci va pieri pînă în sfîrșit, iar ceia ce-l vor vedea vor zice: «Unde iaste?»¹⁷⁰

8. Și se va [528/1] afla ca un vis denafară de trup. [9] Și va zbura ca o nălucire de noapte.

9. Că au trecut, și de-acii nu se va mai apropiia de dînsul locul lui.

10. Pre feciorii lui să-i piarză cei mai de jos și mîinile lui să-i ațte dureri.

11. Și oasele lui să se umple de tinerêtele lui și să adoarmă cu dînsul în țărînă.

12. Și de se va îndulci răutatea în gura lui, să o ascunză supt limba lui.

13. Și nu-i va fi rușine, nici se va părăsi de dînsa, ce o va strînge în mijlocul grumazului său

14. [13] Și nu-și va putea ajuta. [14] Veninul aspidei în pîntecile lui.

15. Bogăția carea iaste strînsă fără de direptate se va bori. Și den casele lui o va scoate ingerul.

16. Urgia șarpelui să sugă și limba șarpelui să-l ucigă.¹⁷¹

17. Să nu vază sporul înțercării, nici sporul mierii și al untului.

18. În zadar și în dășart se-au ostenit întru bogăție den carea nu va să guste. [19] Cum sînt cîlții de nu se rumegă, nici se înghit,

19. Și au sfărîmat casele celor neputêrnici în piericiune.¹⁷²

20. ¹⁷³Nu iaste mîntuire avuției lui și cel drag al lui nu-l va mîntui.

21. Nu iaste rămășiță bucatelor lui, pentr-acêea nu vor înflori lui cêle bune.

22. Și cîndu-i va părea că iaste plin, el se va întrista și toată nevoia va veni asupra lui.

23. De va umplea cumva pîntecile său, slobozi-va spre dînsul minie și nu se va întregi. [24] Și urgia mîniei îl va împunge spre durere;

24. Den mîinile cêle de fier să-l săgête arcul cel de aramă.

25. Și să treacă săgeata pren trupul lui. [26] Nici stêle să nu fie în viața lui și să umble pre dînsul fricile¹⁷⁴

26. Și tot întunêrecul să fie pre el și să-l mănînce focul cel aprins. [27] Și casa lui să o muncească¹⁷⁵ vineticul,

27. Și fărădelegile lui să le dăscopere ceriul, și pămîntul să se scoale asupra lui.

28. Piericiunea să tragă casa lui pînă la sfîrșit și să vie pre dînsul zioa urgiei.

Versiunea modernă

acestei pricinii în el?»

29. Temeți-vă și voi de înșelăciune, fiindcă urgia se va abate asupra nelegiuitorilor și atunci veți cunoaște care le este firea.“

Capitolul 20

1. Iar Sofar Mineul, răspunzînd, grăi:
2. „Nu bănuiam că vei răspunde împotriva în acest fel, nici că nu pricepi mai mult decît mine.

3. Îmi voi asculta cu rușine mustrarea, iar duhul înțelegerii îmi va da răspuns.

4. Nu ai cunoscut tu aceste lucruri de demult de cînd a fost așezat omul pe pămînt?

5. Căci voioșia necuvioșilor este o minunată cădere, iar veselia călcătorilor de lege — pierzare.

6. Chiar dacă darurile sale se vor înălța la cer, iar jertfa lui va atinge norii,

7. Cînd i se pare că este întemeiat, atunci piere cu desăvîrșire, iar cei ce l-au cunoscut vor zice: «Unde este?»

8. S-a risipit asemenea unui vis, nu mai e de găsit, și-a luat zborul aîdoma unei năluciri de noapte.

9. Ochiul care îl privea, nu-l vai mai privi, și locul său nu îl va mai zări.

10. Cei josnici să-i nimicească fiii, iar mîinile sale să ațte vâpaia suferințelor.

11. Oasele lui cele pline de tinerete vor adormi împreună cu el în țărînă.

12. Răutatea era dulce în gura lui, o și ascundea sub limba sa.

13. Nu o va cruța și nu o va părăsi, ci o va strînge în mijlocul gîtului său.

14. Dar nu va putea să-și ajute sieși, fiere de șarpe este în pîntecel sale.

15. Avuția adunată cu nedreptate va fi deșertată din casa lui, ingerul îl va scoate afară.

16. Va sorbi venin de balaur, limba șarpelui îl va mistui.

17. Să nu mai vadă mulsul turmelor, nici revărsarea mierii și a untului.

18. În zadar și în deșert a trudit pentru o avuție din care nu se va înfrupta, ca dintr-o carne vîrtoasă, de nemestecat și de neînghițit.

19. Pentru că a sfărîmat multe case și a jefuit căminul pe care nu l-a zidit.

20. Nu se află pentru el mîntuire în bogății și prin pofta lui nu se va mîntui.

21. Nu va fi vreo rămășiță a bucatelor sale, de aceea nu vor înflori cele bune ale sale.

22. Cînd va crede că s-a săturat, va fi cuprins de nenorocire și tot necazul va năvăli asupra lui.

23. Dacă își va umple cumva pîntecel, atunci să se trimită asupra lui urgia mîniei și să se reverse peste el suferințele.

24. Și să nu fie izbăvit din mîna fierului și să-l rânească arcul de aramă.

25. Fie ca săgeți să-i străpungă trupul, stelele să fie împotriva locașurilor sale, iar spaimel să păsească peste el.

26. Întreg întunericul să-l aștepte, focul cel nestins să-l mistuie, iar străinul să-i strice casa.

27. Ceriul să-i destăinuie fărădelegile sale, iar pămîntul să se ridice împotriva lui.

28. Pierzarea să-i tîrîie casa către sfîrșit, ziua urgiei să vină peste el.

Ms. 45, p. 432-433

29. Aceasta-i partea omului necurat de la Domnul și agonisita unéltelor lui de la Socotitor.“

Cap 21

1. Și răspunzînd Iov, dzise:
2. „Ascultați, ascultați-mi cuvintele, pentru ca să [nu] fie mie de la voi aceasta mîngîiere.
3. Rădicați-mă și eu voi grăi, și apoi nu veți batjocuri mic.
4. Pentru căce? Au a omului meu mustrarea? Au pentru ce nu mă voi mînia?
5. Căutînd la mine, vă mierați, mîna puind preste falcă.
6. Pentru că, de voi pomeni, am sîrguit, ce au durori pielîțele mele.
7. ⁶⁰Pentru căci necurații costă și s-au învechit, și cu avuție?
8. Sămînța lor — după suflet, și ficiorii lor — întru ochi.
9. Casele lor sporesc, și frică niciăuri și bici de la Domnul nu iaste preste înși.
10. Vaca lor n-au născut crud, și scăpă lor cêea ce avea în pîntece [433/1] și n-au greșit.
11. Și rămîn ca niște oi vécinice, și copiii lor pre aproape joacă,
12. Luînd canon și copuz, și să veselesc cu glas de cîntare.
13. Și săvirșiră întru bunătăți viața lor și întru odihna iadului au dormit.
14. Și dzice Domnului: «Dăpărtează-te de la mine! Căile tale a le ști nu voi!»
15. ⁶¹Ce-i dăstul ca să slujim lui? Și ce folos căci vom tîmpina lui?
16. Pentru că întru mîinele lor era bune și faptele necuraților nu le vede.
17. Însă nu, ce și acelor necredincioși luminătorul să va stinge și va veni preste ei de tot surparea și chinuri pre ei îi vor ținea de la urgie.
18. Și vor fi ca niște paie de vînt sau ca niște prah pre carele au luat volbura.
19. Să lipsască pre fii unéltelor lui? Va răscumpăra cătră el și va cunoaște.
20. Vază ochii lui jungherea lui, și de la Domnul să nu să mîntuiască!
21. Căci voia lui întru casa lui împreună cu el și numerile lunilor lui s-au împărțit.
22. Care-a-i, nu-i Domnul cela ce învață pricépere și știință? Și el pre cei învățați alege.
23. Acesta va muri întru tării virtutei lui și tot binepăînd și binepetrecînd,
24. Și nepoții lui — plini de seu, și mādúha lui să va vărșa.
25. Și cela moare de amărăciunea sufletului, nemîncînd nice un bine.
26. Și toți odată pre pămînt dormu și putrejune pre înșii au acoperit.
27. Deci știu pre voi că cu îndrăznire vă aflați asupra-mi.
28. Căci veți grăi: «Unde-i casa boiêrinului? Și unde iaste acoperemîntul lăcașurilor celor fără credință?»
29. Întrebați pre cei ce merg pe lîngă cale și sêmecele lor nu le va înstreina.
30. Căci la dzua pieririi să ușurează cel rău, la dzua urgiei lui să va aduce.
31. Cine va spune preste fața lui calea lui? Și carea el au făcut, cine va răscumpăra lui?
32. Încălea el la gropniță s-au adus și preste mormînt au bdenuit.
33. Să îndulciră lui gonții pîriului și denapoi a lui tot omul

Ms. 4389, p. 528-529

29. Aceasta iaste partea omului celui necurat de la Domnul și agoniseala de¹⁷⁶ frica carea iaste lui.“

Cap 21

1. Iară Iov răspunse și zise:¹⁷⁷
2. „Ascultați, ascultați cuvintele mele, să fie mie această mîngîiere de la voi.
3. Rădicați-mă și eu voi grăi, iar să nu rîdeți de mine.
4. Dară ce-mi iaste mie de mustrarea omenească? [5] Sau căci să nu mă mîniuu?
5. Căci [528/2] căutați la mine și vă mirați și vă puneți mîinile la ochi.
6. Că de mă voi nevoi să aduc aminte, carnea mea o cuprinde durêrea.
7. ¹⁷⁸Dară cei necurați pentru căci trăiesc și au învechit întru băgăție?
8. Și sămînța lor rămîne însuflețită și feciorii lor înaintea ochilor.
9. Casele lor sînt crăvite și frică n-au nici de o parte și rană de la Domnul nu iaste pre dînsii.¹⁷⁹
10. Vaca lor nu se-au stîrmit și cêle grêle¹⁸⁰ ale lor se-au mîntuit și nu se-au zmintit,
11. Ce trăiesc ca niște oi vécinice și copiii lor se joacă înainte-le.
12. Și luînd căpuz și vioară se veselesc cu glas de cîntare.
13. Și viața lor se-au sîrșit întru bunătăți și au adormit în răpaosul iadului.
14. Și zic Domnului: «Fugi de la noi! Că nu vom să știm căile tale.»
15. ¹⁸¹Dară ce vom dobîndi de vom lucra lui? Sau ce folos de-l vom întîlni?
16. Că în mîinile lor au fost bunătățile și faptele necredincioșilor nu le vede nimeni.
17. Iar și sfêșnicile celor necurați se vor stinge și va veni pre dînsii întoarcere¹⁸² și-i va apuca durêrea den mînie.¹⁸³
18. Și vor fi ca plêvele înaintea vîntului sau ca niște pulbere carea o rădică vîrtejul¹⁸⁴.
19. Să se lipsească de feciori avuția lui, să plâtească împotriva lor,
20. Și să priceapă și să vază ochii lui uciderea sa, [21] Iar de la Domnul să nu se mîntuiască!
21. Că au fost a lui voie cu dînsul în casa lui și numărul lunilor lui se-au împărțit.
22. Dară au nu iaste Domnul cela ce învață înțelegerea și meșteșugul? Acesta sâmuieste pre cei înțelepți.
23. Iar cesta să moară cu ținêrea nebulii lui și tot cela ce au luat binele și cela ce se-au crăvit.
24. Denlăuntrurile lui se-au umplut de grāsime și se varsă mudúha.
25. Iar el moare¹⁸⁵ cu amărăciunea sufletului, nemîncînd nici o bunătate.
26. Și dorm denpreună pre pămînt și i-au acoperit putreziciunea^{186, 187}
27. Pentr-acêea știu pre voi că-mi cădeți asupra cu îndrăzneală.
28. Că ziceți: «Unde iaste casa boiêrinului? Și unde iaste acoperemîntul corturilor lor?»
29. Întrebați pre ceia ce trec pre cale și sêmecele lor să nu le faceți streine.
30. Că în zioa piericunii se va ușora cel rău și în zioa mîniei va fi dus.
31. Cine va spune [529/1] calea sa înaintea lui? Și ce au făcut el, cine va da lui?
32. Acela se-au dus în mormînt și în mormînturi au privegheat.
33. Îndulcitu-se-au lui mărunțșul pietrilor den pîriu și după dînsul au mers tot omul,

Versiunea modernă

29. Aceasta este partea omului necuvios de la Domnul și agonisita avuțiilor sale de la cel ce veghează.“

Capitolul 21

1. Și răspunzînd Iov, spuse:
2. „Ascultați-mă, ascultați-mă, ca să nu am din partea voastră această mîngîiere.
3. Rădicați-mă și voi grăi, iar atunci nu mă veți mai batjocori.
4. Ce? Mustrarea mea este omenească? Sau de ce nu m-aș mînia?
5. Privînd către mine vă minunați, așezîndu-vă mîna pe obraz.
6. Fiîndcă, de îmi voi aduce aminte, mă tulbur, iar cărnurile mele sînt cuprinse de dureri.
7. Pentru ce necuviosii trăiesc și chiar îmbătrînesc plini de avuție?
8. Sămînța lor este după sufletul lor, iar copiii lor se află în fața ochilor.
9. Casele lor înfloresc, nici o teamă nu le vine de nicăieri, biciul trimis de la Domnul nu este peste ei.
10. Vita lor nu a lepădat, viței lor sînt sănătoși în pîntece și nu au fost pierduți.
11. Ei dăinuie ca o turmă veșnică, iar copiii lor se joacă în apropierea lor.
12. Luînd alăută și chitară, se veselesc în glas de cîntare.
13. Și-au săvirșit printre bunătăți viața lor și au adormit întru odihna locuinței morților.
14. Iar el spune Domnului: «Îndepărtează-te de la mine! Nu vreau să cunosc căile tale!»
15. Cine este cel Puternic pentru a-i sluji? Și ce folos este să ne apropiem de el?
16. Fiîndcă lucrurile bune erau în mîinile lor, dar [Domnul] nu privește către faptele necuviosilor.
17. Totuși, lampa necuviosilor se va stinge, prăpădul se va abate asupra lor, iar chinurile cele izvorite din urgie îi vor înșfăca.
18. Ei vor fi asemenea plevei în fața vîntului, precum colbul pe care îl spulberă vijelia.
19. Fiii lui să fie lipsiți de averi, [Dumnezeu] îi va răsplăti îndărăt și el va înțelege.
20. Să vadă ochii lui înjunghierea sa și să nu fie mîntuit de către Domnul.
21. Fiîndcă dorința lui se află împreună cu el în casă, iar numărul lunilor sale a fost măsurat.
22. Oare nu Domnul este cel care învață înțelegerea și știința? Și el însuși e cel ce judecă pe cei înțelepți.
23. Acesta va muri în deplinătatea puterii sale, și se va afla cu totul în desfătare și belșug.
24. Măruntaiele sale vor fi pline de grāsime și mādúha lui se va revărșa,
25. În vreme ce acela moare de amărăciunea inimii, negustînd nici un bine.
26. Însă toți adorm laolaltă pe pămînt, iar putreziciunea îi va acoperi.
27. Astfel, știu că vă năpustiți cu îndrăzneală asupra mea.
28. Fiîndcă veți grăi: «Unde este casa stăpînitorului și unde se mai află acoperișul sălașurilor celor necuviosii?»
29. Întrebați pe cei ce străbat calea și sêmecele lor nu le pingăriți.
30. Fiîndcă cel rău este cruțat pentru ziua pieirii și către ziua urgiei este purtat.
31. Cine îi va vesti calea sa înaintea feței lui și cine îi va răsplăti pentru cele pe care le-a săvirșit?
32. Și a fost dus la mormînt și este vegheat pe năsălie.
33. Dulci i s-au făcut pietricelele suvoiiului, în urma lui va merge fiecare și în fața lui

Ms. 45, p. 433

va merge, și înaintea lui nenumărați.

34. Și cum mă rugați deșarte? Iară eu să mă părăsesc preste voi nu-i nimic?⁶⁴

Cap 22

1. Și răspunzînd Elifaz themaniteanul, dzise:
2. „Carea-i, nu Domnul iaste carele învață pricēperea și știința?

3. ⁶²Pentru căce grije-i Domnului, de tu ai fost la lucruri fără prihană? Sau folos, căci vei întinde calea ta?

4. Sau băgîndu-te în samă mostra-te-va și va veni [433/2] cu tine la județ?

5. Carea-i, nu răutatea ta iaste multă și nenumărate șie sint păcatele?

6. Și zălogiia pre frații tăi în zădar și îmbrăcăminte golilor lui.

7. Nice apă pre cei sătoși n-ai adăpat, ce flămînzilor ai lipsit pîinea.

8. Și ai minunat unora fēțele și ai lăcut săraci pre pămînt.

9. Și vāduile le-ai trimis deșarte⁶³.

10. Pentru acēea încungiuratu-te-au lațuri și te-au sîrguit război minunat.

11. Lumina ție întunērec să nemer; și, adormind, apă te-au acoperit.

12. Au nu cela ce lăcuiește⁶⁴ cēle înalte privēște și spre cei ci să purta cu sudalmă i-au smerit?

13. Și dziseși⁶⁵: «Ce au cunoscut cel tare? Au asupra negurii judecă?

14. Nuăr a ascunderii lui și nu să va vedea, și fîrcălamul cerului merge.»

15. Au calea vēcinică vei păzi, carea au călcat oameni strîmbi,

16. Carii s-au prins fără de vrēme? Rîu curător — temelile lor.

17. Ceia ce dzic: «Domnul ce va face noao?» Sau: «Ce va aduce noao cel Întrutoțuitor?»

18. Și el au implut casele lor de bunătăți și sfatul necuraților — de la mine dăparte!

19. ⁶⁶Vāzînd, dreptii au rîs; și cel fără prihană batjocuri pre înși.

20. Dă nu au pierit starea lor și rămășița lor va mîncea foc.

21. Și te fā nāsîlnic, de vei răbda. Și⁶⁷ după acēea roada ta va fi întru bunătăți.

22. Și scoate dentru gura lui ieșire de graiu și ia graiurile lui întru inima ta.

23. Iară dă te vei întoarce și vei smeri pre tine înaintea Domnului și dăparte ai făcut de la petrecerea ta pre cel strîmb,

24. Va pune preste lut întru piatră și ca piatra pîrului Sofir.

25. Fi-va, dară, ție cel Întrutoțuitor agiutor de cătră neprietenii și curat te va da ca argintul cel cu foc lămurit.

26. După acēea te vei îndrăznici înaintea Domnului, căutînd la cer lin.

27. Și rugîndu-te tu cătră el, va asculta pre tine; și va da ție ca să-ți dai rugile.

28. Și va așeza ție petrecerea dreptății, și pre căile tale va fi lumină.

29. ⁶⁸Căci au smerit pre tine el, și va grăi: «Semețitu-s-au!» Și pre cel gūbav cu ochii va mîntui.

30. Mîntui-va pre cel nevinovat și te mîntuiește, cu curate mînele tale.⁶⁴

Ms. 4389, p. 529

iar înaintea lui fără de număr.

34. Dară cum mă veți mîngia în zadar? Iar mie nîcic nu-mi iaste a mă contena den răspunsurile voastre.⁶⁴

Cap 22

1. Iară Elifaz themaniteanul răspunse și zise:¹⁸⁸

2. „Dară au nu iaste Domnul cela ce învață pricēperea și meșteșugul?

3. Dară Domnului de cine-i iaste frică? Deaca ești tu nevinovat cu faptele sau ai umblat ca un drept pre calea ta?

4. Au doară luîndu-ți seama te va mostra și va intra cu tine la judecată?

5. Dară răoțările tale au nu sint multe și păcatele tale sint fără de număr?

6. Că ai luat zăloagele fraților tăi în zadar și ai dăspuiat pre cei goli.

7. Și pre cei setoși nu i-ai adăpat cu apă și pîinea celor flămînzii o ai luat.

8. Și pre unii i-ai judecat în fătărie și pre cei săraci i-ai sălășluit pre pămînt.

9. Pre vāduve le-ai gonit fără de nimic și celor săraci de părănți le-ai făcut rău.¹⁸⁹

10. Pentr-acēea te-au ocultat cursele și te-au grăbit războiul cel ales.

11. Lumina au fost ție întunērec și, adormind, te-au acoperit apa.

12. Dară au nu caută cela ce viețuiește în ceriuri și smerēște pre cei înalțați cu putere?

13. Și ai zis: «Dară cel tare ce au priceput? Sau au judeca-va pre nori?»

14. Norul și dăscoperirea lui nu va fi văzută și va încunjura rătundul cerului.»

15. Au doară vei păzi cărarea cea vēcinică carea o au călcat oamenii cei nedrepti,

16. Carii au fost prinși fără de vrēme? Și rîurile curînd¹⁹⁰ den temelile lor.¹⁹¹

17. Și zic: «Ce va să facă noaoă Domnul? Sau ce va să aducă pre noi cel Atotputernicul?»

18. Carele au implut casele lor de bunătate și sfatul celor necredincioși iaste dăparte de dînsul.

19. ¹⁹²Vāzînd cei drepti au rîs și cel nevinovat și-au bătut joc.

20. Că numai ce au pierit avuția lor și rămășițele lor le-au mîncat focul.

21. Și să fii vîrtos deaca vei răbda, iar după aceasta va fi roada ta în bine.

22. Iar den gura lui fāgăduință și cuvintele lui le priimește în inima ta.

23. Iar deaca te vei întoarce și te vei smeri înaintea Domnului și nedireptatea o vei face dăparte de viața ta.¹⁹³

24. Pune pre țărînă în pîiatră, ca pîiatra pîrului zamfirului.

25. Și va fi ție ajutor cel Atotputernicul de cătră vrăjmași și te va da curat ca pre niște argint [529/2] ars.

26. După aceasta te vei veseli înaintea lui Dumnezeu și vei căuta spre ceriu cu blindēțe.

27. Și rugîndu-te cătră dînsul, te va asculta și-ți va da să-ți plătească rugăciunile tale.

28. Și-ți va tocmi lăcașul dreptății și pre căile tale va fi lumină.

29. ¹⁹⁴Că cel ce se va smeri, acela va fi în slavă și cela ce va pleca ochii săi se va mîntui.

30. Mîntui-va pre cel nevinovat și-l va spăsi cu mîinile sale cēle curate.⁶⁴

Versiunea modernă

oameni nenumărați.

34. Cum de mă mai mîngiați în zadar, de vreme ce nu aflu deloc tihnă din partea voastră?⁶⁴

Capitolul 22

1. Răspunzînd Elifaz din Teman, grăi:

2. „Oare nu Domnul este cel ce învață înțelegerea și știința?

3. Căci oare ce însemnătate are pentru Dumnezeu faptul că tu ești neprihănit în faptele tale, ori ce cîștig are el dacă tu îți desăvîrșești calea?

4. Oare, luîndu-te în seamă, te va mostra și va intra cu tine la judecată?

5. Și nu este multă răutatea ta, iar păcatele tale nenumărate?

6. Iar tu ai luat ca zălog pe frații tăi pentru nimic și ai smuls veșmîntul celor goi.

7. Nici nu ai dat apă celor însetați, iar celor flămînzii le-ai luat și fărîma de piine.

8. Ai cinstit fețele unora, iar pe cei sărmani i-ai sălășluit pe pămîntul gol.

9. Ai izgonit pe vāduve fără nimic, iar pe orfani i-ai asuprit.

10. De aceea te-au împresurat curse și te-a tulburat războiul cel nimicitor.

11. Lumina ta s-a prefăcut în întuneric, iar apa te-a acoperit în vreme ce dormeai.

12. Oare cel ce-și are locașul întru cele înalte nu ia aminte? Și nu i-a umilit el pe cei trufași?

13. Dar tu ai zis: «Ce cunoaște cel puternic? Sau judecata sa străbate prin întuneric?»

14. În nori este tainița sa și nu poate fi văzută și el străbate bolta văzduhului.»

15. Oare vei păzi cărarea cea veche pe care au pășit bărbaiții cei nedrepti?

16. Care au fost răpiți înainte de vreme; temelile lor, rîu care se revarsă.

17. Cei care grăiesc: «Ce ne va face Domnul? Și ce va aduce peste noi Atotputernicul?»

18. Dar el a umplut casele lor cu bunătăți, iar sfatul celor necuvioși să fie departe de mine!

19. Vāzînd aceasta dreptii au rîs, iar cel fără prihană i-a batjocorit.

20. Oare nu s-a risipit avuția lor, iar focul va mistui rămășița lor?

21. Fii puternic, dacă poți îndura și mai apoi rodul tău va fi îmbelsugat.

22. Primește însă din gura lui mărturisire și îngăduie cuvintelor sale să pătrundă în inima ta.

23. Iar dacă te vei întoarce și te vei smeri înaintea Domnului și vei alunga nedreptatea departe de sălașul tău,

24. Te va întemeia ca pe o măgură pe stîncă, iar [aurul] Ofirului îți va fi asemenea pietrei din șuvoi.

25. Așadar, Atotputernicul îți va fi ajutor împotriva vrăjmașilor și te va arăta curat ca înainte, precum se încearcă argintul în foc.

26. După aceea vei grăi cu îndrăzneală înaintea Domnului și-ți vei înălța privirea către cer cu bucurie.

27. Și cînd te vei ruga către dînsul, te va asculta și îți va dăru [putere] spre a-ți implini fāgăduințele.

28. Îți va reface locașul dreptății tale, iar pe căile tale va fi lumină.

29. Fiîndcă te-ai smerit și vei grăi: «Trufitu-s-a omul», dar [Dumnezeu] va mîntui pe cei cu ochii plecați.

30. Cel nevinovat va fi izbăvit, iar tu te vei mîntui prin mîinile tale curate.⁶⁴

Cap 23

КѦ ПѦ КГѦ
 и рече ѡбъжидь ісѡво зѡсе . Шн
 дарь шѣл , кѡ ден мѡна мѡб мѡстрѡрѣ
 мѡб ѡсте , шн мѡна лѡн грѣт стѣ фѡкѡ ,
 прѣсте сѡспнѡхл мѡѣл . Чѡне ѡаре
 арѡн , кѡ а ѡфла прѣ рѡнехл , шн лѡш
 бенн ла стѡвѡршнпѣ . Зѡчерѡш , шн мѡе жѡ
 декарѣ шн гѡра мѡб бѡн ѡплѣ де мѡстрѡрѡн .
 Шн лѡш конолѡше лѡкѡрѡле , кареле ѡмѡа грѡн ,
 шн де лѡш смѡцн прѣ чѡнеѡ ка спѡне . Шн де
 ба бенн лѡхѡрѡмн кѡ мѡлѡтѡ вѡрѡтѡте , шн апѡ
 кѡ ѡфрѡкошарѣ нѡмѡа нѡспрѡбн . Пенѡтрѡ
 кѡ лѡекѡрѡл , шн мѡстрѡрѣ дела ѡл ѡсте шн
 стѣ тѡвоцѣ ла стѡвѡршнпѣ жѡ декарѣ мѡб .
 Пенѡтрѡ кѡ ла чѡле денѡжн бѡн мѡѡрѣ , шн ѡ
 кѡ нѡвом манѡн , дарѣ чѡле де апѡн че шѣл .
 ѡспѡжнга фѡкѡжнѡ ѡ шн нѡмам цннѡ , мѡмѡа кѡ
 прнѡде кѡ днрѡѡптѡ , шн нѡвом вѡрѣ . Пенѡ
 трѡ кѡ шѣл ѡкѡм кѡлѣ мѡб , ѡлѡсѡмѡл ка лѡрѡ .
 Шн бѡн ѡшн ѡтрѡ порѡчнѡле лѡн , пенѡтрѡ
 кѡ кѡнѡле лѡн ѡмѡ пѡрѡнпѣ , шн нѡмѡвѡм ѡвѡ
 пѣ деѡ порѡчнѡле лѡн . Шн нѡмѡвѡм пѡѡрѡче
 шн ѡсѡжнѡлѡ мѡѣл ѡм ѡкѡнѡсѡ грѡнрѡле лѡн .
 Гѡрѣ де лѡш шн жѡ декарѣ ѡл ѡшѡ , чѡне ѡсте че
 ла че стѣ ѡпѡтрѡка лѡн пенѡтрѡ кѡче ѡл вѡрѡте
 ѡл ѡл шн фѡкѡлѣ . Пенѡтрѡ ѡчѡѡа спрѣ ѡл
 ѡмѡ сѡргѡнпѣ , шн доженнѡдѡмѡ ѡм ѡсѡпѣ грн
 жѡ де ѡл спрѣ ѡлѡста . Де кѡтрѡтѣ фѡца лѡн
 стѡмѡпрѣ сѡргѡнпѣкѡ , бѡн сокопн , шн мѡвѡю
 ѡфрѡкошѡ де кѡтрѡтѣ ѡл . Шн дѡнѡлѡ ѡл
 мѡлѡтѡ ннѡма мѡб , шн апѡтѡ цѡпѡрѡлѡ ѡл сѡ
 рѡнпѣ спрѣ мѡне . Пенѡтрѡ кѡнѡмѡ шѣлѣ
 кѡмѡкѡ бенн мѡе ѡпѡнѡѡрѡѣ , шн фѡца мѡб сѡлѡ
 ѡкопернпѣ негѡрѣ .

1. Și răspunzînd Iov, zise:
2. „Și dară știu că den mîna mea muștrarea mea iaste și mîna lui grea să făcu preste suspinul meu.
3. Cine, oare, ar ști că aș afla pre dînsul și aș veni la săvîrșit?
4. Zicere-aș și mie judecată și gura mea voiu împlăa de muștrăa.
5. Și aș conoaște leacurile carele îmi va grăi și de aș simți pre cine-mi va spune.
6. Și de va veni asupra-mi cu multă vîrtute, și apoi cu înfricoșarea nu-mi va isprăvi.
7. Pentru că adevărul și muștrarea de la el iaste, și să scoață la săvîrșit judecata mea.
8. Pentru că la cêle dentîiu voiu mêrge și încă nu voiu mai fi; dară cêle de apoi, ce știu?
9. În stînga făcînd el, și nu m-am ținut. Mă va cuprinde cu direapta, și nu voiu vedea.
10. Pentru că știu acum calea mea, alesu-m-au ca aurul.
11. Și voiu ieși întru poruncile lui, pentru că căile lui am păzit și nu mă voiu abate den poruncile lui.
12. Și nu mă voiu petrece, și în sînul meu am ascuns graiurile lui.
13. Iară de au și judecat el așa, cine iaste cela ce stă împotriva lui? Pentru că ce au vrut el, au și făcut.
14. Pentru acêea spre el am sîrguit. Și dojenindu-mă, am avut grijă de el spre aceasta.
15. De cătră fața lui să mă preasîrguiască, voiu socoti și mă voiu înfricoșa de cătră el.
16. Și Domnul au muiat inima mea și Atotțitiuriul au sîrguit spre mine.
17. Pentru că n-am știut că-mi va veni mie întunêrec și fața mea o au acoperit negură.

Cap 24

КѦ ПѦ КДѦ
 и пенѡтрѡ кѡче прѣ дѡнѡлѡ нѡлѡл грѡшн
 чѡсѡрѡле . Гѡрѣ чѡн некреднѡчѡшн хо
 тѡрѡлѡ ѡл ковѡршнпѣ , пѡрѡма кѡ пѡѡѡ
 рѡлѡ жѡфѡнѡнѡ . Дѡнѡлѡ стѡрѡкѡ
 лѡн ѡл ѡлѡпѣ , шн блѡка вѡрѡвѡн прѣ
 карѣ ѡл вѡрѡвѡнпѣ . ѡвѡтѡрѣ прѣ чѡн не
 пѡлпнѡчѡшѡ , деѡ кѡлѣ чѡ днрѡѡптѣ , шн кѡ тѡ
 пѡлѡ сѡл ѡкѡнѡсѡ чѡн блѡжнѡ ѡн пѡмѡжнпѡлѡ .
 Шн нѡпѡвѡнрѣ каннѡце мѡгѡрн ѡцѡрннѣ (пенѡтрѡ
 мѡне) ѡшнѡдѡ ѡлѡсѡрѣ рѡнѡлѡлѣ стѣ ѡлѡлѡчн лѡрѣ
 пѡжнѡѣ лѡ чѡн мѡн пннѡрн . Чѡрннѣ мѡн на
 нѡпѣ де вѡрѣме , неѡнѡдѡ лѡрѣ , ѡл сѡчѡрѡпѣ ,
 шн чѡн непѡлпнѡчѡшн бѡнѡе некѡрѡцнѡлѡрѣ фѡрѣ
 внѡѡѡрѣ шн не мѡжнѡкѡцн ѡл ѡлѡкѡрѡт . Шн прѣ
 мѡлѡцн гѡлн ѡл ѡдѡрѡмнпѣ фѡрѣ де хѡннѡ , шн ѡ
 вѡрѡкѡмннпѣ сѡфлѡпѡлѡн ѡсѡрѣ ѡл ѡлѡпѣ .
 Де кѡтрѡтѣ рѡжѡрѡле мѡнѡцнѡлѡрѣ стѣ ѡѡмѡзѡскѡ не ѡ
 вѡнѡдѡ ѡн ѡкоперѡмѡжнпѣ кѡ пѡлѡпѣ сѡл ѡвѡрѡкѡлѡ .
 ѡл хѡрѡпнпѣ прѣ чѡлѡ сѡрѡлѡмѡнѡ дѡла цѡжѡѣ , шн
 прѣ чѡлѡ кѡсѡлѣ лѡлѡ сѡернпѣ . Шн прѣ чѡн
 гѡлн ѡл ѡдѡрѡмнпѣ кѡ стѡрѡмѡѡлѡпѣ , шн пѡжнѡѣ
 чѡлѡрѣ фѡлѡмѡжнѡ ѡл ѡлѡпѣ . ѡспѡрнѡмѡѡрн
 кѡспѡрѡмѡѡлѡпѣ ѡл пѡжнѡнпѣ , шн кѡлѣ днрѡѡ
 цнѡлѡрѣ нѡлѡ шѣлѣ . Кѡрѡнѣ деѡ чѡпѡпѣ , шн

1. Și pentru căce pre Domnul nu l-au greșit ceasurile,
2. Iară cei necredincioși hotarul au covîrșit, turma cu păstoriul jăfuiund?
3. Asinul săracului au luat și vaca văduvei pre carea au văduvit.
4. Abătură pre cei neputincioși den calea cea direaptă și cu totul s-au ascunsu cei blînzi ai pămîntului.
5. Și să istoviră ca niște măgari în țarină, (pentru mine) ieșind a lor rînduială; să îndulci lor pîinea, la cei mai tineri.
6. Țarină mai nainte de vrême, nefiind a lor au secerat. Și cei neputincioși viile necuraților fără simbrie și nemîncăți au lucrat.
7. Și pre mulți goli au adormit fără de haine și îmbrăcămintea sufletului lor au luat.
8. De cătră rîurile munților să umezescu, neavînd ei acoperemînt, cu piatră s-au îmbrăcat.
9. Au hrăpit pre cel suruman de la țîță și pre cel căzut l-au smerit.
10. Și pre cei goli au adormit cu strîmbătate și pîinea celor flămînzi au luat.
11. În strimturi cu strîmbătate au pîndit și calea direpților n-au știut.
12. Cari¹⁴ den cetate și /

Ms. 45, p. 434

Cap 23

1. Și răspunzînd Iov, zise:
2. „Și dară știu că den- [434/1] tru mîna mea mustrarea mea iaste și mîna lui grea să făcu preste suspinul meu.
3. Și cine, oare, are ști că aș afla pre îns și aș veni la săvîrșit?
4. Zicere-aș și mie județ și gura mea voi împla de muștrări.
5. Ș-aș⁶⁹ cunoaște leacurile carele-mi va grăi și de aș simți pre cine-mi va spune,
6. Și de va veni asupra-mi cu multă vîrte, și apoi cu înfricoșirea nu-mi va isprăvi.
7. Pentru că adevărul și mustrarea — de la el, și să scoață la săvîrșit județul meu.
8. Pentru că la cêle dentîi voi mîrge și încă nu voi mai fi; dară cêle de apoi ce știu?
9. În sînga făcînd el, și n-am ținut; mă va cuprinde cu dreapta, și nu voi vedea.
10. Pentru că știu acum calea mea, alesu-m-au ca aurul.
11. Și voi ieși întru porîncele lui, pentru că căile lui am păzit și nu mă voi abate dentru porîncele lui.
12. Și nu voi trêce, și în sînul meu am ascuns graiurile lui.
13. Iară de au judecat și el așea, cine iaste cela ce au grăit împotriva lui? Pentru că carea au vrut el, [Acêea]⁷⁰ au și făcut.
14. Pentru acêea preste el am sîrguit, și dojenindu-mă, am grijit lui spre aceasta.
15. De cătră fața lui să mă preasîrguiesc, să socotesc și mă voi înfricoșa de cătră el.
16. Și Domnul au muiat inima mea și cel Întrutoțitor au sîrguit pre mine.
17. Pentru că n-am știut că-mi va veni mie întunêrec și fața mea au acoperitu-o negură.

Cap 24

1. Și pentru căci⁷¹ Domnul nu l-au scăpat ceasurile,
2. Iară cei necredincioși hotarul au covîrșit, turma cu păstorul jecuind?
3. Jugul sărăimanilor au luat și vaca văduii pre carea au văduit.
4. Abătura pre cei neputincioși dentru calea cea dreaptă [și] cu totul s-au ascunsu cei blîndzi ai pămîntului.
5. Și să istoviră ca niște măgari întru țarină, [pentru mine] ieșînd a lor faptă; îndulci-să lor pîinea, la cei mai tineri.
6. Țarină mai nainte de vrême nefîind a lor l-au⁷² secerat; și cei neputincioși viile necuraților fără simbrie și nemîncăți au lucrat.
7. Și pre mulți goli au adormit fără de haine și îmbrăcămîntea sufletului lor au luat.
8. De cătră ruărîturile munților să umegesc pentru că nu au ei acoperemînt, cu piatră s-au îmbrăcat.
9. Au jefuit pre cel sărăiman de cătră țîță și pre cel căzut l-au smerit.
10. Și pre cei goli i-au adormit cu strîmbă- [434/2] tate și acelor flămîndzi pîinea au luat-o.
11. În strîmbături cu strîmbul au leșuit și calea dreptilor n-au știut.
12. Carii dentru cetate

Ms. 4389, p. 529-530

Cap 23

1. Iară Iov răspunse și zise:
2. „Știu că den mîinile mèle iaste mustrarea mea și mîna lui cea grea au fost pre suspinarea mea.¹⁹⁵
3. Dară cine știe că l-aș afla și aș veni la sfîrșit?
4. Zice-voiu mie judecată și gura mea o voiu umplea de muștrăciune.
5. Și voiu prîcêpe vindecarea carea mi-au zis și voiu simți ce-mi va spune.¹⁹⁶
6. Și de va veni asupra-mi cu putere mare, iar apoi nu mă va îngrozi.
7. Că adevărîța și mustrarea iaste de la dînsul și va scoate pînă la sfîrșit judecata mea.
8. Că voiu mîrge la cea dentîi și încă nu sînt; iar la cea de apoi ce știu?
9. Făcînd el sînga, n-am înțeles, pune-va dreapta și nu voiu vedea.¹⁹⁷
10. Că calea mea o știe și m-au ispitit ca pre niște aur.
11. Și voiu ieși întru poruncile lui, că am păzit căile lui. [12] Și de poruncile¹⁹⁸ lui nu mă voiu da în laturi,
12. Nici le voiu călca. Că cuvintele lui le-am păzit în sînul meu.
13. Că, măcară de au și judecat el însuși așa, dară cine iaste să grăiască împotriva lui? Cêle ce au vrut el sîngur, acêlea au și făcut.¹⁹⁹
14. Pentru-acêea m-am silit spre dînsul și, dojînindu-mă de aceasta, de dînsul mă grijăsc.
15. De atîtea ale lui mă voiu nevoi și voiu căuta și mă voiu tême de dînsul.
16. Domnul au muiat inima mea, cel Atotțitorul m-au îndemnat.
17. Că n-am văzut că au venit pre mine întunêrecul și înaintea fêței mèle se-au acoperit cu negură.

Cap 24

1. Pentru ce se-au ascuns ceasurile de cătră Domnul
2. [1] Și cei necredincioși au trecut hotarale, [2] ²⁰⁰]ăfuiind turma cu păstorul?
3. Și trăgătorul²⁰¹ celui sărac l-au luat și boul văduvei se-au zălojit.
4. Și au abătut pre cei slabi den calea celui drept și cei blînzii ai pămîntului se-au ascuns denpreună.
5. Fost-au ca niște măgari la cîmpurile pămîntului, carii ies den rînduiala lor mai vîrtos decît mine, biruit-au pîinea lor întru cei tineri.
6. Cîmpul l-au [530/1] secerat mai nainte de vrême lui și cei fără de putere²⁰² au lucrat viile celor necredincioși, fără de plată și fără de bucate.²⁰³
7. Mulți au dormit goli, fără de haine, și le-au luat îmbrăcămîntele sufletelor.
8. Udatu-se-au de picăturile munților și, pentru căci n-au avut cu ce se acoperi, se-au îmbrăcat cu piatră.
9. Zmicit-au pre cel sărac de la țîță și pre cel căzut l-au smerit.
10. Și pre cei goli i-au adormit fără de dreptate și au luat pîinea celor flămînzii.
11. În strimtori au trecut fără de dreptate și calea cea dreaptă n-au știut.
12. Ceia ce au fost goniți de pren cetățile

Versiunea modernă

Capitolul 23

1. Iar Iov, răspunzînd, zise:
2. „Știu prea bine că apărarea mea nu îmi este la îndemînă, iar mîna [Domnului] a ajuns povara suspinului meu.
3. Cine știe dacă l-aș putea afla și să ajung la un sfîrșit [al acestor lucruri]?
4. Atunci mi-aș grăi singur pricina, iar gura mi s-ar umple cu dojeni.
5. Aș cunoaște cele pe care mi le va grăi, aș simți cele pe care mi le va istorisi.
6. Și dacă ar veni asupra mea cu putere, nu-și va folosi amenințarea împotriva mea,
7. Deoarece adevărul și mustrarea sînt de la el și va duce la bun sfîrșit judecata mea.
8. Fiîndcă, de voi merge către cele dentîi, nu voi mai fi, iar despre cele din urmă ce cunosc eu?
9. Dacă a săvîrșit ceva la sînga, nu am prins de veste, dacă s-a întors spre dreapta, nu am văzut.
10. Fiîndcă acum îmi cunosc acum calea, de vreme ce m-a încercat ca pe aur.
11. Ci voi merge potrivit poruncilor lui, fiîndcă am păzit căile sale și nu mă voi abate de la poruncile lui.
12. Pe care nu le voi încălca, fiîndcă am ascuns cuvintele lui în sîn.
13. Dacă el a judecat astfel, cine este acela care i se poate împotrivi? Pentru că el a voit și el a săvîrșit.
14. Pentru aceea, am năzuit către dînsul și, după ce m-a dojenit, am luat aminte la el.
15. De aceea, voi fi cu multă grijă și luare aminte înaintea feței sale, voi cugeta și mă voi cutremura de el.
16. Iar Domnul a înmuat inima mea și Atotputernicul a luat aminte asupra mea.
17. Căci nu am știut că va veni asupra mea întunericul și bezna îmi va învălui chipul.
1. De ce timpurile au fost ascunse față de Domnul,
2. Iar cei necuvioși au trecut hotarele și au răpit turma împreună cu păstorul?
3. Au luat asinul orfanului și au zălogit boul văduvei.
4. Au abătut pe cei neputincioși de la calea dreptății, iar cei blînzi ai pămîntului s-au ascuns împreună.
5. Și ei s-au îndepărtat precum asinii pe cîmp, au venit asupra mea după obiceiul lor; îndulcitu-s-a pîinea pentru tinerii lor.
6. Ogorul care nu este al lor l-au secerat mai înainte de vreme, iar cei neputincioși au lucrat viile fără plată și fără mîncare.
7. Și pe mulți i-au făcut să doarmă goi, lipsiți de haine, iar veșmintul sufletului lor l-au luat.
8. Erau umeziți de roua munților și, neavînd adăpost, au îmbrățișat stîncă.
9. L-au răpit pe orfan de la sîn și pe cel căzut l-au smerit.
10. Pe nedrept i-au făcut pe alții să adoarmă goi, iar fărîma celui flămînd au răpit-o.
11. Au pîndit cu nedreptate în locuri înguste și nu au cunoscut cărarea dreptilor.
12. Care au fost izgoniți din cetățile

Ms. 45, p. 434-435

și casele lor s-au izgonit și sufletul pruncilor au suspinat tare, și el pentru căci acestora socoteală n-au făcut?

13. Pre pământ fiind ei, și n-au cunoscut; și calea dreptății n-au fost știind, nici cărările lor au îmblat.

14. Și cunoscînd lucrurile lor, i-au dat pre înși la întunerec; și noaptea va fi ca un fur.

15. Și ochii precurvariului au păzit întunerecul, zicînd: «Nu mă va lua aminte mai nainte ochiul!» Și ascundere fetei am pus.

16. Săpat-au întru întunerec casă; dzua au pecetluit pre sine și⁷³ n-au cunoscut lumina.

17. Căci totodată dimineața — lor umbră de moarte, căci va cunoaște turburările umbrii morții.

18. Mai ușor iaste preste fața apei; blasteme-să partea lor pre pământ și să ivască oasele lor pre pământ uscate.

19. Și îmbrățișarea sărăimilor au jefuit. După acêea să pomeni a lor păcatul,

20. Și ca o ceață a roaăi nevăzută s-au făcut. Și să deade lui carele au pofit⁷⁴, și să zdrobască tot strîmbul, atocma cu un lemnu nevindecat.

21. Și pre stearpă nu bine au făcut, și muierea n-au miluit,

22. Și cu minie au surpat pre cei neputincioși și sculîndu-să dară, nu va crede asupra vieții lui.

23. Bolnăvind, nu nădăduiască să să însănoșește, ce va cădea cu boală,

24. Pentru că pre mulți i-au rănit. Înălțarea lui să vesteji ca o negură întru căldură sau ca un spic de la trestie de sine fiind căzut.

25. Iară de nu, cine iaste cela ce dzise că minciuni dzic și va pune întru nimic cuvintele mele?⁷⁵

Cap 25

1. Și răspunzînd Valdad safhitul, dzise:

2. „Ce-i dară? Pocinoc au frică de la el, cela ce face toată [lumea]⁷⁵ cu cel înalt?

3. Pentru că au neștine va socoti că va fi dălungare la țilhari? Pre carii nu vor veni aleșurile de la el?

4. Pentru că cum va fi drept pămîntean înaintea Domnului? Sau cine, oare, ară curății pre sine, născutul muierei?

5. Dă va porînci lunii, nu va lumina; și stêlele nu-s curate înaintea lui.

6. Și lasă, omul iaste putrejuie și fiul omului, viêrme!⁷⁶ [435/1]

Cap 26⁷⁶

1. Și răspunzînd Iov, dzise:

2. „Cui te alături, au cui vei să ajuți? Carea-i, nu la carele iaste multă vîrtute și la carele braț tare iaste?

3. Cu carele te-ai sfătuit împreună? Nu la carele-i toată învățătura?

4. [3] Cui va urma? Nu la carele-i mai mare putere? Cui ai spus cuvinte? Și suflarea a cui iaste, cêea ce au ieșit dentru tine?

5. Au doară uriași să vor apleca dedesuptul apei și vecinilor ei?

6. Gol — iadul de⁷⁷ înaintea

Ms. 4389, p. 530

și de pren casele lor și sufletele coconilor suspina tare. [13] Dară el căci n-au făcut acestora cercetare?

13. Că ei fiind pre pământ, n-au priceput, și calea celui drept n-au știut, nici după cărările lui n-au umblat.

14. Iar pricepînd faptele lor, i-au dat întru întunerec și noaptea va fi ca un fur.

15. Ochiul precurvariului au păzit întunerecul, zicînd: «Nu mă va vedea ochiul!» Și au pus acoperemînt fetei-și.

16. Săpat-au case întru întunerec; zioa se-au pecetluit și n-au cunoscut lumina.

17. Că umbra morții le iaste dimineața denpreună, că aceasta mă va cunoaște a fi umbra morții.

18. Ușor iaste pre fața apei; blestată să fie partea lor pre pământ; să se ivească sădirea lor pre pământ — parte uscată.

19. Că cela ce au jăfuit pre cei săraci, iar apoi lui i se-au adus aminte păcatul,

20. [19] Și au pierit ca ceața de roaoă. [20] Plată să fie lui ce au făcut și tot cel nedrept să fie sfărîmat ca un lemn fără de vindecare.

21. Că cei stêrpe nu i-au făcut bine și muierele²⁰⁴ nu le-au miluit.

22. Și pre cei neputîncici i-au întors cu urgie. Pentr-acêea, nu va crede spre viața sa.

23. Și cînd va boli, să nu i se dea a se vindeca, ce să cază în boală,

24. Că a mulți au făcut rău înălțimea lui. [25] Ce să se vestejască ca niște verdețe în căldura lui, sau ca un spic să cază însuși den stebă²⁰⁵.

25. Iar de nu, cine iaste să zică că mințu și să puie cuvintele mele ca o nimică?²⁰⁶

Cap 25

1. Iară Valdad savhetînul, răspunzînd, zise:

2. „Dară ce iaste? Că cuvîntul cel dentru sau frica de la dînsul iaste, cela ce face toate întru cêle de sus²⁰⁶?

3. Nimini să nu gîndească că iaste tragerea²⁰⁷ celor iscușiți spre cinevași carea să nu fie venit mutarea lui?

4. Dară cum va fi omul îndi- [530/2] reptat înaintea lui Dumnezeu? Sau cum se va curății cel născut den muiere?

5. Deaca porîncêste lunii și nu răsare și stêlele nu sînt curate înaintea lui,

6. Dară cu cît mai mult omul putred și feciorul omului, viêrme!²⁰⁸

Cap 26

1. Iară Iov, răspunzînd, zise:

2. „Pre cine iubești? Sau cui vei să ajuți? Au doară nu celuia ce are tîrire multă? Au doară nu celuia ce are²⁰⁸ braț vîrtos²⁰⁹?

3. Pre cine vei să sfătuești, au doară nu pre cela ce are înțelepciune multă?

4. Sau pre a cui urmă vei să mergi, au nu după a celuia ce are putere multă? Cui ai spus graiure? Și suflarea carea iêse den tine a cui iaste²¹⁰?

5. Cînd se vor hrăni uriașii supt doaoă soții²¹¹ de ale lor?

6. Gol iaste iadul înaintea

Versiunea modernă

și din casele lor, în vreme ce sufletul pruncilor striga tare; pentru ce nu le-a cerut socoteală acestora,

13. Cîtă vreme au fost pe pământ? Și ei nu au cunoscut calea dreptății nici nu au știut cărarea ei.

14. Însă cunoscînd faptele lor i-a dat pradă întunericii și noaptea va fi ca un fur.

15. Și ochiul adulterinului păzește întunericii, spunînd: «Nu mă va zări nici un ochi.» Și își pune un acoperemînt peste chip.

16. Au săpat case în întuneric, ziua le-au pecetluit, nu au cunoscut lumina.

17. Pentru că zorii sînt pentru ei asemenea umbrei morții, deoarece au cunoscut tulburările umbrei morții.

18. Ușor este el peste fața apei, partea lui pe pământ va fi blestată, iar oasele lui uscate să se arate pe pământ,

19. Fiindcă a răpit snopul orfanului. Păcatul său va fi pomenit.

20. A ajuns asemenea ceții înrouate și de nepătruns. Să i se răsplătească după cele pe care le-a făptuit, orice nedrept să fie zdrobit ca lemnul cel putrezit.

21. Căci nu i-a făcut bine celei sterpe, iar pe femeia cea neputincioasă nu a miluit-o.

22. Și omul în minia sa a doborît pe cel neputincios, de aceea, ridicîndu-se, nu va fi încredințat de viața sa.

23. Cînd va fi ajuns neputincios, nu va nădăjdui tîmăduirea, ci va cădea în boală.

24. Căci înălțarea lui a vătămât pe mulți și el s-a ofilit ca o nalbă în arșiță, ori ca un spic ce cade singur din pai.

25. Iar dacă nu este așa, cine va spune că grăiesc minciună și va face de nimic spusurile mele?²⁰⁴

Capitolul 25

1. Răspunzînd Baldad Safhitul, spuse:

2. „Prin urmare, ce este pilda sau teama care sînt de le el, cel ce face toate lucrurile în înalt?

3. Căci să nu creadă nimeni că jefuitoarii ar avea vreun răgaz; și asupra cui nu se vor abate cursele lor?

4. Pentru că în ce fel va fi muritorul drept înaintea lui Dumnezeu, sau cum se va curății pe sine cel născut din femeie?

5. Dacă va porunci lunii, aceasta nu va mai răsări, iar stêlele însele nu sînt curate înaintea lui.

6. Cu cît mai mult omul care este putreziciune, sau fiul omului care este un vierme?²⁰⁴

Capitolul 26

1. Răspunzînd Iov, a grăit:

2. „Cui te alături, sau cui ai de gînd să-i vii în ajutor? Oare nu celui ce are multă putere și celui care are un braț puternic?

3. Cu cine te vei sfătui? Oare nu cu cel ce are toată înțelepciunea? Cui vei urma? Nu celui cu cea mai mare putere?

4. Pe cine ai vestit cu vorbele tale? Iar suflarea care iese din tine a cui este?

5. Oare uriașii se vor naște sub apă și printre cei ce sălășluiesc acolo cu ei?

6. Locuința morților este goală înaintea

лѣн, ши нѣ жѣсте жѣбѣлнѣтѣрѣ пѣрѣзѣрѣн лѣн .
 151 жѣпннѣнѣдо крѣкѣцѣлѣ прѣсте немнѣнѣ, спѣнѣзѣ
 н рѣнѣдо пѣмжнѣлѣ прѣсте немнѣнѣ . Легж
 нѣдо кѣпа жѣпѣлѣ нѣрѣн лѣн, ши нѣлѣ рѣжѣратѣ, нѣсѣ
 152 рѣлѣ дѣдѣсѣпѣлѣ лѣн . Чѣла чѣцѣнѣ сѣбрѣ
 зѣлѣ сѣаѣнѣлѣн, жѣпннѣжѣдѣ прѣсте сѣлѣ нѣрѣ лѣ .
 153 Порѣнѣка лѣлѣголнѣлѣсѣ прѣсте фѣяца кѣпѣн, пѣнѣнѣ
 лѣстѣжѣшнѣрѣ лѣмнѣнѣн, кѣл жѣпѣлѣнѣрѣкѣлѣ
 154 Шн стѣлѣпѣн чѣрѣлѣн сѣлѣ жѣпннѣсѣ, ши стѣмн
 бѣ нѣнѣрѣ дѣчѣрѣпѣрѣ лѣн . Кѣлѣпѣрѣлѣпѣтѣ лѣпѣ
 пѣлнѣтѣ мѣрѣтѣ, ши кѣлѣ пѣнѣнѣца лѣ лѣшѣрѣнѣлѣтѣ, кн
 155 пѣсѣлѣ . Шн жѣлѣнѣпѣрѣнѣлѣ чѣрѣлѣн пѣмѣлѣсѣ
 дѣсѣлѣ, ши кѣлѣпѣрѣнѣка лѣ сѣмѣрѣжѣтѣ, прѣ шѣрѣпѣлѣ
 156 чѣлѣ бнѣкѣлѣнѣ . Іѣпѣтѣ лѣчѣлѣсѣ пѣрѣнѣлѣсѣ кѣнѣ
 лѣн ши прѣоѣмѣзѣла кѣлѣкѣнѣлѣлѣн бѣмѣ лѣлѣн жѣ
 157 пѣрѣлѣ, ши пѣрѣрѣлѣ трѣрѣнѣпѣлѣлѣн лѣн чннѣсѣ
 кѣнѣдѣ сѣла фѣчѣ .

К А П ? К З

158 Кѣпѣ лѣдѣсѣжнѣдѣ ісѣсѣо жннѣсѣ кѣ кѣ
 бжнѣтѣ жѣнѣнѣтѣ . Кѣлѣ дѣмѣзѣлѣ кѣрѣ
 159 лѣ лѣшѣ мѣлѣ жѣдѣкѣлѣпѣтѣ, ши чѣлѣ жѣпѣрѣ
 г пѣпѣтѣ цнѣнѣпѣрѣчѣ мѣлѣлѣмѣрѣжѣтѣ сѣлѣлѣпѣтѣ
 мѣлѣ . Іѣшѣ жѣкѣ сѣлѣлѣрѣтѣ мѣлѣ фѣнѣдѣ
 160 жѣлѣлѣнѣпѣрѣ, ши дѣлѣлѣ дѣмнѣзѣлѣсѣ чѣлѣ чѣсѣ сѣлѣлѣ
 жѣ мѣлѣ жѣнѣсѣ . Кѣстѣнѣлѣ трѣрѣнѣкѣсѣ сѣлѣзѣлѣ мѣлѣ
 161 фѣпѣрѣдѣлѣлѣчѣ, ннчн сѣлѣлѣпѣлѣ мѣлѣсѣ вѣ чѣрѣчѣтѣлѣ нѣ
 е днѣрѣпѣтѣчн . Нѣлѣмѣ фѣлѣ мѣлѣ дѣрѣсѣлѣлѣ прѣ бѣнѣ
 162 днѣрѣпѣцн, пѣнѣтѣ кѣжнѣдѣ бѣнѣ мѣрнѣ, пѣлѣпѣрѣлѣ кѣ нѣ
 сѣнѣмѣлѣ нѣрѣлѣлѣпѣлѣтѣ мѣлѣ . Шн лѣ днѣрѣпѣ
 163 пѣлѣпѣ лѣжнѣдѣ лѣмнѣнѣтѣ жѣсѣ нѣлѣмѣ жѣпѣнѣтѣ жѣнѣн
 пѣ пѣнѣпѣрѣлѣ кѣ нѣ цнѣлѣ жѣпѣрѣлѣ мннѣ фѣрѣтѣ дѣсѣкѣлѣ
 164 лѣфѣчѣ . Іѣсѣтѣ нѣлѣ чѣ фѣлѣсѣ вѣрѣжѣмѣлѣшнѣ мѣлѣн кѣ
 жѣрѣпѣрѣтѣ чѣлѣрѣ нѣкѣрѣднѣчѣшнѣ, ши чѣнѣ чѣсѣтѣрѣднѣсѣ
 165 лѣсѣлѣпѣрѣ мѣлѣ кѣпѣрнѣрѣтѣ чѣлѣрѣ фѣрѣтѣ дѣлѣчѣмѣ . Шн
 кѣрѣтѣ жѣсѣтѣ нѣлѣжѣлѣдѣ чѣлѣлѣн нѣкѣлѣрѣпѣтѣ, кѣчнѣ лѣтѣ
 166 кѣмѣлѣчѣ нѣлѣдѣжѣдѣнѣдѣ прѣ дѣмнѣлѣ сѣлѣрѣ жѣпѣлѣн
 жѣ сѣлѣлѣ жѣлѣ рѣлѣ лѣн вѣлѣсѣлѣлѣтѣ дѣмнѣзѣлѣ сѣлѣ
 167 бѣннѣнѣдѣ лѣн нѣпѣсѣ . Іѣлѣ рѣсѣсѣ жѣдѣрѣзѣннѣрѣ
 жѣнѣннѣпѣтѣ лѣн, сѣлѣ кѣлѣжнѣдѣ лѣрѣкѣмѣлѣ елѣ вѣлѣсѣлѣ
 168 пѣлѣ лѣн . Чѣлѣ жѣрѣтѣ бѣоѣ пѣкѣсѣннѣ бѣлѣсѣ чѣсѣсѣтѣ
 жѣмѣжнѣ дѣмнѣлѣлѣн, чѣлѣчѣсѣ жѣнѣтѣ лѣлѣпѣпѣтѣ цнѣнѣ
 169 рѣлѣ нѣлѣбѣоѣ мѣнѣцнѣ . Іѣпѣтѣ пѣоцнѣ цнѣнѣ кѣчѣ дѣ
 г шѣлѣрѣпѣ жѣпѣрѣлѣ дѣшѣлѣрѣтѣ пѣлѣнѣцѣ . Іѣчѣсѣтѣ елѣ пѣлѣ
 пѣтѣ сѣмѣлѣлѣн нѣкѣрѣднѣчѣсѣ дѣлѣлѣ дѣмнѣлѣ, ши лѣгоннѣ
 170 снѣпѣлѣ снѣлннѣчнѣлѣрѣ бѣлѣбѣннѣ дѣлѣлѣ лѣпѣпѣтѣ цнѣнѣпѣрѣлѣ прѣ
 жѣ сѣпѣ елѣ . Іѣлѣрѣтѣ дѣсѣсѣбѣрѣ фѣчѣ мѣлѣлѣцнѣ фнѣнѣлѣрѣлѣ
 171 кѣлѣнѣгѣлѣрѣ вѣрѣфнѣ, жѣрѣтѣ дѣсѣсѣбѣрѣ ши жѣсѣтѣрѣвѣпѣтѣ бѣрѣ
 бѣ чѣлѣрѣ . Іѣлѣрѣтѣ чѣлѣ чѣ трѣрѣсѣсѣ лѣн кѣлѣ мѣлѣрѣпѣтѣ бѣ
 мѣрнѣ, ши бѣлѣдѣбѣлѣ лѣрѣ ннѣмѣнѣтѣ нѣлѣсѣбѣрѣ мѣлѣлѣн .
 172 Дѣбѣлѣ дѣлѣнѣкѣ пѣмжнѣпѣлѣлѣ лѣрѣцнѣпѣлѣлѣ, ши пѣоцнѣ
 173 мѣлѣ кѣлѣ лѣлѣлѣлѣ бѣгѣпнѣ лѣлѣрѣлѣ . Іѣчѣсѣтѣ пѣ
 пѣ днѣрѣпѣцнѣ лѣсѣбѣрѣ кѣрѣлѣлѣ, ши сѣлѣнѣ лѣн чѣнѣ лѣдѣ
 174 вѣлѣрѣлѣцнѣ бѣрѣ цнѣнѣ . Шн сѣлѣ нѣсѣбѣнѣ кѣлѣя лѣлѣн
 кѣннѣчѣ мѣлѣнѣ, ши кѣннѣчѣ пѣлѣнѣжнѣ чѣлѣчѣ лѣлѣ
 175 пѣлѣжнѣпѣтѣ . Бѣгѣлѣлѣлѣ лѣлѣрѣмнѣкѣ ши нѣлѣкѣ мѣнѣлѣ
 176 дѣлѣсѣлѣ, сѣлѣнѣ лѣн лѣлѣ дѣсѣкнѣсѣ ши нѣлѣ жѣсѣтѣ
 177 Тнпннѣнѣрѣ прѣ елѣ кѣлѣ лѣпѣ дѣлѣрѣлѣлѣ, ши кѣлѣ нѣлѣпѣ
 178 пѣ лѣлѣ лѣлѣпѣ прѣ елѣ нѣгѣлѣрѣ . Шнлѣ бѣлѣлѣ прѣ
 179 елѣлѣ рѣсѣрѣ ши сѣлѣлѣ дѣлѣчѣ, ши лѣ бѣжнѣпѣлѣрѣ прѣ елѣ

- lui și nu iaste învălitoră pierzării lui.
- 7. Întinzind crivețul preste nemică, spînzurînd pămîntul preste nemică;
- 8. Legînd apa întru norii lui, și n-au rîurat norul dedesuptul lui.
- 9. Cea ce ține obrazul scaunului, întinzînd preste el norul lui.
- 10. Porunca au golitu-o preste fața apei pînă la săvîrșirea luminii cu întunérecul.
- 11. Și stîlpîi ceriului se-au întins și să minunară de certarea lui.
- 12. Cu vîrtutea au potolit marea și cu știința au așternut chîtosul.
- 13. Și încuitorile ceriului tîmu-se de el și cu porunca au omorît pre șarpele cel viclean.
- 14. Iată, acêstea-s părțile căii lui și pre umezala cuvîntului vom auzi întru el. Și țăriiia trăsnetului lui, cine știe cînd o va face? "

Cap 27

- 1. Și încă adăogînd Iov, zise cu cuvînt înainte:
- 2. „Viu Dumnezău, carele așa m-au judecat, și cel Întrutotțiiitoriu, ce mi-au amărît sufletul meu.
- 3. Așa încă suflarea mea fiind înlăuntru și duhul dumnezăiesc, cel ce să află mie în nas,
- 4. Ca să nu grăiască buzele mîle fărădelége, nici sufletul meu va cerceta nedireptăți!
- 5. Nu-mi fie mie a răspunde pre voi direpți, pînă cînd voiu muri, pentru că nu-mi voiu schimba nerăutatea mea.
- 6. Și la direptate luînd aminte, însă nu mă împing înainte, pentru că nu știu întru mine fără de cale a face.
- 7. Însă nu, ce fie vrăjmașii miei ca surparea celor necredincioși și cei ce să rîdică asupra mea, ca pierirea celor fără de lege.
- 8. Și carea iaste nădêjdea celui necurat, căci lăcomêște? Nădejuînd pre Domnul, oare mîntui-se-va?
- 9. Au ruga lui va asculta Dumnezău? Sau venînd lui nevoie,
- 10. Au are vreo îndrăznire înaintea lui? Sau ca cînd ar chema el, va asculta lui?
- 11. Ce, dară, voiu povesti voao ce iaste în mîna Domnului; cêlce ce sînt la Atotțiiitoriu nu voiu minți.
- 12. Iată, toți știți că deșarte întru deșarte puneți.
- 13. Aceasta e partea omului necredincios de la Domnul. Și agonisita silnicilor va veni de la Atotțiiitoriu preste ei.
- 14. Iară de se vor face mulți fiii lor, la jungîhere vor fi. Iară de se vor și îmbărbăta, vor cêre.
- 15. Iară ceia ce trăiesc lui cu moarte vor muri; și văduvele lor nimenea nu le vor milui.
- 16. De va aduna ca pămîntul argintul și tocma cu lutul va găti aurul,
- 17. Acêstea toate direpții le vor cruța și banii lui cei adevărați vor ținea.
- 18. Și să istovi casa lui ca niște molii și ca niște paianjini cêlce ce au păzit.
- 19. Bogatul adormi-va și nu va mai adaoge; ochii lui au deșchis, și nu iaste.
- 20. Timpinară pre el ca apa durorile și cu noapte l-au luat pre el negura.
- 21. Și-l va lua pre el arsura și se va duce, și-l va vîntura pre el /

Ms. 45, p. 435

lui și nu iaste învălătură pieririi [lui].

7. Întinzînd crivățul preste nimic, spîndzurînd pămîntul preste nimic;

8. Leagînd apa întru norii lui, și n-au răurat norul dedesuptul lui.

9. Cea ce ține obrazul scaunului, întinzînd preste el norul lui.

10. Porînca au golitu-o preste fața apei pînă la săvîrșirea luminei cu întunerecul.

11. Și stîlpîi ceriului s-au întinsu și să întristară de cătră strîștea lui.

12. Cu virtute au potolit maarea și cu știință au așternut chitosul⁷⁸.

13. Și încuieturile ceriului temú-să de el și cu porînca au omorît pre bălaurul cel viclean.

14. Iată, acéstea părți ale căii lui și pre umázala cuvîntului vom audzi într-u el. Și tării trăsnetului lui, cine știe cînd o va face?⁷⁹

Cap 27

1. Și încă adăogînd Iov, dzise cu înaintea cuvîntului:

2. „Viu Dumnedzău, carele așa mă judecă, și cel Întrutoțtîitor, ce mi-au amărît sufletul meu,

3. Cum încă suflarea mea fiind înlontru și duhul dumnedzăesc, cel ci să află mie în nasuri,

4. Ca să nu grăiască buzzele mèle fărădălge, nici sufletul meu va cerceta strîmbe!

5. Nu-mi fie⁷⁹ drept pre voi a răspunde, pînă cînd voi muri, pentru că nu-mi voi dăscărca nerăutatea mea.

6. Și la dreptate luînd aminte, însă nu mă împingu înainte, pentru că nu știu întru mine fără de cale a face.

7. Însă nu, ce fie neprietenii miei ca surparea celor necurați⁸⁰ și cei ce să rădică asupra mea, ca pierirea celor fără de lege.

8. Și carea iaste nădêjdea la cel necurat, căci să ține? Nădăjduind pre Domnul, oare mîntui-să-va?

9. Au ruga lui va asculta Dumnedzău? Au venind lui nevoie,

10. Au are vreo îndrăznire înaintea lui? Au ca cînd are chema el, va asculta lui?

11. Ce, dară, voi povesti voao ce iaste în mîna Domnului; carele sînt de la cel Întrutoțtîitor nu voi minți.

12. Iată, toți știți că dășarte preste dășarte puneți.

13. Aceasta-i partea [435/2] omului necredincios de la Domnul; agonisita silnicilor va veni de la cel Întrutoțtîitor preste ei.

14. Iară de să vor face mulți fii lor, la junghiére vor fi. Iară de să vor [și] îmbărbăta, vor cêre.

15. Iară ceea ce custă lui cu moarte vor muri; și văduile lor nimeni nu le va milui.

16. Dă vor aduna ca pămîntul argintul și atocma cu lutul va găti aurul,

17. Acéstea toate dreptii le vor cruța și banii lui cei adevărați vor ținea.

18. Nu să istovi casa lui ca niște molii⁸¹ și ca niște păianjini⁸².

19. Bogatul adormi-va și nu va mai adaoge; ochii lui au deșchis, și nu iaste.

20. Tîmpinară lui ca apa durorile și cu noaptea l-au luat pre el negura.

21. Și-l va lua pre el arșța și să va duce, și-l va vîntura pre el

Ms. 4389, p. 530-531

lui și nu iaste îmbrăcăminte piericiunii lui.

7. Cea ce întinde vîntul despre miiazănoapte pre nimic și cea ce au spînzurat pămîntul pre nimic,²¹²

8. Cea ce au legat ape pre norii săi și nu se-au rupt norul supt dînsul,

9. Cea ce ține puterea scaunului și întinde preste dînsul norul său.

10. Porunca au ocolit pre fața apei pînă la sfirșitul luminei și al întunerecului.²¹³

11. Stîlpîi ceriului se-au întins și se-au mirat de îngrozirea lui.

12. Cu tării au tocmît marea și cu meșteșugul i-au așternut fundul.

13. Și încuieturile ceriului se-au temut de dînsul și cu porunca au omorît pre potrivnicul șarpe.

14. Iată, și aceasta iaste partea căii lui și de picătura cuvîntului vom auzi într-insul, iar puterea tunetului lui cine o știe? Și cine o va face aiëve?²¹⁴

Cap 27

1. Și iarăși mai adaose Iov cu cuvînt înainte, și zise:²¹⁴

2. „Viu Domnul care mi-au judecat așa, și cel Atotțitiorul, carele mi-au amărît sufletul.

3. Că pînă iaste răsuflore în mine și duhul lui Dumnezeu carele iaste în nările mèle,

4. Nu vor grăi buzzele mèle fărădelegiuri, nici sufletul meu nu se va învăța nedireptății.

5. Nu-mi dea Dumnezeu să vă zic că sinteți direpți pînă voi muri, că nu mă voi schimba den nerăotătea mea,

6. Nici mă voi da socotind dreptatea, că nu mă știu să fiu făcut nedreptate nici într-un chip.²¹⁵

7. Ce de ară fi fost mie vrăjmașii miei ca întoarcerea celor necredincioși, și cea ce se-au sculat asupra mea ca paguba²¹⁶ celor făcători de fărădelege.

8. Că ca aceasta iaste nădêjdea [531/1] celui necredincios, și căci trăiește el nădăjduindu-se pre Domnul, au doară se va mîntui?

9. Sau rugăciunea lui au auzi-o-va Dumnezeu? [10] Sau de nevoia carea va veni pre dînsul

10. Au doară va avea vreo îndrăzneală înaintea lui? Sau căci-l va chema, au auzi-l-va?

11. Ce va voi spune ce iaste în mîna Domnului și ce iaste la cel Atotputernic nu voi minți.

12. Că iată că voi știți toți că cêle dășarte celor ce sînt în dășart se cuvî.²¹⁷

13. Aceasta iaste partea omului celui necredincios de la Domnul și agoniseală puternică va veni pre dînsul de la cel Atotțitiorul.

14. Iar de vor fi feciorii lui mulți, fi-vor spre junghiére, iar de se vor și îmbărbăta, nu vor fi sătui de pîne.

15. Și cei ce vor rămînea dentr-insul vii vor muri cu moarte și pre văduvele lor nimeni nu le va milui.

16. Și de va strînge argint ca pămîntul și să ară găti aur ca noroiul,

17. Toate acéstea le vor ținea²¹⁸ cei direpți și avuția lui cei adevărați o vor lua.

18. Și casa lui se va umplea ca de molii și cêle ce au păzit el, ca de păianjini.²¹⁹

19. ²²⁰Cel bogat va adormi și nu va mai adaoge; dășchis-au ochii săi și n-au fost cine să-l întimpine.

20. Apuca-l-va durêrea ca apa și noaptea-l va cuprinde negura.

21. Lua-l-va pripăcul zădufului și se va duce, și-l va vîntura

Versiunea modernă

lui și nu este vreun acoperămînt în fața pieririi care vine de la el.

7. El întinde miiazănoaptea peste nimic și atîrnă pămîntul pre nimic.

8. El este cel care leagă apa în norii săi și nu picură dedesubtul acestora.

9. Cel care ține cu putere fața tronului, întinzînd peste el norul său.

10. Porunca a golit-o peste fața apei pînă la îngemănarea luminei cu întunericul.

11. Stîlpîi văzduhului s-au risipit și s-au minunat de certarea lui.

12. Cu puterea sa a liniștit marea și cu știința lui a răvășit chitul cel mare.

13. Încuieturile cerului s-au înspăimîntat de el și prin poruncă a dat morții pe balaurul cel răzvrătit.

14. Iată acestea sînt numai părți din calea sa și noi auzim de la el numai un strop din cuvîntul său. Cît despre puterea tunetului său, cine cunoaște cînd o va folosi?²¹⁴

Capitolul 27

1. Iar Iov, adăugînd, a grăit în pildă:

2. „Viu este Domnul care astfel m-a judecat și Atotputernicul cel care mi-a amărît sufletul.

3. Într-adevăr, cită vreme suflarea mea încă sălășluiește în mine, iar duhul cel dumnezeiesc îmi rămîne în nări,

4. Buzzele mele nu vor rosti fărădelegi, nici sufletul meu nu va cugeta nedreptăți.

5. Să nu-mi fi a vă recunoaște drepti pînă ce voi muri, căci nu mă voi depărta de nevinovăția mea.

6. Mă voi ține cu tării de dreptatea mea și nu o voi lăsa să-mi scape, căci nu mă cunosc în sinea mea a fi săvîrșit lucruri care nu se cuvî.

7. Dar, de ar fi vrăjmașii mei ca nimicirea celor necuvioși, iar cei ce se ridică împotriva mea asemenea pieririi celor fărădelege!

8. Căci ce fel de nădêjde este pentru cel necuvios de se ține de ea? Se va încrede în Domnul și va fi într-adevăr mîntuit?

9. Oare va asculta Domnul rugăciunea lui? Sau, atunci cînd va veni peste el necazul,

10. Va avea vreo îndrăzneală înaintea lui? Sau cînd îl va chema pe Dumnezeu, acesta îl va asculta?

11. Cî, într-adevăr, vă voi spune ce se află în mîna Domnului și nu voi minți despre cele ce sînt la Atotputernic.

12. Cu adevărat, iată, toți știți că adăugați deșertăciune peste deșertăciune.

13. Aceasta este partea celor necuvioși de la Domnul, iar agoniseala celor puternici va veni peste ei de la Domnul.

14. Dacă fiii săi vor fi mulți, vor fi pentru măcel, iar dacă vor ajunge bărbați, vor cerși.

15. Iar cei care vor trăi după el se vor sfirși cu moarte și pe văduvele lor nu le va milui nimeni.

16. Dacă își va aduna argintul ca pe pămînt și își va pregăti aurul ca pe lut,

17. Pe acestea toate le vor dobîndi dreptii, iar avuțiile lui le vor lua în stăpînire cei lipsiți de fățarnicie.

18. Și se va duce casa lui precum molii și precum păianjenul.

19. Adormind bogatul, nu va mai rămîne; ochii și i-a deschiș, și nu mai este.

20. Durerile l-au întîmpinat precum apa, iar noaptea îl va cuprinde întunericul.

21. Îl va lua vîntul arzător și îl va duce departe, îl va vîntura

І Ѡ Б З .

ден лоуѣл лѣн. Шн ба арѣнѣка прѣсте ел, шн ꙗкѣ
 нѣсеба млтвенн ден тѣна лѣн ѡв фѣга ба фѣцн.
 Плеснѣвор прѣсте ел мѣннлае лор, шн ба шѣверѣ ꙗкѣ
 прѣ ел ден лоуѣл лѣн.

К . Ѡ . П . К Н .

Пентрѣ къ ѡсе арѣнѣтѣ лѣ лоѡ, ꙗкѣ оуѣ
 стѣраче, шн лоуѣл лѣрѣлѣн ꙗкѣ оуѣде стѣ
 стѣреколарѣ. Пентрѣ къ фѣерѣло
 ден пѣмѣнѣ стѣраче, шн арѣма ка
 пѣлѣтра еѣ топлѣще. Рѣнѣлѣтѣ лѣрѣ
 ꙗкѣ рѣрѣкѣлѣн, шн тоѡт стѣрѣшнѣлѣ ел ꙗкѣ
 сокопѣще къ амѣрѣнѣлѣ пѣлѣтрѣ ꙗкѣ рѣрѣкѣ шн
 оуѣмерѣ морѣцн. Рѣмѣрѣтѣ ꙗкѣ рѣрѣлѣн е ден нѣ
 снѣ, ꙗкѣ чен те оуѣнѣларѣ каѣтѣ чѣ днрѣпѣтѣ сал
 вѣрѣ дѣтрѣ пѣмѣнѣтѣнн. Сал каѣтѣнѣтѣ пѣ
 мѣнѣлѣ дѣтрѣрѣнѣлѣ ба ешн пѣннѣ дѣрѣсѣтѣ
 ел сал ꙗкѣ рѣрѣкѣ ка фѣкѣлѣ. Лоуѣл салфѣрѣлѣ
 пѣтѣрнѣла лѣн, шн лѣтѣлѣ лѣрѣлѣн лѣн.
 Каѣтѣ нѣ сал кѣноскѣтѣ прѣа, ꙗкѣ прѣошн нѣл
 кѣтѣлѣтѣ прѣа, ѡкѣ дѣ трѣхѣнѣче. Шн нѣл
 кѣлѣлѣтѣ прѣ сал фѣнѣ мѣнѣрѣлор нѣл трѣкѣтѣ
 прѣсте дѣнѣсѣлѣ кѣлѣ. ꙗкѣ рѣрѣ чѣ колѣороѣстѣ
 лѣ ꙗкѣ нѣсѣ тѣна лѣн шн еѣрѣкѣтѣ дѣрѣрѣлѣчннѣнѣ
 мѣнѣцн. Грѣпнѣлае арѣлорѣ, бнѣрѣнѣлае, шн
 цѣрѣмѣрнѣлае рѣрѣлорѣ лѣ рѣпѣтѣ, шн тоѡтѣ чннѣ
 стнѣтѣ лѣ стѣрѣлѣтѣ ѡкѣлѣ мѣлѣ. Шн арѣнѣ
 кѣрнѣлае рѣрѣлорѣ, лѣ лѣкопѣрнѣтѣ, шн арѣтѣтѣ лѣлѣн
 пѣтѣтѣрѣ лѣ лѣмннѣ. Шн арѣчѣлѣпѣчннѣтѣ дѣ оуѣ
 дѣ сал арѣлѣтѣ ꙗкѣ шн карѣ е лоуѣл цѣннѣцн
 нѣл стѣрѣлѣтѣ пѣмннѣтѣнн каѣтѣ ен, ннчн сал арѣлѣ
 ꙗкѣ рѣрѣлѣ ѡлѣмѣнн. Пѣрѣрѣлѣ рѣнѣсѣ, нѣ ѡсте ꙗкѣ рѣрѣ
 тѣнѣ, шн мѣрѣтѣ рѣнѣсѣ, нѣ ѡсте ꙗкѣ прѣрѣнѣтѣ къ мнѣ.
 Нѣбадѣ ꙗкѣ арѣ, пѣнѣтрѣ дѣнѣсѣ, шн нѣба етѣлѣ
 арѣрнѣнѣтѣ скнѣмѣларѣ ен. Шн нѣсеба цннѣтѣ къ
 лѣрѣлѣ лѣн софнѣрѣ, къ ѡнн чннѣснѣтѣ, шн салфѣрѣ.
 Нѣлѣтѣва потрнѣнн къ лѣ арѣлѣ, шн стѣкѣла, шн
 скнѣмѣларѣ ен баѣе дѣ арѣрѣ. Чѣлѣ нѣлѣтѣ
 шн гавнѣсѣ, нѣлѣтѣворѣ помѣнн, шн трѣлѣ ꙗкѣ чѣлѣпѣ
 чннѣтѣ дѣкѣжѣтѣ чѣлѣ мѣнѣ ден лѣлѣнѣтрѣ
 нѣ себа потрнѣнн къ лѣ пѣлѣтра топарѣтѣсѣн лѣрѣтѣпн
 мѣнѣ, нѣ арѣрѣ кѣрѣлѣтѣ нѣлѣсеба цннѣтѣ ꙗкѣ прѣрѣнѣтѣ.
 Шн ꙗкѣ чѣлѣпѣчннѣтѣ дѣ оуѣнѣде сал арѣлѣлѣтѣ
 шн карѣ ѡсте лѣсѣлѣлѣ прнчѣтѣ прѣрѣн
 оуѣнѣтѣ прѣ тоѡтѣ ѡмѣлѣ, шн дѣкѣтѣрѣтѣ пѣлѣтѣрнѣлае
 чѣрѣрѣлѣнѣ къ лѣсѣлѣнѣсѣ. Пѣрѣрѣларѣтѣ шн мѣларѣтѣ
 рѣнѣсѣрѣтѣ, шн лѣм арѣлѣнѣтѣ лѣн чннѣсѣтѣ. Дѣмнѣ
 рѣтѣлѣ бннѣ лѣ ꙗкѣ рѣрѣнѣтѣ ен каѣтѣ, шн ел цннѣ лоуѣ
 ен. Пентрѣ къ ел прѣ тоѡтѣ чѣнѣ дѣсѣлѣтѣ чѣ
 рѣо кѣрѣдѣ. Шннѣдѣ чѣлѣ дѣпѣ пѣмѣнѣтѣтѣ тоѡтѣ
 тѣ карѣлѣ лѣ фѣкѣлѣтѣ лѣлѣнѣтѣрнѣлорѣ кѣлѣпѣнѣтѣ
 ꙗкѣ лѣпѣн мѣрѣрнѣ кѣлѣдѣ нѣл фѣкѣлѣтѣ, ꙗша стѣрѣлѣ
 лѣ нѣлѣмѣрѣлѣтѣ, шн каѣтѣ ꙗкѣ рѣрѣлѣ кѣлѣтѣрѣрѣ дѣ гла.
 ꙗкѣ рѣрѣнѣчѣ лѣ стѣрѣлѣтѣ прѣ а, шн лѣ тѣлѣлѣнѣтѣ
 прѣ а тѣлѣннѣдѣ лѣ оуѣрѣмѣлѣтѣ. Шн рѣнѣсѣ
 ѡмѣлѣлѣтѣтѣ чннѣсѣтѣ дѣмнѣсѣтѣ
 снѣтѣ ѡсте ꙗкѣ чѣлѣпѣчннѣтѣ.
 арѣрѣ лѣсѣтѣрнѣ дѣрѣтѣ
 дѣ ѡсте
 цѣннѣцн.

лѣлѣн

Biblia 1688, p. 374, col. 2

den locul lui.

22. Și va arunca preste el și nu se va milostivi; den mîna lui cu fuga va fugi.

23. Plesni-vor preste el mînile lor și va șuiera pre el den locul lui.

Cap 28

1. Pentru că iaste argintului¹⁵ loc de unde să face și locul aurului de unde să strecoară.

2. Pentru că fierul den pămînt să face și arama ca piatra să cioplêște.

3. Rînduială au pus întunêrecului și tot săvîrșitul el îl socotêște cu amăruntul. Piatră, întunêrec și umbra morții.

4. Rumperea pîrîului e den năsip. Iară cei ce uitară calea cea direaptă slăbiră dentru pămîntêni.

5. S-au clătît pămîntul, dentr-însul va ieși pîine, dedesupt el s-au întors ca focul.

6. Locul samfîrului – pietrele lui; și lutul – aurul lui.

7. Calea, nu o au cunoscut pre ea pasăre, și n-au căutat pre ea ochiu de brehnace.

8. Și n-au călcat pre el fiii mîndrilor, n-au trecut preste dînsul leul.

9. Întru cea colțoroasă au întins mîna lui și strică dezrădăcinînd munții.

10. Gropilele apelor, vizuniile și țărmurile rîurilor au rupt și tot cînstit au văzut ochiul mieu.

11. Și adîncurile rîurilor au acoperit și arătă a lui putere la lumină.

12. Și întelepciunea de unde s-au aflat? Și care e locul științii?

13. N-au văzut pemintean calea ei, nici s-au aflat întru oameni.

14. Bezna zise: «Nu iaste întru minel» Și marea zise: «Nu iaste împreună cu minel»

15. Nu va da încuiere pentru dînsa și nu va sta argint schimbarea ei.

16. Și nu se va ținea cu aurul lui Sofîr, cu onih cînstit și samfîr.

17. Nu să va potrivi cu ea aurul și stecla, și schimbarea ei – vase de aur.

18. Cêle nalte și gavis nu să vor pomeni, și trage întelepciunea decît cêle mai denlăuntru.

19. Nu se va potrivi cu ea piatra topazion a arăpimei, cu aur curat nu se va ținea împreună.

20. Și învățătura de unde s-au aflat? Și care iaste locul pricêperei?

21. Uită pre tot omul și de cătră pasărele ceriului să ascunse.

22. Pierzarea și moartea ziseră: «Și am auzit a ei cînste.»

23. Dumnezeuă bine au întărit ei calea și el știe locul ei.

24. Pentru că el pre tot cel de supt ceriu vêde,

25. Știînd cêle de pe pămînt toate carele au făcut: a vînturilor cumpănă,

26. Ale apei măsurî. Cînd au făcut așa, văzînd au numărat, și calea – întru scuturare de glas.

27. Atunceea au văzut pre ea și au tîlcuit pre ea, gătînd au urmat.

28. Și zise omului: «Iată, cînstea dumnezeiască iaste întelepciunea, iară a să feri de rêle iaste știința!» //

Ms. 45, p. 435-436

dentru locul lui.

22. Și va arunca preste el și nu să va îndura; dentru mîna lui cu fuga va fugi.

23. Bate-va preste el mîinele lui și va șuiera pre el dentru locul lui.

Cap 28

1. Pentru că iaste argintului loc de unde să face și aurul de unde să străcură.

2. Pentru că hierul den pămînt să face și arama ca piatra să cioplește.

3. Rînduială au pus întunîrecului și tot istovul el îl prea amănuntează. Piatră, întunîrec și umbra morții.

4. Rumpere pîrăului⁸³ de cătră prăvuiele. Iară cei ce uitară calea cea dreaptă slăbiră dentru pămînteni.

5. Clăti-să pămîntul, dentru el va ieși piine, dedesupt el s-au întors ca focul.

6. Locul samfirului — pietrile lui; și lutul — aurului⁸⁴.

7. Carea n-au cunoscut-o pre ea pasăre și n-au căutat pre ea ochiu de ghipă.

8. [Și] n-au călcat pre el fiii mîndrilor, n-au trecut preste însă leu.

9. Întru cea cu colțuri au întins mîna lui și strică dăzrădăcinînd munți.

10. Gropilele apelor, iezuniile și țărniurii rîurilor au spart și tot cinstitul au văzut ochiul meu.

11. Și adîncurile rîurilor au acoperit și arată a lui putere la lumină.

12. Și înțelepția⁸⁵ de unde s-au aflat? Și carele-i locul științei?

13. N-au văzut pămîntean calea ei, nici s-au aflat între oameni.

14. Bezna zise: «Nu iaste întru mine!» Și marea dzise: «Nu iaste împreună cu mine!»

15. Nu va da încuere pentru însă și nu va sta argint premenirea ei.

16. ⁸⁶Și nu să va ținea ca aur sofr, cu ónih cinstit și⁸⁷ [436/1] zamfir.

17. Nu să va potrivu cu ea aurul și sticla și schimbarea ei — vase de aur.

18. Cêle înalte și gávis nu să vor pomeni, și trage înțelepciunea decit cêle prea de înlontru.

19. Nu să va alătura cu ea topázion al arápime⁸⁸, cu aur curat nu să va ținea împreună.

20. Și învățătura de unde s-au aflat? Carele iaste locul a pricêperii?

21. Uită pre tot omul și de cătră pasările ceriului să ascunde.

22. Pierirea și moartea dziseră: «Și am audzit a ei cinstea.»

23. Dumnedzău bine întări a ei calea și el știe locul ei.

24. Pentru că el tot cel de supt cer vede,

25. Știind cêle den pămînt toate carele au făcut: a vînturilor cumpănă,

26. A apei măsuru. Cînd au făcut așa, văzînd au numărat, și calea — întru scuturare glasuri.

27. Atuncia au văzut pre ea și au țilcuit pre ea, gătîndu au urmat.

28. Și dzise omului: ⁸⁹«Iată, cinstea dumnedzăiască iaste învățătura, iară a să feri de réle iaste știință!»⁹⁰

Ms. 4389, p. 531

dentru locul lui.

22. Și-l va arunca jos și nu se va cruța. [23] Fugi-va cu fuga den mîna lui

23. Și va plesni cu palmele sale spre dînsul și-l va trage den locul lui.

Cap 28

1. Că argîntul are loc de unde se face, și aurul are loc unde se lămurêște.²²¹

2. Că fierul se face den pămînt și arama se cioplește întocma cu pietrile.

3. Rînduială au pus întunîrecului și tot săvirșitul el îl ispitêște, pietrile întunîrecului și umbra morții.

4. Cu curmarea pîrului de la pulbere, și ceia ce au uitat calea cea dreaptă au slăbit.

5. Pămîntul iaste arat de om și dentr-insul ieșe piinea și supt dînsul se-au aflat aceasta ca focul.

6. Locul zamfirului — pietrile lui, și țărîna lui — aurul.

7. Cărare carea n-au cunoscut pasăre, nici o au trecut ochiul pajării.

8. Și feciorii celor măreți nu o au călcat și leu n-au trecut pre dînsa.

9. Întins-au mîna sa spre cea netăiată și au întors munții den rădăcină.²²²

10. Valurile apelor le-au cutremurat și adîncurile rîurilor le-au dăscoperit.

11. Și au întors rîurile și le-au dășchis, și tot ce iaste cinstit au vă- [531/2] zut ochiul meu și puterea sa o au arătat în lumină.

12. Dară înțelepciunea de unde se-au aflat? Și ce loc iaste al pricêperii?

13. Nu știe omul calea ei, nici se va afla întru oameni.

14. Fără de fundul au zis: «Nu iaste în mine!» Și marea au grăit: «Nu iaste cu mine!»

15. ²²³Nu va da să cuprinză pentru dînsa și spre schimbarea ei nu va sta argintul.

16. Și nu va fi prinsă cu aurul Sifrei²²⁴ și cu onohitul²²⁵ cel cinstit și cu zamfirul.²²⁶

17. Nu va fi întocma cu dînsa aurul și sticla, nici se va schimba pre vase de aur.

18. Cêle nalte și cêle lucrute nu se vor aduce aminte și mai virtos să tragi înțelepciunea decit cêle denlăuntru.

19. Nu va fi potrivă cu dînsa topázionul de la Ethiópiia și cu aur cel curat nu se va amesteca.

20. Dară înțelepciunea de unde se-au aflat? Și care iaste locul pricêperii?²²⁷

21. Ascunsu-se-au de tot omul și de paserile ceriului dat în laturu.

22. Piericiunea și moartea au zis: «Auzit-am slava lor!»

23. Dumnezeul cel au cunoscut calea ei și el însuși știe locul ei.

24. Că el însuși vede tot ce iaste supt ceru,

25. [24] Cella ce știe tot ce au făcut pre pămînt, [25] Tocmirea vînturilor

26. [25] Și măsura apei; [26] Cînd au făcut așa cella ce știe și au numărat calea întru cutremurarea glasului,

27. Atunci o au văzut și o au spus și o au gătî și o au urmat.

28. Și au zis omului: ²²⁸«Aceasta iaste înțelepciunea credinții cei bune, iar a se dăpărta de rău iaste pricêpere.»⁹¹

Versiunea modernă

cu totul din locul său.

22. Și se va năpusti asupra lui și nu-l va cruța, prin fugă se va izbăvi din mîna lui.

23. Vor plesni din mîini împotriva lui și îl va spulbera din locul său.

Capitolul 28

1. Oare este un loc de unde vine argintul și un loc de unde se scoate pentru a fi curățat?

2. Fiîndcă fierul se naște din pămînt, iar arama este cioplită ca piatra.

3. A așezat rînduială întunericului și cercetează amănunțit tot hotarul său, piatra, întunericul și umbra morții.

4. Este o cărare a suvoiiului din pricina colbului, iar cei care au uitat calea dreptății au fost îndepărtați dintre muritoru.

5. Pămîntul, cel din care iese piine, este răvășit pe dedesubt ca de foc.

6. Pietrele sale sînt locul safrului, iar colbul său îi dăruiește omului aur.

7. Este o cărare pe care nu a cunoscut-o și nici ochiul vulturului nu a zărit-o.

8. Nu au pășit pe ea fiii celor înfumurați, nici leul nu a străbătut-o.

9. Și-a întins mîna către piatra colțuroasă și a smuls munții din rădăcină.

10. A săpat albiile apelor, canalele de sub pămînt și malurile rîurilor, iar ochiul meu a privit ce este prețios în ele.

11. A descoperit adîncurile rîurilor și a scos la lumină puterea lui.

12. Iar înțelepciunea de unde este și care este locul științei?

13. Muritorul nu i-a cunoscut calea, nici nu a fost aflată printre oameni.

14. Adîncul a spus: «Nu este în mine!», iar marea a grăit: «Nu este împreună cu mine!»

15. Pentru ea nu se vor da bucăți de aur și nici nu va fi cîntărit argint în schimbul ei.

16. Și nu va putea fi asemănată cu aurul de Ofir, nici cu prețiosul onix și cu safrul.

17. Aurul și cristalul nu vor ajunge la măsura ei, iar în schimbul ei nu se vor da vase de aur.

18. Cele de sus și mărgăritarul nu pot fi luate în seamă, iar înțelepciunea atîrnă mai greu decit cele tănuite.

19. Topazul Etiopiei nu va ajunge la măsura ei, nici aurul curat nu va fi asemenea ei.

20. Dar înțelepciunea unde a fost găsită și în ce fel de loc se află înțelegerea?

21. A rămas nezărită de orice om și de pasările cerului a fost tănuită.

22. Pierzania și moartea au spus: «Am audzit despre faima ei.»

23. Dumnezeu i-a făurit calea și el îi cunoaște locul.

24. Căci el cercetează cu privirea toate cele ce sînt sub cer.

25. Și le cunoaște pe toate cele pe care le-a făcut pe pămînt, cumpăna vînturilor

26. Și măsurile apei. Cînd le-a făcut le-a rînduit, le-a văzut și le-a numărat, făcînd cale pentru tunetul glasului său.

27. Atunci a văzut-o și a țilcuit-o, a pregătî-o și a cercetat-o.

28. Iar omului i-a spus: «Iată, cinstirea de Dumnezeu este înțelepciune, iar îndepărtarea de rele — știință.»⁹²

Ms. 45, p. 436

Lui Iov cătră prieteni vorbă a 11 Cap 29

1. Și încă adăogînd, Iov dzise cu cuvîntul înainte:
2. „Cine m-are⁹⁰ pune pre lună înaintea dzilelor căroră Dumnedzău m-au cruțat?
3. Ca cînd luciă luminătorul lui preste capul lui, cînd cu lumina lui mergeam la întunêrec,
4⁹¹. Cînd eram den dăstul cu căi, cînd Dumnedzău socoteală făcea casei mèle,
5. Cînd eram băhuros foarte și împregiurul meu — copiii miei,
6. Cînd să vărsa căile mèle cu unt și munții miei să vărsa⁹² cu lapte,
7. Cînd ieșiam mînceat la cetate și întru uliță mi să pune mie jeț.
8. Văzîndu-mă, tinerii să ascunsă, iară cei bătrîni toți stătura.
9. Și gingășii părăsira a grăi, dēgetul puind preste gură.
10. Și cei ce au audzit m-au ferecit, și limba lor gîltanului lor s-au lipit.
11. Căci urechea au audzit și m-au ferecit; și ochiul, văzînd, s-au abătut,
12. Pentru că am mîntuit pre sărac dentru mîna silnecului și săraimanului căruia nu era ajutor am ajutat.
13. Blagoslovenia celui pierdut preste mine să vie, și rostul văduii m-au blagoslovit.
14. [Și] dreptatea mă îmbrăcase și mă învăscuse cu județul, tocmă cu vășmintul.
15. Ochiu eram orbilor și picior șchiopilor.
16. Eu eram părinte celor neputincioși și jude-/4362/ cata carea n-am știut am cercetatu-o.
17. Și am zdrobit măsêțele strîmbilor, den mijlocul dinților lor jefuirea am tras.
18. Și dzis: «Vîrsta mea va îmbătrîni, ca un buciom de finic multă vrême voi trăi.
19. Rădăcina mea s-au dășchis pre apă și roao va mînea întru sēcerea mea.
20 Slava mea — dășartă cu mine și arcul meu întru mîna lui mērgē.»
21. De mine audzînd, au luat aminte; și au tăcut pre sfatul meu.
22. Preste al meu cuvînt n-au adaos și vēseli să făcea cînd lor grăiam.
23. Ca un pămînt însătat așteptînd ploaia, așa aceștia pre al meu graiu.
24. Dă voi rîde cătră ei, nu vor crêde; și lumina obrazului meu nu cădea.
25. Ales-am calea lor și am stătut boiêrin; și lăcuam ca un împărat întru tîlhari, în ce chip pre cei smeriți rugam.

Cap 30

1. Iară acum batjocuriră-mă cei mai mici, acum mă dojenesc pre o parte căroră dăfăima pre părinții lor, pre carii n-am socotit vrêdnici cîinilor alor miei⁹³ păstori.
2. Și-ncă vîrtutea mîinilor lor — pentru ce mie? Preste ei pieri săvîrșirea.
3. Cu lipsă și cu foamete trăgîndu-mă. Cei ce fugia fără de apă ieri — cu prîndere și chinuire.
4. Cei încungiuură fără foameți preste răsunător și ceia ce neflămînde sînt a lor bucatele,
5. Și necinstiți,

Ms. 4389, p. 531-532

Cap 29

1. Și încă mai adaose Iov cătră cuvintele cêle dentii și zise:²²⁹
2. „Cine mă va pune pre lună mai nainte de zilele cêle m-au păzit Dumnezeu?
3. Cînd lumină sfêștînicul lui dăsupra capului meu și cînd am umblat cu lumina lui întru întunêrec,
4. Cînd eram greu²³⁰ pre căi și cînd făcea Dumnezeu cercetare casii mèle,
5. Cînd eram foarte bogat și împrejurul meu era slugile mèle,
6. Cînd se vărsa căile mèle de unt și munții miei se vărsau de lapte,²³¹
7. Și cînd ieșiam dimineața în cetate, iar în ulițe îmi sta scaunul.
8. Și deaca mă vedea, cei tineri se ascundeau, iar cei bătrîni se scula și sta în picioare.²³²
9. Și boiêrii tăcea de-a vorbi și-și punea mîinile la gură.
10. Și ceia ce auzia mă fericia și limbile lor se apropia de grumazul lor.
11. Că ori a căroră urêchie deaca auzia, mă fericia, și ochiul, deaca mă vedea, [532/1] se da în laturi.
12. Că pre cel sărac l-am mîntuit den mîinile celui puternic și celui sărac de părinți, care n-avea ajutor, eu i-am ajutat.²³³
13. Grăirea cea de bine a celui ce pieria să vie asupra mea și gura văduvei m-au blagoslovit.
14. Și am muștrat pre dreptate²³⁴ și m-am îmbrăcat în judecată ca într-o haină îndoită.
15. Fost-am celor orbi ochiu și celor șchiopi picior.
16. Eu am fost tatăl celor neputînici și judecata carea nu o am știut o am cercat.²³⁵
17. Sfărîmat-am măsêțele celor nedrepti și am scos jăfuirea den mijlocul dinților lor.
18. Și am zis: «De va îmbătrîni vîrsta mea, ca și stîlparea finicului, voi trăi ani mulți.
19. Rădăcina mea se-au dăsfăcut pre apă și roaoa să se sălășuiască pre secerișul meu.
20. Slava mea — dășartă cu mine și arcul meu în mîna lui²³⁶ va mērgē.»²³⁷
21. Ceia ce m-au auzit m-au ascultat și au tăcut deaca au dat de sfatul meu.
22. Cătră graiul meu ș-au apropiat urêchia și se-au bucurat cînd am grăit cătră dinșii.
23. Cum așteaptă pămîntul cel sechetos ploaia, așa aștepta și ei cuvintele mèle.
24. De voi rîde cătră dinșii, nu vor crêde, că lumina fêței mèle nu cădea pre pămînt.²³⁸
25. Ales-am calea lor în mijlocul boiêrilor și m-am sălășluit ca un împărat întru cei vitêji, imblînzit-am ca cel cu mintea fricoasă.²³⁹

Cap 30

1. Iară acum ș-au bătut joc de mine cei mai proști și acum mă învață den partea celor ce le-am muștrat părinții, pre carii nu i-am făcut vrêdnici să fie denpreună dobitoacelor mèle.²⁴⁰
2. A căroră vîrtutea mîinilor mie îmi era pentru nimic, spre carii au pierit sfrîșitul.
3. Carele²⁴¹ se trăgea cu lipsă și cu foamete, și, fiind seară, fugia fără de cale, nevoia și dășartăciunea încunjura.
4. Și iarba²⁴² cea aspră le era nêtedă, căroră le era buruienile bucatele denlăuntruilor.
5. Iar cei fără de cinste

Versiunea modernă

Capitolul 29

1. Iar Iov a mai adăugat, grăind în pildă:
2. „Cine mă va putea duce în lunile zilelor trecute, cînd Dumnezeu avea grijă de mine?
3. Cînd strălucea candela sa deasupra creștetului meu și prin lumina lui umblam prin întuneric.
4. Cînd pășeam cu strășnicie pe căile mele și Dumnezeu veghea asupra casei mele.
5. Cînd trăiam în belșug și copiii se aflau împrejurul meu.
6. Cînd căile mele revărsau unt, iar munții mei izvorau lapte.
7. Cînd ieșeam de cu zori în cetate și în piețe mi se așeza jîțul.
8. Cei tineri, văzîndu-mă, se ascundeau, iar toți cei bătrîni se ridicau în picioare.
9. Stăpînitorii încetau să grăiască, punîndu-și degetul la gură.
10. Cei ce mă ascultau mă fericeau, iar limba lor li se lipa de gîtlej.
11. Căci urechea mă asculta și mă fericea, iar ochiul, văzîndu-mă, se pleca.
12. Pentru că l-am izbăvit pe cel sărman din mîna asupritorului și pe orfanul care nu avea sprijin l-am ajutat.
13. Bindecuvîntarea celui ce stătea să piară venea peste mine, și gura văduvei mă bindecuvînta.
14. Mă înveșmîntam cu dreptatea și mă înfășuram cu judecata asemenea unei mantii.
15. Eram ochiul orbilor și piciorul șchiopilor
16. Și părintele celor neputincioși. Pricina pe care nu o știam am cercetat-o cu luare aminte,
17. Încît am sfărîmat măsêțele celor nedrepti și dintre dinții lor le-am smuls prada.
18. Și îmi spuneam: «Vîrsta mea va ajunge la bătrînețe ca trunchiul palmierului și ani îndelungați voi trăi.
19. Rădăcina mea se va deschide către apă, iar roaua va zăbovi peste secerișul meu.
20. Slava mi se înnoia necontentit, iar arcul meu propășea în mîna sa.»
21. Cînd mă ascultau erau cu luare aminte și la sfatul meu amuțeau.
22. Nu adăugau nimic cuvîntului meu și tare se înveseleau cînd le grăiam.
23. Precum pămîntul însetat așteaptă ploaia, așa așteptau aceștia graiul meu.
24. Dacă rîdeam cu ei, nu le venea să creadă, iar lumina de pe chipul meu nu lipsea niciodată.
25. Eu le-am ales calea și am șezut ca un stăpîn, precum un împărat printre viteji, în felul celui care mîngie pe cei suferinzi.

Capitolul 30

1. Acum însă mă batjocoresc cei mai tineri, acum mă povățuiesc aceia pe ai căror părinți, disprețuindu-i, nu îi socoteam vrêdnici de cîinii turmelor mele.
2. Și la ce îmi mai e bună țaria brațelor lor? Pentru că desăvîrșirea lor a pierit.
3. Cei ce se aflau în lipsă și foame, lipsiți de copii, cei care se adăposteau în locuri fără apă, care se aflau ieri alaltăieri în necaz și nenorocire,
4. Cei ce dau tîrcoale ierburilor sărate de la limanul mării celei vuitoare, cei care au drept hrană ierburile sărate.
5. Fără de cinste

І ѿвѣ .

ГОЕ

чннстнцн, шн дѣлѣнмаіцн, лнѣнцн дѣ тоѡт ен
 неле, кѣртн шн рѡдѣчннеле лѣмнелор, мнстекѣ
 дѣ фѡамете мѣре, скѣлѣтѣсѣл ѣсѣпрѣмнфѣрн.
 Кѡрѡра кѣселе лор, ѣра глѣрн дѣ пѣетрн .
 Шн ѣмнѣлокѣл чѣлор кѣ глѣе, ѣчнѡ, ѡр стрн
 гѣ кѣртн сѣпѣтѣ ѡѣскѣчѣнн стѣлѣтѣче пѣтрѣчѣ.
 Фнѣтн чѣлор фѣрѣ мннѣте шн нѣмеле чѣлорѣ нечнн
 стнцн шн чннстѣ стннѣст дѣ прѣ пѣмѣнѣтѣ .
 Іѣрѣ лнѣм кѡпѣѣ ѣжнѣтѣ ѣл лор, шн дѣ покѣѣтѣ
 мѣ ѣл . Шн мѣ ѡѣрѣрѣтѣ, дѣпѣрѣтѣжнѣдѣст
 дѣпѣрѣтѣ, шн дѣкѣпѣрѣтѣ фѣцѣ мѣѣ нѣ скѣлѣпѣрѣтѣ
 скѣлнпнѣлѣ . Пѣнѣтрѣ кѣ ѣѣшкнѣжнѣдѣ тѣлѣ
 ѡ лѣн мѣл кннѣнѣтѣ, шн фѣрѣлѣ фѣѣцѣн мѣѣле ѣл
 трнннѣсѣ . Спрѣ ѡѣрѣсѣлѣ чѣѣ дѣспрѣ днрѣѣпѣтѣ
 сѣл рѣднѣкѣтѣ, пнчѡрѣлѣ лѣн ѣл ѣтннѣсѣ, шн ѣл
 фѣѣкѣлѣтѣ кѣлѣ прѣѣте мннѣ, кѣпѣрѣрнѣлѣ пѣнрѣн лорѣ .
 Кѣпѣтѣлѣсѣл кѣпѣрѣрнѣлѣ мѣѣле пѣнѣтрѣ кѣ мѣл дѣ
 ѡрѣкѣлѣтѣ дѣ ѡѣшмѣнѣлѣ мѣѣлѣ . Кѣ стѣѣцнѣлѣ
 лѣн мѣл ѣпрѡшкѣтѣ, шн фѣѣче кѣл мннѣ кѣлѣм ѣн
 ѣстѣ ѡѡлѣ, ѣтрѣлѣ дѣрѣрнѣ, мамѣ фѣрѣмѣнѣтѣлѣтѣ .
 ѣтрѣрѣкѣлѣмнѣстѣ дѣрѣрнѣлѣ дѣлѣлѣмнѣсѣл неѣѣѣѣѣѣ кѣ
 ѡѣнѣ ѡжнѣтѣ, шн кѣ ѡѣнѣ ѡѣрѣ мѣнѣтѣлѣнрѣтѣ мѣѣ .
 Шн лнѣм прѣстѣте мннѣ сѣлѣ ѡѣрѣсѣл сѣлѣлѣлѣ мѣѣ,
 шн мѣѣцнѣн прѣ мннѣ, знѣлѣлѣ дѣрѣрнѣлорѣ .
 Шн-кѣл нѡлѣпѣтѣ ѡѣсѣлѣ мѣѣлѣ сѣлѣ ѣрѣсѣ, шн ѡннѣ
 лѣ мѣѣлѣ сѣлѣ дѣзлѣгѣтѣ . Кѣ мѣлѣлѣтѣ ѡжрѣлѣ
 тѣ сѣлѣ лѣпѣкѣлѣтѣ дѣ ѡѣшмѣнѣлѣлѣ-мѣѣлѣ, кѣ глѣлѣ
 рѣлѣ кѣлѣмѣшѣтн мѣѣлѣ мѣл кѣлѣпннѣсѣ прѣ мннѣ .
 Шн мѣѣ ѡѡкѡтѣѣцн прѣ мннѣ ѣтрѣѡѣкѣмѣ кѣ лѣлѣлѣ,
 ѣтрѣѡѣжнѣтѣ, шн ѣтѣнѣшѣлѣ пѣлрѣтѣ мѣѣ . Шн
 ѣл стнрнѣгѣтѣ кѣпѣрѣтѣ тннѣ, шн нѣлѣмѣ лѣкѣлѣцн,
 стѣпѣлѣлѣлѣ шн мѣл ѡѡѡлнѣтѣ . Шн сѣлѣ ѡѣн
 прѣѣте мннѣ, фѣрѣтѣ дѣ мнѡлѣнѣнѣрѣ кѣл мѣнѣтѣ тѣ
 рѣ мѣн ѡѣтѣлѣтѣ . Шн мѣн рѣднѣлѣлѣтѣ прѣ мннѣ
 не ѣтрѣлѣ дѣрѣрнѣ, шн мѣн лѣпѣѣлѣтѣ дѣ лѣ мѣнѣлѣн
 рѣ . Пѣнѣтрѣ кѣ шѣлѣ кѣ мѣлрѣтѣ мѣѣ сѣрѣѣтѣ, кѣ
 кѣчн кѣсѣлѣ ѣтѡѣтѣ пѣмѣжнѣтѣнѣлѣ пѣмѣжнѣлѣлѣ
 стѣ . Пѣнѣтрѣ кѣ мѣкѣрѣлѣ дѣ ѣлѣ пѣлѣтѣ прѣ
 мннѣ стѣмѣ ѡѡлорѣ, сѣлѣ стѣмѣтѣ рѡѣ лѣлѣлѣ шннѣ
 ѡлѣ фѣѣче мѣѣ ѣчѣлѣтѣ . Шн ѣлѣ прѣстѣте тѡѣтѣ
 неѣлѣпннѣчѡсѣлѣ ѣлѣ пѣлѣнѣсѣ, сѣлѣпннѣлѣтѣлѣ ѡѣзѣѣ
 ѡѣлѣ ѣнѣѡѣ . Шн ѣлѣ ѣѣѣпѣтѣжнѣдѣ ѡѣнѣтѣпѣцн
 ѣлѣтѣ мѣлѣ ѡѡснѣтѣ мѣн мѣлѣтѣ-знѣлѣ дѣ рѣѣлѣпѣцн .
 ѣннѣмѣ мѣѣ сѣлѣ фѣѣрѣѡжнѣлѣтѣлѣ шн нѣѡлѣ тѣѣѣѣ, ѣ
 пѣлѣкѣлѣлѣ мѣлѣ знѣлѣ дѣ стѣрѣѣѣ . ѡѣсѣпннѣжнѣдѣ
 ѣлѣ мѣѣрѣсѣ фѣрѣтѣ дѣ мѣннѣѣ, шн ѣлѣ ѣлѣлѣлѣтѣ ѣтрѣлѣ
 ѣдѣлѣнѣрѣ стнрнѣжнѣдѣ . Шн фѣрѣлѣтѣ мамѣ фѣ
 кѣлѣтѣ стнрннѣлорѣ, шн прѣлѣпѣнѣ стѣрѣлѣцнлорѣ .
 Шн пѣлѣлѣ мѣѣ сѣлѣ ѡѣчнѣѣ тѣлѣ шн ѡѣсѣлѣ мѣѣлѣ
 сѣ ѡѣжѡѣнрѣтѣ дѣ ѣрѣѣлѣтѣ . Шн ѣлѣн стѣрѣ тѣлѣ
 лѣ кѡпѣѣѣ мѣѣ, шн кѣжнѣлѣрѣтѣ мѣѣ мѣѣ спрѣ пѣлѣѣрѣ .

К ѣ П ѣ лѣ .

ѡѣтѣлѣлѣнѣцѣ ѣлѣ пѣлѣ, ѡѣкнѣлорѣ мѣѣн, шн
 нѣѡѡлѣ прнчѣѣтѣ спрѣ фнѣѡлорѣ . Шн
 чѣ ѣлѣ ѣтрѣрѣцнѣтѣ дѣмнѣзѣлѣ дѣ сѣлѣ шн мо
 шѣннѣ рѣѣ чѣлѣлѣн дѣстѣлѣлѣ дѣнѣ чѣѣлѣ нѣлѣтѣ
 ѡлѣн пѣнрѣ чѣлѣлѣн стѣрѣжнѣлѣ, шн ѣстѣрнѣн
 нѣрѣ чѣлорѣ чѣ фѣлѣѣ фѣрѣтѣ дѣлѣѣѣѣ . ѣлѣ нѣ
 ѣлѣ ѡлѣ ѡѣлѣѣ кѣлѣѣ мѣѣ шн ѡлѣтѣ кѣпѣрѣрнѣлѣ мѣѣлѣ

ка

Biblia 1688, p. 375, col. 2

cinstiti și defăimați, lipsiți de tot binele, carii și rădăcinile lîmnelor mesteca, de foamete mare; sculatu-s-au asupra-mi furi,

- 6. Căroră casele lor era gauri de pietri.
- 7. Și în mijlocul celor cu glas bun vor striga carii supt uscăciuni sălbatece petrecea.
- 8. Fiii celor fără minte și numele celor necinstiti și cinste stinsă de pre pămînt.
- 9. Iar acum copúz sînt eu lor și de povêste mă au.
- 10. Și mă urîră, depărtîndu-să departe, și de cătră fața mea nu scumpiră scuipitul.
- 11. Pentru că deșchizînd tulba lui m-au chinuit și frîu fêțu mèle au trimis.
- 12. Spre odrasla cea despre direapta s-au rîdicat, piciorul lui au întins și au făcut cale preste mine cărările piciei lor.
- 13. Bătutu-s-au cărările mèle, pentru că m-au dezbrăcat de veșmîntul meu.
- 14. Cu săgețile lui m-au împoșcat și face cu mine cum îi iaste voia, întru dureri m-am frămîntat.
- 15. Întorcu-mi-să durorile, dusu-mi-s-au nedêjdea ca un vînt și ca un nor mîntuirea mea.
- 16. Și acum preste mine se va vârsa suflitul meu și mă țin pre mine zilele durorilor.
- 17. Și cu noaptea oasele mèle s-au ars și vinele mèle s-au dezlegat.
- 18. Cu multă vîrtute s-au apucat de veșmîntul meu, ca gulerul cămășii mèle m-au cuprins pre mine.
- 19. Și mă socotești pre mine întocma cu lutul, în pămînt și în cenușe – partea mea.
- 20. Și am strigat cătră tine, și nu mă ascultî; stătut-au și m-au socotit.
- 21. Și s-au suit preste mine, fără de milostivire, cu mînă tare m-ai bătut.
- 22. Și m-ai rînduit pre mine întru durori și m-ai lepădat de la mîntuire.
- 23. Pentru că știu că moartea mă surpă, căci casa a tot pămînteanul pămîntul iaste.
- 24. Pentru că macară de aş putea pre mine să mă omor sau să mă rog altuia și-mi va face mie aceasta.
- 25. Și eu preste tot neputînciosul am plîns, suspinat-am vâzînd om în nevoie.
- 26. Și eu așteptînd bunătăți, iată, mi-au sosit mai mult zile de răutăți.
- 27. Inima mea s-au fierbîntat și nu va tăcea, apucatu-m-au zile de sărăcie.
- 28. Suspînînd, am mers fără de mînie și am stătut întru adunare strigînd.
- 29. Și frate m-am făcut sirînilor și prieten struților.
- 30. Și pielea mea s-au ucis tare și oasele mèle să ojogiră de arsură.
- 31. Și ieși spre jale copúzul meu, și cîntarea mea – mie spre plîngere.

Cap 31

- 1. Făgăduință am pus ochilor miei și nu voiu pricêpe spre ficioară.
- 2. Și ce au împărțit Dumnezeu de sus și moștenirea celui destul den cêle nalte?
- 3. Vai, picire – celui strîmbu și înstrîinare celor ce fac fărădelêgea!
- 4. Au nu el va vedea calea mea și toate cărările mèle //

Ms. 45, p. 436-437

și dăfăimați, lipsiți de tot binele, carii și rădăcinile lămelor amesteca de foamete mare; sculatu-s-au asupra-mi furi,

6. Căroră casele lor era gauri de pietri.

7. [Și] între mijlocul celor cu glas bun vor striga carii supt ogrinji sălbateci petrecea.

8. Celor fără minte fii și necinstiților nume și cinste să stinse de pre pământ.

9. Iară acum copuz eu sînt lor și pre mine povêste mă au.

10. Și mă urîră, depărtîndu-să departe, și de cătră fața mea nu scumpiră scuiptul.

11. Pentru că dășchizînd tulba lui m-au chinuit și frîu fêții mèle au trimis.

12. Preste dreptul odraslii s-au rădicat asupra, piciorul lui au întinsu și au făcut cale preste mine cărările piererei lor.

13. Frecatu-s-au cărările mèle, pentru că au dăzbrăcat vășmintul meu.

14. Cu săgețile lui m-au împroșcat, și să tribuiește cu mine cum îi iaste voia, întru [437/1] durori m-am frămîntat.

15. Întorcu-mi-să durorile, dusu-mi-s-au nădêjdea ca un vînt și ca un nor mîntuirea mea.

16. Și acum preste mine să va turna sufletul meu și mă au pre mine dzilele durorilor.

17. Și cu noaptea oasele mèle s-au arsu și vinele mèle s-au dăzlegat.

18. Cu multă vîrtute s-au apucat de vășmintul meu, ca gulerul cămeșii mèle m-au cuprins pre mine.

19. Și mă socotești pre mine atocma cu lut, în pământ și în cenușe — partea mea.

20. Și am strigat cătră tine, și nu mă ascuți; și stătut-au și m-au socotit.

21. Și s-au suit preste mine fără de milostenie, cu mina tare m-ai bătut.

22. Și m-ai rînduit pre mine întru dureri și m-ai lăpădat de la mîntuire.

23. Pentru căci știu că moartea mă surpă, pentru că casa la tot pămînteanul — pămîntul.⁹⁴

24. Pentru că măcar de aș putea pre mine să mă omor sau să mă rog altuia și-mi va face mie aceasta.

25. Și eu preste tot neputinciosul am plîns, suspinat-am vâzînd om întru nevoi.

26. [Și] eu fiind la bunătăți, iată, mi-au tîmpinat mie mai mult dzile⁹⁵ rèle.

27. Inima mea au fierț și nu va tăcea, apucatu-m-au dzile a sârăciei.

28. Suspînînd, am mersu fără de zăbală și stau întru adunare strigînd.

29. [Și] frate m-am făcut a sirinilor și prieten struților.

30. [Și] pièlea mea s-au ucis tare și oasele mèle să ojojiră de arșită⁹⁶.

31. Și să istovi la plîngere⁹⁷ copuzul meu, și cîntarea mea — la plîngere mie.

Cap 31

1. Făgăduință am pus ochilor miei și nu voi pricêpe preste ficioară.

2. Și ce au împărțit Dumnezău, să murim, și moștenirea celui dăstul dentru cèle înalte?

3. Vai, pierire — celui strămbu și înstreinare celor ce fac fărădele!

4. Au nu el va vedea calea mea

Ms. 4389, p. 532

și cei de hulă în toată vrêma le trebuia cèle bune, carii rumega rădăcini și lămne de foamete mare. [6] Sculară-se asupra mea tîlharii,

6. Căroră le-au fost casele peșterile pietrilor,

7. [6] Și vor striga den mijlocul celor cu glas bun [7] Carii lăcuia supt hreascure sălbatece.

8. Feciorii celor nebuni și cu nume de ocară, căroră le era slava de pre pământ stînsă.²⁴³

9. Iar acum eu sînt lor căpuz și pre mine mă au cîntec.

10. Uritu-m-au și se-au dăpărtat dăparte și n-au cruțat scuiptura de cătră fața mea.

11. Că dăzlegînd tulba sa m-au năcăjit și au pus frîu în gura mea.²⁴⁴

12. [532/2] Sculatu-se-au spre odrasla cea despre dreapta și au întins piciorul lui și cărările piericiunii lor au făcut cale preste mine;

13. [12] Cărările mèle le-au stricat. Și m-au dăzbrăcat de haine

14. [13] Și m-au săgetat cu săgețile sale; făcutu-mi-au cum au vrut.²⁴⁵ [14] Întru durori m-am umilit

15. [14] Și mi se-au întors grijile. [15] Dusu-mi-se-au nădêjdea ca vîntul și mîntuirea mea ca un nor.

16. Acum²⁴⁶ se-au vârsat spre mine sufletul meu și m-au ținut zilele grijilor.

17. Și noaptea se-au aprins oasele mèle și vinele mèle au slăbit.

18. Cu multă tărie se-au apucat de haina mea și m-au cuprins ca gulerul dulămii mèle.²⁴⁷

19. Și pre mine mă are întocmai cu tina și partea mea iaste în cenușă și în pământ.

20. Strigaiu cătră tine și nu m-ai auzit; stătut-au și m-au socotit.²⁴⁸

21. Și au venit asupra mea fără de milă și m-ai rănît cu mina ta cea vîrtoasă.

22. Rînduitu-m-ai în griji și m-ai lepădat den mîntuire.

23. Că știu că mă va întîlni moartea, că a tot mortul pămîntul îi iaste casa.²⁴⁹

24. Că de ară fi cu cuviință, eu însumi m-aș fi ucis sau m-aș fi rugat altuia să-mi facă lucrul acesta.

25. Iar eu de tot cel ce au fost slab am plîns și am suspinat cînd am vâzut pre om în nevoi.

26. Eu m-am ținut de bunătate²⁵⁰ și iată că mai mult m-au întîlnit zilele cèle rèle.

27. Inima mi se-au împuțit și nu voiu tăcea, fiertu-m-au zilele sârăciei.

28. Umblat-am suspînînd fără de tăcêre și am stătut în săbor strigînd.

29. Post-am frate siriicilor²⁵¹ și soție pasărilor.

30. Pièlea mea se-au întunecat tare²⁵² și oasele mèle se-au pirlit de căldură.

31. Și căpuzul mi se-au istovit spre patimă, iar cîntecul meu — spre plîngerea mea.

Cap 31

1. Pus-am făgăduință²⁵³ ochilor miei ca să nu cuget la fată.²⁵⁴

2. ²⁵⁵Partea carea va avea întru mine Dumnezeu cel desupra și moștenirea cel Atotputernicul den cèle de sus.

3. Cumplită iaste piericiunea celui nedrept și osînda celor ce fac fărădele!

4. Iar au nu va vedea el însuși calea mea

Versiunea modernă

și disprețuiți, ducînd lipsă de orice lucru bun, cei care rod, din pricina foamei cumplite, rădăcinile pomilor, ei, niște hoți, s-au ridicat împotriva mea,

6. Ale căroră case erau peșterile din stînci.

7. În mijlocul locurilor răsunătoare strigau și se sălășluiau sub tufișurile sălbatece.

8. Fiii celor nesăbuiți și josnici, al căror nume și mărire s-au stîns de pe pământ.

9. Dar acum eu sînt lăuta lor și ei mă au ca un prilej de batjocură.

10. S-au îndepărtat dezgustați de mine și nu și-au cruțat scuiptatul pentru fața mea.

11. Căci și-au deschis tolba și m-au vătămat, iar înaintea feței mele și-au lepădat orice frîu.

12. De-a dreapta odraslelor se înalță asupra mea, întinsu-și-au picioarele și și-au îndreptat împotriva mea cărările pieririi.

13. Cărările mi le-au nimicit, pentru că m-au dezbrăcat de veșmintul meu.

14. Săgețile sale m-au doborît, s-a purtat cu mine așa cum a voit și am fost cufundat în chinuri.

15. Se întorc împotriva mea chinurile, nădêjdea mea s-a dus ca vîntul, iar izbăvirea mea ca norul.

16. Și acum se scurge din mine sufletul și mă cuprind zilele chinurilor.

17. Noaptea oasele mi se topesc, iar vinele mi se risipesc.

18. Cu multă putere mă înșfacă de veșmint și mă împresoară ca gulerul tunicii.

19. Tu m-ai socotit ca pe lut, iar partea mea se află în pământ și cenușă.

20. Am strigat către tine, dar nu mă ascuți; m-am oprit, iar ei se uitau cu luare aminte la mine.

21. S-au năpustit asupra mea fără milă, cu braț puternic m-ai biciuit.

22. Mi-ai rînduit dureri și m-ai izgonit de la mîntuire.

23. Știu că moartea mă va spulbera, căci casa oricărui muritor este pămîntul.

24. O, dacă aș putea să îmi ridic mina asupra mea, sau să cer altuia să îmi facă aceasta!

25. Eu am plîns pentru orice neputincios, am suspinat vâzînd un om în nenorocire.

26. Și, așteptînd lucrurile bune, iată că m-au întîmpinat mai degrabă zilele rèle.

27. Inima îmi fierbe și nu tac, m-au înșfăcat deja zilele sârăciei.

28. Am venit suspînînd fără frîu și am stat strigînd în adunare.

29. Am ajuns frate cu sirenele și tovarăș al struților.

30. Pielea mi s-a înnegrit foarte, iar oasele mele sînt pîrjolite de arșită.

31. Lăuta mea a ajuns tînguire, iar cîntarea mea de laudă s-a prefăcut în bocet.

Capitolul 31

1. Am făcut legămînt cu ochii mei și nu voi cugeta la vreo fecioară.

2. Și ce parte mi-a rînduit Dumnezeu de sus? Și ce moștenire mi-a dăruit din cele înalte Cel Puternic?

3. Vai, pieire celui nedrept și izgonire celor ce săvîrșesc fărădele!

4. Oare nu va privi el calea mea

тос

ісвз .

6 баянхмтерл ? Іартъ де ашфн мѣрсе кѣ влп
 жокооріторін, шн де арфн сжргднпн пнчорл міеѣ
 7 ла бнкаешлгъ . Пентрл кѣ стлѣ кѣ кѣмпо
 нѣ днрѣпнпѣ вѣзлпал дмнхл нерѣлпмпѣ мѣѣ .
 8 Де сал аѣтпвпн пнчорл міеѣ ден клале шн де
 аѣ оурмапн кѣ окол нннма мѣѣ, шн демал
 9 н апннсе кѣ мжннле мѣле де дярлрн . Стпмнѣ
 салмене дларѣ шн ацїн стѣ мѣнжнѣ, шн фѣрѣ де
 10 рѣрѣчїннѣ стѣмп флїк пре пѣмжнпѣ . Сал
 де аѣ шн оурмапн нннма мѣѣ ла мѣлрѣ лпмпн о
 сал де ам шн пжннпѣ ла оушпале ен .
 11 Стппакѣ дларѣ шн мѣлрѣ мѣѣ лпмпн вѣрѣлпѣ
 12 арѣ прѣчїнїї мїен стѣстѣ смертѣкѣ . Пентрл
 кѣ мѣнїл оуцїен неспрїпнѣ е апжнпнрн асѣмѣ
 13 бї лхн фѣмѣѣ . Пентрл кѣ фѣсѣкѣ аѣсте арѣтѣ
 пѣрїю прѣсте пѣлпте зїаеде, шн ла кѣреде ба бе
 14 фї нн ден рѣрѣчїннѣ лѣл пїерѣлѣтѣ . Сал де л
 дефѣнїлпѣ пѣлѣкѣлп салїїї мѣле сал асалѣ
 15 дї ннїїї пѣлѣкѣлпде ен кѣтѣрѣ мїне . Пентрл
 кѣ чевої флѣче демѣлѣче черѣстѣде хмнхлѣ ?
 16 Іартѣ дѣвѣлфн шн сокоѣлѣче рѣрѣчїннѣ вѣю флѣче ?
 17 Кѣре е ? анѣ прѣкѣлп шн еѣ амѣ фѣтѣ пжннпѣче,
 шн аѣеѣ аѣ фѣстѣ ? шн нѣм фѣкѣлпѣ пѣрл аѣе
 18 сї гла пжннпѣче . Шн чен непѣтннїїї шн трѣвѣл
 кѣрѣ сѣннїїїлрѣтѣ абл нѣл грешнпѣ, шн сѣ
 19 сї кѣлѣ вѣрѣлѣенїї нѣм топнпѣ . Шн де амѣ мѣ
 кѣлпѣ пжннѣ мѣѣ сѣннѣлрѣ, шн нѣм дїлпнїї шн чѣ
 20 нї лхн стѣрлїк ден трѣнїе ? Кѣче ден пннерѣцѣѣ
 ле мѣле хрѣпнїлп ка оуно пѣрїнпѣ, шн ден згѣ
 21 дї лѣл мннїїї мѣле ам повѣцїпѣ . Сал де ам
 трѣкѣлпѣ пре чѣлѣ голѣ перїнїї шн нѣлам пѣрѣ
 22 кѣлпѣ . Шн чен непѣтннїїї шн денѣмѣлѣ бнне
 кѣлѣлпѣтѣ, шн де пѣлнрѣрѣ мїенлѣр мїен сал
 23 кѣ пжннпѣ оурмерлѣ лѣсѣрѣ . Де ам рѣрѣнїлп
 асѣлпрл стѣрлїкѣлхн мжнн неѣкѣлѣлннѣлѣ кѣче
 24 кѣ мѣлпѣ лѣжопѣрїю мїе пѣм аѣсте . Стѣстѣ де
 сплрѣцѣ дларѣ, оурѣлѣлѣ мїеѣ, дентрл пжннпѣ
 25 кѣ рѣ, шн влѣлѣлѣ мїеѣ, ден кѣтѣ . Стѣлѣлрѣ
 вѣкѣкѣ пентрл кѣ фрїка дмнхлхн мѣл цннлѣтѣ
 26 пре мїне, шн де лѣлрѣ лѣн нѣлѣоѣ сѣфѣрн .
 27 Де амѣ пѣлѣ аѣлрл пѣлѣрѣ мѣѣ сал де ам неѣкѣ
 28 бѣ рѣлпѣ ла пїлптрѣ сѣлпмпѣ . Сал де мам вѣе
 лпнпѣ фѣкѣлпдѣмннѣлѣ аѣлѣїе мѣлпѣ, сал де амѣ
 29 пѣлѣ мжнн мѣѣ пре чѣн не нѣлѣлрѣлн . Сал нѣ
 вѣлѣлѣм сѣлреле чѣлѣмннѣлѣ кѣстѣ анѣлѣшѣ, шн
 30 лѣлн стѣрлїкѣлпде ? Пентрл кѣ нѣл аѣсте пре
 джнншїї, шн де сал пшпѣлпѣ пре асѣлннѣлѣ пнн
 31 ма мѣѣ шн де ам пѣлѣ мжнн мѣѣ прѣсте рѣстѣлѣ
 бн мїеѣ, шн ам стѣрѣлпѣтѣ . Шн аѣлѣстѣ пѣл
 32 те стѣ фїе фѣрѣ дѣлѣлѣтѣ мѣѣ чѣлѣ мѣлрѣ де сѣл
 сокопн кѣче амѣ мннїїї пжннпѣ дмнхлхн
 33 чѣлѣлн пжннпѣ . Шн де мам вѣселнпѣ прѣїе
 кѣлѣлѣлѣ не прїлїїннлѣр мїен шн зїсе пннма мѣѣ .
 34 л Бнне , стѣ аѣлѣтѣ дларѣ оурѣлїкѣ мѣѣ , влѣлпѣмѣлѣ
 мїеѣ шн стѣмп флїк дларѣ повѣстѣ де кѣтѣрѣ
 35 ла норѣлѣл мїеѣ кннлннѣлѣлѣтѣ . Шн де аѣ зїсе
 демѣлпѣ сїрн салїїїннїїлѣ мѣле , чїне нѣлрѣ дї
 36 нѣлѣс ден кѣрннѣлрлѣ лѣнїї стѣне стѣлѣрѣлѣ ?
 лѣ фїїннѣлѣ еѣ фѣлрѣте влн , шн лфлрѣ нѣ мѣнѣ

Biblia 1688, p. 376, col. 1

va număra?
 5. Iară de aş fi mers cu batjocoritorii şi de ar fi sîrguit piciorul
 meu la vicleşug,
 6. Pentru că stau cu cumpănă dreaptă, văzut-au Domnul
 nerăutatea mea.
 7. De s-au abătut piciorul meu den cale şi de au urmat cu ochiul
 inima mea şi de m-am atins cu minile mele de daruri,
 8. Să mi să samene, dară, şi alţii să mănince, şi fără de rădăcină
 să mă fac pre pămînt.
 9. Sau de au şi urmat inima mea la muierea altui om sau de am
 şi pîndit la uşale ei,
 10. Să placă dară şi muierea mea altui bărbat, iară pruncii miei
 să să smerească.
 11. Pentru că mîniua urgiei neoprită e a pîngări a omului
 fămîie.
 12. Pentru că foc iaste arzătoriu preste toate zilele şi, la carele
 va veni, den rădăcină l-au pierdut.
 13. Sau de am defăimat judecata slugii mele sau a slujnicii,
 judecîndu-se ei cătră mine,
 14. Pentru că ce voiu face de-mi va face cercetare Domnul? Iară
 de va fi şi socoteală, ce răspunsu voiu face?
 15. Care e? Au nu precum şi eu am fost în pîntece, şi aceia au
 fost? Şi ne-am făcut întru acesta pîntece.
 16. Şi cei neputincioşi treaba carea odinioară avea n-au greşit, şi
 ochiul văduvei n-am topit.
 17. Şi de am mîncat pîinea mea sîngur şi n-am dat şi celui sărac
 dentr-însa?
 18. Căce den tinerêţele mele hrăniiam ca un părinte şi den zgăul
 maicii mele am povăiţit.
 19. Sau de am trecut pre cel golu pierind şi nu l-am îmbrăcat,
 20. Şi cei neputincioşi de nu m-au binecuvîntat, şi de tunderea
 mieilor miei s-au încălzit umerile lor.
 21. De am rădicat asupra săracului mîna, nedejduind căce mult
 ajutoriu¹⁶ mie îmi iaste.
 22. Să să despartă, dară, umărul meu dentru închietură şi braţul
 meu den cot
 23. Să să zdrobească; pentru că frica Domnului m-au ţinut pre
 mine şi de luarea lui nu voiu suferi.
 24. De am pus aurul puterea mea sau de am nedejduit la piatră
 scumpă,
 25. Sau de m-am veselit făcîndu-mi-să avuţie multă, sau de am
 pus mîna mea pre cei nenumăraţi,
 26. Sau nu vedeam soarele ce luminează că să lipsêste şi luna
 stricîndu-se?
 27. Pentru că nu iaste pre dinşii. Şi de s-au înşălat pre ascunsu
 inima mea şi de am pus mîna mea preste rostul meu şi am
 sărutat.
 28. Şi aceasta poate să fie fărădelgea mea cea mai mare, de se
 va socoti, căce am minţit înaintea Domnului celui Înalt.
 29. Şi de m-am veselit preste căderea neprietînilor miei, şi zise
 inima mea:
 30. «Bine, să auză dară urêchea mea blăstemul meu şi să mă
 fac, dară, povêste, de cătră norodul meu chinuindu-mă.»
 31. Şi de au zis de multe ori slujnicile mele: «Cine ne-ar da noao
 den cărnurile lui să ne săturăm?»
 32. Fiind eu foarte bun, şi afară nu mînea /

Ms. 45, p. 437

și toate cărările mele va număra?

5. Iar dacă aș fi mers cu batjocuritori și de ar fi sîrguit piciorul meu la viclesug,

6. Pentru că stau cu cumpănă dreaptă, văzut-au Domnul nerăutatea mea.

7. Dacă s-au abătut piciorul meu din cale și de au urmat ochiul lui inima mea și de am atins cu⁹⁸ mîinele mele de daruri,

8. Să samăn, dară, și alții să mănince, și fără de rădăcină să mă fac pe pămînt.

9. Sau de au [și] urmat inima mea la muierea a om altuia sau și așezat m-am făcut la ușele ei,

10. Să placă dară și [437/2] muierea mea [la om] altul, iară pruncii miei să se smerească.

11. Pentru că minie a urgiei neoprită a pîngări a omului muiere.

12. Pentru că foc iaste arzător preste toate dzilele și, căruia va veni, den rădăcină l-au pierdut.

13. Sau de am dăfăimat județul slugii mele sau a slujnicii, judecîndu-să ei cătră mine,

14. Pentru că ce voi face de-mi va face cercetare Domnul? Iară [de va fi] și socoteală, ce răspuns voi face?

15. Carea-i? Au nu cum și eu am fost în pîntece, și aceia au fost? Și ne-am făcut într-un pîntece.

16. Și cei neputincioși treaba carea odinioară avea n-au greșit, și al văduii ochiu n-am toptit.

17. Și de am mîncat și pîinea mea sîngur și nu și celui sărăiman am dat dintru însă?

18. Căci dintru tineretele mele hrăniam ca un părinte și dintru zgăul maicii mele am poveștit.

19. Sau de am trecut gol pierînd și nu l-am îmbrăcat,

20. Și cei neputincioși de nu m-au blagoslovit, și de tunderea mieilor miei s-au încălzit umerile lor.

21. De am rădicat pre cel sărăiman mîna, nădăjduind căci mult ajutor mie îmi iaste,

22. Să să dăsparță, dară, umărul meu dintru încheietură și brațul meu⁹⁹

23. [22.] Să să surpe. [23.] Pentru că frica Domnului m-au ținut pre mine și de la luarea lui nu voi suferi.

24. De am rînduit aurul virtutea mea sau de am nădăjduit la piatra scumpă,

25. Sau de m-am veselit făcîndu-mi-să avuție multă, sau de am pus¹⁰⁰ mîna mea și preste cei nenumărați;

26. Sau nu vedem pre soarele ce luminează că să lipsște și luna că să strică?

27. Pentru că nu iaste preste înșii. Sau de s-au înșelat pre ascuns inima mea și de am pus mîna mea preste rostul meu, am sărutat.

28. Și aceasta poate să fie fărădelgea mea cea mai mare, să va socoti, căci am mințit înaintea Domnului celui Înalt.

29. Și de m-am veselit preste căderea neprietenilor miei, și dzise inima mea:

30. «Bine-i, să audză, dară, urêchea blăstămul meu și să mă povestesc, dară, de cătră nărodul¹⁰¹ meu chinîndu-mă.»

31. Și de au dzis de multe ori slujnicile mele: «Cine ne are da noao dintru pielțile lui să ne săturăm?»

32. Fiînd eu foarte bun, și afară nu mînea

Ms. 4389, p. 532-533

și toate urmele mele le va număra?

5. De voui fi umblat cu cei amestecători și de se va fi nevoit piciorul meu spre înșălăciune,

6. Că am stătut în cumpăna cea dreaptă și au văzut Dumnezeu nerăutatea mea.

7. De se-au dat piciorul meu în laturi de pre cale și de au mers inima mea pre urma [533/1] ochiului meu și de se-au atins mîna mea de mită,

8. Să seamăn, iar altul să mănince și fără de rădăcină să fiu pre pămînt.

9. Și de se-au dus inima mea după muierea altui bărbat și de voui fi șăzut la ușa ei,²⁵⁶

10. Să fie și muierea mea dragă altui bărbat și tinereii miei să fie smeriți,

11. Că urgîia mîniei cei neoprite iaste a spurca muierea cu bărbat.

12. Și iaste foc carele arde de toate părțile și unde se pogoară, pierde den rădăcină.

13. Sau de voui fi hulit judecata robului meu și a roabei mele carii se-au pîrit înaintea mea,

14. De-acii ce voui face cînd va face mie Dumnezeu întrebăciune? Și cînd va cerceta, ce voui răspunde?

15. Dară au n-am fost și eu în pîntece, cum au fost și aceia, și ne-am făcut într-un pîntece?

16. Ce au fost trebuința celor slabi, nu se-au lipsit, și ochiul văduvei nu l-am trecut.

17. Și de am mîncat pîinea mea sîngur, dară celui sărac au doară n-am dat dintru-însa?

18. (Că den tineretele mele i-am hrănit²⁵⁷ ca un tată și den pîntecele mîne-mea i-am povățit.)

19. Sau de am văzut pre cel gol pierînd și nu l-am îmbrăcat,

20. Și de nu m-au cuvîntat de bine cei slabi, că den tunderea oilor mele se-au încălzit spatele lor.²⁵⁸

21. Și de am rădicat mîna mea asupra celui sărac de părinți, avînd nădêjde că am ajutor mult,

22. Să se dăzlupească umărul meu de la grumazi și brațul meu să se frîngă den cot.

23. Că frica Domnului m-au cuprîns și de la înțelepciunea lui nu voui răbda.

24. De am rînduit aurul în tării mea și de m-am nădăjduit pre²⁵⁹ pietrile cele scumpe,

25. Și de m-am veselit căci am avut bogăție multă, sau de am pus mîna mea pre ce au fost fără de număr,

26. Sau nu vedem soarele răsărînd și apunînd și luna împușînîndu-se?

27. [26] Că nu iaste pre dînsele. [27] Și de se-au înșalat într-ascuns inima mea și de am pus și mîinile mele preste buzele mele și le-am sărutat,

28. Și aceasta să mi se socotească fărădeleguire, căci am mințit înaintea Dumnezeului celui Înalt.

29. Și de m-am bucurat de căderea vrăjmașilor miei și de va fi zis inima mea:

30. [29] «Bine iaste bine! [30] Să audză urêchiia mea blestemul meu și să fiu bănuială în vorbele²⁶⁰ oamenilor miei.»²⁶¹

31. Măcară de au și zis roabele mele: «Cine ne va da să mîncăm den carnea lui și să ne săturăm?»

32. [31] Cînd au fost mie foarte bine, [32] Streinul n-au mas afară

Versiunea modernă

și nu-mi va număra toți pașii?

5. Dacă aș fi pornit împreună cu batjocuritorii și de s-ar fi sîrguit piciorul meu către viclesug,

6. Atunci să mă așeze în balanța dreptății, fiindcă Domnul îmi cunoaște nevinovăția.

7. Dacă piciorul mi s-a abătut din cale, dacă inima mea mi-a urmat ochiul, dacă mîinile mele au atins darurile,

8. Atunci să semăn, iar alții să mănince și fără de rădăcină să ajung pe pămînt.

9. Dacă inima mi s-a luat după femeia altui bărbat, dacă am stat să pîndesc la porțile ei,

10. Atunci să placă femeia mea altora, iar pruncii mei să fie înjosiți.

11. Fiîndcă urgia poftei este nepotolită spre a pîngări femeia [altui] bărbat.

12. Căci [poftea] este un foc care mistuie din toate părțile și, asupra căruia năvălește, l-a și nimic din rădăcină.

13. Sau de am disprețuit judecata slujitorului sau a slujitoarei mele cînd se plîngeau înaintea mea,

14. Căci ce voi face dacă Domnul mă va pune la încercare? Și dacă mă va cerceta, ce îi voi răspunde?

15. Oare nu și aceia, aidoma mie, au fost zămislîți în pîntece și nu au fost alcătuiți oare într-un sîn asemănător?

16. Cei neputincioși nu au dus vreedată lipsă din parte-mi de ce aveau nevoie, iar ochiul văduvei nu l-am lăsat să tînjească.

17. Nici nu mi-am mîncat bucata de pîine sîngur, fără să o împart cu orfanul.

18. Fiîndcă din tineretea mea am hrănit ca un părinte și din pîntecele maicii mele am călăuzit.

19. Nici nu am trecut cu vederea pe cel gol care pieria, fără să-l fi îmbrăcat.

20. Oare nu m-au binecuvîntat neputincioșii cînd umerii lor au fost încălziți de lîna tunsă de pe mieii mei?

21. Dacă am ridicat mîna asupra orfanului, crezînd că sînt mai presus ca el,

22. Să mi se desfacă umărul din încheietură, iar brațul meu, din cot

23. Să mi se zdrobească! Căci frica Domnului m-a înșăfat și nu mai pot îndura povara lui!

24. De mi-am întemeiat puterea pe aur și dacă m-am încrezut în piatra prețioasă,

25. Dacă m-am înveselit cînd mi s-a înmulțit avuția și cînd am pus mîna pe nenumărate [bogății],

26. Oare nu vedem soarele cel strălucitor lipsînd, iar luna descreșcînd, pentru că nu mai au [putere]?

27. Sau dacă inima în taină m-a înșelat, ori de mi-am pus mîna la gură, sărutînd-o.

28. Și aceasta să mi se socotească fărădeleguire cea mai mare, că am mințit împotriva celui preînalt.

29. Sau dacă m-am înveselit de nenorocirea vrăjmașilor mei și a spus inima mea:

30. «Bine! Să audză urechea mea blestemul meu și, în nenorocirea mea, să ajung de poveste în poporul meu.»

31. Și dacă au grăit deseori slujnicile mele: «Cine ne va da să ne săturăm din cărnurile lui?»

32. Fiîndcă eram foarte bun, nu înnopta afară

Ms. 45, p. 437-438

striin, și ușa mea la tot cel ce venia să dășchidea.

33. Și de am greșit fără de voie, am ascuns păcatul meu,

34. Pentru [438/1] că nu m-am înfruntat de cătră înmulțimea gloatei mulțime, ca să nu mărturisesc înaintea lor.

35. Și de am lăsat pre cel neputincios să iasă ușa mea cu sinul deșert, [de nu mă temeam],

36. Cine va da pre cel ce va audzi pre mine? Și mina Domnului meu, de nu mă vrea tême? Și scrisoare de aveam asupra cuiva, pre umeri puind cunună, o vrea citi.

37. Și de nu rumpîndu-o o vrea da, nimic luînd pentru datornic.

38. De au suspinat pămîntul vreedinioară asupră-mi sau de rozoarele ei¹⁰² au plînsu toate odată,

39. ¹⁰³Sau de am mîncat vîrtutea ei¹⁰⁴ sîngur, fără de preț, sau și sufletul Domnului pămîntului luînd am voierat,

40. Pentru grîu, dară, să-mi iasă urzică, și pentru orz, rug!¹⁰⁴ Și tăcu Iov cu graiurile.

Cap 32

1. Și încetară și cei 3 prieteni ai lui încă a mai grăi împotriva lui Iov, pentru că era Iov drept înaintea lui.

2. Și să minie Elius al lui Varahiil vuzănul, dentru rudenii lui Ram, a țării Avsitudei; și să minia pre Iov foarte, pentru căci dovedea pre sine drept înaintea Domnului.

3. Și asupra celor 3 prieteni să minie foarte, pentru căci n-au putut să răspundă împotriva graiuri lui Iov, și-l puseră pre îns a fi necredincios.

4. Și Elius îngădui a da răspuns lui Iov, căci mai bătrîni decît el sînt cu zilele.

5. Și văzu Elius că nu iaste răspuns întru rostul celor 3 oameni și să minia cu urgia lui.

[A lui Eliu cătră prieteni și cătră Iov împotriva răspuns]¹⁰⁵

6. Și răspunzînd Elius a lui Varahiil vuziteanul, dzise: „Mai tînăr sînt cu anul, iară voi sînteți mai bătrîni. Pentru acêea am tăcut, temîndu-mă ca voao să vă povestesc a mea știință.

7. Și am dzis că: Nu iaste vrênea ceea ce grăiește și, întru mulți¹⁰⁶ ani, nu știu învățatura.

8. Ce duh iaste întru pămînteni și suflare a celui Întruotîitor iaste ceea ce învață.

9. Nu cei cu ai mulți sînt cei înțelepți, nici cei bătrîni știu județul.

10. Pentru acêea am dzis: Ascultați pre mine, și voi povesti voao carele știu. Băgați în urechi graiurile mele, pentru că voi grăi, voi ascultînd.

11. Iată, am audzit cuvintele voastre, băgat-am în urechi pînă la pri- [438/2] cêperea voastră,

12. Pînă unde veți certa cuvintele și pînă la voi voi pricepe. Și iată, nu era lui Iov muștrîndu-l, răspundînd graiurile lui dentru voi,

13. Pentru ca să nu ziceți: «Aflat-am înțelepciunea Domnului, adăogîndu-ne.»

14. Și la om v-ați întorsu a grăi cuvinte

Ms. 4389, p. 533

și ușa mea au fost dășchisă tuturor călătorilor.

33. Și de am și greșit să fu ascuns de voia mea păcatul [533/2] meu,

34. [33] Că nu mi-au fost rușine de mulțimea nărodului, să nu mă ispedesc înaintea lor,

35. [34] Și de am lăsat pre cel slab să iasă den ușile mele cu sinul dășart, [35] De nu m-am îndoit,

36. [35] Cine va da asupra mea pre cela ce au audzit și mina Domnului a mea și deaca nu m-am temut? [36] Și de am avut zapis al cuiva și de voiu fi pus cunună și²⁶² să-l cetesc,

37. Și de nu-l voiu fi spart și să-l leapăd neluînd nimic de la datornic,

38. Și de au gemut pămîntul asupra mea și de au plîns brazdele lui depreună,

39. Și de am mîncat eu roada lui fără de preț sau de am luat sufletul stăpînului pămîntului și l-am năcăjit,

40. În loc de grîu să-mi răsarie urzici și în loc de orz — rugi.“ [1.] Și tăcu Iov

Cap 32

1. Și tăcură și cei trei prieteni ai lui de-a mai grăi încă împotriva lui Iov^{263, 264}

2. Și se minie foarte Elius, feciorul lui Varahiil vuziteaninul, de rudeniia lui Aram den Țara Avsidiei, pre Iov, pentru căci se zise că iaste drept înaintea lui Dumnezeu.

3. Și se minie și pre prietenii lui, pre ceialalți, căci nu putea să răspundă împotriva înaintea lui Iov, și-i ziseră că iaste necredincios.

4. Iar Elius mai îngădui de-a răspunde lui Iov, căci că ceialalți prieteni ai lui era mai bătrîni de zile decît dînsul.

5. Iar deaca văzu că nu iaste răspuns în gurile prietenilor săi, el se infierbîntă în minia sa.

6. Și răspunse Elius, feciorul lui Varahiil vuziteaninul, și zise: „Eu mai tînăr sînt de zile, iar voi sînteți mai bătrîni. Pentr-acêea am tăcut, că mi-au fost teamă să spuii priceperea mea.“²⁶⁵

7. Și am zis: că nu grăiesc anii și nu știu înțelepciunea cei cu ani mulți,

8. Ce iaste duh în oameni și suflarea celui Atotîitorul iaste carea învață.

9. Nu sînt înțelepciunile de ani mulți, nici judecata nu o știu cei bătrîni.

10. Pentr-acêea zic: Ascultați-mă și vă voiu spune ce știu și să luați aminte acêste graiure ale mele.²⁶⁶ [11] Că vă voiu spune de veți asculta.

11. Iată, am audzit cuvintele voastre, am luat aminte pînă ce v-am priceput.

12. Pînă nu veți ispiti cuvintele și să le pricep spre voi; că iată că n-au fost cine să vădească pre Iov.

13. Și să nu ziceți: «Aflat-am înțelepciune de la Dumnezeu, adăogîndu-o omului.»

14. Porîncit-ați să se grăiască cuvinte

Versiunea modernă

nici un străin, iar poarta mea era deschisă oricui.

33. Sau dacă am păcătuit fără voie și mi-am tănuțit păcatul,

34. Fiîndcă nu m-am sfiit de mulțimea numeroasă că să vorbesc deschis înaintea lor,

35. Și dacă am lăsat pe vreun neputincios să iasă pe poarta mea neavînd nimic în sin,

36. Cine îmi va dărui pe unul care să mă asculte, dacă nu m-am înfricoșat de mina Domnului? Căci înscrisul pe care îl aveam asupra cuiva, așezîndu-l pe umeri ca pe o cunună, îl citeam.

37. Și dacă nu l-am rupt și nu l-am dat înapoi, nimic luînd de la datornic.

38. Dacă a suspinat pămîntul împotriva mea, ori dacă brazdele sale s-au tînguit împreună [împotriva mea],

39. Și dacă am mîncat singur vlaga pămîntului, fără [să plătesc] prețul și am întristat sufletul stăpînului pămîntului, răpînd [ceva de la el],

40. Atunci să-mi răsară urzică în loc de grîu și spin în loc de orz!“ [1.] Iar Iov a încetat de a mai grăi,

Capitolul 32

1. Și cei trei prieteni ai lui încetară să mai grăiască împotriva lui, pentru că Iov era drept înaintea lor.

2. Și s-a miniat Elius, fiul lui Barahiel Buzitul, din neamul lui Ram din ținutul Austis, s-a miniat foarte tare, fiîndcă Iov se numea pe sine drept înaintea Domnului.

3. S-a mai miniat și împotriva celor trei prieteni pentru că nu au fost în stare să îi răspundă lui Iov și pentru că l-au socotit a fi neevlavios.

4. Iar Elius a așteptat ca ei să îi dea răspuns lui Iov, fiîndcă erau mai bătrîni în zile decît el.

5. Și văzînd Elius că nu este răspuns în gura celor trei bărbați, s-a infuriat cu mare urgie.

6. Iar Elius, fiul lui Barahiel Buzitul a grăit: „Eu sînt mai tînăr cu anii decît voi care sînteți mai bătrîni; de aceea am tăcut, temîndu-mă să vă vestesc știința mea.

7. Și am zis că vremea este cea care vorbește și că în mulți ani oamenii cunosc înțelepciunea.

8. Dar este un duh în cei muritori, iar suflarea Celui Atotputernic este cea care învață.

9. Cei îndelungați în ani nu sînt înțelepți, nici cei bătrîni nu cunosc dreapta socoteală.

10. De aceea vă spun: Ascultați-mă și vă voi istorisi cele ce le știu. Luați aminte la cuvintele mele, căci eu voi grăi în timp ce voi veți asculta.

11. Iată, am audzit cuvintele voastre, am luat aminte pînă ce v-am priceput.

12. Pînă cînd tot cercetați cuvintele? Și eu am înțeles la fel de bine ca și voi; dar iată că nu este vreunul dintre voi care, muștrînd pe Iov, să poată răspunde cuvintelor sale.

13. Ca nu cumva să spuneți: «Am aflat că noi sîntem cei care adăugăm înțelepciune Domnului.»

14. Și ați îngăduit omului [acestui] să grăiască

Ms. 45, p. 438-439

ca acestea.

15. S-au spămîntat, n-au mai răspuns încă, au vechit dentru însele cuvinte,

16. Răbdat-am, pentru că nu am grăit; căci au stătut și n-au răspuns.

17. Căci voi răspunde și eu o parte.“ Și răspundînd Elius, iarăși dzise: „Iarăși voi grăi,

18. Pentru că plin sînt de cuvinte, pentru că mă piêrde pre mine duhul pîntecelui.

19. Și pîntecile meu ca un foale de must fierbînd legat, au ca o foaie a unui căldărar spartă.

20. Grăi-voi, pentru ca să mă odihnesc dășchidzînd budzele¹⁰⁷.

21. Pentru că de om nu mă voi rușina și încă nici de pămîntean nu mă voi stidi.

22. Pentru că nu știu a mă miera de față. Iară de nu, și pre mine moliile mă vor mîncea.

Cap 33

1. Și nu [așa] însă, ce ascultă, Iov, graiurile mele și viersul bagă-l în urechi!

2. Pentru că, iată, am deșchis gura mea și au grăit limba mea întru gușterul meu.

3. Curată mi-e inima cu graiurile și pricêperea budzelor mele curat va gîndi.

4. Duhul cel dumnezăiesc — ce m-au făcut pre mine și suflarea celui Întruotșitor ce mă învață pre mine.

5. Dă poți, dă-mi răspuns mie cătră acestea. Îngăduiește, stă cătră mine și eu cătră tine.

6. Den tină te-ai întregit tu, ca și eu; dentru unul ne-am săvîrșit.

7. Nu frica mea te va strînciuna, nice mîna mea grea va fi preste tine.

8. Ce numai ai dzis întru urechile mele, glasul cuvintelor tale am audzit. Pentru căci dzici:

9. «Curat sînt, nefind greșit; și fără hulă eram, n-am fărălegiuit,

10. Și hulă asupra mea au aflat și mă socotește ca pre un neprieten,

11. Și au pus întru lemnul meu piciorul [tău] și au păzit toate căile mele!»

12. Pentru că, cum dzici: «Drept sunt, și nu m-au ascultat? Pentru că vécinic iaste cel de asupra pămîntênilor,

13. Și dzici: «Pentru căci dreptățiile mele n-au ascultat mie tot cuvîntul?»

14. Pentru că grăind o dată Domnul, iar în a doua — vis,

15. Au întru cercetare de noapte, sau ca cînd cade strașnică frică preste oameni, preste adormituri, preste pat.

16. [439/1] Atuncea descoperi mintea omului întru chipuri de frică, ca unele ca acestea pre ei au înfricoșat,

17. Să întoarcă om de la strîmbătate și trupul lui de la cădere au mîntuit.

18. Și nu s-au îndurat sufletul lui de la moarte și că să nu cază el întru război.

19. Și iarăși muștră pre el pentru boală pre pat¹⁰⁸ și mulțimea oaselor lui au amorțit.

20. Și toată mîncarea grîului nu va putea să prîmască, și sufletul lui mîncare poftêște,

21. Pînă unde să vor putezi lui pielțile și va dovedi¹⁰⁹ lui deșarte,

22. Și să apropiia la moarte sufletul lui și viața lui în iad.

Ms. 4389, p. 533-534

ca acestea.

15. Temutu-se-ai și de-acii n-au mai răspuns și se-au învechit cuvintele de la dînșii.

16. Îngăduit-am și n-am grăit, că au stătut și n-au răspuns.

17. Ca să răspunz și eu partea.“ Și răspunse Elius și zise: [18] „Iarăși voi grăi,

18. Că sînt plin de cuvinte, că mă ucide [534/1] duhul pîntecelui.

19. Și pîntecile meu, ca un foale cu must cînd fierbe și iaste legat, sau ca un foale al băiașilor de aramă întins.

20. Grăi-voiu ca să răsufu și-mi voiu dășchide gura.

21. Și nici de om nu-mi iaste rușine.

22. Că nu știu să mă minunez²⁶⁷ de față nici într-un chip, măcară pre mine de mă vor și mîncea moliile.

Cap 33

1. Ce ascultă, Iove, cuvintele mele și vorbele²⁶⁸ mele le bagă în seamă²⁶⁹

2. Că iată că am dășchis gura mea și grăiește limba mea.

3. Inima mea cu cuvinte curată și înțelegerea buzelor mele înțelêge curat.

4. Că duhul lui Dumnezeu m-au făcut și suflarea celui Atotșitorul m-au învățat.

5. Deci, de poți, dă-mi răspuns și să rabzi spre aceasta și să stai împotriva fêței mele și eu împotriva fêței tale.

6. Că tu ești făcut den tină, cum sînt făcut și eu, tot dentr-o amestecătură.

7. Deci să nu te turbure frica mea, nici mîna mea să fie grea asupra ta.

8. Însă zis-ai în urechile mele și am auzit glasul graiurilor tale. [9] Că zici:

9. «Curat sînt eu și fără de greșală; și am fost fără de vină și n-am făcut fărădelêge.²⁷⁰

10. Și te-ai aflat cu bănuială asupra mea și m-ai socotit că-ți stau împotriva.

11. Și au pus piciorul meu în lemn și au păzit toate căile mele.»

12. Dară cum zici că: «Sînt drept și nu mă ascult?» Că cel ce iaste preste cêle pămîntêști iaste vécinic.

13. Și zici: «Pentru ce n-au auzit cuvîntul dreptății mele?»

14. Că o dată va grăi Domnul, iar a doaoară în vis sau întru învățatură de noapte.

15. Sau ca cînd cade frică mare pre oameni. Că au pus adormire

16. [15] Și atunci dășcoperi mintea omului, [16] Și-l înfricoșază cu atîte vederi de frică.

17. Ca să întoarcă pre om den nedreptate și trupul lui să-l mîntuiască den presurare.²⁷¹

18. Crușînd sufletul lui den moarte și ca să nu cază el în războiu,

19. Și iarăși l-au muștrat cu boală pre pat și toate oasele lui au amorțit²⁷².

20. Și n-au putut²⁷³ nimic să ia den bucate și den grîu, iar sufletul lui poftêște mîncare,

21. Pînă va putezi carnea lui și va arăta oasele lui dășarte.

22. Apropiia-se-va sufletul lui de moarte și viața lui de iad.

Versiunea modernă

asemenea cuvinte.

15. S-au înspămîntat, nu au mai răspuns, cuvintele deja se istoviseră în ei.

16. Am răbdat și nu am grăit fiindcă s-au oprit și nu au dat răspuns.

17. Ci voi răspunde și eu la rîndul meu.“ Iar Elius, răspunzînd, a zis: „Iarăși voi grăi,

18. Căci sînt plin de cuvinte și mă nimicește duhul pîntecelui meu,

19. Care este asemeni unui burduf cetluit și plin cu must care fierbe, ori ca niște foale de aramă gata să izbucnească.

20. Voi grăi ca să îmi aflu odihna, deschizîndu-mi buzele.

21. Pentru că nu mă rușinez de vreun om și nici nu mă sfiesc de un muritor.

22. Fîindcă eu nu știu să pîrtinesc pe cineva. Altfel, molile mă vor mîncea.

Capitolul 33

1. Ci, într-adevăr, Iov, ascultă cuvintele mele și ia aminte la vorbirea mea!

2. Căci, iată, am deschis gura și am grăit cu limba mea, întru gîtlejul meu.

3. Inima mea va fi curată în cuvinte, iar înțelegerea buzelor mele va cugeta ceea ce este curat.

4. Duhul cel dumnezeiesc m-a făcut și suflarea celui Atotputernic este cea care mă învață.

5. Dacă ești în stare, dă-mi răspuns la acestea, îndură să stai împotriva mea și eu împotriva ta.

6. Din lut ai fost alcătuit tu ca și mine, din același [lut] am fost amîndoi alcătuiți.

7. Să nu te sperie teama de mine, nici mîna mea să nu-ți fie povară.

8. Totuși tu zici — mi-a ajuns la urechi și am auzit glasul cuvintelor tale:

9. «Sînt curat, nu păcătuiesc; sînt fără prihană, căci nu am săvîrșit fărădelele.

10. Dar el a descoperit o învinuire împotriva mea și mă socotește ca pe un vrăjmaș.

11. Și a pus în obezile mele piciorul meu, a păzit toate căile mele.»

12. Căci cum de zici că: «Sînt drept și nu m-a ascultat?» Pentru că veșnic este cel ce se află mai presus de muritori.

13. Și mai spui: «Pentru ce nu a ascultat întreg cuvîntul dreptății mele?»

14. Căci odată vorbește Domnul, iar a doua oară în vis,

15. Sau în clipele de liniște ale nopții, cînd cade asupra oamenilor o spaimă înfricoșată, în vremea somnului din așternut.

16. Atunci se deschide înțelegerea oamenilor, cu asemenea vedenii pline de spaimă îi înspămîntă.

17. Ca să îl întoarcă pe om de la nedreptate, și să-l izbăvească trupul de la cădere,

18. Să îi cruțe sufletul de moarte și să nu cadă în război.

19. Și iarăși l-a muștrat cu boală și cu zăcere pe așternut și i-a amorțit mulțimea oaselor.

20. Și nu va fi în stare să ia nici un fel de mîncare, în vreme ce sufletul său tînjește după hrană,

21. Pînă cînd îi vor putezi cărnurile, iar oasele i se vor arăta dezgolate.

22. Ci sufletul lui s-a apropiat de moarte, iar viața sa de iad.

Деворъ фн, жд, де жъмери пхрпъпори де молр ѡг
 те, оуналь дентрх джншн нхл ба рѣни пре ел
 дѣка гжндн кх инема ебеп жпоаркѣ кѣптрѣ
 дмнхл, шн ба побетн ѡмхлхн ххлм лхн, шн
 фѣрѣ дѣлѣцѣ лхн ба дѣрѣтл. Оприѣба ка
 еб нх кѣрѣ ел лл молрте, шн ба жпнннрн лх
 пѣрхпхл ка оуносарѣ пре пѣрѣтѣ, шн оѣселе
 лхн лѣба жплатѣ де мхдххѣ. Шн ба мхлм
 лхн пѣанцѣе ка оунахн пѣннѣ, шнл ба лшѣрѣ
 пре ел жѣрѣѣѣжнѣхѣ жптрѣ оѣмѣнн.
 Шн рѣжнѣхѣ кѣптрѣ дмнхл, шн прѣнмнпѣ
 лхн бор фн, шн ба жптра кх фѣцѣ лннѣ, кх мѣ
 пѣрннрѣ ба дѣ оѣмѣннаорѣ днрѣпѣпѣ
 Шн лпѣн лпѣннѣ ебѣ ххлн оѣмхл жѣхшѣ лх
 ншѣ жнжнѣ ка чѣ фѣлѣ фѣчѣм, шн нх кх
 вѣрѣннѣ мах чѣпѣтѣ дѣ карѣе амѣ грѣшнпѣ.
 Мѣнпѣлѣщѣ елфлѣтѣлѣ мѣѣ, ка ебнх вѣл лл
 пѣнрѣ шн бѣлѣ мѣ лхмннѣ ба вѣрѣтѣ
 жптрѣ лхѣстѣтѣ толатѣ лѣлхѣрѣрѣ чѣлѣ тарѣ кѣнн
 пѣрнн кх оѣмхл. Чѣ жпнпхн елфлѣтѣлѣ мѣѣ
 дѣн молрте, пѣнпѣрѣ кѣ бѣлѣ мѣ жптрѣ лхмн
 нѣ, ба лѣлѣ пре ел. Бѣгѣ жѣрѣнн ѡѣб лл
 шн лѣкѣлѣтѣмѣ, лѣмѣцѣщѣ шн ел вѣн трѣн.
 Дѣ жнпѣ чѣе кѣвннѣ рѣспѣнѣ мѣѣ, грѣлѣщѣ
 пѣнпѣрѣ кѣ вѣннѣ жпнрѣпѣтѣжн пѣ
 жптрѣ дѣнѣ пѣ лѣкѣлѣтѣмѣ, лѣлѣрѣрѣщѣ шн пѣ
 вѣннѣ жѣлѣцѣ жѣлѣлѣпѣннѣ.

К Л П Л Д
 н рѣспѣнѣ жнѣѣ елѣѣсѣ жнѣѣ
 лѣкѣлѣтѣмѣ жѣлѣлѣпѣннѣ жпннѣѣ жпннѣѣ
 лѣлѣ лѣмннѣ мѣжннѣ. Кѣчн оура
 кѣ кѣвннѣ нѣпнпѣщѣ, шн жпннѣжл
 гѣстѣ мѣжннѣрѣ. Жѣдѣкѣлѣ ел лх
 жмѣ нѣлѣ, ел кѣнолѣщѣмѣ жпннѣлѣкѣлѣ нѣсѣрѣ
 чѣ лѣстѣ вѣлнѣ. Кѣчн лх жнѣѣ ѡѣво днрѣпѣтѣ
 ежнпѣ, дмнхл мѣлѣ мѣнпѣлѣннѣ жѣдѣкѣлѣ.
 Шн лѣ мѣлѣцнѣ кх жѣдѣкѣлѣ мѣѣ ежлннѣ е
 ежлѣлѣ мѣѣ фѣрѣ дѣ елрѣжмѣѣлѣтѣ. Чѣннѣ е
 ѡмѣ ка ѡѣвѣ е вѣжнѣ вѣпѣжѣкѣлѣ ка ллѣ.
 Нѣпѣкѣлѣннѣ нннн пѣтѣжннѣ, нннн жптрѣ топѣ
 жпнрѣннѣхѣ, кх чѣн чѣ фѣлѣ чѣлѣ фѣрѣ дѣ лѣ
 чѣ, ка ел мѣрѣтѣ кх чѣн фѣрѣ дѣкѣрѣннѣцѣ.
 Пѣнпѣрѣ кѣ ебнх жнѣ, кѣ нѣлѣ фн ѡѣкѣтннѣцѣ
 ѡмхлхн, шн ѡѣкѣтѣлѣ лхн дѣлѣ дмнхл.
 Пѣнпѣрѣ лхѣлѣ чѣн прнчѣлѣцѣ лл ннѣмѣ лѣкѣлѣ
 пѣлѣцѣмѣ, ел нѣлѣ фѣѣ мѣѣ жпнннѣѣ дмнхлхн
 лпѣтѣжннѣ, шн жпнннѣѣ лпѣтѣ цѣнпѣорнлхн лпѣ
 вѣрѣ чѣлѣ днрѣпѣтѣ. Чѣ дѣ ѡмхлхн дѣлѣ
 кхлм фѣчѣ фѣѣщѣ кѣрѣлѣ дѣнпѣрѣлѣ, шн жпнрѣрѣ
 ѡмхлхн лфлѣлѣ пре ел. ѡѣкѣлѣщн дѣрѣтѣ пре
 дмнхл фѣрѣ дѣкѣлѣ лѣлѣчѣ ел чѣлѣ жптрѣ топѣ
 цѣнпѣорннѣ ба пѣрѣвѣрѣ жѣдѣкѣлѣ чѣлѣ чѣ лѣ фѣ
 кѣпѣ пѣлѣжннѣлѣ. Шн чѣннѣ лѣстѣ чѣлѣ чѣ
 фѣчѣ пре чѣлѣ дѣсѣлѣпѣ чѣрѣ, шн чѣлѣ чѣсѣ жптрѣ
 елѣлѣ толатѣ. Кѣ дѣ ба вѣрѣ ел ѡпѣрѣѣннѣ шн
 жхлѣ, лжннѣ ел ел ѡѣкѣтѣлѣ. Мѣрнѣлѣ
 топѣ пѣрѣпхлѣ дѣ оѣлѣтѣ, пѣнпѣрѣ кѣ топѣ пѣ
 мѣжннѣнѣлѣ лл пѣлѣжннѣ ба лѣрѣчѣ, дѣ оунаѣ ел
 шн жпннѣ. жптрѣ дѣнѣ прнчѣпн, лѣкѣлѣтѣ жпннѣ
 жпннѣ

- 23. De vor fi 1000 de îngerî purtători de moarte, unul dentru dinşii nu-l va răni pre el, de va gândi cu inema să să întoarcă cătră Domnul; şi va povesti¹⁸ omului hula lui şi fărădelegea lui va arăta.
- 24. Opri-l-va ca să nu cază el la moarte şi va întineri lui trupul ca unsoarea pre părēte şi oasele lui le va împlēa de măduhă.
- 25. Şi va muia lui pielīţele ca unui prunc şi-l va aşāza pre el îmbărbătīndu-să înnru oameni
- 26. Şi rugīndu-se cătră Domnul, şi prīumite lui vor fi şi va înnra cu faţā līnă; cu mărturisire va da oamenilor direptate.
- 27. Şi apoi atunca să va huli omul însuşi, luişi zīcīnd: «Ca ce fēl făceam! Şi nu cu vrēdnice m-au certat de carele am greşit!
- 28. Mīntuieşte sufletul mīeu, ca să nu viu la pieire, şi viaţa mea lumină va vedea.»
- 29. Iată, acēstea toate le lucrează cel tare, cāi trei, cu omul.
- 30. Ce mīntuī sufletul mīeu den moarte, pentru că viaţa mea înnru lumină va lăuda pre el.
- 31. Bagă înn urechi, Iov, şi ascultă-mă! Amuţēşte, şi eu voiu grāi.
- 32. De sīnt ţie cuvinte, răspunde mie! Grāieşte, pentru că voiu să te înnireptezi tu!
- 33. Iară de nu, tu ascultă-mă. Asurzēşte, şi te voiu înnvăţa înnţelepciunea!“

Cap 34

- 1. Şi răspunzīnd Eliús, zise:
- 2. „Ascultăţī-mă, înnţeleţilor, ştiīnd a¹⁹ lua aminte mīnile,
- 3. Căci urēchea cuvinte ispitēşte şi gītlejul gustā mīncare.
- 4. Judecată să luām noao, să cunoaştem înn mijlocul nostru ce iaste bun.
- 5. Căci au zis Iov: «Dirept sīnt, Domnul mi-au mīntuit judecata,
- 6. Şi au mulţit cu judecata mea, sīlnicā e sāgeata mea, fără de strīmbātate!»
- 7. Cine e om ca Iov? Bīnd batjocurā ca apa,
- 8. Nepăcătuīnd, nici păgīnīnd, nici înntru tot înnpreunīndu-se cu cei ce fac cēle fără de lēge, ca să meargă cu cei fără de credinţă.
- 9. Pentru că să nu zici că: «Nu va fi socotīnţa omului!» Şi socoteala lui — de la Domnul!
- 10. Pentru acēea, cei pricepuţi la inemă, ascultăţī-mă: Să nu-mi fie mie înnaintea Domnului a păgīni şi înnaintea Atotţitiurului a turbura cel dirept,
- 11. Ce dă omului după cum face fieştecarele dentru ei şi înn cărarea omului afla-va pre el.
- 12. Socoteşti dară pre Domnul fără de cale a face? Sau cel înnrutotţitiurii va turbura judecata, cela ce au făcut pāmīntul?
- 13. Şi cine iaste cel ce face pre cel de supt ceriu şi cēle ce-s înntr-înnsul toate?
- 14. Că de va vrea să oprească şi duhul līngă el să socotească,
- 15. Muri-va tot trupul deodată, pentru că tot pāmīnteanul la pāmīnt va mēрге, de unde s-au şi zidit.
- 16. Iară de nu pricepi, ascultă //

Ms. 45, p. 439

23. Dă vor fi 1000 de îngeri purtători de moarte, unul dentru înșii nu-l va răni pre el, de va gândi cu inima să să întoarcă către Domnul; și va povesti omului hula lui și fărădelegea lui va arăta.

24. Opri-l-va ca să nu cază el la moarte și va întineri lui trupul ca o unsoare pre părête și oasele lui le va împlea de mādūhā.

25. Și va muia lui pielțile ca unui prunc și-l va așeza pre el îmbărbătându-să întru oameni

26. Și rugîndu-să către Domnul, și primite lui vor fi și va intra cu față lină; cu mărturisire va da oamenilor dreptate.

27. Și apoi, atuncea va trimite om, el șie dzicînd: «În ce fêl făcea¹¹⁰! Și nu vrêdnice m-au certat de carele am greșit!

28. Mîntuiește sufletul meu, ca să nu viu la pierire¹¹¹, și viața mea lumină va vedea.»

29. Iată, acestea toate le lucrează cel vîrtos, căi trei, cu omul.

30. Ce mîntuiește sufletul meu den moarte, pentru ca viața mea întru mine va lăuda pre el.

31. Bagă în urechi, Iov, și ascultă-mă! Asurzêște, și eu voi fi grăind.

32. Dă sînt ție cuvinte, răspunde mie! Grăiește, pentru că voi să te îndreptedzi tu!

33. Iară de nu, tu ascultă-mă. Asurzêște, și te voi învăța înțelepciuneal⁶

Cap 34

1. Și răspundzînd Elius, dzise:

2. „Ascultați-mă, înțelepți, știind a băga în urechi [binele],

3. ¹¹²Căci urêchea cuvinte ispitêște și gușterul gustă mincare.

4. Județ să luăm noao, să cunoaștem întru mijlocul nostru ce iaste bun.

5. Căci au dzis Iov: «Drept sînt, Domnul mi-au mîntuit județul, [439/2]

6. Și au mințit cu județul meu, silnică-i săgeata mea fără de strîmbătate!»

7. Cine-i om ca și Iov? Bînd batjocuria ca apa,

8. Nefiind păcătuit, nici necredincios, nici întru tot neîmpreunîndu-să cu cei ce fac cêle fără de lege, ca să margă cu cei fără de credință.

9. Pentru că să nu zici că: «Nu va fi socotința omului!» Și socoteala lui — de la Domnul!

10. Pentru acêea, cei pricepuți la inimă, ascultați-mă! Să nu-mi fie mie înaintea Domnului a păgîni și înaintea celui Întruotoțitor a turbura ce-i drept,

11. Ce dă omului în ce chip fieștecarele dentru ei și întru cărarea omului afla-va pre îns.

12. Au socotești pre Domnul fără de cale a face? Acel Întruotoțitor va turbura județul, carele au făcut pămîntul?

13. Și cine iaste cela ce face cel de supt cer și cêle ce-s într-însă toate?

14. ¹¹³Că dă va vrea să oprească și duhul lîngă el să socotească,

15. Muri-va tot trupul deodată, pentru că tot pămînteanul la pămînt va mêrge, de unde s-au și zidit.

16. Iară de nu te înveți, ascultă

Ms. 4389, p. 534-535

23. Și de vor fi 1000 de îngeri purtători de moarte, nici unul dentr-înșii nu-l va împunge. [24] Că de va pricêpe cu inima să se întoarcă către Dumnezeu și să șpuie omului hula²⁷⁴ sa și va arăta fărădelegiu- [534/2] irea sa,

24. Apăra-l-va să nu cază în moarte. [25] Și va înnoi trupul lui ca spoiala pre părête și oasele lui le va împlea de mādūhā.

25. [26] Și va muia carnea lui ca a unui copilaș mic și-l va așaza de se va îmbărbăta întru oameni.

26. Și rugîndu-se către Domnul, priimite-i vor fi (rugăciunile) și va intra cu față curată, cu făgăduință, și va da oamenilor dreptate.²⁷⁵

27. Că nu va face stăpînul nimic den ce nu se cad celor mai mici și cêle ce are biruință spre toate nu va turbura pre cel drept și Făcătorul tuturor nu va năcăji pre făptura sa. [27] Iar după aceasta va bănui omul însuși pre sine, zicînd: «De cêle ce am făcut nu m-au căznit cu caznă vrêdnică, de precum am greșit!

28. Mîntuiește sufletul meu, să nu între în putrejune și viața mea să vază lumină!»

29. Și acestea toate va face cel tare, trei căi, cu omul,

30. Ce mîntuiește sufletul meu den moarte ca să-l laude viața mea în lumină.

31. Ia aminte, Iove, și mă ascultă, și taci, că voi eu grăi eu.

32. Și de vei avea cuvinte de-a-mi răspunde, tu-mi vei răspunde și-mi vei grăi, că voi eu să te îndreptez.

33. Iar de n-ai răspuns, tu taci și mă ascultă și eu te voi învăța înțelepciune.⁶

Cap 34

1. Și iar răspunse Elius și zise:

2. „Ascultați, înțelepților, cuvintele mêle, și luați aminte ce iaste bine.²⁷⁶

3. ²⁷⁷Că urêchiia ispitêște cuvintele, iar grumazul — gustarea bucatelor.

4. Judecată să facem noaoă și să pricêpem pren mijlocul nostru cêle mai bune.

5. Că au zis Iov: «Dirept sînt și Domnul au luat mie judecata.

6. Și au mulțit judecățile mêle, că săgeata mea cea nevoiașă iaste fără de vină.»

7. Ce om iaste ca cum iaste Iov, carele bea întărtarea²⁷⁸ ca apa,

8. Nefiind păcătos, nici n-au făcut fapte de necredință, nici să se fi amestecat nicidecît către cei ce fac fărădelegiuri, ca să umble cu cei necredincioși.

9. Că să nu zici că: «Nu iaste cercetarea omului de la Domnul.»

10. Pentr-acêea mă ascultați, ceia ce sînteți cu inimi pricepătoare, că să nu dea Dumnezeu să fac eu fărădelegiure înaintea Domnului și să turbur dreptatea carea iaste înaintea celui Atotțitorului.

11. Că plătêște omului după cum face fieștecare dentr-înșii și va afla pre om în cărarea²⁷⁹ [535/1] lui.

12. Au doară gîndești că face rău Domnul cela ce au făcut pămîntul?

13. Dară cine iaste cela ce au făcut cêle de supt cer și tot ce iaste?

14. Că de va vrea să oprească, opri-va și duhul întru sine.

15. Și va muri tot trupul denpreună și va mêrge tot omul în pămînt de unde au fost zidit.

Versiunea modernă

23. Dacă vor fi o mie de îngeri aducători de moarte, nici unul dintre ei nu-l va vătămă, dacă va cugeta întru inima sa să se întoarcă la Dumnezeu, dacă îi va vesti omului vina și-i va arăta nesăbuița.

24. Îl va sprijini ca să nu se prăvălească înspre moarte, iar trupul său se va înnoi ca zugrăveala pe zid, iar oasele i se vor umple de mădăvă.

25. Îi va înmuia cărnurile ca pe ale unui prunc și îl va așeza la loc ca bărbat printre oameni.

26. Se va ruga către Domnul, iar rugăciunile îi vor fi ascultate; va intra cu chip voios, cu mare glas, și va da înapoi oamenilor dreptatea.

27. Apoi omul însuși se va învinovați pe sine în acea clipă spunînd: «Ce am săvîrșit? Însă nu m-au ajuns nenorociri vrednice de cele ce am păcătuit!

28. Mîntuiește sufletul meu ca să nu ajung la stricăciune și viața să nu vadă lumină.»

29. Iată, toate acestea pe trei căi le lucrează Cel Puternic cu omul.

30. Și mi-a izbăvit sufletul de moarte, pentru ca viața mea să îl laude întru lumină.

31. Ia aminte, Iov și ascultă-mă! Amuștește și eu voi grăi!

32. Dacă ai cuvinte, răspunde-mi! Vorbește, fiindcă doresc să te îndreptățești!

33. Iar dacă nu, amuștește și te voi învăța eu înțelepciune!⁶

Capitolul 34

1. Răspunzînd Elius, a zis:

2. „Ascultați-mă, înțelepților care stați neclintîți, luați aminte la ceea ce este bine!

3. Fiindcă urechea deslușește cuvintele, iar gîtlejul gustă mincarea.

4. Să alegem a ne judeca pe noi înșine ca să cunoaștem ce este bine între noi.

5. Fiindcă Iov a zis: «Sînt drept, dar Domnul mi-a înlăturat judecata.

6. A greșit în judecata mea, silnică este săgeata [îndreptată împotriva] mea, [deși sînt] fără nedreptate.»

7. Ce bărbat este ca Iov, care bea disprețul ca pe apă?

8. Și care nici nu păcătuiește, nici nu a săvîrșit ceva lipsit de evlavie, nici nu s-a împărtășit de calea celor ce săvîrșesc fărădelegea ca să pornească alături de cei neevlavioși.

9. Ca nu cumva să zici: «Nu va fi cercetat omul», dar cercetarea sa este de la Domnul.

10. De aceea, voi cei cu inima înțelegătoare, să nu-mi fie să făptuiesc ceva lipsit de evlavie înaintea Domnului și înaintea Celui Atotputernic să răstorn dreptatea!

11. Ci el răsplătêște omului după cum făptuiește fiecare și după cărarea omului îl va descoperi pe fiecare.

12. Oare socotești că Domnul săvîrșește fapte în afara rînduiei? Ori că Atotputernicul, cel care a făcut pămîntul, răstoarnă dreptatea?

13. Cine este cel care a făcut cele de sub cer și toate cele ce se află de față?

14. Căci, dacă ar dori să îngrădească Duhul și să îl țină la sine,

15. Atunci va muri toată carnea laolaltă, fiindcă orice muritor se va duce în pămînt, din care a și fost alcătuit.

16. Ascultă ca nu cumva să te dojenească,

ТОН

І ѠБЪ .

ачѣспѣбѣ гѣтѣ ѡуѣрѣишъ , гласъхъ къ кнѣпѣмъ лоръ .
 51 Вѣзѣ тѣхъ пре чѣлѣ чѣ фѣлѣ фѣрѣ дѣ лѣмѣ , шн пре
 чѣлѣ чѣ пѣрѣ пре чѣн рѣн , фѣннѣдѣ еѣчѣанѣ днрѣпѣ
 итѣ . Не крѣднѣтѣ чѣлѣ чѣ знѣ , ѡпѣрѣатѣ
 лѣн фѣрѣ лѣмѣ фѣлѣн , прѣ некрѣднѣтѣсѣ бѣмѣрѣлѣ .
 52 Кѣрѣлѣ нѣсѣлѣ рѣшннѣтѣ дѣ кѣлѣрѣ фѣлѣн чѣлѣн чнѣ
 стнѣтѣ , нѣчн шѣе чнѣспѣ лѣлѣне тѣлорѣ бѣгѣцѣ еѣ
 итѣ лѣлѣ дѣ фѣчѣелѣ лѣрѣ . Шн дѣ шѣрѣтѣ лоръ еѣ
 бѣрѣ нѣспѣнѣ лѣспрѣгѣ шн лѣсѣ рѣгѣ ѡмѣлѣн , пѣн
 прѣлѣ кѣ сѣлѣ пѣрѣтѣлѣтѣ фѣрѣ дѣ лѣмѣ , ѡкѣлѣнѣдѣе
 иѣ чѣн фѣрѣ дѣ пѣлѣнѣчѣтѣ . Пѣнпрѣлѣ кѣ еѣлѣ еѣ
 зѣтѣорѣнѣ жѣспѣ фѣлѣпѣлѣорѣ ѡлѣмѣннѣлорѣ , шн нѣчн
 оѣнѣлѣ жѣлѣ оѣнѣтѣ пре еѣлѣ дѣкѣспѣ фѣлѣкѣ .
 иѣ Нѣчн лѣсѣ лѣкѣ лѣспѣлѣкѣлѣдѣе чѣн чѣфѣлѣкѣ чѣлѣ фѣрѣ
 иѣ дѣ лѣмѣ . Кѣчн нѣ прѣспѣ ѡмѣ вѣ пѣнѣ жѣкѣ
 пѣнпрѣлѣ кѣ дѣмѣнѣлѣ прѣспѣ тѣоѣчн прѣнѣчѣщѣ .
 иѣ Чѣлѣ чѣ прѣнѣчѣщѣ чѣлѣ не прѣнѣчѣщѣтѣ , тѣлѣнѣтѣ шн
 иѣ мнѣнѣлѣтѣ кѣторѣлѣ нѣ лѣспѣ чѣлѣмѣрѣ . Чѣлѣ
 чѣ кѣлѣнѣщѣ лѣкѣрѣлѣнѣ лѣрѣ шн вѣ жѣтѣлѣрѣ нѣлѣпѣ
 иѣ тѣтѣ , шн еѣтѣ еѣрѣ чѣмѣрѣн . Шн лѣлѣ еѣтѣнѣсѣ пре
 чѣн некѣрѣлѣцѣ , шн еѣзѣлѣцѣ еѣжнѣтѣ , жѣнѣнѣтѣ лѣ .
 иѣ Кѣчн сѣлѣ лѣспѣтѣлѣтѣ дѣнѣлѣмѣфѣ лѣн дѣмѣнѣзѣлѣ , шн .
 иѣ днрѣпѣтѣцнѣлѣ лѣн нѣлѣлѣлѣ кѣлѣнѣкѣлѣтѣ . Кѣ еѣ
 иѣ лѣлѣкѣ прѣспѣ еѣлѣ спрѣгѣрѣтѣ дѣ спрѣлѣкѣ шн еѣлѣгѣ
 иѣ рѣтѣспрѣчнѣлорѣ вѣ лѣлѣн . Шн еѣлѣ лѣннѣщѣ вѣ дѣлѣ
 шн чнѣнѣ вѣ внѣнѣн , шн вѣ лѣкѣлѣнѣдѣ фѣлѣн , шн чн
 нѣлѣ вѣ кѣрѣтѣ пре еѣлѣ ? шн лѣлѣлѣрѣ лнѣлѣтѣн , шн
 иѣ лѣлѣлѣрѣ ѡмѣлѣн дѣ бѣлѣтѣтѣ . ѡпѣрѣтѣчнѣнѣлѣ
 ѡмѣ фѣлѣлѣрннѣсѣ дѣ кѣлѣрѣтѣ грѣлѣтѣлѣтѣ нѣрѣдѣлѣлѣ .
 иѣ Кѣчн кѣспѣрѣтѣ чѣлѣ тѣрѣ , чѣлѣ чѣ знѣчѣ лѣлѣлѣлѣ нѣ
 иѣ бѣн зѣлѣжнѣ . Фѣрѣтѣ дѣ мѣнѣнѣ кѣн кѣрѣтѣтѣ , тѣхъ жѣ
 иѣ лѣрѣтѣтѣ дѣлѣмѣ фѣкѣлѣтѣ спрѣлѣмѣтѣлѣтѣ нѣлѣбѣнѣ лѣлѣсѣ
 иѣ рѣ . Нѣ дѣлѣлѣ тнѣнѣ еѣлѣспѣлѣтѣщнѣ пре дѣжнѣлѣ
 иѣ кѣчн тѣхъ еѣбѣнѣ жѣпнѣчѣщѣ кѣтѣ тѣхъ еѣбѣнѣ лѣлѣмѣ шн
 иѣ нѣлѣлѣ шн чѣ лнѣ нѣнѣкѣлѣтѣтѣ грѣлѣщѣ . Пѣнпрѣлѣ
 иѣ лѣчѣлѣ жѣчѣлѣлѣпѣчнѣ лѣ ннѣнѣлѣтѣ кѣрѣ грѣнѣ лѣчѣспѣтѣ ,
 иѣ шн ѡмѣлѣ жѣчѣлѣлѣтѣ мѣлѣ лѣкѣлѣлѣтѣлѣтѣ кѣлѣжнѣтѣ .
 иѣ Шн еѣсѣлѣ нѣ жѣрѣлѣ прнѣчѣщѣрѣе лѣлѣ грѣннѣтѣ , шн
 иѣ грѣннѣлѣ лѣн нѣлѣсѣ жѣщнѣнѣчѣтѣ . жѣспѣ нѣ , чѣлѣ
 иѣ жѣлѣцѣтѣ еѣсѣлѣ еѣнѣнѣ дѣлѣн жѣкѣтѣ рѣспѣлѣнѣлѣ кѣшн чѣ
 иѣ фѣрѣтѣ дѣ мѣннѣтѣ . Пѣнпрѣлѣ кѣспѣнѣ лѣдѣсѣщѣлѣ
 иѣ прѣспѣтѣ пѣкѣлѣтѣлѣ нѣлѣлѣрѣ , шн фѣрѣтѣ дѣ лѣлѣмѣ прѣсѣлѣ
 иѣ нѣн сѣбѣ сѣкѣтнѣ мѣлѣтѣ грѣннѣ дѣ грѣннѣн жѣнѣнѣтѣ
 иѣ дѣмѣнѣлѣнѣ .

К Ѡ П Ѡ Л Ѡ

и рѣспѣлѣнѣжнѣдѣ жѣкѣ еѣлѣлѣсѣ знѣсѣ .
 Чѣ лѣлѣспѣлѣ лнѣ сѣкѣтнѣтѣ жѣспѣрѣлѣ жѣлѣкѣлѣтѣтѣ
 тѣхъ чнѣнѣ еѣщнѣ кѣтѣ лнѣ знѣсѣ днрѣпѣтѣ еѣжнѣтѣ
 жѣнѣннѣтѣ дѣмѣнѣлѣнѣ ? Ѡлѣ бѣнѣ грѣннѣ
 чѣ бѣнѣ фѣлѣчѣ грѣшнѣнѣдѣ ? Шн еѣлѣ жѣчѣ
 бѣнѣ дѣлѣ цѣе рѣспѣлѣнѣсѣ , шн лѣ нѣжѣтѣтѣрѣнѣ прѣлѣтннѣннѣ
 тѣнѣ . Прнѣчѣщѣ лѣ чѣрѣнѣ шн бѣзнѣ , шн сѣкѣтѣтѣ
 щѣ нѣрѣнѣ кѣлѣмѣ еѣжнѣтѣ еѣлѣсѣ дѣлѣлѣ тннѣ . Дѣ лнѣ
 грѣшннѣтѣ чѣ бѣнѣ фѣлѣчѣ ? жѣрѣтѣ дѣ шн мѣлѣтѣ лнѣ нѣлѣ
 чнннѣтѣ чѣ поѣчн еѣфѣлѣчнѣ ? Дѣ крѣтѣмѣ дѣлѣтѣ чѣ еѣ
 шн днрѣпѣтѣ чѣ бѣнѣ дѣ лѣлѣн , сѣлѣ чѣ дѣнѣ мѣжнѣ тѣлѣ
 вѣ лѣлѣлѣ . Дѣ ѡмѣлѣ чѣ eѣ лѣсѣмѣнѣнѣ цѣе некѣлѣрѣтѣ
 цѣлѣ тѣлѣ , шн лѣ фѣнѣлѣ ѡмѣлѣлѣнѣ днрѣпѣтѣлѣтѣ тѣлѣ .
 Дѣ кѣспѣрѣтѣ мѣлѣлѣчнѣмѣ лѣлѣлѣрннѣдѣсѣ кѣрѣ спрнѣгѣлѣ , еѣ

Biblia 1688, p. 378, col. 1

- acêstea, bagă în urechi glasul cuvintelor!
17. Vezi tu pre cel ce face fărădelêge, și pre cel ce piêrde pre cei răi fiind vêcinic drept.
  18. Necedincios, cela ce zice împăratului: «Fărălêge faci», «Preanecedincios!» boiêrilor;
  19. Carele nu s-au rușinat de câtră fața celui cinstit, nici știe cînste a pune celor bogățî, să să laude fêțele lor?
  20. Și deșarte lor să vor istovi a striga și a să ruga omului, pentru că s-au purtat fără de lêge, încuindu-se cei fără de putînță.
  21. Pentru că el vâzătoriu iaste faptelor oamenilor și nici una îl uită pre el de cîte fac,
  22. Nici iaste loc a să ascunde cei ce fac cêle fără de lêge,
  23. Căci nu preste om va pune încă, pentru că Domnul preste toți privêște,
  24. Cela ce pricêpe cêle nepricepute, slăvite și minunate, căroră nu iaste număr,
  25. Cela ce cunoaște lucrurile lor și va întoarce noaptea și să vor smeri;
  26. Și au stins pre cei necurați și văzuți sînt înaintea lui,
  27. Căci s-au abătut den lêgea lui Dumnezeu și dreptățîle lui nu le-au cunoscut,
  28. Ca să aducă preste el strigarea de sărac; și strigarea săracilor va auzi,
  29. Și el liniște va da. Și cine va vinui și va ascunde fața și cine-l va vedea pre el? Și asupra limbii și asupra omului deodată
  30. Împărăînd om fățarnic de câtră greutatea norodului,
  31. Căci câtră cel tare, cela ce zice: «Luat-am, nu voiu zăloji!
  32. Fără de mine voiu vedea. Tu îmi arată: de-am făcut strîmbătate, nu voiu adaoge.»
  33. Nu de la tine să o plătești pre dînsa? Căci tu o vei împinge? Că tu o vei alêge, și nu eu? Și ce ai cunoscut? Grăiêște!
  34. Pentru acêea înțeleptii la inimă vor grăi acêstea și omul înțelept mi-au ascultat cuvîntul.
  35. Și Iov nu întru pricêpere au grăit, și graiurile lui nu-s în știință.
  36. Însă nu, ce te învață, Iov, să nu dai încă răspunsul ca și cei fără de minte,
  37. Pentru ca să nu adaogem preste păcatele noastre, și fărădelêge preste noi se va socoti, multe grăind graiuri înaintea Domnului.“

Cap 35

1. Și răspunzînd încă Eliúș, zise:
2. „Ce aceasta ai socotit întru judecată? Tu cine ești? Căci ai zis: «Drept sînt înaintea Domnului?»
3. Sau vei grăi: «Ce voiu face, greșînd?»
4. Și eu îți voiu da ție răspuns și la cîtetrei priêtenii tăi.
5. Privêște la ceriu și vezi și socotêște norii cum sînt sus de la tine.
6. De ai greșit, ce vei face? Iară de și multe ai nelegiuit, ce poți să faci?
7. De vrême dară ce ești drept, ce vei da lui? Sau ce den mîna ta va lua?
8. La omul ce e asêmene ție – necurațîia ta; și la fiul omului – dreptatea ta.
9. De câtră mulțime asuprîndu-se, vor striga; vor /

Ms. 45, p. 439-440

acéstea, bagă în urechi glasul cuvintelor!

17. Vezi tu pre cel ce face fărâdelegi și pre cel ce piêrde pre cei răi fiind vécinic drept.

18. Necredincios, cela ce dzice împăratului: «Fărâlêge facil», «Preanecredincios!» boiêrilor;

19. Carele nu s-au stidit de câtră fața celui cinstit, ¹¹⁴nici știe cinste a pune celor gingași, să să laude ¹¹⁵fêțele lor?

20. Și dășartelor să vor istovi a striga și a să ruga omului, pentru că s-au trebuit fărâ de lêge, încuindu-să cei fărâ puțință.

21. Pentru că el iaste vâzător faptelor oamenilor și-l uită pre el nici una dentru carele fac,

22. Nice iaste loc a să ascunde cei ce fac cêle fărâ de lêge,

23. Căci nu preste om va pune încă, ¹¹⁶pentru că Domnul pre toți privește,

24. Cela ce pricêpe cêle nepricepute, slăvite și minunate, căroa nu iaste număr,

25. Cela ce cunoaște lor lucrurile și va întoarce noapte și să vor smeri;

26. Și au stinsu pre cei necurați și văzuți înaintea lui [sînt¹¹⁷],

27. Căci s-au abătut dentru lêgea lui Dumnezău și dreptățile lui nu le-au cunoscut,

28. Ca să aducă preste el strigare de mēser, și strigarea sârăcilor va audzi,

29. Și el linește va da. Și cine [440/1] va vinovăți și va ascunde fața și cine-l va vedea pre îns? Și asupra limbei și asupra omului deodată

30. Împărățind om fățarnic de câtră greotatea nărodului,

31. Căci câtră cel tare, cela ce dzice: «Luat-am, nu voi zăloji!

32. Fărâ de mine voi vedea. Tu îmi arată mie dă am făcut strîmbătate, nu voi adaoge.»

33. Nu de la mine să o plătești pre însă? Căci tu vei împinge-o? Căci tu vei alege, și nu eu? Și ce ai cunoscut? Grăiește!

34. Pentru acêea înțelepții la inimă vor grăi acêstea și omul înțelept mi-au ascultat cuvîntul.

35. Și Iov nu întru pricêpere au grăit, și graiurile lui nu-s întru știință.

36. Însă nu, ci te învață, Iov, să nu dai încă răspunsul ca și cei fărâ minte,

37. Pentru ca să nu adaogem preste păcatele noastre, și fărâdelêge preste noi să va socoti, multe grăind graiuri înaintea Domnului.¹¹⁸

Cap 35

1. Și răspundzînd încă Elius, dzise:
2. „Ce aceasta ai socotit întru județ? Tu cine ești? Căci ai dzis: «Drept sînt înaintea Domnului!»?

3. Sau vei grăi: «Ce voi face, greșînd?»
4. Și eu îți voi da ție răspuns și la cîte 3 priêtenii tăi.

5. Privește în cer și vezi, preainvață norii cum sînt sus de la tine.

6. [5] Dă ai greșit, ce vei face? [6] Iară de ai fărâlêgiuit și multe, ce poți să faci?

7. ¹¹⁸În vreme dară ce ești drept, ce vei da lui? Sau ce dentru mîna ta va lua?

8. La omul ce-i asemene ție — necurățîia ta; și la fiul omului — dreptatea ta.

9. De câtră mulțime asuprindu-să, vor striga;

Ms. 4389, p. 535

17. [16] Vezi tu pre cela ce face fărâdelêge și pre cela ce piêrde pre cei răi, [17] Că iaste vécinic și drept.

18. Și zice împăratului: «Fărâdelegiutoriule!» Și domnilor: «Nelegiuitorilor!»

19. [18] Și care nu se rușinează de fața celui cinstit.²⁸⁰ [19] Și nu știe să puie cinste pre boiêri și să se minuneze de fêțele lor,

20. [19] Ce dășartăciunea lor se va istovi, să strige și să chiême pre om. [20] Că au fost fărâdelegiutor, carele au umilit pre cei slabi, și cei neputincioși au fost lipsiți de dreptatea lui.

21. Celor ce vrea să lucrêze împăraților și boiêrilor²⁸¹,

22. Drept acêea se istovêște deșartăciunea lor, că pentru oameni au trecut dreptatea și Dumnezeu vede toate cîte sînt.

23. Și nu iaste nici un loc care să nu-l vază pre care caută putêrea lui Dumnezeu, că încă nu va pune pre om. [24] ²⁸²Că Domnul vede toate,

24. Cela ce ajunge cêle neurmte și slăvite și alêse, care n-au număr.

25. Carele știe faptele lor și întoarce noaptea și se umilêște,

26. Și stînge pre cei necredincioși, carii sînt văzuți înaintea lui.

27. Că se-au dat în laturi de lêgea lui Dumnezeu și îndireptările lui nu le-au cunoscut.

28. Să aducă spre dînsul strigarea celui sârăc și mintuirea mișăilor să o auză

29. [28] Și deaca-și va acoperi fața, cine-l va vedea? [29] Și spre țară denpreună și spre om,

30. Cela ce împărățêste preste oameni de la gilceava năroadelor.

31. Că ca câtră cel tare, cel ce grăiește: «Luat-am și nu voi zăloji fărâ decit de la mine.

32. Eu voi vedea, iară tu-mi arată. Să am făcut nedreptate, nu voi mai adaoge!»

33. [32] Să nu o întreb de la tine, că o vei împinge? [33] Că tu vei zice, iar nu eu? Și ce pricepi? Grăiește!

34. Pentr-acêea, să grăiască cei cu inimile chibzuite și omul cel înțelept să auză cuvîntul meu.

35. Că Iov n-au grăit aceasta cu pricêpere, și cuvintele lui sînt fărâ de chibzuială.

36. Deci, acum te învață, Iove, și să nu mai dai răspuns ca un neînțelept.

37. Ca să nu mai adaogem spre păcatele noastre și să se so- [535/2] cotească fărâdelegiuiti asupra noastră grăind cuvinte multe și zicînd înaintea Domnului.¹¹⁸

Cap 35

1. Și încă mai răspunse Elius și zise:
2. „Ce ai gîndit aceasta în judecată? Cine ești tu de zici «Drept sînt înaintea Domnului!»?²⁸³

3. Și zici: «Ce păcat am făcut?»
4. Eu voi da ție răspuns și la cîtetrei priêtenii tăi.

5. Caută spre ceriu și vezi și ia aminte norii cît sînt de sus de tine.

6. Deci, deaca ai greșit, ce vei să faci? Și de ai făcut multă fărâdelegiuire, ce poți face?²⁸⁴

7. ²⁸⁵Dară de vreme ce ești drept, ce vei să dai lui sau ce va să ia den mîinile tale?

8. Omului celui potrivnic ție — necurățîile tale și feciorului omului — dreptatea ta.

9. De mulțimea asupriciunilor lor striga

Versiunea modernă

ia aminte la glasul cuvintelor!

17. Privește-l tu pe cel [despre care tu spui], care săvîrșește lucruri fărâdelege, cum îi nimicêste pe cei răi, el care este pururi drept.

18. Ticălos este cel ce îi spune împăratului: «Făptuiești împotriva legii!», iar stăpînitorului: «O, tu, cel mai ticălos!»

19. El, care nu s-a sfiit de chipul celui de neam, nici nu a știut să dea cinste celor puternici și să le prețuiască fêțele.

20. Dar li se vor preface toate în deșertăciune, să strige și să cerșească de la un om, fiindcă s-au purtat cu fărâdelege și i-au dat la o parte pe cei neputincioși.

21. Căci el este supraveghetorul faptelor oamenilor, nimic din ce făptuiesc ei nu este uitat.

22. Nici nu este vreun loc unde să se ascundă cei ce săvîrșesc fărâdelegi,

23. Fiindcă nu va mai așeza peste om [o altă povară], pentru că Domnul îi privește pe toți.

24. Cel care înțelege cele nepătrunse, cele slăvite și umitoare, care nu au număr,

25. Cel care destăinuie faptele lor va duce noaptea [peste ei] și-i va smeri.

26. Și el îi topește pe cei lipsiți de evlavie, fiindcă sînt invedați înaintea lui.

27. Pentru că s-au abătut de la Legea lui Dumnezeu, iar faptele lui de dreptate nu le-au luat în seamă.

28. Astfel încît să aducă înaintea lui strigătul sârmanului și să asculte suspînul sârăcului.

29. Și dacă el va dăru liniște, cine va mai osîndi, iar dacă își va ascunde fața, cine îl va mai vedea? Și [dacă va fi] împotriva unui popor și a unui om, deopotrivă,

30. Făcînd să împărățească un om fățarnic, din pricina îndărătniciei poporului,

31. Căci [unul singur] este care îi spune celui puternic: «Am primit, nu voi lua zălog!

32. Din afară voi privi; arată-mi dacă am lucrat cu nedreptate, mai mult nu voi mai făptui așa.»

33. Oare nu cumva de la tine va primi răzbunare pentru aceasta, fiindcă tu ai izgonit-o, pentru că tu trebuie să alegi și nu eu? Iar ceea ce ști, grăiește!

34. De aceea, cei cu inima înțelegătoare vor grăi acêstea, iar bărbatul înțelept îmi va asculta cuvîntul.

35. Și Iov nu a vorbit cu înțelegere, iar cuvintele sale nu au fost întru cunoștință.

36. Dar, ia și te învață, Iov, ca să nu mai dai răspunsuri ca acêia care sînt nesăbuiți,

37. Ca să nu adăugăm păcatelor noastre, fiindcă ni se va socoti fărâdelege dacă vom grăi multe cuvinte înaintea Domnului.¹¹⁸

Capitolul 35

1. Răspunzînd Elius, spuse:
2. „Ce ai socotit să aduci la judecată? Cine ești tu, de vreme ce ai zis că: «Sînt drept înaintea Domnului!»?

3. Sau vei grăi astfel: «Ce voi face, păcătîind?»
4. Eu îți voi da răspuns, ție și celor trei prieteni ai tăi.

5. Ridică-ți privirea către văzduh și vezi și înțelege cît de sus sînt norii față de tine!

6. Dacă ai păcătuit, ce vei săvîrși și dacă ai săvîrșit multe fărâdelegi, ce vei face?

7. Iar dacă ești drept, ce îi vei dăru și ce va primi din mîna ta?

8. Lipsa ta de evlavie [se va răsfrînge] asupra celui asemenea ție și dreptatea ta asupra fiului omului.

9. Vor fi asupriți de gloată, vor striga

І С Ѡ К Т .

цппа ден брацѣла мѣлѣпора. Шн наѣ зисе оуѣ
 де жѣсте дѣмнзѣла чѣла че маѣ фѣкѣлѣ чѣла че рѣ
 рѣжѣще пѣзѣла де ноапте? Чѣла чѣмѣ хѣпѣ
 рѣще де кѣпѣрѣ дѣвѣпѣчѣла пѣмжнѣлѣхн, шн
 де кѣпѣрѣ пѣсѣрѣне чѣрѣлѣхн? Аѣко лѣсѣ бор ѣрѣн бѣ
 га, ѣнѣ нѣбор ѣхн де сѣлѣлѣла чѣлѣ рѣн
 Пѣнѣрѣ кѣ чѣла фѣрѣ дѣкѣла ѣбѣлѣ нѣ ба дѣла
 нѣл, пѣнѣрѣ кѣ чѣла ѣпѣтѣ цѣнѣпѣрѣлѣ кѣзѣпѣ
 рѣ жѣсте, чѣлѣ че тѣжѣрѣше сѣ фѣрѣ де лѣцѣла,
 шн мѣбѣлѣ мжнѣлѣхн. Шн пѣжѣрѣкѣлѣ ѣнѣнѣпѣ
 лѣхн, дѣпѣци прѣ ѣл тѣлѣ лѣлѣхн, кѣл жѣсте шн
 ѣкѣлѣ. Пѣнѣрѣ кѣнѣ жѣсте сѣкѣпѣнѣлѣ оуѣ
 цѣлѣ лѣхн, наѣ кѣнѣсѣлѣтѣ ла грѣшѣла фѣлѣрѣте
 Шн тѣсѣлѣ ѣдѣшѣрѣтѣ дѣшѣкѣлѣ гѣлѣ лѣхн кѣл нѣкѣ
 нѣшнѣнѣлѣ кѣлѣнѣпѣте ѣгрѣлѣмѣзѣ.

Алѣхн ѣлѣхѣ борѣлѣкѣ дѣнѣнѣчѣ.

К А П Л А

И ѣдѣсѣгжнѣлѣ ѣлѣхѣ жѣкѣ зѣнѣ
 ѣтѣрѣлѣщѣмѣ пѣцѣнѣлѣ жѣкѣ, пѣнѣрѣ
 кѣрѣпѣте жѣбѣчѣ пѣнѣрѣ кѣлѣ маѣ жѣсте ла
 мѣнѣ кѣлѣжнѣтѣ. Аѣжнѣлѣ шнѣнѣцѣлѣ мѣ
 мѣнѣтѣ, шн кѣлѣ фѣлѣпѣла мѣлѣ дѣрѣпѣтѣ
 бѣнѣ грѣнѣ кѣлѣ ѣдѣвѣрѣпѣтѣ. Шн нѣлѣ сѣрѣжѣмѣ
 грѣнѣнѣ кѣлѣ сѣрѣжѣлѣбѣтѣлѣте бѣнѣ прѣчѣпѣ. Шн
 тѣпѣцѣнѣ кѣлѣ дѣмнѣлѣ нѣлѣка ѣзѣгонѣ прѣ чѣлѣ фѣрѣтѣ дѣ
 рѣлѣтѣлѣте тѣрѣе кѣлѣ бѣжрѣлѣтѣте жѣнѣсѣ нѣнѣмѣла
 нѣкѣрѣдѣнѣчѣшнѣлѣорѣ нѣлѣка жѣбѣлѣ, шн жѣлѣкѣсѣчѣнаѣ сѣ
 рѣнѣлѣорѣ лѣбѣ дѣла. Нѣлѣ ка лѣлѣ дѣла чѣлѣ дѣрѣпѣтѣ
 тѣнѣлѣ лѣхн, шн кѣлѣ жѣпѣрѣрѣцѣнѣ жѣсѣлѣлѣ ба пѣлѣне прѣ
 дѣжнѣшнѣ жѣпѣрѣлѣ бѣрѣхнѣчѣтѣ, шн сѣбѣлѣ жѣнѣлѣцѣ
 Шн чѣнѣ бѣгѣлѣцѣнѣ жѣсѣтѣлѣшн, сѣборѣ сѣпѣрѣнѣ кѣлѣ фѣлѣнѣ
 де сѣрѣрѣчѣе. Шн ка пѣкѣсѣтѣнѣ лѣрѣ фѣлѣпѣла лѣрѣ
 шн грѣшѣлаѣла лѣрѣ, кѣлѣчнѣ сѣборѣ жѣтѣрѣнѣ. Чѣлѣ чѣ
 лѣхн дѣрѣпѣтѣ ба лѣсѣлѣлѣтѣлѣ, шн зѣнѣе кѣлѣсѣборѣ жѣпѣлѣ
 чѣлѣ дѣсѣпѣтѣрѣте сѣрѣжѣлѣбѣтѣлѣте. Дѣборѣ лѣсѣлѣлѣтѣлѣ
 шн бѣрѣ ѣлѣжнѣ бѣрѣ нѣсѣрѣвѣнѣ зѣлѣла лѣрѣ рѣпрѣ бѣхнѣ
 пѣпѣцѣнѣ, шн ѣнѣлѣ лѣсѣрѣ сѣпрѣ фѣлѣпѣте бѣлѣне. Іѣрѣтѣ к
 прѣ чѣнѣ нѣкѣрѣдѣнѣчѣшнѣ нѣлѣ мжнѣлѣлѣщѣе, нѣвѣрѣжѣлѣ
 ѣнѣ сѣрѣчѣе прѣ дѣмнѣлѣ. Шн пѣнѣрѣлѣ кѣлѣчнѣ жѣбѣ
 цѣжнѣлѣсѣ нѣлѣсѣлѣлѣпѣтѣрѣнѣ ѣрѣла, шн чѣнѣ фѣлѣцѣлѣрнѣчнѣ
 ла нѣнѣмѣте рѣжнѣлѣхнѣборѣ мѣнѣлѣ, нѣлѣборѣ сѣпѣрнѣга, кѣлѣ
 ѣлѣ лѣгѣлѣтѣ прѣ ѣнѣ. Сѣлѣ мѣлѣрѣ дѣрѣтѣ ла пѣнѣнѣрѣчѣ
 цѣ сѣлѣфѣлѣтѣлѣ лѣрѣ, ѣрѣтѣ бѣлѣцѣ лѣрѣ хѣрѣннѣлѣсѣе дѣ
 жѣцѣрнѣ. Кѣлѣчнѣ лѣлѣ нѣкѣлѣжнѣтѣ прѣ чѣлѣ гѣлѣбѣ шн
 нѣпѣлѣпнѣчѣсѣ, шн жѣлѣкѣсѣтѣлѣ чѣлѣорѣ бѣлѣжнѣка рѣжнѣ
 лѣхн. Шн жѣкѣлѣтѣлѣ жѣшѣлѣлѣтѣ прѣ пѣнѣнѣ дѣнѣ
 рѣсѣтѣлѣ бѣрѣжѣлѣлѣшѣлѣлѣхн бѣзѣнѣтѣ бѣрѣсѣлѣрѣ дѣдѣсѣлѣтѣ
 пѣлѣлѣ бѣнѣ, шн сѣлѣ пѣгѣорѣжѣ мѣлѣсѣ пѣлѣ пѣннѣтѣ дѣ грѣтѣ
 ѣнѣмѣ. Шн жѣлѣкѣсѣтѣлѣ дѣ кѣлѣтѣрѣ чѣнѣ дѣрѣпѣцѣ
 нѣлѣ сѣбѣлѣ лѣпѣснѣ шн мѣнѣлѣлѣ прѣсѣте чѣнѣ нѣкѣрѣдѣннѣ
 чѣшнѣ бѣлѣфнѣ, пѣнѣрѣлѣ нѣкѣлѣрѣцѣлѣ дѣрѣлѣрнѣлѣорѣ кѣлѣрѣ
 пѣрнѣмѣлѣ прѣ сѣрѣжѣлѣбѣтѣлѣтѣнѣ. Сѣлѣнѣлѣтѣ лѣбѣлѣ
 пѣтѣ дѣ бѣлѣнѣтѣ бѣе мѣннѣтѣ. Дѣла рѣгѣтѣ ла нѣ
 бѣе фѣннѣлѣ чѣнѣ нѣпѣлѣпнѣчѣшнѣ, шн прѣ пѣпѣцѣнѣ чѣлѣ
 чѣлѣлѣ пѣлѣтѣрѣе. Сѣлѣнѣлѣ тѣрѣцнѣ нѣоапѣтѣ кѣлѣрѣтѣ
 сѣлѣ лѣлѣцнѣ пѣнѣрѣлѣ дѣжнѣшнѣ. Чѣлѣ пѣлѣзѣтѣщѣе сѣлѣ
 нѣлѣ фѣлѣчнѣ фѣрѣтѣ дѣкѣла, пѣнѣрѣлѣ кѣлѣ дѣнѣпѣрѣлѣ лѣлѣ
 сѣлѣ бѣнѣ сѣкѣлѣте дѣнѣ сѣрѣрѣчѣе. Іѣлѣпѣтѣ чѣлѣлѣ п

Biblia 1688, p. 378, col. 2

- țipa den brațul multora.
- 10. Și n-au zis: «Unde iaste Dumnezeu, cela ce m-au făcut, cela ce rînduiește pázile de noapte,
- 11. Cela ce mă hotáraște de cătră dobitoacele pámîntului și de cătră pasárilé ceriului?»
- 12. Acoló vor striga, însá nu vor auzi, de sudalma celor rái.
- 13. Pentru că cêlé fárá de cale a vedea nu va Domnul. Pentru că acela Atotțútoríul vázătoriu iaste celor ce sávîrșesc fárádelegile, și má va mîntui.
- 14. Și te júdecá ínaintea lui, de poți pre el sá-l lauzi, cum iaste și acum.
- 15. Pentru că nu iaste socotind urgiia lui, n-au cunoscut la greșale foarte.
- 16. Și Iov ín deșárt deșchide gura lui, cu neconostíntța cuvinte íngreuiáză.“

A lui Eliú voroavă a cincea
Cap 36

- 1. Și adăogînd Eliú íncá, zice:
- 2. „Íngádúiește-má puțînel íncá, pentru ca sá te ínvăț, pentru că mai iaste la mine cuvînt.
- 3. Luînd știința mea mică, și cu faptele méle dirêpte voiú gráii cu adevárat.
- 4. Și nu strîmbe gráuirii cu strîmbátate vei prícipe.
- 5. Și sá știí că Domnul nu va izgoni pre cel fárá de ráutate. Tare e cu virtute,
- 6. Ínsá inimile necredincioșilor nu va ínvíia și júdecáțile sáracilor le va da.
- 7. Nu va lua de la²⁰ cel dírept ochii lui, și cu ímpárați ín scaun va pune pre dínșii íntru biruíntă; și se va ínălța,
- 8. Și cei bágați ín cátuși se vor opri cu fune de sárácie.
- 9. Și va povesti lor faptele lor și greșalele lor, cáci se vor íntári.
- 10. Ce celui dírept va asculta și zise că se vor íntoarce de cătră strîmbátate.
- 11. De vor asculta și de vor sluji, vor ísprávi zilele lor spre bunátăți și anii lor spre fapte bune.
- 12. Íará pre cei necredincioși nu-i mîntúiește, nevînd ei sá știé pre Domnul,
- 13. Și pentru cáci, ínvățîndu-se, neascultători²¹ era. Și cei fáțarnici la ínimá rînduí-vor mîniia, nu vor striga, cáci au legat pre ei.
- 14. Sá moará, dará, la tinerêțe sufletul lor, íará víața lor hráníndu-se de íngeri,
- 15. Cáci au necájít pre cel slab și neputincios. Și júdecata celor blínzi va rînduí.
- 16. Și íncá te-au ínșálat pre tine den rostul vrájmașului. Bezná, vársare – dedesuptul ei, și sá pogorí masa ta plíná de grásime.
- 17. Și júdecata de cătră cei dírepti nu o va lipsi și mîniia preste cei necredincioși va fi, pentru necuráțíia darurilor care príimiia pre strîmbátăți.
- 18. Sá nu te abată de buná voie mîntea
- 19. De la rugá, la nevoie fiind cei neputincioși; și pre toți ceia ce au putere
- 20. Sá nu tragi noaptea ca sá suie alții pentru dínșii,
- 21. Ce pázêște sá nu faci fárá de cale, pentru că dentru acêstea vei scoate den sárácie.
- 22. Íatá, cel ta- //

Ms. 45, p. 440

vor țipa de brațul a mulți.

10. Și n-au dzis: «Unde iaste Dumnedzău, cea ce m-au făcut, cea ce rînduiește păzi de noapte,

11. Cea ce mă hotărăște de cătră dobitoacele pămîntului și de cătră pasările ceriului?»

12. Acoló vor striga și însă nu va audzi, de sudalma celor răi.

13. Pentru că fără de cale a vedea nu va Domnul. Pentru că acela cel Întruotțitor văzător iaste celor ce săvîrșesc fărădelegi, și mă va mîntui.

14. Și te¹¹⁹ judecă înaintea lui, de poți pre el să-l laudzi, cum iaste și acum.

15. Pentru că nu iaste socotînd urgia lui, n-au cunoscut la greșele foarte.

16. Și Iov întru dășert dășchide gura lui, cu neștiința cuvintele îngreuiază.⁴⁴

A lui Iliú vorbă a cincea¹²⁰ Cap 36

1. [440/2] Și adăogînd Eliú încă, dzice:

2. „Îngăduiește-mă puțin încă, pentru ca să te învăț, pentru că încă întru mine iaste cuvint.

3. Luînd știința mea mică, și cu faptele mele drępte voi grăi cu adevărat,

4. Și nu strîmbe graiuri pre strîmbul vei pricepe.

5. Și să știi că Domnul nu va izgoni pre cel fără răutate. Tarele în virtute,

6. Însă nu va învie inimile necredincioșilor și județele săracilor va da.

7. Nu va lua de la cel drept ochii lui, și cu împărați în scaun va șede pre înși întru biruînță; și să va înălța,

8. Și cei obeziți întru cătuși să vor opri cu funie de meseretate.

9. Și va povesti lor faptele lor și greșalele lor, căci vor întări-să.

10. Ce celui drept va asculta și dzise că să vor întoarce de cătră strîmbătate.

11. Dă vor asculta și vor sluji, vor isprăvi dzilele lor întru bune și anii lor întru bune faceri.

12. Iară pre cei necredincioși nu-i mîntuiește, pentru ca nevrînd ei să știe pre Domnul,

13. Și pentru căci învăîndu-să, neascultători era. Și cei fățarnici la inimă rîndui-vor minie, nu vor striga, căci au legat pre ei.

14. Moară, dară, întru tinerete sufletul lor, iară viața lor rînindu-să de ingeri,

15. Pentru care au năcăjit pre cel slab și neputincios. Și județul linilor îl va pune.

16. Și încă te-au înșelat pre tine dentru rostul neprietenului. Beznă, vârsarea — dedesuptul ei, și să pogoară masa ta plină de grăsimi.

17. Și nu să va lipsi de cătră drepti județul și minia preste cei necredincioși va fi, pentru necurăția darurilor cărora priimii pre strîmbătați.

18. Să nu te abată de bună voie mintea,

19. De rugă, în nevoie fiind neputincioși; și pre toți ceia ce țin virtute

20. Să nu tragi noaptea ca să suie alții pentru înșii,

21. Ce păzeste să nu faci fără de cale, pentru că dentru acētea vei scoate den sărăcie.

22. Iată,

Ms. 4389, p. 535-536

și vor țipa de brațul a mulți.

10. Și nu va zice: «Unde iaste Dumnezeu, cea ce m-au făcut, cea ce tocmește pazele cēle de noapte,²⁸⁶

11. Cea ce m-au usebit de dobitoacele pămîntului și de paserile ceriului?»

12. Acoló vor striga, iar nu vor auzi, pentru trufia, celor hiclēni.

13. Că nu va Domnul să vază cēle rēle, că însuși cel Atotțitorul iaste văzător celor ce fac fărădelegi și mă va mîntui.²⁸⁷

14. Deci, ia judecată înaintea lui, dacă-l poți lăuda, precum iaste mie acum.

15. Că nu iaste cine să cercetēze minia lui, nici greșalele lui să le cunoască foarte.

16. Iar Iov în zadar deșchide gura lui și fără de știință înmulțeste cuvintele.⁴⁴

Cap 36

1. Și iarăși mai adaoese Elius și zise:

2. „Mai îngăduie-mi încă puțin să te învăț, că încă mai iaste la mine voroavă.²⁸⁸

3. Că știința mea o am luat de-nceput, și cu lucrurile mele cu adevărat voi grăi dreptatea.

4. Și cuvintele cēle nu fără de dreptate tu să le înțelegi fără de dreptate.

5. Ce să știi că Domnul nu va dăscoperi răotatea,

6. Și cel cu tărie puternică inima celor necurați nu o va face vie și judecata săracilor o va da.

7. Nu va lua ochii săi de cătră cel drept, ce-l va pune pre scaun cu împărații și-l va înălța spre biruînță.

8. Și cei legați în legăturile cătușilor vor fi apucați de legăturile sărăciei.²⁸⁹

9. Și va spune lor faptele lor și greșala lor, că se vor întări.

10. Ce pre cel drept îl vor asculta, că au zis că se vor întoarce den nedreptate.

11. Deci, de vor asculta și vor sluji, [536/1] zilele lor se vor săvîrși întru bunătate și anii săi întru bunăcuvînță.

12. Iar pe cei necurați nu-i va mîntui, că n-au vrut să vază pre Domnul

13. [12] și pentru că au fost învățați și n-au vrut să asculte. [13] Fățarnicia inimilor rădică urgia Domnului, și nu vor striga, căci că i-au legat.

14. Să moară în tinerete sufletele lor și viața lor să fie împunsă de ingeri,

15. Pentru că au năcăjit pre cel bolnav și pre cel slab și judecata celor blînzi o va lepădat.

16. Și pentru căci te-au mutat den gurile vrăjmașilor. Fără de fund, vârsat — supt dînsa și masa ta să se pogoară plină de grăsimi.²⁹⁰

17. Nu va lipsi judecata celor drepti, iar urgia va fi pre cei necurați, [18] ²⁹¹Pentru necurăția darurilor lor care au luat fără de dreptate.

18. [19] Să nu se dea în laturi mintea de voie,

19. De rugăciunea celor slabi cari sînt în nevoie.

20. Nici să aduci²⁹² nici pre unul cari se întăresc cu tăria, să suie alți oameni în locul lor,

21. Ce te păzeste de nu face rău, că dentr-acēstea se vor scoate den sărăcie.

22. Și iată,

Versiunea modernă

și vor urla după ajutor din pricina puterii multora.

10. Și nu au zis: «Unde este Dumnezeu, cel care m-a făcut și care rînduiește străjile nopții?»

11. Cel care mă deosebește de viețuitoarele cu patru picioare ale pămîntului și de înaripatele văzduhului.»

12. Acoló vor striga, dar nu vor fi ascultați, mai ales din pricina semeției celor răi.

13. Căci Domnul nu dorește să le vadă pe cele ce sînt în afara rînduiei, fiindcă Atotputernicul este cel care îi vede pe cei ce săvîrșesc fărădelegi, și mă va mîntui.

14. Și judecă-te înaintea lui, dacă poți să îl lauzi așa cum este El,

15. Fiindcă nu privește către urgia lui și nu cunoaște deloc căderile.

16. Iar Iov în zadar își deschide gura și, în neștiința sa, îngrămădește cuvinte.⁴⁴

Capitolul 36

1. Iar Elius, adăugînd, spuse:

2. „Așteaptă încă puțin, ca să te învăț, fiindcă mai sînt întru mine cuvinte.

3. Aducîndu-mi cunoașterea de la depărtări, din faptele mele voi grăi cele drepte,

4. Potrivit adevărului, nu vorbe nedrepte; [însă] tu înțelegi în chip nedrept.

5. Să cunoști că Domnul nu va izgoni pe cel nevinovat. Fiind puternic în tăria inimii,

6. Nu-l va păstra în viață pe cel lipsit de evlavie, iar săracilor le va dăruia judecată.

7. Nu-și va întoarce ochii de la cel drept, iar ei se vor afla cu regii pe tron, și-i va statornici întru izbîndă și îi va înălța.

8. Iar cei ferecați în cătușe vor fi înfășurați cu funiile sărăciei.

9. Și le va istorisi faptele și nelegiuirile lor, fiindcă au fost puternici.

10. Dar el îl va asculta pe cel drept și i-a zis să se întoarcă de la nedreptate.

11. Dacă îl vor asculta și îl vor sluji își vor sfinși zilele în bunătați și anii lor în cinstiri.

12. Dar pe cei lipsiți de evlavie nu-i va izbăvi, fiindcă nu au voit să îl cunoască pe Domnul.

13. Și cînd au fost muștrați au rămas neascultători. Iar cei fățarnici cu inima vor aduna minie [împotriva lor], nu vor striga fiindcă i-a legat.

14. Așadar, să moară sufletul lor la tinerete, iar viața lor să fie vătămăta de vestitorii [morții].

15. Pentru că au asuprit pe cel slab și pe neputincios, iar judecata celor blînzi o va scoate la iveală.

16. Și, mai mult, te-a scos prin viclesug din gura vrăjmașului, abisul fremătînd dedesubtul său, iar masa ta plină de grăsimi s-a prăbușit.

17. Nu va lipsi de la cei drepti judecata, iar asupra celor nelegiuiri va fi minie, din pricina darurilor pe care le primeau pentru nedreptăți.

18. Să nu se abată de bună voie mintea ta de la cererea celor neputincioși care se află în nevoie,

19. Iar pe toți care sînt tari și puternici

20. Să nu îi scoți noaptea ca să se suie popoare în locul lor.

21. Ci păzește-te să nu săvîrșești cele ce sînt afară din rînduială, căci ai ales aceasta din pricina sărăciei.

22. Iată,

Ms. 45, p. 440-441

vîrtosul va întări cu vîrtutea lui, pentru că cine iaste ca el silnec?

23. Și cine iaste cel ce cercetează ale lui lucruri? Sau cine-i cela ce au dzis: «Făcut-au strîmbe»?

24. Adu-ți aminte că mari lucrurile lui sînt, căroro au biruit oameni.

25. Tot omul au văzut întru sine căci rîndindu-să sînt pămînteni.

26. Iată, cel vîrtos mult, și nu ne vom cunoaște numărul anilor lui, și-i nesăvîrșit!

27. Și numărata-i sînt lui picăturile ploii [441/1] și să vor vărsa ploii întru nori.

28. Cură-vor vechituri și umbrî nori preste nepovestiți pămînteni; [ceas puse] dobitoacelor, și știu a zăcerii rînd. Întru toate acestea nu s-au cercetat ție cugetul, nici să primenește inima ta de cătră trup?

29. [Și de vei pricêpe întinderea norului, de-atocma cortului lui,

30. Iată, întinde preste ea rază, și rădăcinările mării au acoperit.

31. Pentru că întru ei va judeca năroadele, da-va hrană celui vîrtucios.

32. Preste mîini au acoperit lumină și au porîncit pentru¹²¹ ea întru cel ce tîmpină.

33. Povesti-va pentru îns prietenului lui; agonisită și pentru strîmbătate.

Cap 37

1. Și de¹²² aceasta s-au scuturat inima mea și au cursu dentru locul ei.

2. Ascultă audzu întru urgia mîinii Domnului, și cercetare dentru rostul lui va ieși!

3. Dedesuptul a tot ceriul — începătura lui, și lumina lui — pre ăripile pămîntului.

4. Denapoiia lui va striga cu¹²³ glasul sudălmii lui și nu va primeni pre înși, căci va audzi glasul lui.

5. Tuna-va tarele cu glasul lui minunat, [ceas puse dobitoacelor și știu a adormirei rînduială; pren acestea toate nu ție s-au cercat cugetul, nici să schimbe inima ta de la trup?] Pentru că au făcut mari carele nu le-am știut,

6. Porîncind omătului: «Fă-te pre pămînt!» Și iarna — ploaie. Și iarnă a ploilor silei lui.

7. Întru mîna a tot omul pecețluește, pentru ca să cunoască tot omul a lui slăbiciune.

8. Și întră hiară supt acoperemînt și milcomișiră pre zăcêre.

9. Dentru cămări vin durori și dentru vîrfuri — frig.

10. Și dentru suflarea Tarelui va da gheața și cîrmuieste apa cum și-i iaste voia.

11. Și pre cel ales îl întristeadză norul, rășchira-va noru lumina lui.

12. Și el țircălamuri va strica, unde va vrea, la lucrurile lor. Toate oricîte va porînci lor, acêtea sînt rînduite de la el pre pămînt,

13. Ori la învățatură, ori la pămîntul lui, ori la milă va afla pre el.

14. Bagă în urechi acêtea, Iov! Stă, învață puterea Domnului!

15. Știm că Domnul au pus lucrurile lui, lumină făcînd întru de-ntunêrec¹²⁴.

16. Și știe dăspărțirea norilor

Ms. 4389, p. 536

cel tare va ținea cu țării sa, că cine iaste puternic ca acela?

23. Cine iaste care să întrebe de faptele lui? Sau cine va zice că au făcut nedreptate?

24. Adu-ți aminte că mari sînt lucrurile lui care le-au stăpînit oamenii.²⁹³

25. Tot omul au văzut acela, că sînt oameni împunși.

26. Și, iată, cel tare și mare nu vom ști numărul anilor lui fără sfișit.

27. Și picăturile ploii lui îi sînt numărata și se vîrsă cu ploaia în nor.

28. Cûră-vor vechiturile și norii au umbrat spre mulțimea tunetelor. [29] Pus-au vrême dobitocului și știu rîndul zăcerii. [30] Dară de acêtea de toate au doară nu se va mira mîntea, [31] Și au nu ție se va schimba inima den trup?

29. [31] Deaca vei pricêpe de întinderea norului și de întocmirea umbrării²⁹⁴ lui,

30. [32] Iată, va întinde spre iale lumină și au acoperit rădăcinile mării.

31. [33] Că cu acêlea va judeca pre năroade și au dat hrană celui puternic,

32. [33] Și lumina o au acoperit în mîna,

33. Și au porîncit de dînsa celui ce l-au întîlnit. Să spuie de dînsul vecinului său; făptura și de nedreptate.

Cap 37

1. Și de acêtea se-au turburat inima mea și se-au rupt den locul ei.²⁹⁵

2. Să auzi cu auzire mînia urgiei Domnului și va ieși învățatură den gura lui!

3. Supt tot ceriul — începătura lui și lumina lui pre aripile²⁹⁶ pă- [536/2] mîntului.

4. Strigă cu glas pre urma lui, și va tuna cu glasul ocăririi sale și nu-l va schimba, că va auzi glasul lui.

5. Tuna-va cel tare cu glasul său cel minunat, pus-au dobitoacelor ceas și știu rînduiala zăcerii. [6] Dară de acêtea de toate au doară nu se va mira mîntea și au nu se va schimba inima den trup? Că au făcut cêle mari care nu le-am știut.

6. [7] Și au rînduit zăpada să fie pre pămînt și iarna ploile puteri lui.

7. Semnează în mîna a tot omul, ca să cunoască tot omul²⁹⁷ nepuțînta sa.

8. Și fierile au intrat supt acoperemînt și au tăcut spre zăcêre.

9. Den cășuțe vin dureri și den munți frig.

10. Și den suflarea cea tare va da ger și va întări apa cum va vrea.

11. Și pre cel ales îl înfricoșază norul, goni-va norul lumina lui.

12. Și el însuși va întoarce cêle denprejur, cînd va vrea în lucrurile sale. Și tot ce va porînci lor, acêtea iaste rînduit de dînsul pre pămînt.

13. Au spre certarea noastră, au spre a pămîntului său.²⁹⁸

14. Ia aminte acêtea, Iove! Stăi și te învață puterile Domnului!

15. Că știu că Domnul au pus lucrurile sale, și au făcut lumina den-tunêrec.

16. Și știe dăspărțirea norilor,

Versiunea modernă

cel puternic va birui prin puterea lui, fiindcă mai este cineva atît de tare ca el?

23. Dar cine este acela care să pună la încercare faptele lui și cine este cel care să îi zică: «Pentru ce ai săvîrșit cele nedrepte?»

24. Amintește-ți că faptele sale sînt mai mari decît cele peste care domnesc oamenii.

25. Orice om a văzut întru sine cîți muritori au fost vătămăți.

26. Iată că acel puternic este măreț și nu îl vom cunoaște; numărul anilor săi este nemărginit.

27. La el sînt numărata pînă și picăturile ploii, iar ele se vor revărsa în ploaie din nor.

28. Cele străvechi se vor vărsa, iar norii vor umbrî pe nenumărați muritori; a hotărît o vreme vitelor, iar ele își cunosc rînduiala odihnei; nu este cugetul tău uimit de acestea? Oare nu îți sare inima din piept?

29. Și totuși, va pricepe oare [cineva] risipirea norului său, măsura cortului său?

30. Iată își întinde peste el zorii și a tăinuit adîncurile mării.

31. Fiindcă printr-înșii va judeca popoarele, va da hrană celui puternic.

32. A ascuns lumina în mîinile sale și i-a poruncit [să meargă] către locul de întîlnire.

33. Și îi va istorisi prietenului său despre el, dar este și o agoniseală pentru nedreptate.

Capitolul 37

1. Și de aceasta s-a tulburat inima mea și s-a clătînat de la locul ei.

2. Ascultă o istorisire întru urgia mîinii Domnului și o cuvîntare care va ieși din gura lui!

3. Stăpînirea lui este dedesubtul întregului cer, iar lumina lui pînă la marginile pămîntului.

4. Îndărătul lui va striga un glas, va tuna cu glasul măreției sale și nu se va schimba fiindcă i-a auzit glasul.

5. Va tuna cel puternic cu glasul său lucruri minunate. (El a rînduit o vreme pentru dobitoace și ele își cunosc rînduiala odihnei lor. De acestea nu se uimește cugetul tău și nu îți sare inima din trup?) Pentru că a făcut lucruri mari pe care nu le-am cunoscut.

6. Porîncind zăpezii: «Cazi peste pămînt!» La fel, ploii vijelioase și furtunii ploilor supuse stăpînirii sale.

7. El pecețluește mina fiecărui om, ca să își cunoască tot omul nevolnicia.

8. Fierele sălbatice au intrat sub acoperișul sălașului lor și s-au odihnit în culcuș.

9. Din cămări ies chinurile, iar din piscul munților frigul.

10. Din răsufierea celui puternic va fi trimisă gheața și el cîrmuieste apa așa cum dorește.

11. Și dacă pe cel ales îl învăluie norul, lumina sa va risipi norul.

12. Și el va roti în vîrtej [norii], îndrumîndu-i către lucrările lor. Toate cîte le-a poruncit au fost rînduite de către el pe pămînt,

13. Ci a fost rînduit fie pentru muștrare, fie pentru pămîntul său, fie pentru milostivire.

14. Ia aminte la acestea, Iov, stai liniștit și lasă-te muștrat de puterea Domnului!

15. Știm că Dumnezeu și-a rînduit lucrările sale, făcînd din întuneric lumină.

16. Înțelegi tu despărțirea norilor

чѣле мннхнште кѣдѣрн алчѣрѣ рѣн . Шн **Ѣ**
 вешижнштль пѣль ѣ фѣрѣннште, шн стѣ потолѣт **нѣ**
 ще прѣ пѣмжнштѣ дѣла мѣ а з п з н . Ѣтѣрнѣн **нѣ**
 кѣ ѣло ллвекнштѣрн тѣрн кѣ вѣрѣрѣ рѣвѣрѣрѣн . **нѣ**
 Пенѣрѣ кѣче рѣвѣцѣмѣчѣеѣн грѣн лѣн ѣ шн вѣм **нѣ**
 пѣолн мѣлѣ зѣнжѣль . Ѣл кѣрте сѣ сѣрѣнѣрѣн **нѣ**
 стѣ лжнѣтѣ мнне пенѣрѣ кѣ сѣмѣ стѣжнѣ сѣлѣ **нѣ**
 кѣ ѣ . Шн лл тѣцн невѣрѣштѣ ѣ лѣмннѣ , **нѣ**
 кѣрѣштѣ жѣсте Ѣтѣрѣ текнштѣрн кѣ шн чѣт **нѣ**
 дѣлѣ ѣло Ѣтѣрѣ нѣрн . Дѣла мѣлѣтѣ нѣлѣпте **нѣ**
 нѣрн кѣ фѣлѣтѣ дѣ а дѣрѣ, прѣ ачѣштѣ мѣре ѣ слава . **нѣ**
 Шн чннѣштѣ дѣла тѣмѣ цѣнѣрѣнѣ шн нѣ а фѣлѣм **нѣ**
 прѣ алтѣль жѣтѣмене кѣ пѣтѣрѣ лѣн, чѣла чѣ **нѣ**
 жѣдѣнѣтѣ чѣле днрѣштѣ, нѣ тѣжнѣщн сѣлѣ а дѣн **нѣ**
 прѣ ѣль ѣ . Пенѣрѣ ачѣтѣ сѣвѣрѣ тѣтѣме дѣ ѣло **нѣ**
 ѣлмѣнѣн шн сѣвѣрѣ тѣтѣме дѣ ѣло чѣн жѣчѣлѣпѣцн лл **нѣ**
 нннштѣ .

К А П , Л Н .

н дѣлѣтѣ жѣштѣ нѣлѣ дѣ корѣлѣтѣ знѣсѣ **нѣ**
 дѣлѣлѣ лѣн ісѣво прѣ жѣвѣлѣштѣ шн прѣн **нѣ**
 нѣсѣрн . Чнне ѣ ачѣстѣ чѣмѣ лѣкѣлѣнѣ **нѣ**
 мѣ сѣлѣштѣ, шн цѣнѣдѣ грѣнрнлѣ жѣнн **нѣ**
 мѣ, дѣртѣ прѣ мнне сокоштѣще стѣ лѣкѣлѣн **нѣ**
 стѣ ѣ . жѣчннѣ кѣ оуѣнѣ ѣмѣ мнжѣлѣштѣ, **нѣ**
 шн тѣвѣнѣ жѣтѣрѣлѣ шн тѣ стѣмѣ рѣвѣлѣнѣн **нѣ**
 оуѣндѣ ачѣ фѣстѣ кѣжнѣ пѣлѣмѣ тѣменѣлѣ пѣмжн **нѣ**
 тѣлѣлѣн ѣ шннѣ сѣлѣне мѣре дѣ цѣнѣ прнчѣперѣ **нѣ**
 Чнне ачѣ пѣлѣ мѣвѣрнлѣ лѣн, дѣ цѣнѣ ѣ сѣлѣ чнне ѣ **нѣ**
 чѣла чѣ ачѣ лѣрѣсѣ фѣлѣне прѣтѣлѣ дѣжнѣсѣлѣ ѣ . Прѣ **нѣ**
 чѣ сѣжнѣтѣ ѣлѣлѣпѣн лѣн жѣнѣпѣцн ѣ шн чнне жѣсте **нѣ**
 чѣла чѣ ачѣ пѣлѣ пѣлѣрѣ жѣвѣлѣштѣ прѣтѣлѣ дѣж **нѣ**
 сѣлѣ ѣ . Кѣждѣ сѣлѣ фѣлѣштѣ стѣлѣлѣ мѣлѣ лѣлѣ **нѣ**
 жѣлтѣ кѣ гѣлѣсѣ мѣре тѣоцн жѣвѣрѣнѣ мѣен . Шн а **нѣ**
 жѣрѣлѣштѣ мѣртѣ кѣ пѣрѣцн кѣжнѣ стѣ пѣрнѣлѣ дѣн **нѣ**
 пѣжнѣчѣлѣ мѣнчѣн ѣн ѣшннѣдѣ . Шн ачѣ пѣлѣсѣ **нѣ**
 ѣн нѣсѣрѣ жѣрѣкѣлѣрѣ, шн кѣлѣ нѣгѣлѣрѣ прѣ ачѣ ачѣ **нѣ**
 шѣптѣ . Шн ачѣ пѣлѣсѣ ѣн жѣптѣртѣ, пѣлѣнѣдѣ ѣн **нѣ**
 жѣпрѣжѣрѣ лѣкѣштѣ шн пѣрѣцн . Шн ачѣ знѣсѣ ѣн **нѣ**
 пѣлѣнѣ жнчѣстѣ вѣвѣн, шн стѣнѣлѣ кѣвѣжѣрѣшѣщн, чѣ жѣ **нѣ**
 тѣлѣ тннѣ сѣстѣ фѣрѣжѣмѣ вѣлѣлѣрнлѣ тѣлѣе **нѣ**
 ачѣ лѣлѣпѣрѣ тѣлѣ ачѣрнѣлѣштѣ лѣмннѣ чѣтѣ дѣ днне **нѣ**
 нѣштѣтѣ ѣ шн лѣчѣтѣрѣлѣ шѣтѣ рѣжнѣлѣмѣлѣ сѣ **нѣ**
 стѣстѣ ачѣчѣ дѣ лѣрѣпнлѣ пѣмжнштѣлѣлѣ, стѣ кѣлѣ **нѣ**
 тѣлѣрѣ прѣ чѣн нѣкѣлѣрѣцн дѣнѣрѣлѣ ѣло . ачѣ тѣлѣ **нѣ**
 лѣжнѣдѣ дѣла пѣмжнштѣ тннѣ ачѣ знѣднштѣ внштѣлѣ **нѣ**
 шн грѣнѣпѣрѣ прѣ дѣжнѣлѣ лѣн пѣлѣсѣ прѣ пѣмжнштѣ **нѣ**
 Шн ачѣ лѣлѣптѣ дѣла чѣн нѣкѣлѣрѣцн лѣмннѣ шн вѣрѣ **нѣ**
 цѣлѣ мѣжнѣрнлѣрѣ ачѣ сѣпѣрѣжѣмѣлтѣ ѣ . Рѣннѣпѣн лѣ **нѣ**
 пѣмжнштѣлѣ мѣртѣн шн жѣ оуѣрѣмѣлѣ вѣжнѣнѣ жѣла **нѣ**
 тѣн ѣ . Шн дѣшнѣнѣлѣчннѣсѣ чѣтѣ кѣ фѣрнѣкѣ пѣрѣцн **нѣ**
 лѣ мѣрѣцнѣ шн пѣрѣтѣрнѣ кѣлѣлѣлѣнѣ вѣжнѣлѣштѣ сѣлѣ **нѣ**
 мѣжнѣлѣтѣсѣлѣ ѣ . Шн жѣвѣлѣштѣлѣнѣ лѣчннѣмѣлѣ **нѣ**
 чѣтѣ дѣсѣлѣштѣ чѣрѣн ѣ сѣлѣнѣмѣлѣ дѣртѣ мѣре кѣжнѣтѣ кѣрѣ **нѣ**
 жѣсте ѣ . Шн жѣчѣ пѣмжнштѣ, мѣжнѣ лѣмннѣ, **нѣ**
 шн лѣлѣ жѣштѣлѣрѣкѣлѣлѣнѣ лѣкѣ кѣрѣ ѣ ѣ . ачѣ жѣлѣ **нѣ**
 чѣмѣтѣвѣн лѣ жѣптѣртѣлѣ лѣрѣ ѣ ачѣ дѣшнѣ шннѣ кѣштѣ **нѣ**
 рнлѣ лѣрѣ ѣ . Шннѣ дѣртѣ кѣ ачѣлѣнчѣтѣлѣнѣ нѣкѣлѣ **нѣ**
 шн нѣлѣмѣрѣлѣ ачѣнлѣрѣ тѣлѣнѣ ѣ мѣлѣлтѣ . Шн ачѣ **нѣ**
 рѣннѣлтѣ лѣ внѣстѣрнѣлѣ ѣлѣмѣлѣлѣлѣ, шн внѣстѣрнѣлѣ **нѣ**
 ѣ **ж** снн

cèle minunate căderi ale celor²² răi.
 17. Și veșmintul tău e fierbinte și să potolêște pre pământ de la miăzăzi.
 18. Întări-vei cu el la vechituri, tari ca vedêrea răvârsării.
 19. Pentru căce învață-mă, ce voi grăi lui? Și vom potoli multe zicînd.
 20. Au carte sau scriitoriu stă lingă mine, pentru ca om sînd să tacă?
 21. Și la toți nevăzută e lumina, curată iaste întru vechituri, ca și cea de la el întru nori.
 22. De la miazănoapte – nori cu față de aur; pre aceștia mare e slava
 23. Și cinstea de la Totșitoriul. Și nu aflăm pre altul asêmene cu putêrea lui, cela ce judecă cêle dirêpte; nu gîndești să-l auzi pre el?
 24. Pentru acêea se vor tême de el oamenii și se vor tême de el cei înșelepti la inimă.“

Cap 38

1. Și după ce încetă Iliú de voroavă, zise Domnul lui Iov, pren volbură²³ și pren nori:
2. „Cine e acesta ce-mi ascunde mie sfatul și fiind graiurile în inimă, dară pre mine socotêște să ascunză?
3. Încinge ca un om mijlocul tău, și te voiu întreba, și tu să-mi răspunzi:
4. Unde ai fost cînd puneam temelul pământului? Și-mi spune mie, de știi pricêpere.
5. Cine au pus măsurile lui, de știi? Sau cine e cela ce au adus fune preste dînsul?
6. Pre ce sînt stîlpîi lui înșifți? Și cine iaste cela ce au pus piatră încolțurată preste dînsul?
7. Cînd s-au făcut stêlele, m-au lăudat cu glas mare toți îngerii miei.
8. Și am îngrădit marea cu porți, cînd să pornia den pîntecelē maicii ei ieșînd.
9. Și am pus ei nor îmbrăcare și cu negură pre ea am înfășat.
10. Și am pus ei hotară, puînd ei împrejur lacăte și porți.
11. Și am zis ei: «Pînă aicea să vii, și să nu covîrșești; ce întru tine să să fărîme valurile tale!»
12. Au asupra ta am rînduit lumina cea de dimeneață, și luceafărul știe rînduiala sa.
13. Să să apuce de ârepile pământului, să scuture pre cei necurați dentru el?
14. Au tu luînd de la pământ tină ai zidit vită și grăitoriu pre dînsul l-ai pus pre pământ?
15. Și ai luat de la cei necurați lumina și brațul mîndrilor ai sfărîmat?
16. Venit-ai la pământul mării și în urmele beznii îmblat-ai?
17. Și deșchidu-ți-se șie cu frică porțile morții și portarii iadului, vâzîndu-te, spămîntatu-s-au?
18. Și învățatu-te-ai lățimea cea de supt ceriu? Spune-mi dară mie cîte care iaste?
19. Și în ce pământ mine lumina și al întunêrecului loc care e?
20. Au duce-mă-vei la hotarêle lor? Au de și știi cărările lor?
21. Știi dară, că atunca te-ai născut, și numărul anilor tăi e mult!
22. Și ai venit la visteriile omătului și visteriile //

Ms. 45, p. 441-442

și cele înfricoșate căderi a răilor.

17. [441/2] Și ție vășmintul fierbinte și să potolêște preste pământ de la nótos.

18. Întări-vei cu el la vechituri, tari ca vederea răvârsării.

19. Pentru căci învață-mă, ce vom grăi lui? Și vom potoli multe dzicind.

20. Au carte, au scriitor îmi stă aproape, pentru ca om stînd să-l tacă?

21. Și la toți nu văzută — lumina, curată iaste întru vechituri, ca și cea de la el întru nori.

22. De la miazănoapte — nuări cu fêțe¹²⁵ de aur; pre aceștia mare-i slava

23. Și cinste de la cel Întrutotțitor. Și nu aflăm pre altul asemenea cu virtutea lui, cela ce judecă cele drêpte; nu gîndești că-l aude pre el?

24¹²⁶. Pentru acêea să vor tême de el oamenii¹²⁷ și să vor tême de iale [și] cei înțelepți la inimă.⁴⁴

Cap 38

1. Și după ce părăsi Elius de voroavă, dzise Domnul lui Iov pren volbură și nori:

2. „Cine-i acesta ce-mi ascunde mie sfatul, și țiind graiurile întru inimă pre mine socotește să ascundză?

3. Încinge ca un om mijlocul tău și te voi întreba pre tine, și tu să-mi răspundzi:

4. ¹²⁸Unde ai fost cînd puneam temelul pămîntului? Și-mi spune mie, de știi pricêpera.

5. Cine au pus măsurile ei, de știi? Sau cine-i cela ce au adus funie preste însă?

6. Pre ce stîlpîi lui sînt întăriți? Și cine iaste cela ce au pus piatră încolțurată preste îns?

7. Cînd s-au făcut stêlele, m-au lăudat cu glas mare toți îngerii miei.

8. Și am îngrădit marea cu porți, cînd să pornea den pîntecele maicii ei ieșind.

9. Și am pus ei nor îmbrăcarea și cu negură pre ea am înfășat.

10. Și am pus ei hotară, puind împregiur lăcăți și porți.

11. Și am dzis ei: «Pînă aicea să vii și să nu covîrșești; ce întru tine să să surpe valurile tale!»

12. Sau asupra ta au rînduit lumina cea de dimineață, și luceafărul știe șiragul său,

13. Să să apuce de aripile pămîntului să scuture pre cei necurați dentru el?

14. Și tu luînd de la pămînt tină ai zidit vită și grăitor pre îns l-ai pus pre pămînt?

15. Și ai luat de la cei necurați lumina și brațul mindrilor ai surpat?

16. Venit-ai la pămîntul mării și întru urmele beznii ai îmblat?

17. Și dășchidu-ți-să ție cu frică porțile morții și portarii iadului, vîzîndu-te, să întrestară?

18. [442/1] Și învățatu-te-ai lățimea cei de supt cer? Spune-mi, dară, mie cite carea iaste?

19. Și întru ce pămînt mine lumina? Și a întunêrecului carele-i locul?

20. De mă vei aduce la hotarile lor? Au dă și știi cărările lor?

21. Știi poate că atunca te-ai născut, și numărul anilor tăi — mult!

22. Și ai venit la vistiêrile

Ms. 4389, p. 536-537

[17] Și au urmat căderile celor răi.

17. Și hainele tale au nu sînt calde și se potolêște pre pămînt despre vîntul despre amiiazăzi?

18. Cu dînsul întărirea, cel tare întru făgăduință ca vederea răvârsăturii.

19. Învață-mă ce vom zice și să părăsim²⁹⁹ de-a grăi multe.

20. Că au ne stau înainte cărți sau cărturari, au voui să rînduiesc vreun om și să tac de-a grăi?

21. Tuturor iaste lumina nevăzută, dară iaste lumina întru vechitură, ca cea de la dînsul întru nori.

22. Nor închis despre miiazănoapte, mare slavă de acêstea

23. [22] Și cinste de la cel Atotțitorul. [23] Și nu vom afla pre altul asemene tării lui, cela ce judecă dreptate; dar au nu gîndești că va auzi?

24. Pentr-acêea să tem de dînsul oamenii și se tem de el și cei înțelepți cu inimile.⁴⁴

Cap 38

1. [24] Și conteni Elius de vorbă. [1] Iară Domnul zise cătră Iov den vihor și den nori.³⁰⁰

2. „Cine iaste acesta ce va să ascunză de mine sfatul și să ție cuvintele în inimă și va gîndi că va ascunde de mine?

3. Încinge mijlocul tău ca un bărbat și eu te voui întreba, iar tu să-mi răspunzi:

4. ³⁰¹Unde ai fost cînd am pus temelile pămîntului? Spune-mi, deaca ai pricêpera!

5. Cine au pus măsurile lui, deaca știi? Sau cine au întins [537/1] pre dînsul funea?

6. Și stîlpîi lui pre ce sînt întăriți? Și cine iaste cela ce au pus pre dînsul piatra unghiului?

7. Cînd au fost³⁰² stêlele, lăudatu-m-au cu glas mare toți îngerii miei.

8. Și am îngrădit marea cu porți, cînd se năștea de ieșua den pîntecele mine-sa.

9. Și am pus nor îmbrăcămîntei și întunêrecul ei l-am născut³⁰³.

10. Și i-am pus hotar, și i-am pus împregiur lacăte și porți.

11. Și am zis ei: «Pînă aici să vii și să nu mai treci, ce întru tine să ție se sfărîme valurile!»³⁰⁴

12. Sau au la tine³⁰⁵ am tocmît lumina cea de dimineață și luceafărul de-și știe rînduiala sa,

13. Să se apuce de aripile pămîntului și să scuture pre cei necurați de pre dînsul?

14. Sau au tu ai luat tină den pămînt de ai zidit vita³⁰⁶ și pre cel ce grăiește tu l-ai pus pre pămînt?

15. Și ai luat lumina de la cei necredincioși și să frîngi brațul celor măreți?

16. Sau au mers-ai pre izvoarele mării și umblat-ai cu urmele picioarelor pre fără de fund?

17. Și dășchide-ți-se-vor cu frică porțile morții? Și portarii iadului, deaca te vor vedea, înfricoșă-se-vor?

18. Sau știi lățimea de supt cer? Spune-mi cite iaste!

19. Și în ce pămînt se sălășluiește lumina și care iaste locul întunêrecului?

20. Că de mă vei duce la hotarile lor și de vei ști cărările lor,

21. Vei ști și atunci cînd te-ai născut și vei pricêpe numărul zilelor tale celor multe.³⁰⁷

22. Dară au intrat-ai în cămara

Versiunea modernă

și uluitoarele căderi ale celor răi?

17. [Înțelegi cum] ție se încălzește veșmintul și cum se face liniște pe pămînt?

18. Vei întări tu împreună cu el cele străvechi și care sînt asemenea unei oglinzi de [metal] topit?

19. De aceea, învață-mă ce le vom spune și să încetăm a mai grăi multe.

20. Oare am alături o carte sau un cărturar, pentru ca, stînd, să îl facă pe om să păstreze tăcere?

21. Lumina nu este văzută de către toți, este strălucitoare întru cele străvechi, așa cum este de la el pe deasupra norilor.

22. De la miazănoapte nori strălucitori ca aurul. Întru aceștia mare este slava

23. Și cinstea Atotputernicului; iar noi nu aflăm pe un altul asemenea lui în putere, care să judece cele drepte. Nu socotești că el ascultă?

24. De aceea se vor teme de el oamenii, le fel și cei înțelepți cu inima se vor teme de el.⁴⁴

Capitolul 38

1. După ce a încetat Elius să grăiască, Domnul a vorbit către Iov, din furtună și din nor:

2. „Cine este acela care ascunde sfatul meu și strînge cuvinte în inimă, socotind să le tainuiască de mine?

3. Încinge ca un bărbat mijlocul tău, eu te voui întreba, iar tu îmi vei răspunde!

4. Unde erai cînd am așezat temelia pămîntului? Spune-mi dacă stăpînești cunoașterea!

5. Cine a rînduit măsurile lui dacă știi, sau cine a întins funia peste dînsul?

6. Pe ce au fost întemeiați stîlpîi lui și cine este cel ce a așezat pe el piatra din capul unghiului?

7. Cînd au fost făcute stelele, m-au lăudat cu glas mare toți îngerii miei.

8. Și am îngrădit marea cu porți, cînd țîșnea ieșind din pîntecele maicii sale.

9. I-am rînduit norul ca veșmint și am înfășurat-o în ceață.

10. Am așezat hotare pentru ea și am împregiuit-o cu stavile și porți.

11. Și i-am grăit: «Pînă aici să ajungi și să nu treci dincolo; ci întru tine să se sfărîme valurile tale!»

12. Oare în vremea ta am orînduit strălucirea zorilor, iar luceafărul de dimineață și-a cunoscut rînduiala,

13. Ca să apuce pămîntul de margini și să-i scuture de pe el pe cei lipsiți de evlavie?

14. Oare tu, luînd lut din pămînt, ai plăsmuit o viețuitoare înzestrată cu grai și ai așezat-o pe pămînt?

15. Ai răpit tu lumina celor lipsiți de evlavie și ai zdrobit tu brațele celor trufași?

16. Ai ajuns pînă la pămîntul de sub mare și ai pășit pe urmele adîncului?

17. Ți s-au deschis de frică porțile morții, iar străjerii iadului s-au cutremurat vîzîndu-te?

18. Ai fost învățat despre lățimea celor ce se află sub cer? Istorisește-mi care este întinderea lor!

19. Și în care pămînt înnoptează lumina, iar locul întunericului care este?

20. Oare mă poți duce la hotarele lor și cunoști cărările lor?

21. De bună seamă știi aceasta, fiindcă pe atunci erai deja născut, iar numărul anilor tăi este îndelungat.

22. Ai ajuns la vistiêrile zăpezii

тп

і ѿ в з

тп смнѣти аи възвѣсто. Шн ево афлѣ цѣ ла вртѣ
 мѣ вртѣмалшнлор ла члѣл рѣзѣоуахн шн вѣ
 тп тпѣн. Шн дѣхнде асе вртѣма сал еврѣжпѣ
 кѣ ѿ едѣстрѣл ла чѣл дѣдѣвѣпѣ чѣрю ? Шн
 чнне ах гѣпнпѣ плавн чѣн вххрѣсѣсе кѣдѣрѣ шн
 кѣ кѣлѣт оураѣеаору ? Кѣтѣ плавѣ прѣ пѣмжпѣ
 оураѣе нѣ е Ом, жпѣстпѣ оураѣе нѣ асте Ом ж
 кѣ прѣ ель. Кѣтѣ салѣре прѣ чѣл не кѣлѣкѣпѣ
 шн не лѣкѣнпѣ, шн артѣвѣн ешнре дѣ пѣжнѣе чн
 кн не асте пѣпѣл плавн ? Шн чнне асте чѣ
 кѣ ла чѣ ах нѣкѣлѣпѣ вхлѣгѣри дѣрѣсѣ ? Шн дѣ
 трѣлѣкѣн пжнпѣе асе гѣлѣа, шн вртѣма жчѣрю
 а чнне сал нѣкѣлѣпѣ ? ах пѣгѣарѣе кѣ салпѣ
 кѣржнѣе ? фѣлѣа вѣзнн чнне сал ржнѣлѣпѣ ?
 ла Шн прѣчѣпѣл лѣгѣлѣра гѣнѣлѣшн ? шн жгѣрѣ
 лѣ днрѣ вртѣоуахн дѣшнкѣн ? ах дѣшнкѣе
 вѣрѣнѣе жѣртѣмѣ лор, шн прѣ лѣчѣфѣрѣл дѣ сал
 лг рѣ дѣ пѣрѣ ахчѣлѣн прѣ ель ? Шн шн кн
 вѣрнѣе чѣрюахн, сал чѣлѣ дѣсѣпѣ чѣрю пѣпѣ О
 ах дѣпѣ фѣкѣжнѣе ? Шн вѣн кѣмѣ нѣсѣрѣл
 кѣ глѣс, шн кѣ кѣпѣрѣмѣр дѣ апѣ пѣрнѣлѣре пѣ
 лѣ ба аскѣлѣпѣ ? Шн вѣн трнмнпѣе трѣвѣнѣе,
 шн вѣр мѣрѣе ? шн вѣр гѣрн цѣе чѣ асте ?
 лѣ Шн чнне ах дѣпѣ мѣрнлор жѣвѣпѣвѣра чѣсѣпѣ
 лѣ рн ? сал шннѣа жпнѣрнпѣрн ? Шн чнне
 е чѣл чѣ нѣмѣрѣ нѣсѣрн кѣ жѣлѣпѣчнѣе ? шн чѣ
 лн рѣл ла пѣмжнпѣ ла лѣкѣпѣ ? Шн асте
 рѣвѣрѣсѣпѣ кѣ пѣмжнпѣл кѣ пѣлѣвѣрѣ, шн ламѣ
 лнпнпѣ прѣ ель кѣ прѣ Опѣлѣрѣ кѣ, ж, мѣлѣн.
 лѣ Шн вѣн вѣнѣ лѣнлор мжнѣкѣре ? шн вѣн епѣлѣра
 мѣ салѣпѣлѣе вѣлѣлѣрнлор ? Пѣнѣрѣл кѣ епѣпѣмѣ
 жѣвѣчѣрнѣе лѣрѣ, шн дѣ жпѣрѣлѣн пѣжнѣе ж
 мѣ трѣкѣнѣе. Шн чнне ах гѣпнпѣ корѣлѣхн
 мжнѣкѣре ? пѣнѣрѣл кѣ пѣлн лѣн кѣпѣрѣ дѣмѣл,
 епнрѣгѣ рѣпѣчннѣе мжнѣкѣрнѣе чѣрѣжнѣе.

К а П ѡ

а е аи кѣносѣлѣпѣ вртѣмѣ нѣщѣрн пѣпѣрн
 бн цап чѣрѣлѣхн ? шн аи пѣжнпѣ кннѣрнѣе
 вн чѣрѣнлор ? шн аи нѣмѣрѣпѣ лѣнѣе лѣ
 вн пѣнѣе лѣ нѣщѣрн лор ? шн ахрѣрнѣе лѣрѣ
 вн аи дѣзлѣгѣпѣ. Шн аи хрѣннпѣ копнн
 вн лор фѣрѣ дѣ фрнѣе ? шн кннѣрнѣе лор лѣвѣн трнмн
 вн пѣ ? Кор лѣпѣлѣ фнн лор, жмѣлѣнѣсѣвѣ жпѣрѣ
 вн нѣщѣре, ешнвѣр шн нѣсѣвѣр мѣн жпѣлѣрѣ ла ен.
 вн Шн чнне асте чѣла чѣ ах лѣсѣлпѣ мѣгѣрнѣе сал
 вн салпѣкѣ салѣвѣлѣ, шн лѣгѣпѣлѣрнѣе лѣн чнне ах дѣз
 вн лѣгѣпѣ ? Шн ам пѣлѣе пѣтрѣчѣрѣ лѣн пѣстпѣ
 вн шн лѣкѣлѣшнѣе лѣн епѣпѣлѣрѣ. Бѣпѣжѣкѣ
 вн рннѣе мѣлѣнѣмѣе гѣлѣпѣн чѣпѣцн, шн хѣлѣ вн
 вн рѣрнѣлѣн не ахжнѣе. Сѣкѣпнѣа мѣнѣпн пѣ
 вн шннѣе лѣн, шн пѣ оураѣа апѣпѣе вѣрѣлѣа чѣрѣкѣ.
 вн Вѣрѣлѣ цѣе шн пнорѣлѣ епѣ салѣкѣсѣе, сал еѣ
 вн дѣлѣрѣмѣ прѣ асѣлѣ пѣлѣ ? Шн вѣн лѣгѣ кѣ кѣрѣ
 вн лѣ пѣлѣлѣ лѣн, сал трѣлѣлѣа цѣе рѣзѣлѣрѣ жѣкѣпѣ ?
 вн Шн нѣдѣстѣлѣшн прѣстѣе дѣжнѣлѣ кѣ мѣлѣпѣе
 вн вѣрѣлѣпѣ лѣн ? шн вѣн лѣсѣ прѣстѣе ел фѣлпѣе
 вн лѣ пѣлѣе ? Шн крѣдѣкѣн кѣпѣлѣа цнѣ епѣмж
 вн ца, шн ба ахчѣе цѣе прѣрншѣл ? ахрнпѣа чѣлѣ
 вн чѣсѣе вѣсѣлѣсѣе нѣсѣлѣсѣа, дѣлѣа жпѣмн. аи аснѣа, шн

Biblia 1688, p. 380, col. 1

- smidii ai văzut.
- 23. Și să afliă ție la vrêmea vrăjmașilor, la ceasul războiului și bătaii.
- 24. Și de unde ieșe bruma sau să răsîpêște áostrul la cel dedesupt ceriu?
- 25. Și cine au gătît ploii cei buhoioase curgerea și calea urletelor,
- 26. Ca să ploao pre pămînt unde nu e om, în pustiiu, unde nu iaste om întru el.
- 27. Ca să sature pre cel necălcat și nelăcuit, și a răsări ieșire de pașiște? Cine iaste tatăl ploii?
- 28. Și cine iaste cela ce au născut bulgări de roao?
- 29. Și dentr-al cui pîntece ieșe gheața? Și bruma în ceriu cine o au născut?
- 30. Au pogoară-se ca o apă curînd? Fața beznii cine o au rînduit?
- 31. Și preceput-ai legătura Găienușii? Și îngrădirea Oriónului deșchis-ai?
- 32. Au deșchide-vei zodiile în vrêmea lor, și pre lucefărul de sară de pâr aduce-l-vei pre el?
- 33. Și știi schimbările ceriului, sau cêle de supt ceriu totodată făcîndu-să?
- 34. Și vei chema norul cu glas și cu cutremur de apă pornitoare te va asculta?
- 35. Și vei trimite trăsnete și vor mêrge? Și vor grăi ție: «Ce iaste?»?
- 36. Și cine au dat muiêrilor învățatura țeseturii? Sau știința împistriturii?
- 37. Și cine e cel ce numără norii cu înțelepciunea și ceriul la pămînt l-au plecat?
- 38. Și iaste răvârsat ca pămîntul cu pulberea și l-am lipit pre el ca pre o piatră cu 4 muchi.
- 39. Și vei vîna leilor mîncare? Și vei sătura sufletele bălaurilor?
- 40. Pentru că să tem în zăcerile lor, șad în păduri, păzînd într-ascuns.
- 41. Și cine au gătît corbului mîncare? Pentru că puii lui cătră Domnul strigă, rătăcîndu-se, mîncările cercînd.

Cap 39

- 1. De ai cunoscut vrêmea nașterii pietrii țap-cerbului? Și ai păzit chinurile cerbilor?
- 2. Și ai numărat lunele lor pline ale nașterii lor? Și durorile lor ai dezlegat?
- 3. Și ai hrănit copiii lor fără de frică? Și chinurile lor le vei trimite?
- 4. Vor lepăda fiii lor, înmulți-se-vor întru naștere, ieși-vor și nu se vor mai întoarce la ei.
- 5. Și cine iaste cela ce au lăsat măgariul sălbatec slobod și legăturile lui cine au dezlegat?
- 6. Și am pus petrêcerea lui — pustiiul și lăcașurile lui — sărătura.
- 7. Batjocurînd mulțimea gloatei cetății și hula birariului neauzînd,
- 8. Socoti-va munții pășunea lui și pe urma a toată²⁴ verdeața cearcă.
- 9. Vrea-va ție și inorodul să-ți slujască, sau să doarmă pre iêslea ta?
- 10. Și vei lega cu curêle jugul lui, sau trage-va ție răzoare în cîmp?
- 11. Și nădejuiești preste dînsul, că multă e vîrtutea lui? Și vei lăsa preste el faptele tale?
- 12. Și crêde-vei că-ți va da ție sămînța și va aduce ție trierișul?
- 13. Aripa celor ce să veselesc, neclăsa, de va zămisli asida și /

Ms. 45, p. 442

zăpăzii și vistiêerele smidei ai văzut.

23. Și să află ție la vrêmea nepriêtenilor și ceasul războiului și bătaii.

24. Și de unde iese bruma sau să dășchide austrul la cel de supt cer?

25. Și cine au gătit ploaie buhoioasă curăre și calea huietilor,

26. Ca să ploaie pre pământ unde nu iaste om, pustiu unde nu iaste om întru el,

27. Ca să sature necălcat și nelăcuit și a răsări ieșire de pajiște? [28] Cine-i a ploaiei tată?

28. Și cine iaste cela ce au născut bulguri de roao?

29. Și den pîntecile cui iese gheața? Și bruma în cer cine au născutu-o?

30. Au pogoară ca o apă curînd? Fața beznii cine au rînduit?

31. Și ai priceput legătura Găinușii și îngrădirea lui Orion ai dezlegat?

32. Au deșchide-vei Mazuroth întru vrêmea lui și pre Lucaefărul decusară la satul lui vei aduce pre el?

33. Și știi primenirele ceriului, sau cêle de supt cer totodată făcîndu-să?

34. Și vei chema norul cu glas și cutremurul apei pornitoare va asculta ție?

35. Și vei trimite trăsnete și vor mêrge? Și vor grăi ție: «Ce iaste?»?

36. Și cine au dat muierilor a țăsăturii învățătura sau împistitoare știință?

37. Și cine-i cel ce numără norii cu învățătura și cerul la pământ l-au plecat?

38. Și iaste rāvārsat ca pământul cu pulberea, și l-am lipit pre el ca pre o piatră cu patru muchi [de piatră¹²⁹].

39. Și vei vîna leilor mîncare? Și vei sătura sufletele bălaurilor?

40. Pentru că să tem întru zăcerile lor, șed întru păduri aleșuind.

41. ¹³⁰Și cine au gătit corbului mîncare? Pentru că puii lui cătră Domnul strigă, rătăcind, mîncările cercînd.

Cap 39

1. Dă ai cunoscut vrêmea nașterii pietrii țap-cerbului¹³¹? Și ai păzit chinurile cerbilor?2. Și ai numărat lunile lor pline a nașterii lui? Și chi-^[44/2/2] nurile lor ai dăzlegat?

3. Și ai hrănit lor ficiorii afară den frică? Și chinurile lor le vei trimite?

4. Vor lepăda fiii lor, înmulți-să-vor întru naștere, ieși-vor și nu să vor mai întoarce la ei.

5. Și cine iaste cela ce au lăsat pre măgariul sălbatec volnic și legăturile lui cine le-au dăzlegat?

6. Și am pus petrecerea lui — pustiu și lăcașurile lui — sărătura.

7. Batjocurînd mulțimea gloții cetății și hula birariului nu audzînd,

8. Socoti-va munții pășciunea lui și denapoi a tot vêrdele cearcă.

9. Și va vrea ție inorodul să-ți slujască sau să doarmă pre iêslea ta?

10. Și vei lega cu curêle jugul lui, sau trage-va ție răzoare în cîmp?

11. Și nădăjduești preste îns, că multă-i vîrtutea lui? Și vei lăsa preste el faptele tale?

12. Și vei crêde că-ți va da ție sămînța și va aduce ție ariia?

13. Aripa celor ce să veselesc neclăssa, să¹³² va zemisli asida

Ms. 4389, p. 537

zăpezii și cămara grindinii văzut-ai?

23. Și tu cruța-te-vei în vrêmea vrăjmașilor sau în zioa războiului și al bătaii.

24. Și de unde iese bruma? Den carea se răsîpêște vîntul despre amiiazăzi pre supt ceriu?

25. Și cine au gătit vârsarea ploii cei mari și calea fulgerării tunetului?

26. Ca să ploaie pământul pre care nu iaste om și pustia în carea nu sînt oameni,

27. Ca să sature cea necălcată și în carea nu iaste lăcuit și să răsăie ieșire de pajiște? [28] Cine iaste tată ploii?

28. Și cine iaste cela ce au născut curcubeul și bulgăre de roao?

29. Și den ce pîntece au ieșit ghiiața? Și bruma cine o au născut în ceriu?

30. Și iese ca apa carea cură, și fața celui necredincios cine o au cutremurat?³⁰⁸31. Și preceput-ai legătura Găinii și îngrădirea³⁰⁹ dășchis-ai?32. Sau steoa dășchide-o-vei la vrêmea ei sau Lucaefărul cel de seară?³¹⁰33. Și schimbările ceriului³¹¹ știi-le, sau ce iaste den-^[537/2] preună supt ceriu?

34. Și pre nor chiema-l-vei cu glasul? Și clătirea apelor asculta-te-vor?

35. Și de vei trimete fulgerele, mêrge-vor? Sau întoarce-se-vor să zică: «Ce iaste?»?

36. Și cine au dat muierilor înțelepciunea țesăturii sau meșteșugul împisturitorilor?

37. Și cine va număra norii cu înțelepciunea și ceriul să-l plece pre pământ?

38. Și să le revêrse ca pulberea în pământ și se-au lipit ca o piatră în patru muchi.

39. ³¹²Dară vîna-vei mîncare leului și sufletele bălaurilor sătura-le-vei?

40. Că se tem în crôvurile lor și șad flămînzi în gauri.

41. ³¹³Și corbului cine i-au gătit hrană? Că puii lui au strigat cătră Domnul rătăcind și căutînd mîncare.³¹⁴

Cap 39

1. Deaca ai priceput vrêmea nașterii țapului pre piatră și încă ai păzit pre cerb în durere?³¹⁵

2. Și ai numărat lunile zămisliilor și ai dăzlegat durerea neamurilor lor celor multe?

3. Și ai hrănit pasările fără de frică și fără durere și iarăși le slobozi?

4. Să se stringă feciorii lor și să se înmulțească în viață; și va ieși și nu se va mai întoarce la dinșii.

5. Cine va lăsa pre măgariul sălbatec slobod și legăturile lui cine le va dăzlega?

6. Și lăcașul lui am pus pustia și petrecania lui în marginea mărilor.

7. Rîzînd de nărodul cel mult al cetății și bănuiala birariului nu au auzit.³¹⁶

8. Și cercetează cu minie pășunea lui și cearcă pre urma a toată verdeța.

9. Dară vrea-va inorogul să-ți slujască sau să doarmă în iêslea ta?

10. Și lega-vei curea la jugul lui și trage-va ție brazdă în cîmp?

11. Și nădăjdui-te-vei pre dînsul, căci iaste tăriiia lui multă? Și lucrurile tale lăsa-le-vei pre el?

12. Și crêde-vei că-ți va da sămînță și-ți va băga în arie?

13. Și veselindu-se Elassa cu aripile, și de va îngreca Asadda

Versiunea modernă

și le-ai văzut pe cele ale grindinei?

23. Care îți sînt puse deoparte pentru clipa vrăjmașilor, pentru ziua războiului și a luptei.

24. De unde iese bruma și de unde se răspîndește austrul peste cele de sub cer?

25. Cine a pregătit făgașul ploii vijelioase și calea tunetelor?

26. Ca să ploaie pe pământul unde nu se află vreun om, în pustiu unde nu este suflare omenească.

27. Ca să sature [pământul] nestrăbătut și nelocuit și să lăstărească pe el verdeța. Cine este tatăl ploii?

28. Cine este acela care a născut broboanele de rouă?

29. Din pîntecile cui iese gheața, iar chiciura din vîzduh cine a născutu-o?

30. Oare se pogoară ca o apă curgînd? Și fața adîncului cine a orînduit-o?

31. Ai înțeles tu lanțul Pleiadelor și ai deschis împrejmuirea lui Orion?

32. Oare vei dezvălui tu zodiile la vremea lor și-l vei aduce de plete pe Lucaefărul de seară?

33. Cunoști tu prefacerile cerului, ori cele ce se petrec odată cu acestea sub cer?

34. Chema-vei tu norul cu glasul tău și te va asculta cu cădere de apă vijelioasă?

35. Trimite-vei trăsnetele și vor porni? Îți vor grăi oare: «Ce este?»?

36. Sau cine a dăruit femeilor înțelepciunea țesăturii, ori priceperea broderiei?

37. Dar cine este acela care numără norii cu înțelepciunea și a plecat cerul către pământ?

38. S-a risipit pulberea ca pământul și, lipind-o, am făcut-o piatră cu patru muchii.

39. Vei vîna tu mîncare pentru lei și vei sătura sufletele balaurilor?

40. Căci ei se tem șezînd în sălașurile lor, sînd la pîndă prin păduri.

41. Cine a pregătit mîncare puilor de corb? Căci ei rătăcesc, strîgînd către Domnul și căutînd hrană.

Capitolul 39

1. Oare cunoști vremea cînd fată caprele sălbatic de pe stînci? Ai vegheat tu chinurile nașterii la căprioare?

2. Ai numărat tu lunile pline ale nașterii lor, ori le-ai alinat durerile fecerii?

3. Le-ai hrănit tu puii fără teamă și le-ai alungat chinurile?

4. Își vor părăsi puii, ei se vor înmulți întru odrasle, vor ieși afară și nu se vor mai întoarce la ele.

5. Cine este acela care a lăsat liber asinul sălbatic și cine a desfăcut legăturile lui?

6. Eu am rînduit petrecerea lui în pustie și sălașul său în pămînturile sărate.

7. Bătîndu-și joc de gloatele cetății și neauzînd dojana strîngătorului de biruri.

8. El își caută prin munți pășunea și scormonește după orice fir de iarbă verde.

9. Oare va voi inorogul să îți slujească, ori să doarmă în ieslea ta?

10. Îi vei lega tu cu niște curele jugul, sau îl vei pune să îți are brazde pe cîmp?

11. Vei nădăjdui în el fiindcă puterea lui este multă, ori îi vei încredința lui faptele tale?

12. Crezi că îți va da înapoi secerișul și îți va aduce grîul treierat?

13. Aripa celor ce se desfătă este voioasă, dacă barza

не са? Къчи ба ала ла пѣмжнѣ. Оа са еи
ши пресе цѣржнѣла каочи. Шн ѡу оуплат
ко пнчорѣла леба ржнѣнѣ, шн хѣмѣе измѣла
бор кѣлака. Несланича фѣн еи, нѣ ка пре еи
не, фдешѣрѣ ѡ ѡстенипо фѣрѣ де фринѣ.
Къчи ѡу пѣмжнѣ еи дмнѣѣл ѡу еи пѣмжнѣ,
фѣмжнѣ еи пѣрѣ спре причѣпере. Дѡпѣ ерѣ
ме фѣрѣл ѡу пѣмжнѣ ба фѣмжнѣ, шн ба еи пѣмжнѣ
рн пре каа шн пре кѣмѣрѣѣла лѣн. ѡу пѣмжнѣ
пѣс каа лѣн пѣмжнѣ, шн лн пѣс грѣмѣлѣлѣн
лѣн фринѣ? шн лн пѣс пресе еа армелепо
те, шн мѣрнѣрѣ пѣмжнѣрнор лѣн фдешѣрѣ
Опѣмжнѣ кѣ пнчорѣла еѣ фдешѣрѣ, шн лѣс лн
кѣмжнѣ кѣ еѣрѣмжнѣ тимпнжнѣ еѣрѣѣ
Батѣмжнѣрѣѣ, шн нѣсека фѣмжнѣрѣ еѣла фѣрѣ.
Пресе еа еѣ семѣѣрѣѣ арѣлѣ, шн еѣрѣлѣ
Шн оу рѣлѣ ба пѣмжнѣрѣ, фѣмжнѣ нѣба
нѣрѣде пѣмжнѣ еѣ ба дѣ еѣмнѣ. Трѣмѣнѣ шн
фѣмжнѣ еѣмнѣ трѣмѣнѣ зѣче еѣне, шн дѣде
пѣрѣ оу лѣмѣ рѣмжнѣ кѣ кѣсѣ шн еѣрѣгѣрѣ
Оѡ дѣнѣрѣлѣ аѣлѣ шн пѣмжнѣ, еѣмжнѣ шн оѣмжнѣ, ф
пннѣрѣмжнѣ арнѣе некалѣпнѣ, кѣмжнѣрѣѣ
дѣспре ѡу еѣрѣлѣ? Шн пре порѣмжнѣ пѣ еѣрѣлѣ
ѣѣ еѣрѣлѣ. Шн грѣмжнѣрѣ пре кѣмжнѣ лѣн
шѣрѣмжнѣ мжнѣ? пре ко лѣѣ де пѣмжнѣ шн лѣсѣ.
ѡу еѣрѣлѣ фѣмжнѣрѣ мжнѣрѣлѣ, дѣдешѣрѣ еѣ
ѣсѣнѣ лѣн еѣрѣмжнѣрѣ. Шн пѣмжнѣ лѣн еѣрѣрѣ
мжнѣрѣ еѣрѣмжнѣ, шн еѣрѣ оу рѣде корѣнѣ морѣнѣ
ѡу еѣрѣлѣ еѣрѣлѣ. Шн рѣмжнѣрѣ дѣмжнѣрѣ
лѣн еѣрѣ шн зѣсе. Нѣ жѣ дѣкалѣ кѣ еѣрѣ де л
дѣспрѣлѣ жѣ дѣчнѣ мѣспрѣмжнѣрѣ пре дѣмжнѣрѣ
еѣрѣмжнѣрѣ пре дѣмжнѣ. Шн рѣмжнѣрѣмжнѣ
зѣсе дѣмжнѣрѣ. ѣе мѣмѣ жѣ дѣрѣ еѣрѣ дѣрѣ
ннѣрѣмжнѣ, шн мѣспрѣмжнѣрѣ пре дѣмжнѣрѣ
ка аѣѣрѣ не мѣка фѣмжнѣрѣ шн еѣрѣ кѣрѣ
еѣрѣмжнѣрѣ. Оѡ еѣрѣлѣ мѣрѣ мѣрѣ аѣрѣ
кѣмжнѣрѣ еѣрѣ.

К а П ѡ М
и рѣспѣмжнѣрѣ дѣмжнѣрѣ зѣсе лѣн еѣрѣ де
нор. Нѣ еѣрѣмжнѣрѣ ка оу рѣ еѣмжнѣ
лѣсѣлѣ пѣмжнѣ, шн текѣмжнѣрѣ пре пѣмжнѣ
шн пѣмжнѣрѣ еѣрѣмжнѣ. ѡу дѣспрѣрѣ
зѣмнѣ жѣ дѣкалѣ? шн мѣ еѣрѣмжнѣрѣ нѣ
фѣрѣлѣ еѣрѣ еѣрѣмжнѣрѣ еѣрѣмжнѣрѣ, фѣрѣ
де нѣмжнѣ пнчорѣлѣ кѣсѣмжнѣрѣ арѣнѣ дѣрѣмжнѣ
ѡу еѣрѣлѣ пѣмжнѣрѣ еѣрѣмжнѣрѣ дѣмжнѣрѣ, ѡу кѣ гѣлѣ
ка еѣрѣ пѣмжнѣ? Шн лѣрѣмжнѣрѣ шн пѣрѣрѣ
шн мѣрнѣрѣ шн кѣ чнѣмжнѣрѣ те фѣрѣмжнѣрѣ. Шн
пннѣмжнѣрѣ еѣрѣрѣ кѣ оу рѣѣ, шн прѣмжнѣрѣ еѣрѣмжнѣрѣ
еѣрѣмжнѣрѣ. Шн пре еѣрѣ мжнѣрѣ еѣрѣмжнѣрѣ, шн
пре неѣрѣрѣлѣ фѣрѣмжнѣрѣ фѣрѣмжнѣрѣ. Шн арѣмжнѣрѣ
пѣмжнѣрѣ Оѡ еѣрѣлѣ фѣрѣмжнѣрѣ аѣрѣ, шн еѣрѣрѣ
лѣрѣ де нечнѣмжнѣрѣ ле фѣрѣмжнѣрѣ. Шн еѣрѣ
фѣрѣмжнѣрѣ кѣ пѣмжнѣрѣ дѣрѣмжнѣрѣ пѣ еѣрѣмжнѣрѣ
ѣе еѣрѣмжнѣрѣ хѣмжнѣрѣ лѣмжнѣрѣ пннѣ, мѣрѣ фѣрѣ
ма кѣ еѣрѣ мѣмжнѣрѣ. Шн еѣрѣмжнѣрѣ еѣрѣмжнѣрѣ
пѣмжнѣрѣ еѣрѣ мѣмжнѣрѣ, шн пѣрѣрѣ еѣрѣрѣ
пѣмжнѣрѣ еѣрѣмжнѣрѣ. Пѣмжнѣрѣ еѣрѣмжнѣрѣ
шн

- nésa?
14. Căci va lăsa la pămînt oaole ei și preste țărîna va cloci,
  15. Și au uitat că piciorul le va rîsipi și hiarăle cîmpului vor călca.
  16. Nesîlnici fiii ei, nu ca pre sine, în deșărt au ostenit fără de frică.
  17. Căci au tăcut ei Dumnezeu înțelepciunea și n-au făcut ei parte spre pricêpere.
  18. După vrême întru înălțime va înălța și va batjocuri pre cal și pre călărețul lui.
  19. Au tu ai pus calului putere și ai pus grumazului lui frică?
  20. Și ai pus preste el armele toate și mărirea piepturilor lui îndrăznire?
  21. Săpînd cu piciorul, să îndîrjaște și iêse la cîmp cu vîrtute; timpînînd săgeți,
  22. Batjocurêște, și nu se va întoarce de la fier.
  23. Preste el să semețeste arcul și sabia,
  24. Și urgiia va piêrde pămîntul, însă nu va crêde, pînă ce va da semn
  25. Trîmbița. Și făcînd semn trîmbița, zice: «Bine!» Și de departe ũlmă războiul, cu chiot și strigare.
  26. Sau dentru a ta științā stătu șoimul întinzînd ārpile neclătît, cătînd cêle despre āustru?
  27. Și pre porunca ta să înalță vulturul
  28. Și gripsorul, pre cuibul lui șazīnd mîne, pre colț de piatră și ascuns?
  29. Acoló fiind, cearcă mîncările, de departe ochii lui străjuiesc.
  30. Și puii lui să frămîntă în sînge, și oriunde vor fi morți, îndată să āflă.
  31. Și răspunse Domnul Dumnezeu lui Iov și zise:
  32. „Nu judecată cu cel den destul judeci? Muștrînd pre Dumnezeu, va răspunde pre dînsa.”
  33. Și răspunzînd Iov, zise Domnului:
  34. „Ce mă mai judec eu dojănîndu-mă și muștrînd pre Domnul, auzînd ca acêstea, nemica fiind? Și eu care răspuns voi da cātră acêstea? Mîna voi pune preste gura mea.
  35. O dată am grăit, iară al doilea nu voi daoge.”

Cap 40

1. Și răspunzînd Domnul, zise lui Iov den nor:
2. „Nu, ce încinge ca un om mijlocul tău, și te voiu întreba pre tine, și tu îmi răspunde!
3. Au depărtezi-mi judecata? Și mă socotești nu într-alt chip ție să fiu isprăvit, fără de numai pentru ca să te arăți drept?
4. Au brațul tău iaste asupra Domnului, au cu glas ca el tuni?
5. Și ia înălțime și țarie și mărire, și cu cinste te îmbracă.
6. Și trimite îngeri cu urgie, și pre tot semețul smerêște,
7. Și pre cel mîndru stînge-l, și pre necurați îndată-i întoarce,
8. Și ascunde totodată în pămînt afară, și obrazele lor de necinste le împle.
9. Și voiu povesti, dară, că poate direapta ta să mîntuiască.
10. Ce iată, dară, hiară lingă tine; iarbă întocma cu boii mîncîcă.
11. Iată dară vîrtutea ei pre mijloc, și țărîia ei pre buricul pîntecelui.
12. Pus-au coada ca un chiparos //

Ms. 45, p. 442-443

și nessa?

14. Căci va lăsa la pământ oaile ei și preste țărână va cloci,

15. Și au uitat că piciorul va răsipi și jiganiile cîmpului vor¹³³ călca.

16. Năsilnicii fiii ei, ca și nu pre sine, întru dășert au ostenit fără de frică.

17. Căci au tăcut ei Dumnedzău înțelepciunea și n-au făcut ei parte întru pricëpere.

18. După vrème întru înălțime va înălța [și] va bațjocuri pre cal și pre călărețul lui.

19. Au tu ai pus calului putere și ai pus¹³⁴ grumadzului lui frică?

20. Și ai pus preste el armele toate și mărirea piepturilor îndrăznirea?

21. Săpînd cu piciorul, să întîrneadză și ieșe la cîmp cu virtute; tîmpinînd săgeți,

22. Bațjocurêște, și nu să va întoarce de la hier.

23. Preste el să semețeste arcul și sabia,

24. Și urgie va stinge pămîntul, însă nu va crede, pînă nu va da sâmnu

25. [24.] Trîmbița. [25.] Și făcînd semnu trîmbița, dzice: «Bine!» Și de departe adulmăcă¹³⁵ războiul, cu chiot și strigare.

26. Sau dentru a ta știință stă șoimul, întîndzînd aripile neclătît, căutînd cèle despre ăustru?

27. Și pre porînca ta să înălță vultûrul,

28. Și grîpsosul, pre cuibul lui ședzînd mine, pre pisc de piatră și ascuns?

29. Acoló fiind, cearcă mîncările, de departe ochii lui străjuiesc,

30. Și puii lui să frămîntă în sînge, și oriunde vor fi morți, îndată să află.“

31. Și răspune Domnul [Dumnedzău] lui Iov [443/1] și dzise:

32. „Nu județ cu cel dăstul judeci? Mustrînd pre Dumnedzău, va răspunde pre îns.“

33. Și răspundzînd Iov, dzise Domnului:

34. „Ce încă eu mă judec, învășîndu-mă și dovedînd pre Domnul, audzînd ca acestea, nimică fiind? Și eu care răspuns voi da cătră acestea? Mîna voi pune preste gura mea.

35. O dată am grăit, iară la al doilea nu voi adaoge.“

Cap 40

1. Și încă răspundzînd Domnul, dzise lui Iov dentru nor:

2. „Nu, ce încinge ca un om mijlocul tău și te voi întreba pre tine, și tu îmi răspunde!

3. Au dăpărtezi-mi județul? Și socotești cum nu într-alt chip eu ție să fiu¹³⁶ isprăvit, fără numai pentru ca să te arăți drept?

4. Au brațul tău iaste asupra Domnului, au cu glas ca el tuni?

5. Ia înălțime și tărie și mărire, și cinste te îmbracă.

6. Și trimite ingeri cu urgie și pre tot sâmețul smerêște,

7. Și pre cel mîndru stinge și pre necurați îndată putredzêște-i.

8. Și ascunde totdeodată în pămînt afară și obrazele lor de necinste le împle.

9. Și voi povesti, dară, că poate dreapta ta să mîntuiască.

10. Ce iată, dară, iată hiară lîngă tine; iarbă ca boii atocma mînîncă.

11. Iată, dară, virtutea lui pre mijloc și tăria lui pre buricul pîntecelui.

12. Pus-au ceriul ca un chiparis

Ms. 4389, p. 537-538

și Nössa?

14. Va lăsa oaoăle sale pre pămînt și va încălzi³¹⁷ țărîna.

15. Și le va uita goale și le va răsipi și fiara pămîntului va călca.

16. Și va năsilnici pre fiii săi că nu se va osteni în dășart fără de frică.³¹⁸

17. Că au tăcut Dumnezeu înțelepciunea ei și n-au împărțit ei în pricëpere.

18. Cu vrème va înălță întru înălțime și-și va rîde de cal și de cel ce șade pre dînsul.

19. Sau au pus-ai în cal putere și au îmbrăcat-ai pre cerbicea lui frică?

20. [538/1] Și pus-ai pre dînsul armă și îndrăzneală cu slava fiului lui.

21. Și să bată cu copita în pămînt și să joace și să iasă la cîmp cu tărie.

22. Rîde-și-va de cei ce se întîlnesc cu săgețile și nu se va întoarce de fier.

23. Că preste dînsul joacă arcul și sabia.

24. Și cu mînia va piêdre pămîntul și nu va crede pînă va trîmbita

25. [24] Trîmbița. [25] Iar cînd va trîmbita trîmbița bine bine, iar de dăparte va miroși războiul cu fluierul și cu strigarea.

26. Dară cu înțelepciunea mea stă uliul cu aripile întinse și caută spre³¹⁹ amiiazăzi neclătît?³²⁰

27. Și cu a ta poruncă se înălță vultûrul,

28. Și pajărea³²¹ se sălășluește pre cuibul ei, pre colțul pietrii într-ascuns,

29. Și acoló fiind, cêre bucate și ochii lui păzesc de dăparte.

30. Iar puii ei se tăvălesc în sînge și unde vor fi toți îndată se află.“

31. Și răspune Domnul cătră Iov și zise:

32. „Nu judeci judecată den dăstul? Mustrînd pre Dumnezeu de-a răspunde lui.“

33. Iar Iov răspune Domnului și zise:

34. „Dară eu ce mă mai judec fiind învățat și mustrat de Dumnezeu să mai auz de acestea, fiind eu o nimică? Dară eu ce răspuns voi da spre acestea? Numai ce-mi voi pune mîna la gură.

35. O dată am grăit iar a doaoară nu voi mai adaoge.“

Cap 40

1. Și iarăși răspune Domnul den nor cătră Iov și zise:

2. [1.] „Ba!³²² [2.] Ce încinge mijlocul tău ca un bărbat și eu te voi întreba, iar tu-mi răspunde.

3. Nu lepăda judecata mea, nici gîndi că-ți voi face într-alt chip, sau să te arăți drept.

4. Sau să fie brațul tău ca al Domnului, sau vei tuna cu glasul ca dînsul?

5. Ce ia înălțime și putere și te îmbracă în slavă și în cinste.

6. Și trimete ingerii cu mînie și pre tot badjocoritoriul îl smerêște.

7. Și pre cel măreț îl stinge și pre cei necredincioși îi putredzêște.³²³

8. Și îndată să-l acoperi denafară în pămînt denpreună; și fețele lor le umple de ocară.

9. Și acopere denafară în pămînt, că voi spune că dreapta ta poate mîntui.

10. Ce iată că iaste o fiară la tine și mînîncă iarbă ca boii.

11. Și iată că iaste tăria ei în mijlocul ei și puterea ei pre buricul pîntecelui ei.

12. Și au pus coada ei ca un chiparis

Versiunea modernă

și șoimul vor zămisli.

14. Fiîndcă va lăsa pe pămînt oaile sale și în colb se vor cloci.

15. Dar a uitat că picioarele [celor ce trec] le vor risipi și fiarele cîmpului le vor călca în picioare.

16. Se poartă aspru cu puii săi ca și cum nu ar fi ai săi și în zadar și fără teamă s-a trudit.

17. Căci Dumnezeu i-a amuțit înțelepciunea și nu i-a făcut parte la înțelegere.

18. La vremea lui se va înălța în înălțime și va bațjocuri pe cal și pe călărețul său.

19. Oare tu ai înzestrat armăsarul cu putere și ai așezat frica pe grumazul său?

20. Cînd l-ai înconjurat cu o platoșă și pieptul i l-ai slăvit prin cutezanță.

21. Lovește cu copita pe cîmpie voios, pornînd pe ea cu putere și întîmpinînd săgeata,

22. Își bate joc de ea și nu se întoarce din fața fierului.

23. Arcul și sabia se fălesc împotriva lui.

24. Iar în urgia sa va nimici pămîntul și nu va avea încredere pînă ce nu va da semn

25. Trîmbița. Iar cînd a dat semn spune: «Bine!» Și de departe adulmecă bătălia, cu sărituri și strigăt.

26. Și oare tot prin știința ta a stat nemișcat șoimul, desfăcîndu-și neclintit aripile și privind țintă către miazăzi?

27. Și oare la porunca ta se înălță vulturul,

28. Iar pajura, așezată peste puii săi înnoptează pe vîrfurile stîncii și stă ascunsă?

29. De acolo, șezînd, caută mîncare, ochii săi scrutează din depărtare.

30. Puii săi se scaldă în sînge și oriunde ar fi stîrvuri, îndată el le-a și descoperit.“

31. Iar Domnul Dumnezeu a răspuns lui Iov și i-a zis:

32. „Oare nu te judeci tu cu cel Puternic cu propria judecată? Acestei [judecăți] care mustră pe Dumnezeu i se va da răspuns.“

33. Iar Iov, răspundzînd, spuse Domnului:

34. „De ce să mai judec încă, de vreme ce am fost mustrat încă cînd îi ceream socoteală Domnului, iar acum am auzit asemenea lucruri, deși eu sînt nimic; și ce răspuns voi da acestora? Îmi voi pune mîna peste gură.

35. O dată am grăit, a doua oară nu voi mai adăuga [nimic].“

Capitolul 40

1. Și, din nou, răspundzînd Domnul, spuse către Iov din nor:

2. „Nu, ci încinge-ți mijlocul ca un bărbat; eu te voi întreba, iar tu îmi vei răspunde.

3. Nu lăsa deoparte judecata mea; socotești că m-am purtat cu tine în alt fel ca să te arăți drept?

4. Oare brațul tău este asemenea celui al Domnului, iar glasul tău tună ca al lui?

5. Ia asupra-ți mărție și putere; înveșmîntează-te cu slavă și cinste!

6. Cî trimite vestitori întru urgia ta și smerêște pe orice trufaș.

7. Stinge pe cel semeț și mistuie pe dată pe cei lipsiți de evlavie!

8. Ascunde-i împreună, afară, în pămînt, iar fețele lor umple-le de necinste.

9. Atunci voi mărturisii că dreapta ta este în stare să mîntuiască.

10. Cî ia aminte la fiara sălbatică ce este lîngă tine, ea mînîncă iarba precum boii.

11. Iată în coapse îi este tăria, iar puterea în buricul pîntecelui.

12. Își înălță coada ca un chiparis,

Ms. 45, p. 443

și vinele lui sînt împletite.

13. Coastele lui — coaste de aramă și spinarea lui — hier vărsat.

14. Acestea sînt începătura zidirei Domnului, făcut ca să bațjocurească de cătră îngerii lui.

15. Și venind la munte încolțurat, au făcut veselie celor cu 4 picioare întru tartar.

16. Supt multe fêluri de copaci doarme, lîngă paporă și trestie și rogoz,

17. Și să umbresc lui copaci mari cu arodâmne și cu stîlpări de ágnu.

18. De să va face înecăciune, nu va simți; nădăjduiește căci va izbi Iordánul întru gura lui.

19. Întru ochiul lui va sprăjini pre el; înfășurîndu-să, găuri-va nasul.

20. ¹³⁷Și vei aduce bálaurul cu undița și vei pune căpăstru pregiur nasul lui?

21. Au lega-vei belciug întru narea lui și cu brățare vei găuri buza lui?

22. Și va grăi ție cu rugă, rugătorêste moale?

23. Și va pune cu tine făgăduință? Și-l vei lua [443/2] pre îns rob vécinic?

24. Și vei juca cu el ca cu o pasăre? Sau lega-l-vei pre el ca pre o vrăbie unui copil?

25. Și să hrănesc întru îns limbi [și-l] împart pre el limbile finicilor.

26. Și tot cît îmblă pre apă, adunîndu-să, nu vor putea aduce o piele a coadei lui, și întru cinurile păscailor capul lui.

27. Și vei pune preste el mîinile, aducîndu-ți aminte de războiu întru trupul lui, și să nu să mai facă încă.

Cap 41

1. Nu l-ai văzut pre îns, nici pentru cêlea ce să grăiesc te-ai mirat?

2. Nu te temi căci mi s-au gătit mie? ¹³⁸Pentru că cine iaste cêla ce au stătut împotrivă mie?

3. Sau cine va sta împotrivă-mi și va îngădui, dă iaste toată cea de supt cer a mea?

4. Nu voi tăcea pentru el, și cu cuvîntul puterii voi milui pre cel atocma cu el.

5. Cine va dăscoperi fața îmbrăcării lui și la încuierea dzêlii lui cine are întra?

6. Porțile obrazului lui cine va dășchide? Prenpregiurul dinților lui — frică.

7. Hicății lui — scuturi de aramă și legătura lui — ca piatra smiritului.

8. Unul de alalt să lipesc și duh nu-l va petrêce pre el. [Ca] omul cu fratele lui să va lipi,

9. Împreună-să și nu să vor dăspărți.

10. Întru stărnutarea lui va luci lumină și ochii lui — chip de luceafăr.

11. Dentru gura lui ies [ca niște] făclii arzînd ¹³⁹ și scapără ca niște gratii de foc.

12. Den nările lui ies ca niște fum a cuptoriului ce arde cu foc de cărbuni.

13. Sufletul lui [ca] cărbunii; și [ca] para dentru gura lui ieșe.

14. Și întru cerbicea lui mîne putere, înaintea lui cură pierire.

15. Și pielîțele trupului lui sînt lipite; toarnă preste el, nu să va clăti.

16. Inima lui iaste ¹⁴⁰ înfiptă ca o piatră și stă ca un ilău ¹⁴¹ nerăsărit.

17. Și întorcîndu-să el, frică la hiarăle cu patru picioare

Ms. 4389, p. 538-539

și vinele ei sînt împletite ca o fune.

13. Iar coastele ei — coaste de aramă, iar spină-[538/2] rile ei — fier vărsat.

14. Care iaste începătura zidirii Domnului făcută ca să fie badjocorită de îngerii lui. ³²⁴

15. Și mergînd în muntele cel ascuțit, au făcut bucurie celor cite cu 4 picioare în tartar.

16. Supt fieștece copaci doarme aciundu lîngă paporă și lîngă trestie și lîngă rogoz.

17. Și o umbrêste un copaci mare cu odrasle și stîlpări de sălci.

18. [17] De va fi înecarea, nu va simți. [18] Nădăjduindu-se că se va izbi Iordánul de gura ei,

19. Și-l va lua în ochii ei și, fiind cumplită, va pătrunde narea ei.

20. Dară pre șarpe ³²⁵ scoate-l-vei cu undița, sau pune-vei căpăstru preste botul lui?

21. Sau au pune-vei belciug în narea lui și cu sula au pătrunde-vei buzele lui?

22. Și zice-ți-va «Blîndule», sau «Să te păzești, linule!»

23. Și face-va pace cu tine? Și lua-l-vei să-ți fie rob vécinic?

24. Și juca-te-vei cu dînsul ca cu o pasăre la cîmp?

25. [24] Și hrăni-se-vei de dînsul ținuturile? Și împărți-vor pre dînsul limbile finicilor?

26. [25] Și de se va pogori tot ce înoată, aduce-va o legătură de coada lui și păscaii în corăbi pre dînsul.

27. [26] Și au pune-vei pre dînsul mîna, încai tămăduiala lui pre trupul lui și să nu mai fie.

Cap 41

1. ³²⁶Nu l-ai văzut, nici de cêle ce au grăit te-ai mirat?2. [1] Și nu te vei tême, că mi se-au gătit? ³²⁷ [2] ³²⁸Dară cine iaste cine să-mi stea împotrivă?

3. [2] Sau va răbda deaca mi se va potrivii? Sau au doară ce iaste supt cer, nu iaste tot al mieu?

4. [3] Nu voi tăcea pentru dînsul, și cu cuvîntul puterii voi milui întocma cu el.

5. [4] Cine va dăscoperi fața muștrării lui și la închiderea inimii lui cine va întra?

6. [5] Poarta fêții lui cine o va dășchide? Împrejurul dinților lui — frică.

7. [6] Și droburile lui — pavăză de aramă, și legătura lui — ca piatra zmiritului.

8. [7] Una de alta se va apropiia și duh nu va trêce pre dînsule. ³²⁹ [8] Lipi-se-va ca omul cu fratele lui

9. [8] Și se va ținea și nu se va rumpe.

10. [9] În stărnutarea lui se va lumină lumina și ochiul lui — ca vederea luceafărului.

11. [10] Și den gura lui vor ieși luminări arzînd și vor fi aruncate gratii de fier și de foc.

12. [11] Și den nările lui va ieși fum ca dentr-un cuptor ars cu foc și cu cărbuni.

13. [12] Și sufletul lui ca cărbunii, și den gura lui va ieși ca văpăile.

14. [13] Și pre cerbicea lui se va lucra toată puterea și înaintea lui va trêce ³³⁰ piericiunea.15. [14] Și carnea trupului lui se [539/1] lipêste. Toarnă pre dînsul și nu se va clăti. ³³¹

16. [15] Inima lui nu se va clăti ca o piatră, ce va sta ca o necovalnă nebiruită.

17. [16] Iar de se va întoarce frica fierilor celor cu 4 picioare

Versiunea modernă

iar vinele sale sînt împletite.

13. Coastele sale sînt de aramă, iar șira spinării ca fierul turnat.

14. Aceasta este începutul făpturii Domnului, făcută pentru a fi bațjocorită de către îngerii lui.

15. Cînd a venit la muntele abrupt a adus bucurie dobitoacelor din adinc.

16. Adoarme sub tot soiul de plante, sub papirus, trestie și rogoz.

17. Copacii cei mari o umbresc cu ramurile lor, la fel și sălcile cu crengile lor.

18. Dacă se întîmplă vreun potop, nu simte, nădăjduind că Iordanul va ajunge pînă la gura sa.

19. Cine o va privi în ochi și răsturnîndu-o îi va străpunge nasul?

20. Vei prinde tu balaurul cu cîrligul și îi vei pune căpăstru în jurul nasului?

21. Oare îl vei lega cu un belciug nara și îi vei găuri buza cu un inel?

22. Îți va rosti el vreo rugă sau vreo rugăminte cu blîndețe?

23. Oare va face cu tine legămînt și îl vei lua rob veșnic?

24. Tei vei juca cu el ca și cu o pasăre, sau îl vei lega ca pe o vrăbie pentru copil?

25. Și se hrănesc popoare cu el, iar neamurile fenicienilor îl împart.

26. Toate corăbiile adunate nu vor aduce o bucată de piele din coada sa și nici capul lui în vasele pescărești.

27. Ci îți vei așeza mîna peste el și îți vei aduce aminte de lupta dusă împotriva trupului său; mai mult să nu mai fie.

Capitolul 41

1. Oare nu l-ai privit și nu te-ai minunat de cele care se grăiesc despre el?

2. Nu te înfricozezi că acestea au fost pregătite de către mine? Așadar, este cineva care să îmi poată sta împotrivă?

3. Cine mi se poate potrivii și să rămînă nevătămat, de vreme ce tot ceea ce se află sub cer este al meu?

4. Nu voi tăcea din pricina lui, și prin cuvîntul puterii voi milui pe cel asemenea lui.

5. Cine va desface fața veșmintului său și cine va pătrunde în faldurile platoșei sale?

6. Cine va deschide porțile feței sale? În jurul colților săi se află spaima.

7. Măruntaiele sale sînt ca niște paveze de aramă, iar plăcile pielii sale ca piatra de șmirghel.

8. Una de alta se lipesc și vîntul nu trece printre ele. [9.] Ca un om cu fratele său, așa sînt unite;

9. sînt îngemănate și nu pot fi despărțite.

10. La strănutul său strălucește lumina, iar ochii lui au chipul luceafărului de dimineață.

11. Din gura sa ies torțe arzînd și răspîndește scînteii ca dintr-o vatră cu foc.

12. Din nările lui iese fum ca dintr-un cuptor arzînd cu cărbuni.

13. Răsuflarea lui ca niște cărbuni [înclinși], iar din gura lui iese văpaie.

14. Pe grumazul său sălășluiește puterea, iar în urma sa aleargă pierzarea.

15. Cărnuirile trupului său sînt lipite între ele, dacă torni ceva peste el nu se va clinti.

16. Inima sa este înfiptă ca o piatră, stă neclintită ca o trainică nicovală.

17. Și cînd se întoarce este o spaimă pentru fiarele cu patru picioare

І ѿвѣ .

тѣла

пре пѣмжѣть еѡлѣжѣю . Де еѡ темпнина пре еѡ не
 фѣцѣре немикѣ нѣлѣворѣ ѡфрѣнѡша еѡлѣцѣ рѣди
 кѡптѣ шн зѡ . Пенѣтрѣ кѡ сокопѣще фѣѣрѣ .
 ка пѣеле , шн арамѣ ка оуѣне лѣмнѣ пѣпреѣ .
 Нѣлѣба вѣтѣтѣма пре еѡ арикѣ де арамѣ , шн соко
 пѣще лѡвнѣлѣра де пѣатрѣ ка мѣрѣ . Кѡтѣре ка
 тѣла сѣл сокопнѣто чѡканеле , шн батѣжѡкорѣще
 кѣпремѣрѣлѣ чѣлѣн пѣрѣпѣтѡрѣ де фѡкѣ .
 ѡщѣрѣнѣлѣ лѣн цѣпѣшѣ лѣкѣцнѣтѣ , шн топн
 лѣрѣлѣ мѣрѣнѣ еѡпѣтѣ дѣжнѣлѣ каннѣше тннѣ не
 повѣстнѣтѣ . Оуѣндѣзѣтѣ вѣзна кѣлѣдѣре кѣ
 шн сокопѣще мѣрѣтѣ кѣлѣ щѣрѣрѣ . Шн пре
 пѣлѣтѣрѣлѣ вѣзнѣнѣ ка прѣлѣнѣ рѡбѣ , сокопнѣ вѣзна
 ѡпрѣлѣ прѣмѣлѣре . Нѣлѣжѣте немикѣ пре пѣ
 мѣжнѣтѣ лѣсѣмене лѣн фѣвѣлѣтѣ , еѡеѡ батѣжѡко
 рѣсѣтѣ де ѡщѣрѣнѣ мѣѣнѣ . Пре тоѡтѣ чѣлѣ ѡнѣлѣ
 кѣрѣ де , шн пре еѡлѣ ѡпѣрѣлѣлѣлѣ пѣлѣлѣрѣрѣ чѣ
 лѣрѣ дѣно лѣпѣ .

К а п ѣ м ѣ .

н рѣспѣлѣжѣнѣ еѡсѡвѣ знѣсе дѣмнѣлѣн
 шнѣлѣ кѡ тѡлѣтѣ пѡцнѣ , шн цѣе нѣлѣ непѣтнѣ
 чѡсѣ не мнѣка . Пенѣтрѣ кѡ чнне лѣѣлѣ
 чѣла чѣ лѣкѣнѣде де тнне сѣлѣлѣлѣ ѣ шн
 сѣлѣлѣпнѣлѣлѣнѣ кѣвнѣнѣтѣеле шн пре тнне
 сокопѣще еѡтѣ лѣкѣнѣзѣтѣ , шн чнне вѣповѣстнѣ
 мѣе чѣлѣ чѣнѣлѣмѣ шнѣлѣтѣ ѣ мѣрнѣ шн мннѣлѣлѣтѣ кѣрѣ
 лѣ нѣлѣмѣ шнѣлѣтѣ ѣ . Шн лѣкѣлѣлѣтѣмѣтѣ дѣмнѣ пен
 трѣ ка шн еѣлѣ еѡгрѣрѣсѣкѣлѣ , шн тѣвѡнѣ ѡпрѣвѣлѣ пре
 тнне шн тѣлѣ мѣлѣ ѡлѣлѣлѣ . Кѣлѣ лѣрѣлѣлѣ оуѣрѣкнѣ
 тѣ лѣзѣлѣлѣ мѣнѣнѣнѣтѣ , мѣрѣ лѣкѣлѣмѣ оѡкнѣлѣ мѣѣлѣ
 тѣлѣлѣ вѣлѣлѣлѣтѣ прѣтнне . Пенѣтрѣ лѣчѣлѣ мѣлѣ
 дѣфѣлѣлѣлѣтѣ пре мннѣ шн мѣлѣ топнѣтѣ , шн мѣ
 сокопѣсѣкѣлѣ пре мннѣ пѣмѣжнѣтѣ шн чѣнѣлѣтѣ .
 Шн фѣлѣ дѣлѣлѣ чѣ лѣлѣ грѣнѣтѣ дѣмнѣлѣлѣ тѡлѣтѣ кѣлѣ
 вннѣтѣеле лѣчѣсѣтѣ лѣнѣ еѡсѡвѣ , знѣсе дѣмнѣлѣ лѣнѣ
 елнѣфѣлѣзѣ дѣмѣннѣлѣлѣлѣ , грѣшнѣтѣнѣлѣ шн чѣнѣлѣ
 прѣлѣтѣннѣ лнѣ тѣлѣнѣ пенѣтрѣлѣ кѣнѣлѣцнѣ грѣнѣтѣ . ѡнѣ
 ннѣтѣ мѣлѣ немнѣка лѣдѣвѣрѣлѣтѣ , пре кѣлѣмѣ рѡвѣлѣлѣ мѣѣ
 еѡсѡвѣ . Шн лѣкѣлѣмѣ лѣлѣцнѣ шлѣлѣтѣ внѣцѣнѣ шн ѣзѣ
 вѣрѣвѣчнѣ , шн мѣлѣрѣвѣцнѣ кѣпѣтрѣ рѡвѣлѣ мѣѣлѣ еѡсѡвѣ ,
 шн вѣлѣфѣчѣе кѣлѣлѣтѣ пенѣтрѣлѣ вѡнѣ , шн еѡсѡвѣ рѡвѣлѣ
 мѣѣлѣлѣ сѣвѣ рѣлѣлѣ пенѣтрѣлѣ вѡнѣ кѣлѣ дѣнѣлѣлѣ шнпрѣннѣнѣ фѣлѣ
 цѣ лѣлѣнѣ , шн дѣнѣлѣлѣ аѣрѣнѣ пенѣтрѣлѣ еѡлѣ лѣшнѣ пѣѣрѣлѣлѣ
 пре вѡнѣ пенѣтрѣлѣ кѣнѣлѣцнѣ грѣнѣтѣ лѣдѣвѣрѣлѣтѣ лѣлѣ
 прѣлѣ рѡвѣлѣлѣнѣ мѣѣлѣ еѡсѡвѣ . Шн мѣлѣрѣсѣе елнѣфѣлѣзѣ
 дѣмѣннѣлѣлѣлѣ шн вѣлѣлѣлѣлѣ елѣфѣлѣлѣлѣ шн еѡ
 фѣлѣрѣ мннѣлѣлѣ шн лѣлѣ фѣлѣкѣлѣлѣтѣ ѡчѣкнѣлѣ лѣлѣлѣлѣ
 чнѣтѣ лѣсѣрѣ дѣмнѣлѣлѣ , шн дѣзѣлѣгѣтѣ пѣкѣлѣлѣлѣлѣ лѣсѣрѣ
 пенѣтрѣлѣ еѡсѡвѣ . Шн дѣмнѣлѣлѣ аѣлѣсѣсѣе пре еѡсѡвѣ
 шн рѣлѣжнѣлѣлѣсѣе еѡлѣ шн пенѣтрѣлѣ прѣлѣтѣннѣнѣ лѣнѣ
 шн лѣ лѣсѣтѣ лѣсѣрѣ пѣкѣлѣлѣлѣ шн дѣлѣ дѣ дѣмнѣлѣлѣ ѡ
 дѣнѣтѣ кѣлѣтѣ еѡлѣ мѣннѣннѣнѣтѣ лѣнѣ еѡсѡвѣ , ѡпрѣлѣ
 ѡлѣрѣ . Шн лѣлѣлѣлѣлѣлѣ тѡлѣцнѣ фѣлѣлѣцнѣ лѣнѣ шн
 сѡрѡрнѣлѣ лѣнѣ , тѡлѣтѣ кѣлѣтѣ нѣлѣлѣ ѡпѣжнѣлѣлѣлѣлѣ
 лѣнѣ , шн вѣннѣрѣ кѣпѣтрѣ еѡлѣ , шн тѡлѣцнѣ кѣлѣ шнѣлѣ
 пре дѣжнѣлѣлѣ дѣнѣтѣнѣ , шн мѣжнѣкѣнѣлѣ шн бѣлѣлѣ
 лѣжнѣтѣ еѡлѣ лѣлѣ мѣжнѣжнѣлѣтѣ пре еѡлѣ шн еѡлѣ
 рѣ пенѣтрѣлѣ тѡлѣтѣ кѣлѣтѣ лѣлѣлѣлѣлѣлѣ прѣсѣтѣ еѡлѣ дѣ
 нѣлѣлѣ . Шн дѣлѣ дѣ лѣнѣ фѣлѣлѣлѣлѣлѣ кѣрѣлѣе кѣлѣтѣ еѡ

мѣе

Biblia 1688, p. 381, col. 2

- pre pămînt săltînd.
18. De vor tempina pre el fûştore, nemiică nu-l vor înfricoşa, sulîţă rădicată şi za.
  19. Pentru că socoteşte fierul ca paiele şi arama ca un lemnu putred.
  20. Nu-l va vătăma pre el arcul de aramă, şi socoteşte lovitura de piatră ca iarba.
  21. Ca trestia s-au socotit ciocanele; şi batjocoreşte cutremurul celui purtătoriu de foc.
  22. Aşternutul lui – ţăpuşi ascuţite; şi tot aurul mării, supt dînsul – ca nişte tină nepovestită.
  23. Undează bezna ca o căldare, şi socoteşte marea ca o ştersură,
  24. Şi pre târtarul bezniî ca pre un rob. Socoti bezna întru primblare.
  25. Nu iaste nemiică pre pămînt asêmene lui, făcut să să batjocorească de îngerii mici.
  26. Pre tot cel înalt vedê; şi pre el – împăratul tuturor celor den ape.“

Cap 42

1. Şi răspunzînd Iov, zise Domnului:
2. „Ştiu că toate poţi şi ţie nu e neputincios nemiica.
3. Pentru că cine iaste cela ce ascunde de tine sfatul? Şi scumpindu-şi cuvintele, şi pre tine socoteşte să te ascunză? Şi cine va povesti mie cêle ce n-am ştiut, mari şi minunate, carele n-am ştiut?
4. Şi ascultă-mă, Doamne, pentru ca şi eu să grăiescu! Şi te voiu întreba pre tine, şi tu mă învaţă.
5. Cu auzul urechii te auziiam mai nainte²⁶, iară acum ochiul meu te-au văzut pre tine.
6. Pentru acêea m-am defăimat pre mine şi m-am topit, şi mă socotescu pre mine pămînt şi cenuşă.“
7. Şi fu după ce au grăit Domnul toate cuvintele acêstea lui Iov, zise Domnul lui Elifáz themaniteanul²⁷: „Greşit-ai tu şi cei 2 priêteni ai tăi, pentru că n-aţi grăit înaintea mea nemiica adevărat, precum robul meu, Iov.
8. Şi acum luaţi şapte viţei şi 7 berbeci şi mêrgeţi cătră robul meu, Iov, şi va face jîrtvă pentru voi. Şi Iov, robul meu, se va ruga pentru voi, că, de nu aş priimi faţa lui şi de nu ar fi pentru el, aş fi pierdut pre voi, pentru că n-aţi grăit adevărat asupra robului meu, Iov.“
9. Şi mêrse Elifáz themaniteanul şi Valdád safhítul şi Sofár mineul şi au făcut în ce chip le-au poruncit lor Domnul; şi dezlegă păcatul lor pentru Iov.
10. Şi Domnul adaose pre Iov. Şi rugîndu-se el şi pentru priêtenii lui, şi le lăşă lor păcatul. Şi dède Domnul îndoite cite era mai nainte lui Iov, întru îndoire.
11. Şi auziră toţi fraţii lui şi sororile lui toate cite i s-au întîmplat lui şi veniră cătră el, şi toţi ciţi ştia pre dînsul dentîiu. Şi mîncînd şi bînd lîngă el, l-au mîngîiat pre el, şi să mirară pentru toate cite adusêse preste el Domnul.
12. Şi-i dède lui fiştecarele cite o //

Ms. 45, p. 443-444

pre pământ sălind.

18. Dă vor timpina lui fușturi, nimică nu-l vor înfricoșa, sulia rădicată și dzea,

19. Pentru că socotește hierul paie și arama ca un lemn putred.

20. Nu-l va vătăma pre el arc de aramă, și socotește [și] lovitura de piatră — iarbă.

21. Ca trestia s-au socotit ciocanele; și batjocurește [444/1] cutremurul lui celui purtător de foc.

22. Așternutul lui — țăpuși ascuțiți; și tot aurul mării, supt însul — ca niște tină nepovestită.

23. Undează bezna ca o căldare și socotește marea ca o ștergere,

24. Și pre tartărul beznii ca pre un rob. Socoti bezna întru primblare.

25. Nu iaste nimic pre pământ asemenea lui, făcut să să batjocurească de ingerii miei.

26. Tot ce-i înalt vede; și pre el — împăratul a tuturor celor dentru ape.“

Cap 42

1. Și răspundzînd Iov Domnului, dzise:
2. „Știu că toate poți și ție nu-i neputincios nimic.
3. Pentru că cine iaste cela ce ascunde de la tine sfatul, și scumpindu-și cuvintele, și pre tine socotește să te ascundă? Și cine îmi va povesti mie carele n-am știut, mari și minunate?
4. Și ascultă, Doamne, pentru ca și eu să grăiesc! Și te voi întreba pre tine, și tu pre mine mă învață.
5. Audzul urechii te auziim mai nainte, iară acum ochiul meu te-au văzut pre tine.
6. Pentru aceea m-am dăfăimat pre mine și m-am topit, și socotesc pre mine pământ și cenușe.“
7. Și fu după ce au grăit Domnul toate cuvintele acestea lui Iov, zise Domnul lui Elifaz themaniteanul: „Greșit-ai tu și cei 2 prieteni ai tăi pentru că n-ați grăit înaintea mea nimic adevărat, ca robul meu Iov.
8. Și acum luați 7 viței și 7 berbeci și păsați cătră robul meu, Iov, și va face ardere pentru voi. Și Iov, sluga mea, să va ruga pentru voi, că, dă nu aș fi luat fața lui, că dă nu are fi pentru el, v-aș fi pierdut pre voi, pentru că nu ați grăit adevărat asupra șerbului meu, Iov.“
9. Și mârse Elifaz themaniteanul și Valdad safhitul și Sofar mineul și au făcut în ce chip le-au rînduit lor Domnul. Și dăzlegă păcatul lor pentru Iov.
10. Și Domnul adaoșe pre Iov. Și rugîndu-să el și pentru prietenii lui, [și] le lăsă lor păcatul. Și dède Domnul îndoite cîte era mainte lui Iov, întru îndoire.
11. Și audziră toți frații lui și surorile lui toate cîte i s-au tîmplat lui și [444/2] veniră cătră el și toți cîți îl știa pre el dentru întîi, și mîncînd și bînd lingă el, îl mîngîia pre el și să mirară pentru toate cîte aduse lui Domnul.
12. Și-i dède lui fieștecarele

Ms. 4389, p. 539

de dînsul care sar pre pământ.

18. [17] Iar de-l vor întîlni mergînd, nimic nu-i va face sulia cea înfîptă și zaoa.

19. [18] Că pre fier îl are ca pe niște plëve și pre aramă ca pre un lemn putred.

20. [19] Nu-l va săgeta arcul aruncat³³², că pre³³³ praștie o are ca pre niște iarbă.

21. [20] Și ciocanele³³⁴ se-au socotit lui ca niște stîlpări și-și bate joc de tunetul focului.³³⁵

22. [21] Și așternutul lui — ostii ascuțite, și tot aurul mării — înaintea lui, ca niște tină nenumărată.

23. [22] Fărăfundul îl arde ca în foc și marea o arde ca pre o stricare,

24. [23] Și pre cèle dedesuptul fărăfundului ca pre un rob, că fărăfundul l-au avut întru umblare.

25. [24] Nimic de pre pământ nu e făcut întocma cu el, să fie badjocorit de ingerii miei.

26. [25] Tot ce iaste nalt vede, și el iaste împărat tuturor celor ce sînt în ape.“

Cap 42

1. Iară Iov, răspunzînd, zise cătră Domnul:
2. „Știu că toate poți și nimic nu iaste să nu-ți fie cu puțință.³³⁶
3. Dară cine iaste cela ce va ascunde sfatul de tine? Și crușîndu-și cuvintele va gîndi că și de cătră tine le va ascunde? Și cine-mi va spune cèle ce nu le-am văzut și cèle mari și minunate care nu le-am știut?
4. C-ascultă-mă, Doamne, ca să grăiesc și eu! Și te voi întreba, iar tu să mă înveți.
5. Că mai dentîi te-am auzit cu azul urechii, iar acum și ochiul meu te văzu.
6. Pentr-acăea m-am dăfăimat însumi și m-am înfricoșat și mă socotesc a fi pământ și [539/2] cenușă.“
7. Și fu deaca grăi Domnul cuvintele acestea cătră Iov, zise cătră Eliifaz themaniteanul: „Greșit-ai înaintea mea și soțiile tale amîndoaă și n-ați grăit înaintea mea nimic adevărat, ca Iov, robul meu.³³⁷
8. Deci, acum luați 7 viței și 7 berbeci și vă duceți³³⁸ la Iov, robul meu, și să facă jărtvă pentru voi. Că Iov, robul meu, se va ruga pentru voi, că numai fața lui voiu priimi deaca nu v-am pierdut pentru dînsul, că n-ați grăit adevărațiune asupra lui Iov, robul meu.“
9. Și se duse Eliifaz themaniteanul și Valdad savhiteanul și Sofar mineianul și făcură cum au porîncit lor Domnul; și iertă păcatele lor pentru Iov.
10. Iar Domnul crescu ale lui Iov. Și deaca se rugă pentru prietenii săi, le iertă greșalele lor. Și dède Domnul lui Iov îndoit pre cît avea el mai nainte.
11. Și deaca auziră toți frații lui și toate surorile toate cîte au fost lui, veniră la dînsul toți cîți l-au știut dentîi de mîncase și băuse la dînsul și-l mîngîiară și se mira de toate cîte au adus Dumnezeu pre dînsul.
12. [11] Și-i dèderă toți

Versiunea modernă

care saltă pe pământ.

18. Dacă vor veni asupra sa lăncile, nu-i vor face nimic, nici sulia ridicată sau platoșa.

19. Fiindcă el socotește fierul ca pleava, iar arama ca pe lemnul putred.

20. Arcul de aramă nu îl va vătăma, și socotește aruncătoarea de pietre ca pe iarbă.

21. Ciocanele le prețuiește ca pe trestie și batjocorește zbirniitul săgeților aprinse.

22. Așternutul său este din țepușe ascuțite, iar aurul mării se află sub el ca noroiul cel nemărginit.

23. Face să fiarbă abisul ca o căldare și socotește marea ca pe un vas cu alifie,

24. Cele mai de jos părți ale abisului ca pe un rob, iar abisul însuși îl socotește un loc pentru plimbare.

25. Nu este nimic printre cele de pe pământ ca acesta, făcut să fie batjocorit de către ingerii mei.

26. Privește către toate cele ce sînt înalte, iar el este împăratul tuturor celor ce se află în ape.“

Capitolul 42

1. Iar Iov, răspunzînd, spuse Domnului:
2. „Știu că toate le poți și nu îți este nimic cu neputință.³³⁶
3. Căci cine este cel ce își ascunde sfatul de tine, ori, înfrîmîndu-și cuvintele, socotește că le-ar putea tîinui de tine? Și cine îmi va vesti cele pe care nu le știu, cele mari și minunate pe care nu le cunoșteam?
4. Ascultă-mă, Doamne, ca să grăiesc și eu; te voi întreba și tu mă vei învăța.
5. Mai înainte auzisem cu urechea mea vestire despre tine, acum însă ochiul meu te-a văzut.
6. De aceea mă disprețuiesc și mă topesc, socotindu-mă pământ și cenușă.“
7. Și, după ce Domnul a rostit toate cuvintele acestea către Iov, i-a grăit Domnul lui Elifaz Temanitul: „Tu și cei doi prieteni ai tăi ați păcătuit, fiindcă nu ați grăit nimic adevărat înaintea mea, ca slujitorul meu, Iov.
8. Acum, luați șapte viței și șapte berbeci și porniți către slujitorul meu Iov ca să aducă jertfă pentru voi. Și slujitorul meu Iov se va ruga pentru voi, pentru că, dacă nu aș ține socoteală de fața lui și de el, v-aș pierde, căci nu ați vorbit adevărat cu privire la slujitorul meu Iov.“
9. Iar Elifaz Temanitul, Baldad Șuahitul și Sofar Mineul au plecat și au făcut așa cum le poruncise Domnul și El le-a iertat păcatul, pentru Iov.
10. Și Domnul i-a sporit toate lui Iov. El s-a rugat pentru prietenii săi și Domnul le-a iertat păcatul. Apoi, Domnul a dăruit îndoite lui Iov, de două ori cele pe care le avea înainte.
11. Ci toți frații și surorile sale au auzit toate cîte s-au petrecut și au venit la el toți cîți îl cunoșteau mai dinainte. Iar ei, mîncînd și bînd la el, l-au mîngîiat și s-au minunat de toate cîte le adusesese Domnul peste el.
12. Și i-au dat fiecare

Т П Б

мѣлѣшнѣць, шн кжте дѣнь аѣрь де ѣ, аѣрѣхъ
 ме не печетѣшнѣць, шн дмнхъ влѣви чѣле де ѣ
 пон аѣлѣшнѣць де кжте чѣле дѣнпжю, шн ѣра
 добнпжчеле аѣн он, аѣ, кѣ мѣле, аѣ, пѣрѣкп
 де вон, аѣ, мѣгѣрнѣць пѣскѣпѣрѣ
 Шн стнпѣскѣрѣ аѣн фнѣ, аѣ, шн фѣтѣ, ф
 Шн нѣмн прѣ чѣ дѣн пжю зѣсѣ, шн прѣ аѣрѣсѣ
 кѣсѣа, шн прѣ аѣрѣа кѣрнѣа аѣмѣдѣн
 Шн нѣсѣ аѣрѣа кѣфѣтѣле аѣ ѣсѣ мѣн вѣне де кж
 аѣле, аѣчѣле де сѣпѣ чѣрѣ, шн ле аѣрѣ аѣсѣрѣ
 тѣпѣ сѣа мѣщѣннѣ аѣрѣа фѣрѣа Шн трѣн
 ѣсѣ аѣрѣ рѣнѣ аѣн, рѣ, кѣрѣ прѣсѣтѣ тѣпѣ аѣ
 тѣрѣнп аѣн, сѣа, шн бѣзѣ ѣсѣ прѣ фнѣн аѣшн
 прѣ фнѣн фнѣсѣрѣ аѣн аѣпѣрѣа рѣдѣ
 Шн мѣрнѣ ѣсѣ вѣтѣрѣа шн пѣнѣ дѣзѣле, шн аѣ
 сѣе сѣрѣсѣ кѣмѣ еѣлѣ шн рѣш сѣ фѣе рѣнѣсѣ, кѣ кѣрѣн
 дѣмѣа аѣ рѣнѣсѣ, аѣсѣта сѣтѣжѣсѣ аѣнѣ кѣрѣ
 тѣ чѣ сѣрѣннѣсѣ аѣпѣмѣнпѣа аѣфѣнѣдѣн аѣ
 кѣнѣдѣ ла хѣтѣрѣе нѣдѣмѣн шн нѣрѣнѣ шн ѣра
 мѣннѣннѣсѣ, нѣмѣле аѣн ѣсѣаѣ шн аѣжнѣдѣ мѣа
 рѣ хѣрѣпѣсѣ, нѣсѣ аѣнѣ кѣрѣа фѣ нѣмѣле ѣнѣсѣ,
 шн ѣрѣ аѣсѣа дѣн тѣпѣсѣ аѣрѣ, фѣчѣрѣ дѣн фѣ
 чѣрѣн аѣн ѣсѣаѣ шн дѣн мѣмѣсѣа вѣсѣрѣа, кѣрѣ аѣ
 сѣе еѣлѣ аѣ чнѣнѣаѣ дѣла аѣрѣаѣ, шн аѣсѣпѣсѣ аѣ
 пѣрѣрѣцѣн кѣрѣн аѣ аѣпѣрѣрѣцѣнпѣ аѣ ѣрѣаѣ кѣрѣ цѣ
 аѣ ѣтѣпѣжннпѣ шн еѣлѣ, аѣпѣжн бѣаѣкѣ аѣ аѣнѣ вѣсѣ,
 шн нѣмѣле чѣтѣрѣцѣн аѣн дѣннѣаѣ, шн аѣрѣ бѣ
 аѣаѣкѣ ѣсѣаѣ чѣсѣтѣ вѣмѣа ѣсѣаѣ, аѣрѣ аѣсѣсѣта аѣ
 сѣмѣн чѣла чѣ ѣра дѣнѣ дѣнѣ цѣрѣн дѣмѣннпѣнѣдѣн
 аѣрѣ аѣсѣсѣта аѣаѣаѣ фѣчѣрѣаѣ аѣн бѣаѣаѣ чѣаѣ
 аѣ тѣпѣнпѣ прѣ мѣаѣаѣ аѣкѣмѣпѣаѣ аѣн мѣаѣе, шн
 нѣмѣле чѣтѣрѣцѣн аѣн тѣе дѣмѣаѣ кѣрѣ чѣн чѣ аѣ
 вѣннпѣ кѣсѣтѣрѣ еѣлѣрѣаѣтѣннѣ еѣнѣфѣаѣзѣ дѣн
 фнѣн аѣн ѣсѣаѣ аѣпѣрѣаѣтѣаѣ дѣмѣнн
 лѣрѣ бѣаѣаѣаѣ аѣпѣрѣаѣтѣаѣ тѣфѣхѣ.
 нлѣрѣ, сѣфѣрѣ аѣпѣрѣаѣтѣаѣ
 мнѣнѣаѣрѣ ѣ

Biblia 1688, p. 382, col. 1

mielușită și cite un aur de 4 drahme nepecetluit. Și Domnul blagoslovi cèle de apoi ale lui Iov decît cèle dentîiu. Și era dobitoacele lui oi 14000, cămile 6000, părechi de boi 1000, măgărițe pascăoare 1000.

13. Și să născură lui fii 7 și fete 3.

14. Și numi pre cea dentîiu Zio, și pre a doao Căsia, și pre a treia Cornul Amalthíci.

15. Și nu s-au aflat ca fetele lui Iov mai bune decît iale în cèle de supt ceriu. Și le dède lor tată-său moștenire întru frați.

16. Și trăi Iov după rană ani 170, iară preste tot au trăit ani 248. Și văzu Iov pre fii lui, și pre fii fiilor lui, a patra rudă.

17. Și muri Iov bătrîn și plin de zile. Și iaste scris cum el iarăși să fie învis, cu cari Domnul au învis. Acesta să tîlcuiește den cartea cea sirinească; în pămîntul Afsitèdei lăcuind, la hotarăle Iduméii și Aráviei. Și era mai nainte numele lui – Iovál. Și luînd muiere harapcă, născu fiu cāruiua fu numele Enon. Și era acesta den tată-său, Zăre, fecior den feciorii lui Isáf, și den mumă-sa, Vosóra, care iaste el al cincilea de la Avraám. Și aceștia-s împărații cari au împărățit în Edóm, care țări au stăpînit și el: întîiu – Valác al lui Veor; și numele cetății lui – Dennavá; și după Valaác, Iováv, ce să chema Iov; după acesta, Asomí, cela ce era domn den țara Themanítidii; după acesta, Adád, feciorul lui Vadád, cel ce au tăiat pre Madiám în cîmpul lui Moáv, și numele cetății lui – Ghiethém; iară cei ce au venit cătră el prieteni: Elifáz, den fii lui Isáf, împăratul themanilor; Valdád, împăratul safhéilor; Sofár, împăratul mineilor.

Ms. 45, p. 444

cîte o mielușă și de patru drahme aur unul nepecetluit. Și Domnul blagoslovi cîtele de apoi a lui Iov decît cîtele dentii. Și era dobitoacele lui, oi 14000, cămile 6000, părechi de boi 1000, măgărițe pascătoare 1000.

13. Și să nascură lui fii 7 și fete 3.

14. [13] Și numi pre cea dentii Dzuă, și pre a dooa Casiia, și a treia Cornul Amalthiei.

15. [14] Și nu s-au aflat ca fetele lui Iov mai bune decît iale întru cea de supt cer; și le dede lor tată-său moștenire întru frați.

16. [15] Și trăi Iov după rană ani 170, [iară preste tot au trăit ani 248]. Și văzu Iov pre fiii lui și pre fiii fiilor lui, a patra rudă.

17. [16] Și să săvîrși Iov bătrîn¹⁴² și plin de dzile. [Și iaste scris cum el iarăși să să fie învis, cu carii Domnul au învis. Acesta să tîlcuieste dentru cartea cea sirienească; întru pămîntul lăcuind a Avsîtidei, la hotarale Idumëii și Araviei. Și era mai nainte numele lui — Ioval. Și luînd muiere arapcă, nascu fiu căruia numele Enon. Și era acesta den tată-său Zaré, ficior a ficiorilor lui Isaf, și maică-sa-i era Vosóra, deci iaste el al cincelea de la Avram. Și aceștia-s împărații carii au împărățit în Edom, carii țări au stăpînit și el: întii — Valac a lui Veor; și numele cetății lui: Dennavá; iară după Valac, Iovav, ce să chema Iov; după acesta, Asomí, cela ce era domnu dentru țara Themanítidei; iară după acesta, Adad, ficiorul Vadad, cel ce¹⁴³ au tăiat Madiam întru cîmpul Moav, și numele cetății lui — Ghethêm. Iară ceia ce au venit cătră el prieteni: Elifaz, dentru fiii lui Isav, a themanilor împărat; Valdad, tiranul safheilor; Sofar, împăratul mineilor.]

Ms. 4389, p. 539

cîte o mielușă și 4 drahme de aur nepecetluite. [12] Iar Domnul mai blagoslovi cîtele de apoi ale lui Iov decît cîtele dentii. Și fură lui oi 14000 și 6000 de cămile și 1000 de părechi de boi și 1000 de măgărițe pascătoare.

13. Și se nascură lui 7 feciori și 3 fete.

14. Și puse numele cei dentii Zioa³³⁹, iară cei a doaoa Casiia, iar cei a treia Cornul Malthei.

15. Și nu se afla supt cer potrivnice cu frumsêtea fêtelor lui Iov. Și dede Iov moștinare fêtelor lui între frații lor.

16. Și trăi Iov după rana acêea o sută și șaptezeci de ani. Iar preste tot au trăit doaoă sute și patruzeci și opt de ani. Și văzu Iov pre feciorii săi și pre feciorii feciorilor săi pînă la al patrulea neam.

17. [16] Și muri Iov, bătrîn și plin de zile.³⁴⁰

Versiunea modernă

cîte o mielușea și o tetradrahmă de aur nepecetluită. Iar Domnul a binecuvîntat cele de pe urmă ale lui Iov mai mult decît cele dinainte. Iar vitele sale erau: paisprezece mii de oi, șase mii de cămile, o mie de boi pentru jug și o mie de măgărițe la pășune.

13. Și i s-au nascut șapte fii și trei fiice,

14. Pe care le-a numit Zi pe prima, Casia pe a doua și Cornul Amalteei pe a treia.

15. Și nu s-au aflat [fete] mai frumoase decît fiicele lui Iov în cele de sub cer; iar tatăl său le-a dat moștenire printre frații lor.

16. Iar Iov a mai trăit după acea nenorocire încă o sută optzeci de ani și toți anii pe care i-a trăit au fost doaoă sute patruzeci și opt de ani; și și-a văzut fiii și fiii fiilor pînă la al patrulea neam.

17. Și a murit Iov bătrîn și plin de zile; și este scris despre el că va învia din nou împreună cu aceia pe care Domnul îi va învia. Acesta, precum a fost tîlmăcit dintr-o carte siriacă, a locuit în Ausitis, la hotarele Idumëii și Arabiei. Mai înainte numele lui era Iobab și, luîndu-și o femeie din Arabia, a nascut un fiu cu numele Enon. Iar [Iov] însuși avea ca părinte pe Zare, unul dintre fiii lui Esau; mama lui era Bosora, astfel încît a fost al cincilea de la Avraam. Și aceștia sînt împărații care au domnit în Edom, peste care ținut a stăpînit însuși [Iov]: primul a fost Balac, fiul lui Beor, iar numele cetății sale Denaba, după Balac, Iobab care a fost numit Iov, după aceștia Asom, care a fost stăpînitor al ținutului Themanítidei, după aceștia Adad, fiul lui Barad, care a nimicit pe Madiam în cîmpia Moabului, iar numele cetății sale a fost Ghetaim. Iar prietenii care au venit la el au fost: Elifaz, unul dintre fiii lui Esau, împăratul themanilor, Baldad, tiranul sauhîților și Sofar, împăratul mineilor.

NOTE FILOLOGICE ȘI TEXTUALE

Biblia 1688

Cartea Iov

Cap 1

¹ În text scris: *поветѣскъ*, greșeală de tipar.

Cap 2

² În text scris: *сѣфиріи*, probabil greșeală de tipar.

Cap 3

³ În text scris: *оубръ*, greșeală de tipar.

Cap 5

⁴ În text, în dreptul acestui verset apare, în mod greșit, cifra 16.

⁵ În text, în locul sintagmei *în a șaptea* apare, în mod greșit, sintagma *în noaptea*.

Cap 6

⁶ În text scris: *арсѣрзи*, greșeală de tipar.

⁷ În text scris: *вѣптръ*, greșeală de tipar.

Cap 7

⁸ În text, scris: *мѣ*.

Cap 9

⁹ În text scris: *гъиндишиа*, greșeală de tipar.

Cap 10

¹⁰ În text scris: *гѣци*, greșeală de tipar.

Cap 11

¹¹ Secvența de semnalare de pe pagina anterioară este, greșit: *мѣ*.

Cap 18

¹² În text, scris: *дѣи на фѣръ*.

Cap 22

¹³ În text, scris: *дирѣици*, greșeală de tipar.

Cap 24

¹⁴ În text, scris: *кѣрей*.

Cap 28

¹⁵ În text scris: *арѣиитѣ* ^{лѣ}, probabil greșeală de tipar.

Cap 31

¹⁶ În text, scris: *ажотѣрю*, probabil greșeală de tipar.

Cap 32

¹⁷ În text, scris: *спѣръ*.

Cap 33

¹⁸ În text scris: *поветѣи*, greșeală de tipar.

Cap 34

¹⁹ În text se repetă slova *а*.

Cap 36

²⁰ În text scris: *дѣи*, greșeală de tipar.

²¹ În text, scris: *неискѣлѣтъри*, probabil greșeală de tipar.

Cap 37

²² În text scris: *чѣроѣ*, greșeală de tipar.

Cap 38

²³ În text, tipărit: *прѣ вѣлѣѣръ*.

Cap 39

²⁴ În text, scris: *лѣтѣтъ*.

Cap 41

²⁵ În text scris: *чѣлоѣ*.

Cap 42

²⁶ În text, scris: *манайѣте*.

²⁷ În text scris: *дѣманитѣль*, greșeală de tipar.

Ms. 45

Cartea Iov

Cap 1

¹ În text, deasupra ultimei slove a acestui cuvânt apare o secvență tăiată cu negru, indescifrabilă.

² Marginal, marcată în text cu trei vrahii scrise cu roșu, corectura: *-ditei*.

³ Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu deasupra unui punct, adăugirea: *păscătoare*.

⁴ Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu deasupra unui punct, adăugirea: *cea*.

⁵ Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrisă cu roșu, trimiterea biblică: *Sirab 1*.

⁶ Marginal, marcate în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterele biblice: **Μοϣ^Aρδ^{CT}** [= *Sol.*] 7; *1 Tim. 6*; *Eclis. 5*.

⁷ Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: **Μοϣ^Aρδ^{CT}** [= *Sol.*] 7.

Cap 2

⁸ Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Tovia 2*.

⁹ Marginal, marcată în text cu trei vrahii scrise cu roșu, nota: *acum*.

¹⁰ În text, urmează un cuvânt tăiat cu cerneală neagră, indescifrabil.

Cap 3

¹¹ Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Iov 20*.

Cap 4

¹² Marginal, marcate în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterele biblice: *gios 15*; *2 Petr. 2*; **Июди^H** [= *Iuda*] 1.

Cap 5

¹³ În text nu este reluată și silaba **ue**, prezentă însă în secvența de semnalare de la finalul paginii anterioare.

¹⁴ Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *1 Cori[n]th. 3*.

¹⁵ Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *1 Cori[n]th. 3*.

¹⁶ Marginal, marcate în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterele biblice: **Πρι^T[χι]** [= *Parim.*] 3; *Iacov 1*; *Evrei 12*; *Apoc. 3*.

¹⁷ Marginal, marcată în text cu patru vrahii scrise cu roșu, nota: *țarenii*.

Cap 6

¹⁸ Textul pare greșit transcris de copist.

¹⁹ În text, deasupra acestui cuvânt apare slova **m**, tăiată cu roșu.

²⁰ Marginal, marcată în text cu patru vrahii scrise cu roșu, nota: *mustrarea*.

²¹ Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roșu deasupra unui punct, adăugirea: *cădeți și*.

Cap 7

²² În text se repetă cuvântul *iaste*, probabil greșeală de copist.

²³ Marginal, marcată în text cu patru vrahii scrise cu roșu, nota: *încă mai sînt*.

²⁴ În text, cuvintele *a sa* sunt scrise deasupra rîndului și redate, mai clar, marginal, marcate în text cu două vrahii scrise cu roșu.

²⁵ În text scris: **Αηδ^H**, probabil greșeală de copist.

Cap 8

²⁶ Marginal, marcate în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterele biblice: *gios 14*; *Psal. 143*.

Cap 9

²⁷ Marginal, marcată în text cu cinci vrahii scrise cu roșu, nota: *omul*.

²⁸ Marginal, marcată în text cu trei vrahii scrise cu roșu, nota: *urgie*.

²⁹ În text, silaba *ne-* este adăugată deasupra rîndului.

Cap 10

³⁰ În text, deasupra acestui cuvânt apare o scurtă secvență tăiată cu negru, indescifrabilă.

³¹ Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Psal. 118*.

³² Inițial, aici era marcat începutul altui verset, șters apoi.

³³ În text scris **ηδ^H**.

Cap 11

³⁴ În text cuvîntul *cu* este tăiat cu o linie roșie, iar marginal apare corectura: *cătră*, marcată cu o vrahie scrisă cu roșu, posibil de altă mînă.

³⁵ În text scris **ηδ^Hηηδ^H**.

³⁶ În text, cuvîntul este marcat de două vrahii scrise cu roșu, redate marginal, fără nici o explicație.

³⁷ Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *1 Μου[χι]* [= *Fac.*] 26.

Cap 12

³⁸ În text, cuvîntul este marcat de două vrahii scrise cu roșu, repetate marginal fără nici o explicație.

³⁹ Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: **Πρι^T[χι]** [= *Parim.*] 14.

⁴⁰ Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea intratextuală: *gios 34*.

⁴¹ Marginal, marcate în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterele biblice: *Isaia 22*; *Apoc. 3*.

⁴² Marginal, marcată în text cu două vrahii scrise cu roșu, este repetată secvența *pre el*, scrisă defectuos în text.

Cap 13

⁴³ Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu, nota: *aceștia*.

Cap 14

⁴⁴ Marginal, marcate în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterele biblice: *sus 8*; *Psal. 144*.

⁴⁵ În text, cuvîntul este marcat de două vrahii scrise cu roșu, repetate marginal, fără nici o explicație.

⁴⁶ În text, cu cerneală roșie sunt scrise cifrele 1 deasupra cuvîntului *lutului*, 2 deasupra cuvîntului *pămîntului* și 3 deasupra cuvîntului *și*, indicînd inversarea topicii lor.

Cap 15

⁴⁷ În text urmează o scurtă secvență tăiată cu negru, indescifrabilă.

- 48 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea intratextuală: *sus* 4.
 49 Marginal, marcate în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterile biblice: *Isaia* 29; *Psal.* 7.

Cap 16

- 50 Marginal, marcată în text cu patru vrahii scrise cu roșu, nota: *strajnic*.

Cap 17

- 51 Marginal, marcată în text cu o vrahie roșie, probabil de altă mână, adăugirea: *mădulările*.

Cap 18

- 52 În text, cuvântul *Valdad* este repetat, tăiat cu o linie roșie.
 53 Marginal, marcată în text cu trei vrahii scrise cu roșu, nota: *curse*.
 54 În text, urmează cuvântul *moartea* tăiat cu o linie neagră.
 55 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: **При^т[чи]** [= *Parim.*] 2.
 56 Marginal, marcată în text cu o vrahie roșie, posibil de altă mână, adăugirea: *pre*.

Cap 20

- 57 În text, apare o vrahie roșie, repetată marginal fără nici o indicație.
 58 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Sirab* 5.
 59 Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu, posibil de altă mână, adăugirea: *de*.

Cap 21

- 60 Marginal, marcate în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterile biblice: *Ierem.* 12; *Iacov* 1.
 61 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Malab.* 3.

Cap 22

- 62 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *jos* 35.
 63 Marginal, de altă mână, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu, adăugirea: *și pre sirmani i-ai chinuit*.
 64 În text scris **лѣкѣ^м**.
 65 În text scris inițial: *dzijs*.
 66 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Psal.* 106.
 67 În text, apar două vrahii roșii, repetate marginal fără nici o explicație.
 68 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: **При[т]чи** [= *Parim.*] 20.

Cap 23

- 69 În text urmează o secvență tăiată cu cerneală neagră.
 70 În text, apar două vrahii roșii, repetate marginal fără nici o indicație.

Cap 24

- 71 Marginal, marcată în text scrisă cu roșu deasupra unui punct, adăugirea: *pre*.
 72 Cuvântul este marcat cu o vrahie scrisă cu roșu, repetată marginal fără nici o explicație.
 73 Cuvântul este marcat cu două vrahii scrise cu roșu, repetate marginal fără nici o explicație.
 74 Marginal, marcată în text cu trei vrahii scrise cu roșu, nota: *făcut*.

Cap 25

- 75 Cuvântul este marcat cu trei vrahii scrise cu roșu, repetate marginal fără nici o explicație.

Cap 26

- 76 Copistul omite numerotarea acestui capitol pe pagina următoare; numerotarea apare doar în secvența de semnalare.
 77 În text urmează secvența *desuptul*, tăiată cu cerneală neagră.
 78 În text accentuat: *chitósul*.

Cap 27

- 79 Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu, probabil de altă mână, adăugirea: *mie*.
 80 Marginal, marcată în text cu trei vrahii scrise cu roșu, nota: *necredincioși*.
 81 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Psal.* 148.
 82 Marginal, marcată în text cu o cruce și o vrahie scrise cu roșu, de altă mână, adăugirea: *carele au păzît*.

Cap 28

- 83 În text scris **пърѣ^ѣ лѣлѣ^ѣ**, probabil greșeală a copistului.
 84 Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu, probabil de altă mână, adăugirea: *lui*.
 85 Marginal, marcată în text cu două vrahii scrise cu roșu deasupra secvenței *-țuia*, corectura: *-ciunea*.
 86 Marginal, marcate în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterile biblice: **При^т[чи]** [= *Parim.*] 8; **лѣлѣ^ѣ** [= *Sol.*] 7.
 87 În text, cuvântul *și* apare doar în secvența de semnalare, nefiind reluat pe pagina următoare.
 88 Marginal, marcată în text cu patru vrahii scrise cu roșu, nota: *Ethiopiei*.
 89 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: **При^т[чи]** [= *Parim.*] 1.

Cap 29

- 90 Marginal, marcată în text cu două vrahii scrise cu roșu, corectura: *m-ar*.
 91 Indicația cifrică a versetului 4 este omisă în text, ca și marcarea începutului acestui verset.
 92 Marginal, marcată în text cu două vrahii scrise cu roșu, nota: *turna*.

Cap 30

- 93 Marginal, marcată în text cu două vrahii scrise cu roșu, nota: *noștri*.
- 94 Marginal, fără nici un semn de corelație în text, apare cuvântul *mortul*.
- 95 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roșu deasupra unui punct, completarea: *de*.
- 96 Marginal, marcată în text cu trei vrahii scrise cu roșu, nota: *arsură*.
- 97 În text urmează o scurtă secvență, posibil *mea*, tăiată cu negru.

Cap 31

- 98 În text, cuvântul *cu* este scris deasupra rîndului.
- 99 Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu, completarea: *din cot*.
- 100 Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu deasupra unui punct, adăugirea: *și*.
- 101 În text, cuvântul *nărodul* este tăiat cu o linie roșie, trimițându-se marginal, printr-o vrahie scrisă cu roșu, la explicația: *Domnul*, posibil de altă mîină.
- 102 Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu, nota: *lui*.
- 103 Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu deasupra unui punct, adăugirea: *și*.
- 104 Marginal, apare cuvântul *lui*, nemarcat în text.

Cap 32

- 105 Paranteza și conținutul ei sînt scrise cu roșu.
- 106 În text se repetă secvența *mul-*, probabil greșeală a copistului.
- 107 Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu, adăugirea: *mêle*.

Cap 33

- 108 Marginal, marcat în text cu o vrahie scrisă cu roșu, este repetat cuvântul *pat*, scris defectuos în text.
- 109 Marginal, marcată în text cu o vrahie scrisă cu roșu, adăugirea: *oasele*.
- 110 Marginal, marcată în text cu trei vrahii scrise cu roșu, nota: *trimetea*.
- 111 Marginal, marcată în text cu cinci vrahii scrise cu roșu, nota: *stricăciune*.

Cap 34

- 112 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea intratextuală: *sus 12*.
- 113 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Psal. 140*.
- 114 Marginal, marcate în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterile biblice: *5 Moi[sî] [= Deut.] 10; 2 Paralî. 19; Моударо^{sr}[ъ] [= Sol.] 6; Sirab 35; Къ РИ^m[лдоном] [= Rom.] 2; Galat. 2; Efes. 6; Дѣлⁿ[ик] [= Fapte] 10; 1 Petr. 1*.
- 115 Marginal, marcată în text cu trei vrahii scrise cu roșu, nota: *minunéze*.

- 116 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *При^r[чи] [= Parim.] 5*.
- 117 Deasupra cuvîntului apar două vrahii scrise cu roșu, repetate marginal fără nici o explicație.

Cap 35

- 118 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea intratextuală: *sus 22*.
- 119 În text, scris: *de*, probabil greșeală a scriptorului.

Cap 36

- 120 Acest subtitlu este scris cu cerneală roșie.
- 121 În text, deasupra silabei *pen-*, scrisă defectuos, apare o vrahie roșie, trimițînd la corectura marginală: *pen-*.

Cap 37

- 122 În text urmează o scurtă secvență tăiată cu negru, indescifrabilă.
- 123 În text, acest cuvînt este scris deasupra rîndului.
- 124 În text, deasupra silabei *den-*, scrisă defectuos, apare o vrahie roșie, trimițînd la corectura marginală: *den-*.
- 125 În text scris *φκυτ*.
- 126 În text scris 21.
- 127 În text scris *уáиit*, probabil greșeală a copistului.

Cap 38

- 128 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *1 Moi[sî] [= Fac.] 1*.
- 129 Deasupra secvenței dintre paranteze apar patru vrahii scrise cu roșu, repetate marginal, fără nici o altă indicație.
- 130 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Psal. 146*.

Cap 39

- 131 În text, deasupra silabei —*bului* apar două vrahii scrise cu roșu, trimițînd la nota marginală: *-bilor*.
- 132 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roșu, nota: *dă*.
- 133 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roșu, nota: *va*.
- 134 Marginal, marcată în text cu două vrahii scrise cu roșu, nota: *îmbrăcat*.
- 135 Marginal, nemarcată în text, apare nota: *ulmă*.

Cap 40

- 136 În text urmează cuvîntul *trebuit*, tăiat cu o linie neagră.
- 137 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Psal. 103*.

Cap 41

- 138 Marginal, marcată în text cu două linii oblice scrise cu roșu, trimiterea biblică: *Ieremia 8*.
- 139 Marginal, marcată în text cu două vrahii scrise cu roșu, nota: *arșătoare*; în text, după silaba *ar-* urmează o secvență tăiată cu negru, indescifrabilă.

- ¹⁴⁰ Cuvîntul *iaste* este marcat în text prin trei vrahii scrise cu roșu, repetate marginal, fără nici o indicație.
- ¹⁴¹ Marginal, marcată în text cu patru vrahii scrise cu roșu, nota: *o năcovalnă*.

Cap 42

- ¹⁴² În text urmează secvența *de dzile*, tăiată cu o linie neagră.
- ¹⁴³ În text scris *чече*, greșeală a copistului.

Ms. 4389 Cartea lui Iov

Cap 1

- ¹ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ² Marginal, între indicii 6 și 7 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
- ³ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *fără plată*.
- ⁴ Cuvîntul *bine* este scris ulterior deasupra rîndului.
- ⁵ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Sirab 1*.
- ⁶ Marginal, între indicii 12 și 13 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin
- ⁷ Marginal, în dreptul acestui verset, în acoladă, este inserată următoarea explicație: *Acest vestitor zice Ioan Zlataust că au fost însuși diavolul*.
- ⁸ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *haldeii*.
- ⁹ Marginal, între indicii 17 și 18 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin
- ¹⁰ În text, scris: *кѡѡниѡ*, probabil greșeală de copist.
- ¹¹ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Мѡ^ѡ[остъ]* [= *Sol.*] 7.
- ¹² Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: *Eclis.: 5: c: 14; 1 Tim.: 6: b: 7*.

Cap 2

- ¹³ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ¹⁴ Marginal, între indicii 4 și 5 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin
- ¹⁵ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *diavolul*.
- ¹⁶ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Tob.: 2*.
- ¹⁷ Marginal, între indicii 9 și 10 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin
- ¹⁸ Marginal, în dreptul acestui verset, în acoladă, este inserată următoarea explicație: *Veniră cei trei prieteni ai lui Iov la dînsul*.
- ¹⁹ În text urmează un cuvînt tăiat cu negru, probabil *și*.
- ²⁰ Marginal, între indicii 12 și 13 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 3

- ²¹ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ²² Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Ierem.: 20: d: 14*.
- ²³ Marginal, în dreptul acestui verset, în acoladă, este inserată următoarea explicație: *Iov blestemă zîoa în carea se-au născut*.
- ²⁴ Marginal, între indicii 6 și 7 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin
- ²⁵ Marginal, între indicii 14 și 15 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin
- ²⁶ Marginal, marcată în text prin patru săgeți orientate în jos, nota: *durêrea*.
- ²⁷ Marginal, între indicii 20 și 21 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin
- ²⁸ În text, această secvență apare mereu scrisă *миѡ*^s.

Cap 4

- ²⁹ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ³⁰ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *grăbit*.
- ³¹ Marginal, între indicii 5 și 6 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin
- ³² Marginal, marcată în text prin trei cruciulițe, nota: *tigrul*.
- ³³ Marginal, între indicii 11 și 12 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
- ³⁴ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *ни^ѡ[ε]* [= ‘mai jos’]: *25: a: 4*.
- ³⁵ Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancate de două puncte, trimiterile biblice: *ни^ѡ[ε]* [= ‘mai jos’]: *15: b: 15; 2 Петро^s[о]* [= *2 Petr.*]: *2: a: 4*.

Cap 5

- ³⁶ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ³⁷ Marginal, între indicii 8 și 9 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
- ³⁸ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *1: Cor[in]th.: 3: d: 19*.
- ³⁹ În text, deasupra cuvîntului *cela* se află o linie oblică flancată de două puncte, împreună cu o săgeată orientată în jos, trimițînd, probabil, la referința biblică anterioară.
- ⁴⁰ Marginal, între indicii 13 și 14 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin
- ⁴¹ În text scris, greșit, *ѡснѡне*.
- ⁴² Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: *При^ѡ[чи]* [= *Parim.*] *3; Iacov 1; Evrei 12; Apocal. 3*.
- ⁴³ Marginal, între indicii 21 și 22 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin
- ⁴⁴ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *cîmpului*.
- ⁴⁵ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *cu pace*.

Cap 6

- 46 Marginal, între indicii 2 și 3 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- 47 Marginal, în dreptul acestui verset, în acoladă, este inserată următoarea explicație: *Dară măgariul sălbatec aciera-va când va avea să mănânce.*
- 48 Marginal, între indicii 7 și 8 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin
- 49 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *sfârșitul.*
- 50 Marginal, între indicii 13 și 14 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin
- 51 În text scris **чѣроп**, probabil greșeală de copist.
- 52 Marginal, între indicii 23 și 24 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 7

- 53 În text scris **ачтѣмъ**, probabil greșeală de copist.
- 54 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *puroi.*
- 55 Cifra *6* este omisă în text.
- 56 Marginal, între indicii 11 și 12 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin
- 57 Marginal, între indicii 16 și 17 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin
- 58 Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *potrivnic fie.*

Cap 8

- 59 Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- 60 Marginal, între indicii 6 și 7 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin
- 61 Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: **ни**^ж[**ѣ**] [= ‘mai jos’]: *14: a: 2; Psl. 143: a: 4.*
- 62 În text întregul verset este pus în paranteze rotunde.
- 63 Marginal, între indicii 11 și 12 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin
- 64 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *apuca.*
- 65 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, încadrată într-o acoladă, nota: *mărunțișului.*
- 66 Marginal, între indicii 17 și 18 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 9

- 67 Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- 68 În text, acest verset este numerotat greșit, cu cifra 2.
- 69 În text, aici începe un nou verset, numerotat cu cifra 3.
- 70 Marginal, marcată în text prin patru săgeți orientate în jos, nota: *pământul.*
- 71 În text, sintagma *pre Țitoriul* (scrisă: **прецѣторю**^ѣ) este inserată deasupra rîndului.

- 72 Marginal, într-o acoladă, explicația: **оу** **цаѣ**^ѣ. [= ‘în izvodul slavonesc’]: *Că tu.*
- 73 În text, scris: **мънъѣа**, probabil greșeală de copist.
- 74 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *băga-va în seamă.*
- 75 Marginal, nemarcată în text, explicația: **оу** **лат**. [= ‘în izvodul latinesc’].
- 76 Marginal, între indicii 19 și 20 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin
- 77 Marginal, între indicii 27 și 28 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin
- 78 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *solul.*
- 79 În text , între rînduri, cu cerneală roșie, indicația: **ѣ**^ѣ **ѣ**^ѣ [= *cap 10*].

Cap 10

- 80 Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- 81 Marginal, între indicii 4 și 5 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin
- 82 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *scoață.*
- 83 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Pslm. 118: k: 73.*
- 84 În text scris **ски**^ѣ **бъ**^ѣ **мъ**, probabil greșeală a copistului.
- 85 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *ca.*
- 86 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *face păgînie.*

Cap 11

- 87 Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- 88 Marginal, între indicii 6 și 7 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin,
- 89 Marginal, între indicii 11 și 12 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
- 90 Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *sălbatec.*
- 91 Marginal, între indicii 16 și 17 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.
- 92 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: **Чис**[**ла**] [= *Num.*]: *26: a: 5.*
- 93 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *vei tăcea.*

Cap 12

- 94 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *moară.*
- 95 Marginal, între indicii 2 și 3 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- 96 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea intratextuală: **ни**^ж[**ѣ**] [= ‘mai jos’]: *20: a: 2.*

- ⁹⁷ Marginal, marcată în text printr-o săgeată orientată în jos, trimiterea biblică: *При^r[чи]* [= *Parim.*] 14: a: 2.
- ⁹⁸ Marginal, între indicii 7 și 8 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- ⁹⁹ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea intratextuală: *ни^m[ε]* [= ‘mai jos’]: 34: a: 3.
- ¹⁰⁰ Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: *Isai.: 22: f: 22; Apoc.: b: 2.*
- ¹⁰¹ În text, cuvântul *iarăși* este adăugat între rînduri.
- ¹⁰² Marginal, între indicii 15 și 16 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.
- ¹⁰³ În text, cuvântul *pămîntului* este adăugat deasupra rîndului.
- ¹⁰⁴ În text scris: *ни^m лочеле.*
- ¹⁰⁵ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *rătăcit.*
- ¹⁰⁶ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *țările.*
- ¹⁰⁷ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *amăgit.*
- ¹⁰⁸ În text scris *ни^mіе.*

Cap 13

- ¹⁰⁹ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.
- ¹¹⁰ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *vădeala.*
- ¹¹¹ Marginal, între indicii 6 și 7 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- ¹¹² Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *vădi.*
- ¹¹³ Marginal, între indicii 14 și 15 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.
- ¹¹⁴ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *ucide.*

Cap 14

- ¹¹⁵ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.
- ¹¹⁶ Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: *бы^m[ль]* [= ‘deasupra’]: 8: b: 9; *Pslm. : 143: b: 4.*
- ¹¹⁷ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Pslm: 50: a: 4.*
- ¹¹⁸ Marginal, între indicii 7 și 8 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- ¹¹⁹ Marginal, între indicii 11 și 12 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.
- ¹²⁰ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *При^r[чи]* [= *Parim.*] 5 d: 21.
- ¹²¹ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *fărădelegiuit.*

- ¹²² Marginal, între indicii 17 și 18 ai versetelor, este scrisă litera D, cu caracter latin.
- ¹²³ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *boiéri.*
- ¹²⁴ Marginal, marcată în text prin trei linii orizontale, nota: *de nu vor fi.*

Cap 15

- ¹²⁵ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.
- ¹²⁶ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *ales.*
- ¹²⁷ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Sirab: 18: b: 8.*
- ¹²⁸ Marginal, între indicii 10 și 11 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- ¹²⁹ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea intratextuală: *бы^m[ль]* [= ‘deasupra’]: 4: d: 18.
- ¹³⁰ Marginal, între indicii 16 și 17 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.
- ¹³¹ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *pierirei.*
- ¹³² Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *dat.*
- ¹³³ Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *pelicanilor.*
- ¹³⁴ În text, scris: *ха^rма^r,* probabil greșeală de copist.
- ¹³⁵ În text scris: *аре^rга^r,* probabil greșeală de copist.
- ¹³⁶ Marginal, între indicii 27 și 28 ai versetelor, este scrisă litera D, cu caracter latin.
- ¹³⁷ Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: *Isai.: 29: a: 4; Psl. 7: b: 15.*
- ¹³⁸ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *rădice.*

Cap 16

- ¹³⁹ Marginal, între indicii 7 și 8 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- ¹⁴⁰ Marginal, între indicii 10 și 11 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.
- ¹⁴¹ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *sac.*
- ¹⁴² Marginal, între indicii 18 și 19 ai versetelor, este scrisă litera D, cu caracter latin.

Cap 17

- ¹⁴³ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.
- ¹⁴⁴ Marginal, între indicii 5 și 6 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- ¹⁴⁵ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *în țări.*
- ¹⁴⁶ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *biruit.*

- ¹⁴⁷ Marginal, între indicii 9 și 10 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
- ¹⁴⁸ Marginal, între indicii 13 și 14 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.
- ¹⁴⁹ În text, acest cuvânt este adăugat deasupra rîndului.

Cap 18

- ¹⁵⁰ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ¹⁵¹ Marginal, marcată în text prin patru săgeți orientate în jos, nota: *dobitoacele*.
- ¹⁵² Marginal, între indicii 6 și 7 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
- ¹⁵³ Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *partea*.
- ¹⁵⁴ Marginal, între indicii 12 și 13 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
- ¹⁵⁵ Marginal, între indicii 16 și 17 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.
- ¹⁵⁶ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *При^T[чи]* [= *Parim.*]: 2: d: 22.
- ¹⁵⁷ În text scris: *†рднѣрѣ̄*.

Cap 19

- ¹⁵⁸ Marginal, între indicii 2 și 3 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ¹⁵⁹ Marginal, între indicii 8 și 9 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
- ¹⁶⁰ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *oamenii*.
- ¹⁶¹ Marginal, între indicii 15 și 16 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
- ¹⁶² Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *lepădat*.
- ¹⁶³ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *să se ferece*.
- ¹⁶⁴ Marginal, între indicii 24 și 25 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.
- ¹⁶⁵ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *știi*.
- ¹⁶⁶ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *acoperemînt*.

Cap 20

- ¹⁶⁷ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ¹⁶⁸ În text, scris: *па̄ ѡж*, probabil greșeală de copist.
- ¹⁶⁹ Scrisă defectuos și marcată în text printr-o săgeată orientată în jos, silaba *-ge* este repetată marginal.
- ¹⁷⁰ Marginal, între indicii 7 și 8 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
- ¹⁷¹ Marginal, între indicii 16 și 17 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
- ¹⁷² Marginal, de-a lungul oglinzii paginii și marcată în text cu o cruce scrisă cu roșu, adăugirea: *Și viața nu și-o au tocmît, ce o au jăcmănit*.

- ¹⁷³ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Sirab.: 5: c: 9*.
- ¹⁷⁴ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *frica*.
- ¹⁷⁵ Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *să facă rău*.
- ¹⁷⁶ În text urmează cuvîntul *la*, tăiat cu negru.

Cap 21

- ¹⁷⁷ Marginal, între indicii 3 și 4 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ¹⁷⁸ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Ier.: 12: a: 1*.
- ¹⁷⁹ Marginal, între indicii 9 și 10 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
- ¹⁸⁰ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *ce au avut în pîntece*.
- ¹⁸¹ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Malab.: 3: d: 14*.
- ¹⁸² Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *piericiune*.
- ¹⁸³ Marginal, între indicii 17 și 18 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
- ¹⁸⁴ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *viborul*.
- ¹⁸⁵ Scris în text: *моарѣ*.
- ¹⁸⁶ Marginal, marcată în text prin trei vrahii orientate în jos, nota: *viermii*.
- ¹⁸⁷ Marginal, între indicii 25 și 26 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 22

- ¹⁸⁸ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ¹⁸⁹ Marginal, între indicii 9 și 10 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
- ¹⁹⁰ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *care cură*.
- ¹⁹¹ Marginal, între indicii 16 și 17 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
- ¹⁹² Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Psal.: 116: d: 42*.
- ¹⁹³ Marginal, între indicii 23 și 24 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.
- ¹⁹⁴ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *При^T[чи]* [= *Parim.*]: 29: d: 23.

Cap 23

- ¹⁹⁵ Marginal, între indicii 2 și 3 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
- ¹⁹⁶ Marginal, între indicii 5 și 6 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
- ¹⁹⁷ Marginal, între indicii 9 și 10 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
- ¹⁹⁸ În text se repetă silaba *-le*, probabil greșeală a copistului.

¹⁹⁹ Marginal, între indicii 13 și 14 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 24

- ²⁰⁰ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
²⁰¹ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *cel de supt jug*.
²⁰² Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *sărăci*.
²⁰³ Marginal, între indicii 6 și 7 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
²⁰⁴ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *văduvele*.
²⁰⁵ Marginal, scrisă cu roșu și marcată în text cu o cruce roșie, explicația: *Ѡ ѡ слав. : гл. кѣ* [= ‘în izvodul slavon: capul 25’].

Cap 25

- ²⁰⁶ Marginal, între indicii 2 și 3 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
²⁰⁷ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *îndălungarea*.

Cap 26

- ²⁰⁸ În text scris *Ѡрѡ*, probabil greșeală a copistului.
²⁰⁹ Marginal, între indicii 2 și 3 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
²¹⁰ Marginal, între indicii 4 și 5 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
²¹¹ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *susead*.
²¹² Marginal, între indicii 7 și 8 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
²¹³ Marginal, între indicii 10 și 11 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 27

- ²¹⁴ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
²¹⁵ Marginal, între indicii 6 și 7 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
²¹⁶ Scris în text *пѡѡѡ*.
²¹⁷ Marginal, între indicii 12 și 13 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
²¹⁸ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *apuca*.
²¹⁹ Marginal, între indicii 18 și 19 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.
²²⁰ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Pslm.: 48: d. 18*.

Cap 28

- ²²¹ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
²²² Marginal, între indicii 9 și 10 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

²²³ Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Мѡрѡѡ* [ѡ] [= *Sol.*: 7: a: 9; *Прѡ* [ѡ] [= *Parim.*: 8].

²²⁴ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *Indiei*.

²²⁵ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *sardionul*.

²²⁶ Marginal, între indicii 16 și 17 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

²²⁷ Marginal, între indicii 20 și 21 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

²²⁸ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Прѡ* [ѡ] [= *Parim.*: 1].

Cap 29

- ²²⁹ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
²³⁰ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *umblam cu de toate den dăstul*.
²³¹ Marginal, marcată în text prin mai multe vrahii, explicația: *Ѡ ѡ ѡ*. [= ‘în izvodul latinesc’]: *când se*.
²³² Marginal, între indicii 8 și 9 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
²³³ Marginal, nemarcată în text, remarca: *Vezi facere de bine*.
²³⁴ Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *cu dreptul*.
²³⁵ Marginal, în acoladă și marcată în text prin șase vrahii, este inserată următoarea explicație: *Carea nu o am priceput cum va fi la drept o am iscodit pînă am aflat cum va fi drept*.
²³⁶ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, explicația: *Ѡ ѡ ѡ*. [= ‘în izvodul latinesc’]: *mea*.
²³⁷ Marginal, între indicii 20 și 21 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.
²³⁸ Deasupra secvenței *pre pămînt* sînt marcate cinci vrahii, redate marginal, fără nici o explicație.
²³⁹ Marginal, marcată în text prin trei cruciulițe, nota: *pătimașă*.

Cap 30

- ²⁴⁰ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
²⁴¹ În text scris: *каселє*, probabil greșeală de copist.
²⁴² Marginal, marcată printr-o săgeată orientată în jos, este repetată slova *ѡ*, scrisă defectuos în text.
²⁴³ Marginal, între indicii 8 și 9 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
²⁴⁴ Marginal, nemarcată în text, explicația: *Ѡ ѡ ѡ*. [= ‘în izvodul latinesc’].
²⁴⁵ Marginal, între indicii 13 și 14 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
²⁴⁶ În text, apare de două ori pronumele *se*, probabil greșeală de copist.
²⁴⁷ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *cămășii*.
²⁴⁸ Marginal, marcată în text prin patru săgeți orientate în jos, nota: *mi-au băgat seama*.

- 249 Marginal, între indicii 23 și 24 ai versetelor, este scrisă litera D cu caracter latin.
- 250 Marginal, marcată printr-o săgeată orientată în jos, este repetată slova *B*, scrisă defectuos în text.
- 251 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *zmeilor*.
- 252 Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *mare*.

Cap 31

- 253 Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *obicîiu*.
- 254 Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.
- 255 Marginal, nemarcată în text, explicația: *ор лат.* [= 'în izvodul latinesc'].
- 256 Marginal, între indicii 9 și 10 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- 257 În text scris *хруи*.
- 258 Marginal, între indicii 20 și 21 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.
- 259 În text, este repetat cuvîntul *pre*, probabil greșeală de copist.
- 260 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *soptele*.
- 261 Marginal, între indicii 30 și 31 ai versetelor, este scrisă litera D cu caracter latin.
- 262 În text scris: *шъ*.

Cap 32

- 263 Marginal, marcată în text cu o cruce scrisă cu roșu, adăugirea: *Și încă zise Iov că era drept înaintea lui Dumnezeu.*
- 264 Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.
- 265 Marginal, între indicii 6 și 7 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- 266 Marginal, între indicii 10 și 11 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.
- 267 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *îndoiesc*.

Cap 33

- 268 În text scris *вѣблѣ*, probabil greșeală a copistului.
- 269 Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.
- 270 Marginal, între indicii 9 și 10 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- 271 Marginal, între indicii 17 și 18 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.
- 272 Marginal, marcată în text prin trei săgeți, nota: *slăbit*.
- 273 În text scris: *нѣ*, probabil greșeală de copist.
- 274 Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *bănniala*.
- 275 Marginal, între indicii 26 și 27 ai versetelor, este scrisă litera D cu caracter latin.

Cap 34

- 276 Marginal, între indicii 2 și 3 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.

- 277 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea intratextuală: *БЫ^{III}[БНБ]* [= 'deasupra']: 12: b: 11.
- 278 Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *badjocura*.
- 279 Marginal, între indicii 11 și 12 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- 280 Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterele biblice: 2 *Зак[онъ]* [= *Dent.*]: 10: d: 17; 2 *Par.* 19: b: 7; *МѣрѣST[ъ]* [= *Sol.*]: 6: b: 8; *Sirab.* 35: b: 16; [*Нъ*] *Ри^{III}[лдоном]* [= *Rom.*]: 2: b: 12; *Galat.* 2: b: 6; *Efes.*: 6: b: 9; *Colas.*: 3: d: 26; *Дѣланіи[и]* [= *Fapte*]: 10: e: 34; 1 *Петров[ѣ]* [= 1 *Petr.*]: 1: e: 17.
- 281 Marginal, marcată în text printr-o cruciuliță scrisă cu roșu, adăugirea: *fără de îmbunare*.
- 282 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *При[чи]* [= *Parim.*]: 1.

Cap 35

- 283 Marginal, între indicii 2 și 3 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.
- 284 Marginal, între indicii 6 și 7 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- 285 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea intratextuală: *БЫ^{III}[БНБ]* [= 'deasupra']: 22.
- 286 Marginal, între indicii 10 și 11 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.
- 287 Marginal, între indicii 13 și 14 ai versetelor, este scrisă litera D cu caracter latin.

Cap 36

- 288 Marginal, între indicii 2 și 3 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.
- 289 Marginal, între indicii 8 și 9 ai versetelor, este scrisă litera B, cu caracter latin.
- 290 Marginal, între indicii 16 și 17 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.
- 291 În text, în acest loc apare o scurt secvență, probabil *că*, tăiată cu negru.
- 292 Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *tragi*.
- 293 Marginal, între indicii 24 și 25 ai versetelor, este scrisă litera D, cu caracter latin.
- 294 Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *cortului*.

Cap 37

- 295 Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera A, cu caracter latin.
- 296 Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *margiunile*.
- 297 În text este repetată secvența: *tot omul*, probabil greșeală de copist.
- 298 Marginal, între indicii 13 și 14 ai versetelor, este scrisă litera C, cu caracter latin.

²⁹⁹ În text scris: *пръси*^m, probabil greșeală de copist.

Cap 38

³⁰⁰ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

³⁰¹ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Бѣѣ*^r[*иѣ*] [= *Fac.*]: 1.

³⁰² Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *se-au făcut*.

³⁰³ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *înfașat*.

³⁰⁴ Marginal, între indicii 11 și 12 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

³⁰⁵ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *în zilele tale*.

³⁰⁶ Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *ce iaste vin*.

³⁰⁷ Marginal, între indicii 21 și 22 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

³⁰⁸ Marginal, între indicii 30 și 31 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

³⁰⁹ În text, copistul a lăsat un spațiu gol.

³¹⁰ În text, copistul a lăsat un spațiu gol.

³¹¹ În text, scris: *ски^m въриличе чѣрюлди*, notație defectuoasă.

³¹² Marginal, scrisă cu roșu și marcată în text cu o cruce roșie, explicația: *оу сѣѣ*^r [= 'în izvodul slavon']: *cap 39*.

³¹³ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Pslm: 146: b: 9*.

³¹⁴ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *bucate*.

Cap 39

³¹⁵ Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

³¹⁶ Marginal, între indicii 7 și 8 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

³¹⁷ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *cloci*.

³¹⁸ Marginal, între indicii 16 și 17 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

³¹⁹ În text scris: *спра*, probabil greșeală de copist.

³²⁰ Marginal, între indicii 26 și 27 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

³²¹ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *pelicanul*.

Cap 40

³²² Marginal, între indicii 1 și 2 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

³²³ Marginal, între indicii 7 și 8 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

³²⁴ Marginal, între indicii 14 și 15 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

³²⁵ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *bălaur*.

Cap 41

³²⁶ Marginal, scrisă cu roșu și marcată în text cu o liniuță roșie, explicația: *оу сѣѣ*^r. [= 'în izvodul latinesc']: *cap 41*; deși încadrat în capitolul 40, versetul este numerotat marginal cu 1.

³²⁷ Marginal este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

³²⁸ Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Ierem. 50*.

³²⁹ Marginal, între indicii 7 și 8 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

³³⁰ Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *cură*.

³³¹ Marginal, între indicii 14 și 15 ai versetelor, este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

³³² Marginal, marcată în text prin două săgeți orientate în jos, nota: *de aramă*.

³³³ Cuvântul *pre* este repetat în text, probabil din neatenția copistului.

³³⁴ Marginal, marcată în text prin trei săgeți orientate în jos, nota: *chiloamele*.

³³⁵ Marginal, între indicii 21 și 22 ai versetelor, este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 42

³³⁶ Marginal, între indicii 2 și 3 ai versetelor, este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

³³⁷ Marginal, între indicii 7 și 8 ai versetelor, este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

³³⁸ În text scris: *вѣѣѣ*^r, probabil greșeală de copist.

³³⁹ Marginal, marcată în text prin două vrahii, explicația: *днѣ* 'zi'.

³⁴⁰ Marginal, de-a lungul întregii coloane, scrisă cu roșu, adăugirea: *Și iaste scris iarăși să se fie sculat cu cari i-au înviiat Domnul. Aceasta iaste tâlcuită den Bibliia sirienească. Că lăcuind în Țara Avseaidului, pre botarăle idumeilor și ale Arăviei. Și mai nainte i-au fost numele Ioval. Și au luat muiere harapcă, și au născut fiuu și i-au pus numele Enon. Și era el den tată-său Zaré, fecior feciorilor lui Isav, și pre mumă-sa o chiema Vosóra. Decî, iaste el al cincilea de la Avraam. Și aceștia sînt împărații cari au împărătit în Edom, carei țări au stăpînit și el: cel dentîi — Valac al lui Veor; și numele cetății lui — Dennáva. Iar după Valac — Iodav, ce să chiimă Ior; după acesta — Asomí, care era domn den Țara Themanitidei. După acesta — Dad, feciorul lui Vadad, cela ce au tăiat pre Madiiam la cîmp; și numele cetății lui: Ghethuêm. Iar prietenii cari au venit la dînsul: Elifas den feciorii lui Elisaf, împăratul thamanilor, Valdad, armașul Savhie, Sofar, împăratul mineilor.*

I OV

NOTE ȘI COMENTARIU

Un „martir” al teodiceei?

de Dionisie Pîrvuloiu

„Cel mai sublim monument al literaturii, nu doar al filosofiei și al poeziei, ci al sufletului omenesc. Aici este marea dramă cu cei trei actori, care îmbrățișează totul; dar ce actori! Dumnezeu, umanitatea și destinul!”

(Alphonse de Lamartine).

Cel ce deschide cartea lui Iov va rămîne cel puțin surprins. Nu există pagini mai fascinante și mai cutremurătoare decît acestea. Sîntem azvîrliți brusc în fascinanta și paradoxala lume a credinței religioase. Dumnezeu „ține” un pariu cu diavolul, un om care suferă pe nedrept îl cheamă pe Dumnezeu la judecată, Dumnezeu însuși se dezice mînios de cei ce i-au luat apărarea lui însuși și se raliază celui ce îi cerea socoteală. Sminteală, scandal, paradox. Dacă Isaia a fost supranumit „Evanghelistul Vechiului Testament”, în realitate, autorul anonim al acestei capodopere merită cu prisosință acest titlu. „Foc am venit să arunc pe pămînt” va spune Hristos și „fericit cel ce nu se va sminti întru mine”. Aceste cuvinte par a fi fost rostite despre cartea lui Iov, un adevărat foc purificator și smintitor întru creșterea în cunoaștere.

Consistența, profunzimea și caracterul paradoxal al textului au stimulat mereu exercitarea talentului hermeneutic al gînditorilor, fie evrei, fie creștini, fie spirite agnostice, ori atee. Tragedia lui Iov a impresionat pe toți, însă, fiecare a văzut ce a dorit în aceasta.

În cultura română, Nichita Stănescu a sesizat dimensiunea universal umană și valoarea inestimabilă a mărturiei lui Iov, poetul revenind mereu la această carte, alături de *Epopeea lui Ghilgameș*.

Autorul și data scrierii

Tradiția ebraică¹ și cea creștină au susținut în mod constant istoricitatea narațiunii și a personajului principal al

cărții. Scriptura veche (Iez. 14:13; Tob. 2:12-15²) și Noul Testament (Iac. 5:11) îl menționează în mod elogios. Toți Părinții Bisericii îl consideră pe Iov o persoană istorică. Încă de timpuriu a fost introdus în martirologii³. Sinagoga și Biserica creștină au considerat, în mod cvasi-unanim⁴, că lucrarea de față este inspirată de Sf. Duh și că are autoritate în materie de credință. Însuși conceptul de inspirație biblică își află un temei în cartea lui Iov: inspirația divină este produsul conlucrării libere dintre Sfîntul Duh și mintea umană, căreia i se respectă individualitatea și specificul personal: „duhul care este în cei muritori și suflarea celui Atotputernic dau învățătura” (32:8).

Numele lui Iov (în egipteană însemna probabil ‘unde este Tatăl cel divin’, iar în Vechea Mesopotamie ‘cel persecutat’) poate avea o valoare simbolică, deși este foarte probabil să fi existat cu adevărat un asemenea personaj. Iov, cel prigonit de forțe mai presus de înțelegerea sa, îl caută pe Dumnezeu spre a-l lumina în privința destinului său tulburător. Religia sa nu este mozaică, deși există numeroase anacronisme în carte, iar cultura și civilizația personajului principal este un amestec de elemente vechi orientale, arabe, iudaice, egiptene etc. Acțiunea este plasată într-o perioadă anterioară Legămîntului de pe muntele Sinai.

Uz, Regiunea geografică de unde era Iov originar, are o localizare incertă. Septuaginta o redă prin Ausitis, adăugînd și glosa: *ἐπὶ τοῖς ὄροις τῆς Ἰδουμαίας καὶ Ἀραβίας*. (cf. Ier. 25:20, Plîng. 4:21). S-au propus diverse sugestii de

² Numai în textul Vulgatei este menționat Iov, nu și în cel al Septuagintei.

³ Suferința sa a fost asociată martiriului.

⁴ Numai Teodor de Mopsuestia a contestat canonicitatea acestei lucrări.

¹ Cartea lui Iov este situată în a treia secțiune a Bibliiei ebraice, *Ketubim* (scrierile), alături de *Psalmii lui David* și *Proverbe*.

situare a acestei regiuni, în nordul Mesopotamiei, regiunea dintre Edom și Arabia, în apropiere de Palmira, Antiohia, ori Hauran, la sud de Damasc (Josephus Flavius, *Antich.* 1, 145, ca și tradiția creștină și musulmană). Dar, potrivit ultimelor cercetări în domeniu, a doua localizare este mult mai credibilă. Realitățile din cartea lui Iov (raidurile caldeilor și sabeenilor) par a zugrăvi situația din Arabia între anii 552-542 a. Chr., când regele babilonian Nabonide a încercat să securizeze drumul comercial al tării, primejduit mereu de atacurile sabeenilor. Denumirea sa a fost echivalată în diverse moduri⁵.

Localizarea nesigură a regiunii natale a acestui „fiu al răsăritului” are menirea de a-i proiecta tragedia în mit și legendă, conferind istorisirii generalitate și universalitate. Iov este paradigma omului care nu poate pătrunde taina suferinței. De altfel, onomastica personajelor acestei cărți are un pregnant caracter simbolic.

Tradiția talmudică îl consideră pe Moise autor al cărții. Paternitatea operei a mai fost atribuită altor aghiografi veterotestamentari: Solomon, Isaia, Ezra. Cu toate acestea, autorul este anonim. Putem afirma despre el că era un om cu o vastă cultură, înzestrat cu o mare finețe psihologică, un profund gânditor dotat cu o sensibilitate aparte și cu un talent literar de excepție.

Coloritul patriarhal al narațiunii ne conduce la concluzia că la baza cărții s-ar putea afla o veche legendă cu caracter folcloric. Ulterior, este posibil ca acest nucleu primar să fi fost prelucrat, adaptat și rescris în forma literară care ni s-a păstrat astăzi. Din nefericire, traducerea grecească pierde mult din farmecul și din valoarea artistică a originalului ebraic.

Cea mai veche dată rezonabilă pentru scrierea cărții este perioada regelui Solomon, sau cea imediat următoare, date fiind similitudinile cu cartea lui Ieremia și Isaia.

Textul. Traducerea greacă din Septuaginta

Ne aflăm în fața unuia dintre cele mai dificile texte ale Vechiului Testament. Majoritatea savanților separă prologul și epilogul de poezia din 3:1-42:6. Însă această structură de sorginte dramatică este foarte plauzibilă și nu există dovezi obiective care să demonstreze adăugarea ulterioară a secțiunilor în proză.

Nu se poate determina cu precizie data traducerii; se poate spune că *terminus ad quem* este 100 a. Chr. În mod evident, autorul traducerii grecești este un elenist alexandrin care adaptează textul ebraic pentru cititorii Alexandriei contemporane.

Problemele serioase puse de traducerea greacă au fost remarcate de Origen (*Epist ad Afric.*) și de Ieronim în prefața traducerii sale din *Vulgata*. Ei vor nota cu asterisc

numeroasele versete omise de versiunea greacă. Ulterior, copiiștii medievali nu au mai ținut cont de această marcare.

Din nefericire, cartea lui Iov a încăput pe mâna unui traducător controversat. Pasajele care nu au fost bine înțelese sînt pur și simplu omise, ca și cele ce i se par traducătorului ca blasfematorii, false ori injurioase la adresa divinității. În general, se remarcă o tendință de a scurta cartea cât mai mult. Numai discursul lui Iahve din final este aproximativ intact. Omisiunile contribuie la modificarea sensibilă a interpretării cărții, alterîndu-i dramatic aspectul (3:5; 12:10; 22:12 etc.).

Totuși, ulterior, Origen a suplinit aceste omisiuni și lacune după traducerea lui Teodotion⁶, astfel că textul actual al Septuagintei este cu puțin mai restrîns decît cel ebraic. Însă, diferența inițială era semnificativă, mergînd pînă la 25% din text. Omisiunile tălmăcirii grecești, comparativ cu versiunea ebraică sînt aproximativ în număr de 600 de versete. Critica textuală, după un migălos travaliu⁷, a reconstituit în mare parte versiunea inițială și a remarcat că, treptat, capitolele devin din ce în ce mai scurte, ca și cum traducătorul ar fi fost grăbit sau marcat de oboseală. Probabil că acesta a fost intimidat de sarcina sa dificilă. Ipoteza că traducerea greacă ar fi fost făcută după un original ebraic mai scurt nu are susținere.

Așadar, versiunea actuală din Septuaginta este un amalgam alcătuit din prima traducere greacă și din versiunea lui Teodotion.

Concesiile făcute culturii și civilizației grecești sînt semnificative (cf. 4:2; 31:31; 23:12). Textul este adaptat canoanelor estetice și literare ale perioadei elenistice. Se vorbește despre Hades (17:13; 33:22) și Tartar (40:20), despre Cornul Amaltheei (42:14), aspecte care îl vor indigna pe un Teodor de Mopsuestia.

De cele mai multe ori, recunoaștem nenumărate parafraze, traduceri vagi sau explicații inserate în corpul traducerii (cf. 6:22-23; 18:2; 27:10; 34:12 etc). Uneori se produc armonizări ale contextelor, scrupulul teologic spunîndu-și cuvîntul. Traducătorul are o grijă ieșită din comun pentru a evita orice antropomorfism (10:16-17; 20:15; 42:7; 43:21). Astfel, în 4:9 textul ebraic vorbește despre „suflarea nării” lui Dumnezeu care îi spulberă pe păcătoși, în vreme ce tălmăcitorul alexandrin, conștient că trăiește într-un mediu politeist, unde divinitățile erau în majoritate antropomorfe, traduce expresia ebraică prin *πνεύματος ὀργῆς αὐτοῦ*, „suflarea miniei sale”.

Autorul traducerii nu înțelege paralelismul poetic, o trăsătură stilistică specifică limbii ebraice, și simplifică adeseori textul, diluîndu-i înțelesul și valoarea estetică. Mai mult, își ia libertatea suprimării unor tropi, metafore și

⁵ *Hus* (VULG., BIBL. 1760-1761), *țara Ansitidii* (BIBL. 1688), *țara Húsului* (MS. 4389), *țara Ansitidei* (MS. 45, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *Uș* (BIBL. 1865-1867), *Ușu* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *Uș* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi, ANANIA, KJV, LUTHER, NASB 1995, NRV 1994, ESV 2007), *Uș* (RADU-GAL., CORN., BTLN), *Uș* (BIBL. JER.), *Ouș* (NEG 1975, TOB 1988).

⁶ Teodotion a trăit în vremea împăratului Commodus (180-183). După Sf. Irineu, era originar din Efes, iar după alți autori creștini, din Pont; a fost ebionit sau marcionit, apoi s-a convertit la iudaism. Traducerea Vechiului Testament făcută de el păstrează echilibrul între traducerea servilă a lui Aquila și traducerea mai liberă a lui Simah. Traducerea lui Teodotion a fost foarte elogiată de Origen.

⁷ În special după descoperirea unei versiuni copte (sahidice) a cărții lui Iov care nu conținea adăugirile lui Origen.

comparații, ca în 3:9; 13:27 sau în 40:18, textul grecesc devenind mult mai puțin savuros și expresiv decât cel ebraic. Valoarea literară are, astfel, mult de suferit.

Traducătorul își permite și numeroase licențe: înlocuiește un nume propriu cu unul comun (3:8; 9:13), singularul cu pluralul (16:13-14; 19:20), o persoană cu alta, în cazul pronumelor și verbelor (17:6; 34:37; 38:1), o parte a corpului cu alta (16:16; 21:5), un termen concret cu unul abstract (15:21; 24:10), cel mai probabil pentru a nu leza rafinatul și sensibilul simț artistic al intelectualului elenistic care nu putea gusta expresiile tari, concrete, aspre, fruste, naturaliste ale originalului ebraic⁸. Mai grave sînt cazurile cînd se suprimă negația (9:13⁹; 23:20) sau cînd este adăugată (9:21; 36:4). Există și numeroase cazuri de confuzii și erori regretabile ca în 4:19; 29:5 etc. Uneori, probabil deconcertat de diferența culturală dintre cele două limbi, traducătorul preia un termen în mod direct, transliterînd cuvinte ebraice în grecește: *edo* 'fulger, lumină, zori', în forma *ἠδὼ* (36:2); *neelasa* 'bucuros', în forma *νεέλασα*; *asida* 'barză', în forma *ασίδα*; *nessa* – 'șoim', în forma *νέσσα* (39:8); *mazuroth* 'constelație', preluat ca atare de Septuaginta, *μαζουρωθ* ș.a.

Probabil că traducătorul nu avea solide cunoștințe de limbă ebraică, fapt explicabil și prin vocalizarea arbitrară, evidentă în 18:12-13 și 25:2. Se constată inversiuni de cuvinte (2:11 și 8:17) sau decupaje eronate ale frazelor (20:25; 28:24-25). Uneori se observă dublete, repetiții, redundanțe (22:17; 27:18). Există și semnificative pasaje adăugate. Veritabilele *midrash*-uri sau, altfel spus, note explicative sînt incluse, fără menajamente, direct în text (cf. 5:21; 9:9; 20:24). Altele, mai puțin apreciable, au menirea de a face textul mai limpede și mai fluent (4:16; 13:6; 16:18).

Putem afirma că traducătorul cenzurează, *volens nolens*, textul originalului. Așadar, pentru o exegeză autentică se recomandă utilizarea Textului Masoretic. Dacă îl folosim pe cel din Septuaginta, esențele tari ale cărții își pierd forța, expresia cutremurătoare care îl interpelează în mod direct, sincer și aproape irreverențios pe Dumnezeu devine inocentă preaslăvire a Creatorului, iar paradoxul, o cuminte și conformistă frază de catehism. Dialogul direct și sincer cu Dumnezeu din textul ebraic se transformă în Septuaginta într-un imn cuminte de preaslăvire necondiționată a Creatorului. Cu toate acestea, multe expresii directe și paradoxale nu au putut fi oprite de „filtrul” estetizant și pastoral al talmăcătorilor, care erau, fără îndoială, rabini, conducători ai unei comunități religioase ebraice.

Genul și caracterul literar

Cu excepția prologului și epilogului, textul lui Iov este structurat ca un poem. Cu toate acestea, genul liric

⁸ De pildă, la 17:14 textul ebraic sună astfel: „am numit groapa tată, iar viermele mamă și soră”; în traducerea Septuagintei citim însă: „am numit moartea tată, iar stricăciunea mamă și soră”.

⁹ Textul Masoretic: *Dumnezeu nu-și întoarce mînia*; SEPT.: *Dumnezeu își întoarce mînia*.

interferează adeseori cu alte tipuri de discurs literar: lamentația, imnul de laudă, parabola, sentința, profeția, textul sapiențial și chiar filosofic, apocalipsa, dialogul polemic, epopoea. Se remarcă și caracterul pregnant juridic al multor pasaje.

Nonconformistă și inclasificabilă, cartea lui Iov desfide orice tentativă de a-i stabili genul literar. A fost considerată succesiv epică, tragică, lirică, parabolică, deși conține cîte ceva din fiecare. Geniul autorului și-a creat propriul gen literar¹⁰. Iov este o sinteză a genurilor Vechiului Testament¹¹ și, totodată, „cea mai originală operă poetică a omenirii”¹².

Cu toate acestea, cartea aparține genului sapiențial. Ceea ce are original este forma dialogică și caracterul dramatic pronunțat. De aceea a și fost asemănată dialogurilor platonice și tragediei grecești, dar cartea de față este originală și se deosebește net de acestea.

Valoarea literară

Ernest Renan afirma că limba ebraică a cărții lui Iov este ebraica cea mai limpede și cea mai clasică din întreaga Scriptură. În ea întîlnim toate calitățile stilului vechi, precum concizia, energia, tendința către mister și enigmă, toate însoțite de un timbru fermecător¹³. Limba este unică, prezentînd un mare număr de *hapax legomena*, explicate prin diversele influențe egiptene, aramaice, babiloniene etc. Stilul este cel al unui maestru: concis și exprimînd cele mai abstracte idei în imagini foarte vii și concrete; trece foarte ușor de la monolog la invectivă; știe să fie vulgar în doze ponderate, ori lugubru, vehement, grațios, ironic, sarcastic, grotesc, pasionat, plin de umor sau patetic, parcurgînd toată gama sentimentelor umane. Autorul, de o erudiție copleșitoare, dovedește totodată și o sensibilitate aparte pentru frumusețile naturii și o cunoaștere neîntrecută a psihologiei umane abisale. Este un poet de geniu, un filosof profund, un psiholog și un psihanalist *avant-la-lettre* și un teolog revoluționar. Ca și Iezechiel, a fost considerat ca aparținînd poezilor biblici „baroci”, deși aghiograful nostru este mai mult un discipol spiritual al profetului Ieremia.

¹⁰ C. Hassell Bullock, *An Introduction to the Poetic Books of the Old Testament*, p. 69, apud Daniel J. Estes, *The Hermeneutics of Biblical Lyric Poetry*, „Bibliotheca Sacra” 152 (October-December 1995), p. 413.

¹¹ Francis I. Anderson, *Job: An Introduction and Commentary*, Tyndale Old Testament Commentaries. Downers Grove: InterVarsity, 1980, p. 53.

¹² Nici o carte veterotestamentară nu oferă atîtea aluzii la științele naturii: cosmologie, astronomie, zoologie etc. Apologeții protestanți și neoprotestanți au identificat chiar aluzii la adevăruri științifice care vor fi descoperite ulterior: în vreme ce toate popoarele antice credeau că Pămîntul este sprijinit de diverse ființe mitice, cartea lui Iov ne prezintă planeta noastră agățată de nimic (26:7). Mai mult, în cartea lui Iov ar exista mențiuni la izvoarele submarine și gropile oceanice (38:16), dinozaurii contemporani cu oamenii (40:15-24), presiunea atmosferică (28:25), circuitul apei în natură (36:27-28), faptul că Pămîntul este rotund (26:10), se rotește în jurul axei, asemenea vasului vopsit de olar (38:14), interiorul său fiind aprins ca un cuptor (28:5) etc.

¹³ *Le livre de Job*, Paris, 1859, p. 36.

Autorul cărții a fost caracterizat ca fiind un Shakespeare al Vechiului Testament, atât pentru profunzimea și frumusețea ideilor, cât și pentru stilul cărții.

Caracterele sînt foarte bine conturate. Elius este tînăr, impetuos, puțin arogant, fremătînd de gînduri care greu își găsesc o expresie adecvată, totuși, binevoitor și generos. Ceilalți trei amici ai lui Iov sînt, însă, diferiți. Elifaz este bătrîn, grav, adoptă un ton doctoral și este foarte mîndru de reputația sa de înțelept. Cînd nu i se dă dreptate, devine irascibil. Baldad este de vîrstă mijlocie, un vajnic apologet al teodiceii tradiționale, bogat și de neam nobil, prezumțios și arogant; el nu face altceva decît să repete spusele interlocutorului său și să le adauge frumoase dezvoltări poetice. Sofar este înfumurat, lovace, agresiv, subtil, exaltat, insolent, plin de emfază, un tînăr foarte sigur pe sine și puțin pesimist. Iov se distinge prin fermitatea constantă cu care își apără cauza. El își explică cele trăite printr-o persecuție violentă pe care Dumnezeu se înverșunează să o dezlănțuie împotriva sa. Iov atribuie Înțelepciunii divine o consistentă doză de arbitrar.

Conținut și structură

Cartea narează povestea unui om ale cărui motive pentru a fi drept sînt puse la încercare printr-o serie de suferințe și tragedii personale. Trei vechi prieteni vin să îl consoleze, însă, treptat, transferă centrul discuției de la persoana lui Iov în lumea ideilor abstracte și se angajează într-o dezbateră despre bine și rău, virtute și păcat. Dialogul lor se transformă într-o dispută în care Iov pune sub semnul întrebării dreptatea divină. Discursul consolator se metamorfozează într-unul filosofic. În final, discuția este încheiată de considerațiile impetuosului tînăr Elius. În cele din urmă, Iahve însuși se arată, apostrofînd pe prietenii lui Iov și restabilindu-i acestuia familia și bogăția.

Cartea lui Iov constă dintr-o tramă narativă și un nucleu poetic. Tema ar putea foarte bine fi constituită de întrebarea lui Satan din 1:9: „oare Iov să se teamă de Dumnezeu degeaba?”. Poate credința autentică să înfrîngă tribulațiile vieții? Dreptatea lui Dumnezeu este pusă foarte serios sub semnul întrebării, deși Iov solicită mereu să i se facă dreptate de către acest Dumnezeu pe care îl înfruntă.

Ceea ce îl neliniștește pe Iov este incapacitatea de a înțelege sensul suferinței omului drept. Discursul lui Iahve din final, privitor la minunățiile naturii, poate indica faptul că există o moralitate care transcende valorile umane. Saadia Gaon a afirmat chiar că singura dovadă de dreptate a lui Dumnezeu este aducerea creaturii la existență. Orice altceva ține de mila sa. Așadar, creatura nu poate avea nici o pretenție în fața Creatorului.

Elifaz îl va acuza pe Iov de sfidare și blasfemie. Observația sa este cutremurătoare: „Oare ar putea să fie curat muritorul înaintea Domnului, sau bărbatul să fie neprihănit prin faptele sale? Dacă în slujitorii săi nu se încrede, iar îngerilor săi le află strîmbătate, cu atât mai mult

pe cei care locuiesc în case de lut, din care lut sîntem și noi, îi strivește ca pe niște molii și care din zori pînă în amurg nu mai sînt; au pierit fiindcă nu pot să-și ajute lor înșile. Căci a suflat asupra lor și s-au vestejit, au pierit pentru că nu au avut înțelepciune” (4:17-21).

Elifaz, mai mult, afirmă că, în cazul în care Iov este neprihănit, atunci ispășește păcatele copiilor săi; și el și prietenii săi nu pot concepe că Dumnezeu ar putea fi nedrept.

Neințelegînd sensul suferinței sale, Iov solicită o „audiere” instanței transcendente, cerînd totodată și un avocat. Neprimind răspuns, crede că Dumnezeu a abandonat dreptatea.

Textul a fost considerat ca un colaj de mai multe scrieri provenind din epoci diferite. Ca și în cazul Pentateuhului, diversele nume divine utilizate în text (*Iahve, Shaddai, Elohim*) au fost considerate ca marcatori ai provenienței diverselor pasaje. Există, fără îndoială, incongruențe, remanieri ale textului, adaosuri, interpolări, dar, totuși, se poate observa o omogenitate și un nucleu original, nu doar de ordin doctrinal sau din perspectiva psihologiei literare. Cartea a cunoscut, fără îndoială, o compoziție lentă și progresivă. Poate însuși autorul a scris-o și rescris-o de mai multe ori. Ceea ce este cert este faptul că nucleul este constituit de o narațiune folclorică, preluată și adaptată de genialul autor anonim. Trăsăturile acestui nucleu original sînt ușor recognoscibile: artă stilizată, schematism, anecdote populare, cifre simbolice, utilizarea miturilor, simplificarea dramatică a situațiilor, simetrii și coincidențe semnificative.

Traducerea românească din Biblia de la 1688

Versiunea românească din Biblia lui Șerban Cantacuzino (1688) urmează îndeaproape Septuaginta, în special Septuaginta de la Frankfurt (1597), iar uneori utilizează, cu destulă larghețe a viziunii, Biblia de la Ostrog (1581), ori chiar Vulgata. Pe lângă unele probleme de traducere despre care am discutat în note, se impune remarcat caracterul literal scrupulos al traducerii, talmăcitorii români urmînd cu o fidelitate pioasă pînă și topica textului grecesc. Nu este cazul să inițiem aici o dezbateră de traductologie, dar considerăm că o traducere excesiv de literală nu poate fi una corectă și fidelă. Dacă ar fi să urmărim ideea lui Umberto Eco, o traducere își realizează scopul propus cînd reușește să creeze în spiritul lectorului aceleași efecte ca și originalul. Fără îndoială, acesta este un ideal, în practică, însă, fiecare traducere fiind o creație *sui generis*, o interpretare, *volens nolens*, personală. Într-o traducere literală efectele cognitiv și, cel mult, cel afectiv sînt menținute, însă cel estetic este mult diminuat, dacă nu anulat. În plus, date fiind particularitățile stilistice și gramaticale ale limbii grecești, o traducere literală afectează și alterează chiar și aspectele semantice ale originalului. De asemenea, se impune amintit faptul că versiunea de față a cărții lui Iov este o „traducere a unei

traduceri”, textul grecesc fiind la rîndul său o traducere a originalului ebraic care este dificil de reconstituit integral.

Ținînd cont de aceste dificultăți, ne-am străduit să oferim unele soluții în situațiile în care textul traducerii de la 1688 lăsa de dorit sub diverse aspecte, argumentînd opțiunile de traducere propuse. Se cuvine, totuși, remarcat efortul deosebit al talmăcitorului de a echivala valoarea estetică a originalului, menținîndu-se totuși în cadrele strîmte ale literalismului.

Interpretarea cărții lui Iov

Savanții au realizat instructive paralele ale poemului cu opere similare din Egiptul Imperiului de Mijloc (*Plîngerea unui țaran sărac, Dialogul unui deznădăjduit cu sufletul său*), din Akkad ori din Babilon. La fel, Iov a fost așezat alături de Prometeu, Oedip ori Heracle, însă toate aceste opere expediază în mod facil problematica tratată, recurgînd la soluția unei divinătăți malefice. Însă, în afară de unele asemănări de ordin formal, cartea lui Iov se diferențiază net de aceste producții literare cu caracter filosofic, prin adîncimea și originalitatea ideilor și prin sublimul artei sale literare.

Principala problemă dezbătută în carte este, fără îndoială, doctrina retribuției morale. Autorul cărții proiectează propriile frămîntări în epoca străveche, probabil patriarhală, în care trăiește Iov asemenea unui șeic semibeduin. Conform învățăturii morale iudaice tradiționale, retribuția morală este concepută ca fiind colectivă (cf. Ex. 20:5-6; Is. Nav. 7:1-5), terestră și cu caracter temporal.

În principal, direcția clasică de interpretare recunoaște istoricitatea episoadelor narate în Cartea lui Iov, în vreme ce exegeții mai raționaliști consideră lucrarea drept o pură ficțiune.

Exegeza iudaică și islamică

Foarte probabil, referința din Iez. 14:14¹⁴ îl privește pe Iov. Atunci, putem afirma că Iov deja devenise un celebru model de pietate pentru vechii israeliți.

Prima interpretare sistematică a cărții lui Iov este un apocrif din Alexandria veacului I p. Chr., *Testamentul lui Iov*. Astfel, ultimele cuvinte ale lui Iov sînt caracterizate de un fervent zel antipoliteist, de magie, dualism și misticism merkbah. Satan își recunoaște înfrîngerea în fața lui Iov, Dumnezeu îi condamnă pe prietenii acestuia pentru că nu au vorbit bine despre el și, în final, Iov este ridicat de un car celestial în paradisi.

Totuși, Talmudul îl consideră unul dintre pușinii credincioși autentici ai Bibliei, depășindu-l chiar pe Avraam, iar Rabi Joshua Hananiah (veacul al II-lea p. Chr.)

¹⁴ „Dacă s-ar afla acolo cei trei bărbați: Noe, Daniel și Iov, apoi aceștia, prin dreptatea lor, și-ar scăpa numai viața lor, zice Domnul Dumnezeu”.

vede iubirea ca motivația slujirii lui Dumnezeu în cazul lui Iov.

Ulterior, imagina dreptului suferind se deteriorează. Iov este acum un model de pietate imperfectă, un rebel (Nachmanide), un dualist, un sincretist, un tăgăduitor al proniei divine etc. O legendă consideră chiar că Samael (diavolul) a primit însărcinarea de a-l chinui pe Iov pentru a i se abate atenția în vremea ieșirii evreilor din Egipt. Unii rabini vor considera că frica a fost mobilul evlaviei sale, iar Maimonide¹⁵ îl va învinui de o deficitară cunoaștere a lui Dumnezeu. Comentatorii evrei moderni au atenționat asupra faptului că poemul are, în primul rînd, o dimensiune religioasă și, abia în al doilea rînd, una filosofică și morală.

Iov a fost numit chiar „primul existențialist”. Demnă de remarcat este și prezența sa în *Coran*, unde este numit slujitorul lui Allah care a îndurat suferințe ieșite din comun și a fost un profet al monoteismului.

Tălmăcirea creștină patristică și cea ortodoxă tradițională. Suferința nu este un rău. „Cosmetizarea” aspectelor smintitoare ale cărții

În primele veacuri ale creștinismului, interesul pentru cartea lui Iov a fost de mică amploare. După cîteva aluzii izolate în Noul Testament¹⁶, Iov este înfățișat ca un drept remarcabil de către Clement Romanul și Sf. Iustin Martirul. Clement de Alexandria îl prezintă ca modelul gnosticului creștin (*Stromate* 4, 19, 2), iar Sf. Ciprian al Cartaginei îl propune ca paradigmă a bogatului creștin (*De opere et elemosynis* 18).

Primul autor care îi consacră o interpretare sistematică este Origen, cel ce scrie douăzeci și două de omilii la Iov. Pentru Origen, Iov este un prototip al martirului creștin și al creștinului generic, supus ispitelor și necazurilor.

Abia în secolele IV-VI, cînd lumea antică se afla într-o profundă și multilaterală criză, exegeții creștini se vor apleca asupra poemului lui Iov. Din această perioadă avem două comentarii alcătuite de teologi arieni, care, persecutați fiind de Ortodoxia biruitoare, se identificau cu Iov cel prigonit pe nedrept. Primul comentariu, al unui autor pe nume Iulian, vede în Iov un model de virtute, iar al doilea, al unui autor anonim, îl identifică pe Iov cu Hristos și cu creștinul autentic, cel care trebuie să își iubească vrăjmașii.

De la Evagrie și Didim cel Orb ni s-au păstrat fragmente din comentariile lor la Iov. Didim interpretează alegoric pasajele care păreau a leza doctrina și morala tradițională.

Sf. Ioan Hrisostom a alcătuit un Comentariu la cartea lui Iov, care ni s-a păstrat integral. Interpretarea este riguros morală, literală și explică foarte atent și ingenios

¹⁵ Din ignoranță a suferit Iov, căci îl cunoștea pe Domnul numai din auzite: „Din șusele unora și altora auzisem despre Tine, dar acum ochiul meu Te-a văzut” (Iov 42:5).

¹⁶ Cf. Mat. 19:26/ Iov 42:2; Luc. 1:52/ Iov 12:19; 1 Cor. 3:19/ Iov 5:13.

pasajele dificile. Iov este modelul înțeleptului ajuns la desăvârșire.

Alte comentarii ne-au mai lăsat Polihronius de Apamea și Olimpiodor de Antiohia. În Apus avem *De interpellatione Job et David*, a Sf. Ambrozic de Milan. Ideea centrală a scrierii este că numai prin harul divin se pot înfrunța și birui ispitele și necazurile. Un concis tratat, *Annotationes in Job*, întocmit de Augustin, insistă asupra conștientizării de către Iov a realității și efectelor nefaste ale păcatului originar asupra ființei umane. Iulian de Eclanum, oponentul lui Augustin, a lăsat și el un comentariu la Iov, care se străduia să demonstreze teza pelagiană că virtutea este accesibilă oricui, fără aportul harului divin.

Nu putem să nu menționăm traducerea cărții lui Iov de către Ieronim, în Vulgata, recurgând, însă, la textul ebraic. Versiunea lui Ieronim este foarte plastică și originală. Ieronim însuși, fiind și simțindu-se mereu neînțeles și persecutat, s-a identificat fără mare dificultate cu Iov.

Din veacul al V-lea ni s-au păstrat câteva omilii ale lui Hesychius de Ierusalim relative la Iov. Utilizează copios alegoria, Iov fiind un tip al lui Hristos. Sf. Efreem Sirul și Isho'dad din Merv ne-au lăsat și ei omilii exegetice la Iov.

Cel mai extins comentariu și totodată unul complet al cărții de față este *Moralia in Iob* al Sf. Grigorie cel Mare (m. 579). Ca și Origen, Grigorie distinge mai multe niveluri hermeneutice: istoric, tipic și moral. De la dramaticele evenimente din viața lui Iov se urcă, treptat, la figura lui Hristos, pătimind, și la cea a Bisericii persecutată de păgâni, evrei și eretici.

În descendența acestor tâlcuiri, interpretarea creștin-ortodoxă contemporană este aceeași cu cea a Bisericii creștine vechi, mult mai coerentă, mai elastică și mai plauzibilă decât se consideră de obicei de persoanele care nu cunosc decât superficial spiritualitatea ortodoxă.

Astfel, Iov este un om, omul generic, în luptă cu ispitele și necazurile aduse de diavol și de lume. Despre această „teologie” a necazurilor s-au scris pagini numeroase. Rolul soteriologic al suferinței a fost subliniat de nenumărate ori în lucrările de spiritualitate și morală ortodoxe. Astfel, suferința are numeroase efecte pozitive: consolidează și testează sinceritatea virtuții; protejează de efectele nefaste ale mândriei¹⁷; aduce ispășirea pentru păcatele anterioare; purifică sufletul; contribuie la dobândirea smereniei; este vitală pentru mântuire etc. Prin suferință, cum va afirma Elihu, Dumnezeu îi instruiește pe oameni (33:19-23).

Ideea punerii la încercare a unui om credincios a cam șocat pe moderni, însă acest fapt este un lucru absolut banal în spiritualitatea creștină, în general, și în cea ortodoxă răsăriteană, de vreo două milenii încoace. Pentru omul modern, care este format pe calapodul umanismului ateu, suferința și jertfa nu prea pot pătrunde în sistemul său de valori egoist și întemeiat pe confort și bunăstare.

Oriunde am deschide Scriptura¹⁸, vom întâlni numeroase asemenea episoade în care dreptii sînt puși la încercare de diavol, cu îngăduința lui Dumnezeu.

Este suficient să cităm două pasaje din scrierile Sf. Vasile cel Mare, o autoritate a Bisericii creștine, pentru a sintetiza concepția ortodoxă asupra suferinței lui Iov: „Lăsînd la o parte acum pe sărac, psalmistul își îndreaptă cuvîntul său către Dumnezeu și spune că bogatul numai cînd îi merge bine mulțumește lui Dumnezeu; dar cînd vin peste el unele împrejurări grele nu mai rămîne același. De acest fel este și învinuirea pe care diavolul i-a adus-o lui Iov, spunîndu-i că nu pe degeaba cinstește Iov pe Domnul, ci că are bogăția ca plată a evlaviei lui și celelalte. De aceea Dumnezeu, ca să dovedească virtutea bărbatului, l-a lipsit de tot ce avea, ca prin toate să se arate mulțumirea pe care Iov I-o aducea lui Dumnezeu”¹⁹. Portretul lui Iov este foarte elogios, fiind numit „luptătorul cel neînving, care a primit, cu inimă netulburată și cu gânduri neschimbate, asaltul diavolului, pornit asupra lui cu furia unui torent. S-a arătat cu atît mai mare decît ispitele diavolului, cu cît atacurile date de dușman păreau mai mari și mai de neînving”²⁰.

Ceea ce trebuie reliefat foarte limpede este afirmația Sfîntului Ioan Gură de Aur, potrivit căreia suferința nu este un rău. Singurul rău care trebuie evitat este păcatul. Așadar, suferința lui Iov nu a fost deloc un lucru nefast, dimpotrivă.

În exegeza creștină mai veche sau mai nouă, constatîndu-se numeroasele pietre de poticneală din această lucrare, s-a încercat nivelarea asperităților, eliminarea aspectelor scandalizante, blasfematorii sau contradictorii ale discursului prin artificii hermeneutice foarte ingenioase. Din nefericire, asemenea procedee aduc deservicii conținutului cărții, eliminînd tocmai ceea ce îi dă valoarea, savoarea și substanța unică. Realitățile divine turnate în conceptele și în discursul literar uman ni se înfățișează, inevitabil, drept contradictorii, antinomice, paradoxale și tulburătoare. Într-adevăr, pentru conformistul Vechi Testament acest opuscul nu poate fi decît o piatră de poticneală care, șlefuită cum trebuie, va fi apoi înlăturată din drumul exegetului și azvîrlită unde îi este locul, pe margine. Părinții Bisericii au urmat pe traducătorul versiunii din *Septuaginta*, nivelînd hermeneutic aspectele prea îndrăznețe ale cărții. Motivația nu a fost una a cenzurii, ci a avut o finalitate pastorală. Principalii exegeți ai operei erau păstori de suflete și tactul pastoral le impunea o grijă atentă pentru cei mai slabi în credință și cu o cultură mai restrînsă. Aceștia se puteau sminti și scandaliza foarte ușor pînă la a-și pierde credința. De aceea, a existat dintotdeauna o gradație în instrucția doctrinei creștine.

¹⁸ Biblia vorbește de două feluri de nenorociri: ispite diabolice și încercări trimise de Dumnezeu.

¹⁹ *Omilie la «Strica-voi jitnițele mele și mai mari le voi zidi» și despre lăcomie.*

²⁰ *Ibidem.*

¹⁷ Sf. Grigorie cel Mare va afirma chiar că mândria este mai neplăcută lui Dumnezeu decît desfrînarea.

Astfel, încă de la început, ne pune pe gânduri *Prologul din cer*, unde, în mod răuvoitor, dialogul dintre Dumnezeu și Satan a fost considerat un... pariu. Sf. Ioan Hrisostom consideră că acest episod este o pură ficțiune, iar Hesychius din Ierusalim, Sf. Grigorie cel Mare și Toma de Aquino o alegorie. Cel din urmă opinează și că discursul lui Iahve din final este o revelație lăuntrică a lui Iov.

Alegoria sau ficțiunea au fost pretexte pentru a zugrăvi această luptă între bine și rău, între păcat și diavol. Părinții nu puteau concepe un asemenea dialog, de o familiaritate suspectă, între Dumnezeu și Satan. De altfel, această intimitate și faptul că diavolul este trecut printre „fiii lui Dumnezeu” are o aromă dualistă. Exegeții creștini au precizat însă, cu multă stăruință, că diavolul nu face parte dintre fiii lui Dumnezeu, ci că s-a înfățișat numai pentru a pîrî (cf. Apoc. 12:10) pe oameni și pentru a le face rău.

Dumnezeu nu face diavolului nici o concesie, ci îi oferă lui Iov un prilej de a-și întări virtutea și a deveni desăvîrșit. În unanimitate, părinții spiritualității creștine vor afirma că numai virtutea încercată de focul ispitelor este autentică și durabilă. Într-o scrisoare către Olimpiada, Sf. Ioan Hrisostom va preciza că Dumnezeu îi permite diavolului să îl ispitească pe Iov pentru a-i da acestuia prilejul să triumfe în mod definitiv asupra răului și asupra demonicului promotor al acestuia. Diavolul este, astfel, umilit și înfrînt în mod deplin. În *Comentariu la Iov*, marele exeget antiohian îl va numi pe diavol, cu o expresie cam dură, „călăul lui Dumnezeu”. Satan devine, astfel, împotriva propriei voințe, instrumentul mîntuirii oamenilor. Dumnezeu transfigurează suferința în bine. Cu toate acestea, s-a insistat deseori că diavolul nu poate acționa decît cu permisiunea lui Dumnezeu, așa cum s-a petrecut cu averea, copiii și sănătatea omului din Uz.

Și alte aspecte tulburătoare ale cărții au primit interpretări care le diminuează caracterul șocant și scandalizant pentru bunul simț teologic, precum momentul cînd Iov își blestemă ziua nașterii (Iov 3:1); de fapt el blestemă nu ziua, ci evenimentul din acea zi (Didim cel Orb). Asemenea pasaje au fost apreciate de exegeți ca izvorînd din slăbiciunile inerente firii umane, din îndoielile de moment ale lui Iov, dar, mai ales, din cauza îngrozitoarelor suferințe pe care le îndura.

Iov a fost văzut, în primul rînd, ca tip al creștinului desăvîrșit. Sf. Ioan Hrisostom a avut o predilecție²¹ pentru acest personaj biblic, fiind cel mai citat personaj veterotestamentar în întreaga sa operă. Pentru el, Iov este omul autentic²², un creștin înainte de creștinism, un atlet al pietății și al răbdării, un meritos purtător al cununii virtuții. Pierderea averilor nu este o adevărată nenorocire, pierderea mîntuirii, însă, da. Adevărata avere este virtutea;

pe aceasta nu i-a putut-o răpi nimeni lui Iov (Clement Alexandrinul).

Părinții greci și latini, deși recuperează valoroasele lor aserțiuni morale, au imputat celor patru prieteni ai lui Iov îngustimea viziunii și reproșul aruncat asupra lui Iov că ar fi păcătos. Cei patru sînt învinuiți de ignoranță (Olimpiodoros), de lipsa sincerității (Sf. Ioan Hrisostom) și de ipocrizie (Sf. Grigorie cel Mare). Eroarea fundamentală în care cad este aceea de a dori să cuprindă cu mintea înțelepciunea lui Dumnezeu. De aici și reproșul direct al lui Dumnezeu: „Cine este cel ce pune pronia sub obroc, prin cuvinte fără înțelepciune?” (Iov 38:2). Cei patru amici (în mai mică măsură Elihu) au aerul sobru, serios și pedant al unor dascăli scolastici medievali.

Alt aspect fundamental, pierdut din vedere de perspectiva raționalistă a interpreților cărții lui Iov, este teofania din finalul cărții. Dacă citim cu atenție Vechiul Testament, vedem că asemenea teofanii directe, în care Dumnezeu vorbește în mod nemijlocit cu un om drept, sînt extrem de rare. Iată ce spune însuși Iahve: „Ascultați cuvintele Mele: De este între voi vreun prooroc al Domnului, Mă arăt lui în vedenie și în somn vorbesc cu el. Nu tot așa am grăit și cu robul Meu Moise, el este credincios în toată casa Mea: Cu el grăiesc gură către gură, la arătare și aievea, iar nu în ghicituri, și el vede fața Domnului” (Num. 12:6-8). Faptul că Iahve însuși se arată în mod direct, mai mult, vorbește cu Iov și cu prietenii săi, luîndu-i chiar apărarea în fața acestora, dovedește înaltul nivel spiritual la care ajunsese Iov. Leviatanul, adică diavolul, este înlănțuit (î se pune „inel în nas”), iar Iov, după un dificil urcuș spiritual, se învrednicește de o minunată teofanie. Rodul suferinței asumate sincer și cu mulțumire este împărtășirea deplină cu Dumnezeu.

Clipa finală cînd Iov se smerește și își recunoaște nimicnicia în fața lui Dumnezeu a fost văzută de unii interpreți raionaliști ca o falsă resemnare a omului în fața Tatălui sadic și tiranic. În realitate, cu mult mai plauzibilă este interpretarea patristică, potrivit căreia Iov se smerește cu adevărat în fața grandorii și atotputerniciei lui Dumnezeu, exprimîndu-și deplina adeziune la voia acestuia. Abia atunci este cu adevărat reabilitat. Interpretat în cheie patristică, poemul lui Iov curge armonios, deși involburat, și își pierde mult din dimensiunea scandalizantă și paradoxală. Suferința este reală, durerea și îndoiala lui Iov sînt autentice, însă liniștea din final este cea a harului care îl copleșește pe omul care a înfrînt, cu ajutorul dumnezeiesc, toate ispitirile și nenorocirile abătute asupra sa, a fost purificat de toate păcatele și patimile și se învrednicește să contemple slava dumnezeiască.

Alte perspective asupra cărții lui Iov

Exegeții protestanți au insistat asupra faptului că omul trebuie să aibă o credință continuă și neclintită în Dumnezeu, indiferent de nenorocirile prin care trece. Încrederea în Dumnezeu trebuie să fie deplină.

²¹ Probabil și din cauza faptului că faimosul arhiepiscop al Constantinopolului a avut o viață plină de suferințe.

²² Expresia de la început, „era un om în ținutul Uz”, îl conduce la această interpretare. Esența umanității este, potrivit sfîntului, păzirea poruncilor divine.

Autorul intenționează să demonstreze realitatea providenței divine; Iov este o figură istorică, dar totuși este vinovat de unele păcate (Toma de Aquino, Calvin).

Scopul cărții ar fi acela de a-i încuraja pe toți cei ce suferă pentru Hristos și a le consolida nădejdea în înviere²³ (Ieronim).

Iov a vorbit greșit împotriva lui Dumnezeu, dar este mai drept decât prietenii săi (Martin Luther).

Se caută un răspuns la întrebarea dacă există o virtute sinceră și absolut dezinteresată, care dovedește o neclintită încredere în Dumnezeu, indiferent de nenorociri (aici e mai mult perspectiva lui Satan).

Demonstrarea rolului demonilor în economia mântuirii oamenilor.

Un protest împotriva modului simplist, autosuficient și sigur de sine de a înțelege rațional căile cele nepătrunse de minte ale proniei divine; protest împotriva iluziei că prin experiența obișnuită pot fi cunoscute, în mod deplin, adâncurile înțelepciunii lui Dumnezeu; de aici și critica dură din partea lui Dumnezeu la adresa amicilor lui Iov care iubesc definițiile și formulările exacte.

Autorul dorește să dezlege misterul originii răului în lume.

Tema cărții ar fi enigma suferinței nedrepte a celor drepți.

Se intenționează demonstrarea insuficienței concepției tradiționale a moralei *do ut des*: dreptul are parte de prosperitate și fericire, păcătosul de pedepse și suferințe.

Dumnezeu însuși este adus în fața „instanței” umane.

Thomas Carlyle a sintetizat tema cărții astfel: destinul omului și modul lui de relaționare cu divinitatea.

În special exegeții protestanți au văzut soluționarea problemei lui Iov abia în viața veșnică²⁴, atunci când Iov va fi răsplătit pentru suferințele îndurate a căror semnificație o va înțelege abia atunci.

Unii teologi romano-catolici au afirmat că dreptate i se va face lui Iov abia la Judecata de Apoi.

Toma de Aquino a afirmat că, pentru exeget, nu are importanță caracterul istoric sau fictiv al cărții, ci numai conținutul; afirmația este amendabilă, dacă ne gândim că profunzimea, autenticitatea și intensitatea omenească, prea omenească a suferinței lui Iov, nu pare deloc a fi rezultatul unei ficțiuni.

Cartea ar avea un rol profetic, de a prefigura suferințele poporului iudeu și de a-l familiariza pe acesta cu un viitor Mesia care suferă pe nedrept.

²³ Versetele din Iov 19:25-27 au fost considerate de unii exegeți drept o dovadă a doctrinei învierii (Clem Rom *I Cor 26*, Origen *In Matth.* 22, 23, Sf. Chiril al Ier *Cateh.* 18, 15, la fel Epifanie de Salamina, Ambrozie, Ieronim). Totuși, părinții greci și exegeții moderni contestă această interpretare, negând faptul că Iov ar fi cunoscut învierea. De altfel, un daos prezent în Septuaginta, la finalul cărții, ne oferă această „soluție” facilă a problemei lui Iov: „Și a murit Iov bătrîn și plin de zile; și este scris despre el că va învia din nou împreună cu aceia pe care Domnul îi va învia”.

²⁴ Abia Cărțile lui Daniel, ale Macabeilor și, în general, literatura apocrifă intertestamentară au dezvoltat tema destinului veșnic al dreptilor și al păcătoșilor.

Criticii radicali au văzut în Dumnezeu personificarea aceluia Tată sadic al psihanalizatorilor, un Iehova răzbuțător și arbitrar, un Dumnezeu pentru care dreptatea și nedreptatea nu au nici o relevanță.

Poemul tragic a fost interpretat și în cheie ironic-ludică. Unii exegeți au considerat că întreaga carte a lui Iov este construită pe ironie. Astfel, portretul lui Iov ar fi o exagerare ironică a conceptului de pietate convențională, iar poemul ar fi ironic deoarece textul nu răspunde întrebărilor pe care le ridică. Prin urmare, poemul este o satiră cinică și ironică împotriva unui Dumnezeu care nu este Dumnezeu. Singura armă pe care o mai are Iov este ironia amară. Iov se revoltă împotriva unui Dumnezeu care nu permite umanului să fie uman. În final, Iahve găsește umanul vinovat și îl achită. Aceasta ar fi suprema ironie a cărții, după James L. Crenshaw. Și ironia nu se sfârșește aici. Dacă în cartea Pildelor lui Solomon răspunsul este Dumnezeu, iar în Ecclesiast răspunsul este neantul, în cartea lui Iov răspunsul este... Satan²⁵.

În *Epilog la Cartea lui Iov*, Andrei Cornea ne înfățișează un Iov reabilitat, dar nemulțumit și mohorît, deoarece fiii săi, sacrificați de Iahve, nu vor învia niciodată. Oamenii nu pot fi înlocuiți: „– Bogat sînt, Doamne, dar nu și fericit. Mi-ai dat case, avuții, turme, toate îndoite, dar copiii – cei șapte feciori și trei fete – pe care i-a ucis într-o singură zi furtuna îngăduită de tine, pe ei nu mi i-ai dat înapoi”²⁶.

Parcă simțind caracterul istoric ambiguu al lui Iov, exegeții mai vechi sau mai noi au văzut în el un personaj alegoric, un tip, un simbol. Astfel, Iov este:

— Iisus Hristos suferind pentru păcatele omenirii (aceasta pentru că are demnitate princiară, suferă pe nedrept fizic și sufletește, este părăsit aparent de către Dumnezeu, este respins și disprețuit de rude și prieteni, Satan este investit cu puterea de a-l persecuta, este resemnat în suferință, ulterior este copleșit de slavă, ca răsplăt pentru suferință);

— un tip al martirului creștin și al creștinului generic, supus ispitelor și necazurilor;

— omul autentic (Sf. Ioan Hrisostom); paradigma condiției umane (Voltaire);

— creștin înainte de creștinism, un model al lepădării de sine al celor ce se luptă cu diavolul (Sf. Ioan Hrisostom);

— biserica creștină persecutată de uneltirile diavolești dar și de evrei, păgîni și eretici, care sînt întruchipați de cei patru prieteni ai lui Iov;

— un rebel împotriva lui Dumnezeu (iluminiștii);

— victima inocentă a unei divinități atotputernice dar abuzive, sadice, lipsite de milă și rațiune;

— un simbol al luptei pentru cauza săracilor și oprimaților (teologia eliberării);

²⁵ C. J. Sharp, *Irony and Meaning in the Hebrew Bible*, Bloomington, Indiana University Press, 2009, p. 190.

²⁶ Andrei Cornea, *Povești impertinente și apocrife*, București, Editura Humanitas, 2009, p. 23.

— Hans Fronius interpretează suferința lui Iov în lumina Holocaustului;

— existențialiștii (Camus, Kafka, Buber) îl văd drept o paradigmă a situației umane generale, a abandonului și resemnării în fața destinului;

— un răzvrătit împotriva abuzului religiei (marxistul Ernst Bloch).

Protest împotriva doctrinei tradiționale ebraice, conform căreia o viață trăită în frica de Dumnezeu aduce prosperitate, iar cei păcătoși primesc pedepse temporale, Cartea lui Iov constată falimentul teologiei și înțelepciunii tradiționale când aceasta este confruntată cu un caz excepțional, cum este cel al lui Iov.

Suferința lui Iov ne avertizează că nu pot fi cunoscute „căile lui Dumnezeu” cu ajutorul cugetării omenești. Nu suferința umană este tema cărții, ci răspunsul la chinuitoarea problemă: de ce Dumnezeu nu a acționat potrivit schemei tradiționale (dezvoltată pe larg în Proverbele lui Solomon) dreptate/ bunăstare, păcat/ pedeapsă și nimicire? Din perspectiva acestei doctrine tradiționale, Iov se înfățișează ca un contestatar, ca un revoltat, ca un eretic. Discursurile prietenilor săi sînt mult mai „ortodoxe” decît ale lui. Dar, paradoxal, ele sînt respinse de Dumnezeu (42:7) pentru că sînt limitate și înguste ca viziune. Suferința lui Iov, fapt insuficient remarcat, nu este atît de natură fizică. El este copleșit de o anxietate cumplită, de o perplexitate și o tulburare lăuntrică. Sentimentul lui foarte profund este acela al dinamitării certitudinilor, al pierderii reperelor fundamentale, al destrămării concepției sale bine articulate despre viață și Dumnezeu, al prăbușirii viziunii sale teologice. Iov are sentimentul prăbușirii în gol.

Răspuns la Iov

„Oare socotești că Domnul săvîrșește fapte în afara rînduiclii? Ori că Atotputernicul răstoarnă dreptatea?” (Iov 34:12).

Iov are mereu urmași, mai mult sau mai puțin credincioși, mai mult sau mai puțin sinceri. Cîțiva dintre asemenea epigoni pot fi considerați Friederich Nietzsche, Dostoievski și Emil Cioran. Ar fi interesant de studiat filiația dintre cartea de față și opera acestora.

Problematica unui Creator plin de iubire și de grijă pentru univers și care totuși îngăduie suferința creaturilor sale a fost abordată cu multă subtilitate în cutremurătoarele romane *The only problem* (1984) și *The comforters* (1957) ale lui Muriel Spark, romane construite pornind de la textul și subtextul cărții lui Iov, de fapt rescrieri în cheie modernă a dramei lui Iov.

Friederich Nietzsche, un sincer revoltat împotriva ordinii morale mic burgheze, de sorginte preponderent protestantă, a reprezentat un cutremurător glas care a strigat în pustiul modernității.

Cel care recunoștea faptul că sîntem pedepsiți pentru virtuțile noastre a suferit enorm. A fost străfulgerat, după

cum însuși mărturisește, de „înspăimîntătoarea certitudine” că abia prin suferință ajungem la cunoașterea și înțelepciunea autentică și că torturile îndurate de Macbeth sînt hărăzite nu doar celor ce au slujit răului, ci și celor ce au slujit binelui.

Nietzsche a atacat furibund morala tradițională care era, în viziunea lui, o perfectă adaptare la mediocritate. În *Așa grăit-a Zarathustra* va exclama, cu rezonanțe evanghelice involuntare: „O, inventați-mi deci iubirea aceea ce ia asupra-și nu numai întreaga pedeapsă, ci întreaga vinovăție-a lumii! O, inventați-mi deci justiția aceea care pe toți i-ar achita, nu însă și pe cei ce judecă!”

Suferința lui Iov nu poate fi, însă, catalogată, interpretată și expedită facil. Într-adevăr, problemele ridicate sînt fascinante. Eforturile titanice depuse nu au reușit să-i decodifice sensurile adînci, de la critica textului, pînă la cele mai avîntate și extravagante acrobații hermeneutice, care au fost executate pe subțierea funie întinsă de autorul cărții deasupra neantului... Cartea lui Iov este o piatră de poticnire deoarece ne azvîrle în mijlocul celor mai profunde și mai tulburătoare experiențe spirituale. Este un manual mistic pentru avansați. Un episod dramatic din „războiul nevăzut” cu forțele demonice. O narațiune neotestamentară înainte de apariția Vechiului Testament.

Un alt aspect, mai puțin luat în considerare de exegeții tradiționaliști, este sinceritatea și curajul lui Iov de a spune lucrurilor pe nume. În acest scop, traducătorul utilizează termenul grecesc *παρησιάζομαι*, „a vorbi deschis, sincer, a se exprima liber, neîngrădit”. Verbul mai apare în Vechiul Testament doar de patru ori²⁷. Astfel, Iov afirmă: „După aceea, *vei grăi cu îndrăzneală* înaintea Domnului și-ți vei înălța către cer cu bucurie privirea”²⁸ (22:26). *Παρησία* este un concept fundamental pentru gîndirea greacă. Termenul desemna libertatea de exprimare într-o societate democratică. Exaltată de filosofi antici, această libertate de expresie este una dintre calitățile remarcabile ale lui Iov. În Vechiul Testament, termenul este aplicat în Ex. 26:3 eliberării din robia Egiptului, dar și lui Iahve, în Ps. 96:13, cel ce vorbește deschis poporului său. *Παρησία* devine o virtute și un privilegiu al celui drept (Prov. 13:5). În special profeții au vorbit liber și deschis, de multe ori, această îndrăzneală costîndu-i viața. Acest poem reprezintă o voce singulară în concertul teologic al cărților biblice. Cartea lui Iov are curajul și capacitatea de a vorbi deschis despre problemele cele mai spinoase și mai incomode ale teologiei, de a privi în ochi pe Dumnezeu și de a-i cere să formuleze răspunsuri cît mai limpezi veșnicilor interogații ale omenirii.

²⁷ Substantivul *παρησία* este utilizat și în Iov 27:10, dar, aici, sensul cel mai probabil este acela de „încredere”.

²⁸ BIBL. 1688 și Ms. 45 traduc prin *te vei îndrăzni în Domnul*. Celelalte versiuni românești, care sunt traduse după Septuaginta (Biblia lui Samuil Micu, cea sinodală din 1914, cea a lui Bartolomeu Anania), urmează această opțiune, puțin justificată în context. În textul ebraic, citim: *Domnul va fi desfătarea ta*. Ms. 4389, urmînd OSTROG, traduce: *După aceasta te vei veseli înaintea lui Dumnezeu*.

Iov are acest curaj de a vorbi sincer și fără menajamente în fața amicilor săi²⁹ și în fața lui Dumnezeu, fapt care îi lasă perplecși pe amicii săi, care îl acuză de sfidare a divinității, de *hybris*. Iov are aici aureola unui erou de tragedie greacă. Dumnezeu apreciază sinceritatea sa, chiar dacă, uneori, cuprins de febra discursului, acesta depășește fruntariile evlaviei.

Ceea ce ne spune Iov este că a avea credință nu înseamnă a respinge îndoielile și întrebările care ne frământă, ci a ni le asuma și înfățișa sincer și deschis Domnului. Credința adevărată nu este una oarbă, o acceptare necritică și o supunere irațională față de Dumnezeu, ci una conștientă, liberă, iubitoare și plină de curaj. Omul nu are dreptul să își ignore îndoielile, nelămuririle, stările de revoltă, întrebările chinuitoare, ci trebuie să și le conștientizeze, să și le definească în mod cât mai limpede și să i le înfățișeze, cu mult curaj, lui Dumnezeu, chiar dacă par sau sînt ofensatoare. Dumnezeu este persoană și relația cu el nu este raportul dintre un adorator orb și un idol mut, aflat mai presus de bine și de rău, care acționează arbitrar...

Sfântul Isac Sirul afirma că a spune despre Dumnezeu că este drept constituie o hulă. Dacă Dumnezeu ar fi drept, ar fi trebuit să fim de multă vreme pedepsiți și nimicivi pentru păcatele noastre. În realitate, milostivirea și iubirea lui Dumnezeu biruiesc dreptatea sa, determinîndu-l să fie îndelung răbdător cu oamenii cei nedrepti.

Considerăm că suferința și dreptatea sînt teme secundare ale cărții. În primul rînd, cartea lui Iov este un poem, iar poezia, în general, conține o semnificativă doză de apofatic, de necreat, de inefabil. Cele mai sofisticate instrumente ale criticii literare, ale stilisticii, ale teologiei, ale istoriei ori ale hermeneuticii nu pot pătrunde neasemuitul farmec indiciabil al acestei scrieri. Poezia autentică nu își propune să ofere răspunsuri și definiții filosofice. Poezia dăruiește viață și este viață, iar viața nu poate fi închisă în cuvinte, deși cuvintele o pot purta; cu toate acestea, viața nu este epuizată de cuvinte, deși cuvintele pot fi viață.

Cartea este, indirect, una critică. Se respinge închistarea într-o ortodoxie doctrinară rigidă, într-o ecuație simplistă de tipul păcat = suferință, virtute = prosperitate. Cartea lui Iov nu oferă răspunsuri. Nu există rețete soteriologice. Viața duhovnicească, spiritualitatea nu pot fi cuprinse în concepte și formulări raționale. Viața mistică este suprarățională, supralogică, antinomică. Limbajul uman, condiționat spațio-temporal, este incapabil să îi exprime realitățile. În fața neînțeleșului și nepătrunsului, tăcerea își intră în drepturi. Numai marea poezie are dreptul de a vorbi în șoaptă. Discursul lui Iahve din final nu oferă, așa cum ne așteptam, potrivit unei logici umane, răspunsuri. Dacă ar fi oferit un răspuns, acesta ar fi fost, inevitabil, unul limitativ, ar fi reprezentat o îngrădire a libertății umane, o poruncă apodictică și constrîngătoare. Dumnezeu nu folosește limbajul uman pentru a da

răspunsuri. Acesta este prea limitat. Cum va afirma Sf. Grigorie cel Mare, în *Moralia in Iob*, cu mult înainte de Jung, răspunsul lui Dumnezeu la chinuitoarele întrebări ale lui Iov este nu unul rațional, ci unul personal: înomenirea sa.

Dacă poemul debutează cu celebrul prolog din cer, firesc ar fi fost să se sfîrșească printr-o nouă întrunire dintre Dumnezeu și Satan, în care Dumnezeu să jubileze în fața inamicului. Nu știm ce s-a petrecut în spatele cortinei. Restul e tăcere... Poemul lui Iov este, prin urmare, unul neterminat.

Cu toate acestea, răspunsul adevărat la chinuitoarele întrebări ale lui Iov îl va afla fiecare pentru sine. Destinul lui Iov este destinul fiecărui om neliniștit de perspectiva neantului și a veșniciei. Linuștea sa din final și smerenia sa nu sînt ipocrite³⁰; în fața celui ce cunoaște adîncurile inimilor, cine ar cuteza să nutrească un singur gînd fățarnic? Iov a aflat, în adîncul inimii sale, răspunsul la cutremurătoarele sale interogații, dar nu l-a împărtășit nimănui.

Iov este un atlet autentic. Războiul este real, crîncen, rănile sînt înfricoșătoare, nu atît cele fizice, cît cele lăuntrice. Părăsit de toți, hulit de toți, criticat, osîndit, simte că și Domnul își întoarce privirea de la el. Suferința sa este cu neputință de exprimat. Cum va spune un sfînt din veacul al XX-lea, Sf. Siluan Athonitul, pentru a ajunge în Paradis, trebuie să străbați Infernul. În calendarul creștin ortodox, Iov este sărbătorit pe 6 mai, ca „Sfîntul și Dreptul Iov, mult-pătimitorul”.

Concluzii

Dreptul de pe movila de gunoi își depășește vremea și anticipează Noul Testament. Suferința sa grandioasă sfîșie fruntariile timpului și îl proiectează în Noul Legămînt. În fața măreției persoanei și lucrării divine, teodiceea și raționamentele umane devin un gîngurit insignifiant, naiv și meschin.

Ceea ce se trece ușor cu vederea, îndeobște, este faptul că Dumnezeu, din acuzatul chemat de Iov în fața instanței umane, devine apărătorul lui Iov. De aceea, comentatorii moderni au văzut în cartea lui Iov nu atît o teodicee, cît o *antropodicee*, o justificare a omului în fața semenilor și a lui Dumnezeu. Nenumărate alte aspecte ale cărții sînt la fel de tulburătoare și ne invită la reflecții profunde.

Suferința autentică este lipsită de sens și absurdă, cum va spune Nicolae Steinhardt; ca și hazardul, absurdul este măsura ignoranței noastre. Acea afirmație cutremurătoare a veacului al XX-lea pare a fi fost rostită de buzele mult încercatului Iov: „Hristoase, cel care iubești pe cei ce te răstignesc și răstignești pe cei care te iubesc...”.

Ecourile acestei cărți în cultura universală sînt copleșitoare. Am putea aminti lucrări care abordează problematica poemului, ca *Răspuns la Iov* al lui Jung; Harold

²⁹ „Fiindcă nu m-am sfîit de mulțimea numeroasă că să vorbesc deschis înaintea lor” (Iov 31:34).

³⁰ „Pentru aceea mă disprețuiesc pe mine însumi și mă pocăiesc în țărîna și cenușă”.

Kushner, *When Bad Things Happen to Good People*; William Safire, *The First Dissident: The Book of Job in Today's Politics*; C.S. Lewis, *The Problem of Pain*; Henry M. Morris, *The Remarkable Record of Job*; ori romane, piese de teatru sau nuvele care rescriu povestea lui Iov, precum Hanoch Levin, *Job's Passion*; Robert A. Heinlein, *Job: A Comedy of Justice*; Joseph Roth, *Job*; G. K. Chesterton, *The Man Who Was Thursday*; Neil Simon, *God's Favorite*; Robert Frost, *A Masque of Reason*; Archibald MacLeish, *J.B.*; sau filme, ca *Adam's Apples*; *A Serious Man* sau *The Tree of Life*.

Iov este un modern, un om nou, un om al altor vremuri. Din omul convențional, credinciosul autosuficient supus întru toate și mulțumit de ordinea existentă, irupe un om profund, revoluționar, capabil să își asume și să își proclame umanitatea în fața universului și a lui Dumnezeu. Un nou Iacob care se luptă cu Dumnezeu și îl biruiește, un Sisif care îl află în creștetul muntelui pe Zeul necunoscut... în cele din urmă, după o încordată așteptare, Godot intră în scenă, dar misterul devine și mai nepătruns...

Poemul lui Iov este, fără îndoială, „capodopera cea mai de seamă a minții umane”, după cum a afirmat Victor Hugo. Iov este un profet și un înaintemergător: anunță și „pregătește” calea celui ce va suferi pentru răscumpărarea întregii umanități. Cartea lui Iov este cea mai apropiată spiritual de Noul Testament. O dată cu acest fiu al omului, trăim senzația prăbușirii în gol. Ca și în cazul lui Nietzsche, citind rîndurile acestui poem experimentăm senzația răsturnării și prăbușirii valorilor consacrate. Mila, dreptatea, binele, pronia și ordinea morală tradițională ni se înfățișează drept niște concepte umane înguste și insuficiente. Cuvintele lui Lev Șestov pot fi așezate ca un motto, ori ca o concluzie a frământărilor lui Iov: „trebuie să ne ridicăm mai presus de bine și de rău. Trebuie să îl căutăm pe Dumnezeu”³¹.

Capitolul 1

1:1

Cartea începe cu o narațiune în proză, al cărei nucleu este unul popular-arhaic. Stilul este intenționat arhaizant, similar istoriilor patriarhale din Pentateuh. Totodată, se distinge și accentuatul caracter dramatic, cadrul pitoresc și totodată foarte schematic. Personajele sînt zugrăvite cu trăsături de penel sigure și simple. De remarcat este faptul că Iov nu este israelit, ci un fel de șeic oriental foarte bogat și înțelept. ♦ Pentru localizarea acestei regiuni, vezi *Introducerea*, subcapitolul *Autorul și data scrierii*. ♦ *Iov* – Semnificația numelui *Iov*, unic în Vechiul Testament, este relevantă pentru conținutul ideatic al cărții. Ebraicul *Iyyob* înseamnă ‘cel care plînge, cel plin de durere, cel persecutat’, fiind un derivat de la verbul *aib* ‘a fi ostil, a fi dușman, a fi tratat cu cruzime’. Este evident că acest nume are valoare simbolică, sau, dacă a fost cu adevărat numele unei persoane reale, mult încercatul personaj l-a primit spre

sfrîșitul vieții. Tradiția ebraică îl identifică pe Iov cu Iobab (Gen. 36:33), rege al Edomului, însă conținutul cărții cu greu ne poate furniza dovezi peremptorii în acest sens. În tăblițele de la Tell el-Amarna apare numele unui principe din Basan (A-ia-ab), care ar fi îndurat multe suferințe. Existența acestui personaj fascinant, comun celor trei mari religii monoteiste, nu poate fi însă demonstrată cu certitudine, deși Scriptura, alături de Părinții Bisericii, îl consideră o persoană istorică; Iez. 14:19-20 îl așează alături de dreptii Noe și Daniel, iar Iacov 5:11 îl dă ca pildă de răbdare. Dacă nu îl identificăm pe Daniel din Iez. 14:19-20 cu profetul Daniel din vremea exilului, ci cu acel misterios înțelept Daniel din inscripțiile ugaritice, atunci putem stabili o dată foarte veche pentru Iov. ♦ *Oarecarele om* – Septuaginta utilizează aici pronumele nehotărît *τις* ‘oarecare, cineva, vreunul’, tradus în BIBL. 1688 prin „[om] oarecarele”; de fapt, limba greacă, fiind lipsită de articol nehotărît, recurge la diverși substituenți precum numeralul cardinal sau, în acest caz, pronumele nehotărît. În cazul de față, traducerea corectă este *un om*. ♦ *Desăvîrșit* – literal, „ireproșabil”. Am optat pentru termenul *desăvîrșit*, deoarece ebraicul *tam* semnifică ‘simetria, armonia, perfecțiunea morală și mentală’. Termenul este utilizat de Textul Masoretic pentru a-i caracteriza pe „sfinții Vechiului Testament”, ca Noe (Gen. 6:9) și Avraam (Gen. 17:1). ♦ Termenul gr. *ἄλλοθινός* este redat cu sensul ‘demn de încredere, sincer, cinstit, lipsit de ipocrizie, fără prihană’, spre deosebire de „cei mult întortocheați în viclesuguri” (Iov 5:13). Epitetul mai este atribuit și lui David. Trecem în revistă cîteva echivalări ale adjectivului: *adevărat* (BIBL. 1688, MS. 45, 4389, MICU și ANANIA), *integru* (BIBL. 1865-1867), *unit* (!) (VULG. BLAJ), cf. *simplex* (VULG.), *fără prihană* (BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1914, CORN., RADU-GAL., BIBL. 1921, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *drept* (BIBL. 1936), *upright* (KJV), *intègre* (BIBL. JER. și TOB 1988), *blameless* (ESV 2007), *integro* (NRV 1994). Deoarece în SEPT. FRANKF. *ἄλλοθινός* este plasat imediat în fața lui *Θεοσεβής*, traducătorii Bibliei de la 1688, ca și MS. 45, l-au redat prin *adevărat* și l-au acordat cu *cînstitoriu de Dumnezeu*; așadar, Iov era „drept cînstitor”, adept al adevăratei credințe în Dumnezeu, nutrind o sinceră și profundă venerare a divinității. Deși trăitor într-un mediu politeist, Iov pare să fi păstrat puritatea religiei noahice, el neputînd fi totuși înscris cu certitudine printre patriarhii Genezei, cum s-a propus uneori. Seria sinonimică de atribute care zugrăvesc portretul dreptului Iov are rolul de a reliefa măreția staturii sale morale. Iov, alături de Noe și Daniel, plinește treimea dreptilor paradigmatici ai Vechiului Legămînt: „dacă Eu aș trimite ciuma în țara aceasta și aș revărsa asupra ei urgia Mea în vărsare de sînge, ca să pierd din ea și pe oameni și pe animale, apoi Noe, Daniel și Iov, aflîndu-se în ea, precum este adevărat că Eu sînt viu, zice Domnul, tot așa este de adevărat că n-ar scăpa nici fii, nici fiuce; prin dreptatea lor ei și-ar scăpa numai viața lor” (Iez.

³¹ Lev Șestov, *Filosofia tragediei*, traducere de Teodor Fotiade, Editura Univers, București, 1997, p. 183.

14:19-20)³². ♦ Sf. Ioan Hrisostom consideră că expresia „era un om” îl prezintă pe Iov drept omul generic, modelul ideal al umanității (*Comentariu la Iov* I, 1). Același părinte al Bisericii îi conturează și un portret elogios: „Mai este și un alt drept, căruia Scriptura i-a dat numele de om în loc de altă mare laudă; și că, înainte de toate celelalte laude, îl laudă cu numele de om, nume care-i arată desăvârșit virtutea. – Cine-i acesta? – Fericitul Iov, atletul credinței, încununatul lumii, singurul care a îndurat acele îngrozitoare rele, care, primind de la vicelanul demon săgeți mii de mii, a rămas nerănit și, ca un diamant, a putut îndura toate acele atacuri; Iov, care nu numai că n-a fost înecat de atâtea valuri, ba dimpotrivă, a biruit valurile. A îndurat cu trupul său toate suferințele cunoscute pe lume; și ele l-au arătat și mai strălucitor. Lanțul de nenorociri nu numai că nu l-a plecat de frică cu capul la pământ, ci l-a deșteptat să mulțumească și mai mult; prin toate faptele sale și-a arătat recunoștința sa; a dat diavolului lovitură de moarte și i-a arătat că se străduiește zadarnic și că lovește cu piciorul în bolduri. Așadar, iubitorul de oameni Dumnezeu, lăudându-l pe sfântul acesta chiar înainte de lupte și de atâtea nevoițe, zice diavolului: *Ai luat aminte în sufletul tău la robul Meu Iov, că nu este om ca el pe pământ, om nevinovat, drept, adevărat, cinstitor de Dumnezeu, ferindu-se de tot lucrul rău?* Ai văzut că lauda a primit-o, mai întâi, de la numele de om? *Ai luat aminte*, spune Dumnezeu, *la robul Meu Iov, că nu este om asemenea lui.* Toți oamenii sînt la fel în ce privește chipul, nu însă în ce privește virtutea. Atunci omul este om, cînd se ferește de rău și face fapte de virtute” (*Omiliile la Facere*, XXIII, 4). Sf. Grigorie cel Mare îl vede pe Iov ca un tip al lui Mesia cel suferind, ca pe un om sfînt, înzestrat cu virtuți de excepție, care ne îngăduie să întrezărim biruința lui finală împotriva ispitei demonului (*Moralia in Iob* I, 4). ♦ Motivul pentru care autorul alege un protagonist neisraelit al cărții poate fi unul polemic. De vreme ce³³ cartea face numeroase afirmații care vin în contrast cu teodiceea tradițională, autorul se ascunde în spatele acestei figuri emblematice, încercînd să nuanțeze și să completeze convingerile religioase ale lui Israel. Totodată, autorul poate avea în vedere și conferirea unui caracter universal lucrării sale.

1:2

Șapte este un număr ideal, al simetriei și al plinătății.

1:3

Targumele evreiești explică astfel averea lui Iov: cîte o mie de oi pentru fiecare fiu al său, cîte o mie de cămile pentru fiicele sale, pentru sine cele cinci sute de perechi de boi și pentru soția sa cele cinci sute de măgărițe. Ca și în

³² Citatele biblice din alte cărți decît cea a lui Iov sînt preluate din *Biblia* sau *Sfînta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991.

³³ Referințele patristice care nu sînt menționate în bibliografie au fost preluate după ediția *Ancient Christian Commentary on Scripture*, Old Testament, vol 6, *Job*, edited by Manlio Simonetti and Mario Conti, InterVarsity Press, Downer Grove, Illinois, 2006.

alte cărți ale Bibliei, valoarea numerelor 3, 5 și 7 este simbolică. Absența cailor trimite către o datare cît mai arhaică, știut fiind că în Orientul Apropiat aceștia sînt aduși prin 1900 a. Chr. Unii exegeți situează versiunea inițială a cărții lui Iov în perioada patriarhală. Totuși, condiția socială a lui Iov prezintă atît caracteristici ale vieții nomade, cît și ale celei sedentare. Mai curînd, cadrul istoric și geografic este unul în principal fictiv și exotic. Fără îndoială, Iov are multe trăsături similare cu cele ale patriarhilor din Geneză. Mărimea averii lui Iov este credibilă, dacă amintim faptul că un demnitar egiptean din cea de-a patra dinastie posedea aproape 1000 de vaci și boi, 974 de oi și 760 de asini. Însă adevărata bogăție a lui Iov era cea spirituală, înțelepciunea triburilor din această zonă deșertică fiind proverbială. Iov era un autentic „emir”. Bogăția sa nu este numai exterioară, ci, în primul rînd, lăuntrică (Hesychius de Ierusalim, *Omiliile la Iov*, I, 2). ♦ ‘Υπερσία ‘echipaj al unei corăbii; slujire; totalitatea slujitorilor domestici; alai’. BIBL. 1688 îl traduce prin *poslušire* ‘servire, slujire; slugărire; ajutor, asistare’, BIBL. 1914 și MICU prin *slugi*. Termenul ebraic *abuddah* înseamnă ‘gospodărie’. ♦ *Fiul răsăritului* – în ebraică, *beney kedem*, această denumire îi desemna în general pe locuitorii de la est de Palestina, aceștia avînd faima de a fi foarte înțelepți. Și astăzi multe triburi arabe poartă nume similare ca: Beni Suhr, Bani Naim, Bani Lain. ♦ Sf. Grigorie cel Mare remarcă un nou aspect care îl apropie pe Iov de Mîntuitorul, prorocia profetului Zaharia, care vorbește despre un om al cărui nume este *Răsărit*, cf. Zah. 6:12 (*Moralia in Iob* I, 26). ♦ Autorul va dori să demonstreze că nu există o legătură necesară între evlavie și prosperitate sau între fărâdelege și nenorocire.

1:4

Textul ebraic admite mai multe explicații în legătură cu banchetele date de fiii lui Iov. Unii comentatori consideră că tinerii nu petreceau zilnic, ci fiecare își sărbătorea ziua de naștere invitîndu-și frații și surorile. Era un obicei curent în Orient. Sau, foarte probabil, autorul avea în minte ospățul săptămînal de Șabat, dar trece abil sub tăcere orice referință la civilizația iudaică. De altfel, cartea lui Iov are în întregime un aspect compozit. Deși faptele narate se petrec într-o perioadă premozaică, autorul amestecă în narațiune, intenționat sau nu, elemente ale culturii și civilizației ebraice. În nici un caz textul nu trimite către o petrecere continuă a fiilor lui Iov, așa cum lasă să se înțeleagă, din nefericire, multe versiuni – *ospăț în toate zilele* (BIBL. 1688 și BIBL. 1914), *ospete în toate zilele* (MICU) –, ci referința este la un banchet care avea loc în fiecare zi din an sau în fiecare zi a unei anumite săptămîni dintr-un an. Remarcabil este faptul că Iov este, foarte probabil, monogam.

1:5

Tatăl familiei avea și atribuții sacerdotale. Jertfele aduse aici aveau rolul de a-i purifica pe copii de inerentele întinări care se petrec în vremea banchetelor. Jertfele expiatoare

aduse prin ardere constituiau un ritual comun întregului Orient, cu excepția perșilor, care adorau focul, dacă ar fi să-i acordăm credit lui Herodot (*Istorii* 1, 132). Acesta ar constitui un argument pentru situarea lui Iov în perioada patriarhilor Genezei, cum susțin unii comentatori protestanți (alte argumente în acest sens ar putea fi: turmele sale, familia numeroasă, statutul său social). Credinciosul prosper constituie pentru protestantism un model foarte drag, deoarece unele confesiuni creștine susțin faptul că bunăstarea materială reprezintă o confirmare a salvării și a binecuvântării divine. ♦ *Să fi cugetat cele rele despre Dumnezeu în mintea lor* – traduce gr. *ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν κακὰ ἐνενόησαν*, în Textul Masoretic, *uberaku Elohim*. Pasajul a fost interpretat în două moduri. Unii exegeți au văzut aici expresia „au binecuvântat falși dumnezei”, așadar „au căzut în idolatrie”, iar alții au considerat sintagma o figură de stil antifracică (gr. *ἀντιφραστική εὐφημία*) și astfel verbul ebraic *barak* ‘a binecuvânta’ ar avea și sensul de ‘a blestema’, așa cum se întâmplă cu verbul latin *sacrari* ori *bless*, în engleză. Diavolul ar fi, așadar, ironic. Altă posibilă tâlcuire ar fi: *a blestema pe Dumnezeu*, adică „a-l ignora, a nu-l cinsti” (cf. Iov 31:26-28: „Ori când vedeam soarele în strălucirea lui și luna înaintînd cu măreție, a fost inima mea amăgită în taină și am dus eu mîna la gură, ca s-o sărut? Și aceasta ar fi fost o mare fărâdelege, fiindcă aș fi tăgăduit pe Dumnezeul cel Preainalt”). Alte opțiuni de traducere sînt: una literală, urmînd fidel Textul Masoretic³⁴, precum cea a lui Ieronim: *et benedixerint Deo in cordibus suis* (VULG.). VULG. BLAJ traduce fidel originalul, alte versiuni sînt mai literale, urmînd Septuaginta (cu excepția MS. 4389): *întru cugetele lor rele au gîndit cătră Dumnezeu* (BIBL. 1688, urmată fidel de MICU și BIBL. 1914), *vor fi cugetat în pricéperea lor rău cătră Dumnezeu* (MS. 4389), *întru cugetile lor rele au gîndit cătră Dumnedzău* (MS. 45); BIBL. 1865-1867 optează pentru o traducere *ad sensum*: *au blasfemat pre Dumnezeu în inima lor*, probabil inspirată de KJV: *and cursed God in their hearts*; RADU-GAL. se situează în aceeași sferă semantică: *au hulit pe Dumnezeu în inima lor*; BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921: *s-au despărțit de Dumnezeu în inima lor*; CORN.: *au supărat pe Dumnezeu în inima lor*; ANANIA: *să fi gîndit în cugetele lor ceva rău despre Dumnezeu*; BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi: *să fi cugetat cu păcat împotriva lui Dumnezeu*; BIBL. JER. și TOB 1988: *ont-ils péché et maudit Dieu dans leur coeur*; ESV 2007: *and cursed God in their hearts*; NRV 1994: *abbiano rinnegato Dio in cuor loro*. ♦ Această practică a lui Iov de a cere iertare pentru cugetele păcătoase a determinat elogii sincere din partea Părinților Bisericii: „Dacă Iov, un om care a trăit înainte de darea harului, înainte de darea legii evanghelice, care nu s-a bucurat de nici o învățătură, avea atît de mare grijă de copiii lui, încît tremura chiar pentru bănuitele lor păcate, cine ne va scăpa de pedeapsă pe noi, care sîntem în har, care am avut parte de atît de mulți dascăli, care avem astfel de pilde și sfaturi

atît de bune, noi, care nu numai că nu ne înfricoșăm de bănuitele păcate ale copiilor noștri, ci, dimpotrivă, nu ținem seama nici de cele vădite, și nu numai că nu ținem seama, dar chiar izgonim pe cei care vor să se îndrepte?” (Sf. Ioan Hrisostom, *Apologia vieții monahale*, 20) ♦ Autorul cărții subliniază, indirect, faptul că viitoarele nenorociri care se vor abate peste Iov sînt absolut nemeritate, potrivit vechii concepții religioase israelite. ♦ Holocaustul menționat aici este un anacronism; vechii semiți din Orient nu practicau acest tip de jertfă.

1:6

Îngerii lui Dumnezeu – în ebraică, *ben ha-Elohim* ‘fiii lui Dumnezeu’; expresie tradusă, în SEPT., prin *οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ*. Targumele evreiești la acest verset presupun că în prima zi din an avea loc o întrunire de judecată a îngerilor prezidată de către Dumnezeu. Scena de aici poate fi asociată cu cea din 3 Reg 22:19-22, cînd Dumnezeu este prezentat antropomorfic, aidoma unui împărat oriental mărinimos, care își manifestă noblețea și condescendența adresîndu-se și perfidului său slujitor: „Am văzut pe Domnul stînd pe tronul Său, și toată oștirea cerească sta lîngă El, la dreapta, și la stînga Lui. Și a zis Domnul: Cine ar îndupleca pe Ahab să meargă în Ramot-Galaad și să piară acolo? Unul spunea una, și altul alta. Atunci a ieșit un duh și a stat înaintea feței Domnului și a zis: Eu îl voi ademini. Domnul a zis: Cum? Iar acela a zis: Mă duc și mă fac duh mincinos în gura tuturor proorocilor lui”. ♦ *Diavolul* – Deși Satan este potrivit voinei divine, totuși este un fiu al lui Dumnezeu, fiind creat de acesta și neputînd săvîrși nimic fără îngăduința lui Dumnezeu, precum vom constata. În ebraică, *Satan* are înțelesul de ‘adversar, acuzator într-un proces’ (cf. 1 Cor. 21:1). În cazul lui Iov, Satan ni se prezintă în postura unui sinistru procuror lipsit de scrupule. În Vechiul Testament, personalitatea sa este încă departe de „Ispititorul” din Noul Testament. El se profilează ca un acuzator și ca un principiu distructiv care acționează numai la porunca lui Iahve. Despre o contaminare cu principiul răului, Angramainiu, din religia zoroastriană, se poate vorbi doar în cazul iudaismului postexilic. Termenul grecesc corespunzător este *διάβολος*, un calc semantic după ebraicul *Satan* ‘calomniator, acuzator, cel care spune minciuni’. Trăsăturile sale fundamentale sînt invidia și delațiunea: „Și a fost aruncat balaurul cel mare, șarpele de demult, care se cheamă diavol și satana, cel ce înșală pe toată lumea, aruncat a fost pe pămînt și îngerii lui au fost aruncați cu el. Și am auzit glas mare, în cer, zicînd: Acum s-a făcut mîntuirea și puterea și împărăția Dumnezeului nostru și stăpînirea Hristosului Său, căci aruncat a fost pîrișul frașilor noștri, cel ce îi pîra pe ei înaintea Dumnezeului nostru, ziua și noaptea” (Apoc. 12:9-10); „Și mi-a arătat pe Iosua, marele preot, stînd înaintea îngerului Domnului, și pe Satana, stînd la dreapta lui ca să-l învinuiască” (Zah. 3:1). În economia cărții, care poate fi considerată un proces de dimensiuni cosmice, cu nuanțe

³⁴ Traducerile din Textul Masoretic prezente în comentariu sînt preluate după NASB care urmează fidel textul ebraic.

kafkiene, diavolul apare ca un procuror *sui generis*. Acuzându-l pe om, de fapt îl acuză indirect pe Dumnezeu, Creatorul acestuia. Cu toate acestea, unii exegeți au văzut aici prezența unui înger acuzator, un fel de spion al divinității, asemenea informatorilor vechilor împărați persani. ♦ Dumnezeu este numit aici *Iahve*, nume pe care îl primește numai în prolog, în epilog și în epifania finală. Atmosfera este una tensionată, o sinteză de umor, pathos și mister, tipică narațiunilor folclorice. ♦ Părinții Bisericii au văzut în acest episod o ficțiune, o alegorie a luptei dintre bine și rău, dintre sufletul uman și patimile păcătoase (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 2, 65). Sf. Ioan Hrisostom subliniază faptul că, deși diavolul este prezent printre îngeri, slujitorii lui Dumnezeu, el nu face parte dintre aceștia (*Comentariu la Iov*, I, 9). ♦ Interesantă este reprezentarea lui Satan de către William Blake. Acesta este un năvalnic tânăr, gol, care se înfățișează lui Iahve și vorbește cu acesta dintr-o fugă furtunoasă, picioarele fiind încordate și în plină alergare. Satan este în continuă mișcare, neliniștit și căutând neîncetat să descopere slăbiciunile și răutățile oamenilor.

1:7

Răspunzând... a zis – Una dintre cele mai frapante caracteristici ale stilului biblic este pleonasmul cu *verba dicendi*. Acest ebraism a pătruns și în latina creștină, fiind favorizat de o predilecție a limbii latine pentru construcții pleonastice. Nici limba greacă nu era străină de aceste turnuri stilistice (de pildă, expresiile pleonastice homerice *ἀπαμείβειτο καὶ φώνησεν* și *ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν*, cf. Raphael Kühner, *Ausführliche Grammatik der lateinischen Sprache*, vol. II, Hannover, Hahnsche Buchhandlung, 1914, p. 567-568). ♦ Putem constata că diavolul încă nu este „pus la păstrare sub întuneric, în lanțuri veșnice, spre judecata zilei celei mari” (Iuda 1:6), ci „umbă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită” (1 Petr. 5:8). Demonul apare astfel ca un slujitor ingrât al lui Iahve, dar unul util pentru activități „murdare”, neaflându-și vreodată liniștea, ci cutreierând pământul pentru a descoperi slăbiciunile omului. Sf. Grigorie cel Mare remarcă o serie de particularități interesante ale dialogului dintre Iahve și Satan: modul în care Dumnezeu îl interpelează pe diavol este sensibil diferit de felul în care Satana îi vorbește lui Dumnezeu. Când i se adresează demonului, Dumnezeu îi reproșează faptele și îl muștră cu o demnitate ușor persiflantă. Atunci când Satana îi răspunde lui Dumnezeu, nu este în stare să tănuiască nimic din sublima sa omnisciență, deși își ascunde cu greu frustrarea și tensiunea lăuntrică. Dumnezeu vorbește cu Satana în patru moduri: îi reproșează faptele rele, îi înfățișează dreptatea aleșilor săi, îi permite să le testeze sfințenia și, uneori, nu îi îngăduie să-i ispitească; iar Satana îi grăiește lui Dumnezeu în trei feluri: își recunoaște acțiunile, îi învinuiește de păcate închipuite pe cei aleși, cerînd voie să le pună la încercare sfințenia (*Moralia in Iob*, II, 12). Cele două ființe celeste se ironizează

reciproc în mod foarte subtil. Iov constituie doar un pretext pentru a se înfrunta.

1:8

Întîlnim aceeași enumerare de epitete elogioase la adresa lui Iov ca și în 1:1. Remarcăm că acestea sînt formulate de însuși Dumnezeu. Repetarea acestor epitete la 1:1, 1:8 și 2:3 organizează duelul verbal dintre Satan și Iov într-o structură chastică. Precum s-a remarcat, întîlnim aici un autentic „Prolog în cer”. ♦ *Robul meu* – Acest titlu îl primesc și alte personaje celebre ale Vechiului Legământ, ca Moise, David, unii profeți și misteriosul „Slujitor” din Deutero-Isaia.

1:9

Satan insinuează că motivația cucerniciei lui Iov este egoistă. Această calomnie este, din nefericire, mereu actuală. Evlavia autentică nu se întemeiază însă pe rațiuni lucrative, ci are ca fundament iubirea sinceră și dezinteresată (vezi mai sus jertfa lui Iov adusă pentru cugetele păcătoase; avem aici o veritabilă anticipare a preceptelor neotestamentare care nu vor osîndi doar fapta rea, ci, în primul rînd cugetul păcătos, care reprezintă mobilul acesteia, cf. Mat. 5:48). Satan este aici exponentul pragmatismului și al oportunismului sintetizat de expresia lui Sir Robert Walpole: „every man has his price”. Iov o va contrazice. Îndărățul întrebării lui Satan se ascunde critica oricărei religii antropocentrice.

1:10

Satan nu este capabil să înțeleagă relația de iubire și de încredere stabilită între Dumnezeu și Iov, interpretînd-o ca una de tip *do ut des*. De fapt, nu Satan este cel ce îl ispitește pe Iov, ci Dumnezeu îi pune la încercare lui Iov virtutea (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov* I, 1).

1:11

Diavolul este aici ironic și provocator. Versiunea RADU-GAL surprinde această intenție persiflatoare: *atinge-te de toate cîte are și vezi dacă n-o să te blagoslovească în față*. Versiunile care traduc aici *te va blestema* (precum cele protestante românești, NASB, BIBL. JER., TOB) se întemeiază pe explicația de la 1:5 (vezi *supra*). Satan este încredințat că, o dată deposedat de tot ce are, Iov îl va blestema pe Dumnezeu, renunțînd la închinarea adusă lui. Sf. Ioan Hrisostom face o remarcă extraordinar de importantă pentru înțelegerea semnificațiilor profunde ale cărții: diavolul, cel ce dezbină și acuză (gr. *διάβολος*), a încercat, fără să izbutescă, să îi dezbine pe Dumnezeu și pe Iov, asmuțîndu-i pe unul asupra celuilalt (*Despre mărginita putere a diavolului*, II, 2).

1:12

„Toate acestea ne arată că tot ce se întîmplă în lume și tot ce se crede că ar fi indiferent din punct de vedere moral sau care ar fi primejdios sau nefavorabil nu vine de la Dumnezeu, dar nici nu se întîmplă fără știrea Lui; căci

Dumnezeu nu numai că nu împiedică puterile vrăjmașe și potrivnice în planurile lor, ci chiar le îngăduie în anumite timpuri și față de anumite persoane; așa trebuie înțelese cele spuse de Iov însuși, anume că la un moment dat era gata să cadă sub puterea altora și să-și vadă casa jefuită de nelegiuți. Aceasta e pricina pentru care ne învață Scriptura să primim tot ce se întâmplă ca și cum ar veni de la Dumnezeu, știind că nimic nu se întâmplă fără știrea lui Dumnezeu” (Origen, *Despre principii*, III, 2, 7). ♦ Sigur de lipsa de lealitate a omului, Satan se bucura anticipat de căderea acestuia. Totodată, ispitindu-l pe om, dorește, indirect, să îl ispitească pe Dumnezeu, care îngăduie ispita ca o confirmare a libertății creaturilor sale (diavolul și omul): proba dragostei. Omul nu este victima inocentă și ignorantă a confruntării dintre diavol și Dumnezeu (această viziune denotă un dualism străin monoteismului iudaic).

1:13

Ziua în care se petrec calamitățile este una dintre cele rezervate banchetelor rituale. Satan așteptase acest prilej favorabil, când toți copiii lui Iov erau împreună. ♦ Caracterul artificial și fictiv, specific clișeele literare din narațiunile fantastice folclorice este evident: cele patru probe la care este supus Iov au loc toate în aceeași zi. Faptele se succed cu o rapiditate neverosimilă și halucinantă.

1:15

Jefuitorii –Textul Masoretic ne oferă și numele acestor năvălitori, *sabeenii*, principalul popor al vechii Arabii; termenul *sabean* avea uneori sensul general de ‘arab’ (cf. Ier 6:20; Ps. 71:10). În vremea lui Iov, erau localizați în sudul și estul Arabiei. În antichitate, sînt binecunoscute jafurile și incursiunile arabilor. Strabon ne informează că, în pofida luxului și a bogăției, arabii efectuau totuși astfel de expediții de jaf, probabil pentru a-și dovedi vitejia. În Vechiul Testament există trei referințe la aceste populații, fiecare menționînd un alt grup etnic (o populație africană, localizată de Iosephus Flavius în Nubia, cf. Isa. 45:14; națiunea supusă reginei din Sheba-Yemen, cf. Ioil 3:8 și Iov 1:14-15). Populația amintită aici (ebr. *Seba*) locuia într-o oază din Nordul Arabiei, în apropiere de Tema (Iov 6:19). Cercetătorii nu sînt încă unanimi în a-i identifica pe aceștia ca o ramură a Sabeenilor din Sudul Arabiei. Sabeenii efectuau incursiuni fulgerătoare și jefuiau fără milă, apoi se retrăgeau în deșert, unde orice urmărire a lor era zadarnică. ♦ SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. au aici o lecțiune ce urmează fidel o metaforă din Textul Masoretic: *ἀπέκτειναν ἐν στόματι μάχαιρας*, redată de noi prin *i-au ucis cu gura sabiei*; traducătorii de la 1688 ne prezintă versiunea: *au ucis cu gură de sabie*. Alte versiuni traduc în mod similar: *i-au ucis cu sabia* (FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *i-au ucis cu gură de sabie* (MS. 45), *i-au ucis cu sabii* (MICU), *cu ascuțitul sabiei* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *le-au lovit cu sabia* (VULG. BLA), cf. *percusserunt gladio* (VULG.), *ascuțișul sabiei* (BIBL. 1936,

RADU-GAL., CORN., BIBL. 1944, BIBL. 1968, edițiile sinodale ortodoxe mai noi, BTLN), *le-au trecut prin sabie* (ANANIA), *with the edge of the sword* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *au fil de l'épée* (BIBL. JER., NEG 1975), *a fil di spada* (NRV 1994).

1:16

Încă acesta grăind (BIBL. 1688) – Acțiunea se precipită, dramatismul crescînd treptat către punctul culminant reprezentat de uciderea copiilor. *Foc de la Dumnezeu* – Nu este atît vîntul Samum, care pustiește totul, sau fulgerul care ucide oameni și animale (cf. Num. 11:1-3; Ex. 9:28), cît un foc mistuitor ceresc, asemănător celui care a nimicit Sodoma și Gomora (Gen. 19:24). Puterea diavolului are limite drastic și riguros stabilite de către Dumnezeu (Didim cel Orb, *Comentariu la Iov*, I, 16). ♦ SEPT. FRANKF. are după *πῶρ* „foc” și precizarea *παρὰ τοῦ θεοῦ* „de la Dumnezeu”, iar după *ἐκ τοῦ οὐρανοῦ* „din cer” adaosul *ἐπὶ τὴν γῆν* „pe pămînt”. Altă diferență notabilă este inversiunea verbelor în fragmentul: *κατέφαγε τὰ πρόβατα καὶ τοὺς ποιμένας κατέκαυσεν*, tradus de noi prin *a mistuit turmele și i-a ars pe păstori* (SEPT. FRANKF.)/*κατέκαυσεν τὰ πρόβατα καὶ τοὺς ποιμένας κατέφαγεν*, „a ars turmele și a mistuit pe păstori” (SEPT. RAHLFS.). ♦ Fulgerul are un evident caracter teofanic și numinos în Vechiul Testament, ca și uraganul din versetul 19.

1:17

Călăreții de aici sînt numiți de Textul Masoretic *kasdimah*, „caldei”. Menționarea *caldeilor* aici nu este atît un anacronism datorat unui copist al manuscrisului, cît un fapt istoric, știut fiind că în Biblie aceștia apar menționați încă din Geneză cu acest nume. Deși prima lor atestare istorică este în veacul al IX-lea a. Chr., originea lor rămîne incertă și este foarte probabil ca Biblia să poată constitui un indiciu prețios în acest sens. Unii cercetători îi asociază cu urmașii lui Chesed, un fiu al lui Nahor (Gen. 22:22), dar, mai probabil, aceștia făceau parte dintre primii locuitori ai Babiloniei. Treptat, au fost împinși spre sud, conferind Babiloniei de jos numele de Caldea. În istorie sînt cunoscuți ca fiind un popor civilizată, dar, fără îndoială, la începuturi au avut instincte de prădători, asemenea vecinilor lor. Atacul în trei cete este o veche stratagemă militară, eficientă mai ales pentru capturarea caravelor și a turmelor (cf. Jud. 9:33). ♦ Observăm diferențe de topică și de vocabular între edițiile grecești: *ἕτερος ἄγγελος πρὸς Ἰωβ καὶ λέγει αὐτῷ*, „a venit un alt vestitor și a rostit către Iov” (SEPT. FRANKF.)/*ἕτερος ἄγγελος καὶ εἶπεν πρὸς Ἰωβ*, „[a venit] celălalt vestitor și i-a spus lui Iov” (SEPT. RAHLFS.).

1:18

Precum vor remarca și prietenii lui Iov ulterior (5:17), calamitățile abătute asupra acestuia sînt nefirești, originea lor fiind cu certitudine supranaturală. Pierderea bunurilor materiale are un rol pedagogic esențial în formarea

spirituală a creștinului (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 2, 78).

1:19

Un vînt puternic din pustie – Vînturile deșertice sînt recunoscute pentru considerabila lor forță distructivă. Aici se vorbește despre un veritabil uragan. În plus, casele din Orient nu sînt construcții foarte solide, piatra fiind folosită foarte rar, mai ales în antichitate. Se poate lesne constata că diavolul nu posedă putere creatoare, ci numai una distructivă. ♦ *Cele patru colțuri ale casei* reprezintă cele patru virtuți cardinale (dreptatea, curajul, cumpătarea și înțelepciunea), care constituie temelia vieții duhovnicești (Hesychius din Ierusalim, *Omilii la Iov*, III, 1, 18-19).

1:20-21

SEPT. FRANKF. și VEN. adaugă *ἀκούσας* după *οὕτως*. ♦ Gestul ruperii veșmintelor constituia și constituie, la evrei, expresia unei dureri copleșitoare. Acțiunile lui Iov sînt specifice doliului, deși raderea capului era interzisă la evrei (Lev. 21:5). Detaliul presărării țărînei în cap se întilnește numai în SEPT. FRANKF. și VEN., fiind specific Codexului Alexandrinus: *καὶ κατεπάσατο χοῦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ*. ♦ *Domnul a dat, Domnul a luat* – Această expresie a devenit deja proverbială. Religiozitatea lui Iov este una eroică, datorată nu atît fatalismului specific orientalilor, cît profunde și sincerei sale relații cu Dumnezeu. De altfel, multe alte expresii din cartea lui Iov au intrat în patrimoniul paremiologic universal. Iov răbdă resemnat toate nenorocirile abătute asupra sa, spre amara dezamăgire a lui Satan. Iov însuși recunoaște „degetul lui Dumnezeu” (Ex. 8:19) în aceste plăgi venite asupra sa și se smerește, adorîndu-l umilit. Binecuvîntarea lui Iov este sinceră, nu ironică. De aceea a devenit un model de răbdare în creștinism: „Iată, noi ferim pe cei ce au răbdat: ați auzit de răbdarea lui Iov și ați văzut sfirșitul hărăzit lui de Domnul; că mult-milostiv este Domnul și îndurător” (Iac. 5:11). ♦ *Gol mă voi întoarce* – Unii comentatori consideră că aici pămîntul este asimilat metaforic unui pîntece matern de către omul creat din țărîna, conform vechii concepții egiptene, potrivit căreia corpul defunctului era supus unei noi gestații pentru noua viață veșnică. Depinde însă în ce fel interpretăm adverbul *acolo* (gr. *ἐκεῖ*). Se impune semnalat faptul că Dumnezeu este invocat în acest verset cu numele de *Iahve*. Septuaginta îl traduce prin *κύριος*, Vulgata prin *Dominus*. Alte versiuni traduc în felul următor numele sacru: *Dumnezeu/Domnul* (BIBL. 1688), *Domnul* (MS. 4389, MS. 45, VULG. BLAJ, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1921, BIBL. 1914, BIBL. 1936, RADU-GAL., CORN., BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi, BTLN, ANANIA), *Iehova* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911), *Lord* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *Yahvé* (BIBL. JER.), *Herr* (LUTHER), *L'Éternel* (NEG 1975), *Le Seigneur* (TOB 1988), *Il Signore* (NRV 1994). În afară de acest loc, mai există o singură mențiune a numelui sacru în cartea lui Iov, la 12:9, și tot în cuvintele lui Iov. ♦ Pentru vechii

evrei, viața de după moarte, lipsită de bucuriile vieții trupești, era una lipsită de substanță, semiconștientă, similară celei care precede nașterea. Iov va pleca „nu gol de averi, pentru că lucrul acesta este mic și comun, ci, ca drept, a plecat gol de răutăți, de păcat și de chipul urît care însoțește pe cei care au trăit cu nedreptate” (Clement Alexandrinul, *Stromate*, IV, 160, 1). Contrar a ceea ce susținuse Satan mai devreme (1:11), dreptul suferind îl binecuvîntează pe Dumnezeu pentru nenorocirile abătute asupra sa. *A binecuvînta* este utilizat cu sensuri contrare pentru a accentua antiteza dintre răul dezlănțuit și distructiv și binele smerit și răbdător. Singura avuție autentică a omului este virtutea. Iov este „gol” de păcat și răutate, dar plin de bunătate (Clement Alexandrinul, *Catene*, fragm. I). „Teologia” necazurilor este mereu actuală: „Nu necazurile, care vin asupra sfinților pentru a-i încerca, pricinuesc bucurie dușmanilor noștri nevăzuți, ci dușmanii noștri se bucură, bat din palme și se veselesc atunci cînd, din pricina mulțimii necazurilor, ne pierdem nădejdea, nu mai putem judeca și renunțăm să ducem mai departe lupta. Iată-l, de pildă, pe Iov: a pierdut averea, a rămas fără copii, trupul îi era plin de puroi și de viermi, dar totuși nu i-a dat adversarului prilej de bucurie. Dacă însă, copleșit de dureri, ar fi spus un cuvînt de hulă, așa cum l-a sfătuit femeia, atunci s-ar fi bucurat dușmanii” (Sf. Vasile cel Mare, *Omilia la psalmul XXIX*, 2). Gestul lui Iov, după cum era și firesc, a prilejuit pagini întregi de superlativă apreciere din partea autorilor creștini: „Dacă vrei să cunoști, din Scripturile de Dumnezeu inspirate, adevărata iubire față de Domnul, gîndește-te la Iov. Acesta s-a dezbrăcat, să zic așa, de toate cele ce avea: de copii, averi, servitori și de toate celelalte, a fugit și s-a salvat. Și scoțîndu-și haina, i-a aruncat-o lui satan, fără să blesteme cu cuvîntul sau cu inima, fără să ajungă pe buzele sale vreun cuvînt împotriva Domnului, ci binecuvîntînd pe Domnul [...]. Deși socotea că are multe lucruri, fiind încercat de Domnul, i s-a arătat că nu are nimic în afară de Dumnezeu” (Sf. Macarie Egipteanul, *Omilia dubovnicești*, V, 6). SEPT. FRANKF și SEPT. VEN. au, în finalul versetului, completarea: *εἰς τοὺς αἰῶνας*, tradus de noi *în veți*. ♦ Binecuvîntarea rostită de Iov are certe conotații liturgice israelite și constituie un anacronism. ♦ Se cuvine a evoca aici straniile litografii ale lui Marc Chagall, *Disperarea lui Iov* și *Rugăciunea lui Iov*, care pot sugera prin cromatismul lor halucinant groaza și perplexitatea acestui fiu al răsăritului în fața transcendentului strivitor, dar, totodată, dincolo de ridurile și mimica îndurerată se poate întrezări o seninătate lăuntrică imperturbabilă.

1:22

Iov dezmente afirmațiile răuvoitoare ale lui Satan. ♦ *Nici măcar cu buzele sale* – Fragmentul (gr. *οὐδὲ ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ*) apare numai în SEPT. FRANKF. Textul ebraic este mai explicit: *și nici nu l-a blamat pe Dumnezeu*, alte versiuni redau astfel: *n-au dat nebunie lui Dumnezeu* (BIBL. 1688), *și n-au dat nebunie lui Dummedzäu* (MS. 45 și 4389), *n-au socotit*

neînțelepție lui Dumnezeu (MICU), n-a socotit neînțelepție lui Dumnezeu (FILOTEI, ȘAGUNA), și n-a însușitu nici o prostia lui Dumnezeu (BIBL. 1874), n-a socotit neînțelepție la Dumnezeu (BIBL. 1914), și n-a însușit nici o prostie lui Dumnezeu (BIBL. 1911, BIBL. 1921), și n'a vorbit nimic necuviincios împotriva lui Dumnezeu (CORN.) și nu săvârși nici o nerozie față de Dumnezeu (BIBL. 1936, BIBL. 1944), și nu L-a făcut pe Dumnezeu nebun (ANANIA), n-a rostit nici un cuvânt de hulă împotriva lui Dumnezeu (RADU-GAL.), nu exclamă nici o prostia contra lui Dumnezeu (BIBL. 1865-1867), nici bolunzește ceva au grăit împotriva lui Dumnezeu (VULG. BLAJ), cf. *neque stultum quid contra Deum locutus est* (VULG.), nu a rostit nici un cuvânt de hulă împotriva lui Dumnezeu (BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), n-a spus nimic nepotrivit față de Dumnezeu (BTLN, KJV), et il n'imputa rien d'indigne à Dieu (BIBL. JER.), und tat nichts Törichtes wider Gott (LUTHER), did not charge God with wrong (ESV 2007), nor did he blame God (NASB 1995), n'attribua rien d'injuste à Dieu (NEG 1975), Il n'imputa rien d'indigne à Dieu (TOB 1988), non attribui a Dio nessuna colpa (NRV 1994). ♦ Așadar, Iov nu i-a atribuit lui Dumnezeu vreo faptă sau vreo intenție incompatibilă cu măreția și înțelepciunea sa, conștient că „poartă de grijă întregii creații și face bine prin întreaga creație și ne instruiește de multe ori chiar prin demoni, cum a fost cazul cu el însuși” (Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, II, 29). Cu toate acestea, puterea diavolului asupra omului a fost drastic limitată: „Dacă cineva, cugetînd la cele întîmplătoare cu Iov, ar putea întreba: Pentru ce diavolul, atacîndu-l pe acela, a putut face toate împotriva lui? Cum l-a sărăcit de toate avuțiile, i-a omorît fiii și pe el l-a lovit cu buba rea?; să știe că nu diavolul a putut face acestea, ci Dumnezeu care l-a predat lui spre cercarea lui Iov. De fapt, diavolul neputînd face nimic, a cerut putere de la Dumnezeu și, primind-o, a făcut acelea. Deci și din acestea poate fi disprețuit diavolul și mai mult, că deși a voit, n-a avut nici o putere împotriva unui om drept. Și cerînd nu o dată, ci și a doua oară, se arată și din aceasta slab și neputînd face nimic” (Sf. Atanasie cel Mare, *Viața cuviosului Părintelui nostru Antonie*, XXIX).

Capitolul al 2-lea

2:1

Autorul își continuă cu perseverență demersul deconstructiv al teodiceei tradiționale. Va demonstra că suferința și boala nu sînt întotdeauna urmări ale păcatului, cum se credea în general. ♦ Noua zi de întrunire a curții celeste ar fi fost, potrivit tragumelor ebraice, ziua de Yom Kippur.

2:3

Suferințele lui Iov îl fac demn să reprezinte o prefigurare a suferințelor lui Hristos (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 3, 26). Dumnezeu răspunde subtil ironiei anterioare a lui Satan, persiflîndu-l. ♦ Completarea *asemenea lui* (gr. *ὅμοιος αὐτῷ*) lipsește din SEPT. RAHLFS, fiind

prezentă numai în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. ♦ *Tu însă mi-ai zis să-i nimicesc* – Textul Masoretic este mai aspru: *tu însă m-ai stîrnit împotriva lui*. Autorul atribuie lui Dumnezeu tot ce se întîmplă în lume. Satan apare aici ca un ispititor al lui Iahve.

2:4

Satan persistă în a-și susține interpretarea evlaviei lui Iov ca oportunism și recunoștință pentru binefacerile primite de la Dumnezeu. El nu își recunoaște înfrîngerea, aruncînd vina pe superficialitatea probelor la care a fost supus Iov. ♦ *Sufletul său*, gr. *ὕπερ ψυχῆς αὐτοῦ* – Grecescul *ψυχή* are sensul de ‘viață, sine, personalitate’. Corespondentul ebraic al termenului este *nephes* ‘ființă vie, suflet, sine, viață, emoție, pasiune’. Traducerea acestui concept variază: *suflet* (BIBL. 1688, MS. 4389, MS. 45, VULG. BLAJ, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914, BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *viață* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921, RADU-GAL., CORN., ANANIA, BTLN), *anima* (VULG.), *life* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *vie* (BIBL. JER., NEG 1975, TOB 1988), *Leben* (LUTHER), *vita* (NRV 1994) ♦ Expresia *piele pentru piele* este proverbială. S-au propus mai multe variante de interpretare a sentinței cinice a lui Satan: a) lasă pielea lui Iov neruptă și el, la rîndul său, o va lăsa pe a ta, însă limbajul acesta este vulgar chiar și pentru diavol; b) expresia este asemănătoare cu „dinte pentru dinte”, însemnînd faptul că omul, pentru a-și păstra „pielea” intactă, este capabil să o sacrifice pe a altora, chiar pe a unora dintre cei apropiați; Satan nu poate înțelege spiritul de sacrificiu; c) omul sacrifică toate posesiunile sale în schimbul vieții și sănătății; d) o piele în locul alteia (un om sacrifică o piele, dar mai are una de rezervă). Proverbul provine, cu siguranță, dintr-o zonă în care pieile de animal constituiau un important articol de schimb. Să trecem în revistă și alte posibile tălmăciri: *pellem pro pelle* (VULG.), *pièle preste pièle* (BIBL. 1688, cf. MS. 45), *pièle pentru pièle* (MS. 4389), *pele pentru pele* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *piele pentru piele* (VULG. BLAJ, FILOTEI, BIBL. 1914, CORN., BTLN), *piiale pentru piiale* (MICU, ȘAGUNA), *cojoc pentru kojoc* (BIBL. 1936, RADU-GAL., ANANIA, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *skin for skin* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *Peau après peau* (BIBL. JER.), *Haut für Haut* (LUTHER), *peau pour peau* (NEG 1975, TOB 1988), *pelle per pelle* (NRV 1994).

2:5

Cf. 1:5. ♦ Ispitirea lui Iov o prefigurează pe cea a lui Hristos: „Diavolul a acuzat și a doua oară pe Iov. Însă, învins de eroiul virtuții, diavolul e dovedit mincinos, căci deși Iov a suferit cele mai grozave chinuri, a rămas neclintit și n-a păcătuit întru nimic cu buzele înaintea lui Dumnezeu. Două lupte a susținut Iov și a ieșit învingător, o a treia nu o mai începe, căci trebuia să fie păstrată lupta întreită pe seama Mîntuitorului, precum este scris în cele

trei Evanghelii [sinoptice, n.n.], Mîntuitorul întrupat ca om învingînd în trei lupte pe cel potrivnic” (Origen, *Despre rugăciune*, XXX, 2).

2:6

Singura limitare impusă diavolului este viața lui Iov. Se impune aici menționarea impresionantelor ilustrații ale lui William Blake la cartea lui Iov. Poetul englez s-a identificat cu Iov, existența sa fiind una marginalizată și plină de lipsuri. Pentru William Blake (influențat de gnosticism, desigur), Dumnezeu celor trei prieteni este un zeu limitat, inferior, un demiurg care îl batjocorește pe Iov. Faptul că Dumnezeu dă propria creație în mîna diavolului nu poate decît să fie un fapt deconcertant și inexplicabil din punct de vedere rațional pentru teolog. Acesta, fără îndoială, va face eforturi supraomenești să identifice artificii logice și argumente sofisticate sau se va refugia comod în vechea, dar eficientă butadă: aceasta este voia lui Dumnezeu, iar motivațiile întâmplării sînt nepătrunse, tainice și mai presus de înțelegerea obișnuită.

2:7

Răni rele – Termenul ebraic corespunzător, *shechin*, este aplicat în Vechiul Testament bolilor de piele în general. Afectiunea dermatologică de care suferă Iov nu este lepra (cum traduc RADU-GAL. și majoritatea edițiilor sinodale ortodoxe mai noi). Exegeții nu sînt unanimi în privința identificării acesteia: elefantiazis, eritem ori variolă. Lipsa unanimității este explicabilă prin descrierea poetică a simptomelor (cf. Iov 7:4-5, 17:1, 19:17-20 și 30:17-19). Termenul ebraic *shechin* înseamnă ‘furuncul, abces, erupție’. În arabă, acest termen are înțelesul de ‘fierbinte, umflat’, iar în aramaică pe cel de ‘a fi cald’; termenul mai este utilizat pentru plăgile egiptene (Ex. 9:9-11) și pentru boala regelui Iezechia (Isa. 38:21). SEPT. îl traduce prin *ἔλκος πονηρόν* ‘abces, rană, inflamație rea’. Alte versiuni traduc prin: *ulcere pessimo* (VULG.), *rană rea* (MS. 45 și BIBL. 1688), *bubă rea* (VULG. BLAJ, MICU, BIBL. 1914, CORN., ANANIA), *purtoi iuți* (MS. 4389), *ulcere mari* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874 BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *bubat negru* (BIBL. 1944), *tumoare* (BIBL. 1968), *lepră* (RADU-GAL. și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *sore boils* (KJV), *ulcere malin* (BIBL. JER. și NEG 1975) *loathsome sores* (Esv 2007), *lèpre maligne* (TOB 1988), *ulcera maligna* (NRV 1994). Cel mai probabil este ca Iov să fi suferit de mai multe afecțiuni în același timp. Totuși, autorul nu a fost preocupat de descrierea științifică a bolii, aceasta constituind un simplu element literar al cărții.

2:8

Rudele și concetățenii lui Iov au văzut în nenorocirile abătute asupra sa semnul pedepsei divine aplicate ca urmare a unor grave păcate și de aceea l-au surghiunit afară din oraș. Soția sa se va ralia opiniei generale, nemaiputînd îndura tribulațiile la care, fără îndoială, a luat și ea parte. Scurtul ei discurs este un îndemn către Iov de a face exact

ceea ce Satan îi sugerase lui Dumnezeu că va face Iov. Sf. Ioan Hrisostom va afirma că diavolul i-a lăsat în viață soția pentru că îi rezerva o ultimă și dureroasă încercare, mai cumplită decît cele precedente. Îndemnul la moarte este de fapt unul către sinucidere. Diavolul, precum ne va avertiza Mîntuitorul, „de la început, a fost ucigător de oameni și nu a stat într-un adevăr, pentru că nu este adevăr într-un el. Cînd grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii” (Ioan 8:44).

2:9

SEPT. prezintă aici o amplă digresiune conținînd discursul blasfemator al soției lui Iov. Stilul devine foarte vivace, specific narațiunilor folclorice. Astfel, soția îi propune lui Iov o moarte rapidă, deoarece se considera că aceia care hulesc pe Dumnezeu vor fi de îndată dați morții. Rostind o blasfemie împotriva Domnului, ar fi nimicim imediat de urgia divină, dînd satisfacție diavolului (Hesychius din Ierusalim, *Omilii la Iov*, IV, 2, 9-9e). Digresiunea nu apare în versiunile biblice care urmează Textul Masoretic. Aceste cuvinte i-au determinat pe unii dintre tîlcuitorii lui Iov să-i acorde femeii diverse calificative infamante: „ianua diaboli” (Tertulian), „diaboli adiutrix” (Augustin), „impiae carnis praeco” (Brentius), „organum Satanae, Proserpina et furia infernalis” (Calvin). Diavolul a încercat reiterarea ispitirii lui Adam în paradis prin femeie: „Cînd urătorul de oameni a văzut că Iov este din nou biruitor, a îndreptat ispita chiar asupra trupului lui, i-a lovit trupul cu răni de nespuse cu cuvîntul, l-a pogorît pe bărbat de pe scaunul strălucit pe care sta și l-a pus să stea pe gunoi. Iov însă a rămas nemișcat, cu toate că l-au lovit atîtea dureri, și păstra neșefuită vistieria credinței în ascunzișul sufletului său. Așadar, vrăjmașul nemaivînd ce să mai facă, a imitat vechea viclenie, a ademenit mintea femeii lui Iov, cu gînd păgîn și hulitor și, prin femeie, a încercat să turbure pe atlet. Nici una din nenorocirile de mai înainte nu l-a întristat pe Iov atît de mult cît l-au întristat cuvintele femeii” (Sf. Vasile cel Mare, *Omilii și cuvîntări*, XXI, 11). Pictorul Georges de La Tour (1593-1652) a realizat o sugestivă pictură, *Iov ridiculizat de soție*, în care soția acestuia, plină de indignare, ținînd o lumină pilpîndă în mînă, stă dominatoare în fața unui Iov gîrbov și bolnav, iar lumina palidă a lumînării abia lasă să se distingă trăsăturile chinuite ale feței. Iov suferind a constituit o temă preferată de mulți artiști ai penelului. Astfel, la fel de impresionantă, deși cu un aer seren este pictura *Iov muștrat de soția sa*, realizată de Albrecht Dürer, în care dojenile indignate ale consoartei sînt reprezentate sub forma unui lichid turnat cu sîrg de aceasta în capul lui Iov, în vreme ce doi dintre amici îl privesc pieziș. La fel de impresionante sînt și picturile ori gravurile lui Léon Bonat, Jean Bourdichon, Marc Chagall, Anthony Van Dick, Adolphe Dechenaud, Gaspar de Crazer și Jan Lievens. Semnificativă și cutremurătoare este reprezentarea unui Iov scheletic, șezînd pe un scaun într-o cameră pustie dintr-o mahala, în fața unei porți dărăpănate. Iov este omul

modern, strivit de o civilizație leviatică. În fața lui, azvîrlit pe jos, tronează amenințător un înscris misterios. Tot aici se cuvine menționată și frecvența impresionantă a acestei teme în miniaturile și picturile medievale occidentale. ♦ Suferințele abătute asupra lui Iov sînt gradate cu sadism diabolic: cele fizice sînt urmate de cele lăuntrice (Hesychius de Ierusalim, *Omilii la Iov*, 4, 2, 9).

2:10

Ai vorbit ca una dintre femeile lipsite de minte – Fragmentul redă gr. *Εἶπεν ὡσπερ μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν ἐλάλησας*. Ebraicul *nabal* nu este redat satisfăcător prin grecescul *ἄφρων* ‘nesăbuit, ignorant, neghiob’. *Nabal* are un sens mai dur: ‘cel care cugetă și acționează lipsit de pietate’. Termenul este aplicat contextelor în care întregul Israel își dovedește lipsa de sensibilitate și recunoștință față de binefacerile lui Iahve (cf. Deut. 32:6), precum și păgînilor (Ps. 73:38) ori ateilor (Ps. 13:1). Iov respinge și această ispită, dar încercările sale încă nu s-au terminat. Exegeții creștini au văzut în vorbele femeii tainica inspirație a diavolului (Sf. Ioan Hrisostom, *Omilii la Matei*, XIII, 4). Cu toate acestea, Iov nu a păcătuit deloc cu vorba și fapta și nici măcar cu gândul (Hesychius de Ierusalim, *Omilii la Iov*, IV, 2, 10 d-e). ♦ *Și în toate cele ce s-au întîmplat Iov nu a greșit deloc cu buzele sale în fața lui Dumnezeu* – Această remarcă a naratorului, corelată cu cea a lui Iahve din 42:7 („tu și cei doi prieteni ai tăi ați păcătuit, fiindcă nu ați grăit nimic adevărat înaintea mea, ca slujitorul meu, Iov”), nu face decît să adîncească misterul și caracterul straniu, contradictoriu al cărții, de vreme ce Iov îl înfruntă direct și fără reverență pe Iahve, în vreme ce prietenii săi îi sînt niște apologeți fanatici. Resemnarea lui Iov este rodul profunde sale experiențe religioase, nu o atitudine de circumstanță. Astfel, suferința și relele nu se abat asupra omului numai din pricina păcătoșeniei. Cum va spune Nietzsche, sîntem pedepsiți pentru... virtuțile noastre (*Dincolo de bine și de rău* 132).

2:11

Sosirea simultană a celor trei prieteni este un alt stereotip specific istorisirilor populare. ♦ Semnificația numelor prietenilor săi, ca și regiunile de unde erau originari, reprezintă un alt subiect de discuții printre exegeți. *Elifaz* (‘Dumnezeu este aur curat, Dumnezeu zdrobește’), ‘împăratul temanilor’, poate fi originar din Tema idumeană, ori din Tema situată în Hauran. Tema din Idumeea era vestită în vremurile biblice prin înțelepciune: „Iar asupra Edomului așa grăiește Domnul Savaot: Au doară nu mai este înțelepciune în Teman? Au doară lipsește sfatul la cei înțelepți?” (Ier. 49:7). *Baldad* (‘Bel a iubit; fiul certei; cel ce își apără locul său’), ‘tiranul safheilor’, este din Șuah. Aceste două nume nu apar nicăieri menționate în Biblie. S-au propus diverse coniecturi: șuhiții au fost identificați cu *Saccaei* lui Ptolemeu (*Geografia* 5, 15), așezați în Batanea și Trahonitisa. Dar aceștia nu sînt cunoscuți înainte de Ptolemeu. Este posibil ca Baldad să fi aparținut

populației asiriene Tsuki care a locuit în zona Eufratului de mijloc. *Sofar*, ‘împăratul mineilor’, mai exact Țofar ‘cel ce gîngurește; pasăre fremătătoare; cui ascuțit’ este din Naama, probabil o localitate din sud-vestul Iudeei (Ios. 15:41). Precum se va vedea, intenția lor de a-l consola pe Iov va eșua. Rolul acestui grup de prieteni este asemănător corului din tragediile grecești, ei, de fapt, pîrînd a nu fi altceva decît o altă formă de ispitire a lui Satan, dat fiind faptul că discursurile lor sporesc amărăciunea lui Iov. ♦ Cei trei prieteni reprezintă simbolic Vechiul Testament (arhieriei, preoții și profeții) care nu reușește să ofere adevărata consolare umanității (Sf. Efreem Sirul, *Comentariu la Iov*, 2, 11). ♦ Ilya Repin (1844-1930) ne-a lăsat un tablou interesant cu tema întîlnirii celor trei prieteni, înfățișați ca niște nobili principii, detașați, care îl privesc cu o condescendență sigură de sine pe sărmanul Iov, gol și murdar, privind tăcut în pămînt. Totul pe un fond clar-obscur, abia în depărtare întrezărindu-se soarele. Și alți pictori (Gioacchino Assereto, Noël Bellemare, Jean Burdichon, Gustave Doré, Jean Fouquet ș.a.) au utilizat această temă, realizînd tablouri care completează în mod fericit textul poetic.

2:12

Au izbucnit în plîns – Știm din tragedia *Perșii* a lui Eschyl că maniera bocetului oriental era foarte pitorească și impresionantă. Despre azvîrlirea de țărîină către cer, vezi Is. Nav. 7:6; 1 Reg. 4:12; Neem. 9:1. Gestul este întîlnit și în poemele homerice (cf. *Iliada* 18, 22-24) și exprimă indignarea, revolta împotriva unui transcendent lipsit de milă și de înțelegerea sau invocarea cerului ca martor.

2:13

Șapte zile și șapte nopți – Este vorba despre un alt clișeu temporal, caracteristic folclorului.

Capitolul al 3-lea

3:1

Păstrarea tăcerii și prioritatea de a lua cuvîntul acordată celui în doliu fac parte din eticheta orientală. ♦ De aici începe partea poetică propriu-zisă a acestei drame. Savații nu s-au putut pune de acord în privința structurii ritmice și strofice a cărții *Iov*. ♦ Blestemarea zilei de naștere denotă o durere insuportabilă. Profetul Ieremia îl va imita pe Iov, cînd, întemnițat pentru profețiile sale, rostește: „Blestemată fie ziua în care m-am născut, ziua în care m-a născut maică-mea să nu fie binecuvîntată. Blestemat fie omul care a adus tatălui meu veste și a zis: ți s-a născut fiu, și s-a bucurat mult de aceasta” (Ier. 20:14-15). ♦ Nașterea unui fiu, la orientali, constituie și astăzi un mare prilej de bucurie, față de nașterea unei fete, menită să ajungă în altă familie. ♦ Părinții Bisericii au încercat să reducă din „sminteala” acestei exclamații, considerînd că Iov blestemă nu ziua nașterii, ci evenimentele dureroase care au avut loc atunci (Didim cel Orb, *Comentariu la Iov* 3, 1), iar Hesychius

din Ierusalim afirmă că, simbolic, Iov face trimitere la ziua în care Eva a păcătuit, dînd naștere păcatului care a adus atîtea suferințe (*Omiliu la Iov*, 6, 3, 3). În aceeași tentativă de aplatizare a durității imprecăției, Origen consideră că Iov afirmă, de fapt, caracterul impur al nașterii: „Ți se pare că profetul ar fi putut folosi imprecății atît de grave și atît de grele dacă nu ar fi știut că există ceva în această naștere trupeză ce pare a fi demn de blesteme de acest fel și pentru care legiutorul acuză atîtea necurății [cf. Levitic 12], cărora le impune, în consecință, purificări echivalente?” (*Omiliu la Levitic*, VIII, 3).

3:3

Tragicii greci, ca și Ecclesiastul, vor afirma că omul cel mai fericit este acela care nu s-a născut și nu a cunoscut durerile și suferințele de sub soare.

3:5

Umbra morții (gr. *σκιά θανάτου*) constituie o expresie favorită a cărții lui Iov, apărînd de nouă ori. În alte cărți biblice, cu excepția Psalmilor, este rară. Ebraicul *tsalmaveth* este cea mai puternică expresie pentru desemnarea întunericului total în această limbă. Alte versiuni tălmăcesc astfel termenul: *umbra mortis* (VULG.), *umbră de moarte* (BIBL. 1688), *umbra morții* (MS. 4389, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1865-1867, MICU. VULG. BLAJ, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921, BIBL. 1914), *umbră de moarte* (MS. 45), *întunericul și umbra morții* (CORN., BTLN), *bezna și umbra morții* (RADU-GAL., BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *din bezna umbra morții* (ANANIA), *darkness and the shadow of death* (KJV), *ténèbre et ombre épaisse* (BIBL. JER.), *gloom and deep darkness* (ESV 2007), *darkness and black gloom* (NASB 1995), *l'obscurité et l'ombre de la mort* (NEG 1975), *la ténèbre et l'ombre de mort* (TOB 1988), *le tenebre e l'ombra di morte* (NRV 1994).

3:8

Cel care blestemă zilele, cf. gr. *αὐτὴν ὁ καταρώμενος τὴν ἡμέραν*, este magicianul care susține că poate transforma, prin incantațiile sale, o zi fastă într-una nefastă, în special prin producerea eclipselor. ♦ *Și cel care urmează să ia în stăpînire chitul cel mare* – Cu privire la acest monstru mitic, *chitosul cel mare* (BIBL. 1688, MS. 45), *chitul cel mare* (MICU), *Leviatanul* (ANANIA), vezi *infra*, 41:8. S-au propus mai multe explicații acestei acțiuni: fie, gestul omului disperat care întărită un crocodil pentru a fi atacat și ucis de acesta, fie stîrnirea, prin magie, a furiei diavolului, reprezentat metaforic în mitologia orientală printr-un dragon gigantic. Alți comentatori au văzut aici exprimarea dorinței lui Iov ca monstrul cosmic Leviathan, personificare a forțelor întunericului și haosului primordial care se opun luminii, să înghită și să nimicească soarele zilei sale de naștere, lăsînd-o în întuneric.

3:10-12

Aceste versete constituie o ministructură sub formă de climax în care este blestemată întreaga dezvoltare a omului,

de la stadiul de embrion, la clipa fericită cînd părintele își primește pe genunchi fiul nou-născut. Accentele de disperare ne amintesc de Ecclesiast: „Și am fericit pe cei ce au murit în vremi străvechi mai mult decît pe cei vii care sînt acum în viață. Iar mai fericit și decît unii și decît alții este cel ce n-a venit pe lume, cel care n-a văzut faptele cele rele care se săvîrșesc sub soare” (Ecl. 4:2-3). De altfel, în întreaga lume antică era un loc comun ideea că ar fi fost mai bine pentru om dacă nu s-ar fi născut. Herodot (*Istoriu* 5, 4) ne vorbește despre un trib trac în care fiecare nou născut era primit cu lacrimi și bocete, iar defunctul era condus pe ultimul drum cu mare bucurie. Sofocle însuși afirma, în *Oedip rege*, că binele cel mai mare este să nu te fi născut, iar, odată născut, să te întorci cît mai repede acolo de unde ai venit. ♦ Sf. Ioan Hrisostom vede aici o profeție referitoare la Iuda Iscarioteanul și la cuvintele similare rostite de Hristos despre ucenicul trădător (Mat. 26:24).

3:14

Cei care se semețeau cu armele lor – Textul ebraic sună aproximativ astfel: *cei care și-au zidit lor locuri pustii*. Aceste „locuri pustii” au fost traduse în mai multe feluri: „ruine reclădite” (NASB), „mausolee” (NRV, TOB), „morminte falnice” (CORN. – aluzie la piramida și alte monumente funerare colosale), „locuri singuratece” (KJV).

3:15

Cei care și-au umplut casele lor cu argint – Probabil se face referire la obiceiul suveranilor orientali de a se îngropa împreună cu vaste tezaururi. De pildă, mormîntul lui Cyrus cel Mare conținea, precum ne spune Arrianus, un pat de aur, o masă de aur împreună cu un set de vase de aur și veșminte extrem de somptuoase și prețioase. Egiptenii își numeau mormintele „sălașuri veșnice” (Diodor de Sicilia, *Biblioteca istorică* 1, 51).

3:17

Cei necredincioși și-au mistuit urgia mîniei – Acest fragment reprezintă traducerea fidelă și logică în context a gr. *ἐκεῖ ἀσεβεῖς ἐξέκαυσαν θυμὸν ὀργῆς*, redat în BIBL. 1688 prin *cei fără credință au așfîțat...* BIBL. 1914 traduce, totuși, corect: *acolo necredincioșii au ars urgia mîniei*, cf. *iuțima mîniei* (MICU); ANANIA denaturează, însă, sensul original, adaptîndu-l și făcînd o fină referire la infern, unde păcătoșii vor arde în văpaia propriilor răutăți: *acolo păcătoșii-n iuțimea lor au ars*. Se impune, totuși, aprecierea pentru fericita sintagmă găsită de traducătorii de la 1688: *mînia urgiei*. Răul nu poate aduce cu adevărat liniște minții și inimii: „Cei fără de lege sînt ca marea cea înviforată, care nu se poate astîmpăra și valurile ei scormonesc tină și nămol” (Isa. 57:20). Iov nu-și pierde credința în Dumnezeu, ci aceasta este întunecată de norii groși ai melancoliei și ai îndoielii. ♦ Limbajul și stilul lui Iov din acest capitol (sublim, sincer, dar de o tensiune extremă) a avut ecouri în literatura universală, de la profeții Ier. 20:14-16, Plîng. 3:1-20 și Iez. 30:14-18, 32:7-9, pînă la Shakespeare.

3:18

Textul Masoretic ne oferă următoarea versiune: *captivii sînt în pace și nu mai aud glasul...* Adevărata odihnă a sufletului o aduce dragostea și izbăvirea de păcate (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 4, 67).

3:20

Iov pune sub semnul întrebării sensul existenței celor năpăstuiți. Cel Atotputernic dăruiește viața ca pe un dar, sau ca pe o necesitate inevitabilă? Care este locul voinței libere a omului în această ecuație cosmică?

3:23

Drama lui Iov se întemeiază pe aparenta contradicție dintre rațiune și credință.

Capitolul al 4-lea**4:1**

Prietenii lui Iov sînt exponenții teodiceii tradiționaliste a Psalmului 36, care se va dovedi incapabilă în fața unui caz excepțional cum era cel de față: „Nu rîvni la cei ce viclenesc, nici nu urma pe cei ce fac fărădelegea. Căci ca iarba curînd se vor usca și ca verdeța ierbii degrab se vor trece. Nădăjduiește în Domnul și fă bunătate și locuiește pămîntul și hrănește-te cu bogăția lui. Desfătează-te în Domnul și îți va împlini ție cererile inimii tale”. Și exegeții creștini manifestă o atitudine critică față de consolatorii lui Iov, care îi impută acestuia o vinovăție imaginară, însă recunosc în vorbele lor numeroase adevăruri morale folositoare.

4:5

Elifaz consideră că Iov suferă pe drept din cauza păcatelor sale.

4:6

Se impune precizat faptul că adverbul gr. *πότερον* are aici valoarea particulei interrogative ebraice *ha*. ♦ SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. au în loc de gr. *ἀκακία* ‘nevinovăție, nerăutate’, din (SEPT. RAHLFS), lecțiunea *κακία* ‘răutate’ ♦ Prietenii lui Iov, dată fiind îngustimea lor de înțelegere a proniei divine și înclinația către calomnie, reprezintă tipuri ale ereticilor care atacă Biserica (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 5, 34).

4:11

Furnicoleul – Termenului grecesc *μυρμηκολέων* desemnează o insectă a cărei larvă se hrănește cu furnici, atacîndu-le și devorîndu-le ca un leu. Nu este vorba aici despre ursul furnicar, cum au crezut unii comentatori. Termenul ebraic corespunzător este *layish* ‘leu bătrîn’. În funcție de cele două versiuni, greacă și ebraică, există și două interpretări în cheie ascetică a versetului: „Vrînd marele Iov să arate cursele pe care le întinde patima, i-a

născocit un nume compus de la leul cel foarte semeț și de la furnica cea foarte mărunță. De fapt atacurile patimilor încep de la închipuirile cele mai mărunte, furișîndu-se pe nevăgăte de seamă ca o furnică, dar la sfîrșit se umflă așa de tare, că alcătuesc pentru cel pe care l-au prins în cursă o primejdie nu mai mică decît năpustirea leului. De aceea luptătorul trebuie să lupte cu patimile încă de atunci de cînd vin ca o furnică, punînd în față puținătatea ca momeală. Căci de vor ajunge la puterea leului, va fi greu să le biruiască și tare îl vor strîmtora. Trebuie să nu le dea nicidecum de mîncare. Iar mîncarea acestora, precum s-a spus adeseori, sînt formele sensibile venite prin simțuri. Căci acestea hrănesc patimile, înarmînd la rînd pe fiecare idol împotriva sufletului” (Sf. Nil Ascetul, *Cuvînt ascetic*, 49). Urmînd traducerea potrivit Textului Masoretic, Teolipt al Filadelfiei înțelege *leul bătrîn* ca o întruchipare a diavolului: „Dacă porți în tine însuți aducerea-aminte de Domnul fixată în tine și hrănești iubirea față de El, vei putea respinge de la tine răscoalele cugetului trupesc sau diabolic, care sînt aroganța, mîndria, cugetarea la cele înalte, părerea de sine, înfumurarea, slava deșartă, înclinația de a plăcea oamenilor și fățarnicia, căci acestea sînt găselnițele și odraslele celui rău, cu care, înarmîndu-se ca și cu niște care de luptă, se războiește împotriva noastră. Deci atunci cînd le ții și le îplinești pe acestea, tu mori, iar pe vrăjmașul îl faci viu, căci hrana lui sînt patimile lucrute și îndrăgite de noi. Dar cînd, iarăși, făcut puternic de Domnul, săvîrșești poruncile și ascunzi lucrările lor prin faptul că te socotești pe tine însuți drept nimic, tu ești viu, iar diavolul moare, căci zice [Scriptura]: *Leul bătrîn a pierit pentru că n-a mai avut ce mîncă*” (*Cuvinte dubovnicești*, XIV, 21-22). Menționăm alte echivalări ale numelui acestui animal: *furnicoleul* (BIBL. 1688, MS. 4389, MS. 45, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA și ANANIA), *leul bătrîn* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874 BIBL. 1911, BIBL. 1921, CORN., BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *tigrișul* (VULG. BLA), cf. *tigris* (VULG.), *leul* (BIBL. 1914, RADU-GAL.), *old lion* (KJV), *Der Löwe* (LUTHER), *le lion* (BIBL. JER. și NEG 1975), *the strong lion* (ESV 2007), *le guépard* (TOB 1988), *il forte leone* (NRV 1994). ♦ Versetele 10-11 din textul ebraic menționează patru nume de feline foarte dificil de identificat.

4:14

În imaginarul poetic ebraic, *oasele* sînt o metaforă a trupului, cf. „o soție rea – putreziciunea oaselor’ (Prov. 12:4) și „în prosperitate oasele încolțesc” (Isa. 66:14).

4:15-16

Dub reprezintă traducerea gr. *πνεῦμα*, cf. ebr. *ruach*. Sensul termenului este cel de ‘răsuflare stranie’ percepută ca semn al unei prezențe divine, a cărei contur nu poate fi sesizat în mod distinct, iar nu acela de ‘spirit, duh, apariție, nălucă’, *ruach* nefiind atestat în Vechiul Testament cu acest sens. Elifaz descrie aici o cutremurătoare întîlnire cu divinitatea, cu *mysterium tremendum*. Percepția noastră asupra divinului este deformată, imperfectă și limitată (Isho’dad

din Merv, *Comentariu la Iov* 4, 16). Sf. Ioan Scărarul distinge aici o referință clară la vedeniile și nălucirile inspirate de diavol (*Scara dumnezeiescului urcuș*, XX, 7). ♦ „Adierea (de vînt lin)” constituie și o modalitate curentă de revelare a lui Iahve (de pildă, profetului Ilie, cf. 3 Reg. 19:12).

4:18

Aici s-ar face aluzie la căderea îngerilor potrivit lui Hesychius din Ierusalim (*Omiliu la Iov*, 7, 4, 18). ♦ *Îngerilor săi le află strîmbătate* – Cf. gr. *κατὰ δὲ ἀγγέλων αὐτοῦ σκολιὸν τι ἐπενόησεν*, literal: „și observă greșeală și la îngerii săi”. *Strîmbătate* traduce grecescul *σκολιός* ‘încovoiat, îndoit, încolăcit, nedrept, pervers, viclean’ (cf. ebr. *Toboloab* ‘eroare’). Exegeții încă discută dacă se face aluzie la condiția morală a îngerilor în general sau la demoni. Versiunile biblice echivalează în diverse moduri termenul grecesc *σκολιός*: *asupra îngerilor lui strîmbu ceva au gândit* (BIBL. 1688), *asupra îngerilor lui strîmb ceva au grăit* (MS. 45), *au fost cumplit îngerilor săi* (MS. 4389), *angelilor sei le atribuie eroare* (BIBL. 1865-1867) – de remarcat neologizarea stridentă, o caracteristică definitorie a acestui volum; *răotate* (VULG. BLAJ), cf. *pravitas* (VULG.), *ceva strîmb* (MICU), *greșeli* (BIBL. 1874 BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *strîmbătate* (BIBL. 1914), *vină* (BIBL. 1936), *greșeală* (RADU-GAL.), *greșeli* (CORN.), *vină* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *ceva strîmb* (ANANIA), *folly* (KJV), *égarement* (BIBL. JER.), *Torheit* (LUTHER), *error* (ESV 2007), *folie* (NEG 1975 și TOB 1988) *difetti* (NRV 1994). Remarcăm faptul că edițiile ortodoxe și romano-catolice preferă o viziune moral-juridică (vină, defect) în vreme ce versiunile protestante, mai fidele textului ebraic, insistă asupra unei carențe gnoseologice (eroare, greșeală, absurditate, prostie).

4:19

Fragilitatea și efemeritatea omului sînt proverbiale, asemenea unei molii care trăiește numai o zi (Isa. 38:12). Astfel de pagini, în care este portretizat un Iahve crud și lipsit de milă pentru precaritatea condiției creaturale, se poate să-i fi inspirat pe gnostici să susțină diteismul. De pildă, Marcion, în *Cetatea eternă*, sub influența gnosticismului lui Cerdon, își dezvoltă propriul sistem gnostic, pe baza unor texte din *Epistola către Galateni*, despre Dumnezeu celor două Testamente și despre canonul Scripturii, încît va susține că există doi dumnezei, separînd ireversibil creștinismul de iudaism: unul inferior, imperfect, neîndurător, pătimăș, al Vechiului Testament, care a creat lumea, a dat Legea și a inspirat profeții, un Dumnezeu care se mînie și se răzbună (vezi „legea talionului”), dar nu este atotputernic și atotștiutor, și alt Dumnezeu, iubitor, milos și iertător, al Noului Testament, Tatăl lui Iisus Hristos.

4:21

Textul ebraic seamănă moartea omului cu prăbușirea unui cort sub suflarea vîntului.

Capitolul al 5-lea

5:1

Elifaz lansează o nouă provocare, afirmînd că omul își făurește propriul destin, așadar și propria nenorocire. ♦ Ideea îngerilor intercesori pentru oameni pe lângă Iahve își făcuse deja apariția în iudaism (vezi Zah. 1:12; Tob. 12-15, *Cartea lui Enoh*)

5:4

Fiii săi... vor fi luați în rîs – Verbul gr. *κολαφρίζω*, tradus prin „a lua în rîs”, desemnează un dans batjocoritor în jurul celui ce este ridiculizat. ♦ Poarta orașului era în Orientul antic locul de întrunire publică și de desfășurare a proceselor.

5:4-5

În acest verset este prefigurată infidelitatea și necredința iudeilor față de Hristos (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia în Iob*, 6, 4). Verbele din discursurile prietenilor lui Iov sînt în mare parte la optativ, cu toate că în textul ebraic aveau valoare enunțiativă. Astfel, desprindem, indirect, o intenție și o dorință sadică de răzbunare și de pedepsire a păcătoșilor, dorință venită din partea unor drepti autosuficienți și consternați că Justiția divină nu-și face datoria.

5:7

Ființa umană se desăvîrșește numai prin suferință și încercări (Isho'dad din Merv, *Comentariu la Iov* 6, 5, 6-7). Elifaz vrea să sublinieze faptul că suferințele și necazurile sînt inerente naturii umane corupte. Există încă disensiuni între exegeți în legătură cu corecta tălmăcire a originalului ebraic: *omul se naște pentru suferință* sau *omul naște suferință*. ♦ *Puii vulturului* – În Textul Masoretic nu se vorbește despre vulturi, ci despre *ben reșef* ‘fi flăcării, scînteile’. Anticii credeau că acvilele pot înfrunta fulgerele.

5:8

Există o ușoară diferență aici între versiuni: *δεηθήσομαι κυρίου κύριον δὲ τὸν πάντων δεσπότην* „mă voi ruga Domnului, pe Domnul tuturor” (SEPT. RAHLFS), cf. *δεηθήσομαι κυρίου θεοῦ τὸν πάντων δεσπότην*, tradus de noi prin „mă voi ruga Domnului Dumnezeu... pe Stăpînul tuturor” (SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN).

5:9-10

Perspectiva lui Elifaz asupra ordinii morale a lumii este lăudată de exegeții patristici, însă își dovedește limitele în evaluarea situației lui Iov (Didim cel Orb, *Comentariu la Iov*, 5, 9-10).

5:13

Răstoarnă sfatul celor mult întortocheați în vicisuguri – Termenul ebraic *patbal* (gr. *πολυπλόκων*) are sensul de ‘întortocheat, răsucit, sinuos, șerpuit, cotit’ și este aplicat

în Vechiul Testament persoanelor viclene (Prov. 9:8; Ps. 17:27). Întreg versetul a fost preluat de Sf. Ap. Pavel în 1 Cor. 3:19; alte opțiuni de traducere: *sfatul celor mult încâlciți au mutat* (BIBL. 1688, cf. MS. 45), *sfaturile cele împletite le-au făcut de mirare* (MS. 4389), o alterare poetică a sensului inițial; *planul celor perverși să fie prăpădit* (BIBL. 1865-1867), ca întotdeauna neologizată; *și sfatul celor necurați răsipește* (VULG. BLA), cf. *consilium pravorum dissipat* (VULG.); *și mută sfatul celor mult încâlciți* (MICU), dependentă direct de BIBL. 1688; *și sfatul celor stricați răstoarnă* (BIBL. 1874 BIBL. 1911, BIBL. 1914 și BIBL.192), *și sfatul celor înșelători iese prost* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *încât sfatul viclenilor să răstoarne* (RADU-GAL.), *și planurile oamenilor înșelători sunt răsturnate* (CORN.), *asa ca sfatul celor dibaci să se răstoarne* (ANANIA), *and the counsel of the froward is carried headlong* (KJV), *end stupides les conseillers retors* (BIBL. JER.), *und stürzet der Verkehrten Rat* (LUTHER), *and the schemes of the wily are brought to a quick end* (ESV 2007), *les desseins des hommes artificieux sont renversés* (NEG 1975), *devance les desseins des fourbes* (TOB 1988), *sicché il consiglio degli scaltri va in rovina* (NRV 1994) ♦ Remarcăm utilizarea aoristului gnomic ce conferă vorbelor celor trei valoare de sentință, caracter universal și o autoritate *ex cathedra*.

5:17

Idee biblică fundamentală, preluată și de creștinism (cf. Prov. 3:11; Evr. 12:5). ♦ De remarcat că în textul masoretic se utilizează termenul *Shaddai* pentru a desemna atributul omnipotenței, apelativ uzual pentru Dumnezeu în vremea patriarhilor din *Geneză*. Acest nume apare de treizeci și unu de ori în cartea lui Iov. SEPT. îl traduce prin *παντοκράτορας*, iar BIBL. 1688 prin *Atotțiitorul*. MS. 45 prezintă o variantă interesantă, *celui Întrutotțiitor*.

5:18

Elifaz susține că scopul suferințelor lui Iov este o mai îmbelșugată binecuvântare a sa. Părinții au dezbătut valoarea terapeutică a suferinței: „În acest pasaj, Dumnezeu [prin Elifaz – n.n.] vorbește ca un medic care face tăieturi adânci și dureroase în corpul bolnavului ca să înlătore ceea ce este nesănătos și împiedică însănătoșirea grabnică, prelungind doar suferința, însă nu face acest lucru ca să chinuiască pe om și să-l ciopârțească, ci prin acest tratament restabilește sănătatea trupească în starea pe care o dorește” (Origen, *Contra lui Celsus*, II, 24).

5:19

Expresie idiomatice biblice ce exprimă un număr indefinit. Augustin consideră că aici se face o tainică profecție la viitoarea sărbătoare a Sabatului (*Annotaciones in Iob*, 5).

5:21

Este remarcabilă ironia inconștientă a acestei afirmații: Iov, asemenea dreptului ideal zugrăvit de Elifaz, nu va fi atins de „biciul calomniei” nedrepte venite de la prietenii săi (Olimpiodor, *Comentariu la Iov*, 21). ♦ *Și nici de omul care*

nu grăiește nimic bun – Fragmentul, cf. gr. *ὕπο λαλοῦντος μηδὲν ἀγαθόν*, lipsește din SEPT. RAHLFS, fiind prezent doar în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. Edițiile care urmează Septuaginta îl omit, la rîndul lor.

5:22

În vechiul Orient, fiarele sălbatice erau mult mai numeroase. Fiarele sălbatice de aici reprezintă simboluri ale patimilor lăuntrice (Sf. Ioan Casian, *Despre cele opt gânduri ale răutății*, VI).

5:23

SEPT. FRANKF. și VEN. prezintă aici o adăugire a lui Origen, *legămîntul tău va fi cu pietrele cîmpului*, adaos prezent în Bibl. 1688 (*Căce cu pietrele cîmpului e făgăduința ta*), dar eliminat din BIBL. 1914 și absent din SEPT. RAHLFS, unde se repetă mențiunea viețuirii în pace cu *fiarele sălbatice*. Unii exegeți ebraiști consideră că *eben* („pietrele”) ar trebui tradus prin „elfi, spirite, duhuri”, fapt puțin probabil, dat fiind contextul monoteist (inerent sau construit) al narațiunii. ♦ Aceste versete sintetizează binecuvîntarea israelită clasică.

5:26

La începutul veacului al II-lea, Sf. Ignatie Teoforul, îndreptîndu-se către Roma pentru martiriul său în arena Colosseumului, unde urma să fie sfîșiat de lei, exclama în epistola adresată creștinilor romani: „Sînt grîu al lui Dumnezeu și sînt măcinat de dinții fiarelor, ca să fiu găsit pîine curată a lui Hristos!” (*Epistola către Romani* IV, 1).

5:27

De notat prezența, delicată și subtilă, în acest discurs moral, a preceptului atît de îndrăgit al antichității, „cunoaște-te pe tine însuși”, cf. gr. *γνώθι σεαυτῶ*. ♦ În SEPT. RAHLFS. lipsește particula condițională *εἰ* înaintea lui *γνώθι σεαυτῶ*.

Capitolul al 6-lea

6:1

Frumoasei teorii abstracte a celor trei amici, Iov îi opune paradoxalul său caz. Discursul său este marcat de apelul dramatic către Dumnezeu și de invectivele adresate interlocutorilor. ♦ Traducătorii de la 1688 au echivalat *ἴστων*, participiul prezent activ nominativ al verbului *ἴσθημι*, prin *de ar ști*. La fel au procedat și alte versiuni care au urmat mai mult sau mai puțin textul grecesc: *că de are ști ne³⁵ stînd să stea urgia mea* (MS. 45), *că de ar ști cinevași ar pune mînie pre mine* (MS. 4389), *Și durerile meale să le rădăce cu jugul împreună* (MICU), *O, de s-aru fi cumpenitu superarea mea* (BIBL. 1874), *Oh! de ar fi cu puțință să mi se cântărească durerea și să mi se pună toate nenorocirile în cumpănă* (CORN.), *O, dacă mîlnirea mea ar putea să fie cîntărită* (RADU-GAL.), *O, dacă mi*

³⁵ Textul pare greșit transcris de copist.

s-ar cântări cu grijă durerea și mi s-ar pune în balanță toată nenorocirea mea! (BTLN). În realitate, verbul gr. ἵστημι are înțelesul de ‘a așeza, a pune, a-și propune, a intenționa, a opri, a sta, a rezista, a fi exista’. Textul Masoretic ar putea fi redat aproximativ astfel: *O, dacă durerea mea ar fi cântărită și așezată în balanță împreună cu nenorocirea mea!* ♦ BIBL. 1688 a tradus expresia grecească ἄραι ἐν ζυγῶ ὁμοθυμαδὸν prin *să le rădice cu jugul deodată, când, de fapt, textul făcea referire la așezarea celor două stări în balanță. Nu avem știință, din lucrările consultate, ca jug să fi avut în vechime sensul de ‘cîntar, balanță’. Frumoasa metaforă poate fi înțeleasă și ca o punere în balanță a nenorocirilor care copleșesc, pe de o parte, iar pe de alta, a preaplinului de durere lăuntrică.*

6:2

Drama lui Iov este amplificată în momentul în care devine conștient că nu găsește simpatie, compasiune și înțelegere.

6:3

Vorbe zadarnice – Adjectivul grecesc φαῦλος nu înseamnă atât ‘rău’, cât ‘ușor, ușuratic, ordinar, trivial, josnic, lipsit de valoare, van’ (în Textul Masoretic întâlnim verbul *luaa* cu sensul de ‘a vorbi în chip nesăbuit, a delira’). Tensiunea dramatică a textului și durerea lui Iov sînt potențate de faptul că acesta devine conștient de zădărnicia cuvintelor sale. În edițiile românești, adjectivului este echivalat astfel: *rêle* (BIBL. 1688), *rele* (BIBL. 1914), *fără noimă* (RADU-GAL.), *bîlbăite* (edițiile sinodale ortodoxe mai noi). ♦ Origen consideră că „vorbele ereticilor sînt mai grele decît nisipul mării” (*Omilia la Geneză 9, 2*).

6:4

În Textul Masoretic citim: *și dubul meu le soarbe otrava*. Sînt descrise simptomele provocate de otrava aplicată săgeților, procedură utilizată adeseori și de vechii arcași ai marilor civilizații orientale, nu doar de triburile sălbatice ale Africii. Săgeata este o metaforă biblică pentru nenorociri în general (cf. Deut. 32:23; Ps. 7:13). Dacă este dureros pentru un om în suferință să piardă simpatia prietenilor, cu mult mai îngrozitor este pentru un om cucernic ca Iov să piardă favoarea lui Dumnezeu și să-i experimenteze mînia aparent fără sens care s-a dezlănțuit asupra sa. ♦ Aici Iov îl consideră pentru prima oară pe Dumnezeu drept cauza necazurilor și nenorocirilor sale. ♦ Demonii interiori apar personificați sub forma monștrilor mitologici.

6:5

Comparația durerii lui Iov cu foamea asinului sălbatic are menirea de a sublinia sinceritatea, naturațea și spontaneitatea oarecum instinctuală a suferinței sale.

6:6

În Textul Masoretic avem următoarea variantă: *poate fi mîncat ceva lipsit de gust fără sare, sau are vreun gust albușul oului?* Targumele ulterioare au interpretat ca „albușul oului” ebraicul *berir hallamuth*, sucup lipsit de gust al unei plante

numite *limba bouului* (*Anchusa officinalis*). Se poate remarca faptul că, în comparație cu Textul Masoretic, unde viziunea este mai frustră iar limbajul mai concret și mai plastic, Septuaginta nuanțează și cizelează „asprimea” textului ebraic, oferindu-ne o perspectivă mai generală, mai abstractă și mai spiritualizată. Astfel, albușul oului lipsit de sare devine, în versiunea celor șaptezeci, *ρῆμα κενός*, „cuvîntul sterp și zadarnic”, lipsit de „sarea” înțelepciunii; alte posibilități de traducere: *sau de iaste gustare întru cuvinte deșarte* (BIBL. 1688), *iaste gustare întru cuvinte deșarte* (MS. 45), *sau este gust în cuvinte deșarte* (MICU și BIBL. 1914), *și unde-i oare gustul cuvintelor deșarte* (ANANIA). Unii comentatori consideră că Iov face aluzie la „nesăratul” discurs al prietenilor săi. Și MS. 4389, care urmează Ostrog traduce *au iaste vreo gustare de cuvintele cele dășarte*. ♦ Sf. Chiril al Alexandriei (*Închinarea în dub și în adevăr*, XII) vede în acest verset o trimitere simbolică la Hristos, „pîinea vieții” (Ioan. 6:51) și la apostoli, „sarea lumii” (Mat. 5:13). Sf. Vasile cel Mare, în *Regulile mici* (Întrebarea 266), invocă acest pasaj pentru a-și argumenta îndemnul de a dovedi discernămînt în vorbire: „iar în cuvintele Apostolului, amintindu-și cineva de cel ce a zis: *Dacă poate cineva mîncă pîine fără sare? Dacă este vreun gust și în vorbe deșarte va fi învățat să-și rînduiască vorbele spre zidirea credinței, ca să dea har celor ce ascultă, folosindu-se de vremea potrivită și de buna rînduială pentru a face pe cei ce ascultă încă și mai ascultători*”.

6:7

Textul Masoretic: *sufletul meu refuză să le atingă, ele sînt ca un lucru dezgustător pentru mine*. *Codex Vaticanus* și *Sinaiticus* au în loc de „sufletul meu” lecțiunea „mînia mea”. SEPT. prezintă, în a doua parte a versetului, o versiune obscură: *τὰ σῖτά μου ὡσπερ ὄσμην λέοντος*; alte versiuni ne prezintă următoarele opțiuni de tălmăcire: *că putoare văz mîncările mîle, ca mirosirea leului* (BIBL. 1688, cf. MS. 45), *că văz împuciciunea și bucatele mîle cu miros ca de leu* (MS. 4389), *că văz că bucatele mele au miros ca mirosul leului* (BIBL. 1914), *ceea ce sufletul meu refuză să atingă, aceea îmi este ca hrană dezgustătoare* (BTLN), *sufletul meu nu a voit să se atingă de ele, inima mea s-a scîrbit de pîinea mea* (RADU-GAL.). Versiunile sinodale mai noi, care urmează foarte fidel, în cazul cărții lui Iov, versiunea RADU-GAL., traduc: *sufletul meu n-a voit să se atingă de ele, inima mea s-a dezgustat de pîinea mea*. Termenul ebraic *devai* trimite nu atât către ceva dezgustător, scîrbos, detestabil, cât către ‘necurăție, starea de impuritate rituală’ (cf. Isa. 30:22). ♦ În antropologia ebraică, sufletul este sediul dorințelor.

6:8

Se remarcă o gradație în creșterea dorinței lui Iov de a se pierde în moarte. Dacă inițial (3:3-10) dorea să nu se fi născut sau să fi murit în pîntecele maicii sale (3:11-19), acum dorește moartea ca pe o eliberatoare de suferință. Însă nu se cristalizează cîtuși de puțin ideea sinuciderii, ca în cultura greacă ori romană. Sentimentul religios al lui Iov

este foarte puternic și astfel sinuciderea ar constitui o lașitate, cum va afirma Aristotel în *Etica nicomahică*, sau, potrivit părerii lui Platon, o răzvrățire împotriva lui Dumnezeu. Iov cheamă moartea și ca urmare a suferințelor insuportabile ale bolii (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 6, 10). Didim cel Orb, mai subtil, consideră că Iov năzuiește să primească de la Dumnezeu satisfacție împotriva prietenilor săi și ca suferința lui să nu se dovedească lipsită de sens (*Comentariu la Iov*, 6, 8-9). Astfel, apelul la moarte este o stratagemă pentru a sensibiliza pe Dumnezeu și pe amici.

6:9

Partea a doua a acestui verset se prezintă astfel în Textul Masoretic: *să-și întindă mâna și să mă rupă*. Trimiterea este la țesătorul care, terminându-și lucrul, rupe firul aței.

6:10

Textul Masoretic: *dar mai este o consolare și mă bucur întru durerea necruțătoare, fiindcă nu am tăgăduit cuvintele Celui Sfânt*. ♦ *Nu mă voi da în lături de la aceasta*, cf. gr. *ἐπ' αὐτῆς οὐ μὴ φείσωμαι*. Cu alte cuvinte, Iov este conștient cine „a început să-l rănească” (vezi 6:9), dar își asumă suferința știindu-se sincer și dezinteresat în adorația sa. ♦ Cu toată revolta sa sinceră, Iov nu își pierde respectul și pietatea pentru Dumnezeu.

6:12

Cicero (*De natura deorum* 3, 9) va formula și el plastic fragilitatea omului: *Non enim est e saxo sculptus, aut e robore dolatus homo* (Omul nu este sculptat în piatră, nici cioplit din lemn de stejar). De fapt, Iov dovedește o trăinicie ieșită din comun. Puterea de rezistență uimitoare a celui drept izvorăște din biruința lui asupra pasiunilor și păcatelor omenești (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 7, 24).

6:13

Cel care îl cunoaște pe Dumnezeu printr-o experiență mistică directă, simte momentul „părăsirii” de către cel pe care îl iubește mai dureros decât orice chin posibil.

6:14

Cercetarea Domnului – În grecește, *ἐπισκοπή* ‘vizită, inspecție, supraveghere’; Textul Masoretic vorbește despre *frica Domnului*. În traducerea românești, această sintagmă este redată astfel: *socotința Domnului* (BIBL. 1688 și MS. 45), *cercetarea Domnului* (MS. 4389, MICU, BIBL. 1914), *a Domnului veghere*, în ANANIA, care vede aici o prefigurare a părsării lui Iisus Hristos pe cruce (cf. Mat. 27:46) ♦ Textul Masoretic poate fi tălmăcit și în sensul că un om nu trebuie să înceteze a-și iubi prietenul dacă acesta a abandonat religia. Ideea este pur și simplu revoluționară și extraordinară pentru Vechiul Testament.

6:15

Textul Masoretic este semnificativ diferit de Septuaginta: *frații mei s-au purtat ca un torent înșelător, ca albia*

unui torent care se risipește. Termenul grecesc *χείμαρρος*, tradus de noi prin *puhoi*, înseamnă atât ‘torent montan, creat de topirea zăpezilor primăvara’, cât și ‘albie secată a unui riu’. BIBL. 1688 și MS. 45 îl transpun prin ‘ca de un *pârâu lipsindu-mă*’, MICU prin *pârâu sec*, iar BIBL. 1914 prin *pârâu sec*. Însă BIBL. 1874 optează pentru varianta: *cursul pârâielor ce trecu*, CORN. pentru *albia pârâielor care trec*, RADU-GAL. pentru *puhoi de apă*, BIBL. 1944 pentru *albia puhoaielor celor repezi*, iar versiunile sinodale ortodoxe mai noi pentru *puhoi*. ♦ Iov este dezamăgit de atitudinea prietenilor săi care nu i-au dăruit compasiune și consolare, ci l-au copleșit cu reproșuri și au desfășurat impresionante tirade oratorice pentru a-l convinge că nelegiuirile sale ascunse constituie cauza calamităților care s-au abătut asupra sa. De aceea îi aseamnă cu niște puhoai primăvăratice înșelătoare, formate prin topirea zăpezii care, cu toate că la început par a fi niște izvoare sau pârâieș adevărate, în curînd seacă. Ca și acești torenți, discursurile prietenilor lui Iov sînt gălăgioase și învolburate, dar lipsite de consistență și viabilitate. Mai jos (6:18), Iov însuși se va compara cu un asemenea torent sec. Didim cel Orb observă că Iov nu are prieteni adevărați și interpretează în mod figurat acest pasaj, ‘cei apropiați’ fiind îngerii, care, la porunca divină, l-au părăsit pe Iov, spre a proba măreția virtuții sale (*Comentariu la Iov* 6, 15). Efreem Sirul oferă însă o interpretare pozitivă a ‘puhoaielor’ în care vede profețiile trimise de Dumnezeu poporului Israel (*Comentariu la Iov* 6, 15).

6:18

Iov a ajuns un *ἔξοικος*, un paria, un individ indezirabil, un ostracizat.

6:19-20

Sensul acestor versete este următorul: caravanele trufașilor negustori temaniți (originari din nord vestul Arabiei), care se încred în averile și în prestigiul cetății lor, pot fi ușor prădate de tribul nomad al jefuitorilor sabeeni.

6:22

Deși au sosit cu intenția de a-l consola în nenorocirea sa, amicii lui, cînd au văzut dimensiunile catastrofei care s-a abătut asupra casei lui Iov, au recunoscut ‘degetul lui Dumnezeu’ (Ieș. 8:19) și și-au schimbat atitudinea, devenind din consolatori, acuzatori. Fapt explicabil prin teama ca nu cumva, arătîndu-i prea multă simpatie, să devină părtași ai pedepsei sale. Treptat, atmosfera devine din ce în ce mai apăsătoare, iar Iov este antrenat într-un soi de proces intentat de prietenii săi, dar și el, la rîndul său, va cuteza să-l cheme pe însuși Dumnezeu într-un tip de proces cosmic.

6:23

Din mâna celor puternici – Termenul grecesc *δυνάστης* are o dublă semnificație, de ‘suveran, conducător’, dar și de ‘opresor, asupritor’. Este de remarcat este faptul că MS.

45 îl traduce prin *sîlnici*, (la fel procedează MICU și ANANIA). Contextul favorizează ambele opțiuni.

6:24

Iov nu are nevoie de o consolare ipocrită din partea prietenilor; în joc este inocența sa.

6:25-26

Aici, ca și în alte locuri, există unele diferențe de numerotare a versetelor în SEPT. FRANKF. ♦ Iov găsește spusele prietenilor săi nu doar neîntemeiate, lipsite de dragoste și înțelegere, nedrepte, ci și jignitoare.

6:27

Iov, părăsit de Dumnezeu, se simte ca un orfan sub cerul care îi pare pustiu și inaccesibil.

6:29

Iov se referă aici la inumana practică de a transforma în sclavi pe copiii unui dator insolubil. ♦ În cazul capitoului 6, SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN., spre deosebire de versiunea RAHLFS, au doar 29 de versete, celelalte versiuni încadrând ultima frază din versetul 29 într-unul nou, 30. BIBL. 1914 traduce prima parte a versetului prin *și nu fiți nedrepti*. Tot în acest fel traduc și alte versiuni ca MICU, FILOTEI, CORN. Însă originalul grecesc, *μη εἶη ἄδικον*, impune o altă traducere, întrucât *ἄδικον* este un adjectiv neutru nominativ singular care, grație sensului abstract al neutrutului, se traduce prin *nedreptate*. BIBL. 1688 traduce: *și să nu fie strîmb*, cf. MS. 45. MS. 4389 ne oferă un sinonim: *și nu va fi nedrept*. Alte versiuni, când nu traduc *ἄδικον* prin *nedreptate* (BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1921, BIBL. 1944, BTLN), ne oferă variante mai mult sau mai puțin legitime: *să nu fie viclenie* (BIBL. 1936 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *să nu fie nici o năpastă* (RADU-GAL.), *fără prigonire* (VULG. BLAJ), cf. *sine contentione*, „fără rivalitate/ ciocnire/ dispută” (VULG.). De altfel, Septuaginta consună în această situație cu Textul Masoretic: *să nu fie nici o nedreptate*.

Capitolul al 7-lea

7:1

Felul viețuirii omului nu este o luptă pe pământ – Luptă îl traduce pe grecescul *περιπατήριον* ‘încercare, test, probă, ispitire’. BIBL. 1688 îl redă prin *ispitire*, iar MICU prin *ispită*. VULG., preluând sensul direct al ebraicului *ṣaba* ‘oaste, război’, echivalează acest termen prin *militia*, insistând mai pregnant asupra dimensiunii agonale a vieții umane, potrivit consacratei sintagme latine *vivere militare est*. Creștinismul va prelua această nuanțare, o dată cu dezvoltarea ideii că viața creștinului este un război nevăzut cu sine, cu lumea și cu demonii, el însuși fiind un „ostaș al lui Hristos”, cf. lat. *miles Christi*. Astfel, termenul *περιπατήριον* este tradus de CORN. prin *soarta unui ostaș*, de RADU-GAL. prin *cătănie*, BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale mai noi echivalând prin *slujbă*

ostășească, iar BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1914, BIBL. 1921 și BTLN prin *luptă*, VULG. BLAJ prin *războiu*, ANANIA prin *încercare*, ESV 2007 prin *hard service*, KJV prin *appointed time*, BIBL. JER. prin *temps de service*, TOB 1988 prin *temps de corvée*, NRV 1994 prin *è come quella di un soldato*. ♦ În antichitate, serviciul militar era echivalat muncii silnice, datorită multor abuzuri care îl însoțeau. ♦ Sf. Ioan Hrisostom meditează, astfel, pe marginea nenorocirii lui Iov, desprinzând sensul spiritual al suferinței: „Iov a spus: «Viața omului pe pământ este o luptă». Pentru ce te întristezi deci când ești strîmător și prigonit în timpul hotărît necazurilor? Atunci ar trebui să te întristezi, dacă am face timp de desfătare și de tihnă timpul despre care Hristos a spus că este timp de necaz, dacă ne-am trîndăvi în timpul în care ni s-a poruncit să ne luptăm și să ne ostenim, dacă am merge pe calea cea largă, când Hristos ne-a poruncit să mergem pe calea cea strîmtă. Dacă am face așa, atunci neapărat ar urma să fim pedepsiți în veacul ce va să fie” (*Despre necazuri și biruirea tristeții*, II, 4). Sf. Maxim Mărturisitorul va dezvolta aceeași „teologie” a necazurilor, astfel: „După marele biruitor al ispitelor, Iov: «Viața oamenilor este ispita» (Iov 7:1) și «Lumea zace în cel viclean» (1 Ioan 5:19), cum a spus Domnul. Și: «Multe sînt necazurile celor drepti», cum afirma marele David (Ps. 33:20). Deci și noi trebuie să avem numai de cînt încercări și luptă fie cu oamenii, fie cu demonii, după dreapta judecată a lui Dumnezeu. De aceea, după sfîntul Apostol, să rugăm pe Dumnezeu să ne dea răbdare ca să putem să ne smulgem din noroiul patimilor și să stăm tari pe piatra neclintită, adică pe nepătimirea prin har în Hristos, omorîte fiind în noi viața ispititoare, lumea înviclenită, oamenii și demonii, adică viața împătimită, amăgirea plăcerii prin simțuri, patimile trupești și mișcările pătimase sufletești și atracțiile fără voie ale acestora, care s-au numit necazuri. Să răbdăm ca să ne mîntuim. Că «cel ce rabdă pînă la sfîrșit se va mîntui» (Marc. 13:13)” (*Epistola* 33). ♦ Limba greacă, posedînd un vocabular bine specializat și nuanțat, operează o subtilă diferență între *βίος* ‘modul de viață, maniera, condiția existențială, durata vieții’ și *ζωή* ‘viața animală, trăirea concretă’. Nu toate versiunile biblice se vor strădui să reliefeze această subtilă deosebire semantică, nesesizată sau neconsiderată relevantă (ori poate să fi intervenit „neajungerea limbii”?) de traducătorii de la 1688. MS. 4389 este singular în această privință cu distincția *viața/ zilele lui*, cf. și *vita/ dies* (VULG.), *soartă/ zilele lui* (CORN.), *viața/ zilele lui* (VULG. BLAJ, RADU-GAL.), *omul/ zilele lui* (edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *luptă/ zilele lui* (BTLN). ♦ Părinții Bisericii vor vedea în acest verset o avertizare asupra faptului că viața umană este un nesfîrșit șir de ispite pentru care creștinul trebuie să fie mereu pregătit.

7:2

În Orient, lucrătorii erau plătiți la sfîrșitul fiecărei zile. ♦ Condiția soldatului, cea a sclavului și cea a mercenarului erau cele mai joase în ierarhia socială a antichității.

7:3

Dacă Iov are boala numită *elephantiasis ansesthetica*, simptomele acestei boli se agravează mai ales în cursul nopții. ♦ Exegeții creștini au apreciat aceste meditații amare ale lui Iov pe marginea existenței umane, identificând, printre rînduri, aluzii la iconomia mîntuirii neamului omenesc. ♦ *Luni deșarte* – Adjectivul gr. *κενός*, corespunzător ebr. *shav*, are sensul de ‘van, ireal, nesubstanțial, frivol, nesincer’. Traducerile biblice se străduiesc să nuanțeze starea lăuntrică a lui Iov prin diverse epitete: *menses vacuos* (VULG.), *luni seci* (MS. 45 și BIBL. 1688), *lunile în zădar* (MS. 4389), *luni de gemete* (BIBL. 1865-1867), *luni deșarte* (VULG. BLAJ, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914, ANANIA), *luni de durere* (BIBL. 1874, BIBL. 1911, CORN., BIBL. 1921, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *luni de ticăloșie* (BIBL. 1936, BIBL. 1944), *luni de deznădejde* (RADU-GAL.), *luni de deșertăciune* (BTLN), *months of vanity* (KJV), *mois d'illusion* (BIBL. JER.), *months of emptiness* (ESV 2007), *mois de néant* (TOB 1988), *mesi di sciagura* (NRV 1994).

7:5

Cufundat în putrezițiunea viermilor – Textul grecesc, *φύρεται δέ μου τὸ σῶμα ἐν σαπρία σκωλήκων*, admite două posibilități de traducere, datorită polisemnatismului verbului *φύρω* ‘a amesteca, a înmuia, a afunda, a se zbcuima’. BIBL. 1688 optează pentru „să frămîntă trupul meu”. Alte versiuni recur la metafora tare din Textul Masoretic, *trupul meu este înveșmîntat în viermi*. Elefantiazisul este provocat de un vierme alb, lung și subțire, numit *filaria sanguinis homini*. Textul ebraic surprinde mai bine simptomele acestei boli: *pielea mea se întărește și supurează*. ♦ În lamentația lui Iov, Sf. Grigorie cel Mare distinge glasul Bisericii care suferă și deplînge pe unele dintre mădularele sale bolnave și atinse de corupția păcatului (*Moralia in Iob*, 8, 23).

7:6

Aici, Textul Masoretic prezintă o intensitate lirică mai pregnantă: *zîilele mele sînt mai înfri decît suveica țesătorului*.

7:7

Sf. Ioan Hrisostom explică acest verset prin lipsa unei concepții clare despre înviere. Totuși, vom vedea ulterior (cap. 14) că o asemenea învățătură se va cristaliza în dialogul lui Iov cu prietenii săi. Convorbirea sa cu omul și cu Dumnezeu se va dovedi un traseu inițiativ, un urcuș către Revelație.

7:8

Ochiul care mă privește este un simbol al milostivirii și iertării divine care se răsfrînge asupra omului numai în această viață (*Moralia in Iob*, 8, 30). ♦ Versetele de față amintesc de celebrele versuri ale Rainer Maria Rilke, „Ce te vei face, Doamne, dacă mor?” și este posibil să fi constituit sursa lor de inspirație.

7:9

Iadul, gr. *ᾗδης* (SEPT.), despre care se vorbește aici, nu este cel din concepția creștină ulterioară, ci ebraicul *šeol*, termen generic pentru „locuința morților”, înrudit întrucîtva cu Hadesul elen. Termen cu etimologie controversată (radicalul *šl* este aplicat unui ‘spațiu gol’ în Isa. 40:12, iar rădăcina *sl* are sensul de ‘a cerceta, a întreba’ este utilizată în cazul oracolelor). Unii exegeți consideră că *šeol* ar fi un monstru mitic feroce și insașiabil. *Șeolul* era localizat sub suprafața pămîntului (Iez. 31:15), fiind un loc al prafului (Iov 17:16), al întunericului (Iov 10:21), al liniștii (Ps. 93:17) și al uitării (Ps. 88:12), un loc al tristeții și slăbiciunii. ♦ Metafora „risipirii norului în văzduh” a fost considerată de unii comentatori ca relevantă pentru soarta sufletului uman după moarte, a cărui conștiință s-ar risipi astfel treptat, aidoma unui nor. Totuși, este dificil de reconstituit imaginea lui Iov despre „locuința morților”, mai exact despre măsura în care sufletele își mențin conștiința (cf. Isa. 14:9-18). Este știut că popoarele care și-au pus amprenta în mod deosebit asupra culturii ebraice, cel egiptean și cel babilonian, aveau o viziune bine conturată despre postexistență. ♦ Versetele 9 și 10 au constituit pentru Sf. Grigorie cel Mare un argument în favoarea veșniciei pedepselor iadului (*Moralia in Iob*, 8, 34).

7:11

Pentru Iov, Dumnezeu se înfățișează ca un Inchizitor lipsit de îndurare.

7:12

Iov își începe lamentația, care se constituie ca un veritabil discurs juridic, pledoarie și totodată rechizitoriu. Principalele elemente ale profundeii sale nemulțumiri sînt următoarele: i s-a restrîns drastic libertatea (versetul 12), este înspăimîntat de vedenii ale nopții (versetele 13-14), a rămas singur și izolat (versetul 16), i se acordă excesiv de multă atenție (versetele 17-19), a devenit ținta săgeților lui Iahve (versetul 20), nu este iertat, ci persecutat fără încetare (versetul 12). ♦ Iov se întrebă, sarcastic, ce primejdie poate constitui un biet muritor ca el pentru sferile transcendente, de vreme ce este tratat ca un monstru distrugător. Termenul ebraic *tannin* are înțelesul de ‘șarpe, dragon, monstru marin’. SEPT. l-a echivalat cu *δράκων*, VULG. cu *cetus*, MS. 4389 cu *șarpe*, BIBL. 1688, MS. 45, MICU, BIBL. 1914, BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874 BIBL. 1911, BIBL. 1921 și ANANIA cu *balaur*, CORN. cu *balaur de mare*, RADU-GAL. cu *balaurul cel mare*, BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale mai noi cu *balaurul din ocean*, BTLN cu *monstru*, KJV cu *whale*, BIBL. JER. cu *monstre marin* etc.

7:14

Coșmarurile sînt un alt simptom al bolii elefantiazis. Iov le crede trimise de Iahve, dar, în economia cărții, pot fi un alt tip de ispitire din partea lui Satan.

7:17

Versetul de față se constituie ca o replică ironică și amară dată remarcii entuziaste a psalmistului: „Ce este omul că-ți amintești de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el?” (Ps. 8:4). Iov percepe pronia divină ca pe un lucru a cărui măreție este strivitoare, *mysterium tremendum*. Numai acoperit cu „obrocul” umanității în Iisus Hristos va putea Dumnezeu să comunice în mod firesc cu omul. ♦ În cartea lui Iov se întâlnesc și alte aluzii sau parafrazări ale unor locuri comune ale Scripturii, majoritatea în cheie ironică sau amară. Autorul cărții operează abil cu procedeul (precum se vede, nu atât de) modern al intertextualității.

7:18

Iov are viziunea judecății viitoare când va fi răsplătit pentru îndelunga lui răbdare în suferințe. Oare va fi așezat printre patriarhi, printre profeți sau printre martiri, se întreabă Hesychius de Ierusalim? (*Omilii la Iov*, 10, 7, 18). ♦ Acest verset a fost tâlcuit de autorii creștini ca făcând referire la ceea ce, în literatura mistică, se numește „părăsirea omului de către harul divin”: „Și dacă astfel s-a petrecut cu Sfinții cei mari, noi, cei slabi și sărmani, nu trebuie să pierdem nădejdea dacă uneori sîntem plini de înflăcărare, iar alteori de nepăsare, căci Duhul Domnului vine și pleacă după bună plăcerea voinței Sale. De aceea fericitul Iov grăiește: *În zori Tu îl cercetezi și numaidecît îl pui la încercare*” (Toma de Kempis, *Urmarea lui Hristos*, II, 10, 5).

7:20

Potrivnicul tău – Termenul gr. *κατεντευκτής* ‘acuzator’ corespunde ebr. *miphga* ‘șintă, obstacol’. Astfel, Iov devine ținta săgeților lui Dumnezeu sau o „piatră de poticnire” pe care Iahve o înlătură din calea sa. ♦ Drama lui Iov dobîndește treptat o dimensiune juridică. Sîntem în fața unui proces cosmic, în care creatura cutează să-i ceară socoteală Creatorului în chestiunea suferinței. ♦ *Pentru ce m-ai făcut potrivnicul tău și am ajuns o povară pentru tine?* Acest verset este unul dintre cele optsprezece locuri din Vechiul Testament unde masoreții și rabinii au operat modificări (recunoscute oficial) ale textului pentru a evita răstălmăcirea sacrilegă a unor afirmații. Septuaginta a păstrat intact textul ebraic în aceste locuri. Astfel, Textul Masoretic a fost modificat în următorul mod: *și am ajuns o povară pentru mine*. Este posibil ca masoreții să nu fi fost sensibili la dimensiunea ironic hiperbolică a textului, precum remarcă Bartolomeu Anania.

7:21

Iov se dovedește a fi tributar concepției teologice tradiționaliste, potrivit căreia suferința este consecința directă a păcatului. Ulterior, această viziune se va schimba în mod dramatic. Treptat, se va contura ideea progresului spiritual prin intermediul suferinței: „Dumnezeu desăvîrșește prin pătimire” (Evr. 2:10). Textul Masoretic este mai sugestiv și de o melancolie sumbră: *voi zăcea în țărîna și tu mă vei căuta în zori cu stăruință, dar nu mă vei găsi*. ♦

În sufletul lui Iov se confruntă două perspective asupra divinității: justiția neîndurătoare și iubirea milostivă.

Capitolul al 8-lea

8:1

Baldad ocupă poziția a doua în ierarhia prietenilor lui Iov. El este mai tînăr, mai puțin delicat decît Elifaz și susține aceeași doctrină rigidă retributivă. Fără să știe, acesta va deveni aliatul lui Satan, acuzîndu-l pe Iov de o pietate interesată și pragmatică. Exegeza patristică este în general nefavorabilă discursurilor lui Baldad, acesta fiind acuzat de aroganță și obtuzitate a viziunii (Sf. Efrem Sirul, *Comentariu la Iov*, 8, 2).

8:2

Textul Masoretic are, în acest verset, o comparație de efect: *pînă cînd vor fi cuvintele gurii tale ca un vînt puternic?*

8:3

Strîmbă ceea ce este drept – Verbul grecesc *θαρᾶσω* are aici sensul de ‘a perverti, a crea confuzie, a tulbura’. Interogația lui Iov este retorică, însă provocată de o coplesitoare tensiune lăuntrică. Este, fără îndoială, o imposibilitate ca Dumnezeu să fie nedrept: „Nu se poate ca Tu să faci una ca asta și să pierzi pe cel drept ca și pe cel fără de lege și să se întîmple celui drept ce se întîmple celui necredincios! Departe de Tine una ca asta! Judecătorul a tot pămîntul va face, oare, nedreptate?” (Fac. 18:25). Cu toate acestea, Iov încă nu a devenit conștient de realitatea distincției fundamentale dintre spațiul creat și cel necreat, de abisala diferență dintre gîndirea umană și gîndirea divină: „căci gîndurile Mele nu sînt ca gîndurile voastre și căile Mele ca ale voastre, zice Domnul. Și cît de departe sînt cerurile de la pămînt, așa de departe sînt căile Mele de căile voastre și cugetele Mele de cugetele voastre” (Isa. 55:8-9).

8:4

Aluzia este la cele petrecute cu fiii lui Iov. (cf. 1:19). Didim cel Orb consideră că fiii lui Iov au păcătuit și au fost pedepsiți (*Comentariu la Iov* 8, 4), dar Sf. Ioan Hrisostom remarcă cinismul prietenilor lui Iov care îi readuc în memorie năpasta care se abătuse peste familia sa, găsindu-i vinovați pe fiii lui, deși Iov se îngrijise atît de atent de virtutea lor (*Comentariu la Iov*, VIII, 2).

8:6

Sălașul dreptății tale – Grecescul *δίαιτα* ‘stil de viață, dietă, sălaș, locuire, locuință’ dar și ‘viață ordonată, cumpătată, în armonie cu morala’ este dificil de transpus în limba română. Iată o scurtă trecere în revistă a unor astfel de soluții: *petrécerea dreptății* (BIBL. 1688, cf. MS. 45), *traiul dreptății* (MS. 4389), *coliba ta dreptă* (BIBL. 1865-1867), *petreacerea dreptății* (MICU), *lăcașul dreptății tale* (VULG. BLAJ), cf. *habitaculum iustitiae tuae* (VULG.), *coliba dreptății tale* (BIBL.

1874 și BIBL. 1911), *petrecerea dreptății* (BIBL. 1914), *casa dreptății tale* (BIBL. 1936), *sălaşul tău* (RADU-GAL.), *locuința ta nevinovată* (CORN.), *cumpăna dreptății* (ANANIA), *locuința dreptății tale* (BITLN), *casa dreptății tale* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *the habitation of thy righteousness* (KJV), *ta place et ton droit* (BIBL. JER.), *your rightful habitation* (ESV 2007), *ton innocente demeure* (NEG 1975), *tua giusta dimora* (NRV 1994). ♦ Versetul a constituit un alt argument invocat în favoarea apocatastazei (cf. gr. ἀποκαταστήσει δὲ σοι δίκαιαν). ♦ Afirmția că Iov era curat și drept este o realitate susținută nu doar de el însuși, cu nevinovăție, ci chiar de Dumnezeu (1:8; 2:3).

8:7

Olimpiodor (*Comentariu la Iov* 8, 5-7) îi reproșează lui Baldad mentalitatea exagerat de materialistă.

8:9

Îi auzim, parcă, glasul lui Pindar: „sîntem doar umbra unui vis” (*Neemeana* VII). ♦ Origen extrage din acest verset principii gnoseologice: „Dacă, deci, Legea dată pe pămînt e o umbră, dacă întreagă viața noastră care se desfășoară pe pămînt e o umbră și dacă noi vom trăi printre neamuri la umbra lui Hristos, atunci trebuie să vedem dacă adevărul tuturor acestor umbre nu va fi cunoscut în marea descoperire, cînd toți sfinții se vor învrednici să contemple slava lui Dumnezeu, cauzele și adevărul lucrurilor, dar de astă dată nu *ca în oglindă, ci față către față*” (*Despre principii*, II, 6, 7). ♦ Efemeritatea omului conduce la concluzia că numai înțelepciunea acumulată în decursul mai multor generații este viabilă și valoroasă.

8:10

Sf. Vasile identifică în acest verset argumente în favoarea valorii și importanței tradiției: „Cu adevărat noi sîntem (numai) de ieri, după cuvîntul lui Iov, pentru că învățăturile cele mai vechi au mai multe șanse de a fi adevărate, vechimea le face mai venerabile” (Sf. Vasile cel Mare, *Despre Dubul Sfînt*, XXIX).

8:11

Păstrată oral sau în scris, înțelepciunea strămoșilor era foarte prețuită în Orientul antic. ♦ *Papirusul* – Traducătorii de la 1688, ca și edițiile biblice românești ulterioare (excepții notabile constituind BIBL. 1865-1867, care echivalează prin *planta chartiei* și VULG. BLAJ, unde apare *volbură*), au echivalat cuvîntul grecesc *πάπυρος* prin *papură*. KJV traduce prin *rush*, dar BIBL. JER. prin *papyrus*. ♦ Papirusul era foarte prețuit în Orientul antic, în special ca material de scris, fiind întâlnit nu doar în Egipt, ci și în Valea Iordanului. Scriitorii filocalici creștini au înțeles papirusul ca un tip al păcatului și al patimii care sînt nimicite de uscăciunea care reprezintă asceza: „Poate și marele Iov, gîndindu-se la sine, ne dă să înțelegem un asemenea lucru, zicînd că papura și rogozul sînt hrănite de baltă, iar cînd e lipsită de rîu, toată planta se usucă” (Sf. Nil Ascetul, *Cuvînt ascetic*, 49).

8:14-15

Tot ce întreprinde păcătosul are fragilitatea unei case (pînza țesută) a păianjenului. S-a constatat că păianjenul, pentru a testa rezistența pînzei sale, se sprijină și trage de ea în mai multe locuri, observînd astfel părțile mai fragile și consolidînd-o unde este nevoie.

8:17

Stă întins pe mormanul de pietre și viețuiește în mijlocul prundișului – Pasajul este obscur și în Textul Masoretic și în Septuaginta. Termenul ebraic *gal*, transpus în SEPT. prin *συναγωγή λίθων*, înseamnă atât ‘grămadă de pietre’, cât și ‘izvor de apă’. Traducătorii români care urmează Septuaginta îl redau astfel: *pre adunare de piatră doarme și în mijlocul halisilor va trăi* (BIBL. 1688), *pre adunare de pietri doarme și întru mijlocul halicilor va trăi* (MS. 45), *pre grămadă de pietri va dormi și în mijlocul pietricealelor va trăi* (MICU), *pre grămadă de pietre va sta și în mijlocul pietricelelor va trăi* (BIBL. 1914), *odibna lui odibnă pe un morman de pietre, iar viața lui o viață încercuită'n stânci* (ANANIA). ♦ Plantele cu rădăcina așezată direct în apă nu constituiau ceva neobișnuit în grădinile orientale. În acest sens, este mai facil de înțeles rapida creștere a lăstarului care îl simbolizează pe cel nelegiuit. Sf. Grigorie cel Mare vede în aceste versete zugrăvirea unui portret plastic al ipocritului, un om sterp, neroditor, ca pietrele (*Moralia in Iob*, 8, 16).

8:18

Metafora este foarte expresivă: de cel păcătos nu se va dezice doar Dumnezeu (cf. Mat. 7:23), ci pînă și locurile unde a sălășluit.

8:22

Aluzia este la judecata universală (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 8, 22). Păcatul va deveni veșmîntul celui rău, cu alte cuvinte păcatul îi va deveni consubstanțial, întreaga lui ființă va fi impregnată de păcat. Viziunea morală a cărții lui Iov este una concretă, binele și răul fiind realități palpabile, materiale, viscereale.

Capitolul al 9-lea

9:1

Iov admite sarcastic că omul nu se poate îndreptăți în fața Atotputernicului pentru că nu are posibilitatea să își susțină cauza în fața acestuia. Tulburat profund, oscilează între lamentație patetică, disperare, dispreț, orgoliu și dezgust de viață ♦ Se poate constata obsesia și insistența tuturor interlocutorilor cu privire la dreptate. Spaima cea mai mare este aceea de a săvîrși vreo nedreptate (gr. *ἀνομία*), în fața lui Dumnezeu. La fel, paradigma morală standard este reprezentată de omul drept. Dreptatea atrage după sine binecuvîntarea divină, iar nedreptatea pedeapsă și blestem.

9:5-13

Întîlnim aici o magnifică descriere a gloriei și majestății lui Dumnezeu, comparabilă ca valoare literară cu viziunea din Isa. 40:21-24 și 43:15-20. Prezența animalelor mitologice și a viziunii cosmice lasă să se înțeleagă apofatismul și caracterul suprauman și suprarățional al realităților divine care nu își pot găsi termen de comparație în sfera umană.

9:5-6

În imaginarul biblic, cutremurele de pământ, destul de frecvente în Țara Sfântă, constituie manifestarea prin excelență a omnipotenței lui Iahve: „Cel ce caută spre pământ și-l face pe el de se cutremură; Cel ce se atinge de munți și fumegă” (Ps. 104:33). Iosephus Flavius (*Ant. Jud* 15, 5) vorbește despre un cutremur care a devastat Iudeea în vremea lui Irod cel Mare și a ucis zece mii de oameni. ♦ *Iar stîlpii săi îi zguduie* – În vechea cosmogonie ebraică, pământul era văzut ca întemeiat pe niște stâlpi, deasupra apelor primordiale. De remarcat faptul că, spre deosebire de exemplele date de Elifaz, care ilustrează omnipotența divină manifestată în acțiuni benefice (vezi *supra*, 5:9-16), Iov selectează numai pilde care zugrăvesc nemărginita și aparent ireponsabila putere distructivă a lui Iahve.

9:6-7

Pecetluiește stelele – Metafora poate face referire la acoperirea stelelor cu un văl de întuneric. Asemenea eclipsări ale soarelui erau provocate de vijelii sau de furtunile de nisip.

9:8

Vechii evrei vedeau cerul ca pe o mare cortină, ca pe pînza unui cort gigantic: „Cel ce întinzi cerul ca un cort” (Ps. 103, 3), „El întinde cerul ca un văl ușor și îl desface ca un cort de locuit” (Isa. 40:22).

9:9

Constelațiile prezente în acest verset au cunoscut diverse traduceri, toate însă aproximative. În ebraică, denumirile acestora sînt: *Ash*, *Kesil*, *Kimab* și *Keder Teman*. Cea mai apropiată traducere ar fi: *Arcturus* (Ursa Mare), *Orion*, *Pleiadele* și *Cămarile sudului*. *Ash* ‘targă, lectică’ desemnează Carul Mare (gr. *ἀραξά*). *Kesil* ‘bogătaș, insolent’ este tradus uneori, în cartea Pildelor lui Solomon (14:16), prin „nebun” sau „nesăbuit”. Acest epitet era atribuit miticului vînător Nimrod, care, potrivit tradiției orientale, s-a revoltat împotriva zeilor și a fost pedepsit pentru impietatea sa, fiind înlănțuit în văzduh. De aceea, a fost numit „Gigantul” (ebr. *Gibbor*), „Insolentul” (ebr. *Kesil*) și, mai târziu, de către greci, *Orion* (cf. Iov 38:31 și Amos 5:8). *Kimab* este numele ebraic al constelației *Pleiadelor*, însemnînd ‘grămadă, ciorchine, mănunchi, pîlc’. *Cămarile sudului* – Caldeenii, specialiștii antichității în astrologie, numeau constelațiile „camerele soarelui” și „camerele lunii”. Cu toate acestea, se pare că Iov are în vedere imensitatea spațiului austral, ținînd cont și de faptul

că, în vremea respectivă, emisfera sudică nu era aproape deloc cunoscută. ♦ Hesyehus de Ierusalim remarcă aici prezența unei profeții privind înălțarea lui Hristos la ceruri (*Omilia la Iov*, XII, 9, 11-12).

9:12

Dacă va elibera – Textul Masoretic are aici verbul *chathaph* ‘a răpi, a smulge, a pune mîna pe’. De altfel, echivalentul grecesc, *ἀπαλλάσσω*, are și sensul de ‘a îndepărta, a înlătura’. ♦ Acum se limpezește sensul exclamației lui Iov din 1:21, „Domnul a dat, Domnul a luat”. Iahve apare ca o divinitate indiferentă față de morală, ca o stihie irațională care zdrobește totul în cale, aflată dincolo de bine și de rău.

9:13

Chiții cei de sub cer – Corespondentul ebraic al arhaicului termen *chit* (gr. *κῆτος*) este *Rahab*, mai exact *hozre Rahab*, „cei care îl ajută pe Rahab”. De aici, traduceri precum: *chitoásele cèle de supt ceriu* (BIBL. 1688, cf. MS. 45), *chiții cei supt ceriu* (MS. 4389), *ajutătorii îndărătnici* (BIBL. 1865-1867), *chiții cei de supt ceriu* (MICU), *cei care poartă pământul* (VULG. BLAJ), *ajutătorii înderetnici* (BIBL. 1874 și BIBL. 1911), *toți cei sumeși* (BIBL. 1914), *slujitorii mîndriei* (BIBL. 1936), *soții lui Rahab* (RADU-GAL.), *sprîjinatorii mîndriei* (CORN.), *monștrii* (ANANIA), *sprîjinatorii mîndriei* (BTLN), *slujitorii mîndriei* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *the proud helpers* (KJV), *les alliés de Rahab* (BIBL. JER.), *the helpers of Rahab* (ESV 2007), *les appuis de l'orgueil* (NEG 1975), *les alliés du Typhon* (TOB 1988), *i campioni della superbia* (NRV 1994). Ebr. *Rahab*, „furtună”, este folosit în Biblie ca nume propriu (cf. Iov 26:12 și Isa. 51:9), desemnînd un monstru mitic, asemănător șarpelui, o întruchipare a răului, Apophis din mitologia egipteană. Părinții Bisericii au văzut în acesta un simbol al diavolului: „Și a fost aruncat balaurul cel mare, șarpele de demult, care se cheamă diavol și satana, cel ce înșeală pe toată lumea, aruncat a fost pe pământ și îngerii lui au fost aruncați cu el” (Apoc. 12:8). „Ajutătorii lui Rahab” pot fi duhurile demonice, în aceeași cheie hermeneutică.

9:15

Chiar desăvîrșit de ar fi, Iov nu poate iniția o discuție în contradictoriu cu acela care „în slujitorii săi nu se încrede, iar îngerilor săi le află strîmbătate” (Iov 4:18). Exegeții creștini au întîmpinat dificultăți considerabile în cazul acestei secțiuni a cuvîntării lui Iov, în care el își exprimă îndoiala privind dreptatea dumnezeiască și, de aceea, au încercat să interpreteze alegoric și moral aceste îndoieli. Astfel, Sf. Grigorie cel Mare consideră că afirmațiile de față sînt, de fapt, o dovadă a umilinței lui Iov care nu își pune nădejdea în virtutea și în faptele sale care, oricît de vrednice ar fi, nu-i dăruiesc îndreptățire în fața lui Dumnezeu (*Moralia in Iob*, 9, 27-28).

9:17

Textul Masoretic este mai explicit: *fiindcă el mă strivește ca o furtună*.

9:20

Termenii grecești utilizați în acest verset au evidente înțelesuri juridice: *δίκαιος*, *ἀμεμπτος*, *σκολιός*.

9:21

Ambele texte, ebraic și grecesc, sînt obscure. Iată alte variante de traducere: *că de am păgînit, nu știu cu sufletul, însă mi s-a ia viața* (BIBL. 1688), *Că de am păgînit, nu știu cu sufletul, însă mi s-a ia viața* (MS. 45), *Că de am făcut păgînatate, eu cu sufletele nu poci pricîpe, fără numai cît mi-au luat viața* (MS. 4389), *sum întregu, înse trebuie se nu me recunosc; sum desgustat de vie* (BIBL. 1865-1867), *Că de am făcut fărădeleage, nu știu cu sufletul, fără numai că mi se ia viața* (MICU), *că de am făcut fărădeleage, nu știu cu sufletul, fără numai că mi se ia viața* (BIBL. 1914); *sunt oare fără de păcat? Eu singur nu mă știu pe mine și viața mea o disprețuiesc* (RADU-GAL.), *Nevinovat! Sînt; dar nu țin la viață, îmi disprețuiesc viața* (CORN.), *De sînt fără pribană, nici sufletu-mi n-o știe; un singur lucru știe: că viața mi se ia* (ANANIA); *Dacă aș fi integru, nu m-aș uita la sufletul meu, mi-aș disprețui viața!* (BTLN), *Sînt oare desăvîrșit? Eu singur nu mă cunosc pe mine și viața mea o disprețuiesc* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi). Iov nu recunoaște vreo scădere sau vreo urmă de apostazie în adorarea lui Dumnezeu.

9:22

Textul Masoretic ne înfățișează o versiune mult aspră a spuselor lui Iov, care aproape că frizează blasfemia: *El nimicește și pe nevinovat și pe cel rău deopotrivă*. Astfel, Iov ar nega existența unei ordini morale în univers.

9:23

Fîndcă cei josnici vor avea o moarte minunată – cf. gr. *ὄτι φαῦλοι ἐν θανάτῳ ἐξαισίω*. Lexicografi ai *Septuagintei* ca Johan Lust, Erik Eynikel, opinează că în acest loc ne-am afla în fața unei erori de copist, gr. *ἐξαισίω* trebuind înlocuit prin *ἐξαιφνής*, iar textul trebuind tradus „cei răi vor avea o moarte năprasnică”. De altfel, în acest loc Textul Masoretic are adverbul *pitbom* ‘brusc, deodată, imediat’. Adjectivul grecesc *ἐξαισίος* are înțelesul ‘dincolo de ceea ce este obișnuit, ilegal, extraordinar, remarcabil, miraculos, dezastruos, violent’. Toate aceste sensuri se potrivesc morții celui păcătos. Originalul ebraic ne prezintă o variantă diferită, care l-a făcut pe Fericitul Ieronim să exclame că nu se află ceva mai crud și mai cinic în toată cartea: *dacă biciul va cădea dintr-o dată, el va rîde de necazul nevinovatului*. Hesychius din Ierusalim diferențiază, totuși, moartea dreptului de cea a păcătosului: pentru cel păcătos moartea este înfricoșătoare, în vreme ce pentru cel drept moartea este odihnă și binecuvîntare (*Omili la Iov*, XII, 9, 22-24a).

9:24

Acest verset constituie o nouă dovadă a aparentei indiferențe a lui Dumnezeu față de suferința nevinovaților, dar și o constatare amară a realităților înconjurătoare. Avem de a face cu un raționament neîntemeiat, cu o teodicee grosieră, cu un silogism banal: dacă un rău se

întîmplă, știut fiind că tot ce se întîmplă are loc cu acordul lui Dumnezeu, atunci răul se petrece cu acordul lui Dumnezeu. Este silogismul-tip al omului aflat într-o suferință pe care nu o poate înțelege. Încă nu se profila răspunsul lui Dumnezeu pentru Iov. ♦ Iulian de Eclanum întrezărește aici o prefigurare a morții nedrepte a Mîntuitorului (*Expositio libri Iob*, 9, 24).

9:25

Iov se aseamănă cu un curier, cu un mesager al regilor din vechiul Orient (cf. 2 Cor. 30:6; Est 3:13). Cel mai rapid sistem de curieri din Orient îl avea Imperiul Persan (Herodot, *Istori*, 8, 98). ♦ Augustin consideră că fugarii menționați aici sînt cei care fug de sfințenie, asemenea fiului risipitor din parabola evanghelică (*Annotationes in Iob*, 9).

9:26

Textul ebraic vorbește aici despre *bărcile de papirus*, corăbii rapide construite de egipteni despre care au vorbit Plinius, în *Istoria naturală*, 6, 56 și Lucanus în *Pharsalia*, 4, 36. Acestea erau de forma unor canoe lungi și ușoare (cf. Isa. 18:1-2).

9:28

Augustin consideră că acest tremur este cea lăuntrică și profundă cutremurare a spiritului care precede convertirea (*Annotationes in Iob*, 9).

9:30

Anticii credeau că spălatul cu zăpadă curățată într-un mod mai eficient (cf. Ps. 50:8).

9:31

Mocirla de aici este întinarea spirituală a păcatului originar, potrivit lui Hesychius din Ierusalim (*Omili la Iov*, 12, 9, 33).

9:32

Iov dorește o confruntare directă cu Dumnezeu, o discuție sinceră, o deliberare deschisă ca între doi prieteni apropiați. ♦ Iov începe să înțeleagă că Dumnezeu nu poate fi înțeles prin categoriile gîndirii omenești. Justiția comutativă a prietenilor săi nimicește transcendența lui Dumnezeu.

9:33

Majoritatea comentatorilor creștini dintotdeauna au văzut în acest verset o anticipare a jertfei răscumpărătoare a lui Hristos: „Căci unul este Dumnezeu, unul este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: omul Hristos Iisus” (1 Tim. 2:5). ♦ *Care să hotărască* – BIBL. 1688 (alături de MICU și de BIBL. 1914), traduce verbul gr. *ἐλέγχων* prin *muștrînd*. Însă contextul juridic al versetului impune echivalarea acestui participiu prezent cu *decizînd/ hotărînd*. ♦ Părinții au văzut în persoana acestui mijlocitor între Dumnezeu și om pe Iisus Hristos, singurul îndrituit să judece „pricina” dintre Dumnezeu și om, de vreme ce el

însuși este atît om, cît și Dumnezeu (Hesychius din Ierusalim, *Omilii la Iov*, 12, 9, 33).

9:34

Iov dorește un proces echitabil cu Iahve, în care cei doi să aibă șanse perfect egale, fără intimidarea adversarului și fără ca Iahve să profite de poziția sa.

Capitolul al 10-lea

10:1

Iov adresează o serie de întrebări cutremurătoare lui Dumnezeu, motivat nu de revoltă, ci de o sinceră sete de dreptate și de cunoaștere. Disperarea se amestecă cu speranța. ♦ Remarcăm din nou prezența pleonasmului emfatic cu *verba dicendi*, *λαλήσω καὶ ἔρω*, pe care l-am tradus *voi grăi și voi spune*. Iov își afirmă dreptul și totodată cutezanța de a-l interpela în mod direct și nemijlocit pe Dumnezeu, adresându-i-se în cuvinte atît de penetrante și pline de credință indignată, încît Dumnezeu nu va mai putea evita să-i răspundă în mod direct. ♦ Pentru a explica paradoxalele și tulburătoarele afirmații ale lui Iov, Sf. Ioan Hrisostom crede că, de fapt, aici vorbește amărăciunea și durerea lăuntrică a lui Iov (*Comentariu la Iov*, 9, 32), iar îndoielile sale cauzate de frică și suferințe nu fac decît să demonstreze slăbiciunea și fragilitatea ființei umane (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 9, 69).

10:2

Nu mă învăța să fiu necuvios – Verbul grecesc *ἀσεβεῖν* ‘a acționa în mod nepios, neevlavios, a comite un sacrilegiu, a profana, a păcătui’ a fost transpus în românește de BIBL. 1688 prin verbul *a păgîni*, un derivat verbal de la substantivul *păgîn*, explicabil prin mentalitatea potrivit căreia creștinul care este un dreptcredincios, un bine-cinstitor (gr. *εὐσεβής*) al lui Dumnezeu, se află în opoziție cu păgînul, un fals credincios, un om care a denaturat cultul autentic al creatorului, idolatrizînd creatura, devenind astfel un lipsit de evlavie (gr. *ἀσεβής*). În limba română, acest fragment mai este echivalat astfel: *Nu mă învăța a păgîni! Și pentru căci așa m-ai judecat?* (MS. 45), *Nu mă învăța a face fărădelegiure! Și pentru ce m-ai judecat așa?* (MS. 4389), *Nu mă învăța a fi necredincios și pentru ce m-ai judecat așa?* (MICU și BIBL. 1914), *nu mă'nvăța păgân! De ce? din ce pricină m'ai judecat așa?* (ANANIA). ♦ Augustin interpretează astfel rugămîntea lui Iov: „Doamne, nu mă încerca peste puterile mele, ca nu cumva să îmi pierd credința și să devin nelegiuit” (*Annotationes in Iob*, 10). ♦ Drama lui Iov dobîndește, *avant la lettre*, dimensiuni kafkiene: el se știe condamnat, dar fără să i se aducă la cunoștință vina.

10:4

Ca întotdeauna, Textul Masoretic este mult mai expresiv: *oare ai tu ochi de carne, sau vezi precum vede un om?* Traducătorii Septuagintei erau conștienți că publicul lor țintă era alcătuit din intelectualii blazați, rafinați și erudiți ai

perioadei elenistice, care ar fi fost neplăcut impresionat de stilul frust, direct, de o concretețe orientală și, prin urmare, ar fi dezavuat traducerea. De aceea, textul a fost mult remodelat în conformitate cu canoanele esteticii literare a perioadei elenistice. Totodată, traducătorii cărții lui Iov se temeau să nu facă prea mari concesii reprezentării antropomorfe foarte plastice a divinității din textul original (Iahve are ochi, gură, buze, mâini etc.). Aceasta pentru a preîntîmpina pericolul sincretismului cu religiile politeiste contemporane și pentru a elimina elementele care ar fi împietat demnitatea divină.

10:5

Abia după ce va deveni om, Dumnezeu va trăi cu adevărat viața omului.

10:8

Partea a doua a versetului, *μετὰ ταῦτα μεταβαλὼν με ἔπαισας*, este tradusă inexact în BIBL. 1688: *după aceasta, premenindu-mă, m-ai lovit*. BIBL. 1914 preia opțiunea traductologică și ne oferă o variantă similară: *după aceasta schimbându-mă, m'ai bătut*. Totul se reduce la modul în care relaționăm forma neaccentuată a pronumelui personal *pe mine* (*με*); dacă o relaționăm cu participiul prezent, atunci vorbim de o schimbare care se aplică asupra lui *mea* (în speță, Iov). Însă, cel mai plauzibil din punct de vedere gramatical, este să considerăm pronumele ca un complement direct al verbului *ai lovit* (gr. *ἔπαισας*). Astfel, sînt posibile două direcții de interpretare: 1) după ce a fost creat de mîinile lui Dumnezeu, omul, schimbîndu-se prin păcat, s-a schimbat și atitudinea lui Dumnezeu fiind lovit de pedeapsa divină; 2) după ce a fost plămuit de însăși mîna dumnezeiască, omul are de suferit consecințele schimbării divine, care arată omului o față necunoscută acestuia, una de neînțeles, a răzbunării. Pentru alegerea acestui din urmă sens, mai putem invoca argumentul contextual: Iov este profund tulburat de posibilitatea ca Dumnezeu să se schimbe, să se răzgîndească (gr. *μεταβάλλω*), antropomorfizîndu-se și acționînd supus unui prea omenesc și fără noimă arbitrar. Traducerile ulterioare ne confirmă, în general, această opțiune: *după aceasta primenindu-mă m-ai lovit* (MS. 45), *și așa de năpraznă mă nimicești* (VULG. BLAJ), cf. *et sic repente praecipitas me* (VULG.); *după aceasta mutându-te m-ai bătut* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA), *ca pe urmă să te întorci și să mă nimicești pe de-a'ntregul* (RADU-GAL.), *pe urmă, sucind-o, m'ai lovit* (ANANIA). ♦ Modul creării omului dovedește demnitatea specială cu care a fost investit (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 9, 74). Fără îndoială, exegeții creștini tradiționali nu au fost de acord cu aplicarea verbului gr. *μεταβάλλω* persoanei divine. Augustin afirmă răspicat că nu Dumnezeu se răzgîndește, el fiind imuabil, ci omul (*Annotationes in Iob*, 10).

10:9-10

În Scriptură, procesele naturale sînt întotdeauna atribuite acțiunii imediate a lui Dumnezeu. Legile

dezvoltării naturale nu sînt altceva decît pronia divină în desfășurare. Procesul zămislirii și nașterii unui om este, în viziunea aghiografului biblic, o nouă creație, o reactualizare a plămuirii primului om (cf. și Ps. 138:12-16). ♦ Sămînța bărbătească (femeia era, în viziunea anticilor, un simplu receptacul) se încheagă asemenea cașului și devine treptat noua ființă omenească. Iov se compară cu un vas și nu înțelege de ce Divinul Meșter dorește să-l sfărîme. Și aici exegeții creștini au văzut o aluzie la capacitatea unificatoare, de închegare a unei comunități statornice a Bisericii lui Hristos (Teolipt al Filadelfiei, *Discursuri către filadelfieni*, II).

10:11

Nervi – Termenul grecesc *νεῦρον* înseamnă atât ‘nerv’, cît și ‘tendon’. Imaginea trupului uman ca o țesătură deosebit de complexă se întîlnește în Psalmul 138:13, unde se utilizează același verb ebraic, *sok* ‘a țese’ (gr. *ἐνέλω*) și în 2 Cor. 5:2-4. Alte echivalări: *nervis* (VULG.), *vine* (BIBL. 1688, MS. 4389, MS. 45, MICU, VULG. BLAJ, BIBL. 1914, CORN., RADU-GAL., BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *mușchi* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *nervi* (ANANIA), (BTLN), *sinems* (KJV, ESV 2007), *nerfs* (BIBL. JER., NEG 1975, TOB 1988), *nervi* (NRV 1994). ♦ Didim cel Orb a considerat că poate identifica aici un argument pentru preexistența sufletului față de trup: „laptele închegat”, alcătuit mai înainte este sufletul, creat înaintea trupului, „piele, carne, oase...” (*Comentariu la Iov*, 10, 10-12).

10:12

Dezvoltarea embrionului uman era considerată de vechii israeliți ca o taină inefabilă și impetentrabilă (cf. Ecl. 11:5; 2 Mac. 7:22; Ps. 138:13-16).

10:15

Necunios traduce adjectivul gr. *ἀσεβής* ‘lipsit de evlavie’ (SEPT. FRANKF. ȘI SEPT. VEN.), cf. verbul *ἀσεβέω* ‘a se purta lipsit de evlavie, a profana, a păcătui împotriva cuiva’. Echivalentul ebraic are, însă, o dimensiune juridică accentuată, *rasha* ‘vinovat, condamnat, vrednic de pedeapsă, rău’. Alte echivalări: *de voi păgîni* (BIBL. 1688, cf. Ms. 45), *de voi lucra fărădelege* (MICU, BIBL. 1914), *de voi fi necredincios* (MS. 4389), *de făptuiam un ce impiu* (BIBL. 1865-1867), *de voi fi necurat* (VULG. BLAJ), cf. *si impius fuero* (VULG.), *de am greșit* (BIBL. 1874, BIBL. 1911), *dacă sînt vinovat* (BIBL. 1921, CORN., BIBL. 1936, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *dacă păcătuiesc* (RADU-GAL., BIBL. 1944), *de săvârșesc păcatul* (ANANIA), *dacă am fost rău* (BTLN), *if I be wicked* (KJV), *suis je coupable* (BIBL. JER., NEG 1975 și TOB 1988), *if I am guilty* (ESV 2007), *Se fossi stato malvagio* (NRV 1994).

10:16

Metafora vînătorii din acest verset se înscrie în deja conturatul tablou al înfruntării înverșunate dintre Iahve și Iov (vezi 6:4 și 9:17). Majoritatea comentatorilor consideră

că leul din această „vînătoare regală” ar fi Dumnezeu (cf. Isa. 31:4; Ier. 25:38; Os. 5:14) sau chiar omul drept, care este înfricoșător pentru dușmanii nevăzuți (Hesychius din Ierusalim, *Omilii la Iov*, 13, 10, 16). Dumnezeu îi apare lui Iov asemenea unui nobil vînător dominat de capricii.

10:17

Cel care reînnoiești asupra-mi nenorocirea mea – BIBL. 1688 traduce: *de iznoavă înnoind asupra mea cercetarea mea*. Celelalte versiuni care urmează Septuaginta (MS. 45, MICU și BIBL. 1914) traduc similar grecescul *ἐτασις*, cu sensul de ‘tribulație, necaz, nenorocire’, cf. ebr. *ed* ‘martor’; ANANIA îl redă prin *ispită*.

10:18

Iov a cunoscut atât desfătărilor, cît și suferințele vieții. Cuvintele sale sînt ale unui om obosit, dezamăgit, care nu era perfect conștient de răsplata de după moarte pentru cei drepti (Didim cel Orb, *Comentariu la Iov*, 10, 18).

10:20-21

Îngăduie-mi să mă odihnesc puțin – Textul Masoretic prezintă următoarea variantă: *depărtează-te de la mine ca să mă liniștesc puțin*. Prezența divină este strivitoare și copleșitoare pentru Iov care dovedește o intimitate și familiaritate cu sacrul specifică marilor mistici. Frapantă este comparația cu Ps. 38:18: „Lasă-mă ca să mă odihnesc, mai înainte de a mă duce și de a nu mai fi”.

10:21

Ținutul întunericului și al negurii – Sintagma din textul ebraic este mai plastică și a devenit o expresie consacrată în cultura universală: „ținutul umbrei morții”. ♦ Precum se poate remarca, Iov împărtășește o concepție despre post existență mai apropiată celei greco-romane despre Hades.

10:22

Unde nu se vede viața muritorilor – Textul grecesc, *οὐδέ ὄραβ ζωήν βροτῶν*, este obscur. Versiunile care urmează Septuaginta luminează posibilele sensuri ale pasajului: *nice a vedea viața pemintînilor* (BIBL. 1688, cf. MS. 45), *nici se vede viața muritorilor* (MICU), *nici se vede vieța muritorilor* (BIBL. 1914), *fără văz în viață de oameni muritori* (ANANIA). Textul ebraic este mai limpede și totodată mai sugestiv: *și unde lumina este asemănătoare întunericului*. ♦ Pentru Sf. Ioan Hrisostom acest verset proclamă imposibilitatea revenirii la viața muritoare (*Comentariu la Iov*, 10, 12). ♦ Milton va numi această lumină a infernului „întuneric vizibil”. Sf. Maxim Mărturisitorul ne oferă o zugrăvire plastică a vidului spiritual al Șeolului, în care omul, ființă rațională prin excelență, „nu mai are nici o simțire pentru bunătate și nici o dorință care să se miște spre Dumnezeu. E deprinderea peste care apasă ca un abis întuneric neștiinței și noianul cumplit al răutății și în care își au rădăcinile munții rățării, adică duhurile răutății, în ale căror crăpături afundîndu-se firea omenească, a devenit pe urmă bază pentru cea mai

păcătoasă deprindere, ca una ce s-a făcut reședință și unealtă a rătăcirii și a răutății lor. În această deprindere se află, ca niște zăvoare veșnice, împătimirile sufletului după cele materiale, care nu lasă cugetarea să se izbăvească de întunericul neștiinței, ca să vadă lumina adevăratei cunoștințe. Această deprindere a indicat-o poate [...], în chip acoperit, marele Iov prin cuvintele: *Pământ întunecat și neguros, pământ al întunericului veșnic*. E pământ întunecat, fiindcă e pustiu de orice cunoștință și contemplație adevărată; și neguros, pentru că e lipsită de orice virtute și activitate. Și continuă: *În el nu este nici o lăcurire*, se înțelege de cunoștință și de adevăr, și nu se poate vedea viața a muritorilor, adică o viețuire demnă de ființele raționale” (*Răspunsuri către Talasie*, 64).

Capitolul al 11-lea

11:1

Sofar Mineul este al treilea „consolator” al lui Iov și, probabil, cel mai tânăr. Discursul său este cel mai radical, având nuanțe inchizitoriale. El îl invită pe Iov la pocăință, unicul mijloc prin care vechea prosperitate va fi restaurată. Îl acuză pe Iov de trufie și încredere exagerată în virtutea sa, afirmând că pedeapsa lui Iov a fost chiar prea mică în comparație cu vina sa (vezi *infra*, 11:5-6). Nici acest „prieten” al lui Iov nu a fost mai puțin criticat de interpreții patristici care l-au învinuit de resentimente și de a fi lansat reproșuri nejustificate la adresa lui Iov.

11:2-5

Mulțimea cuvintelor este adesea asociată în Biblie cu nebunia și prostia (Ecl. 5:8) sau cu păcatul (Prov. 10:19). Aroganța și insolența lui Sofar sînt intolerabile (Didim cel Orb, *Comentariu la Iov*, 11, 3). ♦ Hesychius din Ierusalim observă că Sofar se împotrivesc lui Dumnezeu însuși care remarcase dreptatea și neprihănirea lui Iov (*Omili la Iov*, 14, 11, 6).

11:6

Pasajul este destul de obscur (Textul Masoretic: *Și El îți dezvăluie tainele înțelepciunii, fiindcă înțelepciunea sănătoasă are două părți. Să știi că Dumnezeu uită o parte din nedreptatea ta*). Traducerea noastră este cât se poate de fidelă Septuagintei: *εἶτα ἀναγγελεῖ σοι δύναμιν σοφίας ὅτι διπλοῦς ἔσται τῶν κατὰ σέ καὶ τότε γνώσῃ ὅτι ἄξιός σοι ἀπέβη ἀπὸ κυρίου ὢν ἡμάρτηκας*. În limba română, acest verset apare tradus astfel: *După aceea va povesti ție puterea înțelepciunii, pentru că îndoit va fi celor ce-s ca tine; și atuncea vei cunoaște că vrédnice ție s-au nemerit de la Domnul de cele ce ai greșit* (BIBL. 1688, cf. MS. 45), *Iar apoi să-ți spuie puterea înțelepciunii, că împotriva ta va fi îndoită și atunci să pricepi că ți se-au nemerit vrédnic de la Domnul celor ce ai greșit* (MS. 4389), *Și după aceea va povesti ție putearea înțelepciunii, că cu mult easte mai presus de priceapera ta, și atunci vei cunoaște că vreadnice e ceale ce ai păcătuit s-au întâmplat ție de la Domnul* (MICU), *și după aceea va povesti ție puterea înțelepciunii, că cu mult este mai pre sus de pricepera ta și atunci vei cunoaște, că*

vrednice de cele ce ai păcătuit s'au întâmplat ție de la Domnul (BIBL. 1914), *și de ți-ar descoperi tainele înțelepciunii Lui, ale înțelepciunii Lui nemărginite, ai vedea atunci că nu-ți răsplătește totuși după fărâdelegea ta* (CORN.), *și-apoi să-ți povestească puterea înțelepciunii – că ea'ndoită fi-va acelor ce-s ca tine – atunci vei ști că cele ce Domnul ți-a trimis sunt pe măsura celor ce le-ai păcătuit* (ANANIA), *Și să-ți destăinuiească tainele înțelepciunii? (căci ele sunt cu anevioie de înțelese); atunci de-abia vei ști că Dumnezeu îți cere socoteală de greșeala ta* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi). ♦ Ideea centrală a discursului lui Sofar este aceea că Dumnezeu îl pedepsește pe om pentru păcatele sale cu mult mai puțin decît ar merita. Iov este acuzat de păcate foarte grave, dar tănuite. Sofar crede că Dumnezeu vrea să dea o lecție tuturor păcătoșilor prin nenorocirile abătute asupra lui Iov.

11:7

Cf. Rom. 11:33: „O, adîncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Cît sînt de necercetate judecățile Lui și cît sînt de nepătrunse căile Lui!”

11:11

Sofar sesizează eroarea în care au căzut și cad comentatorii mai vechi și mai noi ai cărții lui Iov: Dumnezeu nu poate fi judecat de către omul muritor potrivit categoriilor și normelor sale juridice. Dreptatea lui Dumnezeu este o taină pentru om. Părinții filocalici afirmă adeseori că iubirea lui Dumnezeu biruiește adeseori dreptatea Sa. Lucrările tainice ale înțelepciunii divine sînt tocmai cele care se petrec cu Iov; prin suferință sufletului omenesc i se oferă înțelegerea unor taine mai presus de cugetare (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 10, 6-7).

11:12

Am tradus gr. *ἄνθρωπος νήχεται λόγοις* prin *omul se bălăcește în cuvinte*, literal „omul înoată în cuvinte”. Sintagma de față poate fi considerată o imagine metaforică a relativizării și bagatelizării cuvîntului de către omul păcătos. Însă, potrivit cercetătorilor Johan Lust și Erik Eynikel, aici ar fi o eroare de copist și, în loc de *νήχεται λόγοις*, mai plauzibilă contextual ar fi lecțiunea *ἐνέχεται λόγοις*, literal „este prins în cuvinte”. În acest caz s-ar face trimitere la o remarcă anterioară a lui Elifaz: Dumnezeu este cel „Care prinde pe cei înțelepți prin cugetarea lor și-i descumpănește pe cei mult întortocheați în viclesuguri” (vezi 5:13) Această din urmă lecțiune ar fi în concordanță cu ideea generală a textului ebraic: *omul are înțelepciunea unui nebun, el este născut ca puiul unui asin sălbatic*, alte opțiuni de traducere, în funcție de textul original urmat: *Și omul într-alt chip înoată cu cuvintele și pămînteanul ce e născut den muiere asemene e cu un măgariu pustnic* (BIBL. 1688, cf. MS. 45), *Că cu cuvintele mai într-alt chip înoată decît oamenii, iar cel pămîntean carele iaste născut den muiere iaste întocma cu măgariul pustiei* (MS. 4389), *Și omul într-alt chip înoată cu cuvintele, și pămînteanul născut a muierii atocma cu măgariul pustios* (MICU), *omul în deșert lungeste cuvântul și muritorul cel născut din femeie este ca un asin sălbatic în pustie*

(BIBL. 1914), *Omul dimpotrivă, are minte de nebun și s-a născut ca mânzul unui măgar sălbatic!* (CORN.), *dar muritorul jalnic înoată în cuvinte și-ajunge ca asinul sălbatic în pustie* (ANANIA), *totuși omul nepriceput va îndrăzni, deși omul este născut ca mânzul unui măgar sălbatic* (BTLN), *Astfel deci un om fără minte câștigă înțelepciune, precum puiul de asin ajunge asin mare* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *For vain man would be wise, though man be born like a wild ass's colt* (KJV), *Aussi l'é cervelé doit-il s'assagir: ânon sauvage que l'homme à sa naissance!* (BIBL. JER.), *Ein unnützer Mann bläbet sich; und ein geborener Mensch will sein wie ein junges Wild* (LUTHER); *But a stupid man will get understanding when a wild donkey's colt is born a man!* (ESV 2007), *tandis que l'homme accablé perd le jugement et que tout homme, à sa naissance, n'est qu'un ânon sauvage* (IOB 1988), *Ma l'insensato diventerà saggio, quando un puledro d'onagro diventerà uomo* (NRV 1994).

11:13-14

Și îți întinzi mâna către El – „Întinderea mâinii” către Dumnezeu este un gest simbolic al adorării. Așadar, adorarea are drept condiție fundamentală sinceritatea unei inimi purificate (cf. Mat. 5:8: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”). Exegeții patristici îl acuză pe Sofar de lipsa sincerității, de ignoranță și ipocrizie, fiindcă este de părere că Iov suferă pe drept pentru nelegiuirile sale. ♦ În aceste versete sînt descrise condițiile rituale necesare participării la serviciul liturgic din vechiul templu de la Ierusalim.

11:19

Îți vor veni în ajutor – SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN, după care am tradus, prezintă în acest loc lecțiunea σου βοηθήσονται, spre deosebire de SEPT. RAHLFS în care citim σου δεηθήσονται, „se vor ruga de tine”.

11:20

Deși mai sus formulase câteva timide încurajări de viitor, Sofar, în finalul discursului său, revine la tonul inchizitorial și amenințator, spulberînd nădejdea lui Iov cu sentințe irevocabile de condamnare a pretensei lui păcătoșenii.

Capitolul al 12-lea

12:1

Discursul-replică al lui Iov este îndreptățit și coerent în viziunea Părinților Bisericii, care îi acuză pe cei trei prieteni de falsă înțelepciune și de fățarnicie. Dumnezeu tolerează pe păcătoși și îi pune la încercare pe drepti (Hesxchius din Ierusalim, *Omiliu la Iov*, 15, 12, 2). Iov nu cere iertare sau favoruri speciale, ci numai pe acela de a fi ascultat.

12:2

Afirmație sarcastică îndreptată împotriva celor trei care au „monopolizat” înțelepciunea.

12:4

Iov se recunoaște nevinovat și avertizează că, de vreme ce el, neprihănit și drept, nu a fost izbăvit de suferință, cu atît mai mult cel păcătos va îndura pedeapsa divină (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 12, 5). Pentru Augustin, acest „om drept” este Hristos (*Annotationes in Iob*, 12).

12:6

În a doua parte a discursului lui Iov, Părinții Bisericii au scos în evidență conținutul moral profund și dimensiunea profetic-mesianică și alegorică a textului.

12:7-8

Expresia *cele cu patru picioare* redă gr. τετράποδα. Versiunile românești traduc, în principal, prin *cele cu patru picioare* (BIBL. 1688, MS. 4389, MS. 45, MICU, BIBL. 1914) și *vite* (ANANIA). În textul ebraic întîlnim termenul *behemah*, care se aplică atît animalelor domestice, cît și celor sălbatice. ♦ Sf. Grigorie cel Mare vede în viețuitoarele enumerate aici diverse tipuri spirituale: *cele cu patru picioare* simbolizează spiritele cuprinse de letargie duhovnicească, *păsările cerului*, spiritele care dețin înțelepciunea celestă, *peștii* reprezintă o persoanele preocupate exclusiv de această lume efemeră, iar *pămîntul* simbolizează spiritele care posedă înțelepciunea lucrurilor terestre (*Moralia in Iob* XI, 5).

12:9

Pentru a desemna divinitatea evreilor, Textul Masoretic utilizează numele *Iahve*, tradus în grecește prin κύριος. Versiunile românești oscilează între *Domnul* și *Dumnezeu*. Numele apare o singură dată în cadrul părții poetice a cărții *Iov*, spre deosebire de prolog și epilog. În afara Scripturii, prima mențiune scrisă a numelui sacru este pe Stela moabită (cca 890 a. Chr), unde se vorbește despre Dumnezeul adorat de israeliți. Avînd în vedere că, în Textul Masoretic, acesta este singurul loc în care întîlnim numele *Iahve* rostit de un personaj al cărții, faptul i-a făcut pe comentatori să considere că aici am fi în fața unui citat, probabil din Isa. 41:20. Nefiind evrei, prietenii lui Iov utilizează nume generale pentru a-l desemna pe Iahve.

12:11

La Sf. Ioan Hrisostom, în loc de teremnul *ureche*, îl întîlnim pe *minte*. Rațiunea este darul divin prin care ne deosebim de animale și prin care discernem binele de rău, recunoscînd „gustul” bun sau rău al faptelor noastre (*Comentariu la Iov*, 12, 11). Așa cum simțul gustativ distinge mîncărurile bune de cele dăunătoare, tot astfel înțelepciunea discriminează între adevărat și fals. Este o pledoarie pentru spiritul critic.

12:14-16

Hristos a nimicit moartea, luînd asupra sa umanitatea noastră (Filip Preotul, *Comentariu la Iov*, 12). Sf. Grigorie cel

Mare vede în apă un simbol al Duhului Sfânt cel de viață făcător (*Moralia in Iob XI*, 14).

12:18

Textul Masoretic oferă o altă versiune, diametral opusă celei din Septuaginta, dar în acord cu contextul: *El dezleagă centura regilor și leagă coapsele lor cu funie*. ♦ Dezlegarea cingătorii este o acțiune care simbolizează pierderea unei demnități sau reducerea la o stare de neputință, având în vedere lungile veșminte purtate de orientali. Legarea coapselor cu funie trimite către ducerea în robie. Sf. Efreem Sirul a văzut aici o prefigurare a faptelor și cuvintelor prodigioase săvârșite și rostite de Mîntuitorul (*Comentariu la Iov*, 12, 19).

12:22

Hesychius din Ierusalim înțelege prin *umbra morții* păcatul și moartea spirituală care au fost nimicite prin lucrarea mîntuitoare a lui Hristos (*Omilia la Iov XV*, 12, 22).

12:23

În Orientul perioadei în care ar fi trăit Iov, acesta a putut contempla ascensiunea și decăderea hitiților, elamiților, egiptenilor și a altor popoare.

12:25

Întunerul de aici trimite către caracterul nepătruns al lucrării proniei în lume și în istorie.

Capitolul al 13-lea

13:3

Hesychius din Ierusalim încearcă „să îndulcească” duritatea afirmației lui Iov: deși Dumnezeu este înfricoșător în măreția și puterea lui, voi îndrăzni să iau cuvîntul cu smerenie în fața lui, fiindcă este înțelept și drept (*Omilia la Iov*, 15, 3, 3). ♦ Înțelepciunea oficială și tradițională nu poate înțelege tragica realitate a vieții.

13:4

Medici nedrepti redă gr. *ἰατροὶ ἄδικοι*. Traducătorii români echivalează expresia grecească prin: *dobtori strămbi* (BIBL. 1688), *doftori strămbi* (MS. 45), *doftori strămbi* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914, cf. ANANIA). Textul Masoretic este mai plastic, utilizînd sintagma *toḥle saqer*, „tencuitori/ născocitori de minciuni”, de la verbul ebraic *tafal* care are sensul de ‘a tencui, a spoi, a vărui’. Iov își acuză amicii că se străduiesc să inventeze false argumente pentru a ascunde inconsecvențele proniei în cazul său. El mai constată cu amărăciune că nu toți care suferă sînt nedrepti. Alte ediții păstrează sensul din textul ebraic: *meșteri minciunii* (VULG. BLAJ), cf. *fabricatores mendacii* (VULG.), *născocitori de minciuni* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874 și BIBL. 1911), *făuritori de minciuni* (CORN.), *meșteri mincinoși* (RADU-GAL.), *făurari ai minciunii* (BIBL. 1936, BIBL. 1944), *născocitori ai minciunii* (BTLN, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *forgers of lies* (KJV), *charlatans* (BIBL. JER.),

smear with lies (NASB 1995), *whitewash with lies* (ESV 2007), *vous n' imaginez que des faussetés* (NEG 1975), *plâtriers de mensonge* (TOB 1988), *inventori di menzogne* (NRV 1994). ♦ Sintagma grecească *ἰατροὶ κακῶν* are sensul cel mai plauzibil de ‘tămăduitori ai bolilor’, fiind redată în limba română prin *vraci de rēle* (BIBL. 1688 și ANANIA) sau *vraci a rēle* (MS. 45). Alte versiuni au interpretat adjectivul *κακός* în sens personal: *tămăduitori răilor* (MICU, BIBL. 1914). ♦ Iov ironizează pretinsa valoare curativă a discursurilor morale ale celor trei. Prietenii lui Iov se erijează în psihologi talentați care inițiază o terapie eficientă, cred ei, pentru tămăduirea „bolii lăuntrice a lui Iov”. Dacă traducerea noastră a considerat adjectivul *κακός* drept complement direct, MS. 4389, urmînd OSTROG, îi acordă valoare de atribut: *vindecători răi*. În acest caz, Iov le contestă consolatorilor săi capacitatea și abilitatea de a deveni consilieri ai celor bătuți de soartă. Textul Masoretic este mai expresiv și mai relevant: *vraci fără însemnătate, lipsiți de valoare*. Iov îi vede pe companionii săi ca pe niște meșteri incapabili (unii cercetători consideră că sensul rădăcinii *rapha* ar fi aici cel de ‘a coase, a cîrpi, a însăila’), care se trudesesc a cîrpi o teodicee nesatisfăcătoare și plină de contradicții. Se poate încerca o apropiere de versetul: „Ei leagă rănile poporului meu cu nepăsare și zic: «Pace! Pace!». Și numai pace nu este!” (Ier. 6:14). Enumerăm și alte echivalări: aluzie clară laeretici, dar cu prețul denaturării sensului inițial; *medici nefolositori* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), unde accentul se mută pe contestarea competenței profesionale; *cinstitori de dogme răzvrătite* (VULG. BLAJ), cf. *cultores perversorum dogmatum* (VULG.), *doftori amăgitori* (RADU-GAL.), *doftori de nimic* (CORN. și BTLN), *doftori neputincioși* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *physicians of no value* (KJV), *des médecins de fantaisie* (BIBL. JER.), *worthless physicians* (NASB 1995 și ESV 2007), *des médecins de néant* (NEG 1975), *guérisseurs de néant* (TOB 1988), *medici da nulla* (NRV 1994).

13:5

Sf. Grigorie cel Mare citează Prov. 17:28: „Dacă nebunul ar tăcea, ar fi socotit înțelept” (*Moralia in Iob XI*, 35).

13:7-10

Iov își avertizează interlocutorii asupra riscului asumat prin invocarea unor false mărturii cu scopul apărării lui Dumnezeu, ei devenind niște avocați necinstiți ai lui Iahve. Oportuniști, aceștia părăsesc pe cel mai puternic (Iahve) în detrimentul celui neputincios (Iov). Parțialitatea în cadrul unui proces era aspru condamnată de vechiul drept ebraic (cf. Deut. 10:17; Prov. 18:5). De aceea, în final, Iahve îi va ataca atît de dur pe cei trei prieteni. ♦ Iov denunță teodiceea umană care se străduiește să îl justifice pe Dumnezeu. Este legitim să fii în favoarea lui Dumnezeu cu orice preț și apriori? O apologetică demnă de Dumnezeu trebuie să fie perfect obiectivă, nedevenind părtinitoare în nici o direcție.

13:8

Pasajul grecesc *ἡ ὑποστειλῶθε ὑμεῖς δὲ αὐτοὶ κριταὶ γένεσθε*, tradus de noi *sau vă veți feri, dar fiți voi judecători!*, este obscur. BIBL. 1688, în mod inexplicabil, traduce verbul *ὑποστειλῶ* ‘a reduce, a trage înapoi, a se retrage, a înlătura, a evita, a copleși’ prin *a se îndoii: au vă veți îndoii? Voiși înșivă judecători vă faceți*. Alte versiuni care redau textul grecesc echivalează astfel: *au veți îndoii? Voi și voi judecători vă faceți* (MS. 45), *au doară vă îndoiiți? Și voi înșivă judecători vă faceți?* (MICU), *au doară vă îndoiiți? Și voi înșivă judecători vă faceți?* (BIBL. 1914), *sau că vă-ndoiiți? Sau că pe voi’ nainte-I judecători vă faceți?* (ANANIA). Se impune precizarea că verbul gr. *γένεσθε*, tradus prin „vă faceți”, așadar „deveniți, ajungeți”, este, de fapt, un imperativ aorist mediu, propoziția exprimând un îndemn retoric cu nuanță ironică, surprins mai bine de textul ebraic: *voi îi arătați [lui Dumnezeu] părtinire? Vă veți lupta pentru el?* În același spirit juridic traduc și versiunile care urmează Textul Masoretic: *voi să țineți cu el și să fiți apărătorii lui?* (BIBL. 1936), *il veți părtini oare pe Dumnezeu și veți fi apărătorii lui?* (RADU-GAL.), *Vreți să țineți cu El și să faceți pe apărătorii lui Dumnezeu?* (CORN.), *voiți să țineți cu El și să fiți apărătorii Lui?* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *Prenez-vous ainsi son parti, est-ce pour Dieu que vous plaidez?* (BIBL. JER.), *und euer Rücken wird wie ein Leimenhaufe sein* (LUTHER), *Will you show partiality toward him? Will you plead the case for God?* (ESV 2007) etc. ♦ Așadar, în mod paradoxal, a susține partea lui Dumnezeu într-o cauză „greșită” devine păcat. Îndrăzneala teologică a lui Iov este copleșitoare. El își susține cu consecvență nevinovăția.

13:11

Viltorile sale vă vor răvăși – În SEPT. RAHLFS termenul *δῖνα*, pluralul neutru acuzativ al lui *δῖνος* ‘vîrtej, învolburare, rotire, învîrtire’, prezent în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN., este înlocuit cu *δεῖνα* ‘lucruri înfricoșătoare, cutremurătoare, teribile, groaznice’. Acesta din urmă traduce ebraicul *seeth* ‘demnitate, autoritate, excelență, măreție, spaimă copleșitoare’. Cu alte cuvinte, autorul vorbește aici despre copleșitoarea experiență a divinului, *mysterium tremendum*. Dacă BIBL. 1688 traduce gr. *δῖνα* prin *vultoare*, iar MS. 45 prin *sorb*, alte versiuni trec în sfera afectivă, traducându-l prin *minie* (MICU, BIBL. 1914 și ANANIA).

13:14

Expresiile din versetul de față, derutante pentru cititorul modern, sînt clarificate prin paralele cu expresii similare din vechea literatură egipteană, semnificînd „punerea în primejdie a vieții”. Prin libertatea sa de exprimare, Iov își asumă un risc pe deplin conștient.

13:15

Și mă voi îndreptăți în fața lui traduce gr. *καὶ ἐλέξω ἐναντίον αὐτοῦ*. Verbul grecesc *ἐλέγω* are atît sensul de ‘a mostra’, cît și pe cele de ‘a demonstra, a convinge, a

dovedi, a dezminți, a combate, a decide’. Contextul juridic pledează pentru alegerea celei de-a doua sfere semantice în cazul acestui termen, deși unele versiuni românești au optat pentru primul sens: *și voiu mostra înaintea lui* (BIBL. 1688), *și voi înmuștra înaintea lui* (MS. 45), *înaintea lui mă voiu mostra (!)* (MICU). Există și echivalări cu nuanță juridică: *vias meas in conspectu eius arguam* (VULG.), care redă fidel textul masoretic; *și înaintea lui mă voiu îndrepta* (BIBL. 1914), *voiu vădi înaintea lui* (MS. 4389), *m-aș îndrepta de căile mele înaintea lui* (BIBL. 1865-1867) ș.a. ♦ Iov este absolut sigur că va reuși să se justifice în fața instanței transcendente. Sf. Efrem Sirul remarcă aici o aluzie subtilă la învierea morților (*Comentariu la Iov*, 13, 14).

13:16

Vicleșug traduce în BIBL. 1688, MS. 45, MICU și BIBL. 1914 grecescul *δόλος*. Menționăm și alte opțiuni: *înșălăciunea* (MS. 4389), *minciuna nu’ncap’e’n fața sa* (ANANIA). ♦ În textul ebraic se vorbește despre imposibilitatea pătrunderii celui „fără de Dumnezeu”, profan, în spațiul sacru al divinității. Iov își clamează cu consecvență inocența și este convins că Dumnezeu i-o va face publică. Un păcătos nu ar putea îndrăzni în nici un chip să pretindă aceasta.

13:17

Textul din SEPT. RAHLFS este puțin diferit, verbul *ἀκούω* ‘a asculta’ fiind repetat de două ori: *ἀκούσατε ἀκούσατε*, „ascultați, ascultați!”.

13:18-20

Iov are certitudinea obținerii unui verdict favorabil. De la versetul 20 el se adresează direct divinității, rugîndu-se pentru un proces echitabil, întemeiat pe discuții sincere și directe între părți și nu pe irezistibila atotputernicie divină. ♦ Didim cel Orb evocă cele două modalități de ascundere în fața lui Dumnezeu: ascunderea de Dumnezeu, asemenea lui Adam, în paradis, după săvîrșirea păcatului original și ascunderea în Dumnezeu, cum este cazul lui Iov; numai această neînțeleasă și paradoxală tănuire aduce mîntuirea (*Comentariu la Iov* 13, 20-21).

13:23

Iov recunoaște, nu fără o umbră de orgoliu, că nu este inferior prietenilor săi în observarea naturii. Refuză, în continuare, cu obstinație, să-și recunoască vreo vinovăție și pretinde o confruntare directă cu Iahve.

13:25

Ne amintim de comparația homerică a oamenilor cu frunzele veștede, purtate ici și acolo de către vîntul tomnatic. Imaginea omului ca frunză purtată de vîntul sortii este însă mai arhaică și specifică poemelor asi-ro-babiloniene. ♦ Sf. Grigorie cel Mare recunoaște în om o frunză, desprinsă, în paradis, din pomul vieții (*Moralia in Iob* XI, 59-60).

13:26

Aluzia este la obiceiul iudaic al consemnării în scris a sentințelor judiciare. Această interpretare este mai plauzibilă în contextul juridic al pasajului decât opinia unor interpreți că aici ar fi vorba despre prescrierea unor rețete medicale (Textul Masoretic ne oferă varianta: *fiindcă tu ai scris împotriva mea cele amare*), deoarece nu avem asemenea atestări la vechii evrei. ♦ Hesychius din Ierusalim recunoaște în acest loc o referință la păcatul lui Adam (*Omilia la Iov XVI, 13, 26-28*).

13:27

Textul grecesc *ρίζας τῶν ποδῶν μου ἀφίκου*, echivalat de noi prin *mi-ai atins talpa piciorului*, este dificil de înțeles și de tradus. Versiunile care urmează Septuaginta ne oferă variante de traducere ca: *la rădăcinile picioarelor mele ai sosit* (BIBL. 1688), o traducere foarte literală, care ignoră faptul că expresia *ρίζας τῶν ποδῶν* înseamnă ‘tălpile picioarelor’; *la rădăcinile picioarelor mele ai sosit* (MS. 45), *la rădăcina picioarelor mele ai sosit* (MICU și BIBL. 1914), *ajunși cu luare-aminte la urma tălpii mele* (ANANIA). ♦ *Butucii* de care vorbește aici Iov echivalează termenul ebraic *sad* (gr. *κόλυμα* ‘pedică’) care trimite nu atât către cunoscutul instrument de înlănțuire din vechile temnițe, cât către o pedică ce îi lăsa o libertate de mișcare relativă prizonierului, fără a-i permite să fugă. Iov se vede pe sine asemenea unui răufăcător care are o relativă libertate de mișcare, dar este supravegheat îndeaproape de o instanță supremă, neîndurătoare și nu poate depăși niște fruntarii bine stabilite. Iov este tratat ca un sclav condamnat dinainte într-un simulacru de proces.

Capitolul al 14-lea

14:2

Iov alcătuiește aici o frumoasă și impresionantă elegie despre nefericirea omului în efemera viață pămîntească. ♦ Comparația vieții omenești cu existența efemeră a florilor este un loc comun al imaginarului biblic (cf. Isa. 28:1; Iac. 1:10) ♦ Sf. Grigorie cel Mare (*Moralia in Iob XI, 68*) afirmă că viața omului este asemănată cu umbra și nu cu soarele, fiind efemeră și nestatornică și pentru că ființa umană, pierzînd dragostea pentru făcătorul său, și-a pierdut căldura inimii, rămînînd numai cu răceala răutății.

14:4-5

Terminologia din acest verset (aceeași ca în 4:7) face referire la puritatea rituală. Omul este prin esența lui impur, din cauza zămisirii și nașterii (cf. Lev. 15:19-20), impuritate care nu poate fi eliminată de riturile sacre, ea fiind consubstanțială omului. ♦ Aceste versete au constituit un argument important pentru fundamentarea doctrinei păcatului originar în teologia creștină: „Consider că prin această expresie se vorbește mai clar despre îndreptarea [stării] de necurăție păcătoasă de dinaintea nașterii [din nou

prin botez], precum spune Iov: *Nimeni nu este curat de întinare, chiar dacă viața lui ar fi de o țăr*’ (Sfîntul Vasile cel Mare, *Despre botez*, II, 6). Hristos singur poate spune că este lipsit de păcat (Hesychius din Ierusalim, *Omilia la Iov XVII, 14, 4*). Vulgata ne oferă următoarea versiune: *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu, qui solus est?* (Cine poate face neprihănit pe cel zămislit din sămânță necurată? Oare nu Tu, singurul care ești?). Varianta de față îi prilejuiește Sf. Grigorie cel Mare o tîlcuire hristologică: doar o ființă pură prin ea însăși are capacitatea de a purifica murdăria spirituală. Întîlnim aici o prorocie a lui Iov referitoare la întruparea Mîntuitorului, cel care a fost zămislit în chip neprihănit din Duhul Sfînt și de la Fecioara Maria (*Moralia in Iob XI, 70*). ♦ Părinții Bisericii au văzut aici o afirmare fermă a păcătoșeniei universale (Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Dub și Adevăr*, XVI).

14:7

Anticii, ca Herodot (*Hist. VI, 37*) și Plinius (*Hist. Nat. I, 15*), remarcaseră deja puterea regenerativă uimitoare a palmierului tăiat. Se poate ca referința să privească un tratament special al pomilor fructiferi îmbătrîniți din Orientul antic. Aceștia, tăiați pînă la rădăcină și irigați din belșug, produceau în anul următor noi lăstari din vechea rădăcină. Exegeții creștini au văzut în această ultimă parte a capitolului o profeție limpede la renașterea umanității în Hristos.

14:9

Aroma apei – Textul grecesc, *ὄσμης ὕδατος*, literal ‘parfumul apei’, transpune o frumoasă imagine metaforică a textului ebraic. Versiunile biblice românești și străine transpun metafora sau aleg un alt sens al expresiei (*umezeala apei*), mai prozaic, ori preferă echivalarea printr-o parafrază: *odorem aquae* (VULG.), *mirosirea apei* (BIBL. 1688, MS. 45, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA), *mirosul apei* (MS. 4389, VULG. BLAJ, BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1921 CORN., BTLN), *odorul apei* (BIBL. 1865-1867), *umezeala apei* (BIBL. 1914), *cînd dă de apă* (BIBL. 1936, RADU-GAL., BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *adulmecarea apei* (ANANIA), *dès qu’il flaire l’eau* (BIBL. JER., TOB 1988), *Geruch des Wassers* (LUTHER), *scent of water* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *à l’approche de l’eau* (NEG 1975), *a sentir l’acqua* (NRV 1994). ♦ Sfîntul Efreim Sirul întrevece aici o aluzie transparentă la reînnoirea omului prin apa botezului (*Comentariu la Iov, 14, 7*).

14:10

Textul Masoretic vorbește aici nu despre ‘om’ în general (*iy*), ci despre ‘omul puternic, viteaz’ (*gheber*). ♦ Nici viteazul Ghilghameș nu fost în stare să biruască inexorabila moarte care constituia pentru antici o realitate imuabilă și definitivă. Sf. Chiril al Ierusalimului invocă acest text în sprijinul doctrinei învierii morților: ‘Cu privire la textul: *Dacă se va pogori omul în iad, nu se va mai sui*, vezi continuarea textului, căci este scris: *nu se va mai sui, nici nu se*

va întoarce la casa lui (7:9-10). La învierea morților va pieri toată lumea și orice casă va fi stricată. Cum are să se întoarcă la casa lui, odată ce are să fie alt pământ, nou? Cei care aduc acest textul ca o dovadă împotriva credinței în învierea morților, trebuiau să audă aceste cuvinte ale lui Iov: *Pentru copac este nădejde; căci dacă se va tăia, iarăși va înflori și odrasla lui nu va lipsi. Dacă va îmbătrâni în pământ rădăcina lui și în piatră va muri trunchiul lui, prin reveneala apei va înflori și va face roade ca și unul de curând sădit. Dar omul care a murit, a pierit? Nu mai există oare muritorul odată ce a căzut?* Iov, când face acest reproș, se rușinează oarecum: – cuvintele nu mai există trebuie să se citească sub formă de întrebare – dacă pomul cade și se scoală, spune Iov, oare omul, pentru care au fost făcuți pomii, nu se scoală? Și ca să nu crezi că eu forțez textul, citește cele ce urmează! După ce a spus sub formă de întrebare: *Nu mai există oare muritorul odată ce-a căzut?* – spune: *Căci dacă va muri, omul, va trăi* (14:14); și îndată spune: *Voi aștepta până ce iarăși voi fi* (14:14); iar în altă parte spune iarăși: *Cel care va învia pe pământ pielea mea, care suferă acestea* (19:26)” (*Catehezele*, XVIII, 15).

14:12-15

Unii comentatori au văzut aici o subtilă aluzie la învierea morților și la apocalipsă (cf. Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 12, 18). ♦ Iov pare să vadă *Șeolul* ca pe un loc de azil al sufletelor, de unde, mai târziu, acestea vor fi rechemate la o viitoare viață de comuniune cu Dumnezeu. Iov solicită ocrotirea divină pentru ca atunci când va coborî în locuința morților să fie izbăvit de chinuri (*Moralia in Iob* XII, 13).

14:16

Iov este confuz, deoarece percepe atitudinea lui Dumnezeu ca una de geloasă ostilitate. Discursul lui Iov se dovedește de o mare ambiguitate. El oscilează între speranță și deznădejde, între sfidare și resemnare. Astfel, suferința sa este potențată la maximum când i se risipește speranța împăcării viitoare cu Dumnezeu.

14:17

Fărădelegile lui Iov sînt înregistrate în scris și pecetluite pentru a constitui probe la o viitoare judecată. (cf. Ier. 17:1; Isa. 8:16; Os. 13:12). Textul ebraic (*fărădelegea mea este pecetluită într-un sac, iar tu îmi ștergi nedreptatea*) a dat naștere unor speculații privind apocatastaza – restaurarea tuturor fițelor create, inclusiv demonii, în starea de puritate inițială.

14:18-19

Mările care seacă, lumea care se realcătuiește din temelii, munții care se sfărîmă, apele care topesc piatra. Iov își proiectează cosmic durerea sa nemărginită. Muntele care se risipește este un tip al diavolului sau al trufiei omenești care vor fi sfărîmate de puterea dumnezeiască (Filip Preotul, *Comentariu la Iov*, 14).

14:21-22

Așadar, Șeolul este un loc al destrămării memoriei și al risipirii conștiinței. Ultimul verset este obscur și puțin

illogic: de vreme ce sufletul omului este în împărăția morților, cum mai simte trupul său dureri? Alte posibile traduceri: „doar atît timp cît este în trup simte dureri” sau „numai pentru el mai simte durere trupul său”.

Capitolul al 15-lea

15:1

Al doilea ciclu de discursuri este mai puțin modest și mai puțin impresionant decît primul. Elementele noi sînt puține, cei trei prieteni nu fac decît să repete argumentele precedente și să îl acuze pe Iov de blasfemie și răzvrătire. Impresia generală este nu atît cea a unei dezbateri teologice, cît a unui concurs literar în care fiecare își etalează virtuozitatea oratorică.

15:2

Elifaz condamnă și pune sub semnul întrebării întregul discurs al lui Iov. ♦ *Vîntul* menționat aici este vîntul de est, unul dintre cele mai pustiitoare din Palestina. Atitudinea lui Elifaz este mai severă decît în prima sa cuvîntare. În prima i se adresase lui Iov ca unuia care refuza să accepte suferința cu răbdarea pe care o propovăduia altora. Totuși, Iov era încă recunoscut ca un om pios (4:6). Aici, însă, Elifaz îl învinuiește în mod fățiș de blasfemie și de sfidare a divinității (vezi *infra*, 15:5). În prima cuvîntare, amintise păcătoșenia generală a umanității, însă, aici, sugerează că răutatea lui Iov o depășește pe aceea. Din nou, dacă în primul discurs intenționa să-i inspire prietenului său suferind o atitudine de resemnare, aici Elifaz se străduiește să-l terorizeze, zugrăvind-i cumplita soartă a celor ce săvîrșesc fărădelegi. Cuvîntarea lui Elifaz este plină de resentimente, iritare și tendința evidentă de a distorsiona cuvintele lui Iov (Iulian de Eclanum, *Expositio libri Iob* 15, 1-3). ♦ Sf. Grigorie cel Mare consideră că Iov reprezintă aici Biserica universală, iar prietenii săi pe eretici, care, erijîndu-se în apologeți ai lui Dumnezeu, de fapt calomniază fără motiv pe cei virtuoși (*Moralia in Iob* XII, 28).

15:2

Frica traduce ebr. *yirah*, care desemnează o atitudine complexă ce implică întregul complex al ființei umane, specifică iudaismului, teama religioasă, venerarea, devoțiunea, reverența. Iov este acuzat de a fi renunțat la acest sentiment al adevăratului credincios.

15:7

SEPT. FRANKF. prezintă în acest verset o lecțiune particulară, *ἢ πρὸ κτηνῶν ἐπάγης*, tradus de noi *sau ai fost alcătuit înaintea dobitoacelor*, în timp ce în SEPT. RAHLFS citim *ἢ πρὸ θινῶν ἐπάγης*, literal „sau ai fost alcătuit înaintea dealurilor”. Ambele sînt plauzibile în contextul paralelismului sinonimic specific stilului poetic ebraic, unde ideea din prima parte a versetului este reluată, limpezită, intensificată și explicată în partea a doua a versetului. Unii comentatori consideră că se face referire la credința

vechilor evrei că Adam, înainte de căderea în păcat, era înzestrat cu o înțelepciune excepțională.

15:8

Fragmentul *Sau ai fost tu sfetnicul lui Dumnezeu?* traduce gr. ἡ συμβούλω σοι ἐχρήσατο ὁ Θεός. Pasajul nu apare în SEPT. RAHLFS, fiind prezent doar în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. ♦ *Învățătura Domnului* – Termenul ebraic *sode* ‘sfat, consiliu’ a fost transpus în grecește prin σύνταγμα ‘ceea ce este pus în ordine, aranjament, dispoziție, constituție, colecție, operă, corp de doctrină’. ♦ Ironic, Iov este întrebat dacă nu a participat la consiliul ființelor divine de dinaintea creației (vezi 38:7), dacă are acces la planurile secrete ale divinității sau dacă s-a învrednicit de o revelație personală, primind acces la o cunoaștere celestă ezoterică.

15:10

Potrivit mentalității antice, vârsta echivalează cu un depozit normativ de înțelepciune acumulată de generații, fiind chiar mai prejos de achizițiile unuia singur, chiar înzestrat cu spirit profetic.

15:14

Impuritatea radicală a omului este rădăcina tuturor păcatelor sale. ♦ Sf. Grigorie cel Mare reamintește, în acest context, fragilitatea și efemeritatea ființei umane, precizând că, etimologic, *homo* ‘om’ este derivat de la *humus* ‘pământ’ (*Moralia in Iob XII, 37*).

15:15

Sfinții menționați aici sînt, fără îndoială, îngerii. Olimpiodor vede aici o aluzie la căderea demonilor (*Comentariu la Iov 15, 14*).

15:16

Termenul *dezgustător* este utilizat și pentru desemnarea practicilor idolatre (Deut. 7:26). BIBL. 1688 (alături de MS. 45) îl traduce prin *necurat*.

15:16

Elifaz își asumă un ton sapiențial și autoritar; el cade în același păcat al orgoliului de care îl acuzase pe Iov.

15:19

Se poate distinge aici, cu claritate, perspectiva israelită asupra pămîntului Canaan. Autorul îi atribuie lui Iov numeroase idei și concepte israelite ulterioare. Iov devine o portavoce a naționalismului religios evreu de tendință xenofobă: puritatea credinței poate fi menținută numai evitînd contactul cu popoarele străine.

15:20-24

Păcătosul nu își poate afla liniștea și pacea sufletească pînă ce nu renunță la păcat (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov, 15, 17-23*).

15:22

În vechile legende ale Orientului, regele Nimrod a fost, ca și giganții greci, unul dintre cei care s-au revoltat împotriva zeilor.

15:25

În acest verset este evocată o încleștare mitică între Dumnezeu și un monstru primordial cu care este asimilat Iov, ca blasfemator și megaloman. ♦ *Dumnezeu* (gr. Θεοῦ) apare doar în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN, lipsind din SEPT. RAHLFS.

15:26

A doua parte a versetului, gr. ὕβρει ἐν πάχει νώτου ἀσπίδος αὐτοῦ, literal „cu trufie peste măsură a alergat împotriva lui, cu tăria părții bombate a scutului său”, este puțin mai dificil de transpus în românește. Termenul ὕβρις desemnează o revoltă plină de sfidare și înfumurare împotriva divinității, depășire a măsurii rînduite muritorilor. Este instructiv de urmărit evoluția și valoarea expresivă variată a versiunilor acestui verset, ca și filiațiile evidente între ele: *Și alergă înaintea lui cu sudalmă, întru grăsizea umărului păveșii lui* (BIBL. 1688), unde gr. πάχος a fost tradus cu celălalt sens al său, ‘grăsize’; *Și alergă înaintea lui cu sudalmă întru grăsizea umărului scutului* (MS. 45), *el alergă în contra lui cu gîtul întins, cu vîrfurile dese ale scuturilor sale* (BIBL. 1865-1867), *au alergat asupra lui cu grumazul rădăcat și împotriva Celui Atotputernic s-au învărtoșat* (VULG. BLAJ), cf. *cucurrit adversus eum erecto collo et pîngui cervice armatus est* (VULG.), *și au alergat înaintea lui cu ocară, cu cerbicea cea groasă a scutului său* (MICU), *el alergă asupra-i cu gîtulu întinsu, cu partea cea mai tare a scuturiloru sale* (BIBL. 1874 și BIBL. 1911), *și a alergat înaintea lui cu ocară, cu cerbicea cea groasă a scutului său* (BIBL. 1914), *fiindcă a îndrăznit să năvălească împotriva lui cu gîtul întins și la adăpostul scuturilor sale groase și rotunde* (BIBL. 1936), *a năvălit înaintea lui cu gîtul înainte, sub grosimea scuturilor sale* (RADU-GAL.), *și a avut îndrăzneala să se năpustească asupra Lui cu partea cea mai tare a scuturilor lui* (CORN.), *și i-a ieșit nainte cu vorbe de ocară și cu cerbicea groasă a paveșelor lui* (ANANIA), *aleargă împotriva Lui cu gîtul întins, cu părțile groase ale scuturilor sale* (BITLN), *Fiindcă a îndrăznit să năvălească împotriva Lui cu gîtul întins și la adăpostul scuturilor sale groase și rotunde* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi). ♦ Sf. Grigorie cel Mare raportează aceste cuvinte la Antihrist (*Moralia in Iob XII, 48*).

15:27

Codexul Alexandrinus conține această adăugire: αἴνος δὲ αὐτοῦ ὕβρις, literal „iar lauda lui ocară”, sau, mai potrivit contextului, „și lauda lui, înfumurarea peste măsură”. Completarea se regăsește în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN., lipsind din SEPT. RAHLFS. ♦ *Grăsizea* este în imaginarul biblic simbolul insensibilității față de realitățile spirituale, al răzvrătirii și al îndepărtării de Dumnezeu: „a mâncat Iacov, s-a îngrășat Israel și s-a făcut îndărătnic; îngrășatu-s-a, îngroșatu-s-a și s-a umplut de grăsize; a părăsit pe

Dumnezeu, Cel ce l-a făcut și a disprețuit cetatea mîntuirii sale” (Deut. 32:15).

15:35

Textul Masoretic ne oferă versiunea: *Ei zămîslesc tulburare și dau naștere nedreptății*. Versetul a devenit o expresie proverbială, citată și în Noul Testament, într-o perspectivă eshatologică (Gal. 6:8). ♦ Sf. Grigorie cel Mare consideră că spusele lui Elifaz constituie o învinuire de ipocrizie adusă lui Iov. Însă acesta a fost cel mai străin de fățarnicie, fiind mereu sincer, drept și simplu (*Moralia in Iob* XII, 64).

Capitolul al 16-lea

16:1

Iov, cu mult curaj, își apără în continuare inocența și face apel la un „martor ceresc”. Lamentația sa din acest capitol are rezonanța stilului din Psalmi. ♦ *Răi mîngîietori* – În greacă, *παρακλητορες κακων*. Alte versiuni redau sintagma astfel: *mîngîietori de rēle* (BIBL. 1688, cf. Ms. 45 și Ms. 4389), *mîngăietori celor răi* (MICU), *mîngăietori povarnici* (VULG. BLAJ), cf. *consolatores onerosi* (VULG.), *mîngăietori superăcioși* (BIBL. 1874 și BIBL. 1911), *mîngîietori de rele* (BIBL. 1914), *jalnici mîngăietori* (BIBL. 1936), *silnici mîngăietori* (RADU-GAL.), *mîngăietori supărăcioși* (CORN.), *bieți mîngăietori* (ANANIA), *mîngăietori supărăcioși* (BTLN), *jalnici mîngăietori* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *miserable comforters* (KJV, ESV 2007), *pénibles consolateurs* (BIBL. JER.), *Sorry comforters* (NASB 1995), *consolateurs fâcheux* (NEG 1975), *en fait de consolateurs, vous êtes tous désolants* (TOB 1988), *consolatori molesti* (NRV 1994). Este instructiv de urmărit variația semantică a sintagmei în funcție de versiune. Ca de obicei, Textul Masoretic este mai limpede: *Tu m-ai ales pentru a da mărturie împotriva mea; slăbiciunea mea se înalță și mă osîndește în față*. ♦ Iov cunoaște foarte bine toate locurile comune privind păcătoșenia universală a omului, ca și doctrina tradițională a legăturii ineluctabile dintre păcat și suferință. Însă această credință nu-i aduce nici o alinare. Logica simplistă a teodiceii tradiționale statua că dreptății și virtuții îi urmează imediat prosperitatea, iar fărâdelegii, pedeapsa. Prietenii săi sînt, astfel, niște *răi mîngîietori*, fiindcă nu doar că eșuează în intenția lor de a-l consola, ci, mai mult, îi sporesc suferința prin discursurile lor tendențioase izvorîte din seci raționamente scolastice și nu din inimă. În continuare, ironia lui Iov devine mușcătoare. Este foarte comod să fii detașat de suferința aproapelui și să te situezi în postura de consolator. Exegeții creștini au subliniat înțelepciunea, spiritul de sacrificiu, bunăvoința și mila lui Iov. Ilustrația lui William Blake este foarte sugestivă în acest sens: Iov stă stingher și nedumerit pe movila sa, iar cei trei prieteni își îndreaptă cu toții mîinile către Iov; șase mîini acuzatoare și amenințătoare sînt îndreptate împotriva lui, în vreme ce el privește cu uimire și inocență către cer. Limpezimea de cristal și strania

lumină interioară care iradiază de pe chipul suferindului conferă o atmosferă unică și ușor înfiorătoare acestor desene.

16:2

„Am văzut adeseori, precum zice Iov (cf. 16:2), suflete suferind pentru purtarea lor molîie, iar altele din pricina destoiniciei lor și m-am minunat cît de felurită e răutatea” (Sf. Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcus*, IV, 86, p. 118).

16:4

În gestică Vechiului Testament, clătinarea capului reprezintă fie un gest de compasiune (cf. Isa. 51:19; Ier. 15:5), de condamnare a comportamentului cuiva (Isa. 37:22), fie unul de dispreț sau de batjocură (Ps. 22:8; Ecl. 12:18). Sf. Ioan Hrisostom remarcă faptul că abia în cazul în care prietenii lui Iov s-ar găsi într-o situație similară, ar înțelege că nu au nici un drept să se erijeze în mari înțelepți și să filosofeze pe marginea nenorocirii altuia (*Comentariu la Iov*, XVI, 2).

16:7

Iov refuză resemnarea și-și continuă apelul către instanța celestă. Ne aflăm însă în fața unei ironice parodii juridice. Treptat, dialogul devine monolog, apoi dialog cu Dumnezeu, Iov detașându-se de prietenii săi. În continuare, se adresează direct lui Dumnezeu, nu lui Elifaz, pe care îl ignoră cu răceală. ♦ Textul Masoretic are un stih în plus: *tu i-ai risipit pe cei dimprejurul meu*. Astfel, Satan, parcă spre a-i spori suferința, i-a transformat prietenii în dușmani și calomniatori.

16:8

Pasajul grecesc este unul destul de obscur: *καὶ ἐπελάβου μου εἰς μαρτύριον ἐγενήθη καὶ ἀνέστη ἐν ἐμοὶ τὸ ψεῦδος μου*. Alte versiuni decupează diferit fraza și acreditează diverse opțiuni semantice: *Întru mărturie m-am făcut; și să sculă întru mine minciuna mea, în fața mea au dat răspuns* (BIBL. 1688), *și te-ai apucat de mine, întru mărturie m-am făcut; și să sculă întru mine minciuna mea* (MS. 45), *și m-ai apucat și am fost în mărturie și se-au sculat întru mine minciuna mea* (MS. 4389), *și te-ai apucat de mine. Întru mărturie m-am făcut; și s-au sculat asupra mea minciuna mea* (MICU), *te-ai pornit asupra mea. Întru mărturie m-am făcut și m-am ridicat împotriva celui ce mințește de mine* (BIBL. 1914), *și Te-ai pornit asupra-mi, să-mi fiu de mărturie, în mine se ridică minciuna ce mă paște* (ANANIA). ♦ Iov pare că se lasă cuprins de un fatalism deprimant; ori de vorbește, ori de păstrează tăcerea, suferința lui rămîne aceeași. ♦ Neclaritatea și obscuritatea acestui capitol a fost explicată prin faptul că în Textul Masoretic apare un procedeu folosit pe tot parcursul celui de-al cincilea discurs al lui Iov: este introdusă prezența lui Dumnezeu, interlocutor omniprezent. Monologul urmează o traiectorie întretăiată, se balansează între persoana a II-a plural (prietenii lui Iov), persoana a II-a și a III-a singular (Dumnezeu) și chiar persoana a III-a plural (un colectiv nedeterminat). Această oscilație de la o persoană la alta și de la un număr la altul trebuie să-l fi derutat pe

traducătorul Septuagintei, ceea ce a dus la omiterea unor versete în traducere (M. Gorea-Autexier, *La texte de Job. Etude critique des témoins hebraïque et grecs. Le problème des versets absents de la Septante*, Paris, 2000).

16:9

A scrîșnit din dinți împotriva mea – Pentru Augustin, acest gest exprimă acoperirea cu reproșuri, iar dinții reprezintă cuvintele” (*Annotationes in Iob* 16). ♦ *Săgețile jefuitorului său* echivalează, în traducerea noastră, gr. *Βέλη πειρατοῦ αὐτοῦ* (SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN.), unde *πειράτης* are sensul de ‘pirat, jefuitor, tâlhar’; în SEPT. RAHLFS întâlnim forma de plural, *Βέλη πειρατῶν αὐτοῦ*, literal „săgețile jefuitorilor săi”; cf. *săgețile bîntuitorului lui* (BIBL. 1688), *săgețile tâlbarilor lui* (MS. 45), *săgețile celor iscușiți ai lui* (MS. 4389), *săgețile tiranilor* (MICU și BIBL. 1914), remarcabilă fiind dimensiunea politică pe care o conferă aceste opțiuni; *haidăii lui și-aruncă săgețile spre mine* (ANANIA). ♦ Iahve este zugrăvit în acest verset în contururi tari, ca o fiară însetată de sînge și răzburare, care își sfîșie prada. (cf. Gen. 37:33; Ex. 22:12; Deut. 33:20) Probabil, astfel de imagini paradoxale l-au inspirat pe Marcion în veacul al II-lea p. Chr. să-și conceapă teoria existenței a doi dumnezei, unul inferior, imperfect, neîndurător, pătimaș, al Vechiului Testament, care a creat lumea, a dat Legea și a inspirat profeții, Dumnezeu care se mînie și se răzbură (legea talionului), dar nu este atotputernic și atotștiutor și alt Dumnezeu, iubitor, milos și iertător, al Noului Testament, tatăl lui Iisus Hristos. ♦ Iov este încolțit și săgetat asemenea unei fiare feroce în timpul vînătorii. ♦ Alți comentatori consideră că aici Iov îl confundă pe Satan cu Iahve și că Dumnezeu i-a îngăduit lui Iov să-l vadă pe diavol.

16:10

În SEPT. RAHLFS se vorbește despre „lovirea obrazilor” (gr. *ἔπαισεν με εἰς σιαγόνα*), nu a genunchilor, ca în gr. *ἐπέπεσέ με εἰς τὰ γόνατα* (SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN.). ♦ Suferințele îndurate de Iov au fost asociate deseori cu cele ale lui Hristos, Iov fiind astfel o prefigurare tipologică a lui Mesia pătimitor. În psalmii mesianici ai lui David sînt utilizate cu privire la Mesia diverse expresii pe care Iov și le atribuie sieși.

16:11

SEPT. RAHLFS ne oferă în acest verset o variantă cu adjectivul la singular, *εἰς χεῖρας ἀδίκου*, „în mîinile celui nedrept”, în vreme ce în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. citim *εἰς χεῖρας ἀδίκου*, pe care l-am tradus prin *în mîinile celor nedrepti*. ♦ Iov se compară cu o cetate asediată metodic și tenace de către Iahve. ♦ Filip Preotul remarcă aici o posibilă profeție mesianică privitoare la suferințele îndurate de Iisus din partea evreilor și romanilor (*Comentariu la Iov* 16).

16:12

Astfel de pasaje i-au condus pe unii comentatori să vadă în Dumnezeu pe acel „tată sadic” al psihanalizatorilor. ♦ *Apucîndu-mă de păr, mi l-a smuls* – Hesychius îi vede pe

apostoli ca „părul lui Hristos”; împreună cu ei Hristos era în pace, dar, în momentul pămîririi, ei îl părăsesc pe Hristos și se împărăștie, precum părul cînd este tuns (cf. *Omilia la Iov* XIX, 16, 11-12b).

16:13

Și m-a pus ca pe un semn – Termenul ebraic *mattara* are sensul de ‘șintă’, fiind redat în SEPT. FRANKF. prin *σκοπός* ‘străjer, cel care supraveghează, spion, scop, țel, șintă, semn’. Originalul masoretic ne înfățișează o frază destul de aspră: *Dumnezeu l-a așezat pe Iov ca pe o șintă pentru săgețile Sale*. Traducătorii de la 1688 au optat, însă, pentru primul sens, traducînd *puse-mă ca pe un străjnic*. Manuscrisele anterioare recurg la aceeași sferă semantică pentru a reda finalul versetului: *puseră-mă ca un străjar* (MS. 45), *mă puse ca o pază* (MS. 4389). Alte versiuni, mai vechi sau mai noi, optează, mai plauzibil, pentru echivalarea lui *σκοπός* ca „semn” sau „șintă”, urmînd textul ebraic: *pusu-m-au ca semn* (MICU), *m-au pus luiși ca spre sâmn* (VULG. BLAJ), cf. *posuit quasi in signum* (VULG.), *pusu-m’au ca un semn* (BIBL. 1914), *și me luă dreptu șintă* (BIBL. 1874 și BIBL. 1911), *m-a pus apoi șintă* (RADU-GAL.), *ca într-o șintă* (CORN.), *m-a înălțat deasupra așa cum pui o șintă* (ANANIA), *m-a ridicat ca să-i fiu șintă* (BTLN), *and set me up for his mark* (KJV), *Il a fait de moi sa cible* (BIBL. JER.), *he set me up as his target* (ESV 2007), *He has also set me up as His target* (NASB 1995), *Il a tiré sur moi comme à un but* (NEG 1975), *puis m’a dressé pour cible* (TOB 1988), *m’ha posto per suo bersaglio* (NRV 1994). ♦ *Rărunchii mei* – Am ales să traducem prin această formă arhaică a cuvîntului *rinichii* termenul grecesc *νεφρός*, care traduce ebraicul *kilyab*. Potrivit antropologiei ebraice, rinichii reprezintă sediul afectivității și al sentimentelor. Așadar, Iov este lovit în însăși profunzimea cea mai intimă a ființei sale sufletești. ♦ Vărsarea fierii pe pămînt reprezintă primirea unei răni mortale (cf. Prov. 7:23).

16:15

Sac de jale – Termenul *sac* (gr. *σάκκος*) desemnează un veșmînt dintr-o stofă grosolană sau din păr de animale, care era purtat ca semn al doliului sau ca penitență. Așadar, sacul devine veșmîntul permanent al lui Iov, o parte integrantă a ființei sale. În acest context ar mai putea fi o aluzie la lipirea veșmîntului de trup, din cauza numeroaselor răni. Termenul este redat, în general, prin *sac* (BIBL. 1688, MS. 45, VULG. BLAJ, BIBL. 1865-1867, MICU, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921, BIBL. 1914, CORN., BIBL. 1936, RADU-GAL., BIBL. 1944, BIBL. 1968, edițiile sinodale ortodoxe mai noi, BTLN, cf. BIBL. JER., NEG 1975, TOB 1988), dar și prin *vollbură de sac* (ANANIA), *șablău* (MS. 4389), *sackloth* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *cilicio* (NRV 1994), cu evidente referințe la autoflagelarea monastică medievală.

16:16

Peste pleoapele mele s-a lăsat negura – Întunecarea vederii poate fi o referință la diminuarea acuității vizuale, datorată elefantiazisului.

16:17

Iov respinge acuzația de jaf și hoție venită din partea lui Elifaz (Iov 15:28, 34) ♦ Hesyhius de Ierusalim îl numește pe Iov „profet și teofor”, pentru că în viața lui se prefigurează suferința mîntuitoare a lui Hristos, părăsit și de Dumnezeu și de oameni (*Omilii la Iov XIX,16-17*).

16:18

Iov face apel la doi martori clasici ai lui Dumnezeu, cerul și pămîntul (cf. Ier. 2:12) ♦ Potrivit unei vechi concepții ebraice, sîngele striga către Dumnezeu cerînd răzbunare, cît timp nu era acoperit cu pămînt (Gen. 4:10; 37:26; Isa. 26:21; Iez. 24:8). Fiind inocent, moartea lui Iov este nedreaptă și, astfel, pămîntul însuși nu-i va acoperi sîngele pînă ce moartea sa nu va fi răzbunată. Strigătul sîngelui său va urca pînă la ceruri. Așadar, fiecare moarte trebuia răzbunată, dar cine îl va răzbuna pe Iov împotriva lui Dumnezeu? Aici intervine necesitatea unui mediator între om și divinitate, glasul sîngelui său urmînd să nu rămînă fără răspuns. Iov este un martir al teodiceei.

16:19

Identificarea acestui martor celest rămîne în continuare controversată. S-au propus diverse soluții: martorul este un înger, o altă persoană vie sau moartă, ori chiar Dumnezeu. ♦ Pentru interpretarea acestui verset cităm o notă a lui Bartolomeu Anania care, în versiunea proprie a cărții *Iov*, sintetizează astfel interpretarea ortodoxă tradițională: „Pornind de la o intuiție a lui Jung, Paul Evdokimov (*La femme et le salut du monde*) a insistat, cu mare răsunet, asupra dimensiunii profetice a acestui verset. Textul e, într-adevăr, enigmatic. În mijlocul disperării sale, cînd Iov se crede lepădat de Dumnezeu și neînțeles de oameni, iată că apare, ca din nimic, o rază de speranță: acest martor ceresc misterios, în care teologul rus o identifică pe Maica Domnului; ea este aceea care, cunoscînd adevărurile ființei omenești, va depune mărturie, prin rugăciune (*δέησις*), în cerurile lui Dumnezeu. În primul stih al acestui verset e folosit cuvîntul *μάρτυς* = martor, iar în cel de al doilea, cuvîntul *συνίστωρ* = cel ce știe ceva împreună cu un altul, adică cel ce depune mărturie în cunoștință de cauză. Pentru ideea în sine vezi și următoarele două versete”. ♦ Vulgata traduce acest verset astfel: *Ecce enim in caelo testis meus set conscius meus in excelsis* (Căci, iată, e în cer martorul meu și părtașul meu în cele de sus). Sf. Grigorie cel Mare raportează această misterioasă referință la Iisus Hristos și îl numește pe Tatăl apărătorul din cer al Fiului (cf. *Moralia in Iob XIII, 27*). Și Augustin crede că aceste cuvinte îl privesc pe cel care încă nu coborîse pe pămînt (*Annotationes in Iob 16*).

16:21

O traducere mai exactă a acestui verset ar fi următoarea: „O, dacă ar putea exista o pledoarie a omului în fața lui Dumnezeu”. Luînd în considerare, paralelismul sinonimic, putem afirma că *aproapele* omului din această frază este

Dumnezeu. Altă posibilă traducere, mai fidelă originalului ebraic, ar fi: „O, dacă Dumnezeu ar pleda pentru om în fața lui Dumnezeu”. Astfel, dorința fierbinte a lui Iov este ca însuși Dumnezeu să devină mediatorul obiectiv și nepărtinitor între om și Dumnezeu. Începînd de aici, se pot broda numeroase interpretări cu privire la Dumnezeul-Om, Hristos, cel care a refăcut comuniunea între om și Dumnezeu. Traducerile care urmează Septuaginta ne oferă următoarele soluții: *Și fie mustrare omului înaintea Domnului și fiului omului la aproapele lui!* (BIBL. 1688, MS. 45), *și să fie mustrare omului înaintea Domnului și fiului omului cu deaproapele său* (MICU), *și să fie mustrare omului înaintea Domnului și fiului omului cu aproapele său* (BIBL. 1914), *să-i fie apărare lui, omului, la Domnul, și-aproapelui său fie-i, de-aseenea, fiul omului* (ANANIA). ♦ Și în cazul acestui verset, considerăm necesară redarea integrală a notei corespunzătoare din ediția Bartolomeu Anania, ca pertinentă în argumentarea interpretării anterioare: „Ebraică: *O, dacă El ar putea să arbitreze între om și Dumnezeu/ așa cum [se face] între un om și aproapele său!* Nonsensul e evident: Dumnezeu nu poate să arbitreze împotriva Lui Însuși. Aceasta i-a făcut pe mulți traducători să adopte formulări convenționale. Versetul 21 din textul Septuagintei pare a revela nu numai mijlocirea Maicii Domnului în fața lui Dumnezeu, dar și pe aceea a *Fiului Omului* în favoarea *aproapelui Său*, adică a fiecărui om. Textul invită la o meditație profundă”.

16:22

De regulă, discursurile lui Iov se termină cu evocarea vremelniceii vieții terestre. ♦ Pentru Augustin, *calea de pe care nu este întoarcere* este cea a renunțării la lume (*Annotationes in Iob 16*).

Capitolul al 17-lea**17:1**

Iov este convins că moartea sa este iminentă și își descrie suferințele într-un stil cutremurător de naturalist, cu detalii fiziologice foarte exacte.

17:3-4

Urmînd îndeaproape textul ebraic, Vulgata traduce astfel: *Libera me et pone me iuxta te; et cuius vis manus pugnet contra me* (Eliberează-mă și așează-mă lângă tine; și mîna oricui să lupte împotriva mea). În consecință, versetul este interpretat în perspectivă hristologică de către Sf. Grigorie cel Mare. ♦ Hristos, care nu a păcătuit nici cu gîndul, nici cu fapta, a suferit cu amar în timpul patimii, dar a fost eliberat prin înviere și așezat de-a dreapta lui Dumnezeu, după înălțarea la cer (*Moralia in Iob XIII, 35*). Textul ebraic este limpede: *fii tu chezașul meu, fiindcă altfel cine ar putea să răspundă pentru mine?* ♦ Iov este convins că Dumnezeu îi va face dreptate în fața prietenilor care vor fi încredințați în final de inocența sa. Curajul său este remarcabil și paradoxal: îl invocă pe Dumnezeu împotriva lui

Dumnezeu, se încrede în Dumnezeu împotriva lui Dumnezeu.

17:5

Nici Textul Masoretic nu este mai clar în cazul acestui verset. Exegeții ebraiști au propus mai multe traduceri posibile: 1) *pentru câștig cineva își denunță prietenii, iar ochii copiilor se sting*; 2) *un prădător devine cel ce își denunță prietenii, iar ochii copiilor se sting*; 3) *unul își invită prietenii la masă, în vreme ce ochii copiilor săi se sting de foame*; 4) *cel care își denunță prietenii pentru o arvună, ochii copiilor aceluia se vor stinge*. ♦ În limba română, acest verset este echivalat astfel: *Cu parte de răutate va povesti, ochii pentru fii s-au topit* (BIBL. 1688), *Cu partea povestêște răutății și ochii pentru fii s-au topit* (MS. 45), *părții se vor vesti reale și ochii s-au topit pentru fii* (MICU), *unei părți se vor vesti rele și ochii se scurg pentru fii* (BIBL. 1914), *Că unei părți anume i se vestesc doar rele și ochii mei dincoace se scurg pentru copii* (ANANIA).

17:11

Zilele mele au trecut în fugă – BIBL. 1688 traduce: *zilele mele trecură cu alergare*, deoarece în SEPT. FRANKF. întâlnim *παρηλαθον ἐν δρόμῳ*, literal „au trecut în fugă/ alergând”. SEPT. RAHLS are o altă lecțiune, diferită printr-o singură literă, *ἐν βρόμῳ*, „cu geamăt, cu strigăt”.

17:12

Vulgata traduce *et rursum post tenebras spero lucem* (și iarăși după întuneric nădăjduiesc lumina). ♦ Sf. Grigorie cel Mare remarcă faptul că, așa cum întunericul este urmat de lumină, tot astfel, în lumea aceasta, bunăstarea succede nenorocirii, și, în chip asemănător, după noaptea vieții de acum, vom cunoaște lumina veșniciei (cf. *Moralia in Iob XIII*, 48).

17:13-16

Iov se închipuie deja mort și atins de putrefacție, sufletul cobrînd în Șeol, locul unde nu mai există speranță.

17:16

Încercătura dramatică a textului se apropie în acest loc de cea a *Epopiei lui Ghilgameș*, mai ales în cazul meditației amare asupra morții: „Ce ți-a fost drag, ce-ai mîngîiat și era pe placul inimii tale, este astăzi pradă viermilor, ca o haină veche./ Ce ți-a fost drag, ce-ai mîngîiat și era pe placul inimii tale,/ este astăzi acoperit cu pulbere.../ Toate acestea sînt acum cufundate în pulbere,/ Toate acestea sînt acum cufundate în pulbere”.

Capitolul al 18-lea

18:1

În vreme ce discursurile lui Iov sînt spontane, uimitor de îndrăznețe și de fertile în idei, cele ale celor trei interlocutori ai săi sînt monotone, previzibile, repetitive și conformiste.

18:2

Elifaz îl mai acuzase deja pe Iov de prolixitate (vezi *supra*, 8:2). Acum repetă reproșul. O comunicare autentică nu se poate stabili între Iov și prietenii săi.

18:4

Baldad zugrăvește un portret remarcabil al păcătosului, dorind ca Iov să se recunoască indirect în el. Acesta își acuză prietenul în suferință de obtuzitate și caracter refractar în fața argumentelor expuse cu atîta convingere. Trecerea foarte rapidă de la persoana a II-a la a III-a din Textul Masoretic a derutat pe traducătorii Septuagintei, potențînd obscuritatea acestui capitol. Baldad dă dovadă de rea-voință și răutate. Vorbele sale nu mai sînt de multă vreme cele ale unui consolator (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 18, 4).

18:6

Nomazii atîrnau în cort asemenea opaițe. Posesia unei asemenea surse de lumină constituia un lux. ♦ Stingerea unei lămpi dintr-o casă era considerată de evrei un semn de rău augur. Lumina lămpii din acest verset este un simbol al prosperității celui păcătos.

18:7

Textul ebraic descrie chinurile păcătosului ca pe ceva obiectiv, real, existent în fața ochilor. Septuaginta folosește optativul, exprimînd dorința lui Baldad ca nenorocirile zugrăvite să se abată asupra păcătosului.

18:8-9

În antichitate se utilizau astfel de capcane pentru hoți, plasate noaptea în jurul casei (cf. Herodot, *Hist.* 2, 121).

18:13

Vulgata, urmînd Textul Masoretic, ne prezintă o versiune diferită: *devoret pulchritudinem cutis eius et consumat brachia illius primogenita mors* (se sfîșie frumusețea pielii sale și moartea întii născută să-i mistuie brațele). Sf. Grigorie cel Mare interpretează frumusețea pielii ca semnificînd gloria efemeră (*Moralia in Iob XIV*, 19). ♦ *Întîiul născut al morții* este un simbol al ciumei.

18:14

În Textul Masoretic, finalul acestui verset este următorul: *și este tîrît către regele spaimelor*. Exegeții au văzut în acest „rege al spaimelor” întruchiparea lui Nergal, regele împărăției morților, acuzatorul și spaima nelegiuitorilor. Alții l-au identificat cu moartea sau cu Satana. Moartea apare personificată în Psalmul 48:14, ca păstor al sufletelor din Șeol (vezi și Isa. 28:15).

18:15

Partea a doua a acestui verset este destul de obscură. Textul Masoretic este diferit de cel al Septuagintei. Astfel,

fragmentul *este tîrît către împăratul spaimelor* devine în Septuaginta *σχοίη δὲ αὐτὸν ἀνάγκη αἰτία βασιλική*, tradus de noi *nenorocirea să-l înșface asemenea osîndei împărătești*. În general, sintagma *αἰτία βασιλική* a fost tradusă prin: *vină împărătească* (BIBL. 1688, MS. 45, MICU, BIBL. 1914), *regească învinnuire* (ANANIA); alte opțiuni de traducere: *prin responsabilitate regală, printr-o decizie regală care nu poate fi desconsiderată* (Johan Lust și Erik Eynikel, *Greek-English Lexicon of the Septuagint*, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2003; *sub voce αἰτία*)

18:16

Pucioasa abătută din cer peste păcătoși reprezintă o pedeapsă cumplită a lui Dumnezeu, rezervată fărădelegilor strigătoare la cer. (cf. Gen. 19:24; Deut. 29:23) Fumul de pucioasă era utilizat pentru dezinfectarea unei locuințe înainte de a fi introdus noul ei locatar. ♦ Unii comentatori au văzut aici o aluzie la demonul feminin Lilith din mitologia babiloniană, prezent și în legendele ebraice.

18:18

Damanatio memoriae era, în antichitate, una dintre cele mai cumplite pedepse rezervate celor păcătoși. ♦ Partea a doua a versetului, *iar numele său se va afla în fața celor mai dinafară*, lipsește din SEPT. RAHLFS., fiind prezentă numai în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN.

18:19

Extincția descendenței era o altă nenorocire abătută asupra păcătoșilor, potrivit doctrinei morale tradiționale.

18:20-21

Sf. Grigorie cel Mare vede în acest loc o referință la perioada apocaliptică și la Antihrist (*Moralia in Iob*, 14, 26-28).

Capitolul al 19-lea**19:1**

Acest capitol este, poate, cel mai important. Iov își apără cu fermitate inocența, făcînd și o profesiune de credință sublimă într-un context în care orice speranță îi fusese nimicită.

19:2

„Prietenii săi nu numai că nu îl consolează pe Iov, ci chiar îi sporesc suferința prin vorbele lor” (cf. Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, XIX, 1). În „procesul” său cu Dumnezeu, amicii săi reprezintă niște martori mincinoși care îl acuză pe nedrept. Ostilitatea și violența divină împotriva sa sînt nedrepte. ♦ Răutatea și lipsa de loialitate a prietenilor lui Iov îi califică pe aceștia drept tipuri ale ereticilor care vor urma (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 14, 29).

19:3

Grăuți împotriva mea – Începutul versetului al treilea din acest capitol al Septuagintei este redat în BIBL. 1688 prin

trăuți asupra mea. SEPT. FRANKF. nu are o lecțiune specială în acest caz, la fel MS. 45. Cel mai probabil este o greșeală de tipar.

19:4

Prietenii săi au devenit persecutorii lui. Sf. Ioan Hrisostom afirmă că Iov le face amicilor o concesie, ca și cum ar spune: „chiar dacă aș fi păcătos, voi n-ar trebui să mă calomniați, ci să-mi respectați suferința” (*Comentariu la Iov*, XIX, 3)

19:6

A ridicat întăritura lui împotriva mea – *Întăritură* îl traduce pe gr. *όχύρωμα* ‘fortăreață, meterez’; alte traduceri ale termenului: *tăriia* (BIBL. 1688, MS. 45, MICU, cf. BIBL. 1914), *cetatea* (ANANIA). Bartolomeu Anania, în comentariul la versiunea sa diortosită a Bibliei (ANANIA), consideră că Iov ar fi intuit „pariul” dintre Dumnezeu și Satan. Termenul ebraic echivalent este *matsuwd* ‘laț, cursă, lasou folosit la vîntoare’. Dacă anterior (18:7-9), Baldad insinuase că Iov a căzut în propria cursă, acum acesta din urmă îi dă replica, afirmînd că Domnul este cel ce i-a întins cursa.

19:9

Cununa simbolizează prosperitatea, bucuria și faima. Coroana este simbolică, o emblemă a bunăstării trecute și pierdute. Iov înțelege că „lupta” se dă între el și Dumnezeu. De altfel, întreaga istorie a umanității stă sub zodia acestei înfruntări dintre om și Dumnezeu.

19:13-15

Iov se simte nu doar ca un adversar al lui Dumnezeu, ci și al oamenilor. Chiar frații lui, cei ce s-au înfruptat demult din bogățiile sale, l-au părăsit. Iov poate fi comparat cu celebrul său tip istoric, Hristos, cel în care nu au crezut nici frații lui (Ioan 5:5). Iov este un străin pentru toți.

19:16

Nu este exclus ca Iov să fi fost îngrijit de sclavi în timpul bolii sale.

19:17

În textul ebraic se amintește de *fiii pîntecelui meu*. Însă știm că toți fiii lui Iov muriseră deja (1:19). Exegeții evrei au considerat că aici sînt amintiți niște fii vitregi, iar traducătorii SEPT. au echivalat prin *υἱοὺς παλλακίδων μου*, tradus de noi prin *fiii concubinelor mele*, cf. *fiii țiitorilor mele* (BIBL. 1688, MS. 45), *fiii țiitoarelor mele* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *fiii ibovnicelor mele* (ANANIA). Dincolo de aceste speculații, nu trebuie căutată o consecvență logică riguroasă într-un text poetic. ♦ Imaginea din textul ebraic este mai dură: *Suflarea mea a ajuns nesuferită nevastei mele, și duboarea mea a ajuns dezgustătoare fiilor mamei mele*. Respirația celui bolnav de elefantiazis este urît mirositoare.

19:19

În întreaga istorie biblică, marile figuri ale religiei mozaice, ca David, Ieremia ș.a., au îndurat suferințe mari,

care ar fi fost mai suportabile dacă nu ar fi fost provocate de apropiată și de rude.

19:20

Un alt simptom îngrozitor al elefantiazisului. ♦ Hesychius din Ierusalim (*Omilia la Iov*, XXII, 19, 20) remarcă în acest verset o aluzie la Sfânta Euharistie, iar Sf. Grigorie cel Mare (*Moralia in Iob* XIV, 57) interpretează imaginea alegoric: oasele reprezintă forța trupeză, iar carnea simbolizează slăbiciunea. Hristos este una cu Biserica sa și, astfel, oasele îl simbolizează pe Domnul, iar carnea pe ucenici, care în momentul răstignirii au avut o înțelepciune slăbită. Pielea reprezintă femeile sfinte care îl slujeau pe Domnul în treburile exterioare.

19:21

Patetismul acestui verset este remarcabil de intens. Iov atinge marginile deznădejdi; disprețuit, repudiat, osândit și abandonat de toți este părăsit și de Dumnezeu. ♦ Dreptul care suferă a fost asociat de părinții filocalici cu sufletul omenesc asaltat de patimi și ispitele demonice: „întunericul vrăjmașului care urăște frumusețea a venit în inima mea și a întunecat lumina cunoștinței din mintea mea. Vai mie, vai mie, câte curse ale diavolului m-au prins și m-au atras dintr-o atât de mare înălțime, sfîșindu-mă? Alergînd, am slăbit și sudorile au ieșit degeaba din mine. Cine nu mă va plînge văzîndu-mă zdrobit de osteneli și dureri zadarnice și naufragiînd în afara țărmlui? *Fie-vă milă de mine, fie-vă milă de mine, prieteni* (Iov. 19:21) și rugați cu durere pe bunul Stăpîn Hristos, Care nu tine minte răul și Care, poate, îndurîndu-Se de mine, va depărata ceata cumplită a diavolului urîtor al bine-lui din înțelegerea mea și voi vedea în ce noroiu zac și, deși pot, nu voiesc să mă ridic din el. Rugați-vă, ca nu cumva scurtîndu-se timpul, să-mi taie toată nădejdea. Nu este durere mai mare ca durerea mea, nici rană mai mare ca rana mea, nici o durere ca durerea inimii mele” (Sf. Isaia Pustnicul, *Cuv.* XXIX).

19:22

De carnea mea nu vă săturați – Acest fragment simbolizează calomnia care „sfîșie” faima dreptului. ♦ Tragedia lui Iov este cutremurătoare. Negăsind sprijin și consolare la prietenii săi, cu o efortare sublimă, își pune toată încrederea și speranța din nou în Dumnezeu pe care îl stigmatizase ca dușman și persecutor al său.

19:23-24

Foarte probabil, cartea lui Iov are la bază un vechi poem oriental, probabil din jurul anului 2000 a. Chr. De aceea, aluzia la „gravarea” nefericitei povești (sau, în funcție de traducere, la „scrierea pe un sul”) poate fi o referință la scrierea babiloniană pe tablete.

19:25-27

Versetele sînt obscure, unele dintre cele mai enigmatice din întreg Vechiul Testament, atât din punctul de vedere al interpretării, cât și al criticii textuale, al gramaticii, al stilului

și al istoriei ideilor. Tresem în revistă alte opțiuni de traducere, care pot clarifica sensurile textului: *Pentru că de la Domnul acêstea mi s-au săvîrșit, carele eu mie mi le știu, Carele ochiul meu le-au văzut, și nu altul. Și toate mie mi s-au săvîrșit în sîn* (BIBL. 1688), *Pentru că știu că vécinic iaste cela ce mă va slobozi pre pămînt. Scula-să-va pielea mea ce suferă acêstea. Pentru că de la Domnul acêstea mi s-au săvîrșit, carele eu mie mi le știu, Carele ochiul meu le-au văzut, și nu altul. Și toate mie mi s-au săvîrșit în sîn* (MS. 45), *Că știu că iaste totdeauna cela ce are a strica pre pămînt. Și să rădice pielea mea carea se rădică, că de la Domnul au fost mie aceasta. Și ce văz eu însumi în mine care au văzut ochiul meu iar nu al lui și toate mi s-au sfîrșit în sîn* (MS. 4389), *Eu înse știu, mântuitorul meu trăesce; el va sta o dată pe pămînt; și deși acestă pele este spărcăită; tot voiu privi fără carne pre Dumneđu. Pre densul 'l voi privi spre binele meu. Ochii mei l vor vede, dar nu ca pre inimic; după acesta se consumă rerunchiele mele în sinu-mi* (BIBL. 1865-1867), *că știu că Răscumpărătorul viu iaste și în zioa cea mai de-apoi din pămînt mă voiu scula. Și iarăși mă voi încungiuira cu pielea mea și în trupul meu voiu vedea pre Dumneđuul meu, pre Carele eu însumi 'l voiu vedea, și ochii miei să vor uita spre El și nu altul. Pusă iaste acestă nădejde a mea în sînul meu* (VULG. BLA), cf. *scio enim quod redemptor meus vivat et in novissimo de terra surrecturus sim et rursus circumdabor pelle mea et in carne mea videbo Deum quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius reposita est haec spes mea in sinu meo* (VULG.), *Că știu că veacinic easte Cel ce mă va răsipi și Carele va scula pre pămînt piialea mea, care suferă acêstea. Că de la Domnul mi s-au săvîrșit acêstea care eu mi le știu. Pe carele ochiul meu le-au văzut, și nu altul, și toate mi s-au săvîrșit în sîn* (MICU), BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921 urmează îndeaproape BIBL. 1865-1867, iar BIBL. 1914, versiunea MICU; *Dar știu că Răscumpărătorul meu este viu și că Se va ridica la urmă pe pămînt. Chiar dacă mi se va nimici pielea și chiar dacă nu voi mai avea carne, voi vedea totuși pe Dumneđu. 'l voi vedea și-mi va fi binevoitor; ochii mei 'l vor vedea, și nu ai altuia. Sufletul meu tânjește de dorul acesta înăuntru meu.* (CORN.), *Căci știu că veșnic este Acel ce-o să-mi dezlege tărziul pe pămînt; da, pielea, care'ndură acêstea, va'nvia. Că de la 'nsuși Domnul mi s'au făcut acêstea pe care mi le știu, pe care eu, nu altul, cu ochii le-am văzut, pe toate care-aicea în sîn s'au săvîrșit* (ANANIA), *Dar eu știu că Răscumpărătorul meu este viu și că El, în zioa cea de pe urmă, va ridica iar din pîlbere acestă piele a mea ce se destramă. Și afară din trupul meu voi vedea pe Dumneđu. Pe El 'l voi vedea și ochii mei 'l vor privi, nu ai altuia. Și de dorul acesta măruntaiele mele tânjesc în mine* (RADU-GAL., BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi, cu mici diferențe de natură poetică între ele), *Dar știu că Răscumpărătorul meu trăiește și la urmă El Se va ridica pe pămînt. Și după ce acestă piele a mea va fi nimicită, totuși fiind în carnea mea voi vedea pe Dumneđu: pe care eu însumi 'l voi vedea și ochii mei 'l vor privi, și nu ai altuia. Mi se topesc rărunchii înăuntru meu* (BTLN), *For I know that my redeemer liveth, and that he shall stand at the latter day upon the earth: And though after my skēn worms destroy this body, yet in my flesh shall I see God: Whom I shall see for myself, and mine eyes shall behold, and not another; though my reins be consumed within me* (KJV), *Je sais, moi, que mon Défenseur est*

vivant, que lui, le dernier, se lèvera sur la poussière. Une fois qu'ils m'auront arraché cette peau qui est mienne, hors de ma chair, je verrai Dieu. Celui que je verrai sera pour moi, celui que mes yeux regarderont ne sera pas un étranger. Et mes reins en moi se consumeront (BIBL. JER.), *Aber ich weiß, daß mein Erlöser lebet; und er wird mich hernach aus der Erde auferwecken; und werde danach mit dieser meiner Haut umgeben werden und werde in meinem Fleisch Gott sehen. Denselben werde ich mir sehen, und meine Augen werden ihn schauen, und kein Fremder. Meine Nieren sind verzehret in meinem Schoß* (LUTHER), *For I know that my Redeemer lives, and at the last he will stand upon the earth. And after my skin has been thus destroyed, yet in my flesh I shall see God, whom I shall see for myself, and my eyes shall behold, and not another. My heart faints within me!* (ESV 2007), *As for me, I know that my Redeemer lives, And at the last He will take His stand on the earth. Even after my skin is destroyed, Yet from my flesh I shall see God; Whom I myself shall behold, And whom my eyes will see and not another. My heart faints within me!* (NASB 1995), *Je sais bien, moi, que mon rédempteur est vivant, que le dernier, il surgira sur la poussière. Et après qu'on aura détruit cette peau qui est mienne, c'est bien dans ma chair que je contemplerai Dieu. C'est moi qui le contemplerai, oui, moi! Mes yeux le verront, lui, et il ne sera pas étranger. Mon coeur en brûle au fond de moi* (IOB 1988), *Ma io so che il mio Redentore vive e che alla fine si alzerà sulla polvere. E quando, dopo la mia pelle, sarà distrutto questo corpo, senza la mia carne, vedrò Dio. Io lo vedrò a me favorevole; lo contempleranno i miei occhi, non quelli d'un altro; il cuore, dal desiderio, mi si consuma!* (NRV 1994). ♦ Textul Masoretic sună astfel: *dar eu știu că răscumpărătorul meu este viu și că, la urmă, se va ridica/ va sta pe pământ*. Termenul ebr. *goel*, tradus prin răscumpărător, are sensul primar de 'răzbunător al singelui, persoană însărcinată să răzbune un omor' (cf. 2 Reg. 14:11; Deut. 19:6-12); acesta avea drept de răscumpărare asupra bunurilor unei persoane decedate (cf. Lev. 25:25; Rut 4:4-6) și dreptul de a elibera din sclavie (cf. Lev. 25:48). Cuvântul este asociat și cu Dumnezeu, care își va elibera poporul din robia Egiptului (cf. Ex. 6:6; 15:13) sau din exil (Isa. 43:14) și care îl răzbună, grație legământului cu acesta. În iudaismul rabinic, termenul *goel* îl desemnează și pe Mesia. Vendeta era prescrisă de legile solidarității colective. Însă, în cazul de față, nu poate fi vorba de o răzbunare a singelui, fiindcă Iov nu a suferit o moarte violentă. De aceea, sensul trebuie să fie unul alegoric. Iov își exprimase deja dorința de a găsi un mediator între el și Dumnezeu (vezi 9:32-35), afirmând că acest „martor” este în ceruri (16:19). În versetul 21 al acestui ultim capitol îl numise chiar „avocat/ apărător” al său în fața instanței divine. Întrevede Iov pe Hristos, sau totul e un artificiu exegetic? Bartolomeu Anania, în comentariul la versiunea sa diortosită a cărții lui Iov, a concentrat foarte expresiv interpretarea creștină a acestor versete: „Fericitul Ieronim, traducând din ebraică, este primul exeget care a sesizat dimensiunea profetică a versetelor 25-26, în sensul că ele se referă la învierea trupurilor. Versiunea sa (Vulgata) sună astfel: *Căci eu știu că Răscumpărătorul meu e viu, că în ziua cea de apoi eu mă voi scula din pământ, că din nou voi fi învelit în pielea mea și că-n carnea mea*

Îl voi vedea pe Dumnezeu. Dar imensele dificultăți ale originalului ebraic (indeosebi inconsistența lexicală și gramaticală), care au generat traduceri din cele mai variate, ridică și astăzi controverse pasionante nu numai în teologia protestantă, dar și în cea catolică. Mai concentrat în metaforismul său, textul Septuagintei transmite același mesaj: Dumnezeu (Acela) este o ființă veșnică și, ca atare, transcende nu numai viața, ci și moartea. El este Acela care-l dezleagă pe om, într-un *târziu* acestuia, din legăturile morții. *Pielea* este simbolul materialității omului, învelișul în care însăși carnea *s-a topit* (v. 20), trupul care pe pământ îndură suferința, dar care, atunci, *va învia*. Apostolul Pavel va vorbi și el, în numeroase locuri, despre trup ca înveliș (adăpost, casă, cort) al duhului. Probabil că Iov vede o viitoare apariție eshatologică a lui Iahve care va restabili ordinea și dreptate în istorie și în univers. Faptul că «*il va vedea*» pe acest Răscumpărător poate trimite către o teofanie personală, dăruită ca o favoare personală. El e convins că va fi reabilitat pe deplin și că se va reconcilia cu Iahve“. ♦ Exegeții creștini nu au fost unanimi în a interpreta acest text ca un argument al învierii. Tălmăcirea din Vulgata este o interpretare în lumina unei doctrine ulterioare. Clement Romanul și Sf. Chiril al Ierusalimului au întrevăzut aici o prefigurare a învierii lui Hristos. Dar, pe de altă parte, Sf. Iustin Martirul, Sf. Irineu și Tertulian resping această interpretare. Sf. Ioan Hrisostom contestă faptul că Iov ar fi cunoscut doctrina învierii, deoarece se lasă pradă deznădejdii (*Comentariu la Iov VII, 5*) sau, cel mult, avea o cunoaștere inadecvată a acestei învățături. Tot Sf. Ioan Hrisostom motivează filologic această contestare, subliniind ambiguitatea verbului grecesc *ἀνίστημι*, care poate însemna atât 'a învia', cât și 'a se ridica, a se trezi, a se înălța'. ♦ Augustin consideră că răscumpărătorul menționat aici este Hristos, eliberatorul din robia păcatelor (*Comentariu la Iov, XIX, 12*). Abia Sf. Grigorie cel Mare îl numește pe Iov un martor al învierii (*Moralia in Job XIV, 79*). Ieronim văzuse și el aici o dovadă peremptorie pentru învierea universală, dovadă fiind traducerea sa, care scoate în evidență această interpretare. Interpretarea sa din *Vulgata* a marcat pentru secole exegeza creștină apuseană. ♦ Exegeții moderni oferă o interpretare mai prozaică și consideră că acest verset face referire la viitoarea tămăduire de boală a lui Iov și la restaurarea condiției sale anterioare, așadar o anticipare profetică a episodului din capitolele 38-42.

19:27

Au fost împlinite în sînul meu – Sînul (gr. *κόλπος*) simbolizează forul cel mai lăuntric al omului, adîncurile ființei sale.

19:28

Textul Masoretic: *atunci voi spuneți: cum să-l prigonim? Și ce pricină de judecată să aflăm împotriva lui?*

19:29

Prin *temeți-vă și voi de înșelăciune* am redat gr. *εὐλαβήθητε δὴ καὶ ὑμεῖς ἀπὸ ἐπικαλύμματος*. Termenul grecesc tradus

prin *înșelăciune* este *ἐπικάλυμμα* ‘ceea ce este tănuit, ascuns’, care poate constitui o metaforă pentru înșelăciune. Însă este posibil să ne aflăm în fața unei erori de transcriere, deoarece *Codex Alexandrinus* are în acest loc lecțiunea *κρίματος* ‘judecată’, mai potrivită contextului. Versiunile românești care sînt fidele Septuagintei traduc pe *ἐπικάλυμμα* prin *asupreală* (BIBL. 1688, MS. 45, MICU, BIBL. 1914), *de scoarță, de nveliș* (ANANIA). ♦ Am tradus gr. *ποῦ ἔστιν ἡ ὕλη* prin *care le este firea*, literal ‘de unde provine materia lor’; BIBL. 1688, MS. 45, MICU și BIBL. 1914 traduc prin *unde le este averea*, iar ANANIA prin *miezul plin de seve*. Am considerat mai potrivită traducerea cu nuanță mai abstractă, cu atît mai mult cu cît și *Codex Alexandrinus* are în loc de *ὕλη* ‘lemn, materie’, termenul *ἰσχύς* ‘forță, putere’. ♦ Textul Masoretic: *temeși-vă de sabie*. Suferința se profilează, astfel, drept calea regală de acces către sine.

Capitolul al 20-lea

20:1

Al doilea discurs al lui Sofar este mai aspru și mai vehement decît primul (vezi cap. 11). Exasperat de ultimele cuvinte ale lui Iov, acesta reafirmă în termeni și mai vehemenți, doctrina tradițională despre dreptate, considerată ca normă imuabilă, eternă și universală.

20:2

Textul ebraic este mai sugestiv și mai semnificativ: *de aceea, gîndurile mele cele neliniștite mă fac să răspund*.

20:4

Se face aluzie la o tradiție revelațională care urcă pînă la Adam. Pasajul este unul dintre cele care pledează pentru vechimea cărții.

20:5

Textul Masoretic este mai semnificativ: *triumful celor răi este scurt*. SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. au în plus, față de SEPT. RAHLFS, după *παρὰ νόμων*, completarea *πτῶμα καὶ*, ‘cădere și’.

20:12

Cu toate că, aparent, răutatea este o ‘delicatesă’ pentru nelegiuit, în versetele următoare citim că ea se va preface în venin și fiere în pîntecele său. Origen vede aici pe eretic, în gura căruia adevărul devine o amară minciună (*Fragmente la Iov* 14, 41). ♦ Pentru Sofar, pedepsele abătute asupra păcătoșilor reprezintă o teofanie a miniei divine.

20:15

În originalul ebraic expresia este mai tare, fiind mai dificil de explicat cum a fost omisă de ‘filtrul’ estetizant al traducătorilor Septuagintei: *ἐξέμεσθήσεται ἐξ οἰκίας αὐτοῦ*, tradus de noi prin *va fi vomată din casa lui*. În *Codex Alexandrinus* se vorbește despre un ‘înger al morții’, lecțiune preluată și de Sf. Ioan Hrisostom în comentariul

său. ♦ ‘Iată de ce bogatul este totuși foarte lipsit; pentru că bogăția înghițită pe nedrept pînă la urmă o varsă din pîntece, iar rădăcina celor drepti precum curmalul înfloreste (Ps. 91:13) și își dă rodul său (Prov. 12:12)’ (Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XXXVIII, 8).

20:17

În imaginarul orientalilor, care își duc viața în deșert, paradisul este aproape întotdeauna conceput ca un loc în care abundă apa și unde sînt izvoare, lacuri și rîuri îmbelșugate. În mod poetic, acestea sînt pline cu lapte, miere, unt etc. Și Ovidius (în *Metamorfoze*, 1, 111) vorbește despre vîrsta de aur a umanității, cînd se revărsau ‘flumina iam lactis, iam flumina nectaris’. Revărsarea mierii este o aluzie la viitoarea revărsare a Duhului Sfînt peste apostoli (Sf. Efreem Sirul, *Comentariu la Iov*, 20, 19-21). ♦ Folosirea modului conjunctiv în acest verset lasă impresia că Sofar dorește cu maliție pedepsirea păcătoșilor.

20:18

Ca dintr-o carne vîrtoasă, de nemestecat și de neînghițit – BIBL. 1688 traduce fragmentul *ὡσπερ στρίφνος ἀμάσητος ἀκατάποτος* (SEPT. FRANKF.) prin *ca o paporă* (= mîncare n.n.) *nemestecată, neînghițită*. *Στρίφνος* are sensul de ‘carne tare’; cf. *ca o papură neamestecată, neînghițită* (MS. 45); MS. 4389, urmînd versiunea Ostrog, traduce: *cum sînt cîlții de nu se rumegă, nici se înghit; ca oarece vîrtos care nu să poate mesteca, nici înghiți* (MICU și BIBL. 1914); *ca din ceva ce nu poți să mesteci și să înghiți* (ANANIA).

20:19

Casele multor puternici – Varianta din SEPT. FRANKF., *πολλῶν δυνατῶν οἴκους*, diferă aici de cea din SEPT. RAHLFS, *πολλῶν ἀδυνατῶν οἴκους*, literal ‘casele multor neputincioși’. ♦ Ultima parte a versetului este redată în BIBL. 1688 prin *și petrecerea au jăfuit și n-au întăritu-o*. Însă gr. *ἔθλασεν δίκαιταν [...] καὶ οὐκ ἔστησεν* se poate traduce mai fidel printr-o propoziție relativă sau concesivă, ‘a jefuit un cămin pe care nu l-a zidit/ a jefuit un cămin, deși nu l-a zidit’, deoarece *δίκαιτα* are, în acest context, cel mai probabil, sensul de ‘adăpost, locaș, sălaș’, și nu de ‘fel de viață’, iar verbul *ἵστημι* pe cel de ‘a construi, a zidi’ și se referă la locuințele distruse de cel nelegiuit; cf. *pentru că a mulți tari case au frînt și petrecerea au jecuit, și n-au întăritu-o* (MS. 45), *au sfărîmat casele celor neputernici în piericiune* (MS. 4389), *că casele multor puternici le-au stricat și lăcașul l-au jefuit și nu l-au întărit* (MICU și BIBL. 1914), *Că multor vieți sărmame le-a dărâmat el casa și-a jefuit cămara pe care n’a umplut-o* (ANANIA).

20:24

Fierul nu era utilizat în vremea respectivă pentru arme. Ceea ce intenționează să spună Sofar aici este că păcătosul va fi ucis cu o armă de calitate superioară.

20:25

Prin *stelele să fie împotriva locașurilor sale* am redat gr. *ἄστρα δὲ ἐν διαίταις αὐτοῦ*. Textul ebraic prezintă o

versiune puțin diferită: *fulgerele să fie împotriva locașurilor sale*. Am optat pentru următoarea variantă de traducere, deoarece aluzia de aici este la vechea concepție astrologică: „stelele să-i prezică un destin nefast”. BIBL. 1688, BIBL. 1914 și MICU traduc pasajul considerând gr. *ἐν διαίταις* drept complement al verbului *περιπατήσασαν* ‘să pășească’ (noi l-am considerat predicatul lui *φόβοι*) și acordând prepoziției *ἐν* un sens locativ nu unul al direcției, cum am procedat noi: *stèle întru petrécerile lui să umble* (BIBL. 1688 și MS. 45), *și stele să umble în lăcașurile lui* (BIBL. 1914), *stele să se plimbe prin taințele lui* (ANANIA). Interesantă este opțiunea cu accente lirice din MS. 4389: *Nici stèle să nu fie în viața lui*. Totuși, SEPT. FRANKF. nu permite o asemenea traducere, deoarece are virgulă înainte de *περιπατήσασαν*. Pe de altă parte, SEPT. RAHLFS și logica aluziei astrologice ne conduc către următoarea traducere: „stelele strălucitoare să meargă împotriva sa”. Aici am urmat, însă, decupajul sintactic din BIBL. 1688. ♦ Sf. Grigorie cel Mare interpretează acest pasaj ca pe tribulațiile suferite de păcătoși din partea spiritelor demonice pe care le slujesc prin faptele lor (*Moralia in Iob*, 15, 33).

20:26

Focul cel nestins să-l mistuie – În textul ebraic, *focul cel neaprinș de mână omenească*. Este vorba despre focul ceresc trimis spre a-i pedepsi pe marii păcătoși, precum la Sodoma și Gomora. Însă, în acest loc, Sofar poate face aluzie la focul ceresc ce a mistuit averea „păcătosului” Iov. ♦ După cum era de așteptat, Părinții Bisericii au văzut aici o profeție la judecata universală și la focul nestins al infernului (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob* 15, 37).

20:27

Răutatea celui nedrept dobândește proporții cosmice și se răsfrânge asupra întregii naturi. Păcatul afectează întreaga creație, nu doar persoana umană.

20:29

Sofar își nuanțează teoria retribuției morale distributive, acordând loc și excepțiilor: păcătosul se poate bucura uneori de fericire, dar aceasta este temporară, fiind „partea” dăruită lui de Dumnezeu.

Capitolul al 21-lea**21:1**

În textul ebraic, sensul este exact invers: *ascultați-mă, dăruiți-mi cel puțin această mângâiere*. Urmînd fidel Septuaginta, BIBL. 1688 și MS. 45 traduc *Ascultați, ascultați-mi cuvintele, pentru ca să nu fie mie de la voi această mîngâiere*. La fel procedează MICU și BIBL. 1914. ANANIA găsește un ingenios artificiu subtextual traducînd: *O, ascultați, prieteni, cuvintele-ascultați-mi, să nu rămân cu-atîta din mîngâierea voastră!* ♦ Capitolul de față reprezintă un autentic rechizitoriu al lui Iov îndreptat împotriva doctrinei retribuției morale distributive. Tonul polemic este foarte accentuat,

argumentele se succed într-o înlănțuire logică fermă, iar monologul sau rugăciunea, obișnuite în discursul lui Iov, lipsesc. Cuvîntarea, cu amplele sale reflecții despre suferința dreptilor și prosperitatea păcătoșilor, a ridicat probleme serioase pentru comentatorii tradiționaliști. De aceea, exegeții creștini s-au străduit să demonstreze că Iov nu este deloc critic la adresa proniei divine, ci că urmărește instruirea morală a ascultătorilor, insistînd asupra neputinței umane de a înțelege sensul paradoxalelor acțiuni ale divinității. De fapt, Iov critică aici, potrivit majorității părinților Bisericii, nu pronia divină, ci ignoranța și reaua-voință a prietenilor săi. A lăsa fără replică vorbele nepioase ale prietenilor săi ar fi fost un păcat din partea lui Iov (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 14, 29).

21:2

Dacă nu i se oferă o altă consolare, măcar să fie ascultat cu atenție.

21:4

În toate discursurile sale, Iov nu se adresează decît indirect prietenilor săi. Adevăratul său oponent/interlocutor este Dumnezeu. Pe de altă parte, Iov devine purtătorul de cuvînt al tuturor celor care suferă și sînt aproape de marginea deznădejdiei (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 21, 3-6).

21:4

Gest care exprimă fie admirația tăcută, fie consternarea ori oroarea.

21:6

Sf. Ioan Hrisostom afirmă că Iov își evidențiază profundele sale suferințe ca să precizeze clar, dinainte, că aceste chinuri insuportabile constituie cauza vorbelor tulburătoare și „răzvrătite” care vor urma (*Comentariu la Iov*, XXI, 2).

21:7

Iov respinge teodiceea tradițională, idealistă și reduționistă, opunîndu-i o viziune lucidă, necruțătoare și foarte realistă asupra vieții umane. Dumnezeu nu tolerează răul și păcatul pentru că ar fi de acord cu el, ci pentru că este plin de iubire, de înțelegere și rabdă răutatea păcătoșilor, așteptînd ca aceștia să vină la pocăință (Sf. Efreem Sirul, *Comentariu la Iov*, 21, 7).

21:12

Alăută și chitară – Instrumentele muzicale menționate aici sînt mai dificil de identificat. Probabil că este vorba despre un fel de tamburină sau orgă și o harpă.

21:13

Comparația destinului celui drept cu soarta idilică a păcătoșilor era cu atît mai dramatică pentru Iov, cu cît el însuși își pierduse casa, turmele și familia.

21:14

Aceste cuvinte sînt așezate de Origen în gura ereticilor din orice timp și loc. Ereticii sînt falsa „turmă veșnică” (Iov 21:9) a Domnului, erezia fiind numai o imitație a adevăratei turme a lui Hristos (*Fragmente la Iov*, 15, 23).

21:15

Am echivalat fragmentul gr. *τί ἱκανῶς ὅτι δουλεύομεν αὐτῷ* prin *cine este cel Puternic pentru a-i sluji?* Diferențele existente între versiuni creează interesante probleme de interpretare. Textul nu este prezent în versiunea inițială a SEPT., fiind considerat ca ireverențios la adresa divinității. În SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. întâlnim adverbul *ἱκανῶς*, în vreme ce SEPT. RAHLFS are adjectivul *ἱκανός*, aparatul critic nementionînd în nici un manuscris lecțiunea *ἱκανῶς*. Prezența adverbului pledează pentru varianta de traducere din BIBL. 1688: *ce e destul ca să slujim lui?* Pe de altă parte, substituirea acestuia cu un adjectiv argumentează traducerea propusă de noi. ♦ Alte versiuni se diferențiază în funcție de lecțiunea asumată. Versiunea din cele două manuscrise anterioare Bibliei de la 1688 se situează în aceeași sferă a autochestionării retorice a păcătoșului despre caracterul lucrativ al evlaviei: *Ce-i dăstul ca să slujim lui?* (MS. 45). La fel procedează și alte versiuni care urmează cu fidelitate BIBL. 1688: *au, doară, destul easte ca să slujim Lui?* (MICU), *au doar destul este ca să slujim lui?* (BIBL. 1914). Însă această opțiune de traducere nu este justificată, pentru că, în acest context, *ἱκανός* reprezintă echivalarea teonimului ebraic *Šaddai* ‘Cel ce este suficient’, cf. *Cel [Atot]puternic: quid est Omnipotens ut serviamus ei* (VULG.), *ce este a tot Putintele ca se-i servim?* (BIBL. 1865-1867), *cine e Atotputearnicul ca să-i slujim?* (VULG. BIAJ), *ce este A-totu-puterniculu, ca să-i servim?* (BIBL. 1874 și BIBL. 1911), *ce este Atotputernicul ca să-i slujim lui?* (RADU-GAL.), *ce este Cel Atot puternic, ca să-i slujim?* (CORN.), *ce este Cel Atotputernic, ca să-I slujim?* (BTLN), *Cine este Cel Atotputernic ca să-I(L) slujim (Lui)?* (BIBL. 1936, 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi). Versiunea ANANIA ne oferă o echivalare originală, avînd o nuanță blasfematorie; intenția diortositorului este aceea de a sublinia aroganța sfidătoare și autosuficientă a nelegiuitului în fața valorilor transcendente: *au cine-i Preasătulul, ca să-i slujim noi?* (ANANIA). Versiunile în limbi moderne urmează aceeași opțiune de traducere adoptată și de noi: *What is the Almighty, that we should serve him?* (KJV și ESV 2007), *Qu'est-ce que Shaddai pour que nous le servions* (BIBL. JER.), *Who is the Almighty, that we should serve Him?* (NASB 1995), *Qu'est-ce que le Tout-Puissant, pour que nous le servions?* (NEG 1975), *Le Puissant vaut-il qu'on se fasse son esclave?* (TOB 1988), *Che cos'è l'Onnipotente perché lo serviamo?* (NRV 1994). ♦ Sf. Chiril al Alexandriei raportează această interpelare la farisei și, în general, la omul autosuficient: „Să spună deci fariseul lipsit de minte, care este deosebirea în fața lui Dumnezeu între sfînt și întinat, între drept și păcătos, între cel lipsit de evlavie și iubitorul de Dumnezeu. De va spune că fiecare strălucește neschimbat prin fapte egale, nefiind nici o

deosebire între ei, toate se confundă și vom spune cu dreptate ceea ce s-a scris: *Oare ajunge să-I slujim Lui? Sau ce folos avem să ne întîlnim cu El?* (Iov 21:15). Căci, dacă, precum a zis careva dintre poeții elini: *Rămîne la fel și cel ce luptă pentru cele rele* (Homer, *Iliada*, IX, 318) și se află în aceeași cinste cel rău și cel bun, cum nu e lucru deșert să se suporte osteneți neplăcute pentru virtute? Dar nu vom cugeta că așa stau lucrurile în realitate. Căci zice Dumnezeu: *Pe cei ce Mă slăvesc pe Mine îi voi slăvi, și cei ce Mă defaimă vor fi defăimați* (1 Reg. 2:30)” (*Comentariu la Evanghelia după Ioan*, VI). ♦ Pragmatismul exagerat duce la îndepărtarea de Dumnezeu. Cei care iubesc în mod nerațional bogățiile materiale le vor sluji mai mult acestora decît lui Dumnezeu (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 15, 54). S-a remarcat faptul că viziunea celui fără de lege asupra religiei amintește de cea a lui Satan (vezi 1:9).

21:18

Pleava și colbul sînt imagini biblice obișnuite pentru oamenii necredincioși și nelegiuiți (Ex. 15:7; Ps. 1:4; Isa. 27:13).

21:19-20

Iov contestă o altă axiomă a doctrinei morale tradiționale: retribuția colectivă a posterității. El dorește ca pedeapsa divină să se abată direct asupra nelegiuitului pentru a se încredința de existența și justetea dreptății divine.

21:21

Dacă în textul ebraic fraza este formulată sub forma unei întrebări retorice, Septuaginta o transformă într-o afirmație apodictică.

21:22

Am redat gr. *αὐτὸς δὲ σοφοῦς διακρινεῖ* prin *el însuși e cel ce judecă pe cei înțelepți*. Această versiune este prezentă în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN., care urmează aici varianta din *Codex Alexandrinus*, însă în SEPT. RAHLFS citim *αὐτὸς δὲ φόνους διακρινεῖ*, literal „el judecă pe ucigași”. Termenul ebraic *yispat* ‘cei din înălțime’ este redat prin „înțelept” sau „ucigaș”. BIBL. 1688, pornind de la această lecțiunea din SEPT. FRANKF., traduce *și el pre cei învățați alége*. Manuscrisele anterioare nu sînt, însă, în același ton: *și el pre cei învățați alége* (MS. 45), în vreme ce în MS. 4389 găsim o variantă apropiată de RAHLFS: *acesta sâmuiește pre cei înțelepți*. Contextul impune o altă variantă de traducere. Se poate realiza o interesantă paralelă cu concepția grecilor antici despre sfidarea divinității (gr. *ὑβρις*), sau cu cea despre invidia zeului (gr. *φθόνος τοῦ Θεοῦ*). Astfel, mai potrivită ar fi versiunea *și el judecă pe cei înțelepți*, alegere justificată și de polisemia verbului *διακρίνω*, care înseamnă atît ‘a selecta, a discerne, a alege’, cît și ‘a judeca’. Celelalte versiuni se apropie, mai mult sau mai puțin, de Textul Masoretic: *carele judecă pre cei mari* (BIBL. 1865-1867), *carele judecă pre cei înnalți* (VULG. BIAJ), cf. *qui excelsos indicat* (VULG.), *El, care cîrmuiește duburile cerești* (CORN.), *care judecă*

pe cei de sus (BIBL. 1936, RADU-GAL., BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *El este Cel care judecă pe cei înălțați?* (BTLN). Unele versiuni se apropie de varianta din SEPT. RAHLFS: *și el judecă pre cei înțelepți* (MICU), *care judecă pre cei mari* (BIBL. 1874 și BIBL. 1911). Există și versiuni care par a realiza o sinteză între Textul Masoretic și SEPT.: *el judecă pre cei puternici* (BIBL. 1914), *el, acela care judecă omorul* (ANANIA). ♦ Nimeni nu poate pătrunde cu rațiunea planurile tainice ale lui Dumnezeu (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 21, 22). Sînt prezentate, antitetic, sfîrșitul celui păcătos în bogăție, bucurie și belșug, în paralel cu stingerea dreptului în amărăciune, sărăcie și lipsuri. ♦ *Cei înțelepți* – Textul Masoretic are lecțiunea *fînțele de sus*, adică „îngerii”.

21:26

Pentru omul Vechiului Testament toate valorile umane și divine devin problematice în fața morții.

21:29

Și semnele lor nu le pîngăriți – Verbul grecesc ἀπαλοτριόω are înțelesul primar de ‘a înstrăina’, dar și cel de ‘a pîngări, a profana, a separa, a distruge, a înlătura’. BIBL. 1688 redă acest îndemn prin *și sêmețele lor nu le va înstreina*. Manuscrisele precedente sînt în consens: *și sêmețele lor să nu le faceți streine* (MS. 4389), *și sêmețele lor nu le va înstreina* (MS. 45). În Textul Masoretic se făcea aluzie la povestirile uluitoare ale călătorilor: *și voi nu primiți mărturia lor*. Unele versiuni au urmat textul ebraic: *mărturiile lor nu le puteți nesocoti* (BIBL. 1865-1867), *și togma aceastea îl veți cunoaște a le înțeleage* (VULG. BLA), cf. *et haec eadem eum intellegere cognoscetis* (VULG.), *nu nesocotiți mărturiile lor* (BIBL. 1874 BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *și nu știți ce istorisesc ei?* (CORN.), *n-ați luat aminte la parabolele lor?* (RADU-GAL.), *și n-ați recunoscut dreptatea spuselor lor* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *și nu dați cu piciorul la ce spun ei* (ANANIA). Cele care urmează Septuaginta și, implicit, BIBL. 1688, traduc astfel: *și seamețele lor nu le înstrăinați* (MICU), *și sêmețele lor nu le înstreinați* (BIBL. 1914), *și nu recunoașteți sêmețele lor* (BTLN), unde imperativul devine interogație retorică.

21:30

Cel rău este cruțat pentru ziua pieirii – Verbul grecesc κουφίλεται, tradus în BIBL. 1688 prin *să ușureze*, înseamnă ‘a ușura, a despovăra, a elibera de, a cruța’. Mai justă este echivalarea lui prin *a cruța*, așa cum se află și în textul ebraic și în multe alte versiuni: *Că în ziua piericiumii se va ușora cel rău* (MS. 4389), *Căci la ziua perirei să însurează cel rău* (MS. 45), *pentru ziua nenorocirei cruțat rămâne reul* (BIBL. 1865-1867), *că spre ziua pierderii să ține cel rău* (VULG. BLA), cf. *in diem perditionis servabitur malus* (VULG.), *că la ziua peririi să ține cel rău* (MICU), *cel rău este păstrat pentru ziua pierderii* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *că pentru ziua pieirii se ține cel rău* (BIBL. 1914), *Cum în ziua nenorocirii, cel rău este cruțat* (cu versiunea CORN. perspectiva se schimbă radical, celelalte

versiuni urmînd această opțiune de traducere), *că'n ziua nimicirii cel rău este cruțat* (ANANIA), *în ziua nenorocirii cel rău este cruțat* (BIBL. 1936, RADU-GAL., BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi). Versiunile occidentale oscilează și ele între aceste două variante de traducere, care statuează fie ineluctabilitatea pedepsei divine pentru păcătos, fie faptul că aceasta îl ocolește mereu: *That the wicked is reserved to the day of destruction* (KJV), *Au jour du désastre, le méchant est épargné* (BIBL. JER.), *that the evil man is spared in the day of calamity* (ESV 2007), *For the wicked is reserved for the day of calamity* (NASB 1995), *Au jour du malheur, le méchant est épargné* (NEG 1975), *Au jour du désastre le méchant est préservé* (TOB 1988), *che nel giorno dell'ira egli sfugge* (NRV 1994).

21:33

Traducerea lui Ieronim din VULG. merită a fi remarcată în acest context pentru frumusețea și profunzimea metaforei: *dulcis fuit glareis Cocytii* (dulce i-a mai fost prundișul Cocytului). Cocytul ‘rîul gemetelor’ era unul dintre cele trei fluvii ale Infernului. Sensul expresiei de aici este întrucîtva similar celei latine, *sit tibi terra levis* (fie-ți țărîna ușoară). Iov constată cu amărăciune că nelegiuitul are parte de onoruri chiar și după moarte. ♦ În concepția vremii, moartea era izbăvirea de toate necazurile vieții, așadar, afirmă Iov, moartea nu constituie o pedeapsă pentru cel păcătos.

Capitolul al 22-lea

22:1

Elifaz îi răspunde lui Iov cu o vigoare și cu o agresivitate mult mai mare decît înainte, întorcînd argumentele lui Iov împotriva lui și îndemnîndu-l la pocăință. ♦ Sfinții Părinți au criticat vehement discursul lui Elifaz, considerînd ca nefondate acuzațiile aduse de acesta lui Iov, dar mai ales au înfierat tăgăduirea rolului providenței și zugrăvirea unui fals portret al omului drept. Astfel, Elifaz se înfățișează mai sever decît Satan, care recunoscuse totuși dreptatea și nevinovăția lui Iov. Elifaz îl învinuiește de cele mai grave păcate.

22:3

Îți desăvîrșești calea – În gîndirea religioasă ebraică, *calea* (gr. ὁδός) constituia o metaforă pentru felul de viață ales. ♦ Dumnezeu zugrăvit aici de Elifaz este unul nepăsător, indiferent față de ordinea morală a lumii.

22:6

Luarea ca zălog a veșmîntului unui sărman constituia o cruzime abominabilă, fiindcă acesta era cel cu care se învelea noaptea spre a se apăra de frig; practica era cu desăvîrșire interzisă de Lege (Gen. 22:26-27). ♦ Elifaz îi sugerează lui Iov o confesiune *sui generis*, enumerîndu-i diverse păcate care au ca substanță nedreptatea față de aproapele.

22:7

În Orient, a oferi apă celui însetat este una dintre datorii elementare ale omului. În *Cartea egipteană a morților*, una dintre justificările sufletului judecat de către zei era aceea că a dat mâncare și apă celui flămînd și însetat. Prov. 25:21 recomandă același lucru chiar și față de dușmani: „De flămînzește vrăjmașul tău, dă-i să mănînce pîine și dacă însetează, adapă-l eu apă”. ♦ Aceste acuzații nedrepte au stîrnit indignarea comentatorilor creștini, Iov fiind prezentat aici ca un tiran crud.

22:8

Pe cei sărmani – Fragmentul *τοὺς πτωχοὺς* lipsește din ediția RAHLFS, dar este prezent în SEPT. FRANKF. și în cea de la Veneția.

22:10

Judecata lui Elifaz este apriorică și deductivă. El susține cu disperare teoria retribuției temporale.

22:12

Elifaz îi deformează cuvintele lui Iov și îl învinuiește de tăgăduirea proniei divine.

22:14

Bolta văzduhului – Grecesul *γῶρος* ‘inel, cerc’ traduce ebraicul *chug* ‘boltă, orizont, cerc’. Diferitele versiuni transpun frumoasa imagine poetică în diverse moduri: *ocolul ceriului* (BIBL. 1688), *rătundul ceriului* (MS. 4389), *țircălamul ceriului* (MS. 45), *cercul ceriului* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *țîțările ceriului* (VULG. BLAJ), cf. *circa cardines caeli* (VULG.), *împrejurul ceriului* (MICU, BIBL. 1914), *pe deasupra bolții cerești* (RADU-GAL.), *bolta cerească* (CORN.), *roată pe margini largi de cer* (ANANIA), *de jur împrejurul cerurilor* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *bolta cerurilor* (BILN), *the circuit of heaven* (KJV), *pourtour des cieux* (BIBL. JER., TOB 1988), *Umgang des Himmels* (LUTHER), *the vault of heaven* (ESV 2007, NASB 1995), *la voûte des cieux* (NEG 1975), *volta dei cieli* (NRV 1994).

22:15

Unele manuscrise și Sf. Ioan Hrisostom propun lecțiunea *bărbații cei drepți* (gr. *ἄνδρες δίκαιοι*), în locul celei din SEPT. RAHLFS, *bărbații cei nedrepti* (gr. *ἄνδρες ἄδικοι*). În Textul Masoretic avem varianta: *oameni răi*. MS. 4389, BIBL. 1914 și ANANIA traduc prin *bărbați nedrepti*, BIBL. 1688 prin *oameni nedrepti*, MS. 45 prin *oameni strîmbi*, MICU, FILOTEI și ȘAGUNA prin *bărbații cei drepti*.

22:16

Dacă aici se face referire la oamenii din vremea potopului, atunci lecțiunea mai potrivită pentru versetul anterior este *bărbații nedrepti*.

22:18

Departa de mine – SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. au aici o lecțiune diferită, și anume *ἀπ’ ἐμοῦ πόρρω*, spre deosebire de SEPT. RAHLFS, care are *πόρρω ἀπ’ αὐτοῦ*, literal „departa de el”.

22:16

Tema dreptilor care exultă în momentul pedepsirii păcătoșilor este frecventă în Psalmi (vezi, de pildă, Ps. 58:11).

22:22

Scoate însă din gura lui – Cf. gr. *ἔκβαλε δὲ ἐκ στόματος αὐτοῦ* (SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN.); în SEPT. RAHLFS citim însă *ἔκλαβε δὲ ἐκ στόματος αὐτοῦ*, literal „primește însă din gura lui”. Inversiunea literelor nu este nesemnificativă, în primul caz Iov aflîndu-se în postura celui care smulge cu forța mărturisirea adevărului dureros din gura lui Dumnezeu, în vreme ce, în al doilea caz, acesta este comunicat de bunăvoie lui Iov. ♦ Tonul diatribei lui Elifaz scade în intensitate și acesta devine mai binevoitor față de Iov. ♦ Elifaz subliniază capacitatea purificatoare a suferinței (Origen, *Fragmente la Iov*, 16, 61).

22:24

Foarte interesantă este opțiunea de traducere a cărturarilor de la 1688 care au interpretat numele Ofir ca un determinat al lui *χείμαρος* ‘șuvoi, torent’, traducînd versetul *θήση ἐπὶ χώματι ἐν πέτρα καὶ ὡς πέτρα χειμάρους* prin *va pune preste lut în piatră și ca piatră pîrîului Sofir*. Însă numele propriu Ofir, fiind o metonimie pentru „aur”, considerăm mai justificată traducerea propusă de noi, ideea versetului fiind aceea că aurul va deveni un lucru atît de comun pentru Iov, încît acesta îl va prețui ca pe prundișul rîului. ♦ În SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. există o denumire puțin diferită a acestei regiuni mitice, *Σωφείρ*, în vreme ce în SEPT. RAHLFS citim *Ωφιρ*. În plus, substantivul *πέτρα*, în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN., nu mai are iota scris precum primul (gr. *πέτρα*), așa cum se întîmplă în SEPT. RAHLFS. Așadar, al doilea *πέτρα* se află în cazul nominativ singular, nu în dativ, ca primul, fapt ce justifică traducerea din BIBL. 1688. SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. au lecțiunea *θήσει*, iar SEPT. RAHLFS qhvsh/. În consecință, BIBL. 1688 traduce prima parte a versetului prin *va pune preste lut în piatră*. Totuși, nu considerăm prea întemeiată traducerea lui *χώμα* prin *lut*, deoarece substantivul grecesc poate primi, în context, un sens mai adecvat, acela de ‘măgură, tumul, mormînt, movilă de pămînt cu rol de protecție pentru morminte’. ♦ *Ofirul* este un ținut semifabulos, de unde evreii importau aur de foarte bună calitate (cf. 1 Cor. 29:4). Ofirul devine sinonim cu aurul de mare preț. Amplasarea regiunii sau a localității este încă incertă: sudul Arabiei, coasta de est a Africii, India ș.a.

22:25

Restaurarea omului în vechea demnitate pierdută se petrece numai prin pocăință (Sf. Efreim Sirul, *Comentariu la Iov*, 22, 23). ♦ Textul Masoretic: *Cel atotputernic va fi ca lingourile de aur și ca argintul pentru tine.*

22:27

Și îți va dărui [putere] spre a-ți împlini făgăduințele – În greacă *δώσει δὲ σοι ἀποδοῦναι τὰς εὐχάς*. Traducătorii de la 1688, urmînd MS. 45 și conduși scrupulele fidelității desăvîrșite față de original, au tradus literal, ca și MICU, pierzînd sensul inițial al versetului: *și-ți va da ție ca să-ți dai rugile*. BIBL. 1914 va traduce mai just, *ca să-ți plinești făgăduințele*.

Capitolul al 23-lea

23:1

Iov își reînnoiește lamentația și, frustrat, se întreabă asupra dreptății existente în lume; el începe să se îndoiască asupra justeței proniei.

23:2

Am tradus gr. *ἡ ἔλεξις μου* prin *apărarea mea*. Traducătorii de la 1688 au decis să-l traducă pe *ἔλεξις* prin *muștrare*, în vreme ce, dat fiind contextul juridic al disputei, mai plauzibilă ar fi fost traducerea prin „respingerea acuzării, apărare”. De altfel, gr. *ἔλεξις* ‘respingere, combatere’ este foarte apropiat de *ἔλεγχος* ‘muștrare, dojană, respingere’. ♦ Originalul ebraic este mai expresiv și mai potrivit contextului: *acum tînguirea mea este o răzvrătire*. Iov este „omul revoltat” al Vechiului Testament, cel care îndrăznește să pună sub semnul întrebării întregul său sistem de valori. De aceea, atent ca întotdeauna, Sf. Ioan Hrisostom nu uită să precizeze, din rațiuni pastorale, că Iov nu are nici o intenție de a-l învinui pe Dumnezeu sau de a-i cere socoteală pentru ceva (*Comentariu la Iov*, 23, 2).

23:3

Textul Masoretic este mai expresiv în contextul sublinierii dorinței acerbe a lui Iov de a se întâlni cu Dumnezeu spre a purta un dialog clar, leal și fără intermediar: *O, dacă aș ști unde să îl găsesc și dacă aș putea veni înaintea tronului său!*

23:4

Mi-aș grăi singur pricina, id est „mi-aș pleda singur cauza”. Dimensiunea juridică este din nou pregnantă.

23:7

Iov va obține în cele din urmă ce dorea, și anume o confruntare directă cu Dumnezeu. El presimte că toate întrebările și dilemele sale sfîșietoare vor primi răspuns prin faptul că Dumnezeu va trimite pe Fiul său întrupat (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 16, 37). Așadar, idea

lui Jung din *Răspuns la Iov* își are originea în gîndirea patristică. ♦ Sf. Ioan Hrisostom atribuie termenului grecesc *τέλος* sensul figurat de ‘moarte’. Iov își dorește moartea, dar nu se sinucide (*Comentariu la Iov*, 23, 3).

23:9

Puțin ambiguu, pasajul grecesc *Ἀριστερὰ ποιήσαντος αὐτοῦ καὶ οὐ κατέσχον περιβαλεῖ δεξιὰ καὶ οὐκ ὄψομαι* a fost interpretat de talmăcitorii de la 1688: *În stînga făcînd el, și nu m-am ținut; mă va cuprinde cu dreapta, și nu voi vedea* (cf. MS. 45 și 4389). Astfel, verbul *ποιέω* a fost înțeles ca indicînd direcția, nu o activitate specifică. Și alte versiuni au tradus în acest mod: *la stînga de va apuca, nu-l voi prinde, de se va întoarce la dreapta, nu-l voi vedea* (BIBL. 1914), *de-a stînga de va face El și nu voi prinde, să va întoarce la dreapta și nu voi vedea* (MICU), *de voi merge spre stînga, ce voi face? Nu-L voi cuprinde. De mă voi întoarce spre dreapta, nu-L voi vedea* (VULG. BLAJ), *la miază-noapte l-am căutat și n-am dat cu ochii de el, m-am răsucit spre miază-zi și tot nu l-am văzut* (RADU-GAL.), *cautu la stînga, unde lucrează, dară nu-l vedu; la dreapta de asemenea se ascunde, și nu-l descoperu* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *el dac-o ia la stînga și vreau să-l prind, nu pot, iar de S'a'ntors la dreapta, eu nici aici nu-L văd* (ANANIA). ♦ Însă verbul grecesc *ποιέω*, ca și verbul ebraic *asah*, pe care îl echivalează, are sensul de ‘a lucra, a săvîrși, a face, a confecționa, a crea’. Alte versiuni pledează pentru această opțiune: *si ad sinistram quid agat non adprehendam eum si me vertam ad dextram non videbo illum* (VULG.), *la stînga unde lucrează, dar nu-l văd pre el, se ascunde în dreapta, eu nu-l descoper pre el* (BIBL. 1865-1867), *dacă are treabă la miazănoapte, nu -L pot vedea; dacă se ascunde la miazăzi, nu -L pot descoperi* (CORN.), *L-am căutat spre miazănoapte și n-am dat de El, m-am întors către miazăzi și nici aici nu L-am văzut!* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *la stînga, când lucrează, dar nu-L zăresc; Se ascunde la dreapta și nu-L văd* (BITLN), *On the left hand, where he doth work, but I cannot behold him: he hideth himself on the right hand, that I cannot see him* (KJV), *Quand il agit au nord, je ne le saisis pas, s'il se tourne au midi, je ne le vois pas* (BIBL. JER.), *on the left hand when he is working, I do not behold him; he turns to the right hand, but I do not see him* (ESV 2007), *When He acts on the left, I cannot behold Him; He turns on the right, I cannot see Him* (NASB 1995), *est-il occupé au nord, je ne puis le voir; Se cache -t-il au midi, je ne puis le découvrir* (NEG 1975), *est-il occupé au nord, je ne peux l'y découvrir, se cache-t-il au midi, je ne l'y vois pas* (TOB 1988), *se a settentrione, quando vi opera, io non lo vedo; si nasconde egli a sud, io non lo scorgo* (NRV 1994). ♦ Natura lui Dumnezeu este incognoscibilă și de nepătruns (Olimpiodor, *Comentariu la Iov*, 23, 9).

23:10

În pasajul *fiindcă acum îmi cunosc calea*, cf. *οἶδα γὰρ ἤδη ὁδόν μου* (SEPT. FRANKF. și VEN.), verbul este la persoana I singular; SEPT. RAHLFS are verbul la persoana a III-a singular, *οἶδεν γὰρ ἤδη ὁδόν μου*, putînd fi tradus prin „fiindcă acum îmi cunoaște calea”. În Textul Masoretic citim o variantă similară celei din SEPT. RAHLFS. În funcție

de lecțiunea aleasă, sensul versetului se schimbă radical; prin suferință, Iov accede la cunoașterea deplină a sensului vieții sale, sau, în sfârșit, după ce l-a testat îndelung, Iahve ajunge să îl cunoască pe Iov cu adevărat. ♦ Abia după o îndelungată suferință, mintea lui Iov s-a deschis și a dobândit cunoașterea autentică. Prin împlinirea poruncilor divine și prin răbdarea suferințelor și necazurilor se ajunge la Dumnezeu (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 16, 39-44).

23:11

Sintagma *de la poruncile lui* redă, în traducerea noastră, gr. ἀπό ἐνταλαμάτων αὐτοῦ (SEPT. FRANKF.). În SEPT. RAHLFS, această precizare este inserată în versetul următor. Teologii creștini au văzut aici o trimitere la revelația primordială transmisă, începînd cu protopărinții Adam și Eva, din generație în generație.

23:12

Pe care nu le voi încălca – Cf. gr. οὐ μὴ παρέλω (SEPT. FRANKF.). BIBL. 1688 traduce acest verb în mod absolut, „și nu mă voi petrece”, însă παρέρχομαι este un verb tranzitiv utilizat foarte des împreună cu prepoziția ἀπό; așadar, „nu voi încălca poruncile lui”. Diferența se explică prin decupajul diferit al frazei în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. ♦ Iov este un „sfînt” păgîn care poartă legea lui Dumnezeu „înscrisă” în inima sa.

23:13

Iov știe că Dumnezeu este neschimbător în deciziile sale și se teme că nu va putea iniția o negociere cu cineva care ia numai hotărîri irevocabile și definitive.

23:16

În versetele 15 și 16 verbul grecesc σπουδάζω a fost tradus diferit de-a lungul timpului, datorită polisemiei sale, fie prin „a se îngriji de..., a năzui, a lua aminte la, a se grăbi, a se sîrgui”, fie prin „a se tulbura, a se înfricoșa”. Ambiguitatea provine dintr-o polisemie echivalentă a verbului ebraic corespondent: *babal* ‘a se îngriji de, a se grăbi’, dar și ‘a îngrozi, a înspăimînta’; astfel, avem: *turbare* – *conturbare* (VULG.), *preasîrgui* – *sîrgui* (BIBL. 1688 și MS. 45), *nevoi* – *îndemna* (MS. 4389), *tulbura* (VULG. BLAJ), *grăbi* – *sîrgui* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914) etc.

23:17

Unii exegeți au identificat *in nuce* o doctrină apofatică a tenebrelor divine, simbol al incognoscibilității și al misterului nepătruns al lui Dumnezeu.

Capitolul al 24-lea

24:1

Iulian de Eclanum consideră că această afirmație nu trebuie să ne determine a trage concluzia că răul predomină pe pămînt, ci că Dumnezeu observă și supraveghează cu atenție toate acțiunile oamenilor (*Expositio libri Iob*, 24, 1-2).

Dacă Dumnezeu este atotștiutor, problema răului nu mai constituie o piatră de poticnire pentru cei credincioși. Părinții sînt unanimi în a sublinia cu tărie că Iov nu intenționează să-i atribuie lui Dumnezeu răul prezent în lume. Cu toate acestea, copleșit de disperare, Iov înclină să creadă în arbitrarul destinului uman. Textul Masoretic este la fel de obscur ca și cel al Septuagintei. Unii comentatori consideră că aici s-ar face referire la o instanță a justiției imanente care ar realiza automat un echilibru arbitrar al dreptății, dar, deseori, inevitabil, ajungem să proiectăm asupra textelor vechi propriile idei și mentalități. ♦ Unii comentatori au identificat o aluzie la judecata universală, cînd Dumnezeu, intervenind direct în istorie, va restabili justul echilibru al dreptății.

24:2

În Orient, singura modalitate de a separa proprietățile funciare era înfigerea în pămînt a unor pietre de hotar, la intervale regulate. Bineînțeles, acestea puteau fi ușor deplasate.

24:5

Asinul sălbatic este adeseori asociat în Biblie cu păcătosul obstinat în a refuza pocăința și întoarcerea la Dumnezeu. Comparația este o dovadă a disprețului nutrit de Iov pentru aceștia (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 24, 1-8). ♦ Probabil că asinii sălbatici de aici îi desemnează, în chip metaforic, pe beduini.

24:6-12

Isho'dad din Merv remarcă faptul că lăcomia nu se mulțumește a fura numai de la cei săraci, ci și de la cei bogați (*Comentariu la Iov*, 24, 6). ♦ Se pare că aici este zugrăvită viața celebrilor „trogloditi”.

24:9

Răpirea copiilor era o practică inumană a creditorilor orientali în cazul debitorilor insolvabili.

24:13

Potrivit contextului în care Iov se întreabă despre cauza aparentei ignoranțe a lui Dumnezeu față de nelegiuirile păcătoșilor, fragmentul ἐπι γῆς ὄντων αὐτῶν (SEPT. FRANKF.), tradus de noi prin *cîtă vreme au fost pe pămînt*, se impune a fi considerat ca făcînd parte din fraza anterioară.

24:14-17

Sf. Grigorie cel Mare observă că *zorii* amintiți aici reprezintă mintea dreptului care este limpede și luminoasă, în vreme ce cugetarea păcătosului este asimilată nopții (*intumericulu*), fiind lipsită de disernămint și întunecată. Cel nelegiuit trăiește într-o continuă neliniște și tensiune, fiind tulburat și nestatornic asemenea apei (*Moralia in Iob*, 16, 77-79).

24:18

În SEPT. RAHLFS, ultima propoziție din acest verset este inclusă în următorul. Totodată, există și o diferență între versiuni: SEPT. VEN. și FRANKF. vorbesc despre

„oasele uscate” (*τὰ ὄστᾶ ξηρά*), iar SEPT. RAHLFS despre „semănăturile uscate” (*τὰ φυτὰ ξηρά*); cf. *mai ușor iaste preste fața apei; blăsteme-se partea lor pre pământ și să ivească oasele lor pre pământ uscate* (BIBL. 1688), *Mai ușor iaste preste fața apei; blasteme-să partea lor pre pământ și să ivască oasele lor pre pământ uscate* (MS. 45), *mai ușor este decât fața apei, blastăme-să partea lor pre pământ și să se vașcă oasele lor pre pământ uscate* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA și BIBL. 1914), *El mai ușor plutește decât pe fața apei, în țară moștenirea îi este sub blestem* (ANANIA). Augustin consideră că referința la apă ar trimite la botezul creștin (*Annotationes in Iob 24*).

24:19

Fiindcă a răpit snopul orfanului – Termenul grecesc *ἀγκάλις*, utilizat numai în acest loc, a fost tradus în BIBL. 1688 prin *brățișor*. De fapt, semnificația lui este cea de ‘braț plin [de spice], snop’. Așadar, înțelesul versetului este următorul: „fiindcă a răpit și puținul pe care îl avea orfanul”. Mai exact, este vorba despre acele spice de grâu care rămâneau pe câmp în urma treieratului și care erau rezervate de către Legea veche săracilor, văduvelor și orfanilor. A răpi de la cei sărmani aceste spice constituia o crimă abominabilă; alte echivalări: *îmbrățișarea* (MS. 45), *sinul* (MICU, ȘAGUNA), *sinul* (FILOTEI, BIBL. 1914), *brățișorul* (ANANIA).

24:21

La vechii evrei, sterilitatea unui cuplu era considerată unul dintre cele mai mari blesteme posibile (cf. 1 Reg. 1:5-8).

24:23

Se susține ideea retribuției individuale. Pedepsa lui Iahve este sigură, chiar dacă întârzie.

24:24

Căci înălțarea lui a vătămat pe mulți – BIBL. 1688 asociază subiectul *τὸ ὕψωμα* cu predicatul *ἐμαράνθη*, rezultând traducerea *pentru că pe mulți au chinuit*. Înălțarea lui să vesteji... Însă, mai logic ar fi să acordăm *τὸ ὕψωμα* cu *ἐκάκωσεν*, obținând traducerea propusă de noi. De altfel, unele versiuni românești preferă această opțiune: *că la mulți rău a făcut înălțarea lui și s-au vestejit...* (BIBL. 1914), *că la mulți rău au făcut înălțarea lui și s-au vestejit...* (MICU), *că multora li-i răul din înălțarea lui* (ANANIA). MS. 4389, urmînd OSTROG, traduce: *Că a mulți au făcut rău înălțimea lui*.

Capitolul al 25-lea

25:1

Baldad intervine replicînd lui Iov că Dumnezeu nu este neputincios ori indiferent față de răul și nedreptatea care domnesc în lume.

25:2

Ti γὰρ προοίμιον ἢ φόβος παρ' αὐτοῦ – BIBL. 1688 și alte versiuni traduc gr. *προοίμιον* ‘preludiu, preambul,

prolog, introducere’ prin *cuvînt înainte*. În plus, SEPT. FRANKF. are plasată o virgulă după *παρ' αὐτοῦ*, ceea ce conduce la următoarea traducere: *ce e dară? Cuvînt înainte au frică de la el*. Însă, acest termen mai are și înțelesul de ‘pildă, parabolă’, pe care îl considerăm mai adecvat contextului. MS. 4389 prezintă o versiune mai limpede și mai apropiată de cea pe care o considerăm mai potrivită: *Dară ce iaste? Că cuvîntul cel dentii sau frica de la dînsul iaste*. MS. 45 se situează pe aceeași linie: *Ce-i dară? Pocinoc* (început de bun augur, n.n.) *au frică de la el?* MICU, FILOTEI și ȘAGUNA și BIBL. 1914 împart fraza într-o interogativă: *Ti γὰρ*, urmată de o aserțiune constatativă eliptică, *προοίμιον ἢ φόβος παρ' αὐτοῦ*: *Ce e, dară? Începutul, sau frica easte de la Cel ce face toată lumea întru cel înalt?* ANANIA traduce mai expresiv: *Ce credeți?: pasul dulce, sau frica-i de la El, El, Cel ce face totul în cele preînalte?* De aceea, considerăm mai adecvat că întreaga frază să fie una interogativă. ♦ Se reia tema impurității funciare a omului, dezvoltată de Elifaz (4:17-21 și 15:14-16) și Sofar (11:5-12), cu care a fost de acord și Iov (9:2-12; 12:9-25; 14:4).

25:3

Jefuitori... curse – Termenii grecești echivalenți sînt: *πειράται* ‘piraiți’ și *ἐνεδρα* ‘ambuscade’; *ἐνεδρα* a fost, însă, tradus în BIBL. 1688 prin *porunci*. BIBL. 1914 și MICU au sesizat inadvertența și au corectat-o prompt, traducînd prin *pândiri*. MS. 45 traduce prin *aleșuri*, iar ANANIA prin *pândă*. ♦ Baldad îl acuză pe nedrept pe Iov că este păcătos, deoarece a îndrăznit să îl cheme pe Dumnezeu la judecată. Dar, de vreme ce nu reușește să-i dovedească vinovăția, îl compară cu nelegiuții și, de fapt, îl laudă (Iulian de Eclanum, *Exposit. In Iob*, 25, 1-2). ♦ Părinții au criticat aspru replica lui Baldad, care lansează acuzații mincinoase și neîntemeiate împotriva lui Iov (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 25).

25:5

Părinții au văzut în această referință o trimitere la căderea îngerilor: „despre creaturi s-a zis: «Cine se va lăuda că are inima curată, sau cine va îndrăzni să spună că este curat de păcate?» (Prov. 20:9). Dumnezeiasca Scriptură, extinzînd această spusă, zice: «Stelele nu sînt curate înaintea Lui». Căci îngerii, deși sînt mult mai presus de noi și au o statornicie mai întărită în virtute, n-au păstrat toți starea lor de la început. Căci, deoarece au fost unii desprinși din ea, toată firea creaturilor raționale e socotită capabilă de păcat și neputînd să nu se împărtășească de păcat. Astfel și ființa cuvîntătoare de pe pământ și asemănătoare lui Dumnezeu n-a rămas timp îndelungat ca la început, ci a căzut în primul Adam. Deci creatura nu a fost cu desăvîrșire neschimbata și de neprefăcut și înzestrată cu puterea de a rămîne la fel prin fire. Aceasta I se potrivește numai Celui ce este cu adevărat Dumnezeu” (Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, V).

25:6

Sintagma *fiul omului* apare numai aici în cartea lui Iov și are rolul de a sublinia fragilitatea, insignifianța și impuritatea funciară a omului.

Capitolul al 26-lea

26:1

Sarcasmul lui Iov este sfredelitor, punînd sub semnul întrebării chiar monoteismul acestuia. Replica dată lui Baldad este ironică și amară: cunoașterea cosmologiei nu poate consola un om în suferință. Iov nu a pus niciodată sub semnul întrebării omnipotența divină, iar acuza lui Baldad este lipsită de temeii.

26:3-4

Încercarea de a da sfaturi Întelepciunii înseși constituie o absurditate, iar excesul de prudență duce la imprudență și este o dovadă de ipocrizie atunci cînd cineva vrea să treacă mai prudent decît toți (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia în Iob*, 17, 28).

26:5-6

Iulian de Eclanum vede în aceste versete o aluzie la învierea morților (*Expositio in Iob*, 26, 5-6). În versetul 5 din Textul Masoretic citim: *spiritele morților* (cf. ebr. *refaim* ‘cei neputincioși, lipsiți de consistență’) *tremură sub apă*. Aici se exprimă dominația universală a lui Iahve, care se răsfrînge și asupra Șeolului. ♦ A doua parte a versetului al șaselea sună astfel în textul ebraic: *iar Abaddon nu are acoperămînt*. Abaddon este o expresie (personificată, ulterior, ca „înger”) a urgiei divine, a forței nimicitoare și răzbunătoare a lui Iahve. Expresia va fi reluată în Apoc. 9:11.

26:7

SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. au în finalul versetului pe *αὐτοῦ*, care lipsește din SEPT. RAHLFS. ♦ Nordul era locașul prin excelență al zeilor. În mitologia semitică, *safon* reprezenta muntele sacru al lui Baal. ♦ Situată în perspectivă cosmologică, această viziune este uimitor de grandioasă și de modernă, dacă ne gîndim la faptul că celelalte cosmogonii ale vremii imaginau Pămîntul ca sprijinit de ființe mitologice, precum giganți, broaște țestoase, elefanți etc. Iulian de Eclanum afirmă că voința divină este cea care susține Pămîntul deasupra neantului (*Expositio in Iob*, 26, 7). ♦ Unii comentatori au întrevăzut aici o metaforă pentru creația *ex nihilo*. Ne aflăm în fața unicului pasaj biblic ce evocă un spațiu nemărginit.

26:9

În textul ebraic: *cel ce întunecă fața lumii*. S-ar face referire, astfel, la eclipsele de lună.

26:10

SEPT. FRANKF. și VEN. prezintă, în acest verset, o lecțiune improbabilă și inadecvată, *πρόσταγμα ἐγύμνωσεν*,

„a dezgolit porunca”, în vreme ce lecțiunea din SEPT. RAHLFS, *πρόσταγμα ἐγύρωσεν* „a înconjurat cu porunca”, este mult mai credibilă în context. În Textul Masoretic citim: *și a trasat un cerc pe suprafața apelor*. Versiunile care sînt apropiate de Septuaginta traduc astfel: *porunca au golit-o preste fața apei* (BIBL. 1688, MS. 45), *Porunca au ocolit pre fața apei* (MS. 4389), *poruncă au pus preste fața apei* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA), *hotar a pus preste fața apei* (BIBL. 1914), *Și-a rotit porunca mprejur la fața apei* (ANANIA). ♦ Pămîntul era văzut de vechii evrei asemenea unui disc plat înconjurat de ape. Totodată, pentru semiți, lumina și întunericul constituiau realități independente de aștrii celești.

26:11

Stîlpii văzduhului redă, în traducerea noastră, gr. *στῦλοι οὐρανῶν*, desemnînd munții care se profilează la orizont și pe care cerul pare a se sprijini. Metafora mai apare echivalată și *columnae caeli* (VULG.), *stîlpii ceriului* (BIBL. 1688, MS. 4389, MS. 45, VULG. BLAJ, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1921, BIBL. 1914, BIBL. 1936, CORN., RADU-GAL., BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *columnele ceriului* (BIBL. 1865-1867), *stâlpii tării* (ANANIA), *stâlpii cerurilor* (BTLN), *Les colonnes des cieux* (BIBL. JER., TOB 1988), *Die Säulen des Himmels* (LUTHER), *The pillars of heaven* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *Les colonnes du ciel* (NEG 1975), *Le colonne del cielo* (NRV 1994). ♦ Filip Presbiterul, în comentariul său la Iov, interpretează acești stîlpi ca puteri îngerești care persistă în bine și sfințenie. Liniștirea mării ar însemna pacificarea spirituală a omenirii prin propovăduirea Evangheliei.

26:12-13

Gr. *τὸ κῆτος* este tradus în BIBL. 1688 și MS. 45 prin *chîtos*, cf. *chit* (MICU), *monstru* (ANANIA). Tradus de noi prin *balaurul cel răzvrătit*, gr. *δράκων ἀποστάτης* este redat prin *șarpele cel viclean* (BIBL. 1688, MICU și BIBL. 1914 prin, de MS. 45) și *vicleanul șarpe* (ANANIA), desemnînd, potrivit majorității interpretelor patristici, pe Satana, care a fost rănit, străpunș, măcelărit (gr. *τιτρώσκω*) de Dumnezeu și apoi ucis (gr. *ἐθανάτωσεν*) prin întruparea și patima lui Iisus Hristos (Sf. Efreim Sirul, *Comment. in Iob*, 26, 13). Termenii ebraici corespondenți sprijină această interpretare: *Rahab* ‘monstru, aroganță’, un monstru marin mitologic pe care Talmudul îl consideră „regele mării” și, respectiv, *bariach nachash* ‘șarpele cel întortocheat’, ucis de Iahve (cf. Isa. 27:1).

26:14

Secvența gr. *Ἰκμάδα λόγου*, care poate fi redată, literal, prin „umezeala, roua cuvîntului său” constituie o metaforă pentru verbul divin. Alte versiuni traduc în aceeași cheie metaforică: *umezeala cuvîntului* (BIBL. 1688), *umăzala cuvîntului* (MS. 45), *umezeala cuvîntului* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA), *pușin din cuvîntul lui* (BIBL. 1914), *numai o șoaptă vom auzi ntru El* (ANANIA). ♦ Iov începe să înțeleagă faptul

că discursul său și al prietenilor constituie doar o picătură din oceanul înțelepciunii și al tainelor dumnezeiești (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 17, 54). ♦ Concluzia teologică a imnului de față este magnifică: natura este numai un semn palid al maiestății și slavei divine. Dumnezeu este dincolo de înțelegerea și cunoașterea omnească.

Capitolul al 27-lea

27:1

A grăit în pildă – BIBL. 1688, consecventă sieși, traduce substantivul *προοίμιον* prin *cuvînt înainte*, însă contextul impune traducerea prin *pildă*. De altfel, și versiunea ebraică are aici cuvîntul *mašal* ‘proverb, parabolă’. Vezi și nota de la 25:2.

27:2

Viu este Domnul este o formulă iudaică specifică pentru jurăminte, prin care Dumnezeu era luat ca martor (cf. Num. 14:28). ♦ Perspectiva creștină asupra lui Iov este magistral surprinsă și sintetizată de mentorul lui Augustin: „Adevărata libertate este a omului duhovnicesc, care pe toate le judecă (1 Cor. 2:15), fără ca pe el să-l judece cineva dintre cei cu care are părtășie de făptură, fiindcă el este supus numai lui Dumnezeu, Care singur este fără de păcat și despre Care zice Iov: «Viu este Domnul, Care mă judecă astfel». El îl poate judeca drept numai pe acela care privește nu lumea, ci cerul cu luminile curate și limpezi ale stelelor” (Sf. Ambrozio al Milanului, *Scrisori*, XXXVII, 27). ♦ Acuzat de diavol și de prieteni, torturat de o cumplită boală, părăsit de Dumnezeu, Iov înalță imnuri de slavă Domnului, dar, totodată îndrăznește, cu o sinceritate cutremurătoare și cu un curaj neobișnuit, să ceară dreptate de la același Dumnezeu care îl nedreptățise.

27:3-4

Uneori este mai primejdios și mai condamabil a cugeta răul decît a-l rosti, deoarece graiul nu poate fi controlat întotdeauna din cauza trăirilor impetuoase, dar reflecția poate tăina o răutate deliberată. Dreptul nu poate decît gîndi și rosti adevărul (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 18, 5).

27:5

Nu mă voi depărta de nevinovăția mea – BIBL. 1688 traduce verbul gr. *ἀπαλλάξω* prin *nu-mi voi schimba*, în vreme ce, dat fiind sensul verbului *ἀπαλλάσσω*, mai plauzibil ar fi „nu voi renunța la/ nu mă voi îndepărta de/ nu voi înlătura”. MICU și BIBL. 1914 redau în mod just verbul prin *nu voi depărta de la mine*; cf. *nu-mi voi dăscărca nerăutatea mea* (MS. 45). ♦ O interpretare deconcertantă a pasajului, întemeiată pe o lecțiune necunoscută a versetului, dar în ton cu caracterul paradoxal al poemului, ne oferă Sf. Macarie Egipteanul: „Așadar, dacă voi fi statornic și voi împlini cu râvnă pînă la sfîrșit ce-i place Lui, prin aceea că Îi voi sluji cu toată

osteneala și voi practica toate virtuțile, El, Care este bun și drept, Își va împlini făgăduințele cînd va vrea El, cunoscut fiind că El nu poate minți. Și chiar dacă ar voi să mă dea gheenei, ca acolo să fiu pedepsit pentru păcatele mele, eu nu am să mă despart de El și nu voi înceta să-L iubesc, cum zice fericitul Iov: «Chiar dacă mă vei ucide, nu Te voi părăsi și nu mă voi depărta de naivitatea mea față de Tine»” (Sf. Macarie Egipteanul, *Douăzeci și una de Cuvântări despre mîntuire*, XI, D-1).

27:6

Mă voi ține cu tărie de dreptatea mea – Expresia grecească *δικαιοσύνη δὲ προσέχων* a fost echivalată de BIBL. 1688 (care urmează textual MS. 45) și BIBL. 1914 prin *și la dreptate luînd aminte*, respectiv *și la dreptate luînd aminte*. Aceeași opțiune de traducere o urmează și MICU. MS. 4389 are versiunea: *Nici mă voi da socotind dreptatea*. Însă verbul *προσέχω* are atît sensul de ‘a fi atent, a fi cu luare aminte’, cît și pe cel de ‘a se ține tare de, a păstra cu tărie’. Pentru acest din urmă sens, mai potrivit contextului în care Iov își susține cu obstinație inocența în fața acuzelor amicilor săi, aducem ca sprijin faptul că majoritatea versiunilor românești preferă acest înțeles: *îndreptarea mea, carea am început a o ținea* (VULG. BLAJ), cf. *instificationem meam quam coepi tenere* (VULG.), *de inocența mea țiu tare* (BIBL. 1865-1867), *ținu tare la dreptatea mea* (BIBL. 1874 și BIBL. 1911), *întru dreptatea mea mă țin tare* (RADU-GAL.), *țin să-mi scot dreptatea* (CORN.), *la sân îmi strîng dreptatea* (ANANIA), *țin cu tărie la dreptatea mea* (BILN), *țin cu tărie la dreptatea mea* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi). În același fel traduc și versiunile occidentale mai vechi sau mai noi: *my righteousness I hold fast* (KJV, ESV 2007), *je tiens à ma justice* (BIBL. JER., TOB 1988), *Ho preso a difendere la mia giustizia* (NRV 1994).

27:8

Cel necuvios (gr. *ἀσεβής*); în textul ebraic, *cel ipocrit*. Diatriba împotriva celor fățarnici amintește de discursul Mîntuitorului Iisus Hristos împotriva fariseilor și saducheilor.

27:10

Îndrăzneală îl traduce aici pe grecescul *παρησιάζω* ‘libertate de expresie, sinceritate, curaj, încredere, îndrăzneală’. Termenul a fost tradus în acest fel și în versiunile românești care urmează, de regulă, Septuaginta (textul ebraic est diferit: *este cel Atotputernic desfătarea lui?*): *îndrăzneală* (BIBL. 1688, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *îndrăznire* (MS. 45), *va cuteza el oare* (ANANIA), deși dicționarele de specialitate indică pentru acest loc sensul de ‘încredere’ (*Greek-English Lexicon of the Septuagint*). ♦ Versetele următoare (11-23) au fost considerate de unii exegeți ca aflîndu-se în contradicție cu discursul lui Iov din capitolul 24 unde acesta observă că păcătoșii rămîn nepedepsiți de Iahve. S-a speculat asupra posibilității ca aceste cuvinte să fi făcut parte din discursul lui Sofar și, accidental sau intenționat, să fi fost atribuite lui Iov de

către un redactor evreu pentru a le contrapune afirmațiilor paradoxale și smintitoare. Cel mai probabil acestea sînt cuvintele lui Iov, comentatorul trebuind să țină cont de caracterul paradoxal și antinomic al discursului teologic în general.

27:16-17

Argintul de aici este un simbol al cuvintelor dumnezeieștii Scripturi. Cuvîntul lui Dumnezeu este numit „argint curățat de pămînt, curățat de șapte ori” (Ps. 11:6). Cei care își fac din el un titlu de glorie, afișîndu-l ostentativ, fără a-l interioriza și pune în practică, îl vor pierde în folosul dreptilor. Totodată, cei care se folosesc de cuvîntul Scripturii, răsătămăcîndu-l după propriile interese ascunse, sînt ereticii (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 18, 24). ♦ Bogata și celebra cetate antică a Tirului îngrămădea aurul ca pe praf (Zah. 9:3).

27:18

Molia este simbolul fragilității, al decăderii și al slăbiciunii. Unii exegeți și unele versiuni (ca RADU-GAL., BIBL. JER., NASB 1995) consideră că referința ar fi la pînza de păianjen, dat fiind faptul că molia nu își construiește „casă”. Celelalte versiuni traduc, de regulă, prin *molie*.

27:19-22

Scirocco este vîntul din deșertul arabic, foarte violent și nimicitor al recoltelor. ♦ *Vîntul arșător* care *vîntură* pe păcătos din locul său este diavolul care stîrnește în suflet văpaia patimilor pentru a-l putea azvîrli apoi pe păcătos în focul cel nestins al iadului. Sînt descrise chinurile cumplite îndurate de păcătos în clipa morții, cînd va fi întîmpinat de duhurile iadului (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 18, 32).

27:23

A plesni din mîini – Pentru anticii semiți, „a bate din palme” semnifică disprețul.

Capitolul al 28-lea

28:1

Părinții au văzut în acest amplu imn care elogiază Înțelepciunea divină un demers antropologic care situează ființa umană în centrul universului și stabilește posibilitatea și limitele cunoașterii umane. Ordinea naturală este de origine divină și demonstrează atotputernicia lui Dumnezeu (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 27, 28). ♦ Argintul era extras în antichitate, în special de către fenicieni, din minele spaniole, iar aurul se găsea din abundență în Arabia (Pliniu cel Bătrîn, *Istoria naturală*, 6, 32). Prozopopeea Înțelepciunii din această capodoperă a poeziei ebraice este caracterizată de un stil diferit de restul cârții. S-a vorbit și în acest caz de o posibilă interpolare. Autorul urmărește să reliefeze inutilitatea pretenției umane de a pătrunde cu mintea planurile providenței divine.

28:2

Fierul era extras din dealurile Palestinei (Deut. 8:9), din Liban și Egipt. Cuprul se obținea din Egipt, Palestina, Peninsula Sinai și Armenia.

28:3

Imaginile acestea par a face referire la activitatea de minerit a vremii. Astfel, potrivit textului ebraic, rîndurile următoare ar zugrăvi eforturile titanice ale omului de a cunoaște și stăpîni natura. Dar, pentru Sf. Ioan Hrisostom (și versiunea din Septuaginta permite această presupunere), subiectul este Dumnezeu care a stabilit o ordine foarte strictă a fenomenelor fizice și umane ale universului, hazardul fiind exclus din această ecuație (vezi *Comentariu la Iov*, XXVIII, 1).

28:4

Pentru Olimpiodor, acest verset este profetic și anunță viitoarea izolare și ostracizare socială a evreilor care l-au respins pe Hristos (*Comentariu la Iov*, 28). ♦ BIBL. 1688 traduce pe *διακοπή χειμάρρου ἀπὸ κοιλία* prin *rumperea pârului e den nășip*, cînd o traducere mai exactă ar fi „canalul torentului [se formează] din cauza colbului”; alte posibile echivalări: *Rumpere pârului de cătră prăvuiiele* (MS. 45), *rumperea pârului e din nășip* (MICU), *ruperea pârului este din nisip* (BIBL. 1914), *pârâu ce-și taie drumul prin albie de nisip* (ANANIA). MS. 4389, urmînd OSTROG, traduce: *cu curmarea pârului de la pulbere*.

28:5

Pentru teologii creștini antici și medievali, acest verset ar demonstra puterea germinativă intrinsecă a pămîntului (în acord cu teoria generației spontanee a filosofilor greci). ♦ Unii exegeți protestanți moderni au interpretat acest verset ca o aluzie la structura internă a Terrei, la nucleul de materie topită și incandescentă. ♦ Mai curînd, autorul cărții lui Iov realizează o metaforă care vrea să sugereze că glia este cuptorul care hrănește cu piine omenirea. Se poate ca imaginea de față să aibă o origine mai prozaică, referința fiind la o practică specifică mineritului vremii în care se folosea focul (Pliniu cel Bătrîn, *Istoria naturală*, 33, 4).

28:8

SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. adaugă un *καὶ* la începutul versetului, absent în SEPT. RAHLFS.

28:9

În SEPT. RAHLFS, *ἐξέτεινε* și *κατέστρεψεν* prezintă, la final, un *v* eufonic, în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. acesta fiind de regulă omis și în cazul altor verbe. ♦ *Piatra colțuroasă* a inimilor păgîne a fost netezită de harul propovăduirii creștine. Sfîntul Grigorie cel Mare citește în aceste rînduri o prorocie privitoare la convertirea păgînilor la creștinism (*Moralia in Iob*, 18, 57-58). ♦ Herodot ne descrie, în *Istorie* 6, 47, o procedură impresionantă a minerilor fenicieni care reușeau să dărîme stînci întregi în căutarea minereurilor prețioase.

28:10

Diodor de Sicilia (*Biblioteca istorică*, 5, 37) ne vorbește despre primejdia reprezentată pentru mineri de izvoarele subterane. Acestea erau canalizate spre albiile artificiale și dirijate spre un nivel inferior. ♦ SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. au în plus, la începutul versetului, adaosul *τὰ χολώματα τῶν υδάτων τὰς σύριγγας*, tradus de noi prin *albiile apelor, canalele de sub pământ*. În limba română, fragmentul este tradus astfel: *gropile apelor, vizuniile* (BIBL. 1688, MICU), *gropițele apelor, ieșuniile* (MS. 45). SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. au lecțiunea *θῖνας* ‘țărături’, în vreme ce în SEPT. RAHLFS citim *δίνας* ‘vrtejuri, viltori’. La fel ca mai sus, v eufonic lipsește la finalul lui *εἶδε*, în SEPT. VEN.

28:12

În text există o distincție importantă: cea între *înțelepciune* și *știință*. Termenii grecești și ebraici echivalenți sînt: *σοφία*, cf. *hokmah* și *ἐπιστήμη*, cf. *binah*. Sintetizînd sensurile lor din greacă și ebraică, putem concluda că *σοφία* reprezintă aspectul general, rațional, moral al înțelepciunii, iar *ἐπιστήμη* pe cel practic, aplicativ, deci discernămintul. Cei doi termeni cunosc diverse opțiuni de traducere, astfel: *sapientia/intelligentia* (VULG.), *înțelepciune/știință* (BIBL. 1688, MICU, BIBL. 1914, ANANIA), *înțelepciune/pricepere* (BIBL. 1874, BIBL. 1911, CORN., BIBL. 1921, BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968, edițiile sinodale ortodoxe mai noi, BTLN), *înțeleptăia/știința* (MS. 45), *înțelepciune/minte* (BIBL. 1865-1867), *înțelepciune/înțeleagere* (VULG. BLAJ), *înțelepciune/pătrundere* (RADU-GAL.), *wisdom/understanding* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *sagesse/intelligence* (BIBL. JER., NEG 1975, TOB 1988), *sagezza/intelligenza* (NRV 1994). ♦ Autorul acestui imn nu este un simplu înțelept, ci un veritabil teolog.

28:13

În SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. citim: *οὐκ εἶδε*, „nu a văzut”, în vreme ce SEPT. RAHLFS are *οὐκ οἶδεν*, „nu a cunoscut”.

28:14

Înțelepciunea adevărată se află în inimile celor ce îl cinstesc pe Dumnezeu. Înțelepciunea nu se află în „adînc”, așadar în mințile cufundate în întuneric. Marea tumultuoasă sau, altfel spus, inima tulburată neconținut de păcate, nu poate cuprinde înțelepciunea (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 18, 66-68).

28:15

Συγκλεισμός ‘spațiu închis, ascunzătoare, grosime, zdrobire împreună, aur masiv’ a fost tradus în BIBL. 1688 și MS. 45 prin *incuiere*, MICU și BIBL. 1914 îl traduc prin *aur închis* iar ANANIA echivalează termenul într-un mod mai poetic, *aur zăvorât*. Termenul ebraic corespondent este *sagar* ‘îngrăditură, spațiu închis, ambalaj, cutie, cufăr’; alte opțiuni de traducere: *aurum obrizum*, „aur încercat în topitoare”

(VULG.), *aurul cel mai bun* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *aur curat* (VULG. BLAJ, CORN.), *bulgări de aur* (BIBL. 1936 și RADU-GAL., (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *aur ales* (BTLN), *gold* (KJV, ESV 2007), *l'or massif* (BIBL. JER., TOB 1988), *Gold* (LUTHER), *pure gold* (NASB 1995), *l'or pur* (NEG 1975), *d'oro* (NRV 1994). ♦ Este evident că, în contextul de față, unde se vorbește despre înțelepciunea care este mai valoroasă decît metalele prețioase, verbul *ἴστημι* nu are sensul de ‘a sta’, ci pe acela de ‘a cîntări’.

28:16

Onixul este, probabil, sardonixul de astăzi, o piatră prețioasă foarte apreciată de antici.

28:17

Cristalul – Cf. gr. *ύαλος*. Termenul ebraic echivalent este *zekokith* ‘sticlă’; alte posibile tălmăciri: *vitrum* (VULG.), *stecial/sticla* (BIBL. 1688, MS. 4389, MS. 45, VULG. BLAJ, RADU-GAL., ANANIA), *cristalul* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1914, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *glajea* (MICU), *diamantul* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921, BIBL. 1936, CORN., BTLN), *crystal* (KJV), *verre* (BIBL. JER., NEG 1975, TOB 1988), *glass* (ESV 2007, NASB 1995), *vetro* (NRV 1994). ♦ Sticla ornamentală era confecționată în Egipt încă din mileniul al IV-lea î. de Hr. și ulterior în Fenicia, dar este atestată arheologic numai din 1200 î. de Hr.; era rară și constituia un obiect de lux în Antichitate.

28:18

Termenul grecesc *μετέωρα* este obscur în acest context. Unii exegeți și lexicografi consideră că ar trebui tradus prin „coral” (acesta este sensul cuvîntului ebraic echivalent, *ramoth*), alții prin „cristal de stîncă”, „locurile înalte”. În acest din urmă caz, autorul ar afirma că toate bogățiile, de la cele din ceruri pînă la cele din adîncurile oceanului, nu se pot măsura cu înțelepciunea. BIBL. 1688 îl traduce prin *cele nalte*. ♦ BIBL. 1688 a transliterat *gavis* (potrivit pronunției reuchlinene) termenul grecesc *γάβις*, acesta fiind, la rîndul său, preluarea literală a unui cuvînt ebraic cu sensul de ‘coral, cristal, mărgăritar’. Astfel, enumerăm cîteva dintre opțiunile de traducere ale celor doi termeni în discuție, *μετέωρα* și *γάβις*: *cele înalte și gavis* (MS. 45), *mărgean și cristal* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911, CORN. și BIBL. 1921), *ceale înalte și mai presus* (VULG. BLAJ), cf. *excelsa et eminentia* (VULG.), *ceale înalte și gavis* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA), *Ramot și Gavis* (BIBL. 1914), *mărgean și diamant* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *mărgean și cleștar* (RADU-GAL., ANANIA), *Coralii și cristalul* (BTLN), *coral, or pearls* (KJV), *coraux et cristal* (BIBL. JER.), *coral, or crystal* (ESV 2007, NASB 1995), *corail et cristal* (NEG 1975, TOB 1988), *corallo, cristallo* (NRV 1994). ♦ Coralii din Marea Mediterană și din Marea Roșie erau utilizați ca bijuterii.

28:20

Înțelegerea (gr. *σύνεσις*) constituie, alături de *înțelepciune*, un binom constant în literatura sapiențială ebraică. Dacă înțelepciunea este aspectul teoretic, metafizic al cunoașterii, înțelegerea este pe de o parte aspectul concret, practic, aplicat al acesteia; mai exact, *σύνεσις* înseamnă ‘facultate de înțelegere, comprehensiune, inteligență’ (la rîndul său poate fi considerat un aspect dinamic al lui *ἐπιστήμη*; vezi nota de la 28:14-15). Interesant de notat este faptul că în textul ebraic întâlnim același termen, *binah*, ca în 28:14-15, dar Septuaginta alege să îl traducă nu prin *ἐπιστήμη*, ci prin *σύνεσις*. Alte opțiuni de tălmăcire ale lui *σύνεσις/binah*: *intellegentia* (VULG.), *priceapere* (BIBL. 1688, MS. 45, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1914, BIBL. 1921, CORN., BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi, BTLN), *minte* (BIBL. 1865-1867), *înțelegere* (VULG. BLAJ), *pătrundere* (RADU-GAL.), *știință* (ANANIA), *understanding* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *l'Intelligence* (BIBL. JER., NEG 1975, TOB 1988), *Verstandes* (LUTHER), *intelligenza* (NRV 1994). ♦ Augustin oferă următorul răspuns întrebării formulate în acest verset: omul nu poate găsi înțelepciunea decât prin mijlocirea harului; de aceea, inima sa trebuie să îl caute neconținut pe Dumnezeu (*Annotationes in Iob*, 28).

28:22

Pierzania (*abbadon*, în Textul Masoretic) și *moartea* sînt locuitori ai Șeolului. De remarcat tendința cărții de a personifica noțiunile abstracte ca moartea, distrugerea, furtuna, haosul, hadesul.

28:26

SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. au lecțiunea *ἰδὼν* („văzînd”) în loc de *ἔπειθον* („ploaia”), cum se află în SEPT. RAHLFS.

28:28

Gr. *θεοσεβεία* a fost tradus, în general, prin *frica de Dumnezeu* în majoritatea edițiilor biblice, urmînd textul ebraic (*yirah Adonai*), însă, sensul termenului grecesc trimite mai mult către „cinstire de Dumnezeu, pietate, evlavie față de Dumnezeu”, așa cum au echivalat traducătorii de la 1688: *cinstea dumnezeiască*, urmînd MS. 45; alte traduceri: *frica lui Dumnezeu* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA și BIBL. 1914), *frica de Domnul Dumnezeu* (ANANIA), *credința cea bună* (MS. 4389, potrivit OSTROG). ♦ Prezența numelui divin Adonai numai în acest verset al cărții lui Iov reprezintă un alt indice al posibilului caracter interpolat al capitoului.

Capitolul al 29-lea

29:1

Urmează un monolog al lui Iov în care acesta își sintetizează propria situație, utilizînd descrieri plastice și viguroase. Totodată, lansează și o sfidare la adresa lui Iahve

♦ Lamentațiile melancolice ale lui Iov cu privire la pierduta sa glorie și bunăstare au fost interpretate de Părinți nu ca un regret după bunuri materiale, ci ca părere de rău pentru faptul că pronia divină îl trece cu vederea și nu-și mai revarsă binefacerile sale (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 29, 2).

29:2

Iov sintetizează aici vechiul ideal de viață semitic.

29:4

În Textul Masoretic, Iov vorbește despre „toamna sa”.

29:5

MICU, FILOTEI, ȘAGUNA și BIBL. 1914 traduc gr. *οἱ παῖδες* prin *slugile* (*παῖς* are atît sensul de ‘copil’, cît și pe cel de ‘slujitor’, cf. lat. *puer*), însă, luînd în considerare reveria nostalgică a lui Iov și Textul Masoretic (unde se folosește termenul *naar* ‘copil, tînăr’) este mai corect să traducem *παῖδες* prin *copii*, așa cum procedează MS. 45, BIBL. 1688 și ANANIA, sau *feciori*, cum traduc unele versiuni ortodoxe mai vechi sau mai noi. Edițiile care urmează textul ebraic traduc termenul prin *copii*.

29:11

Se pot face paralele între aceste afirmații ale lui Iov și *Învățăturile lui Amen-em-bat*.

29:14

Dreptatea devine, astfel, un dat interior. ♦ Mantia era purtată de demnitarii orientali la ceremonii.

29:15-17

Este anticipată aici lucrarea misionară a apostolilor care au izbăvit numeroase suflete din ghearele morții veșnice și ale diavolului (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 29, 13).

♦ De remarcat apelativul de *părinte* pentru Iov.

29:16

Pricină – Termenul traduce grecescul *δίκη*, aici cu sensul de ‘cauză judiciară’. Iov era, prin urmare, și un avocat benevol al cauzelor aparent pierdute ale celor nevoiași. VULG. îl traduce prin *causa*, iar BIBL. 1688 prin *judecată*; alte traduceri: *judecată* (MS. 45, MICU, BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1921, BIBL. 1914), *causa* (BIBL. 1865-1867), *pricina* (VULG. BLAJ, CORN.), *pricinile* (BIBL. 1936, RADU-GAL., BIBL. 1944, BIBL. 1968, edițiile sinodale ortodoxe mai noi, ANANIA), *the cause* (KJV, ESV 2007), *la cause* (BIBL. JER., NEG 1975, TOB 1988), *the case* (NASB 1995), *la causa* (NRV 1994).

29:18

Ca trunchiul palmierului. Fragmentul gr. *Ὡσπερ στέλεχος φοίνικος* este tradus uneori considerîndu-se că se face aluzie la binecunoscutul mit antic al păsării Phoenix: *ca foenixul* (BIBL. 1936, BIBL. 1944), *ca pasărea Phoenix* (RADU-GAL., BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai

noi), *comme le phénix je multiplierai mes jours* (TOB 1988). Termenul grecesc *φοίνιξ* poate însemna atât ‘palmier’, cât și ‘pasărea Phoenix’ (cf. Herodot, *Istori*, II, 72). Textul Masoretic ne înfățișează o comparație mai puțin spectaculoasă: *imi voi înmulți zilele ca nisipul*; alte opțiuni de traducere ale lui *φοίνιξ*, ca arbore: *bucium de finic* (BIBL. 1688, MS. 45 și MICU), *ca finicul* (VULG. BLAJ), cf. *sicut palma* (VULG.), *tulpina de finic* (BIBL. 1914), *ca finicu’n buciium* (ANANIA). ♦ Pasărea Fenix simboliza învierea și regenerarea.

29:21-24

Iov devine aici un tip al lui Hristos și al Bisericii sale (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 20, 2-9).

Capitolul al 30-lea

30:1

Iov își descrie starea de profundă dezonoare în care a căzut, fiind repudiat pînă și de paria societății. Totodată, îl acuză pe Dumnezeu de cruzime.

30:3

Unii exegeți consideră că aici sînt descrise triburi de aborigeni precum cele din Africa Centrală, care locuiau în peșteri, numite de greci *troglođiți* (cf. Strabo, *Geografia* 16).

30:4

Gr. *Άλιμα* înseamnă ‘țărîm, pămînturi sărate, plante care cresc pe țărîm’. Probabil se face referire la un arbust mediteranean cu flori roșii, frunze groase, comestibile și cu gust sărat (*Atriplex halimus*, loboda de mare). Textul Masoretic vorbește despre *nalba de mare (malluach)*. ♦ Pasajul este obscur și dificil de echivalat, fiind redat astfel: *Cei ce încunjură fără foamete preste răsunătoriu și ceia ce fără slăminzje sînt ale lor bucate* (BIBL. 1688), *și iarba cea aspră le era nêtedă, căroră le era buruienile bucatele denlăuntrurilor* (MS. 4389), *Cei încungiură fără foameți preste răsunător și ceia ce neflămîndzi sînt a lor bucatele* (MS. 45), *ei tăia loboda de subt tuje și rădăcina de juniper este pânea lor* (BIBL. 1865-1867), *și mîncă ierburi și scoarțele copacilor și rădăcina jneapinilor era bucata lor* (VULG. BLAJ), cf. *et mandebant herbas et arborum cortices et radix iuniperorum erat cibus eorum* (VULG.), *cei ce rodea scoarțele arborilor și rădăcina buruianelor era bucata lor* (MICU), *tăiau loboda tufărișului și rădăcina de jeniperu era pâinea lor* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *cei ce rodeau coaja copacilor și rădăcina buruienilor era hrana lor* (BIBL. 1914), *ei culegeau ierburi de prin mărăcini și pâine lor era rădăcina de ienuper* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *ei culeg ierburi sărate de prin mărăcini și rădăcinile de jneapăn sunt demăncarea lor* (RADU-GAL.), *Smulg ierburile sălbatice de lângă copăcei și n-au ca pâine decât rădăcina de bucsău* (CORN.), *când loboda-de-mare era mîncarea lor, când ronțăiau, de foame, copacii’n rădăcină* (ANANIA), *Ei adună iarbă sărată printre tufișuri și rădăcinile de mătură pentru hrana lor* (BITLN), *Who cut up mallows by the bushes, and juniper roots for their meat* (KJV), *ils cueillaient l’arroche sur le buisson, faisaient leur pain des racines de*

genêt (BIBL. JER.), *they pick saltwort and the leaves of bushes, and the roots of the broom tree for their food* (ESV 2007), *Ils arrachent près des arbrisseaux les herbes sauvages, Et ils n’ont pour pain que la racine des genêts* (NEG 1975), *strappando erba salsa presso i cespugli, ed avendo per pane radici di ginestra* (NRV 1994).

30:9

Se utilizează aici o metaforă: *eu sînt lăuta lor*, cf. gr. *κιθάρα ἔγώ εἰμι αὐτῶν*. Așadar, ‘eu, Iov, am devenit subiect al cîntecelor acestora’. BIBL.1688 traduce *κιθάρα*, asemenea MS. 45 și 4389, prin *copuz* (un fel de fluier, caval), în vreme ce VULG. recurge la o parafrază care surprinde poetic sensul: *in eorum canticum versus sum*, ‘am ajuns stih în cîntecul lor’. Versiunile occidentale preferă, în general, echivalarea metaforică a instrumentului muzical *κιθάρα* prin *cîntec*: *And now am I their song*, (KJV), *Et maintenant, voilà qu’ils me chansonnent* (BIBL. JER.). BIBL. 1914 traduce ținînd cont mai mult intenția ironică a contextului: *acum eu sunt batjocură lor*. Alte versiuni redau direct sau nu ironia: *și acestora deveniu acum cîntare de deridere* (BIBL.1865-1867), *acum spre cîntecul lor sânt întors* (VULG. BLAJ), *acum am ajuns cîntecul lor* (RADU-GAL.), *iată că sînt cîntecul lor* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *și acum, astfel de oameni mă pun în cîntecul lor* (CORN.), alte ediții tălmăcesc prin instrumentul muzical cel mai cunoscut zonei de proveniență a traducătorului: *eu sânt ceatăra lor* (MICU), *acum le sînt chitară* (ANANIA). Edițiile occidentale traduc, în majoritate, prin ‘am ajuns cîntecul lor’. Diferențele de tălmăcire se datorează faptului că termenul ebraic corespondent, *neginah*, are înțelesurile de ‘muzică, instrument muzical’ și ‘cîntec’. ♦ Iov creează aici o metaforă impresionantă, omul ca instrument muzical în mîinile lui Dumnezeu, care interpretează o nepătrunsă melodie a suferinței. Și partea a doua a versetului (transpusă în diverse feluri de către versiunile occidentale sau românești: *am ajuns fabula/ pilda/ proverbul/ batjocura/ povestea lor*) denotă ironia tragică a pățaniei lui Iov, care a devenit emblematică și paradigmatică pentru comunitate.

30:11

A doua parte a versetului este destul de obscură și ambiguă, ceea ce a dat naștere la două variante de traducere. Astfel, propoziția a fost transpusă fie înțelegînd *frîul* (gr. *χαλιβόν*) ca aplicat feței lui Iov, fie raportîndu-l la comportamentul batjocoritorilor lui Iov, care nu mai țin cont de nici un scrupul moral cînd se dezlănțuie împotriva sa: *frîu fêții mele au trimis* (BIBL. 1688 și MS. 45), *au pus frîu în gura mea* (MS. 4389), *frâu au pus feații mele* (MICU), *și frâu au pus în gura mea* (VULG. BLAJ), cf. *et frenum posuit in os meum* (VULG.), *și frêul ’l lasă în contra mea* (BIBL. 1865-1867), *și au lăsat frâul înaintea mea* (BIBL. 1914); alte versiuni sînt mai plastice: *cel ce și-a scos zăbalele din gură* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *cel ce și-a smuls zăbalele de la bot* (RADU-GAL.), *nu mai au niciun frîu înaintea mea* (CORN.), *slăbindu-și frâul* (ANANIA), *au aruncat frâul înaintea mea* (BITLN), *Because he hath loosed my cord, and*

afflicted me, they have also let loose the bridle before me (KJV), *Et parce qu'il a détendu mon arc et m'a terrassé, ils rejettent la bride en ma présence* (BIBL. JER.), *Because God has loosed my cord and humbled me, they have cast off restraint in my presence* (ESV 2007), *Ils n'ont plus de retenue et ils m'humilient, Ils rejettent tout frein devant moi* (NEG 1975), *Puisque Dieu a détendu mon arc et m'a terrassé, ils perdent toute retenue en ma présence* (TOB 1988), *Non hanno più ritengo, mi umiliano, rompono ogni freno in mia presenza* (NRV 1994).

30:9-11

Solilocviul lui Iov se concentrează pe suferințele sale lăuntrice care devin un tip al suferințelor, insultelor și ispitelor îndurate de Biserica lui Hristos din partea dușmanilor ei (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 20, 44).

30:14

Iov este, iarăși, prin aceste cuvinte, un tip al lui Hristos suferind.

30:17

Durerile nocturne și halucinațiile personificate sînt asociate bolii *elefantiazis anaestheticus* de care, probabil, suferea Iov.

30:21-22

Alternanța între persoana I singular și a III-a singular pare să sugereze faptul că Iov înțelege că îndărătul loviturilor pe care le primește de la destin se află „mîna Domnului”: „Am strigat către tine, dar nu mă ascuți, m-am oprit, iar ei se uitau cu luare aminte la mine. S-au năpustit asupra mea fără milă, cu braț puternic *m-ai* biciuit”. Menționăm că această alternanță este prezentă numai în SEPT. FRANKF și VEN.: *ἐπέβησαν/ ἐμαστίγωσας*, „s-au năpustit”/ „m-ai biciuit” (potrivit *Codexului Vaticanus*), în vreme ce în SEPT. RAHLFS ambele verbe din versetul 21 sînt la persoana a II-a singular: *ἐπέβης/ ἐμαστίγωσας*, „te-ai năpustit”/ „m-ai biciuit”. ♦ Iov îl interpelează cu mult curaj pe Dumnezeu ca pe un persecutor. Prezența ostilă a divinității este mai greu de îndurat comparativ cu disprețul uman.

30:24

Disperarea lui Iov atinge aici punctul culminant, fiind ispitit chiar de gîndul sinuciderii. ♦ Consecvent strategiei de nivelare a „asperităților” smintitoare ale cărții, Sf. Ioan Hrisostom consideră că, de fapt, afirmația lui Iov nu înseamnă că acesta nu este în stare să se sinucidă, ci că această faptă abominabilă îi este interzisă (*Comentariu la Iov*, XXX, 4). ♦ Părinții deșertului au recunoscut aici înfruntarea lui Iov cu unul dintre cei mai primejdioși demoni, cel al deznădejdii (Evagrie Ponticul, *Capete despre deosebirea patimilor și a gîndurilor*, 11).

30:27

SEPT. VEN. și FRANKF. prezintă lecțiunea *ἡ καρδιά μου*, „inima mea”. SEPT. RAHLFS ne înfățișează varianta *ἡ*

καρδία μου, „pîntecel meu”, mai apropiată de concretețea și exprimarea naturalistă a originalului ebraic, unde citim: *măruntaietele îmi fermentează*. Diferența este explicabilă în istoria manuscriselor prin confuzia creată de cvasi-paronimia între cele două forme: *καρδία/ καρδία*.

30:28

Fără frîn – BIBL. 1688 traduce gr. *ἄνευ φιμοῦ* (între SEPT. VEN., FRANKF. și SEPT. RAHLFS nu există nici o diferență), prin *fără de mînie*, urmînd, cel mai probabil, varianta din VULG. (*sine furore*). Este foarte plauzibil să presupunem aici o lectură defectuoasă a originalului grecesc (traducătorul a văzut *ἄνευ θυμοῦ*, *fără de mînie*, în loc de *ἄνευ φιμοῦ*), datorată confuziei grafice posibile între *φιμοῦ* și *θυμοῦ*. MICU, BIBL. 1914 și ANANIA traduc prin *fără frîn*, MS. 45 prin *fără de zăbală* iar MS. 4389, urmînd OSTROG, prin *fără de tăcere*. ♦ Durerile și suferințele, potrivit imaginarului oriental (cf. Plîng. 4:8), înnegresc chipul.

30:29

Am tradus gr. *ἄδελφος σειρήνων* prin *frate cu sirenele* (celebre ființe mitologice); în textul ebraic, *tan 'šacal*; alte variante: *frater draconum* (VULG), *frate sirieniilor* (MS. 4389), *frate... sirinilor* (MS. 45, BIBL. 1688, MICU și BIBL. 1914). ♦ Alți exegeți consideră că se face referire la viețuitoare mai concrete (șacali, struți ori bufnițe), dar avînd rolul de a simboliza demonii care bîntuie prin pustiu.

30:30

În SEPT. RAHLFS lipsește verbul *συνεφρόγη*, „s-au pîrjolit”, prezent în SEPT. FRANKF și SEPT. VEN. Vulgata are, în acest loc, un verb similar, *aruerunt*; alte versiuni: *să ojogiră* (BIBL. 1688, MS. 45), *se-au pîrlit* (MS. 4389), MICU nu traduce în nici un fel, la fel FILOTEI și ȘAGUNA, BIBL. 1914. Versiunea ANANIA este, ca de obicei, originală: *ἠνελίτε'ν αὐρῆς*.

Capitolul al 31-lea

31:1

Ultima parte a monologului lui Iov aduce mărturisirea evlaviei și neprihănirii acestuia. Astfel, Iov devine un model prefigurativ al vieții și pietății creștine. Acest capitol al cărții lui Iov este o autentică străfulgerare a spiritualității neotestamentare în umbra Legii vechi: „Fericitul Iov și-a pus dintru început această lege de a nu se uita la fecioare. Lupta e mai mare după ce te-ai uitat cu poftă la o femeie dar n-ai trăit cu ea. Că nu gustăm atîta plăcere de pe urma uitatului cu poftă la o femeie, cîtă suferință avem de pe urma creșterii poftei; împuternicim pe potrivnic, facem loc larg diavolului și nu mai sîntem în stare să-l îndepărtăm, după ce l-am băgat în gîndurile noastre cele mai intime, după ce i-am deschis lui mintea. De aceea Hristos spune: Nu fi desfrînat cu ochii și nu vei fi desfrînat cu mintea! (Mat. 5:28)” (Sf. Ioan Hrisostom, *Omilii la Matei*, XVII, 2).

♦ Capitolul are structura unei dezbateri judiciare în care Iov își prezintă pledoaria în fața instanței supreme.

31:2

Cel Puternic – Sintagma traduce gr. *ἰκανός*, care, la rîndul său, este o echivalare a ebraicului *Shaddai*, „Dumnezeu Atotputernicul”, un nume obișnuit al Vechiului Testament, utilizat pentru a substitui numele sacru, *Iabve*. Ieronim sesizase acest aspect: *hereditatem Omnipotens* (VULG.). Versiunile românești au procedat diferit, fie nu au ținut seama de acest aspect și traduc direct sensul adverbului, precum *moștenirea celui destul* (BIBL. 1688, MICU), fie omit traducerea adverbului *ἰκανός* (ca în BIBL. 1914) sau îl echivalează adecvat: *Ce moscenire de la A-totu-puternicului* (BIBL. 1874 BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *Ce moștenire mi -a trimes Cel Atotputernic* (CORN.), *moștenirea pe care Cel Atotputernic...* (RADU-GAL.), *ce câștig hărăzește, din înălțime, Cel Atotputernic* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi). Traducerile occidentale au respectat această subtilitate: *inheritance/ heritage from the Almighty* (KJV, ESV 2007), *quel héritage le Tout-Puissant m'aurait-il envoyé* (NEG 1975), ori au transpus direct denumirea ebraică: *quel lot Shaddai assigne-t-il* (BIBL. JER.).

31:3

Izgonire celor ce săvârșesc fărâdelegea – *Izgonire* îl traduce pe gr. *ἀπαλλοτριώσις* ‘excludere, alienare, înstrăinare’; alte echivalări: *înstrăinare* (BIBL. 1688), *înstrăinare* (MS. 45, MICU, ANANIA), *înstreinare* (BIBL. 1914). Termenul ebraic corespondent este *neker* ‘calamitate, nenoroc, dezastru’, care, potrivit unor lexicografi ebraști, ar avea sensul de ‘înstrăinare de Dumnezeu’.

31:5

„Dacă am săvârșit aceasta... să mi se întâmple așa și așa”. Acest tip de construcție condițională este caracteristic articolelor de lege din vechile coduri orientale (*Codul lui Hamurabi, Codul Legământului*). ♦ Seria de jurăminte este specifică proceselor din vechiul Israel, în care jurământul împlinit într-un cadru ritual substituia mărturiile. Cauza era transferată către Dumnezeu care, în cazul sperjurului, urma să pedepsească aspru pe cel care jurase strîmb.

31:6

Vezi nota de la 6:2.

31:7

„E propriu înțelepciunii duhovnicești să păzească pururea neînăripat dorul privirilor. La aceasta ne îndeamnă și mult încercatul Iov, zicînd: *Inima mea nu s-a luat după ochii mei*. Lucrul acesta este cu adevărat semnul celei mai de pe urmă înfrînări” (Sf. Diadoh al Foticeii, *Cuvînt ascetic*, 56).

31:8

Expresia este proverbială (vezi Deut. 28:33). ♦ Nivelul moral al lui Iov este, poate, cel mai înalt din întreg Vechiul Testament.

31:10

Să placă... altora – Textul Masoretic este puțin diferit și mai expresiv: *fie ca soția mea să macine pentru altul*. Măcinatul cerealelor era considerată munca cea mai umilitoare pentru sclavii domestici la evrei (Ex. 11:5). ♦ Partea a doua a versetului de față are o expresie mult mai dură în Textul Masoretic: *iar altul să se aplece peste ea*, aluzie la abuzurile săvîrșite de stăpîn asupra sclavelor sale.

31:11

Pentru iudaismul antic adulterul era una dintre crimele capitale (Deut. 22:22).

31:15

În lumea antică, sclavii nu erau considerați ființe umane și nu aveau drepturi. Iov, fără să militeze pentru desființarea sclaviei, îi consideră pe sclavi ființe umane și frați ai săi. Acest sentiment al fraternității universale este un aspect remarcabil al cărții lui Iov.

31:16

Ochiul... nu l-am lăsat să tînjească – Literal, „ochiul nu l-am lăsat să se topească”, cf. gr. *τὸν ὀφθαλμὸν οὐκ ἐξέτηξα*, alte echivalări ale sintagmei: *ochiul văduvei n-am topit* (BIBL. 1688), *al văduii ochiu n-am topit* (MS. 45), *ochiul vedurilor ași fi lăsar a lîngezi* (BIBL. 1865-1867), *ochii văduvei i-am făcut a aștepta* (VULG. BLAJ), cf. *oculus viduae expectare feci* (VULG.), *și ochiul văduvei n-am poștit* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA; interesant acest transfer al acțiunii în zona imoralității), *și ochii văduvelor de am lăsat să lîncezească* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *ochiul văduvei n-am topit* (BIBL. 1914), *lăsat-am să se stingă de plînsете ochii văduvelor* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *și am lăsat să jinduiască ochii văduvelor* (RADU-GAL.), *dacă am făcut să se topească de plîns ochii văduvei* (CORN.), *nici c'am trecut pe-alături de lacrima văduvei* (ANANIA), *sau am făcut să se topească ochii văduvei* (BITLN), *laissé languir les yeux de la veuve* (BIBL. JER.), *die Augen der Witwen lassen verschmachten* (LUTHER), *Or have caused the eyes of the widow to fail* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *j'ai fait languir les yeux de la veuve* (NEG 1975), *laisais-je languir les yeux de la veuve* (TOB 1988), *ho fatto languire gli occhi della vedova* (NRV 1994).

31:21

Ultima parte a versetului, gr. *πεποιθώς ὅτι πολλή βοήθεια περίεστιν*, este tradusă inexact în BIBL. 1688: *nedejduind căce mult ajutoriu mie îmi iaste*, cf. *avînd nădêjde că am ajutor mult* (MS. 4389). Literalismul versiunii românești își spune și aici cuvîntul, pierzînd din vedere sensurile ușor figurate ale termenilor *βοήθεια* ‘ajutor/ forță’ și *περίεμι* ‘a supraviețui, a fi viu, a rămîne/ a fi superior’. Alte versiuni, care urmează Septuaginta, traduc, urmînd fidel BIBL. 1688: *nădăjduind căci mult ajutor mie îmi iaste* (MS. 45), *că mult ajutor îmi este mie* (BIBL. 1914), *că mult ajutoriu îmi easte mie* (MICU), *nădăjduind că astfel îmi sunt într'ajutor* (ANANIA); Textul Masoretic: *pentru că mă simțeam sprijinit de judecători*.

31:25

Iov, deși a fost bogat, nu a devenit robul lui Mamona, de aceea a rămas netulburat când și-a pierdut întreaga avuție (Sf. Ioan Hrisostom, *Omiliile la Matei*, XXXIII, 6).

31:26-27

Fragmentul gr. *Ἥλιος τὸν ἐπιφάσκοντα ἐκλείποντα* poate fi tradus, literal, „soarele care strălucește lipsind”. Iov se referă aici la eclipsa solară și, implicit, la religiile orientale care adorau Soarele sau Luna. Ducerea mîinii la gură și sărutarea ei era un gest comun de adorare la popoarele antice (vezi Minucius Felix, *Octavius* 2: „într-o dimineață, ne-am îndreptat pașii spre mare să ne plimbăm de-a lungul țărmului, pentru ca briza, care adia ușor, să ne învieze și totodată pentru deosebita plăcere de a ne afunda pașii încet, în nisipul cel moale. Caecilius, zărind o statuie a lui Serapis, ne-o arată și, ducînd mîna la buze, după obiceiul păgîn, făcu spre ea semnul adorării”). Iov condamnă cu hotărîre cultul astrelor și astrologia, care va seduce și Israelul, în special în vremea regelui Manase (647-642). ♦ Părinții filocalici au văzut aici o aluzie la încrederea exagerată în forțele proprii care duce la ignorarea lui Dumnezeu: „De ce ne întoarcem nădejdea de la Dumnezeu și ne-a sprijinit pe carnea brațului, punînd purtarea de grijă a Stăpînului pe seama mîinilor noastre, lucru pe care Iov și l-a socotit ca cel mai mare păcat? [Dar] mulți au obiceiul să-și sărute mîinile, zicînd că de la ele le vine toată bunăstarea” (Sf. Nil Ascetul, *Cuvînt ascetic*, 14).

31:28

Am mințit împotriva celui preainalt – În Textul Masoretic, citim: *l-am tăgăduit pe Dumnezeu*. Pentru evrei și, mai tîrziu, pentru creștini, cinstirea altor dumnezei, în afara Dumnezeului adevărat, echivala cu ateismul. ♦ Discursul impetuos al lui Iov are profunzimea și impactul cuvîntărilor profetice. Ideile sale morale și teologice depășesc cu mult epoca.

31:31

Cine ne va da să ne săturăm din cărnurile lui? – Exegeții filocalici au identificat aici o referință la dorul nepotolit al sufletului de a se împărtași cu Hristos în Euharistie (Calist și Ignatie Xanthopol, *Cele 100 de capete*, 92).

31:33

Iov nu pretinde că este fără păcat, ci își recunoaște cu smerenie greșelile, însă nu recunoaște că ar fi săvîrșit vreun păcat strigător la cer de care îl învinuiau prietenii și pentru care s-ar fi abătut urgiile prezente asupra lui (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 31, 32-34). Textul ebraic este mai semnificativ, făcînd aluzie la un binecunoscut personaj biblic, puțin familiar mediului elenistic alexandrin, pentru care au tîlmăcit cărturarii Septuagintei: *sau mi-am tănuit fărădelegile ca Adam*. ♦ Sfinții Părinți au invocat aceste versete pentru a-i încuraja pe toți penitenții să-și

mărturisească în mod sincer păcatele (Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XXXVII, 45).

31:34

Ipocrizia este un alt păcat abominabil, condamnat de Iov.

31:36

Fragmentul *asezîndu-l pe umeri, îl citeam*, face parte din versetul 36 în SEPT. RAHLFS. De altfel, există numeroase inconsecvențe de acest fel între SEPT FRANKF și SEPT. RAHLFS, dar nu le considerăm semnificative în economia operei. ♦ Versiunea din Textul Masoretic a prilejuit ingenioase interpretări comentatorilor creștini: *o, dacă ar fi cineva să mă audă; aceasta este iscălitura mea*. Termenul *iscălitură* îl traduce pe *taw*, ultima literă a alfabetului ebraic și se poate echivala prin „concluzie, semn, semnătură”, astfel că Iov ar spune „acesta este ultimul meu cuvînt”. Dar, luînd în considerare forma de cruce a lui *taw* din alfabetul fenician, din care provine cel ebraic, s-a speculat că semnătura lui Iov ar fi fost... o cruce. Septuaginta îl traduce pe *taw* prin *συγγραφή* ‘document scris, contract’. Astfel, avem variantele: *scrisoarea* (BIBL. 1688, MS. 45, MICU, BIBL. 1914), *zapis* (MS. 4389), *înscrișul datornicului* (ANANIA).

31:36-37

Textul ebraic zugrăvește imaginea unui Iov care își poartă pe umăr cu nobilă demnitate și amară mîndrie pledoaria care îl îndreptățește în fața lui Dumnezeu.

Capitolul al 32-lea**32:1**

Fragmentul gr. *Ἠούχασαν ἀντιειπεῖν* a fost tradus de BIBL. 1688, MS. 45, MS. 4389, MICU, BIBL. 1914 și ANANIA prin *încetară... a mai grăi împotriva*. *Ἀντιλέγω* înseamnă, într-adevăr, și ‘a (se) contrazice, a grăi împotriva’, dar și ‘a replica, a răspunde’. Nu doar că Textul Masoretic utilizează verbul *anah* ‘a răspunde’, dar și contextul favorizează traducerea prin „a replica”, fiindcă Iov și cei trei prieteni încetează a mai vorbi, deoarece Elius își începe furtunosul discurs. Sugestivă este reprezentarea sa realizată de William Blake: Elius stă în picioare, gol, în fața lui Iov și a celor trei prieteni, într-o postură doctorală, ușor agresivă și infatuată, arătînd cu un deget către cerul înstelat și vorbind, fără îndoială, despre legea morală imuabilă dinăuntrul omului și din univers. ♦ Părinții Bisericii care au comentat cartea lui Iov îi recunosc discursului acestui vorbitor corectitudinea și profunzimea, însă îi reproșează aroganța și unele limitări ale viziunii. Elius se înfurie pentru că înțelege, în mod eronat, că Iov îl acuzase pe Dumnezeu de nedreptate (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 32, 2-3). Noul personaj introduce ideea potrivit căreia scopul suferinței este purificarea omului. ♦ Unii exegeți moderni au considerat că discursul lui Elius este un adaos tardiv, dat fiind faptul

că prezența lui irumpe inopinat în economia poemului. Elius este un personaj straniu: intervine brusc și dispare la fel de brusc; ideile sale nu aduc ceva original, ci le reiau pe cele precedente, anticipând totodată unele dintre ideile lui Iahve din final. Structura poemului este deformată de acest „adaos”, unitatea narativă fiind vizibil afectată. Stilul și valoarea literară a discursurilor lui Elius sînt inferioare celorlalte discursuri. Intenția „interpolatorului” provenit din „tagma” sapiențială a fost una pedagogică: după deconcertanta, scandalizanta și paradoxala dezbatere, Elius are menirea de a readuce dezbaterea teologică pe linia tradițională și de a diminua posibilele efecte smintitoare care au tulburat mințile cititorilor simpli.

32:2

Numele *Elius* este obișnuit printre israeliți (1 Cor. 26:7) și are înțelesul de ‘El este Dumnezeuul meu’. Interpolatorul a realizat o paralelă conștientă cu profetul Ilie, precursor și apărător al lui Dumnezeu. ♦ *Fiul lui Barahiel* – Barahiel înseamnă ‘Dumnezeu să binecuvînteze’. Numele sugerează faptul că Elius era monoteist. ♦ Ca loc de origine al lui Elius, ținutul *Ausitis* este menționat numai în Septuaginta, fiind o regiune dificil de localizat, probabil una imaginată, menită să îi confere acestui înflăcărat orator o aureolă de mister. ♦ *S-a mîniat foarte tare, fiindcă Iov se numea pe sine drept înaintea Domnului* – Elius a înțeles foarte bine subiectul discuției: Iov voia să se justifice într-un proces intentat lui Iahve.

32:3

Se observă delimitarea lui Elius de „cei trei prieteni” ai lui Iov, un alt indiciu care, alături de modificarea vizibilă a stilului, constituie un argument pentru caracterul artificial al acestei porțiuni. ♦ *Pentru că l-au socotit a fi neevlavios* – În Textul Masoretic acest text este cu adevărat smintitor și tulburător: *pentru că l-au socotit pe Dumnezeu a fi nedrept*. Scribii și traducătorii au modificat însă imediat acest verset paradoxal.

32:4-5

Elius, ca și ceilalți prieteni ai săi, reprezintă un tip al ereticilor prin siguranța infatuată cu care își proclamă ideile și prin faptul că, deși afirmă multe adevăruri, le amestecă, intenționat sau nu, cu numeroase neadevăruri (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 23, 11). Discursul rostit de Elius este unul specific tinerilor, impetuos, curajos, plin de entuziasm, dorind să spună totul o dată și ignorînd conștient sobrele reguli ale retoricii. Elius se delimitează de cei trei reprezentanți ai înțelepciunii dobîndite din experiență umană, reflecție și tradiție, el considerîndu-se exponentul unei înțelepciuni harismatice, inspirate direct de divinitate. Totodată, privilegiul vârstei trebuie să îi acorde preeminență harimei. Elius este un revoluționar.

32:6

Despre vârsta lui Iov și a prietenilor săi nu se pot face decît speculații. Luînd în considerare faptul că Iov a primit

din partea lui Dumnezeu tot ce avusese în mod „îndoit” (vezi 42:10) și că a murit la 140 de ani, putem presupune că avea în jur de șaptezeci de ani în momentul discuției cu prietenii, iar Elius ar fi avut în jur de 30 de ani.

32:9

Am preferat să echivalăm gr. *κρίμα* ‘judecată, decizie’ prin sintagma patericală *dreapta socoteală*, care desemnează cea mai importantă virtute spirituală, discernămîntul. Termenul ebraic corespondent este *mishpat* ‘judecată, proces, decizie, sentință’. ♦ Elius contrazice tezele moralei tradiționale. Înțelepciunea nu este dată de vîrstă sau de experiență, ci vine de la Dumnezeu. Alte echivalări ale acestui termen: *judecata* (BIBL. 1688, MS. 4389, VULG. BLAJ, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914, ANANIA, BTLN), *județul* (MS. 45), *iudicium* (VULG.), *ce este drept* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *dreptatea* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *dreapta judecată* (RADU-GAL.), *a judeca* (CORN.), *judgement* (KJV), *ce qui est juste* (BIBL. JER.), *what is right* (ESV 2007), *justice* (NASB 1995), *juger* (NEG 1975), *le droit* (TOB 1988), *il giusto* (NRV 1994).

32:11

Versetul de față, gr. *ἰδοὺ ἤκουσα τοῖς λόγοις ὑμῶν, ἠνωτισάμην ἄκρι συνέσεως ὑμῶν*, lipsește din SEPT. RAHLFS, fiind prezent doar în SEPT. FRANKF și VEN (se regăsește numai în codicii Alexandrinus și Venetus). MS. 45, BIBL. 1688, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA și ANANIA îl includ în traducere, nu însă și BIBL. 1914. Elius nu dorește atît să-i învețe pe interlocutori ceva, cît să-i judece (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 23, 14).

32:12

Elius recunoaște eșecul celor trei interlocutori de a-l înfrînge prin argumente pe Iov. În confruntarea dintre logică și viață, viața învinge. În caz contrar, adorarea lui Dumnezeu devine religie formalistă, experiența spirituală – discurs scolastic, vorbirea cu Dumnezeu – vorbire despre Dumnezeu. Cei trei prieteni ai lui Iov reprezintă cultura și știința umană care nu sînt capabile să aducă o alinare autentică suferinței lui Iov și să-i ofere răspunsuri viabile.

32:15

Elius simulează sinceritatea și năzuiește în primul rînd să-și etaleze propria înțelepciune, nu să combată cu argumente afirmațiile celorlalți (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 23, 17). El are ardoarea, sinceritatea și exaltarea unui orator tînăr și plin de entuziasm. ♦ Elius vorbește la persoana a III-a despre interlocutorii săi, distanțîndu-se ironic și condescendent de aceștia și, totodată, exagerîndu-le afirmațiile. Stilul său devine prolix, monoton, iar atitudinea sa una grotescă și sarcastică.

32:17

Fragmentul *Ὅτι ἀποκριθῶ καὶ γὰρ μέρος* lipsește din SEPT. RAHLFS, fiind prezent doar în SEPT. FRANKF și

VEN. ♦ Elius va dovedi, însă, că nu a înțeles deloc taina suferinței lui Iov.

32:19

Ultima parte a versetului a fost tradusă diferit, în funcție de sensul atribuit verbului gr. *ρήγνυμι* ‘a se sparge, a se sfîșia, a se sfărîma, a izbucni’ și cu felurite valori expresive: *ca un foi spart al unui faur* (BIBL. 1688), *au ca o foaie a unui căldărar spartă* (MS. 45), *ca folii noi cărui sunt crepați* (BIBL. 1865-1867), *ca vinului fără resuflare* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *ca mustul fără răsuflătoare* (VULG. BLA), *sau ca un foale de aramă spart* (MICU), *ca un foale de aramă ce suflă* (BIBL. 1914), *ca un vin fără răsuflătoare* (RADU-GAL.), *ca un vin care n-are pe unde să iasă* (CORN.), *ca un vin care nu are pe unde să răsufle* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *cazan în clocotire ce-i gata să irumpă* (ANANIA), *a wine which has no vent* (KJV), *comme un vin nouveau cherbant issue* (BIBL. JER.). Pentru varianta propusă de noi, *a izbucni*, pledează și VULG.: *en venter meus quasi mustum absque spiraculo quod lagunculas novas dirumpit*. MS. 4389, urmînd OSTROG tălmăcește: *ca un foale al băiașilor de aramă întins*.

32:22

Expresia grecească *θαυμάζειν πρόσωπον* are sensul de ‘a favoriza, a părtini pe cineva’.

Capitolul al 33-lea

33:1

Exegeții creștini îi recunosc aici lui Elius o minimă onestitate în discursul despre dreptatea lui Dumnezeu. Elius este tipul arogantului care, înainte de a lua cuvîntul, este convins că va rosti lucruri uimitoare (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 23, 29).

33:2

Întru *gîtlejul meu* – Cf. gr. *ἐν τῇ λάρυγγί μου*. Fragmentul lipsește din SEPT. RAHLFS, fiind prezent doar în SEPT. FRANKF și VEN.

33:4

Părinți ca Sf. Ambrozie de Milan și Sf. Vasile cel Mare au invocat acest verset ca argument al dumnezeirii Sf. Duh împotriva ereticilor pneumatomași care o tăgăduiau: „Cum apoi ar fi cugetată drept creatură și făptură o existență care creează împreună cu Creatorul” (Sf. Vasile cel Mare, *Omilii și Cuvîntări*, XXIV, 7).

33:4

Adevărata lipsă a celor trei prieteni și, totodată, un aspect pozitiv al atitudinii lui Elius, este capacitatea empatică a acestuia, apropierea de sufletul celui care suferă. Elius întrevede că modalitatea de înțelegere a problemei lui Iov nu este una rațională, întemeiată pe argumente, ci un mistică.

33:8-9

În exaltarea sa tinerească și în avîntul său oratoric, Elius deformează și exagerează vorbele lui Iov, atribuindu-i acestuia afirmații pe care acesta nu le-a făcut. Dimpotrivă (vezi Iov 14:4; 7:20-21; 13:23 și 26).

33:10

Fără îndoială, această afirmație a lui Iov fusese una retorică.

33:11

SEPT. FRANKF are în plus, față de SEPT. RAHLFS, un pronume, *μου* („al meu”), adăugat după *ἐν ξύλῳ* și, după *τὸν πόδα*, pronumele *σου* („al tău”), în loc de *μου* („al meu”).

33:14

În Textul Masoretic: *atunci el le deschide urechea și le întipărește învățătura*.

33:15

Această metodă de revelație a divinității prin intermediul viselor și vedeniilor aparține unor timpuri imemorabile, primitive.

33:19

Suferința și boala au un rol purificator și educativ și, totodată, pot constitui un mijloc de revelație.

33:22

Aici, ca și în alte opt locuri, traducătorul cărții lui Iov a folosit termenul grecesc *φδεις* pentru a desemna ebraicul *Sheol* ‘locuința morților’.

33:23

Textul Masoretic introduce în acest loc prezența mediatore a unui înger care are menirea de a-i desluși lui Iov sensul suferinței care l-a cuprins, de a-i deschide ochii asupra păcatelor sale (vers. 27) și de a mijloci pentru el în fața lui Dumnezeu. Versiunile care urmează Septuaginta traduc astfel: *de vor fi 1000 de îngeri purtători de moarte* (BIBL. 1688, MS. 45), *și de vor fi o mie de îngeri, aducători de moarte* (MICU), *de vor fi o mie de îngeri, aducători de moarte* (BIBL. 1914), *De-ar fi chiar mii de îngeri aducători de moarte* (ANANIA). ♦ Exegeții nu sînt unanimi în a stabili rolul acestor îngeri-mesageri: doctrina îngerilor păzitori, îngeri intercesori pentru oameni.

33:24

Va cugeta întru inima sa... – Pentru antropologia biblică ebraică (de unde a preluat-o și cea ortodoxă), *inima* (ebr. *leb*) este organul central al vieții umane, incluzînd dimensiunea intelectuală, volițională și religioasă.

33:26

SEPT. FRANKF și VEN prezintă varianta *πρόσωπῳ λαρωῖ*, tradus de noi *cu chip voios*, iar SEPT. RAHLFS notează *πρόσωπῳ καθαρῳ*, „cu chip curat”.

33:27

Întîlnim aici o pilduitoare dovadă de smerenie. În vremea nenorocirilor, omul recunoaște că primește de la Dumnezeu pedepse mult mai puțin aspre decît ar fi meritat gravitatea păcatelor sale.

33:28

După o îndelungată suferință, se ivește și lumina adevărului (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 24, 34).

33:28

Îndemnurile lui Elius sînt simple artificii retorice; el nu îi acordă cuvîntul lui Iov, convins fiind că se află în posesia unei înțelepciuni superioare celei a lui Iov.

Capitolul al 34-lea**34:1**

Conștient că a fost cam aspru, Elius își îndulcește tonul discursului. Potrivit lui Elius, omul nu are dreptul să intenteze un proces lui Dumnezeu. Utilizînd argumente *ad hominem*, Elius dezbate problema retribuției individuale: Dumnezeu este, astfel, un Judecător desăvîrșit și imparțial. Elius se erijează în apărătorul onoarei ofensate a lui Dumnezeu.

34:5

BIBL. 1688 traduce gr. *ὁ κύριος ἀπήλλαξέν μου τὸ κρίμα* prin *Domnul mi-au mîntuit judecata*. Considerăm că verbul gr. *ἀπαλλάσσω* trebuie tradus prin „mi-a luat, mi-a înlăturat” (verbul în discuție este polisemantic: ‘a elibera, a părăsi, a înlătura’, doar dacă nu considerăm că *a mîntui* are aici sensul arhaic de ‘a sfîrși, a termina’), pentru a respecta structura antitetică a versetului: Iov susține că este drept, însă Dumnezeu nu îi recunoaște neprihănirea. MS. 4389, urmînd OSTROG, traduce pasajul prin *Domnul au luat mie judecata*, în vreme ce MS. 45 oferă o versiune apropiată celei din BIBL. 1688, *Domnul mi-au mîntuit județul*. Textul Masoretic ne înfățișează o versiune similară: *Dumnezeu mi-a înlăturat judecata*. Alte opțiuni de traducere pledează pentru înțelesul de mai sus al verbului *ἀπαλλάσσω*: *Dumnezeu îmi iea dreptul meu* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *Dumnezeu au întors judecata mea* (VULG. BLA), cf. *Deus subvertit iudicium meum* (VULG.), *Domnul au mutat judecata mea* (MICU), *Domnul au schimbat judecata mea* (BIBL. 1914), *Dumnezeu mi-a gonit dreptatea* (BIBL. 1936, BIBL. 1944), *Dumnezeu înlătură dreptatea mea* (RADU-GAL.), *Dumnezeu nu vrea să-mi dea dreptate* (CORN.), *Domnu'ndepărtează de mine judecata* (ANANIA), *Dumnezeu nu-mi dă dreptate* (BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *Dumnezeu mi-a luat dreptul de judecată* (BTLN), *and God hath taken away my judgment* (KJV), *Dieu écarte mon droit* (BIBL. JER.), *Gott weigert mir mein Recht* (LUTHER), *God has taken away my right* (ESV 2007, NASB 1995), *Et Dieu me refuse justice* (NEG 1975), *Dieu me dénie justice* (TOB 1988), *Dio mi nega*

giustizia (NRV 1994). ♦ Iov își exprimă amara dezamăgire că Iahve nu îi îngăduie posibilitatea să se justifice în cadrul unui proces echitabil.

34:6

Cutezanța lui Iov este ieșită din comun; îl învinuiește pe Dumnezeu de minciună și de judecată nedreaptă. Gr. *ἔψεύσατο δὲ τῷ κρίματι μου* este tradus în diverse feluri, toate aruncînd aceeași umbră de îndoială asupra judecării divine: *in iudicando enim me mendacium est* (VULG.), *și au mulțit cu judecata mea* (BIBL. 1688 și MS. 4389), *Și au mințit cu județul meu* (MS. 45), *Domnul au mințit în judecată* (MICU și BIBL. 1914). Versiunea ANANIA este mai prudentă, străduindu-se să cosmetizeze duritatea afirmației lui Iov: *El judecării mele i-a'mpotrivit minciuna*.

34:7

Aroganța ironică și agresivitatea lui Elius ating paroxismul, încît lasă impresia că urmărește să îl provoace pe Iov să își destăinuiească presupusele păcate pentru care este atît de aspru pedepsit de Dumnezeu. ♦ *Bea disprețul ca pe apă* – Expresia „a bea disprețul (batjocura) ca pe apă” a devenit paradigmatică în literatura ascetică răsăriteană (cf. Sf. Varsanufie și Ioan, *Scrisori dubovnicești*, 19).

34:12

Pasajul de față poate fi considerat unul fundamental pentru înțelegerea cărții lui Iov. Textul grecesc sună astfel: *οἷη δὲ τὸν κύριον ἄτοπα ποιήσειν ἢ ὁ παντοκράτωρ παράξει κρίσιν*. O traducere foarte fidelă și literal-modernizantă ar suna astfel: „socotești că Domnul săvîrșește lucruri absurde, ori că Atotputernicul pervertește judecata?”. Gr. *ἄτοπα* are sensul de ‘lucruri ieșite din comun, improprii, afară din cale, paradoxale, stranii, nenaturale, insolite, extravagante, incomode, fără noimă, dezgustătoare, nesăbuite, rele, vătămătoare, răutăcioase, minunate, absurde, extraordinare’. Termenul ebraic echivalent este *rasha* ‘rău, răutăcios, hain’. *Ἄτοπα* explică foarte plastic modul de acțiune al proniei divine care, precum a experimentat Iov însuși, este mai presus de înțelegerea omenească. Minții umane căile Domnului i se pot înfățișa ca paradoxale, stranii, absurde, smintitoare, tulburătoare și chiar... rele. ♦ Alte traduceri ale versetului se străduiesc să sublinieze sau să estompeze conținutul său cutremurător: VULG. accentuează dimensiunea juridică: *vere enim Deus non condemnabit frustra nec Omnipotens subvertet iudicium* (cf. *Dumnezeu nu va osândi în deșert, nici Atotputernicul nu va întoarce judecata*, traducerea din VULG. BLA); la fel procedează și alte versiuni: BIBL. 1688, alături de versiunile BIBL. 1914 și MICU sînt, ca de obicei, literale, instaurînd o perspectivă logică asupra proniei: *Au socotești, dară, pre Domnul fără de cale a face? Sau cel Întrutotțiitoriu va turbura judecata*; la fel și MS. 45: *Au socotești pre Domnul fără de cale a face? Acel Întrutotțiitor va turbura județul*. Alte versiuni se înscriu într-o linie a interpretării morale: *Au doară gîndești că face rău Domnul* (MS. 4389), *Dumnezeu nu are nici o vină și Cel*

Atotputernic nu strămbătătește dreptatea (RADU-GAL.), *Nu, negreșit, Dumnezeu nu săvârșește fărădelegea; Cel Atotputernic nu calcă dreptatea* (CORN.), *Cu adevărat, Dumnezeu nu făptuiește răul și Cel Atotputernic nu strămbă dreptatea* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *Da, cu adevărat, Dumnezeu nu va lucra rău și Cel Atotputernic nu va strămba judecata* (BTLN); unele versiuni preferă o abordare integral juridică: *Dumnezeu nu condamnă pentru nimic și a tot Putintele nu încovăieșă dreptul* (BIBL. 1865-1867), *Dumnezeu nu condamnă pre nimeni pentru nimicu și A-totu-puternicului nu strămbătătește pre celu dreptu* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921). Versiunile occidentale se situează în aceeași sferă a interpretării, subliniind fie dimensiunea morală, fie pe cea juridică: *God will not do wickedly, neither will the Almighty pervert judgment* (KJV), *En vérité, Dieu n'agit jamais mal, Shaddai ne pervertit pas le droit* (BIBL. JER.), *Ohne Zweifel, Gott verdammet niemand mit Unrecht, und der Allmächtige beugt das Recht nicht* (LUTHER), *God will not do wickedly, and the Almighty will not pervert justice* (ESV 2007, NASB 1995), *Dieu ne commet pas l'iniquité; Le Tout-Puissant ne viole pas la justice* (NEG 1975), *Dieu n'agit pas méchamment, le Puissant ne viole pas le droit* (TOB 1988), *Dio non commette ingiustizia! L'Onnipotente non perverte il diritto* (NRV 1994). Versiunea ANANIA, originală, ca întotdeauna, accentuează dimensiunea teleologică a acțiunilor providenței: *tu crezi că Domnul face ceva lipsit de noimă, că Cel Atotputernic incurcă judecata?* ♦ SEPT. FRANKF și VEN. au în plus, față de SEPT. RAHLFS, adaosul *ὅς ἐποίησε τὴν γῆν*, tradus de noi prin *care a făcut pământul*. Dumnezeu guvernează lumea și umanitatea pe care le-a creat deși nu sîntem în stare să-i înțelegem providența care ni se pare uneori a fi nedreaptă (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 24, 46). Potrivit interpretării patristice, Elius afirmă că răul și arbitrarul este total străin naturii lui Dumnezeu. ♦ Dumnezeu conduce universul, în viziunea lui Elius, asemenea unui monarh absolut, iar voința divină se identifică dreptului și justiției. Iov, dimpotrivă, neagă identificarea atotputerniciei divine cu justiția.

34:14-15

Filip Preotul distinge aici o prefigurare a doctrinei treimice (*Comentariu la Iov*, 34).

34:16

BIBL. 1688 – alături de MICU, BIBL. 1914 și ANANIA; *Iară de nu te înveți* (MS. 45) – traduce fragmentul gr. *εἰ δὲ μὴ νοουετῆ* prin *iară de nu pricepi*, urmînd, foarte probabil, versiunea din VULG., *si habes ergo intellectum*, apropiată de textul ebraic. Însă, verbul *νοουετέω* are sensul de ‘a muștra, a dojeni, a admonesta, a pedepsi’. În plus, acest verb este la persoana a III-a singular a conjunctivului prezent, așadar, ținînd cont de cel de mai sus, *εἰ δὲ μὴ νοουετῆ* trebuie tradus prin *ca nu cumva [Dumnezeu] să te muștre*. ♦ Sf. Ioan Hrisostom avertizează pe cititorii cărții lui Iov să nu încerce să înțeleagă în mod rațional providența lui Dumnezeu, care își desfășoară activitatea și planurile pe o foarte întinsă perioadă de timp. Dumnezeu

nu ne oferă întotdeauna explicații pentru acțiunile sale, deoarece nu le putem înțelege (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 34, 17). Abia la sfîrșitul istoriei vom avea viziunea globală și, din perspectiva eternității, vom înțelege resorturile tainice și paradoxale ale pronicii.

34:17

SEPT. FRANKF și VEN. au lecțiunea *ἰδέ σὺ τὸν ποιῶντα ἄνομα*, fragment tradus de noi prin *privește-l tu pe cel care săvârșește lucruri fărădelege*, în vreme ce SEPT. RAHLFS are lecțiunea *ἰδέ σὺ τὸν μισοῦντα ἄνομα*, „privește-l tu pe cel care îi urăște pe cei fărădelege”. Elius vorbește despre Dumnezeu. Pasajul poate fi înțeles dacă ținem cont de ironia acidă a lui Elius, care îl apostrofează pe Iov: „Acela pe care tu îl acuzi că săvârșește fărădelegea iată cum îi nimicește pe cei păcătoși!”. Dumnezeu, în concepția lui Elius, nu poate decît să se supună unei stricte și logice ordini morale a dreptății și a acuza providența de nedreptate înseamnă a admite incoerența universului. În continuare, Elius va da exemple de acțiuni imparțiale ale lui Dumnezeu în istorie.

34:19

În fața lui Dumnezeu nu are importanță rangul social, ci numai virtutea sau lipsa ei.

34:23

Fragmentul gr. *ὅτι ἐπ' ἄνδρα θήσει* este obscur și eliptic. Noi am încercat să oferim o posibilă variantă de completare: *fiindcă nu va mai așeza peste om [o altă povară]*. Alte versiuni mențin aceeași nesiguranță a tălmăcirii, preferînd un literalism comod sau interpretări puțin hazardate: *căci nu preste om va pune încă* (BIBL. 1688, MS. 45), *că mai mult nu va înșela pre om* (MICU), *că nu va mai înșela pre om* (BIBL. 1914), *de-acum pe omul-semen mai mult n'o să-l înșele* (ANANIA). Textul Masoretic trimite către aceeași dimensiune juridică: *pentru că el (Dumnezeu) nu are nevoie să-l cerceteze mai mult pe om ca să îl aducă în fața sa la judecată*.

34:23

Textul Masoretic este diferit, facilitînd o interpretare în sensul că aparența unui *Deus otiosus* nu înseamnă decît o clipă de maturizare tainică a istoriei: *Dar dacă rămîne nepăsător, cine îl va osîndi?*

34:31-37

Elius, ipocrit și neloial, începe să se contrazică singur, considerîndu-se beneficiarul autenticei cunoașteri despre Dumnezeu (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 26, 2-4). Pentru Elius, Iov este un revoltat împotriva Domnului, care are nevoie de pocăință. ♦ Se mai cuvine menționat faptul că traducătorul grec al cărții lui Iov diminuează mult din vehemența și indignarea lui Elius împotriva ordinii sociale monarhice, transformîndu-l într-un conformist apologet al acesteia. Trebuie ținut cont că traducerea Septuagintei are loc în vremea și cu sprijinul monarhiei

elenistice alexandrine. Cu toate acestea, pentru Elius, Iov este un răzvrătit împotriva divinității.

Capitolul al 35-lea

35:1

În această parte a discursului lui Elius, Părinții Bisericii au reliefat confuzia și falsitatea opiniilor acestuia cu privire la dreptatea și pronia divină.

35:2

În Textul Masoretic, acuzația lui Elius este mai gravă: *cine ești tu care spui că dreptatea mea este mai mare decât a lui Dumnezeu?* Sf. Grigorie cel Mare consideră că Iov nu afirmase altceva decât că nu recunoaște în sine nici un păcat vrednic de asemenea pedepse. Iov este conștient că suferințele îi vor șterge păcatele (*Moralia in Iob*, 26, 14-15).

35:3

Unii comentatori consideră că scopul capitolului este combaterea viziunii utilitariste asupra religiei. ♦ Elius, pe de altă parte, accentuează rolul important al religiei pentru viața materială a omului, încercând să armonizeze situația lui Iov cu viziunea eudemonistă asupra religiei, pe care o împărtășește cu prietenii săi și cu Satan din prolog, mai ales că Textul Masoretic prezintă varianta: *ce-ți pasă? ce folos am dacă am păcătuit ori nu?*

35:5

Suveranitatea Creatorului este absolută, categoriile cugetării umane nu îl pot ajunge și cuprinde. ♦ Nimeni nu poate privi cerul spiritual cu ochii aceștia pămîntești (Origen, *Fragmente la Iov*, 24, 11-12).

35:6

Păcatul și răul nu îl pot afecta decât pe om. Însă o concepție asemănătoare celei a lui Elius nu ține cont de dragostea nemărginită a lui Dumnezeu pentru lume și om. Viziunea lui Elius despre teodicee presupune un *Deus otiosus* rece, obiectiv, preocupat în mod distant de a menține o automată și strictă ordine morală.

35:10

Textul Masoretic este mai sugestiv: *Cel ce inspiră cîntece în noapte.*

35:11

Animalele simbolizează diversele tipuri de păcate și păcătoși (Origen, *Fragmente la Iov*, 24, 25).

35:12-14

Elius consideră că strigătul celor ce îl invocă pe Dumnezeu (vezi versetele anterioare) nu este ascultat, deoarece nu se roagă sincer și sînt mîndri. Cu atît mai puțin nu va fi ascultat Iov care, presupune Elius, dovedește o atitudine ireverențioasă față de transcendent și care

observase că păcatul și fărădelegea sînt mult mai profitabile decît virtutea. Textul Masoretic este mai explicit: *cînd tu zici că nu îl vezi, judecata (procesul) este în fața lui și tu trebuie să îl aștepti.*

35:13

Vezi nota de la 34:12. Diverse echivalări ale versetului sînt relevante pentru sensul lui ἄτοπα: *pentru că cele fără de cale a vedea nu va Domnul* (BIBL. 1688), *Pentru că fără de cale a vedea nu va Domnul* (MS. 45), *Că nu va Domnul să văză cele rele* (MS. 4389, urmînd însă OSTROG), *că ceale fără de cale nu voiaște a le vedea Domnul* (MICU, BIBL. 1914), *Că Domnul nu voiește să vadă făr'de-calea* (ANANIA).

35:15

Sf. Grigorie cel Mare afirmă că suferința dreptilor în această lume îi pregătește pentru răsplata din viața veșnică (*Moralia in Iob*, 26, 21).

Capitolul al 36-lea

36:3

De la depărtări – Probabil se face referire la o doctrină antică și ezoterică.

36:4

Orgoliul lui Elius este nemărginit; el pretinde a se afla în posesia certitudinii absolute.

36:6-7

Sfîntul Grigorie cel Mare vede în acești săraci care primesc înțelepciune de la Dumnezeu pe cei „săraci duhul” din Evanghelie, așadar pe cei smeriți. Aceștia vor deveni „regi” și vor fi ridicăți pe „tron” deoarece s-au ridicat prin osteneli ascetice mai presus de patimile cărnii (*Moralia in Iob*, 26, 44-53). ♦ *Nu-l va păstra în viață pe cel lipsit de evlavie* – BIBL. 1688, MS. 45, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA și BIBL. 1914 traduc gr. ζωοποιέω (care, ca și corespondentul său ebraic, *chayah*, are înțelesul de ‘a face viu, a păstra în viață’) prin *a învia*. MS. 4389, urmînd OSTROG, traduce verbul prin *a face viu*. Alte opțiuni de traducere: *a rezerva viața* (BIBL. 1865-1867), *a mîntui* (VULG. BLAJ), cf. *salvare* (VULG.), *a lăsa să trăiască* (BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1921, CORN.), *a lăsa să propășească* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *a lăsa să dăinuiască* (RADU-GAL.), *a chema iar la viață* (ANANIA), *a salva viața* (BITLN), *to preserve the life* (KJV), *laisser vivre* (BIBL. JER., NEG 1975), *keep alive* (ESV 2007, NASB 1995), *laisser en vie* (TOB 1988), *lasciare vivere* (NRV 1994). ♦ Comentatorii au subliniat faptul că *viața* menționată aici este cea spirituală, viața veșnică în fericirea comuniunii cu Dumnezeu, viață de care vor fi lipsiți păcătoșii (cf. Ioan 5:21).

36:7

Figura *țadikului* („dreptul”) va deveni paradigmatică în iudaism.

36:10

Teodiceea lui Elius are un caracter penal mai puțin pronunțat. El nu vede nenorocirile lui Iov ca simple pedepse pentru păcate, ci ca pe o disciplină pedagogică aplicată de un Dumnezeu care îl iubește pe Iov și dorește să-i sporească acestuia înțelepciunea și virtutea. Cu Elius intrăm în perspectiva gnoseologică și soteriologică a suferinței. ♦ Suferința are o valoare purificatoare și pedagogică.

36:11

Și anii lor în cinstiri – Gr. *Εὐπρεπέια* are sensul de ‘farmec, frumusețe, demnitate, maiestate’. Echivalentul ebraic este *naim* ‘plăcere, desfătare’. Traducerile românești îl redau astfel: *fapte bune* (BIBL. 1688), *bunăcuvîință* (MICU, BIBL. 1914), *bune faceri* (MS. 45), *cuvîință* (ANANIA).

36:13

Filip Preotul consideră că aceste cuvinte sînt o ironie subtilă la adresa lui Elius (*Comentariu la Iov*, 36).

36:14

Vestitorii [morții] traduce ebraicul *qadesh* ‘persoană care practică prostituția sacră (pe lângă templele păgîne)’. Această practică a fost aspru înfierată de Legea mozaică (cf. Deut. 23:17-18). Iulian de Eclanum, în comentariul său la cartea lui Iov (36:14-15), recurge la versiunea ebraică a versetului, fapt remarcabil pentru exegeza creștină a veacului al V-lea p. Chr. MS. 4389 și edițiile care urmează Septuaginta (BIBL. 1688, MS. 45, MICU, BIBL. 1914, ANANIA) traduc prin *îngerii*.

36:15

Textul ebraic este mai sugestiv și mai profund: *el izbăvește pe cel sărac prin chiar sărăcia sa și îi deschide urechea în vremea asuprii*.

36:16

Abisul fremătînd – Cf. *bezna* (BIBL. 1688). Este vorba despre o descriere plastică a infernului (Filip Preotul, *Comentariu la cartea lui Iov*, 36).

36:20

Versetul este obscur atît în Septuaginta (*μη̄ ἐξελεύσῃς τὴν νύκτα τοῦ ἀναβῆναι λαοῦς αὐτ’ αὐτῶν*), cît și în Textul Masoretic. Simbolistica „noptii” trimite către moarte și către judecata divină. Iată diverse opțiuni de traducere: *Să nu tragi noaptea ca să suie alții pentru dînsii* (BIBL. 1688, MS. 45), *Nici să aduci, nici pre unul carii se întăresc cu tăriia, să suie alți oameni în locul lor* (MS. 4389), *nu poți după noaptea, cînd poupulii pier* (BIBL. 1865-1867), *să nu tragi noaptea să să suie* (VULG. BLAJ), cf. *ne protrahas noctem ut ascendat populi pro eis* (VULG.), *să nu tragi noaptea ca să se suie noroadele în locul lor* (MICU), *nu-ți dori noaptea, noaptea popoarelor din infernu* (BIBL. 1874 BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *și pre toți cei ce au putere, să nu-i scoți noaptea, ca să se sue noroade în locul lor* (BIBL. 1914), *nu poți noaptea (depărtării de Dumnezeu), în ea,*

popoare întregi au fost smulse de la/din locul lor (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *nu suspina după noaptea cea mare, cînd neamurile se ridică la locul lor de veci* (RADU-GAL.), *Nu suspina după noapte, care ia popoarele din locul lor* (CORN.), *să nu-l scoți pe nici unul afar’ în toiul nopții ca’n locul său să urce mulțime de norod* (ANANIA), *Desire not the night, when people are cut off in their place* (KJV), *N’écrase pas ceux qui te sont étrangers pour mettre à leur place ta parenté* (BIBL. JER.), *Do not long for the night, when peoples vanish in their place* (ESV 2007), *Ne soupire pas après la nuit, Qui enlève les peuples de leur place* (NEG 1975), *Ne soupire pas après cette nuit où les peuples seront déracinés* (TOB 1988), *Non anelare a quella notte che porta via i popoli dal loro luogo* (NRV 1994).

36:21

Traducerea din BIBL. 1688, *dentru acêstea vei scoate den sărăcie*, se explică prin polisemantismul verbului gr. *ἐξαίρω* ‘a scoate, a trage din, a elibera’. Alte versiuni traduc astfel: *dentr-acêstea se vor scoate den sărăcie* (MS. 4389, urmînd OSTROG), *dentru aceastea vei scoate den sărăcie* (MS. 45), *cu aceastea vei ieși din sărăcie* (MICU, BIBL. 1914), *că’ntru aceasta liber vei fi de sărăcie* (ANANIA).

36:22

Puterea lui Dumnezeu este dreptatea (Sf. Efreem Sirul, *Comentariu la Iov*, 36, 22).

36:24-30

Aici începe un grandios imn consacrat maiestății și insondabilei înțelepciuni divine. Teologia antropocentrică a autorului transformă întreg universul într-un „trup” al divinității: tunetul este glasul său, fulgerul arma sa etc. ♦ Dumnezeu nu poate fi cunoscut cu rațiunea omenească (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob* 26, 44-53). Dacă nici naturii create de Dumnezeu nu-i putem pătrunde tainele, cum vom izbuti să îl cunoaștem pe acela care a plăsmuit-o? (cf. Iulian Arianul, *Comentariu la Iov* 36, 29-30).

36:28

BIBL. 1688 traduce gr. *οὐδὲ διαλλάσεται σου ἡ καρδία ἀπὸ σώματος* prin *nice să premenêște inima ta de trup*. Verbul gr. *διαλλάσσω* are mai multe înțelesuri: ‘a schimba, a altera, a reconcilia, a sări din, a sparge’; dintre acestea, aici, pentru a desemna impresia puternică asupra sufletului, este mai potrivit cel de ‘a sări din’. Alte posibile echivalări: *nici să primenește inima ta de cătră trup?* (MS. 45), *și au nu fi se va schimba inima den trup?* (MS. 4389, urmînd OSTROG), *nici să mută inima ta de la trup?* (MICU), *nici se bate inima ta în trup?* (BIBL. 1914), *și inima din tine nicicum n-o primenes?* (ANANIA).

36:29

Măsura cortului său – În textul grecesc, *ἰσότητα σκηνῆς αὐτοῦ*. Probabil, sensul intenționat de autor este acela de ‘simetrie, armonie, rotunjime’. Alte soluții în limba română: *tocmirea cortului lui* (BIBL. 1688), *de-atocma cortului lui* (MS. 45), *întocmirea cortului lui* (MICU și BIBL. 1914), *fiind cu sine însuși egal în cortul lui* (ANANIA).

36:30

Își întinde peste el zorii – Textul grecesc a transliterat direct termenul ebraic *edo* ‘fulger, lumină, zori’, cf. *ἠδῶ*. Codexul Alexandrinus are aici lecțiunea *ἐπ’ αὐτὴν τὸ τόξον*, ‘(întinde) peste ea arcul său’. Gr. *ρίζωματα* ‘rădăcinile, tulpinile’ este o metaforă pentru ‘abisurile mării’. Textul Masoretic are aici cuvântul *soresh* ‘rădăcină adâncă, adânc’. Alte versiuni traduc astfel: *iată, întinde preste el rază; și înrădăcinările mării au acoperit* (BIBL. 1688), *Iată, va întinde spre iale lumină și au acoperit rădăcinile mării* (MS. 4389), *Iată, întinde preste ea rază; și rădăcinările mării au acoperit* (MS. 45), *preste acestea și răspândesc lumina sa; și al mării fundament el l acopere* (BIBL. 1865-1867), *și va fulgera cu lumina sa de sus și țiftănille mării le va descoperi* (VULG. BLAJ), cf. *et fulgurare lumine suo desuper cardines quoque maris operiet* (VULG.), *iată întinde preste el rază și au acoperit rădăcinile mării* (MICU), *acum răspîndesc în juru-i lumina sa, acum ascunde fundul mărilor* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *iată întinde preste el rază și au acoperit marginile mării* (BIBL. 1914), *iată că el a rostogolit aburii săi și a acoperit adâncimile mării* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *El destinde, deasupra-i, lumina fulgerului și acopere străfunzimile mării* (RADU-GAL.), *Iată, El își întinde lumina în jurul Lui și acoperă adâncimile mării* (CORN.), *ei bine, iată, [Domnul] a ntins spre el o rază, și el acoperit-a străfundurile mării* (ANANIA), *Iată, El întinde lumina Sa în jurul Lui și acoperă adâncul mării* (BTLN), *Behold, he spreadeth his light upon it, and covereth the bottom of the sea* (KJV), *Il répand un brouillard devant lui, couvre les sommets des montagnes* (BIBL. JER.), *siehe, so breitet er aus seinen Blitz über dieselben und bedecket alle Enden des Meers* (LUTHER), *Behold, he scatters his lightning about him and covers the roots of the sea* (ESV 2007), *Behold, He spreads His lightning about Him, And He covers the depths of the sea* (NASB 1995), *Voici, il étend autour de lui sa lumière, Et il se cache jusque dans les profondeurs de la mer* (NEG 1975), *Vois, il a déployé sur eux sa foudre et il a submergé les fondations de l’Océan* (TOB 1988), *Ecco, ora egli diffonde intorno a sé la sua luce, ora copre le profondità del mare* (NRV 1994). ♦ Sf. Grigorie cel Mare sesizează în acest loc o profecție la predicarea și răspîndirea universală a Evangheliei care, prin harul divin și prin miracolele însoțitoare, va atinge adâncurile mării, cu alte cuvinte, va pătrunde în străfundurile inimilor oamenilor (*Moralia in Iob* 27, 21-22).

Capitolul al 37-lea

37:1

Elius are presimțirea cutremurătoarei și iminentei teofanii. ♦ Ultima parte a discursului ținut de Elius este interpretată în mod favorabil de comentatorii creștini.

37:2

În Textul Masoretic: *tunetele glasului său*. În vechile teofanii, tunetul prevestește mînia divină (Ex. 19:16).

37:3

Marginile pămîntului – Cf. gr. *περύγων τῆς γῆς*; literal ‘aripile pămîntului’. În greacă, expresia echivalează ebr. *hanpot haareš*, avînd aceeași semnificație. Cei vechi credeau că pămîntul este plat ca un disc și, astfel, lumina fulgerului putea cuprinde întreaga lume. Expresia a fost echivalată în diverse feluri, cu grade diferite de expresivitate poetică: *aripile pămîntului* (BIBL. 1688, MS. 45, FILOTEI, MICU, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *finele pămîntului* (BIBL. 1865-1867), *marginile pămîntului* (VULG. BLAJ, cf. *terminos terrae* (VULG.), BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921, CORN., RADU-GAL., BIBL. 1944, BIBL. 1968, edițiile sinodale ortodoxe mai noi, BTLN), *marginia pămîntului* (BIBL. 1936), *aripile Terrei* (ANANIA), *the ends of earth* (KJV, NASB 1995), *les extrémités de la terre* (BIBL. JER., NEG 1975, TOB 1988), *die Enden der Erde* (LUTHER), *the corners of the earth* (ESV 2007), *estremità della terra* (NRV 1994).

37:4

Fragmenul gr. *Βροντήσει ἐν φωνῇ ὑβρεως αὐτοῦ* a fost tradus în BIBL. 1688 și MS. 45, în mod literal, prin *tuna-va cu glasul sudalmii lui*. MS. 4389, urmînd OSTROG, traduce prin *glasul ocărtrei sale*. Dacă această afirmație ar fi fost făcută de ‘răzvrătitul’ Iov, ar fi fost plauzibil să traducem *ὑβρις* prin ‘sudalmă’, dar, în gura lui Elius, această remarcă nu poate fi tradusă decît prin *va tuna cu glasul măreției sale*, așa cum procedează BIBL. 1914 și MICU (*glasul mărimii sale*) și cum citim și în textul ebraic: *gaon qol*, ‘glas măreț’. Un alt argument pentru justetea acestei variante este exclamația din versetul următor, în buna tradiție a paralelismului sinonimic: *Tuna-va cel tare cu glasul lui minunat* (BIBL. 1688). Alte versiuni echivalează astfel: *voce magnitudinis suae* (VULG.), *vocea sa pre puternică* (BIBL. 1865-1867), *glasul mărimii sale* (VULG. BLAJ, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *măreța sa voce* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *glasul lui zguduitor* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *glasu-i care ridică în slăvi* (RADU-GAL.), *glasul lui măreț* (CORN.), *glasul nestăvilirii sale* (ANANIA), *glasul măreției sale* (BTLN), *the voice of his excellency* (KJV), *sa voix superbe* (BIBL. JER.), *his majestic voice* (ESV 2007, NASB 1995), *sa voix majestueuse* (NEG 1975), *sa majesté tonne à pleine voix* (TOB 1988), *sua voce maestosa* (NRV 1994). ♦ Precizia științifică cu care este descris fenomenul fulgerului este remarcabilă. ♦ Tunetul este un simbol al dreptei judecăți și pedepse dumnezeiești (Isho’dad din Merv, *Comentariu la Iov*, 42, 16).

37:5

Pasajul aflat între paranteze nu se regăsește în SEPT. RAHLFS, fiind prezent numai în SEPT. FRANKF. și SEPT. VEN. Acesta este prezent și în Iov 36:28. Grandoarea coplesitoare a creației ne îndeamnă la umilință și la recunoașterea propriei nimicnicii (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 37, 7)

37:6

Fenomenul zăpezii a fost și este unul fascinant pentru Orient, unde ninsoarea este foarte rară. ♦ Glasul lui Dumnezeu care răzbate din minunile creației îndeamnă către pocăință (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob* 26, 39-41).

37:9

În acest verset există o diferență de lecțiune: *ἐπέρχονται δῖναι*, „ies vârtejuri, vijelii” (SEPT. RAHLFS) și *ἐπέρχονται ὀδύνας*, „ies chinurile” (SEPT. FRANKF. și VEN.). Se face referință (potrivit Textului Masoretic, mai clar) la *cămara de miazănoapte*, unde este păstrat uraganul. ♦ Sf. Grigorie cel Mare remarcă aici prezența unei profeții cu privire la persecuțiile îndurate de Biserica creștină din partea evreilor și a păgînilor (*Moralia in Iob* 27, 51).

37:10

Răsuflarea celui puternic – Se face aluzie la vîntul din nord, cel care aduce înghețul.

37:12

Providența urmează un plan organic și înzestrat cu o ordine și o coerență mai profundă decît lasă să se întrevadă aparenta dezordine a fenomenelor naturale. Meteorologia se află în serviciul divinității. ♦ Prin *îndrumîndu-i* am tradus grecescul *ἐν θεεβουλαθω* care, potrivit SEPT. RAHLFS, este o transliterare a ebraicului *bethabulato*, „prin călăuzirea sa”. SEPT. VEN. și FRANKF. decupează în alt mod fraza, *ἔνθε ἐβούλετο*, ceea ce justifică tălmăcirea diferită din BIBL. 1688, *unde vrea*. Norii care se răspîndesc peste tot pămîntul, îndeplinindu-și lucrarea încredințată de Dumnezeu, sînt o prefigurare a propovăduitorilor Evangheliei care au răspîndit lumina mîntuirii în întreaga lume (*Moralia in Iob* 27, 54-55).

37:14-16

Contemplarea naturii este o cale către cunoașterea lui Dumnezeu și apropierea de acesta (*Moralia in Iob* 27, 60). ♦ Aceste întrebări adresate lui Iov au menirea de a-l face să înțeleagă mărginirea naturii umane și de a se închina smerit maiestății divine, constituind un prolog al teofaniei din capitolele 38-41. Stilul pasajului este cel specific literaturii sapiențiale și celei juridice.

37:17

Cum se face liniște pe pămînt – Dumnezeu este cel care aduce liniștea în mijlocul necazurilor. Elius intuiește aici iminenta izbăvire a lui Iov (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 37, 17).

37:18

Asemenea unei oglinzi de [metal] topit – Expresia gr. *ὡς ὄρασις ἐπιχύσεως* este destul de obscură; literal, s-ar traduce „asemenea unei vedenii/ priveliști a curgerii”. Este posibil ca referința să fie la oglinzile antice care erau de

fapt plăci de metal turnat și șlefuit. Noi am preluat varianta preferată de majoritatea versiunilor: *ca vederea răvărsării* (BIBL. 1688), *ca vederea răvărsăturii* (MS. 4389), *ca vederea răvărsării* (MS. 45 și MICU), *ca o oglindă turnată* (BIBL. 1865-1867, BIBL. 1914, CORN., BIBL. 1874 BIBL. 1911, BIBL. 1921, RADU-GAL., BIBL. 1944, BIBL. 1968, edițiile sinodale ortodoxe mai noi, BTLN), *ca lumina rășfrântă'n revărsări* (ANANIA), *as a molten looking glass* (KJV), *comme un miroir de métal fondu* (BIBL. JER.), *as a cast metal mirror* (ESV 2007), *as a molten mirror* (NASB 1995), *qu'un miroir de métal fondu* (NEG 1975), *specchio di metallo* (NRV 1994).

37:17

Această teologie sigură de sine și orgolioasă își va primi replica prin discursul lui Iahve.

37:22

În textul ebraic, „din *safton*”; în mitologia semită premozaică acest termen desemna un munte sacru, locaș al zeilor.

37:23

Fragmentul gr. *Οὐκ οἶει ἐπακούειν αὐτόν* a fost tradus de tălmăcitorii de la 1688 prin *nu gîndești să-l auzi pre el?* Cărturarii de atunci au considerat că *αὐτόν* este un complement direct, însă, mult mai plauzibil este să vedem aici o completivă infinitivală și să traducem *nu socotești că el ascultă?* Alte traduceri sînt în acord cu BIBL. 1688: *nu gîndești că-l aude pre el?* (MS. 45), *nu gîndești să-l asculti pre el?* (MICU, BIBL. 1914), *tu nu vrei să-l auzi?* (ANANIA). ♦ Elius a încercat să îl înțeleagă pe Iov, dar nu a fost în stare să depășească înguste cadre ale teodiceei tradiționale, deși a subliniat valoarea cathartică și gnoseologică a suferinței. Din punct de vedere retoric, cuvîntările lui Elius creează un dramatic și tensionat interludiu între jurămîntul de inocență al lui Iov din capitoul 31 și răspunsul lui Iahve. Elius demonstrează incapacitatea psihologiei umane de a înțelege taina suferinței și, totodată, pregătește intrarea în scenă a Atotputernicului.

Capitolul al 38-lea**38:1**

După „naiva” istorie a prologului, după sofisticatele dezbateri filosofice între Iov și prietenii săi, Dumnezeu însuși ia cuvîntul. Geniul autorului se întrevade și în discursul lui Iahve, care trebuia să intervină după ce fusese sfidat și provocat de Iov. În plus, însăși economia poemului cerea această prezență. Toți așteptau, ca într-o tragedie antică, acest expedient firesc *deus ex machina*. „Godot” apare în final, dar dă un răspuns la care nu se aștepta nimeni: nu susține vinovăția lui Iov, cum așteptau amicii săi, însă nici inocența lui, cum dorea însuși protagonistul. Deși discursul lui Iahve prezintă incongruențe, redundanțe, repetiții, nu este aici cazul să considerăm prezența unui nucleu primar dezvoltat de

autor. Monotonia și repetițiile fac parte din stilul autorului.

♦ *Din furtună* – Cf. gr. *διὰ λαίλαπος* (ebraicul *searab*); literal, „prin uragan, prin vijelie”. Alte traduceri ale acestui fenomen atmosferic propice teofaniei: *pren volbură* (BIBL. 1688, MS. 45), *den vibor* (MS. 4389), *prin fortună* (BIBL. 1865-1867), *din vijor* (VULG. BLAJ), cf. *de turbine* (VULG.), *prin vijor* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914, ANANIA), *din furtună* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *din sânul vijeliei* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *din vălmășagul furtunii* (RADU-GAL.), *din mijlocul furtunii* (CORN.), *din vârtejul de vânt* (BTLN), *out of the whirlwind* (KJV, ESV 2007, NASB 1995), *du sein de la tempête* (BIBL. JER.), *aus einem Wetter* (LUTHER), *du milieu de la tempête* (NEG 1975), *du sein de l'ouragan* (IOB 1988), *dal seno della tempesta* (NRV 1994). *Furtuna* este un cadru obișnuit al teofaniilor veterotestamentare (Ex. 19:16)

♦ Aici, ca și în 1:1-2:13 și 12:9, este menționat din nou numele YHWH. Teofania este cutremurătoare, asemenea altor evenimente de acest fel din Vechiul Testament. Totuși, Iahve nu pare a fi deranjat de conținutul discursului ținut de Iov, pe care îl va califica imediat ca „adevărat”, ci de atitudinea sa arogantă de a-i intenta un proces *sui generis*. Iahve nu-l încurajează pe Iov să își mențină concepția că un principiu moral guvernează lumea. Cele două discursuri ale lui Iahve constituie climaxul cărții. În mod paradoxal, ele îl ignoră pe Iov, ca și problemele atât de arzătoare ridicate de acesta, zugrăvind fenomene cosmologice și meteorologice ieșite din comun și provocându-l în mod direct pe Iov. S-a discutat despre sublima irelevanță a acestora, ori de intenția divină de a-l determina pe Iov să adopte o viziune mai puțin egocentrică a universului. În cele din urmă, să ne reamintim că o carte poetică nu este menită să ofere răspunsuri.

♦ Părinții Bisericii au văzut în discursul divin concluzia firească și logică a cărții și semnul unei bunăvoințe ieșite din comun a divinității față de Iov. A se învrednici de o teofanie personală și de un dialog nemijlocit cu Dumnezeu constituie, în lumea biblică, onoarea supremă și cea mai dorită. Augustin compară acest răspuns pe care Dumnezeu i-l dă lui Iov cu teofania trăită de Moise sau cu Schimbarea la față a Domnului în fața celor trei ucenici pe munte (*Annotationes in Iob*, 38).

♦ William Blake va considera, potrivit însemnărilor pe marginea desenelor sale inspirate de Iov, că Iov vorbește, de fapt, cu Fiul lui Dumnezeu care, ulterior, se va întrupa și va deveni Iisus Hristos.

38:2

Lumea este capodopera lui Iahve și numai el îi cunoaște planul și sensul. Pentru judecata limitată a lui Iov, acțiunile incognoscibile ale lui Dumnezeu reprezintă hazard și arbitrar. ♦ Alți comentatori consideră că Dumnezeu se adresează aici lui Elius, amendându-i prompt aroganta tentativă de a căuta să formalizeze inefabilul și pe cea de a cuprinde între fruntariile rațiunii umane nemărginirea înțelepciunii divine. În loc să clarifice prietenilor săi lucrările lui Dumnezeu, el a semănat confuzie și îndoială,

dându-le vrăjmașilor lui Iahve ocazia să rostească blasfemii. Elius este modelul aroganților din Biserica universală, care caută gloria deșartă și care se cred cei mai învățați (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob* 28, 11).

♦ Dumnezeu nu dă răspunsuri, nu condamnă, nu aprobă, nu vorbește despre suferința lui Iov ci, prin discursul său paradoxal, va afirma absoluta incompetență a omului în a descifra taina inefabilă și absolută a divinității.

38:3

Dumnezeu dă, în sfârșit, curs repetatelor solicitări ale lui Iov (9:32-25; 18:22; 31:35) de a se prezenta la „procesul” intentat de Iov. Sf. Ioan Hrisostom vede aici dovada iubirii lui Dumnezeu, care se dezvăluie pentru a-l încuraja pe mult încercatul Iov. Creatorul nu-și neglijează creatura (*Comentariu la Iov*, 38, 3).

♦ Iahve îl invită pe Iov la o luptă corp la corp, la o înfruntare directă, asemenea luptei lui Iacob cu îngerul. Invitația adresată lui Iov a fost interpretată ca un îndemn la pregătirea atletului creștin pentru „războiul nevăzut”: „Și Iov primește poruncă de la Domnul să se încingă. Căci, ca și cum ar fi aceasta un simbol al vitejiei și al pregătirii pentru fapte (de luptă), îi zice: *Încinge-ți coapsele tale ca un bărbat*” (Sf. Vasile cel Mare, *Regulile mari*, 23). Totuși, unii exegeți moderni (Carol A. Newsom și Catherine Keller) au considerat că discursul lui Iahve este unul ironic, deoarece nu răspunde chinuitoarelor interogații ale lui Iov. Acest tip de întrebări retorice și ironice erau un lucru comun în satira din vechea literatură egipteană.

38:4

Îndemnul lui Iahve este la asumarea condiției umile și fragile specifice creaturii.

38:5-7

Sf. Grigorie cel Mare distinge în acest verset o referință limpede la întemeierea Bisericii (*Moralia in Iob* 28, 14).

38:6

Stâlpii lui – SEPT. RAHLFS are aici lecțiunea *οἱ κίκοι αὐτῆς*, „inelele lui”, ca și SEPT. VEN. și FRANKF. Unele manuscrise biblice au, însă, lecțiunea *οἱ στύλοι αὐτῆς*, „stâlpii lui”, așa cum traduce și BIBL. 1688, urmînd MS. 45. Tot prin *stâlpi* traduc și MICU, FILOTEI, ȘAGUNA și BIBL. 1914; ANANIA traduce prin *pilaștri*. Textul Masoretic utilizează termenul *eden* ‘temelie, bază, pedestal’. Versiunile care urmează Textul Masoretic traduc acest termen prin *temelii*.

♦ În viziunea cosmologică ebraică universul este un imens edificiu.

38:7

În textul ebraic, cei care îl laudă pe Iahve sînt *ben Elobim*, adică „fiii lui Dumnezeu”. Septuaginta traduce sintagma prin *πάντες ἄγγελοι μου*, redat de noi prin *toți îngerii mei*. Imaginea de ansamblu a lumii, cu stâlpi monumentali și cu cîntecele îngerilor, ne duce cu gîndul la grandioasa viziune a universului ca un templu dedicat lui Iahve.

♦ Pentru Sf. Ioan Hrisostom, aceste cuvinte

dovedesc faptul că îngerii sînt primele ființe create din univers (*Comentariu la Iov*, XXXVIII, 7).

38:8

Există aici ecouri limpezi ale cosmogoniei orientale preiudaice (vezi celebrul poem babilonian al creației, *Enuma Eliș*). Apele primordiale constituie sînul matern din care se nasc toate. Universul este asemănat, metaforic, unui nou-născut.

38:11

Dumnezeu a trasat fruntarii ferme pentru suferințele provocate de Satana lui Iov, în același fel în care a limitat acțiunea distructivă a valurilor mării. Acestea din urmă prefigurează schismele și dușmanii văzuți ori nevăzuți care se vor năpusti asupra corabiei Bisericii (Augustin, *Annotationes in Iob*, 38).

38:12

Potrivit lui Augustin, *strălucirea zorilor* este ziua învierii (*Annotationes in Iob*, 38).

38:14

Lut din pămînt ai plăsmuit – Babilonienii și asirienii utilizau lut, nu ceară, pentru peceți. ♦ Versiunea din Textul Masoretic, *pămîntul se schimbă ca lutul sub pecete*, a determinat pe unii exegeți protestanți să vadă aici o tainică aluzie la procesul de rotație al pămîntului în jurul axei, asemenea vasului de lut care se rotește pe masa olarului. ♦ Densitatea metaforică a acestor versete în Textul Masoretic este remarcabilă: aurora este asemănată unui păstor care își scutură mantia de paraziți, ori unui olar care colorează un urciur.

38:15

În universul creat de Iahve, cei drepți ca și cei nelegiuiți își au locul lor bine stabilit: „Tatăl vostru Cel din ceruri face să răsară soarele și peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți” (Mt. 5:45).

38:16

Pămîntul de sub mare – Cf. gr. *ἐπὶ γῆν θαλάσσης*; literal, „la pămîntul mării” (SEPT. VEN. ȘI FRANKF.). SEPT. RAHLFS are o lecțiune diferită doar prin două litere: *ἐπὶ πηγῆν θαλάσσης*, „la izvorul mării”, cf. *nibke yam*, „la izvoarele mării” (Textul Masoretic). Versiunile principale analizate de noi sună astfel: *pămîntul mării* (BIBL. 1688, MS. 45), *izvoarele mării* (MS. 4389, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *mării'n adâncuri, la izvoare* (ANANIA). Versiunile care urmează Textul Masoretic traduc, aproape invariabil, *izvoarele mării*. ♦ Marea este, în acest loc, o alegorie a minții omenești, care ascunde adâncuri nepătrunse. Numai prin pocăință ajungem la adevărata cunoaștere de sine.

38:17

Exegeții creștini au identificat în acest verset o profeție a viitoarei pogorîri a Mîntuitorului la iad, pentru a-i elibera pe drepții de dinainte de venirea sa (Sf. Chiril al

Ierusalimului, *Cateheze*, XIV, 19). ♦ *Porțile morții* reprezintă intrarea în Șeol; pentru autorii creștini, acestea sînt gîndurile păcătoase prin care pătrunde moartea spirituală în suflet (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob* 29, 27-30).

38:18 ș.u.

Iov este subiectul unei adevărate inițieri în tainele naturii.

38:23

Fenomenele naturii au fost deseori utilizate de Iahve ca mijloc de pedepsire a oamenilor sau ca ajutor prețios pentru israeliți în cîștigarea unor victorii militare decisive (Ex. 9:18-29; Is. Nav. 10:11; Isa. 30:30).

38:25-27

Ploaia binefăcătoare este șuvoiul pocăinței, care adapă pustiul lumii păgîne lipsite de apa cea vie a credinței (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob* 29, 53).

38:31

Lanțul Pleiadelor și împrejmuirea lui Orion – Nu este sigur la ce face referire Iov aici prin *lanțul Pleiadelor* sau *Orion*: fie la astrologie, fie la legătura imaginară care unește diversele structuri stelare, configurîndu-le convențional în constelații. Termenul ebraic *Kimah*, tradus în Septuaginta prin *Πλειάς*, este interpretat de unii exegeți ca „influențe dulci”, însă mai plauzibilă este identificarea cu constelația. Iată cîteva moduri de traducere a celor doi termeni: „Și preceput-ai *legătura Găinușii?* Și *îngrădirea Orionului* deschis-ai?” (BIBL. 1688), *legătura Găinușii și îngrădirea lui Orion* (MS. 45), *legătura Găinii și îngrădirea...* (MS. 4389), *legătura Pleiadelor și lanțurile Orionului* (BIBL. 1865-1867), *a Pleadii steale, au împregiurul miezînoptii* (VULG. BLAJ), cf. *stellas Pliadis aut gyrum Arcturi* (VULG.), *legătura Găinușii și îngrădirea Orionului* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *legăturile Pleiadelor și lanțurile Orionului* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *cataramile Pleiadelor și lanțurile Orionului* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *legăturile Pleiadelor și lanțurile Raliței* (RADU-GAL.), *legăturile Găinușei sau frîngbiile Orionului* (CORN.), *Știi tu prin ce belciuge Pleiadele se leagă? Deschis-ai tu'ngrădirea ce ține Orionul?* (ANANIA), *legăturile Pleiadelor sau frîngbiile Orionului* (BTLN), *the sweet influences of Pleiades or the bands of Orion* (KJV), *les liens des Pléiades, les cordes d'Orion* (BIBL. JER.), *die Bande der sieben Sterne oder das Band des Orion* (LUTHER), *the chains of the Pleiades or the cords of Orion* (ESV 2007, NASB 1995), *les liens des Pléiades, ou les cordages de l'Orion* (NEG 1975), *les liens des Pléiades, ou les cordes d'Orion* (TOB 1988), *i legami delle Pleiadi, o le catene d'Orione* (NRV 1994).

38:32

Zodiile și Luceafărul de seară – Întîlnim din nou interesantul fenomen al transliterării unui termen ebraic, *mazuroth* ‘constelație’, preluat ca atare de Septuaginta, *μαζουρώθ*. *Luceafărul de seară* (gr. *Ἑσπερος*) traduce ebraicul *Ayish* care desemna constelația *Carul (Ursa) mare*.

Termenii *μαζουρώθ* și *ἔσπερος* sînt traduși astfel: în timp ce BIBL. 1688, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA și BIBL. 1914 îi transpun prin *zodiile* și *Luceafărul de seară*, MS. 45 preia termenii ca atare: *Mazuroth* și *Luceafărul decusară*, CORN. prin *semnele zodiacului* și *Ursul mare*, RADU-GAL. prin *zodiacul* și *Ursa-Mare*, iar BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi echivalează prin *cununa zodiacului* și *Carul Mare*. Alte echivalări posibile: *Luceafărul* și *cel de sara* (VULG. BLAJ), cf. *luciferum* și *vesperum* (VULG.), *zodiacul* și *constelațiunea ursului* (BIBL. 1865-1867), *zodiacul* și *Ursa Mică* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *constelațiile* și *Ursa Mare* (BTLN), *zodiacul* și *luceafărul-de-seară* (ANANIA). Edițiile occidentale preferă, de regulă, să preia literal ebraicul *mazuroth*, cînd nu încearcă să îl echivaleze: *Mazuroth* și *Arcturus* (KJV), *Mazuroth* și *the Bear* (ESV 2007), *la Couronn* și *l'Ourse* (BIBL. JER.), *constellation* și *Bear* (NASB 1995), *les signes du zodiaque* și *la Grande Ourse* (NEG 1975), *les signes du zodiaque* și *l'Ourse* (TOB 1988), *le costellazioni* și *l'Orsa maggiore* (NRV 1994).

38:33

Referința trimite la speculațiile astrologice, însă evenimentele terestre, deși reflectate în stele, nu sînt determinate de legi ale necesității, ci de voința lui Dumnezeu. Unii comentatori au văzut aici o referință la intercondiționarea universală a fenomenelor fizice ale cosmosului.

38:36

Textul Masoretic este sensibil diferit: *cine a pus înțelepciunea în cele dinăuntru ale omului?* Unele manuscrise ebraice fac referire, în acest verset, la înțelepciunea a două păsări, identificate cu *ibisul* și *cocoșul*. Ibisul prevestea revărsarea Nilului, iar cocoșul venirea zilei.

38:38

Piatră cu patru muchii – cf. gr. *λίθω κύβων*, literal, „piatră cubică”. Am menținut varianta traducătorilor de la 1688. Alte opțiuni de traducere: *piatră cu patru muchi* [de piatră] (MS. 45), *piatră cu patru muchi* (MICU), *piatră cu patru muchi* (BIBL. 1914), *piatra'n patru muchii* (ANANIA).

38:39

Urmează descrierea unor animale exotice din Orient. Acestea nu sînt alese în mod întâmplător, fiind viețuitoarele cele mai sălbatice, mai independente și mai capricioase. Dumnezeu i le prezintă lui Iov, dar nu ca lui Adam, pentru a le conferi nume, ci pentru a-i demonstra acestuia mărginirea, ignoranța și insignifianța. Totodată, s-a remarcat și caracterul complex al acestora, fiecare prezentînd atît trăsături pozitive, cît și negative.

Capitolul al 39-lea

39:1

Caprele sălbatice – Termenul traduce termenul grecesc *τραγέλαφος* (din ebraicul *yael* ‘capră de munte’); literal, „capră-ciută”. Termenul este echivalat de BIBL. 1688 prin

țap-cerb. Alte versiuni transpun: *țap* (MS. 4389), *țap-cerb* (MS. 45), *capricorn* (BIBL. 1865-1867), *capră sălbatică* (VULG. BLAJ), cf. *ibex* (VULG.), *cerb* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *cerboaică* (BIBL. 1936, BTLN), *capră de munte* (RADU-GAL.), *capră sălbatică* (BIBL. 1874 BIBL. 1911, BIBL. 1921, CORN., BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *capră de stîncă* (ANANIA), *wild goat* (KJV), *bouquetin* (BIBL. JER., TOB 1988), *mountain goat* (ESV 2007, NASB 1995), *chèvre sauvage* (NEG 1975), *le camozze* (NRV 1994). ♦ Cel mai probabil, se vorbește aici despre *ibex*-ul asiatic, cu coarne mari și îndoite înapoi, *capra Sinaitica*. ♦ Părinții Bisericii au admirat această frumoasă zugrăvire a minunățiilor naturii create și au interpretat acest discurs în mod alegoric. Grația și frumusețea acestor ierbivore este proverbială, făcîndu-le apte să reprezinte simboluri ale drepților și ale sfinților. De altfel, Scriptura abundă în asemenea comparații (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob* 30, 49).

39:5

Asinul sălbatic – Acest animal corespunde, cel mai probabil, lui *Asinus onager*, care trăiește în deșerturile Persiei, Asiei de Vest și Indiei, fiind un animal frumos, foarte rapid, dar de o sălbăcie proverbială. Toate încercările de a-l domestici au eșuat. Numele acestui animal este echivalat astfel: *măgariul sălbatic* (BIBL. 1688, MS. 4389, MS. 45, VULG. BLAJ), cf. *onagrum* (VULG.), *asinul sălbatic* (BIBL. 1865-1867), *columul* (MICU, FILOTEI), *asinul sălbatic* (ȘAGUNA), *onagrul* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921, RADU-GAL.), *asinul sălbatic* (BIBL. 1914, ANANIA, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *măgarul sălbatic* (BIBL. 1936, CORN., BTLN), *wild ass* (KJV), *l'onagre* (BIBL. JER.), *das Wild so* (LUTHER), *wild donkey* (ESV 2007, NASB 1995), *l'âne sauvage* (NEG 1975, TOB 1988), *asino selvatico* (NRV 1994).

39:8

Sf. Nil Ascetul oferă o perspectivă spirituală asupra acestei comparații, văzînd în acest animal (versetul 5) retras un tip al viitorilor eremiți creștini: „Dar se ivește întrebarea: cum caută dincolo de orice verdeață pămîntul sărat, știut fiind că pămîntul sărat și pustia nu sînt potrivite pentru creșterea verdeții? Înțelesul e acesta, că numai cel pustiu de patimi este în stare să caute cuprinsul contemplației în cuvintele dumnezeiești, după ce s-a uscat din el mustul patimilor” (*Cuvînt ascetic*, 62).

39:9

Am tradus gr. *μονόκερως* prin *inorog*. *Μονόκερως* traduce ebraicul *rem* ‘bou sălbatic, bivoli, bizon’. Potrivit ultimelor cercetări, aici ar fi menționat un animal dispărut astăzi, un fel de bivoli sălbatic numit *rimu*, probabil identic cu acei „boi” gigantici amintiți de Caesar în *De bello Gallico* VI, 28. Pentru Sf. Efrem Sirul, inorogul este un simbol al sufletului care este stăpînit de un singur gînd, cel al ascensiunii spirituale (*Comentariu la Iov*, 39, 9). Alte echivalări ale termenului: *inorodul* (BIBL. 1688, MS. 45),

inorogul (MS. 4389, BIBL. 1914, ANANIA), *bivolul* (BIBL. 1865-1867), *rinocerul* (VULG. BLAJ), cf. *rinoceros* (VULG.), *unicornul* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA), *rinocerul* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *bivolul sălbatic* (CORN., BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968, BTLN și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *boul sălbatic* (RADU-GAL.), *unicorn* (KJV), *le boeuf sauvage* (BIBL. JER.), *wild ox* (ESV 2007, NASB 1995), *le buffle* (NEG 1975), *le bison* (TOB 1988), *il bufalo* (NRV 1994).

39:13

Textul grecesc este obscur și conține trei cuvinte ebraice transliterate: *βελάσα*, „bucuros”, *ἀσίδα*, „barză” și *νέσσα*, „șoim”. Noi am adoptat literalismul BIBL. 1688, care echivalează: *Ăripa celor ce să veselesc, neelăsa, de va zămislă asida și nesa?* Alte versiuni, pe temeiul unor interpretări targumice, consideră că aici s-ar face referire la *struț* care, precum se vede din versetele următoare, este foarte neglijent cu progenitura sa. Totuși, faptul că în versetul 18 această pasăre se înalță în văzduh, nu ne permite să acceptăm această identificare. De altfel, zoologia și botanica acestei cărți rămân în continuare incerte. Astfel: *pinna strutionum similis est pinnis herodii et accipitris* (VULG.), *Ăripa celor ce să veselesc neelassa, să va zămislă asida și nesa* (MS. 45), *Și veselindu-se Elassa cu aripile, și de va îngreca Asadda și Nôssa* (MS. 4389), *ăripa cea tare a struțului este ca ăripa și penele cocostîrcului?* (BIBL. 1865-1867), *ăripa struționilor neelasa, de va zămislă asida și nesa?* (MICU), *ăripele struților se întind, cât de frumoase sunt ăripele struțului* (BIBL. 1914), *ăripa struțului bate cu veselie, de-ai zice că este ăripa și penisul berzei* (CORN.), *Ăripile struțului sunt negrăit de agere; struțul are pene preafrumoase și mândru penaj* (BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *Știi struțul?: are aripi ce'n umbra lor se'ntind; vai, struțul: ce frumoase sunt aripile lui!* (ANANIA), *Ăripa struțului bate vesel, dar este ea ca vârful de ăripă și ca penajul berzei* (BTLN), *Gavest thou the goodly wings unto the peacocks? or wings and feathers unto the ostrich?* (KJV), *L'aile de l'autruche peut-elle se comparer au pennage de la cigogne et du faucon?* (BIBL. JER.), *Die Federn des Pfauen sind schöner denn die Flügel und Federn des Storchs* (LUTHER), *The wings of the ostrich wave proudly, but are they the pinions and plumage of love?* (ESV 2007), *The ostriches wings flap joyously with the pinion and plumage of love* (NASB 1995), *L'aile de l'autruche se déploie joyeuse; On dirait l'aile, le plumage de la cigogne* (NEG 1975), *L'aile de l'autruche bat allègrement, mais que n'a-t-elle les penes de la cigogne et ses plumes?* (TOB 1988), *Lo struzzo batte allegramente le ali; ma le sue penne e le sue piume sono forse di cicogna?* (NRV 1994). ♦ „Struțul” de aici a fost înțeles ca un tip al sinagogii care a născut mulți copii, profeții și apostolii, dar pe care i-a abandonat, aceștia fiind înfiați de Biserica creștină (Sf. Efreim Sirul *Comentariu la Iov*, 39, 9). Sf. Grigorie cel Mare a considerat struțul ca o imagine a ipocritului, insensibil, lipsit de dragoste, mândru, incapabil să se vadă pe sine și împietrit (*Moralia in Iob* 29, 53).

39:14

Insistența asupra stupidității struțului în contrast cu tonul admirativ al contextului poate fi justificată de intenția

lui Iahve de a-i demonstra lui Iov că există o semnificație în toate aspectele realității, chiar și în cele aparent lipsite de sens. Astfel, și răul are sensul lui tainic.

39:17

Căci Dumnezeu i-a amuțit înțelepciunea – Alte versiuni traduc: *Căci au tăcut ei Dumnezeu înțelepciunea* (BIBL. 1688, MS. 45), *Că au tăcut Dumnezeu înțelepciunea ei* (MS. 4389), *că nu i-au dat ei Dumnezeu înțelepciune* (MICU), *că nu i-au dat Dumnezeu înțelepciune* (BIBL. 1914), *că Dumnezeu nu-i zise să aibă înțelepciune* (ANANIA). Textul Masoretic prezintă varianta deoarece *Dumnezeu l-a făcut să uite înțelepciunea*.

39:19

Calul este singurul animal domestic din lista celor zece enumerate și descrise de Iahve. Paginile următoare reprezintă o capodoperă a poeziei ebraice. În Orient, foarte multă vreme calul a fost folosit numai în luptă. ♦ Augustin vede aici un portret al martirului, mărturisitor înfocat al credinței, a cărui putere nu vine de la el, ci de la Domnul (*Annotationes in Iob*, 39).

39:25

Adverbul grecesc *εὖγε* ‘bine, așa, excelent’ traduce interjecția ebraică *aha*, care este, probabil, o onomatopee ce imită nechezatul calului. ♦ Calul este un model al mândriei care copleșește întreaga ființă umană, stăpînind-o cu puterea ei nestăvilită (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob* 31, 87).

39:26

Sf. Ioan Hrisostom consideră că Dumnezeu a lăsat multe lucruri în afara înțelegerii omenești, pentru a nu oferi prilejuri de mândrie omului care ar ajunge să le cunoască în mod deplin pe toate (*Comentariu la Iov*, 39, 5).

39:27

Vulturul este o prefigurare a lui Hristos care își hrănește credincioșii cu prețiosul său sînge (Sf. Efreim Sirul *Comentariu la Iov*, 39, 27).

39:30

În SEPT. RAHLFS, versetele de la 31 la 35 sînt integrate în capitolul 40. ♦ Pronia și înțelepciunea divină este vizibilă în toate creaturile, chiar și în cele care sînt considerate inutile (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, XXXIX, 5).

39:32

SEPT. VEN și SEPT. FRANKF. prezintă varianta *μη κρίσιν μετά ἱκανοῦ κρίνης*, tradus de noi prin *oare nu te judeci tu cu cel Puternic?*, în vreme ce în SEPT. RAHLFS citim *μη κρίσιν μετά ἱκανοῦ ἐκκλινῆι*, „oare nu pervertești tu judecata celui Puternic?”. ♦ În Textul Masoretic, Dumnezeu vorbește despre Iov la persoana a III-a, probabil pentru a sublinia abisul ontologic dintre cele două sfere existențiale. Acum începe partea a doua a „procesului cosmic”, în care Dumnezeu îi cere socoteală lui Iov.

39:34

BIBL. 1914 a încercat să atenueze „duritatea” afirmației că Iov îl judecă pe Iahve, traducînd gr. *κύριον* printr-un complement de agent („dojenindu-mă și muștrîndu-mă de Domnul”), acest avînd, în mod evident, funcția de complement direct. BIBL. 1688 a tradus, însă, fidel și corect: „Ce mă mai judec eu dojenindu-mă și muștrînd *pre Domnul*”. Alte ediții dovedesc o fidelitate mai mare sau mai mică: *Ce încă eu mă judec, învățîndu-mă și dovedind pre Domnul* (MS. 45), *ce mă judec eu dojenind și muștrînd pre Domnul* (MICU), *ce mă judec eu dojenindu-mă și muștrîndu-mă de Domnul* (BIBL. 1914), *Mă judec eu cu Domnu'n dojană și muștrare* (ANANIA). ♦ Iov conștientizează mizeria ontologică a condiției umane în fața omnipotenței divine.

Capitolul al 40-lea**40:3**

Versiunea din Textul Masoretic a acestui verset constituie, poate, cheia interpretativă a poemului: *Ai vrea tu, într-adevăr, să îmi nimicești judecata, pentru a mă osîndi și a avea tu dreptate?* Dreptatea divină și dreptatea umană sînt incompatibile, aparținînd unor planuri ontologice diferite.

40:4 ș.u.

Iahve îl provoacă pe Iov să se judece cu el, însă numai după ce va fi dovedit o forță și o înțelepciune asemănătoare. Numai un Dumnezeu se poate judeca cu Dumnezeu. Părinții Bisericii au interpretat această parte a discursului lui Iahve într-un sens moral. Dumnezeu așteaptă smerenie de la oameni și se revelează numai celor smeriți (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob* 31, 107). Sf. Ioan Hrisostom consideră că discursul lui Iahve are rolul de a dovedi dreptatea și nevinovăția lui Iov (*Comentariu la Iov*, 40, 8), iar Iov afirmă că Dumnezeu se așează nu în postura unui judecător, cum ne-am fi așteptat, ci în aceea a unui avocat (Origen, *Fragmente din Omiliile la Iov*, 28, 7). ♦ Animalele fabuloase descrise în aceste capitole au menirea de a simboliza copleșitoarea forță a divinității, care se poate prezenta oamenilor, adeseori, ca arbitrară și absurdă. Ironic, Dumnezeu îi răspunde lui Iov că nu se poate măsura cu o ființă atotputernică; dreptatea Celui Atotputernic este dreptatea autentică.

40:7

Simpla nimicire a celor răi nu constituie decît un expedient facil, care nu poate rezolva problema răului universal.

40:9

Dreapta ta – „Brațul Domnului” este o metaforă biblică frecventă pentru a desemna atotputernicia divină (cf. Deut. 5:15; Isa. 51:9). Dumnezeu se smerește în fața omului pentru a-l învăța pe acesta adevăruri sublimе (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob* 32, 7). ♦ Versiunea din Textul Masoretic exprimă mai bine climaxul ironic al contextului: *Atunci eu însumi te voi slăvi...* Așadar, în acest caz, Iov va

primi onoruri divine de la însuși Dumnezeu. Iov trebuie să își asume condiția umană limitată. Încă nu sosise vremea îndumnezeirii omului. Suferința și răul par a constitui „un dat” imuabil al ordinii cosmice.

40:10

Fiara sălbatică – Cf. gr. *θηρία*, care traduce ebraicul *Behemoth*, ce poate fi considerat un plural al substantivului *behemah* ‘fiară’. Acesta ar fi de origine egipteană, desemnînd un bivol de apă. Traducătorul grecesc a calchiat, astfel, termenul ebraic, *θηρία* nefiind altceva decît un plural al substantivului *θηρίον*. Însă contextul ne obligă, potrivit majorității criticilor moderni, să vedem aici descrierea unui singur animal sălbatic. S-au propus diferite identificări, de la monștri mitologici, dinozauri, pînă la mamuți, hipopotami sau elefanți. Cele mai autorizate voci înclină către hipopotam. Opțiunile de tălmăcire a numelui acestei viețuitoare misterioase sînt variate: *Behemoth* (VULG., BIBL. 1865-1867, BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1921, BTLN, KJV, BIBL. JER., LUTHER, ESV 2007, NASB 1995), *biară* (BIBL. 1688, MS. 45, FILOTEI, BIBL. 1914), *fiară* (MS. 4389, MICU), *Vehemoth* (VULG. BLAJ), *fiară* (ȘAGUNA), *ipopotamul* (BIBL. 1936, RADU-GAL., BIBL. 1944), *hipopotamul* (CORN., ANANIA, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *l'hippopotame* (NEG 1975), *le Bestial* (TOB 1988), *l'hippopotamo* (NRV 1994). ♦ În miturile egiptene, Horus îl vînează pe Seth, transformat în hipopotam. În *Epopeea lui Ghilgameș*, cei doi eroi măcelăresc „bivolul ceresc”. În perspectivă cosmologică, descrierea lui Behemoth poate simboliza lupta divinității cu haosul primordial. Unii Părinți ai Bisericii, ca Sf. Efreem Sirul, acceptă existența reală a unui asemenea animal (*Comentariu la Iov*, 40, 15). Alți comentatori văd în *Behemoth* un monstru creat cu scopul de a inspira frica evlavioasă față de Dumnezeu și recunoașterea atotputerniciei sale (Iulian de Eclanum, *Expositio libri Iob*, 40, 10) sau o imagine a diavolului (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 32, 50). ♦ Fiarele simbolice descrise aici ca simboluri ale puterii haotice, monstruoase, imposibil de domolit și incomprehensibile, pot reprezenta manifestarea unor aspecte mai puțin cunoscute, apofatice ale divinității: *Der ganz andere...*

40:15

„Diavolul este începătura plăsmuirii Domnului, făcută să se batjocorească, nu de Domnul (căci este nevrednic), ci de îngerii făcuți de El. Domnul l-a îngăduit să trăiască spre a se săvîrși două lucruri: ca să fie făcut de rușine mai mult fiind biruit și ca oamenii să se încununeze. Cît este de înțeleaptă dumnezeiasca purtare de grijă, care ia voința cea rea ca pricină de mîntuire pentru cei credincioși!” (Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, VIII, 4).

40:15-24

Aceste versete au fost considerate ca interpolate de către unii critici. ♦ Potrivit Gen. 1:21, monștrii acvatici au fost creați înaintea altor viețuitoare, ca manifestări prodigioase ale puterii creatoare divine.

40:20

Balaurul – Grecesul *δράκων* echivalează enigmaticul termen ebraic *lyviathan*. Este un termen întâlnit și în Psalmi (73:14) ori la profeții Isaia (27:1), Ieremia (9:11) și Iezechiel (29:3). *Lyviathan* are în ebraică sensul de ‘monstru răsucit’. Probabil descrie un monstru marin, un dragon, un cetaceu gigantic sau, potrivit opiniei comune, crocodilul. În Egiptul antic, acesta era foarte temut și era considerat un animal care nu poate fi prins de meșteșugul vânătoresc. Să trecem în revistă posibile echivalări ale acestui termen: *Leviathan* (VULG., VULG. BLAJ, KJV, BIBL. JER., LUTHER, ESV 2007, NASB 1995), *bălaurul* (BIBL. 1688, MS. 45, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA), *șarpe* (MS. 4389), *Leviatan* (BIBL. 1865-1867), *Leviatanul* (BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1921, BIBL. 1936, ANANIA, BIBL. 1944, BIBL. 1968, edițiile sinodale ortodoxe mai noi, BTLN), *balaurul* (BIBL. 1914), *acela* (RADU-GAL.), *crocodilul* (CORN.), *le crocodile* (NEG 1975), *le Tortueux* (TOB 1988), *il coccodrillo* (NRV 1994). ♦ Părinții Bisericii și scriitorii creștini sînt aproape cu toții de acord să vadă în spatele imaginii Leviatanului figura diavolului. Faptul că este „prins cu un cîrlig” și are „căpăstru în jurul nasului” demonstrează că puterea sa este drastic limitată de puterea divină și că Dumnezeu îi supraveghează fiecare mișcare pentru a nu se dezlănțui asupra umanității (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 33, 21-22). Sf. Atanasie cel Mare explică mai limpede acest simbol: „balaurul a fost atras ca într-o undiță de Mîntuitorul și ca o vită a primit căpăstrul în jurul botului; și ca unui cal i-au fost prinse nările în belciug și buzele i-au fost găurite cu o andrea. Și a fost legat de Domnul ca o vrabie, ca să ne putem bate joc de el. Atît el cît și demonii cei împreună cu el au fost doborîți la pămînt ca niște scorpii și șerpi, spre a fi călcați în picioare de noi, creștinii. Și dovada acestui fapt e că noi viețuim potrivit lui” (*Viața cuviosului Părintelui nostru Antonie*, XXIV). ♦ Simțim parcă evocarea dramatică încleștării dintre căpitanul Ahab și gigantica balenă albă din odiseea modernă a lui H. Melville.

40:24

Egiptenii preferau animale de companie ca antilope, cîini, măimuțe, păsări. Diavolul este numit *patruped* (*Bebemoth*) din cauza comportamentului său necurat sau *dragon*, din cauza răutății sale vătămătoare și *pasăre*, datorită agilității sale neobișnuite (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 33, 30).

40:26-27

Omul singur este neputincios în fața puterii demonice, dar, cu ajutorul divin, poate ieși biruitor în acest război nevăzut (Origen, *Fragmente la Iov*, 28, 85).

Capitolul al 41-lea

41:3

Dumnezeu, ca suveran absolut, nu trebuie să dea socoteală nimănui pentru acțiunile sale. Faptul că acum

binevoiește să discute cu Iov se datorează numai condescendenței sale. Potrivit logicii tradiționale, ar fi fost normal ca povestea lui Iov să se sfîrșească aici.

41:5

Platoșa leviatanului are mai multe straturi, așadar diavolul își înveșmîntează răutatea în aparența binelui pentru a-i înșela pe cei neprevăzători (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 33, 44-45). ♦ Textul Masoretic vorbește despre „falca” Leviatanului. ♦ Potrivit multor comentatori, aici ne aflăm în fața unei descrieri fantastice, specifice imaginației populare; totodată, nu lipsesc nici accentele mitologice.

41:6

Porțile feței sale este o metaforă a măștilor diavolului; cîte o mască a virtuții pentru fiecare viciu (Origen, *Fragmente la Iov*, 28, 95).

41:7-9

La fel se unesc și păcătoșii în tovărășii foarte strînse, în vederea mai eficientei săvîrșiri a răului (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 33, 54-55). ♦ Hiperbola este procedeul principal utilizat de talentatul scriitor al acestor rînduri.

41:10

Terifianții ochi roșii ai crocodilului amintesc scriitorului biblic de auroră. De altfel, hieroglifa egipteană pentru termenul *auroră* (termen care nu apare însă în Septuaginta, ci doar în textul ebraic) utiliza ochii crocodilului.

41:11

Răsuflarea învăpăiată amintește de dragonii mitologici sau de ființele demonice. ♦ BIBL. 1688 traduce gr. *ἐσχάραι πυρός* prin *gratii de foc*; *ἐσχάραι* are atît sensul de ‘gratie’, cît și pe cel de ‘cămin, vatră’. Noi îl preferăm pe ultimul. În textul ebraic, acestuia îi corespunde *kidod* ‘scînteie’. Alte opțiuni de traducere: *gratii de fier și de foc* (MS. 4389), *gratii de foc* (MS. 45, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *grătar de foc* (ANANIA). ♦ Aceste *gratii de foc* sînt un simbol al viziunilor, nălucirilor și înșelăciunilor mincinoase ale demonilor, care se petrec în templele păgînilor (Olimpiodor, *Comentariu la Iov*, 41, 9). ♦ Origen vede în aceste scînteii efemerele și eronatele doctrine ale ereticilor (*Fragmente la Iov*, 28, 114).

41:14

Grumazul, cf. *cerbîcea* (Bibl. 1688) este simbolul îndărătniciei, aroganței și al răutății, dar și al puterii vane a diavolului (Olimpiodor, *Comentariu la Iov*, 41, 13). Sf. Grigorie de Nyssa (*Tîlcuire la Cîntarea Cîntărilor*, V) și Sf. Atanasie cel Mare (*Viața cuviosului Părintelui nostru Antonie*, XXIV) văd aici o plastică zugrăvire a iadului și a vanelor și inconsistențelor năluciri diavolești, pe care ascetul autentic le ignoră.

41:16

Ca o năcovalnă ce nu răsare – Această opțiune de traducere din BIBL. 1688 este determinată, foarte probabil, de

considerarea adjectivului ἀνήλατος ca un derivat al verbului ἀναίρω ‘a se ridica’, în vreme ce este un derivat de la verbul ἐλαύνω ‘a lovi’; Ἀνήλατος înseamnă ‘ceva ce nu poate fi lovit [cu ciocanul], nemaleabil’. De altfel, „eroarea” nu apare în MS. 4389 (*necovalnă nebiruită*), originea ei fiind în MS. 45 (*ca un ilău nerăsărit*). Alte versiuni o sesizează și o îndreaptă prompt: *nicovală neclătită* (MICU și BIBL. 1914), *nocovalnă neclătită* (FILOTEI), *ilău neclătit* (ȘAGUNA), *nicovală neclintită* (ANANIA). ♦ Inima diavolului este împietrită, neînduplecată și dură asemenea unei nicovale (Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Dub și Adevăr*, XII).

41:17

În textul ebraic, termenul folosit aici este *elim* ‘dumnezei, zei’, utilizat, în mod metaforic, pentru a desemna pe îngeri sau pe zeii păgînilor. Septuaginta îl traduce prin τετράπους, „patruped”. Versiunile românești echivalează termenul prin „hiarălor celor cu 4 picioare” (cf. BIBL. 1688 ș.u.).

41:19

Fierul și arama neputincioase împotriva Leviatanului reprezintă armele spirituale ale omului, inefficiente împotriva diavolului, în absența ajutorului divin (Olimpiodor, *Comentariu la Iov*, 41, 18).

41:20

Aruncătoarea de pietre – În grecește, πετροβόλος ‘catapultă, dispozitiv de aruncat pietre’; alte tălmăciri ale numelui acestui dispozitiv: *lovitura de piatră* (BIBL. 1688, MS. 45, MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1914), *praștia* (MS. 4389), *dacă-l lovești cu piatra* (ANANIA).

41:22

Textul Masoretic vorbește aici despre Leviatanul care „se tîrăște ca un șarpe”.

41:25

Omul nu trebuie să se teamă de diavol, ci numai de puterea lui Dumnezeu, deși puterea forțelor demonice este impresionantă. În cele din urmă, sfinții biruiesc, prin ajutor dumnezeiesc, pe diavol (Sf. Grigorie cel Mare, *Moralia in Iob*, 33, 54-55).

41:26

Textul Masoretic este diferit, dar, ca și în cazul versetului 22, oferă temeuri mai clare interpretării alegorice patristice: *el însuși este rege și domnește peste fiii trușției*. ♦ Sf. Chiril al Ierusalimului întrevăde aici o prefigurare a efectelor cosmice ale Botezului lui Hristos: „După cartea lui Iov, în ape era balaurul care primește în gura lui Iordanul (40:23). Prin urmare, de vreme ce trebuia să zdrobească capetele balaurului (Ps. 73:14), Iisus S-a pogorît în ape, a legat pe cel puternic (Mat. 12:29), ca să luăm putere de a călca peste șerpi și peste scorpii (Luc. 10:19). Balaurul nu era o fiară mică, ci groaznică. *Nici o corabie*

pescărească nu putea să ducă pielea cozii lui (40:31); *înaintea lui alerga pierzarea* (41:14), nimicind pe toți pe care îi întâlnea. Spre el a alergat Viața, ca să reducă la tăcere moartea și ca toți cei mîntuiți să spunem: *Unde-ți este, moarte, boldul? Unde-ți este, iadule, biruința?* (Os. 13:14). Prin Botez se distruge boldul morții” (*Catehezele*, III, 11).

Capitolul al 42-lea

42:1-3

Știu că toate le poți – Iov obține îndreptățirea din partea lui Dumnezeu, smerindu-se și recunoscîndu-i acestuia omnipotența și omnisciența (Olimpiodor, *Comentariu la Iov*, 42, 1-3). În Textul Masoretic citim: *recunosc că Tu poți toate*. ♦ Formula este una uzuală în Psalmi, ca răspuns la o profecie divină și ca expresie a laudei (cf. Ps. 20:7). ♦ Ultima parte a versetului al doilea din Textul Masoretic (*și nici un plan nu îți este cu neputință*) deschide o remarcabilă perspectivă în teologia istoriei: „planul” divin rămîne în continuare nepătruns de mintea omenească. Dumnezeu nu îi oferă un răspuns de natură rațională; după ce i-a îngăduit diavolului să îl ispitească, un asemenea răspuns ar fi putut fi considerat ipocrit?

42:3

Textul Masoretic subliniază umilința și retractarea lui Iov, care regretă acuzele aduse divinității: *am grăit lucruri mai presus de mine și pe care nu le înțeleg*.

42:4

Sf. Grigorie Palama va teologhisi în jurul acestui pasaj despre vederea luminii celei necreate (*Despre sfînta lumină*, 69).

42:5

După „noaptea obscură” a sufletului, Dumnezeu se revelează în mod direct lui Iov, care devine astfel un profet care comunică în mod nemijlocit cu Iahve.

42:6

Resemnarea și smerenia lui Iov nu pot fi decît sincere în fața atotputerniciei divine. Problemele ridicate de carte nu primesc o explicație rațională, ci sînt proiectate în perspectiva relației directe a omului cu divinitatea. Cu toate acestea, sensul pasajului rămîne incert. Vrea Iov să spună că viziunea sa anterioară despre divinitate era eronată? Potrivit ebraiștilor, versetul poate fi tradus în cinci feluri: 1) *De aceea mă disprețuiesc și mă căiesc în praf și cenușă*; 2) *De aceea îmi retrag cuvintele și mă căiesc în praf și cenușă*; 3) *De aceea resping și mă lepăd de praf și cenușă*; 4) *De aceea îmi retrag cuvintele și mi-am schimbat mintea cu privire la praf și cenușă*; 5) *De aceea îmi retrag cuvintele și mi-am schimbat cugetarea cu privire ceea ce este praf și cenușă*. Prima variantă implică umilința lui Iov, a doua și a treia conțin în plus simboluri ale doliului, iar ultima trimite la condiția umană. Să enumerăm posibile variante de traducere, dintre care unele luminează noi sensuri ale smereniei lui Iov: *Pentru aceea m-am defăimat pre mine și m-am*

topit și mă socotesc pre mine pământ și cenușă (BIBL. 1688), *Pentru aceea m-am dăfăimat pre mine și m-am topit, și socotesc pre mine pământ și cenușe* (MS. 45), *Pentru-aceia m-am dăfăimat însumi și m-am înfricoșat și mă socotesc a fi pământ și cenușă* (MS. 4389), *pentru aceea dar me condamn și me căesc în pulbere și cenușă* (BIBL. 1865-1867), *pentru aceea însumi mă mustru și mă pocăiesc în spurze și cenușe* (VULG. BLA), cf. *idcirco ipse me reprehendo et ago paenitentiam in favilla et cinere* (VULG.), *pentru aceea, m-am smerit pe mine și m-am uscat și m-am socotit pre mine pământ și țărână* (MICU), *pentru aceia m-am smerit pre mine, și m-am uscat, și m-am socotit pre mine pământ și țărână* (FILOTEI, ȘAGUNA), *pentru aceea îmi întorc cuventul și mă căescu în pulbere și cenușă* (BIBL. 1874, BIBL. 1911 și BIBL. 1921), *pentru aceea m-am smerit pre mine și m-am topit și m-am socotit pre mine pământ și țărână* (BIBL. 1914), *pentru aceea, mă urgisesc eu pe mine însumi și mă pocăiesc în praf și în cenușă* (BIBL. 1936, BIBL. 1944, BIBL. 1968 și edițiile sinodale ortodoxe mai noi), *drept aceea, mă osândesc pe mine însumi și mă pocăiesc în praf și în cenușă* (RADU-GAL.), *De aceea mi-e scârbă de mine și mă pocăiesc în țărână și cenușă* (CORN., BTLN), *De-aceia eu pe mine m'acopăr cu dispreț, eu, care'n mine însumi pământ sunt și țărână* (ANANIA), *Wherefore I abhor myself, and repent in dust and ashes* (KJV), *Aussi je me rétracte et m'afflige sur la poussière et sur la cendre* (BIBL. JER.), *Darum schuldige ich mich und tue Buße in Staub und Asche* (LUTHER), *therefore I despise myself, and repent in dust and ashes* (ESV 2007), *Therefore I retract, And I repent in dust and ashes* (NASB 1995), *C'est pourquoi je me condamne et je me repens Sur la poussière et sur la cendre* (NEG 1975), *Aussi, j'ai horreur de moi et je me désavoue sur la poussière et sur la cendre* (TOB 1988), *Perciò mi ravvedo, mi pento sulla polvere e sulla cenere* (NRV 1994).

◆ Unii comentatori au considerat că remarcile lui Iov conțin, în subtext, o feroce ironie, ceea ce ar fi cu totul improbabil în cazul contactului direct cu Dumnezeu. Iov primește îndreptățirea când se pocăiește și se smerește. Cine îi judecă și îi osândește pe drepti, chiar când greșesc, păcătuiește grav în fața lui Dumnezeu (Sf. Ioan Hrisostom, *Comentariu la Iov*, 42, 6). Smerenia este cunoașterea de sine autentică, iar cunoașterea de sine este împărtășirea cu cel ce se ascunde înăuntrul sinelui, cu Dumnezeu: „Alteva simte cel ce șade pe tron și alteva, cel ce șade pe gunoi. Și de aceea, poate, dreptul acela [Iov] s-a așezat pe gunoi în afara cetății. Căci dobândind astfel desăvârșita smerită-cugetare, a spus întru simțirea inimii: *M-am osândit pe mine însumi și m-am istovit. Pământ și cenușă m-am socotit*” (Sf. Ioan Scărarul, *Scara*, XXV, 62). ◆ Eroul tragic este copleșit de maiestatea divină pe care nu o poate înțelege, la fel cum nu pricepe nici enigmele universului; experiența comuniunii cu divinitatea produce o reală transformare și transfigurare a lui Iov.

42:7

Acest pasaj în proză are caracteristici stilistice similare prologului. Structura cărții respectă, astfel, o simetrie interesantă: discursul poetic a fost utilizat pentru a zugrăvi tribulațiile lui Iov, în vreme ce proza, cu ritmul ei lent, este adecvată reabilitării și restaurării fericirii patriarhale a lui Iov de la început; suferințele sale sînt, pentru scriitorul

biblic, un pasager intermezzo cu scop pedagogic determinat. ◆ Exegeții au remarcat faptul că și Iov a vorbit, poate, mai lipsit de reverență și de temeinicie despre Dumnezeu, dar, paradoxal, Iahve îi mustră numai pe cei patru prieteni. Să fie suferința instanța care legitimează și acreditează omul pentru a purta un dialog deschis, sincer și fără menajamente cu Creatorul său? ◆ Asemenea interpelări divine sînt specifice narațiunilor patriarhale. Discursul lui Iahve din Textul Masoretic este mai impresionant, folosind termenul tehnic standard pentru a desemna justiția punitivă divină *ira Dei: minia mea s-a aprins împotriva ta...* Apologetica meschină și lipsită de iubire a celor trei amici este repudiată de Creator.

42:8

Șapte viței și șapte berbeci a adus jertfă și regele moabit Balac, contemporanul lui Moise. Iov este acum desăvârșit, înțelege cu adevărat lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu și tace, deoarece cuvintele nu pot exprima această cunoaștere. Cel care criticase, întrebuse, interpelase fără odihnă pe Dumnezeu și îndrăznise să-i ceară socoteală devine bineplăcut lui Dumnezeu, în vreme ce prietenii lui Iov, vajnici și zeloși apologeți ai teodiceei consacrate, sînt muștrați aspru de Dumnezeu. ◆ Iov va fi amintit de Iezechiel (14:14-20) ca un model de intercesiune. ◆ Pentru Sf. Ioan Hrisostom, oficiul sacerdotal îndeplinit de Iov se explică prin faptul că nu exista încă Legea. Iov devine preot și, așa cum aducea jertfe pentru copiii săi, o face acum și pentru prieteni (*Comentariu la Iov*, XLII, 5). ◆ Se impune sesizarea ironiei de situație: acuzatorii lui Iov devin acuzați și trebuie să solicite apărarea din partea celui pe care îl acuzau. Deja se conturează, prin Iov, figura misteriosului *Ebed Iahve* (Slujitorul lui Iahve) din Isaia 53. Iertarea nu este dobîndită atît pentru jertfa animalelor, cît pentru intercesiunea Dreptului suferind.

42:9

„Cazul” lui Iov este acum închis. Unii comentatori au susținut că ironia este trama ideatică pe care se structurează cartea lui Iov. După ce faptele și discursurile din carte au clătinat serios ordinea morală a lumii, finalul reconfirmă morala tradițională atît de criticată anterior și adeverește speculațiile celor trei prieteni. Ambiguitatea enigmatică a cărții nu poate fi risipită de nici un artificiu exegetic sau hermeneutic, oricît de profund. ◆ Din punct de vedere naratologic, finalul fericit este firesc, avînd în vedere satisfacerea așteptărilor publicului mediu care se bucură de victoria protagonistului persecutat pe nedrept, încredințindu-l, totodată, că nu suferința este destinul final al omului, public care era deja descumpănit de dialectica paradoxală a cărții.

42:10

Dublarea averii lui Iov a fost considerată de unii exegeți ca o compensație din partea lui Iahve (vezi compensația

pentru furt prescrisă în Ex. 22:4-9). Totodată, acest gest divin reparatoriu constituie o modalitate arhaică de a sugera că Iov i-a devenit lui Dumnezeu de două ori mai drag. Despre vindecarea maladiei lui Iov nu ni se spune nimic, însă știm că aceasta avea origine demonică. Remarcabil este faptul că tulburătorul poem al lui Iov se încheie dînd parcă dreptate teodiceei pragmatic utilitariste a celor trei prieteni: dreptul se bucură de prosperitate și de binecuvîntare din partea lui Iahve. De altfel, unii exegeți au remarcat faptul că mărimea considerabilă a recompensei primite de la Iahve este suspectă. Cartea subminează total pretenția omului la controlul cognitiv al realității.

42:11

Insertia acestui fragment apare ca sîngace; unii exegeți consideră că pasajul ar aparține, de fapt, prologului. ♦ Tămăduit fiind de maladia care îl făcea impur, Iov este reintegrat în societate. ♦ Familia lui Iov reunificată este un tip al viitoareii comuniuni eclesiale (Filip Preotul, *Comentariu la cartea lui Iov*, 42).

42:12-17

Potrivit Textului Masoretic, Iov primește cîte o *qesitah* și un *inel de aur*. Termenul ebr. *qesitah* desemnează o monedă străveche, datînd de pe vremea patriarhilor, a cărei valoare este incertă (Fac. 33:19; Ios. 24:3). Moneda era confecționată din argint și avea forma unui miel, ceea ce explică faptul că Septuaginta și Vulgata traduc *qesitah* prin *mielușea* sau *oaie*, cf. gr. *ἀμνάς*, respectiv lat. *ovis*. ♦ Potrivit obiceiului oriental, Iov ținea mereu masa pregătită. ♦ Fericirea lui Iov este descrisă în mod detaliat și pitoresc, iar componentele ei (onoruri, bogăție, descendență generoasă, longevitate) sînt specifice epocii patriarhale.

42:14

Sf. Grigorie cel Mare vorbește despre frumusețea spirituală a aleșilor lui Dumnezeu (*Moralia in Iob*, 34:35). Numele fiicelor lui Iov, potrivit Textului Masoretic, sînt următoarele: Yemimah (*porumbița*), Qețiah (*aromă, mireasmă de rășină*), Qeren Happukh (*cutiuța cu farduri*). Echivalentele lor în greacă sînt: *Ἡμέρα* (*Ziua*), *Κασία* (*Scorțisoară*), *Ἀμαλθείας Κέρας* (*Cornul Amaltheei*). În Testamentul apocrif al lui Iov, fiicele sale nu primesc moștenire decît trei sfori colorate purtătoare de noroc. Alte traduceri românești echivalează numele fie prin traducere (*Ziua*), fie prin transcriere (*Casia*): *Și numi pre cea dintîiu Zio și pre a doao Cásia și pre a treia Cornul Amaltheiei* (BIBL. 1688 și MS. 45), *Și puse numele ceii de-ntîi Zioa, iară ceii a doaoa Casia, iar ceii a treia Cornul Malthei* (MS. 4389), *Și au chemat pre cea dintîiu Zio, și pre cea de a doao, Casia, iar pre cea de a treia, Cornul Amaltiei* (MICU, FILOTEI, ȘAGUNA), *Și a chemat pre cea dintîiu Zio, și pre cea de a doao, Kassia, iar pre cea de a treia, Kornul Amaltiei*

(BIBL. 1914), ANANIA preferă să preia numele din textul ebraic. ♦ Numele simbolice ale celor trei fiice trimit către frumusețea obținută prin intermediul cosmeticelor, care nu erau de origine israelită. ♦ Conform dreptului ereditar israelit antic, fetele nu primeau moștenire din partea tatălui (cf. Num. 27:1-11); în cazul lor, Iov face o excepție care dă mărturie despre bogăția extraordinară pe care o posedea.

42:16

Potrivit fruntariilor stabilite de Iahve vieții omenești (cf. Ps. 89:10), anii vieții lui Iov au fost dublați ca și restul averii sale. Longevitatea este unul dintre semnele favorii divine.

42:17

Septuaginta prezintă aici două adăugiri: 17a, în care ni se înfățișează credința în învierea morților ca o „soluție” a cărții lui Iov și 17b, unde citim o serie de date genealogice despre neamul lui Iov, preluate dintr-un apocrif aramaic necunoscut. ♦ De remarcat faptul că diavolul, acuzatorul principal al lui Iov, nu mai apare. ♦ Iov a trăit înainte de Moise, cunoașterea lui Dumnezeu a existat pretutindeni, nu numai în poporul Israel, iar virtutea a existat mereu și va exista mereu (Isho'dad din Merv, *Comentariu la Iov*, 42, 16). În *Testamentul lui Iov* acesta moare, avînd viziunea unui car înconjurat de îngeri care vine să îi ia sufletul la cer. ♦ Sf. Ioan Hrisostom enumeră mai multe motive pentru care statura morală a lui Iov este impresionantă pe lîngă suferințele fizice care nu au avut o pondere atît de însemnată – cum se afirmă în general – în calvarul său îndurat înainte de venirea Noii Legi a harului Noului Testament: „Altele îi erau suferințele, mai cumplite și mai mari, în stare să-i zguduie și mai mult sufletul lui Iov. În primul rînd că nu știa nimic lămurit de împărăția cerurilor și de înviere; de aceea și spunea cu lacrimi: Că nu voi trăi în veac, ca să rabd! (7:16); în al doilea rînd, că știa că a făcut mult bine; în al treilea rînd, că știa că n-a făcut nici un rău; și în al patrulea rînd, că socotea că suferă acestea de la Dumnezeu – că dacă ar fi știut că le suferă și de la diavolul, și asta l-ar fi scandalizat din destul -, în al cincilea rînd, că auzea pe prietenii lui învinuindu-l de păcat: N-ai fost biciuit pe cît ai păcătuit! (11:6); în al șaselea rînd, că vedea că cei ce trăiesc în păcat sînt fericiți și-și bat joc de el; în al șaptelea rînd, că n-a văzut vreodată pe un altul suferind atîta. [...] Gîndește-te acum de cîte cununi nu este vrednic Iov, care vedea agonisita sa, cîștigată prin muncă cinstită, răpită fără rost și fără pricină, care vedea că suferințele vin valuri-valuri peste el, el rămînînd nemișcat în mijlocul tuturor acestor încercări și înălțînd Stăpînului cuvenita mulțumire pentru toate?” (*Omilia la Matei*, XXXIII, 6-7).

CARTEA LUI IOV

COMENTARIII ADIȚIONALE

de Eugen Munteanu

2:9

Forma *agădnu* în loc de *ingădnu* din Ms. 45 („Iată, aștept vreme încă puțină *agăduind* nădejdea mîntuirii mîle?”) mai este atestată în DLR la Dosoftei, coincidență lexicală care se poate adăuga șirului acelora care ar dovedi, după N.A.Ursu, paternitatea lui Dosoftei asupra revizuirii traducerii inițiale a lui Milescu.

2:17

Prin s.f. *brudierie*. ‘faptul de a fi brudiu; tinerețe, imaturitate’, un derivat de la *brudiu* + suf. - (*Și voi da ei cîștigările ei de acolo și valea Abor ca să dășchiză înțelegerea ei; și să va smeri acolo după dășilele brudierii ei și după dășilele suirei den pămîntul Eghiptului.*) avem încă un hapax legomenon în textul ms. 45.

4:11

Un hapax legomenon interesant, care apare în toate cele trei vechi versiuni biblice românești, este s. m. *furnicoleu*, numele unei viețuitoare. Iată mai întîi cele trei contexte: *Furnicoleul au pierit neavînd mîncare și țîncii leilor s-au părăsît în de sine* (Ms. 45). *Furnicoleul au pierit neavînd mîncare și puii leilor s-au părăsît unul de altul* (BIBL. 1688). *Furnicoleul au pierit pentru că n-au avut să mănînce* (Ms. 4389). MICU menține neschimbată formularea din BIBL. 1688, dar editorii lui moderni (Roma, 2000) nu au înțeles despre ce este vorba și, nerecunoscînd cuvîntul compus, au creat o coniectură amuzantă, separînd prin virgulă cele două componente (*furnico*, *leul au perit neavînd mîncare*), deși textul chirilic original era corect și limpede: *Фурниколѣдн*. Aceeași formulă se menține în BIBL. 1819, la FILOTEI și la ȘAGUNA, dar *furnicoleul* dispăre din BIBL. 1914, fiind înlocuit cu *leul*, probabil sub presiunea versiunilor non-tradiționale apărute între timp, căci în BIBL. 1874 citim: *Leulă bețrănu pere din lipsă de pradă*. Opțiuni similare găsim de acum în BIBL. 1921 (preluată întocmai de CORN.): *leul bătrân piere din lipsă de pradă*, la RADU-GAL.: *Leul se prăpădește când nu mai are pradă*, sau în BIBL. 1936: *Leul bătrân moare că nu mai are ce mânca*. În mod deloc surprinzător, dacă avem în vedere marile lui disponibilități stilistice, ANANIA (*Furnicoleul moare că n-are ce*

mânca.) revine la filiera *Septuagintei*, dînd, într-o notă de subsol, și o explicație destul de consistentă, din care aflăm că ar exista o asemenea insectă „a cărei larvă se hrănește cu furnici, aruncându-se asupra lor și devorându-le asemenea unui leu“. Interpretarea contextual-alegorică a ierarhului-scriitor este ingenioasă: „Spre a evidenția puterea lui Dumnezeu, singura care rânduiește totul în lume (v. 9), în versetele 10 și 11 poetul dă mai întîi exemple grandioase (leul, leoaica, balaurii), apoi se coboară în lumea mărunță a insectelor“.

Cuvîntul în cauză este, evident, o preluare din greaca *Septuagintei*, după cum se vede din pasajul corespunzător din SEPT. FRANKF. (identic aici cu SEPT. RAHLFS): *Μυρμηκολέων ὄλετο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν βροά*. Dicționarele pe care le consultăm (BAILLY și LIDDELL-SCOTT, sub verbis) ne trimit exclusiv la acest loc din Iov, cu echivalările ‘fourmilion, insecte’ și, respectiv, ‘ant-lion’.

După toate probabilitățile, această creație lexicală a autorilor traducerii cărții lui Iov din *Septuaginta* are la bază o confuzie, căci echivalentul din textul original, ebr. *lajış*, reprezintă un cuvânt ebraic mai rar, desemnând felinele în general. De aceea, Sf. Ieronim a preferat o dezambiguizare prin ‘tigr’: *tigris perit, eo quod non haberet praedam* (VULG.), de unde inspirația cărturarilor greco-catolici ardeleni din secolul al XVIII: *Tigrışul au perit pentru că nu avea pradă* (VULG. BLAJ), ca și nota marginală din Ms. 4389: *tigrul*. Alți traducători preferă să numească leul (BIBL. JER.: *le lion*), dar interpreții mai recenți ai *Septuagintei* revin la „furnicoleu“: *the ant lion perished for lack of food* (SEPT. ENGL.), *der Ameiselöwe geht zugrunde, wenn er keinen Frass hat* (SEPT. GERM.). De remarcat că în Biblia slavonă (OSTROG.), fidelă de obicei *Vulgatei*, adoptă aici tradiția *Septuagintei*: *Мравильява погуби*. Rezumând, constatăm că vechii traducători români, inventînd *furnicoleul*, au recreat prin calchiere grecescul *μυρμηκολέων*, cf. slavon. *мравильява*, germ. *Ameiselöwe*, engl. *ant-lion*.

Mai rămâne acum să stabilim dacă acest *furnicoleu* este un animal fantastic, din categoria traghelafilor, a inorogilor și a zgipturoilor, care mișună prin lumea Bibliei, sau este un animal existent pe undeva și catalogat ca atare de zoologi. Am căutat mai întîi în limba română. Nici TIKTIN și nici

seria veche a dicționarului academic (DA), nu înregistrează pe *furnicoleul* din BIBL. 1688, în schimb, s.v. *leu*, în DLR este înregistrată sintagma *leul furnicilor* care, după entomologi, ar desemna o anumită insectă (*Myrmeleon formicalynx*), un fel de libelulă care trăiește prin pădurile de brad, ale cărei larve, asemănătoare cu păduchii, se hrănesc cu furnici. Aparținând unei familii foarte bogate (*Myrmeleontidae*), insecta aceasta a fost denumită în cele mai multe limbi europene moderne prin adaptarea sau calchiera numelui biblic grecesc, precum în ital. *formicaleone* port. *formiga-leão*, galic. *formiga león*, catal. *formigues lleó*, fr. *fourmilion* sau *fourmis-lion*, span. *hormiga león*, germ. *Ameisenlöwe*, norveg. *maurlove*, oland. *mierenleeuw*, dan. *myreløve*, sued. *myrlejon*, ceh. *mrvakolev*, bulg. *мравколъв*, srb-cr. *mrvlji lav*, pol. *mrowkolen*, rus. *мравяный лев* etc.

Dacă ne gândim acum la reprezentarea iconografică a furnicoleului în imaginarul medieval, răsfoind diferitele bestiarii europene disponibile pe internet, nu am găsit decât un desen dintr-un manuscris medieval din Franța, dedesubtul căruia se vede inscripția explicativă în latină *murmeleon formicae* (vezi adresa: <http://bestiary.ca/beatimage/img8107.jpg>).

Într-o erudită monografie recentă despre prezența animalelor în imaginarul creștin din primele veacuri (Robert M. Grant, *Early Christians and Animals*, Routledge, New York, 2001), găsim aprecierea că discursul unuia dintre prietenii lui Iov, regele Elifaz al temaniților, din acest pasaj din *Cartea lui Iov*, reprezintă, probabil, mențiunea primară a acestui animal fantastic. Tot de aici (p. 114) reținem și informația că în *Fiziolog* se spune că furnicoleul este leu în partea din față și furnică în partea din spate, având deci două naturi, ceea ce îl face să moară de foame, neputându-se hrăni în nici un fel. În *Etimologiile* sale, Isidor din Sevilla pune furnicoleul alături de unicorn între ființele imaginare, în timp ce despre ibis, căprioară, rinocer și vulpe vorbește ca despre niște animale reale (cf. Grant 2001: 112; vezi și ibidem, p. 137, unde autorul se referă din nou la Isidor din Sevilla: „The ant-lion (*formicoleon*) is either the lion of ants or indeed equally ant and lion. It is a small animal rather hostile to ants because it hides in sand and kills the ants carrying grain. Accordingly it is called lion and ant because to other animals it is like an ant, but to ants like a lion.“)

9:31

Substantivul feminin *smǎrdă* ‘necurătenie, murdărie; urîțenie’ re apare în Sol. 25:18 etc.; este un împrumut după slavon. *смръдъ* ‘idem’.

38:22

Substantivul feminin *smidă*, -e are sensul de ‘grindină’ și re apare în Ps. 17:14, 77:52-53 etc. Etimologia cuvîntului este necunoscută.

39:13

În Ms. 45 întîlnim următorul pasaj, obscur nu doar prin construcția sintactică defectuoasă, ci și prin prezența a trei

elemente lexicale preluate ca atare din originalul grecesc: *Aripa celor ce să veselesc, neelasa, să va zămisli asida și nesa*, redare literală după SEPT. FRANKF. (identic în acest loc cu SEPT. RAHLFS): Πτέρυξ τερπομένων νεέλασα, εὐν συλλάβη ἀσίδα καὶ νέσσα. Menționând în treacăt valoarea condițională, arhaică, a conjuncției *să* ‘dacă’ (lat. *si*), înlocuită deja în BB prin conjuncția specializată *de* (*Aripa celor ce să veselesc neelasa, de va zămisli asida și nesa*), ne punem întrebarea ce trebuie să înțelegem prin cele trei ciudate cuvinte, *neelasa, asida și nesa*. Se cuvine să remarcăm mai întai că într-o recentă versiune științifică a *Septuagintei*, traducătorii englezi au conservat fraza în întreaga sa obscuritate, transpunînd-o literal astfel: *The wings of those that take delight neelasa, if it conceives asida and nesa* (SEPT. ENGL.). Cele trei cuvinte obscure sunt explicate în note de subsol ca ebraisme cu semnificațiile: ‘appears glad’, ‘stork’ și, respectiv ‘plumage’. Revenind acum la textele noastre, primul lucru pe care îl remarcăm este acela că Milescu, traducătorul cel dintîi al versetului, a preluat cuvintele ca atare din greacă, fără să-și mai bată capul cu semnificația lor. Această atitudine este asumată și de revizorii de la București, care nu «diortosesc» decât înlocuind forma *zəmisli* cu *zămislî* și mutînd accentul la primul cuvînt obscur.

Autorul celeilalte traduceri românești din secolul al XVII-lea (Daniil Panoneanul, în opinia lui N. A. Ursu), deși a avut versiunea lui Milescu la îndemînă, a preferat aici să traducă literal după textul slavon de la Ostrog (1597), pe care îl urmează cel mai adesea cu fidelitate, preluînd de acolo, întocmai, și formele sensibil diferite ale cuvintelor în cauză. În Ms. 4389, vom găsi așadar: *Și veselindu-se elassa cu aripile și de va îngreca asadda și nossă*. după slavon. *Крѣлома веселѣщеса ѣласса ѡце зачнетъ ѡсада и носса* (OSTROG).

Vulgata, pe care atît revizorii lui Milescu, cît și Daniil Panoneanul, o mărturisesc drept izvod secundar, nu a fost luată în calcul. Formularea explicită din versiunea latinească (*Penna struthionis similis est pennis herodii et accipitris*) a fost transpusă fără probleme de prelații greco-catolici de la Blaj care, între 1760-1761, au produs o versiune independentă a *Bibliei*, rămasă în manuscris pînă în vremea noastră, mai precis pînă în 2005, cînd a fost editată de o echipă de filologi clujeni păstorită de acad. Eugen Simion și îndrumată de Ioan Chindriș: *Peana struțului aseamînea iaste cu peana herodii și a ulinului* (VULG. BLAJ).

Să revenim însă la succesiunea versiunilor derivate din *Biblia de la București*. Micu, primul ei revizor, în ediția sa din 1795, urmărind îndeaproape și el *Septuaginta*, dar inspirat de prezența păsării *struthio* în *Vulgata*, încearcă timid o clarificare, reformulînd versetul astfel: *Aripa struționilor neelasa, de va zămisli asida și nesa* (MICU). Obscuritatea întregului context nu este prin aceasta deloc eliminată, nici chiar prin explicația dată de Micu într-o notă infrapaginală: „Neelasa e cuvînt jidovesc care înșămnează bucurie, săltare“. Tipărind la Petersburg în 1819 textul biblic „din Transilvanie“, Gavrilă Bodoni și colaboratorii lui încearcă timid să folosească informația dată de Micu în notă, introducînd-o într-o paranteză explicativă: *Aripa struționilor*

neelasa (veselitorilor), de va zămisli Asida și Nésa (BIBL. 1819). Câteva decenii mai târziu, în ediția sa de la 1854-1856, episcopul Filotei al Buzăului revine la soluția lui Micu, de la care preia, cu minime adaptări fonetice, inclusiv formulările din notă: *Aripa struților neelasa, de va zămisli Asida și Nesa?* (FILOTEI) și în notă: „Neelasa este cuvânt evreesc, care însemnează bucurie, săltare.“ În fine, ultimul „diortositor“ al textului primar al lui Milescu, mitropolitul Andrei Șaguna, revine, în ediția sa de la 1856-1858, la formularea de la 1819: *Aripa struților neelasa: veselitorilor, de va zămisli Asida și Nesa*.

Primii care renunță definitiv la obscurele cuvinte biblice ca atare, încercând o interpretare a lor, sunt revizorii sinodali de la 1914. Nu am reușit să ne dăm seama dacă aceștia s-au orientat după vreo versiune modernă sau au interpretat contextul după capul lor, fapt este că formularea de ansamblu din versetul de la Iov, 39:13, apare în BIBL. 1914 astfel: *Aripele struților se întind: cât de frumoase sunt aripele struțului*. Autori versiunilor românești mai recente, care se abat de la tradiția *Septuagintei*, inspirându-se probabil și din ediții moderne în diferite limbi, ne oferă formulări „resemantizate” după inspirația fiecăruia, astfel: *Aripa struțului bate fără încetare, dară totuși are ea ore aripa sêi pana cocostêrcului?* (BIBL.1874); *Aripa struțului bate cu veselie, de-ai zice că este aripa și penișul berzei* (CORN. 1921, 1924 și 1926), cu o modificare consistentă într-o revizuire ulterioară (*Aripa struțoaicei se clatină cu mândrie, dar sunt ele oare penele și penișul berzei?* – CORN. 1934). În versiunea pe care o oferă, Nicodim Munteanu, Vasile Radu și Gala Galaction merg încă și mai departe: *Aripele struțului sunt negrăit de agere: struțul are pene prea frumoase și mândru peniș* (BIBL. 1936, reluat întocmai de Nicodim Munteanu în BIBL. 1944); formula se regăsește în „edițiile sinodale” ulterioare: *Aripele struțului sunt negrăit de agere; struțul are pene preafrumoase și mândru penaj* (BIBL. 1968 și BIBL. 1990). La performanțe maxime de fantezie a formulării ajung Gala Galaction și Vasile Radu: *Aripa struților e zburdalnică, are pană frumoasă și stuș de cărlionți* (RADU-GAL.). În fine, menționăm și propunerea lui Bartolomeu Anania, cu licențele lui inimitabile și cu o punctuație sui generis, împreună cu unele ecouri din BIBL. 1914, pe care regretatul mitropolit al Ardealului o prețuia cu deosebire: *Știi struțul?: are aripi ce'n umbra lor se'ntind; vai, struțul: ce frumoase sunt aripile lui!* (ANANIA).

Am avea deci de a face cu pasărea pe care o numim astăzi struț (*Struthio camelus*). Este concluzia către care ne îndreaptă și opțiunile de traducere moderne, mai recente, dintre care putem menționa: LUTHER: *Der Fittich der Straussin hebt sich fröhlich; aber ist's ein Gefieder, das sorgsam birgt?* (adică: „Aripa struțesei [femela struțului, cuvântul nu există în română] se ridică vesel, dar oare este aceasta un penaj care învăluie cu îngrijire?“; BIBL. JER.: *L'aile de l'antruche bat allègrement, et que n'a-t-elle le pennage de la cigogne et du faucon?* (adică: „Aripa struțesei bate cu veselie, și oare nu are ea penajul berzei și al șoimului?“); ELBERFELD: *Munter schwingt sich der Flügel der Straussenhenne – ist es die Schwinge des Storches oder des Falken?* (adică: „Sprinten filfîie aripa

struțesei [lit. ‘găina de struț’] — este asta aripa (sinonim poetic) berzei sau a șoimului?“) O notă de subsol la capătul versetului ne avertizează: „Sens lexical nesigur; altă traducere: *ist es die Schwinge des Storches und (sein) Gefieder*, adică ‘este aripa berzei și penajul (acesteia)’). Cea mai recentă interpretare a acestui *locum obscurum* o găsim în SEPT. GERM., unde citim următoarea formulare: *Der Flügel derer, dir dich freuen, schlägt lustig, wenn du die Störchin odr Falkin ergreifst.* = „Aripa celor care se bucură bate vesel, dacă prinzi barza sau șoimărița.“ ♦ Câteva cuvinte acum despre al doilea cuvânt, *asida*. În afară de locul menționat mai sus, cuvântul se mai regăsește în Ms. 45 (ca și în BB), la Ierem. 8,7 în următorul context: *Și asida în cer cunosc vrêmea ei*. Cuvântul nu este înregistrat în DLR și nici în alt dicționar românesc, avem deci de a face cu o primă atestare, un împrumut contextual direct după gr. *ἀσίδα* din SEPT. FRANKF. În dicționarul lor, LIDDELL-SCOTT, s. v., ne informează că *ἀσίδα* este în *Septuaginta* un împrumut direct după ebr. *לִּסְדָּחַב* și desemnează pasărea pe care o numim ‘barză’ (engl. ‘Storck’). Pe lângă prezenta atestare în *Cartea lui Iov*, cuvântul se mai găsește și în *Cartea lui Ieremia* (Jer. 8:7), fiind redat în Ms. 45 și BB de asemenea prin *asida*. În versiunile biblice aflate în succesiunea directă a BIBL. 1688 (MICU, BIBL. 1819, FILOTEI, ȘAGUNA) se menține opțiunea *asida*, pentru ca în BIBL. 1914 să găsim *erodiul*, după gr. *ἐρωδιός* denumirea mai curentă în greacă pentru ‘barză’. În versiunile mai recente se preferă echivalarea explicită: *cocostêrc* (BIBL. 1911, BIBL. 1921, CORN. 1921, CORN. 1926) sau *barză* (RADU-GAL., BIBL. 1968, ANANIA), pentru ca în VULG. BLAJ să constatăm un împrumut din latină, *țiconia*, după VULG.: *ciconia*. Este vorba, după cum am mai arătat în altă parte (MUNTEANU 2008: 110), de obicei, despre o varietate de bitlan (*Ardea cinerea*), transpus, de exemplu în Lev. 11:19 sau Ps. 103:19, prin *erodiul* (Ms. 45, Ms. 4389, HELIADE) sau *erodionul* (BIBL. 1688, FILOTEI, ȘAGUNA). ♦ Cît le privește pe celalalte două cuvinte obscure, *nesa* și *neelasa*, evidente ebraisme preluate prin gr. *νεσσα* și *νελασσα*, dicționarele nu le înregistrează, așa încât ne vom mulțumi cu explicațiile oferite în notele citate mai sus SEPT. ENGL.: *nesa* înseamnă ‘stork’ iar *neelasa* ‘plumage’!

40: 17

Inițial, probabil de sub condeii lui Milescu, în Ms. 45 citim: *Și să umbresc lui copaci mari cu arodâmne și cu stîlpări de agnu*. Neînregistrate de nici un dicționar, denumirile celor două plante (*arodamnă* și *agnu*) au fost întotdeauna necunoscute românilor, ca dovadă că revizorii de la București (urmați întocmai de MICU, FILOTEI, ȘAGUNA, BIBL. 1819 și BIBL. 1914) renunță la cele două cuvinte obscure și reformulează întregul context, chiar cu riscul de a se depărta cu totul de sensurile contextuale: *Și să umbresc întru dînsa copaci mari cu stîlpări și ramuri den țarină*. Traducătorii ulteriori (BIBL. 1874, BIBL. 1911, BIBL. 1921, CORN. 1921, RADU-GAL., BIBL. 1944, BIBL. 1988) se orientează în opțiunea lor (*frunzele de lotus .... sălciiile bălților*)

după analiza modernă a textului ebraic, cf. BIBL. JER.: *le couvert de lotus ... les roseaux des marécages*. Prezența în Ms. 45 a lui *arodamnă* și a lui *agnu* se explică firesc prin textul grecesc din SEPT. FRANKF.: *σὺν ῥαδάμνοις καὶ κλῶνες ἄγνου*, cf. și SEPT. RAHLFS, la 40: 22: *σὺν ὀροδάμνοις καὶ κλῶνες ἄγνου*. După evaluările lexicografilor, gr. *ὀροδάμνος*, s. masc., are semnificația ‘ramură, creangă’ și prezintă variantele *ὄραμνος*, *ῥάδαμνος* (cf. LIDDELL-SCOTT, s. v., cu trimitere chiar la acest pasaj din *Cartea lui Iov*). ♦ Sintagma *stîlþări de ágnu* apare de două ori în Ms. 45 la Iov 40:17 (înlocuit în BIBL. 1688 la Iov prin *ra-*

muri den țarine) precum și la Lev. 23: 40 (păstrat întocmai în BIBL. 1688). Cuvântul nu a mai fost folosit de altcineva în limba română, nefiind înregistrat în DLR. După LIDDELL-SCOTT, s. v., gr. *ἄγνος*, substantiv feminin, ‘chast-tree’ în limba engleză, ar desemna planta *Vitex agnus castus*, cf. și BAILLY, s. v.: ‘agnus castus ou gattilier, abriseau’. Din DLR: s.v. *mielărea*, aflăm că acesta este numele românesc cel mai răspândit pentru *Vitex agnus castus*, care este un ‘arbust decorativ, cu flori de culoare violetă, frumos mirositoare’.

INDICE DE CUVINTE ȘI FORME

A

a : (înc. sec. XVI Ps. H.) : prep. : „zu, nach” : „à” : (6x)

a *prep.* [1] 12, 10; 30, 23; 37, 3; 37, 7; 38, 27; 39, 8;

abâte : (1560-1562 CORESI, PRAV.) : v. III : „1. ablenken, 2. hingehen, 3. abweichen, 4. einkehren” : „1. dévier, 2. aller faire qch. 3. dériver, 4. s'arrêter qqe part en passant” : (6x)

abătură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 24, 4;

mă voiu abate *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 23, 11;

s-au abătut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 34, 27;

s-au abătut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 29, 11; 31, 7;

să abată *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 36, 18;

ábur : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Hauch” : „souffle légère, respiration” : (1x)

abur *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 16;

aceásta → **acest**

acêea → **acel**

acél : (1521 NEACȘU) : adj./pron. dem. : „jener” : „ce, celui-lă” : (31x)

acea *adj. pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 15, 23;

acêea *adj. pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 3, 3; 3, 4; 3, 5; 3, 6; 3, 7; 3, 8;

aceia *pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] 5, 5; 15, 28; 31, 15;

aceiia *adj. pron. dem. fem. sg. gen./dat.* [1] 3, 8;

acela *adj. pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 1, 1; 1, 3;

acela *pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 35, 13;

acêea *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 5, 24*; 9, 22*; 11, 6*; 12, 2*; 17, 4*; 20, 21*; 22, 10*; 22, 21*; 22, 26*; 23, 14*; 24, 19*; 32, 6*; 32, 10*; 34, 10*; 34, 34*; 37, 24*; 42, 6*;

acélași : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. pron. : „derselbe, der gleiche” : „le même” : (1x)

același *adj. pron. dem. neutru sg. nom./ac.* [1] 4, 19;

acést : (1521 NEACȘU) : adj./pron. dem. : „dieser” : „ce-ci, celui-ci” : (75x)

aceasta *adj. pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 1, 6; 1, 13; 2, 1;

aceasta *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 8, 19; 13, 16; 20, 4; 20, 29; 23, 14; 27, 13; 30, 24; 31, 28; 35, 2; 37, 1; 40, 14;

aceastași *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 33, 6;

această *adj. pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 21, 2;

acesta *adj. pron. dem. neutru sg. nom./ac.* [1] 31, 15;

acesta *pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 1, 16; 1, 17; 1, 18; 14, 3; 17, 3; 18, 22; 21, 23; 42, 17; 42, 17; 42, 17; 42, 17;

acesta *pron. dem. neutru sg. nom./ac.* [1] 18, 22;

acêstea *adj. pron. dem. neutru pl. nom./ac.* [1] 42, 7;

acêstea *pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [1] 18, 22;

acêstea *pron. dem. neutru pl. nom./ac.* [1] 1, 22; 2, 10; 4, 12; 5, 27; 5, 27; 8, 2; 8, 19; 10, 13; 12, 9; 12, 9; 13, 1; 15, 4; 15, 13; 16, 2; 17, 8; 19, 25; 19, 26; 20, 2; 20, 4; 26, 14; 27, 17; 32, 14; 33, 5; 33, 16; 33, 29; 34, 16; 34, 34; 36, 21; 36, 28; 37, 5; 37, 12; 37, 14; 38, 2; 39, 34; 39, 34;

acestora *pron. dem. masc. pl. gen./dat.* [1] 24, 12;

acestuia *pron. dem. masc. sg. gen./dat.* [1] 14, 3;

aceștia *pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] 8, 10; 29, 23; 37, 22; 42, 17;

cestuia *pron. dem. neutru sg. gen./dat.* [1] 16, 3;

aceasta *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 3, 1*; 10, 8*;

acólo : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „dort(hin)” : „là-bas” : (6x)

acoló *adv. de loc* [1] 1, 21; 3, 17; 3, 17; 3, 19; 35, 12; 39, 29;

acoperămînt : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Decke, 2. Schutz” : „1. toit; 2. protection” (3x)

acoperemînt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 24, 8; 37, 8;

acoperemîntul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 21, 28;

acoperi : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. (be)decken, 2. verbergen” : „1. couvrir, 2. cacher” : (9x)

acopere *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 9, 24;

au acoperit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 15, 27; 21, 26; 22, 11; 23, 17; 28, 11; 36, 30; 36, 32;

să acoperi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 16, 18;

acúm : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „1. jetzt, 2. bald... bald, 3. vor, 4. nun also” : „1. maintenant, 2. tantôt... tantôt, 3. il y a, 4. donc, alors” : (20x)

acum *adv. de timp* [1] 2, 9; 3, 13; 4, 5; 6, 16; 6, 28; 7, 20; 13, 19; 15, 22; 16, 7; 16, 19; 20, 7; 20, 22; 23, 10; 30, 1; 30, 1; 30, 9; 30, 16; 35, 14; 42, 5; 42, 8;

adápá : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. tränken, 2. trinken” : „1. abreuver, 2. boire” : (1x)

ai adápat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 22, 7;

adăugá : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. hinzufügen, 2. vergrößern, vermehren, 3. fortfahren” : „1. ajouter, 2. agrandir, augmenter, 3. continuer à” : (12x)

adaose *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 42, 10;

adăogînd *verb gerunziu* [1] 27, 1; 29, 1; 36, 1;

adăogîndu-ne *verb gerunziu* [1] 32, 13;

au adaos *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 29, 22;

- să adaogem** *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 34, 37;
va adaoge *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 9; 27, 19;
vă veți adaoge *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 13, 9;
voiu adaoge *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 34, 32; 39, 35;
- adevăr** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Wahrheit” : „vérité” : (3x)
adevăr *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 12; 17, 10;
adevărul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 23, 7;
- adevărât** : (1559-1560 BRATU) : adj./adv. : „wahr, wirklich, echt” : „vrai, vraiment, en vérité” : (15x)
adevărât *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 6;
adevărât *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 12;
adevărât *adv. de mod poz.* [1] 1, 1; 1, 8; 2, 3; 42, 7; 42, 8;
cei adevărați *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 7; 17, 8; 27, 17;
celor adevărați *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 8, 21;
celui adevărat *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 6, 25;
adevărât *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 2*; 19, 4*; 36, 3*;
- adânc** : (1551-1553 ES) : adj. /s. : „1. tief. 2. Tiefe” : „1. profond, 2. profondeur” : (3x)
adânce *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 12, 22;
adâncurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 28, 11;
mai adânce *adj. calificativ gradul comparativ fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 11, 8;
- adormi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „einschlafen” : „s'endormir” : (5x)
adormind *verb gerunzju* [1] 14, 12; 22, 11;
adormi-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 27, 19;
au adormit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 7; 24, 10;
- adormităre** : (1683-1686 Ms. 45, 438²) : s. f. : „Schlummer” : „sommeil” : (1x)
adormituri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 33, 15;
- aduce** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „bringen, holen, herbeiführen” : „(r)apporter” : (23x)
aduce *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 18;
aduce-vei *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 38, 32; 40, 20;
aducînd *verb gerunzju* [1] 1, 5; 12, 17;
aducîndu-se *verb gerunzju* [1] 5, 26;
adusese *verb indicativ mcpf. 3 sg.* [1] 42, 11;
ai adus *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 17;
au adus *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 15, 12;
au adus *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 38, 5;
s-au adus *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 21, 32;
să aducă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 34, 28;
se va aduce *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 21, 30;
va aduce *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 22, 17; 39, 12;
voiu aduce *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 13;
vor aduce *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 40, 26;
aducîndu-ți *verb gerunzju* [1] 40, 27*;
adu-ți *verb imp. 2 sg.* [1] 4, 7*; 7, 7*; 10, 9*;
ădu-ți *verb imp. 2 sg.* [1] 36, 24*;
-mi voiu aduce *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 21, 6*;
- adună** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „(ver)sammeln” : „rassembler” : (4x)
adunîndu-se *verb gerunzju* [1] 20, 15; 40, 26;
va aduna *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 13; 27, 16;
- adunare** : (1581-1582 PO) : s. f. : „Sammlung, Ansammlung” : „rassemblement” : (2x)
adunare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 17; 30, 28;
- afără** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „draussen, ausser” : „dehors, sauf” : (4x)
afară *adv. de loc* [1] 31, 32; 40, 8;
afară *adv. de loc* [1] 2, 8*; 18, 18*;
- află** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. (auf-, vor)finden, 2. widerfahren, 3. entdecken, 4. erfahren, 5. vorhanden sein” : „1. trouver, 2. arriver à qn. , 3. découvrir, 4. apprendre, 5. se trouver” : (18x)
aflat-am *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 32, 13;
afla-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 34, 11;
aflăm *verb indicativ prezent 1 pl.* [1] 37, 23;
aș afla *verb cond.-opt. prezent 1 sg.* [1] 23, 3;
au aflat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 33, 10;
s-au aflat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 42, 15;
s-au aflat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 28, 12; 28, 13; 28, 20;
să află *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 38, 23;
să află *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 27, 3;
să află *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 39, 30;
să afli *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 17, 10;
se va afla *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 8;
va afla *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 37, 13;
vă aflați *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 21, 27;
vei afla *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 11, 7;
vom afla *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [1] 19, 28;
- agonisită** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Erwerb” : „acquisition” : (3x)
agonisita *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 20, 29; 27, 13;
agonesite *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 33;
- aguridă** : (1608-1613 VARLAAM, L. 167) : s. f. : „Herling, unreife Weintraube” : „raisin vert” : (1x)
o aguridă *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 33;
- aici** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „hier” : „ici” : (1x)
aicea *adv. de loc* [1] 38, 11;
- ajunge** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „1. erreichen, einholen, 2. ankommen, gelangen” : „1. (re)joindre, 2. arriver” : (1x)
au ajunsu *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 11, 7;
- ajută** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „helfen” : „aider” : (5x)
am ajutat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 29, 12;
să-și ajute *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 4, 20;
să-și ajute *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 14;
să ajuți *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 26, 2;
vor ajuta *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 11, 19;
- ajutor** : (1521 NEACȘU) : s. n. : „Hilfe, Beistand” : „aide, assistance” : (4x)
ajutoriu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 22, 25; 29, 12; 31, 21;

- ajutoriu** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 13;
- alált** → **celalalt**
- alăturá** : (1563 CORESI, PRAXIU 211) : v. I : „s'allier avec” : „beitreten” : (1x)
te alături *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 26, 2;
- alége** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „1. aussondern, -wählen, 2. unterscheiden, 3. entscheiden, 4. enden als...” : „1. choisir, séparer, trier, 2. distinguer, 3. décider, 4. finir comme...” : (8x)
ai ales *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 15, 5;
alége *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 21, 22;
ales-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 29, 25;
alesu-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 23, 10;
mă voi alége *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 20;
să va alége *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 13, 16;
va alége *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 9, 14;
vei alége *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 34, 33;
- alergá** : (1559-1560 BRATU) : v. I : „laufen, eilen” : „courir” : (3x)
alergară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 16, 14;
alergă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 15, 26;
au alergat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 16, 10;
- alergáre** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Flucht” : „fuite” : (1x)
alergare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 17, 11;
- alergător** : (1608-1613 VARLAAM, L. 287) : s. m. : „Läufer” : „coureur” : (1x)
un alergătoriu *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 25;
- alés** : (c. 1432-1437 BGL) : adj./s. : „auserlesen” : „élu” : (1x)
cel ales *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 37, 11;
- alt** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./pron. : „(ein) anderer” : „autre” : (20x)
alt *adj. pron. nebot. masc. sg. nom./ac.* [1] 1, 16; 1, 17; 1, 18;
alt *adj. pron. nebot. neutru sg. nom./ac.* [1] 11, 12; 15, 19; 19, 15; 40, 3;
altora *pron. nebot. masc. pl. gen./dat.* [1] 8, 19;
altui *adj. pron. nebot. masc. sg. gen./dat.* [1] 31, 9; 31, 10;
altuia *pron. nebot. masc. sg. gen./dat.* [1] 30, 24;
altul *pron. nebot. masc. sg. nom./ac.* [1] 1, 4; 4, 11; 19, 27; 37, 23;
alții *pron. nebot. masc. pl. nom./ac.* [1] 12, 5; 15, 28; 18, 20; 31, 8; 36, 20;
- amănúnt** : (1581 PRL) : s. n. : „Einzelheit” : „détail” : (1x)
amăruntul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 28, 3*;
- amărăciúne** : (1563 CORESI, PRAXIU 426) : s. f. : „Bitterkeit” : „amertume, tristesse, troublement” : (5x)
amărăciune *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 20; 9, 18;
amărăciunea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 11; 10, 1; 21, 25;
- amăří** : (c. 1573-1578 Ps. SCH) : v. IV. : „verbittern, aufwühlen” : „affliger, troubler” : (1x)
au amărit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 27, 2;
- amiáză** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Mittag” : „midi” : (2x)
amiazazi *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 14;
namiazăzi *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 17;
- amínte** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „in Erinnerung” : „au souvenir” : (14x)
aminte *adv.* [1] 2, 3*; 4, 7*; 7, 7*; 7, 17*; 10, 3*; 10, 9*; 13, 6*; 21, 6*; 24, 15*; 27, 6*; 29, 21*; 34, 2*; 36, 24*; 40, 27*;
- amîndói** : (1551-1553 ES) : num. : „beide” : „les deux” : (6x)
amîndoao *num. colectiv fem. nom./ac.* [1] 4, 6; 4, 12; 7, 1; 7, 12; 13, 11;
amîndurór *num. colectiv masc. gen./dat.* [1] 9, 33;
- amorți** : (1581-1582 PO) : v. IV : „erstarren, einschlafen” : „engourdir, perdre la force” : (1x)
au amorțit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 33, 19;
- amuți** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „verstummen, stumm werden” : „se taire, perdre la voix” : (1x)
amuțește *verb imp. 2 sg.* [1] 33, 31;
- an** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Jahr” : „an” : (12x)
ani *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 16, 22; 32, 7; 32, 9; 42, 16; 42, 16;
anii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 10, 5; 15, 20; 32, 6; 36, 11;
anilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 36, 26; 38, 21;
anului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 6;
- ápă** : (1213 SUCIU / în top. *Apa*) : s. f. : „Wasser” : „eau” : (24x)
ale ape *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 28, 26;
apa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 12, 16; 26, 8; 27, 20; 34, 7; 37, 10;
apă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 10; 8, 11; 11, 15; 22, 7; 22, 11; 29, 19; 30, 3; 38, 34; 40, 26;
ape *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 41, 26;
apei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 14, 9; 24, 18; 26, 5; 26, 10;
apele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 14, 19; 14, 19;
apelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 28, 10;
o apă *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 30;
- aplecá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. beugen, biegen, neigen” : „pencher, plier” : (1x)
să vor apleca *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 26, 5;
- apói** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „danach” : „après” : (11x)
apoi *adv. de timp* [1] 8, 13; 13, 22; 14, 15; 16, 4; 18, 21; 21, 3; 23, 6; 23, 8; 33, 27; 42, 12;
apoiu *adv. de timp* [1] 8, 7;
- aproápe** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. /s. m. : „nahe, bei; Mitmenschen” : „près de, proche, le prochain” : (6x)
aproape *adv. de timp* [1] 13, 18; 21, 11;
aproapele *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 16, 21;
cel mai de aproapele *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 15;
mai aproape *adv. de loc* [1] 19, 14;
aproape *adv. de loc* [1] 17, 12*;

- apropia** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „nahen, nähern” : „approcher” : (2x)
apropiat-ai *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 1, 8;
să apropié *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 33, 22;
- apucá** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : v. I : „1. (an)fassen, ergreifen, beschlagnahmen, 2. erreichen, 3. gelingen, dazu kommen...” : „1. prendre, saisir, 2. obtenir, attraper, 3. réussir à faire qch.” : (5x)
apucatu-au *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 27;
apucându-se *verb gerunziu* [1] 8, 15;
s-au apucat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 30, 18;
să să apuce *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 38, 13;
te-ai apucat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 16, 7;
- apúne** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. III : „untergehen, erlöschen” : „se coucher, s'éteindre” : (1x)
va apune *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 2, 9;
- ará** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. I : „pflügen” : „labourer” : (2x)
ara *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 1, 14;
ară *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 4, 8;
- arámă** : (1448 DRHA/ în top. *Arămești*) : s. f. : „Kupfer” : „cuivre” : (7x)
arama *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 28, 2; 41, 19;
aramă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 12; 20, 24; 40, 13; 41, 7; 41, 20;
- aráp, -că** : (1587 DERS / în antr. *Arapul*) : adj. : „äthiopisch” : „éthiopien” : (1x)
harapcă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 17;
- arápime** : (1683-1686 Ms. 45, 158¹) : s.f. : „Mohrenvolk” : „maures” : (1x)
a arápime *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 28, 19;
- arátá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. zeigen, weisen, 2. anzeigen, 3. berichten, 4. erfinden : „1. montrer 2. déclarer, dénoncer, 3. rapporter, 4. inventer” : (5x)
aratá *verb imp. 2 sg.* [1] 34, 32;
arătă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 28, 11;
mă voi arăta *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 13, 18;
să te arăți *verb copulativ conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 40, 3;
va arăta *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 33, 23;
- arc** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Bogen” : „arc” : (4x)
arc *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 24;
arcul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 29, 20; 39, 23; 41, 20;
- árde** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „(ver-, ab-, nieder-)brennen” : „brûler” : (5x)
arzînd *verb gerunziu* [1] 41, 11; 41, 12;
au ars *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 16;
s-au ars *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 17;
va arde *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 15, 34;
- argînt** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Silber” : „argent” : (5x)
argint *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 15; 28, 15;
argintul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 22, 25; 27, 16;
- argintului** *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 28, 1;
- árie** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Tenne” : „aire” : (1x)
arie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 26;
- áripă** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Flügel, Fittich” : „aile, abri” : (4x)
árepile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 38, 13;
áripa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 13;
áripile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 37, 3; 39, 26;
- ármă** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Waffe” : „arme” : (1x)
arme *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 39, 20;
- árs** : (1514 DERS / în antr. *Arsul*) : adj. : „ge-, verbrannt” : „brûlé” : (1x)
nears *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 26;
- arsúră** : (1451 DERS / în top. *Arsurile*) : s. f. : „1. heisser Wind, Ostwind, 2. Glut” : „1. vent très chaud, vent d'Orient, 2. chaleur torride” : (2x)
arsura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 27, 21;
arsură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 30;
- aruncá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „werfen” : „jeter” : (2x)
aruncă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 16, 11;
va arunca *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 27, 22;
- arzător** : (1577 CORESI, Ps.) : adj. : „brennend, glühend” : „ardent, brûlant” : (1x)
arzătoriu *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 12;
- ascultá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. (an)hören, 2. lauschen, 3. gehorchen” : „1. /2. écouter, 3. obéir” : (36x)
ascultați *verb imp. 2 pl.* [1] 13, 6; 13, 17; 21, 2; 21, 2; 32, 10; 34, 2;
ascultați *verb imp. 2 pl.* [1] 34, 10;
ascultă *verb imp. 2 sg.* [1] 15, 17; 33, 1; 33, 31; 33, 33; 34, 16; 37, 2; 42, 4;
ascultînd *verb gerunziu* [1] 9, 33; 13, 17; 32, 10;
asculți *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 30, 20;
au ascultat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 9, 16; 33, 12; 33, 13; 34, 34;
va asculta *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 1; 8, 6; 9, 3; 9, 14; 9, 15; 9, 16; 22, 27; 27, 9; 27, 10; 36, 10; 38, 34;
voiu asculta *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 13, 22; 14, 15;
vor asculta *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 36, 11;
- ascúnde** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „1. verbergen, verstecken, 2. verheimlichen” : „1. cacher, 2. dissimuler” : (20x)
a să ascunde *verb infinitiv prezent* [1] 34, 22;
ai fi ascuns *verb cond.-opt. perfect 2 sg.* [1] 14, 13;
ai ascuns *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 17, 4;
am ascuns *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 23, 12; 31, 33;
ascunde *verb imp. 2 sg.* [1] 40, 8;
ascunde *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 38, 2; 42, 3;
ascunde-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 12;
ascunzi *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 13, 24;
au ascuns *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 15, 18;
mă voi ascunde *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 13, 20;

- s-au ascuns** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 29, 8;
s-au ascunsu *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 4;
să ascunse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 18, 10; 28, 21;
să ascunză *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 38, 2; 42, 3;
va ascunde *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 21; 34, 29;
- ascúndere** : (c. 1650 H²) : s. f. : „Verstecken” : „cachette, dissimulation” : (2x)
ascundere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 24, 15;
ascunderea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 22, 14;
- ascúns** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. n. : „1. verborgen, heimlich, versteckt, 2. Geheimnis, Versteck” : „1. occulte, caché, énigmatique, 2. énigme, cache” : (4x)
ascuns *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 28;
ascuns *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 13, 10*; 31, 27*; 38, 40*;
- ascuțit** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. n. : „1. Schärfe, Spitze, 2. scharf, spitz” : „1./2. aiguisé, aigu” : (2x)
ascuțit *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 16, 10;
ascuțite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 41, 22;
- asémenea** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj./adv. : „gleich” : „pareil” : (6x)
asémene *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 12; 35, 8; 37, 23;
asémene *adv.* [1] 41, 25;
asémenea *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 3;
asémenea *adv.* [1] 10, 10;
- asída** : (1683-1686 Ms. 45, 442²) : s. f. : „Storch” : „cigogne” : (1x)
asída *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 13;
- ásin** : (c. 1550 H.²) : s. m. : „Esel” : „âne” : (1x)
asinul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 3;
- aspídă** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Natter” : „aspic” : (1x)
aspidei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 20, 14;
- astupá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „verstopfen” : „boucher” : (1x)
să să astupe *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 5, 16;
- asúpra** : (1551-1553 ES) : prep./adv. : „1. gegen, 2. über, 3. oberhalb” : „1. vers, 2. sur, 3. au dessus” : (34x)
asupra *prep.* [1] 1, 8; 3, 23; 4, 18; 6, 10; 9, 7; 10, 17; 12, 15; 15, 6; 15, 15; 15, 34; 16, 4; 16, 9; 16, 10; 19, 3; 19, 4; 19, 5; 19, 18; 22, 13; 24, 22; 27, 7; 31, 21; 31, 36; 32, 3; 33, 10; 34, 29; 34, 29; 38, 12; 40, 4; 42, 8;
asupră *prep.* [1] 19, 5; 21, 27; 23, 6; 30, 5; 31, 38;
- asupreală** : (1574 DERS) : s. f. : „Unterdrückung” : „oppression” : (1x)
asupreală *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 19, 29;
- asuprí** : (1581 CORESI, EV. 141) : v. IV : „unterdrücken” : „opprimer” : (4x)
asuprindu-se *verb gerunzju* [1] 35, 9;
asuprîră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 19, 19;
- asupriți** *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 19, 3;
ați asuprit *verb indicativ perfect compus 2 pl.* [1] 6, 21;
- asurzí** : (1632 EISTR. PRAV. 196, ap. TIKTIN) : v. IV : „taub werden” : „assourdir” : (5x)
a asurzí *verb infinitiv prezent* [1] 13, 5;
asurzêște *verb imp. 2 sg.* [1] 33, 33;
asurzîți *verb imp. 2 pl.* [1] 13, 13;
voiu asurzí *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 6, 24; 13, 19;
- așá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „so” : „ainsi, de la sorte” : (20x)
așa *adv. de mod* [1] 1, 6; 1, 20; 1, 21; 5, 27; 6, 18; 7, 3; 8, 13; 9, 2; 9, 11; 9, 35; 10, 2; 11, 15; 19, 2; 20, 2; 23, 13; 27, 2; 27, 3; 28, 26; 29, 23; 33, 1;
- așezá** : (1563-1583 COD. VOR.²) : v. I : „1. stellen; 2. begründen” : „1. placer, 2. fonder” : (5x)
așázînd *verb gerunzju* [1] 12, 18;
să să așaze *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 14, 6;
va așáza *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 6; 22, 28; 33, 25;
- așjderea** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „ebenso” : „de la sorte” : (1x)
așjderelea *adv. de mod* [1] 1, 16;
- așteptá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „(er)warten, harren” : „attendre” : (6x)
aștept *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 2, 9;
așteptînd *verb gerunzju* [1] 2, 9; 2, 9; 7, 2; 29, 23; 30, 26;
- așterne** : (1551-1553 ES) : v. III : „betten, ausbreiten” : „étendre” : (3x)
așternînd *verb gerunzju* [1] 12, 23;
așternutu-s-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 17, 13;
au așternut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 26, 12;
- așternút** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Bettzeug” : „literie” : (2x)
așternutul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 17, 13; 41, 22;
- atíng** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „1. berühren, 2. treffen” : „toucher” : (9x)
atíng *verb imp. 2 sg.* [1] 2, 5;
m-am atins *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 7;
s-au atins *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 19; 4, 5; 19, 21;
să va atíng *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 6;
să te atíngi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 1, 12;
se va atíng *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 19;
te atíng *verb imp. 2 sg.* [1] 1, 11;
- atotțiitor** : (1570 CORESI, LIT.) : s.m. : „allbeherrschend” : „toutpuissant” : (10x)
Atotțiitoriul *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 5; 11, 7; 22, 17; 23, 16; 27, 11; 27, 13; 35, 13;
Atotțiitoriului *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 32, 8; 33, 4; 34, 10;
- atúnci** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „dann, damals” : „alors, lors” : (11x)

- atuncea** *adv. de timp* [1] 1, 12; 2, 2; 11, 6; 13, 20; 15, 21; 19, 29; 20, 7; 28, 27; 33, 16; 33, 27; 38, 21;
- ațtă**: (1581-1582 PO) : v. I : „1. Feuer anfachen, 2. erregen” : „enflammer, inciter” : (2x)
ațte *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 20, 10;
au ațtat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 3, 17;
- au** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *adv. /conj.* : „1. oder, 2. denn” : „1. ou, 2. est-ce que” : (77x)
au *adv. interog.* [1] 1, 9; 1, 11; 2, 5; 4, 2; 4, 17; 6, 5; 6, 12; 6, 13; 6, 22; 6, 29; 7, 1; 8, 3; 8, 10; 8, 11; 9, 14; 9, 17; 9, 26; 10, 3; 10, 4; 10, 5; 10, 10; 10, 20; 11, 2; 11, 7; 12, 2; 13, 7; 13, 8; 13, 25; 14, 3; 15, 7; 15, 8; 15, 8; 16, 3; 17, 15; 17, 16; 17, 16; 18, 4; 21, 4; 22, 12; 22, 13; 22, 15; 25, 3; 26, 2; 26, 5; 27, 9; 27, 10; 31, 4; 31, 15; 38, 12; 38, 14; 38, 20; 38, 20; 38, 30; 38, 32; 39, 19; 40, 3; 40, 21;
au *conjuncție coord.* [1] 4, 17; 6, 12; 6, 22; 7, 12; 7, 17; 8, 11; 9, 26; 10, 4; 10, 5; 11, 7; 13, 15; 13, 22; 15, 7; 21, 4; 25, 2; 26, 2; 33, 15; 37, 20; 40, 4; 40, 4;
- ăur** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n./m. : „1. Gold, 2. Geld” : „1. or, 2. monnaie” : (13x)
aur *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 12;
aur *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 17; 28, 19; 37, 22;
aurul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 3, 15; 23, 10; 27, 16; 28, 6; 28, 16; 28, 17; 31, 24; 41, 22;
aurului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 28, 1;
- ăustru** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Ostwind, Südwind” : „vent d'orient, vent de sud” : (2x)
ăostrul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 24;
ăustru *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 26;
- ăuz** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Gehör” : „ouïe” : (2x)
ăuz *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 37, 2;
ăuzul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 42, 5;
- ăuzi** : (1521 NEACȘU) : v. IV : „hören” : „ouïr, entendre” : (27x)
ăi ăuzit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 15, 8;
ăm ăuzit *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 5, 27; 28, 22;
ăm ăuzit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 32, 11; 33, 8;
ău ăuzit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 3, 18; 29, 10;
ău ăuzit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 13, 1; 29, 11;
ăuziiam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 4, 16; 42, 5;
ăuzind *verb gerunziu* [1] 1, 20; 2, 11; 29, 21; 39, 34;
ăuziră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 42, 11;
ăuzit-ăm *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 16, 2;
ăneuzind *verb gerunziu* [1] 39, 7;
ăsă ăuză *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 31, 30;
ăsă ăuzi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 37, 23;
ăva ăuzi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 11, 2; 31, 36; 34, 28; 37, 4;
ăvoiu ăuzi *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 20, 3;
ăvom ăuzi *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [1] 26, 14;
ăvor ăuzi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 35, 12;
- ăveă** : (1521 NEACȘU) : v. II (și aux.) : „haben” : „avoir” : (15x)
ăm ăvut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 3, 26;
- ăre** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 1, 11; 27, 10;
ău *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 21, 6; 36, 19;
ău ăvut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 4, 21;
ăvea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 31, 16;
ăvea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 21, 10;
ăveam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 31, 36;
ăvînd *verb gerunziu* [1] 6, 5; 10, 13;
ănevînd *verb gerunziu* [1] 4, 11; 24, 8;
ăm ăvut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 23, 14*;
ău *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 30, 9*;
- ăvére** : (1581 CORESI, EV. 6) : s. f. : „Vermögen” : „fortune” : (7x)
ăvêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 19, 29;
ăverile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 3; 15, 29; 17, 2; 18, 7; 21, 19;
ăverilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 20, 29;
- ăvút** : (1563-1583 COD. VOR.²/ s. n.) : *adj.* : „reich” : „riche” : (1x)
ăvut foarte *adj. calificativ gradul superlativ masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 5;
- ăvuție** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Vermögen” : „fortune” : (5x)
ăvuție *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 15; 20, 18; 21, 7; 31, 25;
ăvuții *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 20, 20;

B

- ăalăur** : (1480 DRHA / în antr. Marco Bălaur) : s. m. : „Drache” : „dragon” : (5x)
ăălaur *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 12;
ăălaurilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 4, 10; 20, 16; 38, 39;
ăălaurul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 20;
- ăan** : (1413 DERS) : s. m. : „1. Geld, 2. Pfennig” : „1. argent, 2. pièce” : (2x)
ăanii *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 20;
ăanii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 27, 17;
- ăâte** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „1. schlagen, 2. kämpfen” : „1. battre, 2. combattre” : (3x)
ăi ăătut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 15, 11; 30, 21;
ăătutu-s-ău *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 13;
- ăatjocori** : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „1. verspotten, verhöhnern, 2. beschimpfen” : „1. se moquer de, tourner en dérision, 2. insulter” : (11x)
ăatjocorêste *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 39, 22; 41, 21;
ăatjocurind *verb gerunziu* [1] 39, 7;
ăatjocorit-ău *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 22, 19;
ăatjocuriră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 30, 1;
ăsă ăatjocuresc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 9, 23;
ăsă ăsă ăatjocorească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 40, 14; 41, 25;
ăva ăatjocuri *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 18;
ăvei ăatjocori *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 5, 22;
ăveți ăatjocuri *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 21, 3;

- batjocoritór** : (1563 CORESI, PRAXIU 214) : s. m. : „Spötter” : „moqueur” : (1x)
batjocoritórii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 31, 5;
- batjócură** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Demütigung, Hohn” : „humiliation, raillerie” : (2x)
batjócură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 12, 4; 34, 7;
- băgá** : (1521 NEACȘU) : v. I : „hineintun, -stecken” : „mettre dans, introduire” : (7x)
bagă *verb imp. 2 sg.* [1] 33, 1*; 33, 31*; 34, 16*; 37, 14*;
băgat-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 32, 11*;
băgați *verb imp. 2 pl.* [1] 32, 10*;
băgându-te *verb gerunziu* [1] 22, 4*;
- băgát** : (1559-1560 BRATU) : adj./s. : „hineingesteckt” : „introduit” : (1x)
cei băgați *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 36, 8;
- bărbát** : (1262 DRĂGANU / în top. Terra Barbata) : s. m. : „Mann” : „homme” : (2x)
bărbat *subst. comun masc. sg. gen./dat. neart.* [1] 31, 10;
bărbat *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 5;
- bătăie** : (1563 CORESI, PRAXIU 379) : s. f. : „Schlacht, Prügel” : „volée, raclée” : (1x)
bătăii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 38, 23;
- bătrín** : (1559-1560 BRATU) : adj./s. : „alt” : „vieux, âgé” : (7x)
bătrín *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 10; 42, 17;
bătrínii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 29, 8;
cei bătrîni *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 32, 9;
celor mai bătrîni *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 12, 20;
mai bătrîni *adj. calificativ gradul comparativ masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 32, 4; 32, 6;
- băutură** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Getränk” : „liquide” : (3x)
băutura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 16;
băutură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 11;
băuturii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 5;
- bdenuí** : (1683-1686 Ms. 45, 268²) : v. IV : „wachen” : „veiller” : (1x)
au bdenuit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 21, 32;
- bea** : (1418 DLRV) : v. II : „trinken” : „boire” : (7x)
a bea *verb infinitiv prezent* [1] 8, 12;
bea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 1, 13;
bînd *verb gerunziu* [1] 1, 18; 15, 16; 34, 7; 42, 11;
să bea *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 1, 4;
- beat** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „Betrunkener” : „ivre” : (1x)
cel beat *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 12, 25;
- belciúg** : (1577-1583 DERS / în top. Belciug) : s. n. : „Ring” : „anneau de métal” : (1x)
belciug *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 21;
- berbéc** : (1443 DLRV / în antr. Oană Berbec) : s. m. : „Widder” : „bélier” : (1x)
berbeci *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 42, 8;
- béznă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „tiefe Finsternis, Abgrund” : „ténèbre, abîme” : (7x)
bezna *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 28, 14; 41, 23; 41, 24;
bezna *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 16;
bezniî *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 38, 16; 38, 30; 41, 24;
- bici** : (1560-1561 CORESI, TE²) s. n. : „Geissel” : „fouet” : (2x)
biciu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 9;
biciul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 5, 21;
- bíne** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv./s. : „1. gut” : „bien” : (13x)
bine *adv. de mod poz.* [1] 7, 7; 10, 3; 11, 2; 24, 21; 28, 23; 31, 30; 39, 25;
bine *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 21; 21, 25;
binele *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 13, 9; 30, 5;
bine *adv. de mod poz.* [1] 21, 23*; 21, 23*;
- binecuvíós** : (1683-1686 Ms. 45, 293¹) : adj./s. : „anständig” : „décent” : (1x)
cèle binecuvioase *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 18, 16;
- binecuvîntá** : (1559-1560 BRATU) : v. I : „segnen” : „bénir” : (1x)
au binecuvîntat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 31, 20;
- binepătímí** : (1688 BIBLIA) : v. IV : „erleiden, erdulden” : „souffrir” : (1x)
binepătîmind *verb gerunziu* [1] 21, 23;
- binepetréce** : (1683-1686 Ms. 45, 433¹) : v. III : „sich belustigen” : „se divertir” : (1x)
binepetrecînd *verb gerunziu* [1] 21, 23;
- binevoí** : (1551-1553 ES) : v. IV : „geniessen” : „aimer, être satisfait, jouir de” : (1x)
să binevoiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 14, 6;
- birár** : (1482 DERS) : s. m. : „Steuereinnnehmer” : „percepteur, oppresseur” : (2x)
birari *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 18;
birariului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 39, 7;
- biruínță** : (1642 CAZ. GOV. 195) : s. f. : „Sieg” : „victoire” : (1x)
biruínță *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 7;
- bîntuialá** : (1600 DIR) : s. f. : „Schar” : „troupe” : (1x)
bîntuielele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 19, 12;
- bîntuitór** : (1688 BIBLIA) : s. m. : „Feind” : „ennemi” : (1x)
bîntuitoriului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 16, 9;
- blagoslovénie** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Segen” : „bénédiction” : (1x)
blagosloveniia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 29, 13;

- blagosloví** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „segnen” : „bénir” : (6x)
ai blagoslovit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 1, 10;
au blagoslovit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 29, 13;
blagoslovi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 42, 12;
fie blagoslovit *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 1, 21;
va blagoslovi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 1, 11; 2, 5;
- blagoslovít** : (1551-1553 ES) : adj. : „gesegnet” : „béni” : (1x)
blagoslovit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 3;
- blestém** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Fluch, Verwünschung” : „malédiction” : (1x)
blăstemul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 31, 30;
- blestemá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „verfluchen, verwünschen” : „maudire” : (5x)
blasteme-se *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 5;
blestemá *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 3, 1;
blêstemă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 3, 8;
blêsteme *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 8;
blêsteme-se *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 24, 18;
- blînd** : (1519 DERS / în antr. *Blîndul*) : adj./s. : „barmherzig” : „clément” : (2x)
cei blînze *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 24, 4;
celor blînze *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 36, 15;
- boală** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Krankheit” : „maladie” : (2x)
boală *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 24, 23; 33, 19;
- bogát** : (1459 DRHA II 116 / în top. *Bogata*) : adj./s. : „reich, Reicher” : „riche” : (2x)
bogatul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 27, 19;
celor bogati *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 34, 19;
- boiér** : (1432 DRHA) : s. m. : „Bojar, Adliger” : „boyard, noble” : (7x)
boiéri *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 12, 21;
boiërii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 15; 29, 9;
boiërilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 12, 24; 34, 18;
boiërin *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 25;
boiërinului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 21, 28;
- bolnáv** : (1551-1553 ES) : adj./s. : „krank, Kranker” : „malade” : (1x)
cei bólnavi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 4;
- bolnăvi** → **îmbolnăvi**
- bou** : (1235 DRAGANU / în top. *Bool*) : s. m. : „Ochse” : „bœuf” : (5x)
boi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 42, 12;
boii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 40, 10;
boilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 1, 14;
bou *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 5;
- braț** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Arm” : „bras” : (5x)
brațul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 26, 2; 31, 22; 35, 9; 38, 15; 40, 4;
- brățără** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Armband” : „bracelet” : (1x)
brățare *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 40, 21;
- brățîșór** : (1688 BIBLIA) : s. n. : „Armvoll” : „brassée” : (1x)
brățîșorul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 24, 19;
- brehnáce** : (1683-1686 Ms. 45, 98²) : s. f. : „Habicht, Geier” : „vautour” : (2x)
brehnace *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 7;
brehnacelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 15, 23;
- brîu** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Gürtel” : „ceinture” : (1x)
brîul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 12, 18;
- brúmă** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Reif” : „gelée blanche” : (2x)
bruma *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 24; 38, 29;
- bucătă** : (1425 BGL) : s. f. : „1. Stück, 2. Speise, 3. Habe” : „1. pièce, 2. plat, 3. biens” : (3x)
bucate *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 30, 4;
bucatele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 24;
bucatelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 20, 21;
- búciúm** : (1456 DERS / în antr. *Bucium*) : s. n. : „1. Posaune, 2. Stamm” : „1. trompette, 2. tronc” : (2x)
buciumul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 14, 8;
un bucium *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 29, 18;
- bucurie** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Freude” : „joie” : (1x)
bucurie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 7;
- buhoiós** : (1683-1686 Ms. 45, 442¹) : adj. : „stürmisch, ungestüm” : „violent, véhément, impétueux” : (1x)
cei buhoioase *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. gen./dat. art.* [1] 38, 25;
- búlgăre** : (1512 DERS / în antr. *Bulgăr*) : s. m. : „Tropfen” : „goutte” : (1x)
bulgări *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 38, 28;
- bun** : (1211 DRAGANU / în antr. *Buna*) : adj./s. : „1. gut, 2. Gute, Wohlfahrt” : „1. bon, 2. bonheur” : (9x)
bun *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 34, 4;
bun *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 30, 7;
bune *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 11;
bune *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 21, 16;
cèle bune *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 2, 10;
foarte bun *adj. calificativ gradul superlativ masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 32;
mai bune *adj. calificativ gradul comparativ fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 42, 15;
bună *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 18*;
- bunătáte** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Güte” : „bonté” : (7x)
bunătăți *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 21, 13; 22, 18; 22, 21; 30, 26; 36, 11;
bunătățile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 17, 15; 20, 21;

buríc : (1621 DIRA XVII/5, 84, *ap.* Tiktin, în top. *Buric*) : s. n. : „Nabel” : „nombril” : (1x)

buricul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 40, 11;

buruiână : (1440 DRHD 360, *ap.* Tiktin / în top. lat. *Buryan*) : s. f. : „Unkraut” : „herbe” : (1x)

unii buruiâne *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 13, 25;

búzá : (1487 DRHA / în antr. *Budžea*) : s. f. : „Lippe” : „lèvre” : (13x)

buza *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 21;

buze *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 9, 3;

buzele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 22; 2, 10; 8, 21; 11, 5; 12, 20; 15, 6; 27, 4; 32, 20;

buzelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 13, 6; 16, 5; 33, 3;

C

ca : (1521 NEACȘU) : adv. /conj. : „1. wie, 2. damit, 3. ungefähr” : „1. comme, 2. afin que, 3. à-peu-près” : (171x)

ca *adv.* [1] 1, 8; 1, 13; 2, 1; 2, 3; 2, 10; 3, 21; 3, 16; 3, 16; 4, 19; 5, 25; 5, 26; 5, 26; 5, 27; 6, 7; 6, 15; 6, 15; 6, 16; 7, 1; 7, 2; 7, 2; 7, 9; 8, 19; 8, 19; 9, 8; 9, 32; 10, 10; 10, 16; 10, 19; 11, 6; 11, 15; 11, 16; 11, 17; 12, 3; 12, 25; 13, 25; 13, 25; 13, 28; 13, 28; 14, 2; 14, 2; 14, 6; 14, 9; 15, 4; 15, 13; 15, 14; 15, 24; 15, 33; 15, 33; 16, 2; 16, 3; 16, 13; 18, 3; 19, 10; 19, 11; 19, 22; 20, 8; 20, 8; 20, 18; 21, 11; 21, 18; 21, 18; 22, 24; 22, 25; 23, 10; 24, 5; 24, 14; 24, 20; 24, 24; 24, 24; 27, 7; 27, 7; 27, 16; 27, 18; 27, 18; 27, 20; 28, 2; 28, 5; 29, 3; 29, 18; 29, 23; 29, 25; 30, 15; 30, 15; 30, 18; 31, 18; 32, 14; 32, 19; 32, 19; 33, 6; 33, 10; 33, 16; 33, 24; 33, 25; 33, 27; 34, 7; 34, 7; 34, 36; 36, 22; 37, 18; 37, 21; 38, 3; 38, 30; 38, 38; 38, 38; 39, 16; 39, 34; 40, 2; 40, 4; 40, 12; 40, 24; 40, 24; 41, 7; 41, 11; 41, 11; 41, 12; 41, 13; 41, 13; 41, 16; 41, 16; 41, 19; 41, 19; 41, 20; 41, 21; 41, 22; 41, 23; 41, 23; 41, 24; 42, 15;

ca *conjuncție subord.* [1] 1, 5*; 1, 17*; 1, 19*; 2, 1*; 2, 8*; 2, 9*; 2, 11*; 6, 22*; 7, 16*; 9, 3*; 9, 32*; 13, 13*; 14, 3*; 14, 6*; 17, 9*; 18, 2*; 18, 11*; 18, 15*; 21, 2*; 21, 15*; 22, 27*; 27, 4*; 27, 10*; 31, 34*; 32, 6*; 32, 13*; 32, 20*; 33, 15*; 33, 18*; 33, 24*; 33, 28*; 34, 8*; 34, 28*; 34, 37*; 36, 2*; 36, 20*; 37, 7*; 37, 20*; 38, 26*; 38, 27*; 40, 3*; 40, 14*; 42, 4*;

cal : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Pferd” : „cheval” : (2x)

cal *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 18;

calului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 39, 19;

cále : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Weg, 2. Mittel, Weise” : „1. chemin, 2. moyen” : (40x)

cale *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 26; 21, 29; 31, 7;

calea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 12, 24; 16, 22; 17, 9; 21, 31; 22, 3; 22, 15; 23, 10; 24, 4; 24, 11; 24, 13; 28, 4; 28, 7; 28, 13; 28, 23; 28, 26; 29, 25; 31, 4; 38, 25;

căi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 29, 4; 33, 29;

căii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 4, 6; 26, 14;

căile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 19; 19, 12; 21, 14; 22, 28; 23, 11; 29, 6; 33, 11;

cale *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 8*; 11, 11*; 14, 17*; 27, 6*; 30, 12*; 34, 12*; 35, 13*; 36, 21*;

canón : (1581 PRL) : s. n. : „Tamburin” : „tambourin” : (1x)

canon *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 12;

cap : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Kopf, Haupt” : „tête” : (8x)

cap *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 7;

capete *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 12;

capul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 20; 16, 4; 19, 9; 29, 3; 40, 26;

capului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 1, 20;

car : (1654 NEAGOE 253) : s. m. : „Holzwurm” : „vrillette” : (1x)

cari *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 19;

cáre : (înc. sec. XVI Ps. H.) : pron. rel./inter. : „wer, welcher” : „qui, lequel” : (93x)

care *adj. pron. int.-rel. fem. pl. nom./ac.* [1] 42, 17;

care *adj. pron. int.-rel. neutru sg. nom./ac.* [1] 39, 34;

care *pron. int.-rel. fem. sg. nom./ac.* [1] 3, 25; 4, 6; 13, 11; 14, 13; 15, 9; 20, 18; 38, 18; 22, 5; 42, 17;

care *pron. int.-rel. masc. sg. nom./ac.* [1] 15, 2; 21, 22; 22, 2; 26, 2; 26, 2; 31, 15;

care *pron. int.-rel. neutru pl. nom./ac.* [1] 15, 3; 36, 17;

care *pron. int.-rel. neutru sg. nom./ac.* [1] 4, 12; 28, 12; 28, 20; 38, 19;

carea *pron. int.-rel. fem. sg. nom./ac.* [1] 3, 3; 3, 3; 3, 25; 6, 11; 7, 1; 7, 12; 11, 7; 12, 24; 15, 9; 16, 22; 21, 31; 22, 15; 24, 3; 27, 8; 29, 16; 31, 16; 31, 36;

carele *pron. int.-rel. fem. pl. nom./ac.* [1] 2, 9; 13, 23;

carele *pron. int.-rel. masc. sg. nom./ac.* [1] 5, 17; 13, 28; 26, 2; 26, 3; 27, 2; 31, 12; 34, 19;

carele *pron. int.-rel. neutru sg. nom./ac.* [1] 21, 18;

carele *pron. int.-rel. neutru pl. nom./ac.* [1] 1, 11; 5, 27; 15, 3; 15, 11; 15, 18; 19, 4; 19, 26; 19, 27; 23, 5; 28, 25; 33, 27; 36, 24; 37, 5; 42, 3;

carii *pron. int.-rel. masc. pl. nom./ac.* [1] 2, 9; 3, 14; 3, 15; 3, 16; 3, 21; 4, 19; 6, 16; 19, 19; 22, 16; 24, 12; 25, 3; 30, 1; 30, 5; 30, 7; 42, 17; 42, 17;

căriia *pron. int.-rel. fem. sg. gen./dat.* [1] 6, 10;

cărora *pron. int.-rel. fem. pl. gen./dat.* [1] 6, 4; 29, 2;

cărora *pron. int.-rel. masc. pl. gen./dat.* [1] 3, 15; 30, 1; 30, 6;

cărora *pron. int.-rel. neutru pl. gen./dat.* [1] 5, 9; 9, 10; 34, 24;

căruia *pron. int.-rel. masc. sg. gen./dat.* [1] 1, 1; 9, 32; 29, 12; 42, 17;

cárne : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Fleisch” : „viande” : (3x)

carne *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 11;

cărnurile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 19, 20; 31, 31;

cárte : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Buch, 2. Schriftstück” : „1. livre, 2. document, lettre” : (3x)

carte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 19, 23; 37, 20;

cartea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 42, 17;

cásă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Haus” : „maison” : (34x)

ale casii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 10; 1, 19;

- casa** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 13; 1, 19; 5, 24; 8, 14; 8, 15; 17, 13; 18, 20; 20, 15; 20, 26; 20, 28; 21, 21; 21, 28; 27, 18; 30, 23;
- casă** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 9; 2, 9; 6, 18; 7, 10;
- case** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 19; 15, 28; 20, 19; 24, 16;
- casei** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 29, 4;
- casele** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 15; 12, 5; 18, 22; 21, 9; 22, 18; 24, 12; 30, 6;
- caselor** *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 15, 34;
- casii** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 19, 15;
- caș** : (1523 DERS) : s. n. : „frischer Schafkäse” : „fromageon” : (1x)
- cașul** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 10, 10;
- că** : (1521 NEACȘU) : conj. : „dass” : „que” : (205x)
- că** *conjuncție subord.* [1] 3, 10; 3, 20; 4, 3; 5, 24; 5, 25; 6, 2; 6, 7; 7, 7; 7, 13; 7, 7, 16; 8, 19; 9, 2; 9, 15; 9, 16; 9, 18; 9, 20; 9, 21; 9, 27; 9, 28; 9, 30; 10, 7; 10, 9; 10, 13; 10, 14; 10, 15; 11, 2; 11, 4; 11, 6; 12, 3; 12, 9; 13, 18; 13, 19; 14, 7; 14, 11; 15, 13; 15, 21; 15, 23; 15, 31; 16, 6; 17, 13; 19, 2; 19, 5; 19, 6; 19, 25; 20, 7; 20, 22; 21, 27; 23, 2; 23, 3; 23, 17; 24, 25; 25, 3; 27, 12; 31, 26; 31, 34; 32, 5; 32, 7; 34, 9; 34, 14; 34, 33; 36, 5; 36, 10; 36, 24; 37, 15; 38, 21; 39, 11; 39, 12; 39, 15; 40, 9; 42, 2; 42, 8;
- că** *conjuncție subord.* [1] 1, 5*; 2, 13*; 3, 23*; 3, 24*; 3, 25*; 4, 20*; 4, 21*; 5, 2*; 5, 5*; 5, 6*; 5, 18*; 5, 23*; 6, 4*; 6, 7*; 6, 8*; 6, 10*; 6, 26*; 6, 26*; 6, 27*; 6, 29*; 7, 9*; 7, 16*; 8, 9*; 8, 9*; 8, 13*; 8, 14*; 8, 16*; 8, 20*; 9, 3*; 9, 4*; 9, 13*; 9, 24*; 9, 28*; 9, 32*; 9, 35*; 10, 7*; 10, 15*; 10, 16*; 10, 16*; 11, 3*; 11, 4*; 11, 6*; 11, 11*; 11, 13*; 11, 15*; 11, 19*; 11, 20*; 12, 4*; 12, 5*; 12, 11*; 13, 9*; 13, 9*; 13, 16*; 13, 17*; 13, 19*; 14, 1*; 14, 4*; 14, 7*; 14, 8*; 14, 13*; 14, 14*; 15, 9*; 15, 14*; 15, 22*; 15, 31*; 15, 34*; 16, 11*; 17, 7*; 19, 21*; 19, 23*; 19, 25*; 19, 26*; 19, 29*; 20, 7*; 20, 19*; 21, 6*; 21, 16*; 23, 7*; 23, 8*; 23, 10*; 23, 11*; 23, 13*; 23, 17*; 24, 24*; 25, 3*; 25, 4*; 27, 5*; 27, 6*; 28, 1*; 28, 2*; 28, 24*; 29, 12*; 30, 11*; 30, 13*; 30, 23*; 30, 24*; 31, 6*; 31, 11*; 31, 12*; 31, 14*; 31, 23*; 31, 27*; 32, 1*; 32, 10*; 32, 18*; 32, 18*; 32, 21*; 32, 22*; 33, 2*; 33, 12*; 33, 12*; 33, 14*; 33, 30*; 33, 32*; 34, 9*; 34, 15*; 34, 20*; 34, 21*; 34, 23*; 35, 13*; 35, 13*; 35, 15*; 36, 2*; 36, 21*; 36, 22*; 36, 31*; 37, 5*; 38, 40*; 38, 41*; 41, 2*; 41, 19*; 42, 3*; 42, 7*; 42, 8*;
- căci** : (1551-1553 ES) : conj. : „1. denn, 2. warum” : „1. car, 2. pourquoi” : (87x)
- căce** *conjuncție subord.* [1] 5, 23; 11, 18; 24, 17; 24, 17; 31, 18; 31, 21; 31, 28; 32, 4; 37, 4;
- căci** *conjuncție subord.* [1] 1, 8; 2, 3; 2, 9; 3, 10; 6, 11; 6, 11; 7, 12; 7, 17; 7, 17; 8, 8; 9, 2; 9, 19; 9, 23; 10, 3; 10, 6; 13, 26; 15, 25; 15, 27; 16, 3; 17, 4; 17, 10; 21, 15; 21, 21; 21, 28; 21, 30; 22, 3; 22, 29; 27, 8; 29, 11; 30, 23; 32, 16; 32, 16; 32, 17; 34, 3; 34, 5; 34, 23; 34, 27; 34, 31; 34, 33; 35, 2; 36, 9; 36, 13; 36, 15; 39, 14; 39, 17; 40, 18; 41, 2;
- căce** *conjuncție subord.* [1] 4, 21*; 6, 11*; 19, 22*; 21, 4*; 22, 3*; 24, 1*; 24, 12*; 32, 2*; 32, 3*; 37, 19*;
- căci** *conjuncție subord.* [1] 2, 10*; 3, 11*; 3, 12*; 3, 20*; 6, 5*; 6, 22*; 7, 17*; 7, 19*; 7, 20*; 9, 29*; 10, 2*; 10, 18*; 10, 19*; 13, 24*; 16, 3*; 18, 3*; 18, 4*; 21, 7*; 33, 8*; 33, 13*; 36, 13*;
- cădeă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. II : „1. fallen, stürzen, 2. münden” : „1. tomber, 2. se jeter dans” : (22x)
- au căzut** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 6, 16;
- au căzut** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 16; 1, 19; 14, 2;
- cade** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 33, 15;
- cază** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 15, 33;
- cădea** *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 4, 13; 29, 24;
- cădeți** *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 6, 27;
- căzînd** *verb gerunziu* [1] 1, 20; 14, 10; 14, 18; 15, 24;
- căzură** *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 16, 9;
- să cază** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 12, 5; 15, 30; 33, 18; 33, 24;
- va cădea** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 13, 11; 14, 18; 18, 17; 24, 23;
- cădere** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Fall, Unglück” : „tombée, échec, malheur” : (7x)
- cădere** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 23; 20, 5; 20, 5; 33, 17;
- căderea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 18, 12; 31, 29;
- căderi** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 37, 16;
- călăreț** : (1608-1613 VARLAAM, L. 321) : s. m. : „Reiter” : „cavalier” : (2x)
- călăreții** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 17;
- călărețul** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 18;
- călători** : (1608-1613 VARLAAM, L. 89) : v. IV : „reisen, fahren” : „voyager” : (1x)
- călătorind** *verb gerunziu* [1] 2, 2;
- călca** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „(auf-, ein-, be)treten” : „fouler” : (3x)
- au călcat** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 22, 15; 28, 8;
- vor călca** *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 39, 15;
- călcat** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : adj./s. : „betreten” : „fréquent” : (1x)
- cel necălcat** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 27;
- căldare** : (1492 BGL / în top. *Căldărușa*) : s. f. : „Kessel” : „chaudron” : (1x)
- o căldare** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 41, 23;
- căldură** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Wärme” : „chaleur” : (2x)
- căldură** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 17; 24, 24;
- cămară** : (1431 DERS) : s. f. : „Kammer” : „chambre” : (1x)
- cămări** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 37, 9;
- cămășă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Hemd” : „chemise” : (1x)
- cămășii** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 30, 18;
- cămilă** : (1438 DRHA I 257/ în antr. *Tador Cămilă*) : s. f. : „Kamel” : „chameau” : (3x)
- cămile** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 42, 12;

- cămilele** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 17;
- căpăstru** : (1508 DERS) : s. n. : „Zaum” : „bride” : (1x)
căpăstru *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 20;
- căpeténie** : (1675 COSTIN, LȚM 48) : s. f. : „Oberhaupt” : „commandant” : (1x)
căpetenii *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 17;
- cără** : (1563 CORESI, PRAXIU 59) : v. I : „tragen, schleppen” : „transporter” : (1x)
vor căra *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 15, 28;
- cărăre** : (1392 BGL / în top. *Cărarea*) : s. f. : „Pfad, Fussweg, Schritt” : „sentier, chemin, pas” : (7x)
cărarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 34, 11;
cărări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 18, 10;
cărările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 24, 13; 30, 12; 30, 13; 31, 4; 38, 20;
- cărbúne** : (1429 DERS / în top. *Cărbunești*) : s. m. : „Kohle” : „charbon” : (2x)
cărbuni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 41, 12;
cărbunii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 41, 13;
- către** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : prep. : „gegen, an” : „vers” : (61x)
cătră *prep.* [1] 1, 5; 1, 14; 1, 16; 1, 17; 1, 18; 2, 3; 2, 9; 2, 11; 2, 11; 2, 13; 7, 13; 8, 5; 10, 1; 10, 2; 11, 5; 11, 13; 13, 3; 16, 14; 16, 20; 21, 19; 22, 27; 29, 24; 30, 20; 31, 13; 32, 5; 32, 5; 33, 5; 33, 5; 33, 5; 33, 23; 33, 26; 34, 31; 38, 41; 42, 8; 42, 11; 42, 17;
cătră *prep.* [1] 1, 12*; 3, 10*; 5, 21*; 6, 18*; 13, 20*; 13, 21*; 13, 24*; 17, 7*; 17, 12*; 22, 25*; 23, 15*; 23, 15*; 24, 8*; 28, 21*; 30, 10*; 31, 30*; 34, 19*; 34, 30*; 35, 9*; 35, 11*; 35, 11*; 36, 10*; 36, 17*; 39, 34*; 40, 14*;
- cătușă** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Handfessel” : „menottes” : (1x)
cătuși *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 8;
- căută** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. suchen, 2. blicken, sehen, 3. trachten, streben” : „1. chercher, 2. regarder, 3. tâcher” : (7x)
au căutat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 28, 7;
căutînd *verb gerunzîu* [1] 2, 10; 6, 28; 21, 5; 22, 26; 39, 26;
vei căuta *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 10, 4;
- căzút** : (1563 CORESI, PRAXIU 70) : adj. : „gefallen, verwundet” : „tombé, blessé” : (2x)
căzut *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac.* [1] 24, 24;
cel căzut *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 9;
- ce** : (1521 NEACȘU) : pron. rel./interog./adj. pron. rel./interog. : „was, welches” : „que, quoi, qui” : (194x)
ce *adj. pron. int.-rel. neutru sg. nom./ac.* [1] 4, 8; 21, 15; 29, 25; 31, 14; 33, 27; 38, 19; 42, 9;
ce *pron. int.-rel. nom./ac.* [1] 1, 22; 2, 10; 5, 10; 5, 21; 5, 27; 6, 15; 7, 9; 7, 19; 9, 12; 9, 35; 11, 5; 11, 8; 11, 8; 11, 10; 11, 12; 11, 16; 13, 25; 13, 25; 15, 9; 15, 9; 15, 12; 15, 12; 15, 17; 16, 3; 16, 6; 17, 2; 19, 25; 19, 28; 20, 8; 21, 15; 22, 13; 22, 17; 22, 17; 23, 8; 23, 13; 25, 2; 27, 2; 27, 11; 31, 2; 31, 14; 31, 26; 32, 19; 34, 4; 34, 33; 35, 2; 35, 3; 35, 6; 35, 6; 35, 7; 35, 7; 35, 8; 37, 19; 38, 2; 38, 6; 38, 35; 39, 34; 40, 26; 41, 16; 42, 17;
- ce** *pron. int.-rel. nom./ac.* [1] 1, 5*; 1, 15*; 1, 21*; 2, 11*; 3, 8*; 3, 8*; 3, 12*; 3, 20*; 4, 3*; 4, 8*; 4, 8*; 4, 17*; 4, 19*; 5, 4*; 5, 5*; 5, 9*; 5, 10*; 5, 11*; 5, 13*; 6, 19*; 6, 20*; 7, 8*; 7, 19*; 8, 3*; 8, 13*; 9, 5*; 9, 5*; 9, 6*; 9, 7*; 9, 8*; 9, 9*; 9, 10*; 9, 29*; 10, 7*; 10, 21*; 11, 2*; 11, 2*; 11, 3*; 11, 6*; 11, 6*; 11, 19*; 13, 15*; 13, 19*; 15, 7*; 15, 28*; 15, 34*; 16, 14*; 18, 22*; 19, 6*; 19, 15*; 19, 19*; 19, 21*; 19, 25*; 20, 7*; 21, 4*; 21, 10*; 21, 22*; 21, 29*; 22, 2*; 22, 12*; 22, 12*; 22, 17*; 23, 13*; 24, 20*; 24, 25*; 25, 2*; 25, 4*; 26, 4*; 26, 4*; 26, 9*; 27, 3*; 27, 7*; 27, 11*; 27, 15*; 27, 18*; 28, 4*; 29, 10*; 30, 2*; 30, 3*; 30, 4*; 30, 4*; 31, 3*; 31, 32*; 31, 36*; 32, 7*; 32, 8*; 32, 10*; 33, 4*; 33, 4*; 34, 8*; 34, 12*; 34, 13*; 34, 13*; 34, 17*; 34, 17*; 34, 18*; 34, 22*; 34, 24*; 34, 25*; 34, 31*; 35, 7*; 35, 10*; 35, 10*; 35, 11*; 35, 13*; 36, 19*; 36, 23*; 36, 23*; 36, 31*; 36, 33*; 37, 23*; 38, 1*; 38, 5*; 38, 6*; 38, 28*; 38, 37*; 39, 5*; 39, 13*; 39, 24*; 41, 1*; 41, 2*; 42, 3*; 42, 3*; 42, 7*; 42, 17*; 42, 17*; 42, 17*;
- ceas** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Stunde, 2. Uhr, 3. Ende” : „1. heure, 2. montre, 3. terme” : (4x)
ceas *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 32; 37, 5;
ceasul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 38, 23;
ceasurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 24, 1;
- ceăță** : (1608-1613 VARLAAM, L. 345) : s. f. : „Nebel” : „brouillard” : (1x)
o ceață *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 20;
- cel¹** : (1521 NEACȘU) : pron. dem./adj. : „der” : „ce” : (140x)
cea *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 37, 21;
cei *pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] 1, 8; 2, 3; 32, 9;
cel *pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 2, 2; 2, 2; 5, 10; 9, 32; 18, 4; 18, 20; 28, 24; 33, 12; 34, 13; 36, 5; 38, 24; 41, 4; 41, 4;
cela *pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 21, 25; 26, 3;
cèle *pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [1] 11, 8; 38, 33;
cèle *pron. dem. neutru pl. nom./ac.* [1] 1, 10; 1, 10; 28, 25; 39, 26; 42, 15;
celor *pron. dem. masc. pl. gen./dat.* [1] 3, 20; 11, 11; 21, 28; 30, 7; 40, 15;
cea *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 19, 21*;
cêea *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 26, 4*; 32, 7*; 32, 8*; 33, 4*; 21, 10*;
cei *pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] 1, 15*; 4, 8*; 4, 8*; 4, 19*; 6, 19*; 6, 20*; 16, 14*; 21, 29*; 22, 12*; 27, 7*; 28, 4*; 29, 10*; 30, 3*; 30, 4*; 34, 8*; 34, 22*; 42, 17*;
ceia *pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] 19, 15*; 19, 19*; 20, 7*; 22, 17*; 27, 15*; 30, 4*; 36, 19*;
cel *pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 3, 8*; 5, 4*; 5, 13*; 9, 5*; 9, 6*; 11, 3*; 13, 19*; 19, 6*; 22, 2*; 27, 3*; 31, 32*; 31, 36*; 34, 13*; 34, 17*; 34, 17*; 36, 23*; 36, 33*; 38, 37*; 42, 17*;
cela *pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 3, 8*; 5, 9*; 5, 10*; 5, 11*; 7, 19*; 8, 3*; 9, 5*; 9, 7*; 9, 8*; 9, 9*; 9, 10*; 10, 7*; 11, 2*; 11, 2*; 19, 25*; 21, 22*; 22, 12*; 23, 13*; 24, 25*; 25, 2*; 25, 4*; 26, 9*; 34, 12*; 34, 18*; 34, 24*; 34, 25*; 34, 31*; 35, 10*; 35, 10*; 35, 11*; 36,

- 23*; 37, 23*; 38, 5*; 38, 6*; 38, 28*; 39, 5*; 41, 2*; 42, 3*; 42, 17*;
cêle *pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [1] 15, 28*;
cêle *pron. dem. neutru pl. nom./ac.* [1] 2, 11*; 5, 5*; 24, 20*; 27, 11*; 27, 18*; 32, 10*; 34, 13*; 41, 1*; 42, 3*;
cêlea *pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [1] 15, 17*;
celor *pron. dem. masc. pl. gen./dat.* [1] 3, 20*; 8, 13*; 15, 34*; 31, 3*; 35, 13*; 39, 13*;
celora *pron. dem. masc. pl. gen./dat.* [1] 18, 22*;
celui *pron. dem. masc. sg. gen./dat.* [1] 7, 8*; 36, 31*;
celuia *pron. dem. masc. sg. gen./dat.* [1] 26, 3*;
cel² : (1521 NEACȘU) : art. dem./adj. : „der” : „ce” : (38x)
cea *articol dem adj. fem. sg. nom./ac.* [1] 6, 22; 18, 18; 30, 12; 38, 12; 38, 18;
cei *articol dem adj. masc. pl. nom./ac.* [1] 3, 17; 5, 3; 18, 21; 19, 14; 20, 10; 24, 5; 30, 1; 34, 8; 34, 20; 34, 36; 42, 7;
cel *articol dem adj. masc. sg. nom./ac.* [1] 5, 2; 8, 20; 9, 13; 22, 19; 39, 32;
cêle *articol dem adj. fem. pl. nom./ac.* [1] 1, 4; 1, 19; 2, 10; 11, 11; 12, 7; 23, 8; 42, 12;
cêle *articol dem adj. neutru pl. nom./ac.* [1] 4, 8; 8, 7; 8, 13; 28, 18; 34, 8; 34, 22; 35, 13;
celor *articol dem adj. fem. pl. gen./dat.* [1] 41, 17;
celor *articol dem adj. masc. pl. gen./dat.* [1] 30, 8; 41, 26;
célălalt : (1560-1561 CORESI, TE²) : pron. /adj. dem. : „der andere” : „l'autre” : (1x)
alalt *pron. nebot. masc. sg. nom./ac.* [1] 41, 8;
cenúșă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Asche” : „cendre” : (3x)
cenușa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 13, 12;
cenușă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 6;
cenușe *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 19;
cer : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Himmel” : „ciel” : (35x)
ceriu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 7; 1, 16; 2, 2; 2, 12; 5, 10; 7, 9; 9, 13; 18, 4; 18, 20; 20, 6; 22, 26; 28, 24; 34, 13; 35, 5; 38, 18; 38, 24; 38, 29; 38, 33; 41, 3; 42, 15;
ceriul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 9, 8; 11, 8; 14, 12; 15, 15; 20, 27; 38, 37;
ceriului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 12, 7; 22, 14; 26, 11; 26, 13; 28, 21; 35, 11; 37, 3; 38, 33;
ceriuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 16, 19;
cerb : (1506 G. LEX. *ap.* TIKTIN) : s. m. : „Hirschbock” : „cerf” : (2x)
cerbilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 39, 1;
cerbului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 39, 1*;
cerbice : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Nacken” : „cou” : (1x)
cerbicea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 41, 14;
cercă : (1581 PRL) : v. I : „1. suchen, 2. untersuchen, 3. versuchen” : „1. chercher, 2. examiner, 3. essayer” : (9x)
am cercat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 29, 16;
cearcă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 39, 8; 39, 29;
cercînd *verb gerunziu* [1] 6, 5; 9, 26; 38, 41;
s-au cercat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 37, 5;
să cêrce *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 4;
veți cerca *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 32, 12;
cercetă : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : v. I : „prüfen” : „examiner” : (6x)
ai cercetat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 6;
am cercetat *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 5, 27;
cercetează *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 6, 29; 36, 23;
s-au cercetat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 36, 28;
va cerceta *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 27, 4;
cercetăre : (1563-1583 COD. VOR.²) : s. f. : „Untersuchung, Prüfung” : „recherche, examen, investigation” : (3x)
cercetare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 14; 37, 2;
cercetarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 17;
cêre : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „bitten, verlangen” : „demander” : (2x)
cer *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 6, 26;
vor cêre *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 27, 14;
cêrere : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Verlangen, Bitte” : „solicitation, demande” : (1x)
cêrerea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 8;
cerși : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „erbetteln” : „mendier, solliciter humblement” : (1x)
am cerșut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 6, 22;
certă : (1559-1560 BRATU) : v. I : „strafen” : „punir” : (1x)
au certat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 33, 27;
certăre : (1581 PRL) : s. f. : „Bestrafung” : „punition” : (2x)
certare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 12, 6;
certarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 26, 11;
cetăte : (1391 DRHB) : s. f. : „Stadt” : „cité” : (9x)
cetate *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 8; 24, 12; 29, 7;
cetatea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 10;
cetăți *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 20; 15, 28;
cetății *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 39, 7; 42, 17; 42, 17;
cevă : (1551-1553 ES) : pron. nehot./adj. nehot. : „1. irgendwas, 2. etwas” : „1. quelque chose, 2. certain, quelque” : (5x)
ceva *adj. pron. nebot. neutru sg. nom./ac.* [1] 2, 9;
ceva *pron. nebot. sg. nom./ac.* [1] 4, 18; 6, 22; 6, 24; 11, 14;
chemă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „rufen” : „appeler” : (10x)
am chiebat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 17, 14;
ar chema *verb cond.-opt. prezent 3 sg.* [1] 27, 10;
chemam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 19, 17;
să cheamă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 1;
să chema *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 42, 17;
vei chiebat *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 13, 22; 14, 15; 38, 34;
voiu chema *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 5, 8; 9, 16;
chică : (1575 DERS / în top. *Chica* Veverițelor) : s. f. : „Kopfhaar” : „cheveux” : (1x)
chică *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 16, 12;
chin : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Leiden, Schmerz” : „souffrance, torture” : (4x)

- chinuri** *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 9; 21, 17;
chinurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 39, 1; 39, 3;
- chinuí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. quälen, peinigen, plagen, 2. leiden” : „1. tourmenter, torturer, 2. souffrir” : (5x)
ai chinuit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 22, 9;
au chinuit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 24, 24; 30, 11;
chinuindu-mă *verb gerunzju* [1] 31, 30;
să chinuiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 26;
- chinuíre** : (1570 CORESI, LIT.) : s. f. : „Quälen, Plagen” : „torture” : (1x)
chinuire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 3;
- chiot** : (1581 CORESI, EV. 363) : s. n. : „Schrei” : „cri” : (1x)
chiot *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 25;
- chip** : (1480 DERS) : s. n. : „1. Bild(nis), 2. Gestalt, Aussehen, 3. Mittel, Weg” : „1. image, 2. figure, 3. manière” : (9x)
chip *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 12; 40, 3; 41, 10;
chipuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 33, 16;
chip *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 21*; 4, 8*; 4, 19*; 29, 25*; 42, 9*;
- chiparós** : (1608-1613 VARLAAM, L. 228) : s. m. : „Zypresse” : „cyprés” : (1x)
un chiparos *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 12;
- chít** : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 196) : s. n. : „Leviathan, Wal” : „léviathan, baleine” : (3x)
chitoásele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 9, 13;
chítosul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 3, 8; 26, 12;
- chítos** → **chit**
- ci** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : conj. : „sondern” : „mais, cependant” : (35x)
ce *conjuncție coord.* [1] 1, 11; 1, 12; 2, 5; 2, 9; 3, 5; 3, 7; 3, 8; 3, 26; 5, 3; 5, 7; 5, 8; 6, 3; 6, 25; 9, 18; 12, 7; 13, 3; 14, 4; 17, 10; 18, 20; 21, 17; 22, 7; 24, 23; 27, 7; 27, 11; 32, 8; 33, 1; 33, 8; 33, 30; 34, 11; 34, 36; 36, 10; 36, 21; 38, 11; 40, 2; 40, 10;
- cin** : (1551-1553 ES) : s. n. : „kleiner Fischerkahn” : „barque” : (1x)
cinurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 40, 26;
- cíncilea** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : num. ord. : „der fünfte” : „cinquième” : (1x)
al cincilea *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [1] 42, 17;
- cíne** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : pron. rel./interog. : „der, wer” : „qui” : (64x)
a cui *pron. int.-rel. gen./dat.* [1] 26, 4;
al cui *pron. int.-rel. gen./dat.* [1] 38, 29;
cine *pron. int.-rel. nom./ac.* [1] 4, 2; 4, 7; 9, 4; 9, 12; 9, 12; 9, 19; 9, 24; 10, 7; 11, 10; 12, 9; 12, 14; 12, 15; 13, 19; 14, 4; 15, 14; 17, 3; 19, 23; 21, 31; 21, 31; 23, 3; 23, 5; 23, 13; 24, 25; 25, 4; 26, 3; 26, 14; 29, 2; 31, 31; 31, 36; 34, 7; 34, 13; 34, 29; 34, 29; 35, 2; 36, 22; 36, 23; 36, 23; 38, 2; 38, 5; 38, 5; 38, 6; 38, 25; 38, 27; 38, 28; 38, 29; 38, 30; 38, 36; 38, 37; 38, 41; 39, 5; 39, 5; 41, 2; 41, 3; 41, 5; 41, 5; 41, 6; 42, 3; 42, 3;
cui *pron. int.-rel. gen./dat.* [1] 26, 2; 26, 2; 26, 4; 26, 4;
- cínevá** : (1551-1553 ES) : pron. nehot. : „jemand, einer” : „quelqu’un” : (2x)
cíneva *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 5, 1;
cuiva *pron. nehot. masc. sg. gen./dat.* [1] 31, 36;
- cínste** : (1474 DERS) : s. f. : „1. Ehre, 2. Furcht” : „1. honneur, 2. crainte” : (6x)
cinste *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 22; 30, 8; 34, 19; 40, 5;
cinstea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 28, 28; 37, 23;
- cínstít, -ă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „edel, kostbar, wertvoll” : „précieux” : (3x)
celui cínstít *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 34, 19;
cínstít *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 16;
cínstít *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 10;
- cínstítór** : (1559-1560 BRATU) : adj. : „gottesfürchtig, treu” : „craintif, dévoué” : (1x)
cínstítóriu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 1;
- ciocán** : (1489 DERS / în antr. *Ciocan*) : s. n. : „Hammer” : „marteau” : (1x)
ciocanele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 41, 21;
- cioplí** : (1581-1582 PO) : v. IV. : „behauen” : „tailler, façonner” : (1x)
să cioplêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 28, 2;
- cítí** : (1551-1553 ES) : v. IV. : „lesen” : „lire” : (1x)
vream cetí *verb cond.-op. perfect 1 sg.* [1] 31, 36;
- cíine** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Hund” : „chien” : (1x)
cîinilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 30, 1;
- cîmp** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m./n. : „1. Feld, Flur, 2. Ebene” : „1. champs, 2. plaine” : (5x)
cîmp *subst. comun masc./neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 10; 39, 21;
cîmpul *subst. comun masc./neutru sg. nom./ac. art.* [1] 42, 17;
cîmpului *subst. comun masc./neutru sg. gen./dat. art.* [1] 5, 23; 39, 15;
- cînd** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „wann, als” : „quand, lorsque” : (33x)
cînd *adv. pron. inter./relat.* [1] 2, 9; 2, 9; 4, 7; 6, 4; 7, 4; 7, 4; 7, 18; 8, 2; 15, 21; 18, 2; 19, 2; 19, 18; 20, 4; 20, 7; 20, 22; 26, 14; 27, 5; 28, 26; 29, 3; 29, 4; 29, 4; 29, 5; 29, 6; 29, 7; 29, 22; 38, 4; 38, 7; 38, 8;
cînd *adv. pron. inter./relat.* [1] 10, 19*; 15, 14*; 27, 10*; 29, 3*; 33, 15*;
- cîndái** : (1581 CORESI, EV. 4) : adv. : „vielleicht, etwa” : „peut-être” : (1x)
cîndai *adv.* [1] 1, 5;
- cîntáre** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Gesang” : „chant” : (2x)

- cîntare** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 12;
cîntarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 30, 31;
- cîrmui**: (1683-1686 Ms. 45, 441¹): v. IV: „leiten”: „diriger, gouverner”: (1x)
cîrmuiêste *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 37, 10;
- cît**: (înc. sec. XVI Ps. H.): adj./pron.: „1. wiewiel, 2. alles, die”: „1. combien, 2. tous ceux qui, ce que”: (13x)
cîte *pron. int.-rel. neutru pl. nom./ac.* [1] 1, 10; 1, 12; 2, 4; 13, 2; 13, 23; 34, 21; 38, 18; 42, 10; 42, 11; 42, 11;
cîți *adj. pron. int.-rel. masc. pl. nom./ac.* [1] 36, 25;
cîți *pron. int.-rel. masc. pl. nom./ac.* [1] 12, 6; 42, 11;
- clăti**: (înc. sec. XVI Ps. H.): v. IV: „rühren, rücken”: „mouvoir”: (6x)
clătescu-mă *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 9, 28;
clătêste *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 9, 6;
s-au clătit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 28, 5;
se clătêste *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 13, 25;
se va clăti *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 41, 15;
voiu clăti *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 16, 4;
- clătină**: (1581 CORESI, EV. 145): v. I: „schütteln”: „agiter, secouer”: (2x)
au clătenat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 14;
să clatină *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 9, 6;
- cloci**: (1579 DERS /în top. Clociții): v. IV: „ausbrüten”: „couver”: (1x)
va cloci *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 14;
- coadă**: (1505 DERS / în antr. Codea): s. f.: „Schwanz”: „queue”: (2x)
a coadii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 40, 26;
coada *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 12;
- coăpsă**: (înc. sec. XVI Ps. H.): s. f.: „Schenkel, Hüfte”: „cuisse, hanche”: (1x)
coapse *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 15, 27;
- coăse**: (1560-1561 CORESI, TE.²): v. III: „(ab-)nähen”: „coudre”: (2x)
cusură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 16, 15;
se va coase *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 14, 12;
- coastă**: (1463 DERS / în top. Costă): s. f.: „Rippe”: „côte”: (2x)
coaste *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 40, 13;
coastele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 40, 13;
- coborî**: (înc. sec. XVI Ps. H.): v. IV: „hinabsteigen”: „descendre”: (5x)
ne vom pogorî *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [1] 17, 16;
pogoară-se *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 38, 30;
să pogorî *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 36, 16;
să vor pogorî *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 17, 16;
se va pogorî *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 9;
- cobúz**: (1632 EUSR. PRAV., 17 ap. TIKTIN): s. n.: „Musikinstrument”: „instrument de musique”: (3x)
copúz *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 12; 30, 9;
copúzul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 30, 31;
- colț**: (1493 SUCIU / în top. Kolecz): s. n.: „Gipfel, Spitze”: „cime”: (1x)
colț *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 28;
- colțurós**: (1581 CORESI, EV. 107): adj./s.: „zackig”: „couvert d'asperités”: (1x)
cea colțoroasă *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 28, 9;
- comoară**: (1551-1553 ES): s. f.: „Schatz”: „trésor”: (1x)
comoară *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 21;
- condéi**: (1608-1613 VARLAAM, L. 60): s. n.: „Griffel”: „burin”: (1x)
condeiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 19, 24;
- copác**: (1264 DRĂGANU / în top. Kopač): s. m.: „Baum”: „arbre”: (4x)
copaci *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 40, 16; 40, 17;
copaciului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 14, 7;
un copaciu *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 19, 10;
- copîl**: (1318 DLRV / în antr. Copîl): s. m.: „Kind”: „enfant”: (4x)
copiii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 21, 11; 29, 5; 39, 3;
unui copil *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 40, 24;
- copt**: (1581-1582 PO): adj.: „reif”: „mûr”: (1x)
copt *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 26;
- copúz** → **cobuz**
- corábie**: (1521 NEACȘU): s. f.: „Schiff”: „bateau”: (1x)
corábii *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 9, 26;
- corb**: (1444 SUCIU / în top. Corbul): s. m.: „Rabe”: „corbeau”: (1x)
corbului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 38, 41;
- cort**: (1563 CORESI, PRAXIU 564): s. n.: „Zelt”: „tente”: (4x)
cortul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 8, 14; 18, 16;
cortului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 5, 24; 36, 29;
- cot**: (1332-1337 DRAGANU / în antr. sau top. Cboth): s. n.: „Ellenbogen”: „coude”: (1x)
cot *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 22;
- covîrși**: (1608-1613 VARLAAM, L. 229): v. IV: „weiterkommen, überschreiten”: „aller au delà, franchir”: (4x)
au covîrșit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 2;
să covîrșești *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 38, 11;
va covîrși *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 9, 11; 14, 5;
- créde**: (înc. sec. XVI Ps. H.): v. III: „glauben”: „croire”: (8x)
crează *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 15, 22; 15, 31;
créde *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 15, 15;
créde-vei *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 39, 12;
crez *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 9, 16;
va créde *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 24, 22; 39, 24;
vor créde *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 29, 24;

- credinciós** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „Gläubige” : „croyant” : (2x)
credinciosul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 17, 9;
credincioșilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 12, 20;
- credință** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Glaube” : „croyance” : (3x)
credință *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 17; 21, 28; 34, 8;
- crivăț** : (1522 DERS / în top. Dealul *Crivățului*) : s. n. : „Norden” : „nord” : (1x)
crivețul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 26, 7;
- crud** : (1557 DERS / în antr. *Crudul*) : adj./adv. : „roh, unreif” : „immature” : (1x)
crud *adv. de mod poz.* [1] 21, 10*;
- crug** : (1620 MOXA) : s. n. : „Lauf” : „cours, course” : (1x)
cruguri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 37, 12;
- cruță** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „(ver)schonen” : „ménager” : (2x)
voiu cruța *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 11;
vor cruța *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 27, 17;
- cu** : (1521 NEACȘU) prep. : „mit” : „avec” (225x)
cu *prep.* [1] 1, 4; 1, 4; 1, 6; 1, 8; 1, 15; 1, 17; 1, 22; 2, 7; 2, 9; 2, 10; 2, 12; 3, 14; 3, 15; 3, 17; 4, 2; 4, 4; 4, 7; 4, 13; 4, 13; 5, 7; 5, 13; 5, 14; 5, 23; 6, 2; 6, 14; 6, 29; 7, 4; 7, 11; 7, 14; 7, 14; 7, 18; 8, 2; 8, 22; 9, 3; 9, 5; 9, 17; 9, 19; 9, 21; 9, 23; 9, 27; 9, 28; 9, 30; 9, 30; 9, 31; 10, 1; 10, 10; 10, 11; 10, 11; 10, 11; 10, 13; 10, 17; 11, 3; 11, 3; 11, 4; 11, 5; 11, 12; 11, 12; 12, 2; 12, 7; 12, 18; 13, 12; 13, 14; 13, 19; 14, 1; 14, 3; 14, 11; 15, 3; 15, 3; 15, 3; 15, 5; 15, 10; 15, 16; 15, 20; 15, 26; 15, 27; 16, 4; 16, 9; 16, 10; 16, 10; 16, 10; 16, 13; 17, 1; 17, 3; 17, 5; 17, 11; 17, 16; 17, 16; 18, 15; 18, 16; 19, 2; 19, 11; 19, 24; 20, 11; 21, 7; 21, 12; 21, 21; 21, 27; 22, 4; 22, 7; 22, 12; 22, 25; 22, 29; 22, 30; 23, 6; 23, 6; 23, 9; 24, 2; 24, 8; 24, 10; 24, 11; 24, 20; 24, 22; 24, 23; 25, 2; 26, 3; 26, 3; 26, 10; 26, 12; 26, 12; 26, 13; 27, 1; 27, 15; 27, 16; 27, 20; 27, 22; 28, 14; 28, 16; 28, 16; 28, 17; 28, 19; 28, 19; 29, 1; 29, 3; 29, 4; 29, 6; 29, 6; 29, 10; 29, 14; 29, 14; 29, 14; 29, 20; 30, 3; 30, 3; 30, 7; 30, 14; 30, 14; 30, 17; 30, 18; 30, 19; 30, 21; 31, 5; 31, 6; 31, 7; 31, 7; 31, 35; 31, 40; 32, 4; 32, 5; 32, 6; 32, 9; 33, 3; 33, 16; 33, 23; 33, 26; 33, 26; 33, 27; 33, 29; 34, 6; 34, 8; 34, 8; 35, 16; 36, 3; 36, 4; 36, 5; 36, 7; 36, 8; 36, 22; 37, 4; 37, 4; 37, 5; 37, 6; 37, 6; 37, 18; 37, 22; 37, 23; 38, 7; 38, 8; 38, 9; 38, 17; 38, 34; 38, 34; 38, 37; 38, 38; 38, 38; 39, 10; 39, 21; 39, 21; 39, 25; 39, 32; 40, 4; 40, 5; 40, 6; 40, 10; 40, 15; 40, 17; 40, 20; 40, 21; 40, 22; 40, 23; 40, 24; 40, 24; 41, 4; 41, 4; 41, 8; 41, 12; 41, 17; 42, 5; 42, 17;
- cu** *prep.* [1] 9, 2*; 11, 11*; 19, 4*; 20, 9*; 24, 4*; 28, 3*; 36, 3*;
- cúget** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Gedanke, Sinn, 2. Gewissen” : „1. pensée, 2. raison, esprit” : (5x)
cuget *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 4;
cugetele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 1, 5;
- cugetul** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 8; 36, 28; 37, 5;
- cugetăre** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Denken, Gedanke” : „pensée, méditation” : (1x)
cugetare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 33, 15;
- cuib** : (1551-1553 ES) : s. n. : „Nest” : „nid” : (1x)
cuibul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 39, 28;
- culcă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „schlafen legen” : „coucher” : (1x)
culcându-mă *verb gerunzju* [1] 3, 13;
- culége** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „(auf-)lesen” : „cueillir” : (1x)
să să culeagă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 15, 33;
- cum** : (1521 NEACȘU) : adv./conj. : „wie” : „comme(nt)” : (16x)
cum *adv. pron. inter./relat.* [1] 9, 2; 10, 4; 11, 5; 12, 6; 21, 34; 21, 34; 25, 4; 30, 14; 33, 12; 35, 5; 35, 14; 37, 10; 42, 17;
cum *adv. pron. inter./relat.* [1] 6, 3*; 6, 25*; 34, 11*;
- cúmpănă** : (1509 DERS) : s. f. : „1. Waage, 2. Gewicht” : „1. balance, 2. poids” : (2x)
cumpănă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 25; 31, 6;
- cumvá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „irgendwie” : „d’une certaine manière, peut-être” : (1x)
cumva *adv.* [1] 20, 23;
- cunoaște** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „(er)kennen” : „(re)connaître” : (31x)
ai conoscut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 20, 4; 34, 33;
ai conoscut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 39, 1;
aș conoaște *verb cond.-opt. prezent 1 sg.* [1] 23, 5;
au conoscut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 2, 12; 24, 16;
au conoscut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 12, 9; 22, 13;
au conoscut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 13; 34, 27;
au conoscut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 28, 7; 35, 15;
conoscînd *verb gerunzju* [1] 24, 14;
conoscuiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 4, 16;
cunoaște *verb imp. 2 sg.* [1] 5, 27;
cunoaște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 34, 25;
cunoașteți *verb imp. 2 pl.* [1] 19, 2; 19, 6;
cunoscu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 12, 20;
cunoscut-au *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 19, 13;
s-au conoscut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 6, 17;
să cunoască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 37, 7;
să cunoaștem *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 34, 4;
va conoaște *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 10;
va conoaște *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 21, 19; 24, 17;
vei conoaște *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 11, 6;
vei conoaște *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 5, 24; 5, 25;
vom conoaște *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [1] 36, 26;
vor conoaște *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 19, 29;
- cunoscut** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „bekannt” : „connu” : (1x)

- cunoscut** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 20;
- cunună** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Krone” : „diadème” : (2x)
cununa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 19, 9;
cunună *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 36;
- cuprinde** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „1. (um)fassen, 2. enthalten” : „1. entourer, enlancer, 2. contenir, comprendre” : (7x)
au cuprins *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 30, 18;
cuprinse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 17, 8; 18, 21;
cuprins fiind *verb gerunziu* [1] 3, 24;
cuprinzîndu *verb gerunziu* [1] 10, 1;
cuprinzîndu-mă *verb gerunziu* [1] 7, 11;
va cuprinde *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 23, 9;
- cupător** : (1501 SUCIU / în top. *Kuptor*) : s. n. : „Ofen” : „four” : (1x)
cuptoriu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 41, 12;
- curat** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *adj./s.* : „1. gereinigt, 2. rein” : „1. nettoyé, 2. pur” : (19x)
cel curat *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 17, 9;
curat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 7; 4, 17; 8, 6; 11, 4; 14, 4; 22, 25; 33, 9;
curat *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 15; 28, 19;
curată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 13; 11, 15; 16, 17; 33, 3; 37, 21;
curate *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 9, 30; 22, 30; 25, 5;
curate *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. gen./dat. neart.* [1] 33, 3;
- curător** → **curgător**
- cúre** → **curge**
- curăți** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „reinigen” : „nettoyer, purifier” : (4x)
ar curăți *verb cond.-opt. prezent 3 sg.* [1] 25, 4;
curăția *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 1, 5;
mă voi curăți *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 30;
s-au curățit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 7, 9;
- curăție** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Reinheit” : „netteté” : (1x)
curăție *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 20;
- cureá** : (1533 DRHB / în top. *Curăluša*) : s. f. : „Riemen” : „lanière, corde” : (1x)
curêle *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 39, 10;
- curgător** : (**curător**: 1620 MOXA) : *adj.* : „fließend” : „coulant” : (1x)
curătoriu *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 22, 16;
- cúrge** : (**curre**: înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „fließen” : „couler, bondir” : (4x)
au cursu *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 37, 1;
cúrá *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 41, 14;
- curge-vor** *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 36, 28;
curînd *verb gerunziu* [1] 38, 30;
- cúrgere** : (**curere**: 1563-1583 COD. VOR.²) : s. f. : „Fließen” : „cours, écoulement” : (1x)
curgerea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 25;
- cúrsă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Falle” : „piège” : (1x)
cursa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 18, 10;
- cutrémur** : (1551-1553 ES) : s. n. : „Beben” : „tremblement” : (2x)
cutremur *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 34;
cutremurul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 41, 21;
- cuvení** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „zustehen, zukommen” : „mériter” : (2x)
să cuveniia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 19, 4;
se cuvin *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 15, 3;
- cuvînt** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Wort, 2. Parabel” : „1. mot, parole, 2. parabole” : (55x)
cuvînte *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 6; 8, 2; 8, 10; 11, 3; 15, 3; 15, 3; 15, 4; 15, 13; 19, 2; 26, 4; 29, 22; 32, 14; 32, 18; 33, 32; 34, 3; 35, 16;
cuvintele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 4, 4; 4, 12; 6, 3; 6, 10; 6, 25; 6, 26; 9, 14; 10, 1; 11, 12; 12, 11; 13, 17; 15, 5; 15, 5; 19, 4; 21, 2; 24, 25; 32, 11; 32, 12; 32, 15; 33, 1; 42, 3; 42, 7;
cuvintelor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 4, 2; 33, 8; 34, 16;
cuvînt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 9; 2, 13; 4, 12; 7, 13; 29, 1; 36, 2;
cuvîntul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 33, 13; 34, 34; 41, 4;
cuvîntului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 19, 28; 26, 14;
un cuvînt *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 9, 3;
cuvînt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 25, 2*; 27, 1*;

D

- da** : (1521 NEACȘU) : v. I : „geben, durchführen” : „donner, accomplir” : (48x)
a da *verb infinitiv prezent* [1] 32, 4;
am dat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 17;
ar da *verb cond.-opt. prezent 3 sg.* [1] 31, 31;
au dat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 21; 1, 22; 16, 8; 24, 14; 38, 36;
dam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 31, 37;
date sînt *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 7, 3;
dau *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 1, 12; 2, 6;
da-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 36, 31; 37, 10;
dă *verb imp. 2 sg.* [1] 33, 5;
dă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 10; 34, 11;
dêde *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 16, 11; 42, 10; 42, 12; 42, 15;
s-au dat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 3, 20; 9, 24; 15, 19; 15, 22;
să dai *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 22, 27; 34, 36;
să să dea *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 24, 20;
să dea *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 11, 19;

- sînt dați** *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 15, 20;
va da *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 2, 4; 6, 8; 6, 8; 15, 2; 19, 23; 22, 25; 22, 27; 28, 15; 31, 36; 33, 26; 34, 29; 36, 6; 39, 12;
vei da *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 35, 7;
voiu da *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 13, 22; 35, 4; 39, 34;
va da *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 24*;
- dacă** : (1551-1553 ES) : conj. : „wenn” : „si” : (2x)
deaca *conjunție subord.* [1] 7, 4; 15, 15;
- dar¹** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : conj./adv. : „aber” : „mais” : (48x)
dar *conjunție coord.* [1] 10, 9;
dară *adv.* [1] 6, 3; 6, 29; 12, 7; 12, 9; 13, 5; 13, 27; 15, 17; 17, 10; 18, 3; 19, 4; 19, 19; 19, 29; 23, 2; 24, 22; 27, 11; 31, 8; 31, 10; 31, 22; 31, 30; 31, 40; 38, 21; 40, 9; 40, 10; 40, 11;
dară *conjunție coord.* [1] 3, 11; 4, 7; 6, 21; 7, 7; 7, 11; 8, 7; 8, 13; 9, 19; 10, 7; 10, 18; 10, 19; 17, 15; 19, 5; 19, 6; 22, 25; 23, 8; 25, 2; 34, 12; 35, 7; 36, 14; 38, 2; 38, 18; 38, 21;
- dar²** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Gabe” : „don” : (6x)
darul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 8, 20;
daruri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 15, 34; 20, 6; 31, 7;
darurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 36, 17;
dar *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 9*;
- dătă** : (1620 MOXA) : s. f. : „Mal” : „fois” : (2x)
o dată *num. adverbial* [1] 33, 14; 39, 35;
- datórníc** : (1551-1553 ES) : s. m. : „Schuldner” : „débiteur” : (1x)
datórníc *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 37;
- de¹** : (1521 NEACȘU) : conj. : „1. um, zu, 2. wenn” : „1. que, 2. si” : (138x)
de *conjunție subord.* [1] 2, 10; 3, 22; 4, 12; 4, 18; 5, 1; 5, 1; 6, 2; 6, 5; 6, 6; 6, 6; 6, 8; 6, 24; 7, 4; 7, 9; 7, 19; 8, 4; 8, 6; 8, 15; 8, 18; 9, 3; 9, 11; 9, 11; 9, 12; 9, 14; 9, 15; 9, 16; 9, 20; 9, 20; 9, 21; 9, 24; 9, 27; 9, 30; 9, 30; 9, 32; 10, 3; 10, 14; 10, 15; 10, 15; 11, 10; 11, 13; 11, 14; 12, 7; 12, 7; 12, 8; 12, 10; 12, 14; 12, 15; 12, 16; 12, 16; 13, 3; 13, 9; 13, 15; 14, 5; 14, 7; 14, 8; 14, 13; 14, 14; 14, 21; 16, 3; 16, 6; 16, 6; 17, 13; 18, 4; 19, 28; 20, 6; 20, 12; 20, 23; 21, 6; 22, 3; 22, 20; 22, 21; 22, 23; 23, 5; 23, 6; 23, 13; 24, 25; 25, 5; 27, 14; 27, 14; 27, 16; 29, 24; 30, 24; 31, 5; 31, 5; 31, 7; 31, 7; 31, 7; 31, 9; 31, 9; 31, 13; 31, 14; 31, 14; 31, 17; 31, 19; 31, 20; 31, 21; 31, 24; 31, 24; 31, 25; 31, 25; 31, 27; 31, 27; 31, 28; 31, 29; 31, 31; 31, 33; 31, 35; 31, 35; 31, 36; 31, 37; 31, 38; 31, 38; 31, 39; 32, 22; 33, 5; 33, 23; 33, 23; 33, 32; 33, 33; 34, 14; 34, 16; 34, 32; 35, 6; 35, 6; 35, 14; 36, 11; 36, 11; 36, 29; 38, 4; 38, 5; 38, 20; 39, 1; 39, 13; 40, 18; 41, 3; 41, 18; 42, 8; 42, 8;
- de²** : (1504 DLRV/ în top. Vai-de-ei) : prep. : „von, seit” : „de, depuis” : (271x)
de *prep.* [1] 1, 1; 1, 1; 1, 3; 1, 3; 1, 7; 1, 8; 1, 8; 1, 9; 1, 11; 1, 12; 1, 14; 1, 19; 2, 2; 2, 3; 2, 3; 2, 3; 2, 5; 2, 5; 2, 9; 2, 9; 2, 12; 3, 4; 3, 5; 3, 15; 3, 18; 3, 19; 3, 24; 3, 24; 3, 25; 4, 5; 4, 11; 4, 13; 4, 19; 4, 20; 5, 4; 5, 19; 5, 19; 5, 21; 5, 22; 6, 12; 6, 12; 6, 16; 6, 18; 6, 22; 6, 22; 7, 2; 7, 4; 7, 4; 7, 5; 8, 9; 8, 16; 8, 17; 8, 21; 8, 21; 9, 13; 9, 13; 9, 18; 9, 26; 10, 5; 10, 14; 10, 15; 10, 15; 10, 17; 10, 21; 10, 22; 11, 6; 11, 15; 12, 5; 13, 4; 13, 12; 13, 13; 13, 18; 13, 25; 13, 25; 13, 25; 13, 28; 14, 1; 14, 1; 14, 4; 14, 9; 15, 7; 15, 19; 15, 30; 16, 2; 16, 7; 16, 12; 16, 16; 17, 1; 17, 4; 17, 5; 17, 7; 19, 3; 19, 14; 19, 15; 19, 21; 19, 22; 19, 24; 19, 24; 19, 29; 20, 4; 20, 6; 20, 7; 20, 8; 20, 10; 20, 11; 20, 13; 20, 17; 20, 24; 21, 12; 21, 24; 21, 25; 22, 18; 23, 4; 23, 14; 24, 17; 24, 20; 26, 11; 26, 13; 28, 1; 28, 1; 28, 7; 28, 12; 28, 17; 28, 20; 28, 24; 28, 26; 28, 28; 29, 18; 29, 21; 30, 5; 30, 5; 30, 6; 30, 13; 30, 18; 30, 26; 30, 27; 30, 30; 31, 2; 31, 7; 31, 20; 31, 23; 31, 34; 32, 18; 32, 19; 32, 21; 32, 21; 33, 15; 33, 16; 33, 23; 33, 23; 33, 24; 33, 27; 34, 15; 34, 21; 34, 28; 35, 10; 35, 12; 36, 8; 36, 14; 36, 16; 36, 28; 37, 1; 37, 22; 37, 24; 37, 24; 38, 1; 38, 13; 38, 24; 38, 27; 38, 28; 38, 32; 38, 34; 39, 25; 39, 28; 39, 29; 40, 8; 40, 13; 40, 16; 40, 21; 40, 27; 41, 1; 41, 7; 41, 8; 41, 10; 41, 11; 41, 12; 41, 12; 41, 20; 41, 20; 41, 21; 41, 25; 42, 3; 42, 12; 42, 12; 42, 15; 42, 17;
- de** *prep.* [1] 1, 1*; 1, 7*; 1, 8*; 1, 12*; 1, 15*; 1, 16*; 1, 19*; 1, 19*; 2, 2*; 2, 2*; 2, 3*; 2, 3*; 2, 7*; 2, 7*; 2, 9*; 2, 10*; 3, 10*; 4, 2*; 4, 3*; 4, 8*; 4, 12*; 4, 16*; 4, 17*; 4, 19*; 5, 2*; 5, 3*; 5, 10*; 5, 21*; 5, 22*; 6, 3*; 6, 4*; 6, 5*; 6, 6*; 6, 13*; 6, 15*; 6, 18*; 6, 21*; 6, 22*; 6, 22*; 6, 26*; 6, 27*; 7, 9*; 7, 15*; 7, 15*; 7, 16*; 8, 7*; 8, 10*; 8, 11*; 8, 11*; 8, 12*; 8, 13*; 8, 20*; 9, 9*; 9, 20*; 9, 29*; 9, 32*; 9, 34*; 10, 21*; 11, 4*; 11, 11*; 11, 11*; 11, 6*; 11, 14*; 11, 18*; 12, 4*; 12, 22*; 13, 11*; 13, 15*; 13, 20*; 13, 21*; 13, 24*; 14, 6*; 14, 17*; 14, 22*; 15, 32*; 15, 14*; 15, 22*; 15, 33*; 17, 6*; 17, 7*; 17, 12*; 18, 4*; 18, 20*; 18, 21*; 19, 9*; 19, 13*; 19, 26*; 20, 4*; 20, 29*; 20, 29*; 21, 2*; 21, 9*; 21, 14*; 21, 17*; 21, 17*; 21, 20*; 21, 28*; 22, 16*; 22, 18*; 22, 23*; 22, 25*; 23, 7*; 23, 8*; 23, 15*; 23, 15*; 24, 6*; 24, 7*; 24, 8*; 24, 9*; 25, 2*; 25, 3*; 27, 6*; 27, 13*; 27, 13*; 28, 21*; 28, 25*; 30, 3*; 30, 8*; 30, 9*; 30, 10*; 30, 21*; 30, 22*; 30, 28*; 31, 8*; 31, 30*; 31, 31*; 31, 33*; 31, 37*; 31, 39*; 33, 17*; 33, 17*; 33, 18*; 34, 6*; 34, 8*; 34, 8*; 34, 9*; 34, 12*; 34, 30*; 34, 32*; 34, 33*; 34, 36*; 34, 13*; 34, 19*; 34, 20*; 34, 20*; 35, 5*; 35, 7*; 35, 9*; 35, 11*; 35, 11*; 35, 13*; 36, 5*; 36, 7*; 36, 10*; 36, 17*; 36, 18*; 36, 19*; 36, 21*; 37, 5*; 37, 12*; 37, 17*; 37, 21*; 37, 22*; 37, 23*; 38, 14*; 38, 15*; 38, 18*; 38, 32*; 38, 33*; 39, 3*; 39, 22*; 39, 16*; 40, 3*; 40, 14*; 41, 3*; 42, 12*; 42, 17*;
- deăca** → **dacă**
- deasúpra** : (1551-1553 ES) : prep./ adv. : „1. oben, 2. über” : „1./2. dessus, au-dessus de” : (2x)
deasupra *adv. de loc* [1] 18, 17;
deasupra *prep.* [1] 33, 12;
- deci** : (1551-1553 ES) : conj. : „also” : „donc, ainsi” : (2x)
deci *conjunție coord.* [1] 6, 21; 21, 27;
- decît** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. /conj. : „als” : „que” : (14x)
decît *adv.* [1] 6, 3; 7, 6; 9, 25; 11, 8; 11, 9; 13, 2; 15, 7; 15, 10; 19, 13; 20, 2; 28, 18; 32, 4; 42, 12; 42, 15;

dedesúbt : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „unten, darunter” : „au dessous de, en dessous” : (7x)
dedesupt *adv. de loc* [1] 18, 17; 28, 5; 38, 24;
dedesuptul *prep.* [1] 26, 5; 26, 8; 36, 16; 37, 3;

defăimá : (1551-1553 ES) : v. I. : „verwerfen, verachten” : „rejeter, mépriser” : (3x)
am defăimat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 13;
defăimam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 30, 1;
m-am defăimat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 42, 6;

defăimát : (1683-1686 Ms. 45, 425²) : adj. : „verachtet” : „méprisé” : (1x)
defăimați *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 30, 5;

déget : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Finger” : „doigt” : (1x)
dégetul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 29, 9;

delungáre : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Aufschub” : „délai” : (1x)
delungare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 25, 3;

denáfară → **dinafară**

denapóia → **dinapoi**

denlăuntru → **dinăuntru**

deodátă : (1559-1560 BRATU) : adv. : „zugleich” : „en même temps” : (4x)
deodată *adv.* [1] 6, 2; 9, 32; 34, 15; 34, 29;

depárte : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „fern, weit” : „loin” : (8x)
departe *adv. de loc* [1] 2, 12; 5, 4; 11, 14; 22, 18; 22, 23; 30, 10; 39, 25; 39, 29;

depártá : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „(sich) entfernen, verlassen” : „chasser, s'éloigner, abandonner” : (12x)
ai depártat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 15, 4;
au depártat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 6, 14;
depárta *verb imp. 2 sg.* [1] 14, 15;
depártează *verb imp. 2 sg.* [1] 13, 21;
depártează-te *verb imp. 2 sg.* [1] 7, 16; 21, 14;
depárteaze-te *verb imp. 2 sg.* [1] 14, 6;
depártezi *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 40, 3;
depártându-să *verb gerunziu* [1] 30, 10;
iaste depártat *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 6, 13;
s-au depártat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 19, 13;
va depárta *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 20;

depríndere : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 153) : s. f. : „Gewohnheit” : „habitude” : (1x)
deprinderile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 14, 16;

desávîrșít : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj./adv. : „vollkommen, vollständig” : „parfait(ement), entièr(ement)” : (1x)
desávîrșit *adv. de mod poz.* [1] 20, 7;

deschíde : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „öffnen” : „ouvrir” : (15x)
am deschis *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 33, 2;
au deschis *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 27, 19;

deșchide *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 35, 16;
deșchide-vei *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 38, 32;
deșchide-voiu *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 11;
deșchidu-se *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 38, 17;
deșchis-ai *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 38, 31;
deșchise *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 3, 1;
deșchizínd *verb gerunziu* [1] 30, 11; 32, 20;
s-au deșchis *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 29, 19;
să deșchidea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 31, 32;
va deșchide *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 11, 5; 12, 15; 41, 6;

descoperí : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „aufdecken, öffnen, enthüllen” : „découvrir, dévoiler” : (4x)
descopere *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 33, 16;
descoperínd *verb gerunziu* [1] 12, 22;
să descopere *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 27;
va descoperi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 41, 5;

descoperít (1563-1583 COD. VOR.²) : adj. : „aufgedeckt” : „découvert” : (1x)
descoperit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 9;

despárți : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV. : „trennen, scheiden” : „séparer, disjoindre” : (2x)
să să despărță *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 31, 22;
să vor despărți *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 41, 9;

despărțire : (1608-1613 VARLAAM, L. 47) : s. f. : „Schwebe” : „séparation, balancement” : (1x)
despărțirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 37, 16;

déspre : (inc. sec. XVI Ps. H.) : prep. : „nach, vor, bezüglich” : „vers, au sujet de” : (4x)
despre *prep.* [1] 1, 3; 9, 9; 30, 12; 39, 26;

destúl : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj./adv. : „1. reichlich, 2. genug” : „1. suffisant, 2. assez” : (5x)
celui destul *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 31, 2;
destul *adv.* [1] 9, 31; 21, 15; 29, 4;
destul *adv.* [1] 39, 32*;

deșchíde → **deschide**

deșért : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. n. : „1. leer, 2. ins Leere, vergeblich” : „1. vide, 2. (en) vain, vainement” : (15x)
deșartă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 6; 7, 16;
deșarte *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 22, 9;
deșarte *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 6; 33, 21;
deșarte *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 15, 31; 15, 35; 27, 12; 27, 12; 34, 20;
deșert *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 35;
deșárt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 18*; 35, 16*; 39, 16*;
deșert *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 34*;

deșteptá : (1551-1553 ES) : v. I : „aufwecken” : „se réveiller” : (1x)

- se vor deștepta** *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 14, 12;
- dezbrăcă** : (1551-1553 ES) : v. I. : „ausziehen” : „deshabiller” : (3x)
- au dezbrăcat** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 19, 9; 30, 13;
- te vei dezbrăca** *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 11, 15;
- dezlegă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I. : „losbinden, aufbinden, auflösen” : „déliier” : (5x)
- ai dezlegat** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 39, 2;
- au dezlegat** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 39, 5;
- dezlegă** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 42, 9;
- s-au dezlegat** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 17;
- va dezlega** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 20;
- dezrădăcină** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. I. : „entwurzeln” : „déraciner” : (1x)
- dezrădăcinînd** *verb gerunzîu* [1] 28, 9;
- diávol** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Teufel” : „diable” : (13x)
- diavolul** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 6; 1, 7; 1, 9; 1, 12; 2, 1; 2, 2; 2, 3; 2, 4; 2, 7;
- diavolului** *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 7; 1, 12; 2, 2; 2, 6;
- dimineáță** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f./adv. : „1. Morgen, 2. morgens” : „1. matin, 2. le matin” : (6x)
- demineáța** *adv. de timp* [1] 7, 4;
- demineáță** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 20;
- dimeneáța** *adv. de timp* [1] 1, 5; 7, 18;
- dimeneáța** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 12;
- dimineáța** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 17;
- din** : (1521 NEACȘU) : prep. : „aus, von” : „de” : (100x)
- den** *prep.* [1] 1, 8; 1, 16; 1, 21; 2, 3; 2, 8; 2, 9; 2, 9; 2, 10; 2, 10; 3, 11; 3, 16; 4, 9; 4, 9; 4, 17; 5, 1; 5, 6; 5, 6; 5, 15; 5, 19; 5, 20; 5, 20; 5, 21; 6, 23; 8, 16; 8, 19; 9, 3; 9, 6; 10, 7; 10, 18; 10, 19; 11, 3; 11, 8; 11, 12; 11, 17; 11, 18; 14, 12; 14, 18; 15, 13; 15, 14; 18, 4; 18, 15; 18, 19; 18, 19; 19, 9; 20, 15; 20, 24; 22, 22; 23, 2; 23, 11; 24, 4; 24, 12; 24, 12; 24, 24; 25, 4; 26, 4; 27, 21; 27, 22; 27, 23; 28, 2; 28, 4; 29, 4; 29, 12; 29, 17; 31, 2; 31, 7; 31, 12; 31, 18; 31, 18; 31, 22; 31, 31; 31, 35; 32, 2; 33, 6; 33, 30; 34, 27; 35, 7; 35, 9; 36, 16; 36, 21; 37, 1; 37, 2; 37, 9; 37, 9; 37, 10; 38, 8; 40, 1; 40, 17; 41, 11; 41, 12; 41, 13; 41, 26; 42, 17; 42, 17; 42, 17; 42, 17; 42, 17; 42, 17;
- den** *prep.* [1] 14, 17*; 18, 18*; 39, 32*;
- dinafără** : (1551-1553 ES) : adv. : „draußen” : „en dehors” : (1x)
- denafară** *adv. de loc* [1] 1, 10;
- dinapói** : (1551-1553 ES) : prep. : „hinter” : „derrière” : (1x)
- denapoaia** *prep.* [1] 37, 4;
- dinăuntru** : (1551-1553 ES) : adv. : „(dr)innen” : „(à l’)intérieur” : (2x)
- denlăuntru** *adv. de loc* [1] 1, 10;
- mai denlăuntru** *adv. de loc comparativ* [1] 28, 18;
- dînte** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Zahn” : „dent” : (5x)
- dinți** *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 19, 20;
- dinții** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 13, 14; 16, 9;
- dinților** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 29, 17; 41, 6;
- dîntîi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./adv./num. : „(der) erste” : „(le) premier, premièrement” : (8x)
- cea dentîiu** *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 42, 14;
- cei dentîiu** *num. ord. masc. pl. nom./ac. art.* [1] 18, 21;
- cèle dentîiu** *num. ord. neutru pl. nom./ac. art.* [1] 8, 7; 23, 8; 42, 12;
- dentîiu** *adj. calificativ gradul poziții fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 8;
- dentîiu** *adv.* [1] 15, 7; 42, 11;
- dîntu** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : prep. : „aus” : „de” : (31x)
- dentr-** *prep.* [1] 4, 12; 28, 5; 31, 17; 32, 15; 38, 29;
- dentru** *prep.* [1] 2, 11; 2, 13; 3, 20; 4, 6; 4, 12; 4, 19; 4, 19; 5, 5; 7, 1; 7, 12; 13, 11; 14, 16; 15, 11; 20, 3; 20, 18; 28, 4; 31, 22; 32, 12; 33, 6; 33, 23; 34, 11; 36, 21; 36, 24; 37, 15; 38, 13; 39, 26;
- dîns(ul), dînsa** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : pron. pers. : „1. er, 2. selbst” : „1. il, 2. même” : (61x)
- dînsa** *pron. pers. 3 fem. sg. nom./ac. acc.* [1] 3, 5; 3, 5; 3, 6; 3, 7; 20, 13; 28, 15; 34, 33; 39, 32; 40, 17;
- dînsele** *pron. pers. 3 fem. pl. nom./ac. acc.* [1] 1, 14; 1, 17; 4, 8; 12, 23;
- dînsul** *pron. pers. 3 masc. sg. nom./ac. acc.* [1] 2, 3; 2, 6; 2, 11; 4, 12; 7, 17; 8, 18; 13, 9; 14, 5; 14, 6; 14, 20; 18, 6; 18, 9; 18, 11; 18, 21; 20, 11; 20, 22; 20, 26; 21, 33; 23, 3; 28, 8; 32, 3; 36, 33; 38, 5; 38, 6; 38, 14; 39, 11; 40, 23; 40, 25; 41, 1; 41, 22; 42, 11;
- dînșii** *pron. pers. 3 masc. pl. nom./ac. acc.* [1] 1, 4; 1, 4; 1, 5; 1, 5; 1, 6; 2, 13; 9, 5; 12, 24; 21, 9; 21, 26; 22, 19; 24, 14; 31, 27; 33, 23; 36, 7; 36, 20; 37, 4;
- doáo → doi**
- doar** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „1. etwa, wohl, vielleicht, 2. ob (etwa)” : „1. peut-être, 2. si” : (7x)
- doară** *adv.* [1] 1, 11; 4, 2; 4, 17; 6, 22; 13, 7; 13, 15; 26, 5;
- dobitóc** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. n. : „1. Tier, 2. Herde” : „1. animal, 2. troupeau” : (10x)
- dobitoace** *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 15, 7; 20, 17;
- dobitoacele** *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 1, 3; 1, 10; 35, 11; 42, 12;
- dobitoacelor** *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 30, 1; 36, 28; 37, 5;
- niște dobitoace** *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 18, 3;
- doborí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „niederwerfen, niederschlagen, werfen” : „faire tomber, abattre, jeter” : (3x)
- oborí** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 16, 9;
- oborírá** *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 16, 14;
- să va oborí** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 15;
- dóctor** : (1535-1546 DERS) : s. m. : „Arzt” : „médecin” : (1x)
- dóhtori** *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 13, 4;

- dodei** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „bedrängen, stören” : „harceler, incommoder” : (1x)
va dodei *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 16, 3;
- dodeială** : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 191) : s. f. : „Bedrängnis, Behelligung” : „embarras, calamités” : (1x)
dodiële *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 10, 17;
- doi, două** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : num. card. : „zwei” : „deux” : (1x)
doao *num. card. fem. nom./ac.* [1] 13, 20;
- dóilea, doua** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : num. ord. : „der/die zweite” : „le/la deuxième” : (3x)
a doao *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 42, 14;
a doaoară *num. adverbial* [1] 33, 14;
al doilea *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 35;
- dojeni** : (1551-1553 ES) : v. IV : „rügen, schelten, tadeln” : „réprimander, gronder” : (3x)
dojănesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 30, 1;
dojănindu-mă *verb gerunziu* [1] 39, 34;
dojenindu-mă *verb gerunziu* [1] 23, 14;
- dojenire** : (1649 MARD.) : s. f. : „Tadeln, Rügen” : „remontrance” : (1x)
dojenirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 17;
- domn** : (1472 DERS/ în top. *Domnești*) : s. m. : „1. Herr, 2. Gott, 3. Fürst” : „1. Seigneur, 2. Dieu, 3. prince” : (116x)
Doamne *subst. propriu masc. sg. voc. neart.* [1] 42, 4;
domn *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 17;
domnul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 19; 7, 2;
Domnul *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 7; 1, 8; 1, 12; 2, 2; 2, 3; 2, 6; 2, 9; 3, 4; 5, 17; 6, 4; 6, 8; 6, 9; 8, 3; 8, 5; 8, 13; 8, 20; 9, 2; 10, 2; 11, 5; 11, 6; 12, 6; 13, 3; 16, 11; 16, 20; 18, 22; 19, 2; 19, 6; 19, 22; 19, 26; 20, 29; 21, 9; 21, 20; 21, 22; 22, 2; 22, 17; 23, 16; 24, 1; 27, 8; 27, 13; 31, 6; 31, 14; 33, 14; 33, 23; 33, 26; 34, 5; 34, 9; 34, 12; 34, 23; 35, 13; 36, 5; 36, 12; 37, 15; 38, 1; 38, 41; 39, 34; 40, 1; 41, 8; 42, 7; 42, 7; 42, 9; 42, 10; 42, 10; 42, 11; 42, 12; 42, 17;
domnului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 31, 39;
Domnului *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 6; 1, 7; 1, 9; 1, 12; 1, 20; 1, 21; 1, 21; 2, 1; 2, 1; 2, 2; 2, 4; 2, 7; 2, 10; 4, 9; 4, 17; 6, 14; 11, 7; 12, 9; 13, 7; 15, 4; 15, 8; 15, 13; 15, 25; 16, 21; 19, 21; 21, 14; 22, 3; 22, 23; 22, 26; 25, 4; 27, 11; 31, 23; 31, 36; 32, 2; 32, 13; 34, 10; 34, 37; 35, 2; 37, 2; 37, 14; 39, 33; 40, 4; 40, 14; 42, 1;
Domnul *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 31*;
Domnului *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 31, 28*;
- dormi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „schlafen” : „dormir” : (8x)
au dormit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 21, 13;
doarme *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 8, 17; 40, 16;
dorm *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 21, 26;
dormind *verb gerunziu* [1] 3, 13;
să doarmă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 39, 9;
va dormi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 11;
voiu dormi *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 4;
- dormire** : (1682 DOSOFTEI, Vs.) : s. f. : „Schlaf” : „action de se coucher” : (1x)
a dormirii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 37, 5;
- dovedi** : (1645 VARLAAM, R. 227) : v. IV : „zeigen” : „prouver, révéler” : (2x)
dovediia *verb copulativ indicativ imperfect 3 sg.* [1] 32, 2;
va dovedi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 33, 21;
- drăhmă** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. f. : „Drachme, Silberstück” : „drachme” : (1x)
drahme *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 42, 12;
- drept** : (1437 DERS / în top. *Dereptul*) : adj./s. : „1. gerade, 2. recht, richtig, 3. rechts, 4. Recht, 5. Gerechter” : „1. droit, 2. juste(-ment), 3. à droite, 4. droit, 5. juste” : (40x)
cea dreptă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 4; 28, 4;
cei drepti *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 36, 17;
cel drept *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 29; 8, 3; 34, 10; 36, 7;
cèle dirępte *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 37, 23;
celui drept *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 36, 10;
dreapta *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 23, 9; 30, 12; 40, 9;
dreaptă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 6;
drept *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 1; 1, 8; 9, 2; 9, 15; 9, 20; 10, 15; 11, 2; 13, 18; 15, 14; 25, 4; 32, 1; 32, 2; 33, 12; 34, 5; 34, 17; 35, 2; 35, 7; 40, 3;
dirępte *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 3;
dreptul *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [1] 12, 4;
dreptul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 17, 8;
drepti *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 27, 5;
dreptii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 5; 9, 23; 22, 19; 27, 17;
dreptilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 24, 11;
- dreptate** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Gerechtigkeit, 2. Recht” : „1. justice, 2. droit” : (9x)
dreptate *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 27, 6; 33, 26;
dreptatea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 29, 14; 35, 8;
dreptății *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 8, 6; 22, 28; 24, 13; 33, 13;
dreptățile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 34, 27;
- drum** : (1446 DERS / în top. *Drum*) : s. n. : „Weg” : „chemin” : (1x)
drumurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 6, 19;
- dúce** : (1521 NEACȘU) : v. III : „1. tragen, 2. (fort-, davon)gehen” : „1. emmener, 2. (s`en) aller” : (6x)
duce-vei *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 38, 20;
dusu-s-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 30, 15;
mă duș *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 19, 10;
s-au dus *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 14, 10;
să duse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 14, 20;
se va duce *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 27, 21;

duh : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Atem, Hauch, 2. Geist” : „1. souffle, 2. esprit” : (17x)

duh *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 15; 20, 3; 32, 8;

duhul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 4, 9; 7, 7; 7, 15; 8, 2; 10, 12; 12, 10; 15, 2; 17, 1; 27, 3; 32, 18; 33, 4; 34, 14;

duhului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 7, 11; 16, 3;

dumică : (1679 DOS. LIT.²) : v. I : „zerreiben” : „broyer” : (1x)

au dumicat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 14, 19;

dumnezeiesc : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „göttlich” : „divin” : (3x)

cel dumnezeiesc *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. art.* [1] 33, 4;

dumnezăiască *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 28;

dumnezăiesc *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 27, 3;

dumnezéu : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Gott” : „Dieu” : (28x)

ale Dumnezăului *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 6, 10;

Dumnezău *subst. propriu masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 21; 1, 21; 2, 3; 3, 23; 15, 8; 27, 2; 27, 9; 28, 23; 29, 2; 29, 4; 31, 2; 35, 10; 39, 17;

Dumnezeu *subst. propriu masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 1; 1, 5; 1, 8; 1, 9; 1, 16; 39, 32;

lui Dumnezău *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 22; 2, 1; 2, 10; 5, 8; 15, 25;

lui Dumnezeu *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 6; 34, 27;

Dumnezău *subst. propriu masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 31*;

dúpă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : prep. : „nach” : „après, selon” : (25x)

după *prep.* [1] 1, 5; 8, 8; 21, 8; 21, 33; 39, 18; 42, 16; 42, 17; 42, 17; 42, 17;

dupre *prep.* [1] 1, 8; 18, 18;

după *prep.* [1] 1, 5*; 3, 1*; 5, 24*; 6, 3*; 6, 25*; 10, 8*; 11, 6*; 12, 2*; 22, 21*; 22, 26*; 24, 19*; 34, 11*; 38, 1*; 42, 7*;

dureá : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. II. : „sich erbarmen” : „avoir pitié” : (3x)

a durea *verb infinitiv prezent* [1] 5, 18;

au durut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 14, 22;

voiu durea *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 16, 6;

durére : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Schmerz” : „douleur, souffrance, peine” : (24x)

dorori *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 20, 10;

durêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 7; 4, 5; 7, 18;

durêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 10; 15, 2;

dureri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 8; 30, 14;

durori *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 9; 3, 20; 7, 4; 15, 35; 18, 11; 20, 23; 21, 6; 30, 22; 37, 9;

durorile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 9; 6, 2; 27, 20; 30, 15; 39, 2;

durorilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 7, 3; 30, 16;

E

el, ea : (1425 DERS) : pron. pers. : „er, sie, sie” : „il, lui, elle; ils, elles” : (750x)

a ei *pron. pers. 3 fem. sg. gen./dat. acc.* [1] 28, 22;

a lor *pron. pers. 3 masc. pl. gen./dat. acc.* [1] 24, 5; 24, 6;

a lui *pron. pers. 3 masc. sg. gen./dat. acc.* [1] 7, 10; 28, 11; 37, 7;

ai lui *pron. pers. 3 masc. sg. gen./dat. acc.* [1] 2, 11; 32, 1;

al lui *pron. pers. 3 masc. sg. gen./dat. acc.* [1] 9, 3;

ale lor *pron. pers. 3 masc. pl. gen./dat. acc.* [1] 1, 4; 30, 4;

ale lui *pron. pers. 3 masc. sg. gen./dat. acc.* [1] 1, 10; 1, 10; 18, 14; 18, 16; 18, 20; 20, 6; 36, 23;

ea *pron. pers. 3 fem. sg. nom./ac. acc.* [1] 3, 4; 3, 4; 3, 8; 6, 10; 20, 12; 20, 13; 20, 13; 28, 7; 28, 7; 28, 17; 28, 19; 28, 27; 28, 27; 36, 33; 38, 9;

ei *pron. pers. 3 fem. sg. gen./dat. acc.* [1] 2, 10; 9, 24; 14, 18; 15, 30; 26, 5; 28, 13; 28, 15; 28, 17; 28, 23; 28, 23; 31, 9; 36, 16; 37, 1; 38, 8; 38, 9; 38, 10; 38, 10; 38, 11; 39, 14; 39, 16; 39, 17; 39, 17; 40, 11; 40, 11; 40, 12; 40, 13; 40, 13; 40, 18; 40, 19;

ei *pron. pers. 3 masc. pl. nom./ac. acc.* [1] 4, 19; 4, 20; 4, 21; 5, 5; 11, 20; 15, 19; 17, 4; 19, 18; 21, 17; 21, 17; 24, 8; 24, 13; 27, 13; 29, 24; 30, 2; 31, 13; 32, 4; 32, 7; 33, 16; 34, 11; 36, 12; 36, 13; 39, 4;

el *pron. pers. 3 masc. sg. nom./ac. acc.* [1] 1, 8; 1, 12; 2, 8; 2, 10; 2, 11; 2, 11; 2, 11; 2, 12; 2, 13; 2, 13; 5, 18; 6, 13; 7, 10; 7, 17; 7, 18; 8, 15; 9, 3; 9, 13; 9, 13; 9, 24; 10, 1; 11, 11; 11, 13; 11, 14; 12, 13; 12, 13; 12, 16; 12, 17; 12, 17; 13, 11; 14, 20; 15, 23; 15, 24; 18, 9; 18, 15; 18, 19; 18, 19; 19, 28; 20, 7; 20, 9; 20, 15; 20, 16; 20, 23; 20, 23; 20, 24; 20, 25; 20, 26; 20, 27; 20, 28; 21, 19; 21, 21; 21, 22; 21, 31; 21, 32; 22, 18; 22, 27; 23, 7; 23, 9; 23, 13; 23, 13; 23, 14; 23, 14; 23, 15; 24, 12; 25, 2; 25, 3; 26, 9; 26, 13; 26, 14; 27, 10; 27, 20; 27, 20; 27, 21; 27, 21; 27, 22; 27, 23; 27, 23; 28, 3; 28, 5; 28, 8; 28, 23; 28, 24; 31, 4; 32, 4; 33, 18; 33, 19; 33, 23; 33, 24; 33, 25; 33, 30; 34, 11; 34, 14; 34, 21; 34, 21; 34, 28; 34, 29; 34, 29; 35, 14; 36, 22; 36, 30; 37, 12; 37, 12; 37, 13; 37, 18; 37, 21; 37, 23; 37, 24; 37, 24; 38, 13; 38, 26; 38, 32; 38, 38; 39, 11; 39, 20; 39, 23; 40, 4; 40, 19; 40, 24; 40, 24; 40, 25; 40, 27; 41, 4; 41, 4; 41, 8; 41, 15; 41, 17; 41, 18; 41, 20; 41, 26; 42, 8; 42, 10; 42, 11; 42, 11; 42, 11; 42, 11; 42, 17; 42, 17; 42, 17; 42, 17;

i- *pron. pers. 3 masc. pl. ac. neacc.* [1] 1, 16; 1, 17; 5, 11; 9, 5; 12, 17; 12, 19; 18, 21; 20, 10; 22, 12; 36, 12; 40, 7;

i *pron. pers. 3 sg. masc. dat. neacc.* [1] 1, 22; 8, 14; 15, 21; 20, 7; 20, 22; 33, 21; 42, 11;

i- *pron. pers. 3 sg. fem. dat. neacc.* [1] 24, 21;

-i *pron. pers. 3 sg. masc. dat. neacc.* [1] 1, 8; 20, 26; 26, 4; 33, 20; 36, 27; 42, 12;

-i *pron. pers. 3 sg. fem. dat. neacc.* [1] 15, 30;

iale *pron. pers. 3 fem. pl. nom./ac. acc.* [1] 1, 15; 12, 23; 19, 23; 42, 15;

îi *pron. pers. 3 sg. masc. dat. neacc.* [1] 8, 14; 30, 14;

îl *pron. pers. 3 masc. sg. ac. neacc.* [1] 5, 2; 5, 2; 8, 18; 34, 21;

îl *pron. pers. 3 neutru sg. ac. neacc.* [1] 28, 3;

- l-** *pron. pers. 3 masc. sg. ac. neacc.* [1] 2, 12; 7, 17; 14, 20; 18, 19; 20, 7; 24, 1; 24, 9; 27, 20; 31, 12; 31, 19; 38, 14; 41, 1; 42, 11;
- l** *pron. pers. 3 masc. sg. ac. neacc.* [1] 2, 11; 2, 12; 7, 10; 18, 15; 18, 19; 20, 9; 20, 15; 20, 16; 20, 16; 20, 24; 27, 21; 27, 21; 32, 3; 32, 12; 33, 23; 33, 25; 34, 29; 35, 14; 37, 23; 40, 7; 40, 23; 40, 25; 41, 18; 41, 20;
- l-** *pron. pers. 3 masc. sg. ac. neacc.* [1] 20, 15; 20, 26; 33, 24; 38, 32; 40, 24;
- l-** *pron. pers. 3 neutru sg. ac. neacc.* [1] 38, 37;
- l** *pron. pers. 3 neutru sg. ac. neacc.* [1] 12, 16;
- le** *pron. pers. 3 fem. pl. ac. neacc.* [1] 2, 3; 6, 2; 11, 11; 14, 15; 21, 14; 21, 16; 27, 15; 36, 6;
- le** *pron. pers. 3 neutru pl. ac. neacc.* [1] 2, 10; 10, 13; 11, 10; 19, 26; 21, 29; 27, 17; 33, 24; 33, 29; 39, 3; 39, 15; 40, 8;
- le-** *pron. pers. 3 fem. pl. ac. neacc.* [1] 1, 17; 14, 5; 22, 9; 34, 27;
- le-** *pron. pers. 3 neutru pl. ac. neacc.* [1] 1, 10; 4, 14; 5, 27; 19, 27; 37, 5;
- le** *pron. pers. 3 fem. pl. dat. neacc.* [1] 42, 15;
- le** *pron. pers. 3 masc. pl. dat. neacc.* [1] 19, 29; 42, 10;
- le-** *pron. pers. 3 masc. pl. dat. neacc.* [1] 42, 9;
- li** *pron. pers. 3 masc. pl. dat. neacc.* [1] 5, 3;
- lor** *pron. pers. 3 fem. pl. gen./dat. acc.* [1] 6, 4; 38, 32; 42, 15;
- lor** *pron. pers. 3 masc. pl. gen./dat. acc.* [1] 1, 5; 1, 5; 1, 5; 1, 13; 1, 18; 2, 1; 3, 15; 4, 20; 4, 21; 5, 3; 5, 4; 5, 5; 5, 12; 5, 14; 8, 4; 8, 21; 8, 22; 11, 20; 12, 6; 12, 18; 14, 12; 15, 18; 15, 19; 17, 4; 17, 6; 18, 5; 19, 15; 19, 29; 20, 11; 21, 8; 21, 8; 21, 9; 21, 10; 21, 10; 21, 11; 21, 13; 21, 16; 21, 29; 22, 16; 22, 18; 22, 20; 22, 20; 24, 5; 24, 7; 24, 12; 24, 13; 24, 14; 24, 17; 24, 18; 24, 18; 24, 19; 27, 14; 27, 15; 27, 23; 29, 10; 29, 10; 29, 17; 29, 22; 29, 25; 30, 1; 30, 2; 30, 6; 30, 9; 30, 12; 31, 20; 31, 34; 32, 1; 34, 19; 34, 20; 34, 25; 36, 9; 36, 9; 36, 9; 36, 11; 36, 11; 36, 14; 36, 14; 37, 12; 37, 12; 38, 20; 38, 20; 38, 40; 39, 2; 39, 2; 39, 2; 39, 3; 39, 3; 39, 4; 40, 8; 42, 9; 42, 9; 42, 10;
- loruși** *pron. pers. 3 masc. pl. gen./dat. acc.* [1] 4, 8;
- lui** *pron. pers. 3 masc./neutru sg. gen./dat. acc.* [1] 1, 2; 1, 3; 1, 3; 1, 4; 1, 8; 1, 10; 1, 10; 1, 10; 1, 12; 1, 13; 1, 14; 1, 17; 1, 20; 1, 20; 1, 20; 1, 22; 1, 22; 2, 3; 2, 3; 2, 5; 2, 5; 2, 6; 2, 8; 2, 9; 2, 9; 2, 10; 2, 12; 3, 1; 3, 1; 3, 19; 3, 23; 4, 9; 4, 17; 4, 18; 4, 18; 5, 18; 7, 1; 7, 2; 7, 2; 7, 10; 7, 18; 8, 4; 8, 14; 8, 14; 8, 15; 8, 16; 8, 16; 9, 3; 9, 4; 9, 6; 9, 12; 9, 15; 9, 19; 9, 34; 11, 4; 11, 5; 11, 10; 12, 5; 12, 10; 13, 3; 13, 7; 13, 11; 13, 15; 13, 16; 14, 5; 14, 5; 14, 7; 14, 8; 14, 8; 14, 14; 14, 21; 14, 22; 14, 22; 15, 15; 15, 21; 15, 21; 15, 21; 15, 26; 15, 26; 15, 27; 15, 27; 15, 29; 15, 30; 15, 31; 15, 32; 15, 32; 15, 35; 15, 35; 16, 9; 16, 20; 16, 21; 17, 9; 18, 6; 18, 7; 18, 7; 18, 8; 18, 10; 18, 10; 18, 11; 18, 12; 18, 13; 18, 15; 18, 16; 18, 16; 18, 17; 18, 17; 18, 18; 18, 18; 18, 20; 18, 20; 19, 6; 19, 12; 19, 28; 20, 6; 20, 9; 20, 10; 20, 10; 20, 11; 20, 12; 20, 12; 20, 13; 20, 14; 20, 14; 20, 15; 20, 20; 20, 20; 20, 21; 20, 21; 20, 23; 20, 25; 20, 25; 20, 26; 20, 27; 20, 28; 20, 29; 21, 15; 21, 15; 21, 19; 21, 20; 21, 20; 21, 21; 21, 21; 21, 21; 21, 23; 21, 24; 21, 24; 21, 30; 21, 31; 21, 31; 21, 31; 21, 33; 21, 33; 22, 14; 22, 22; 22, 22; 23, 2; 23, 11; 23, 11; 23, 11; 23, 12; 23, 13; 23, 15; 24, 20; 24, 22; 24, 24; 25, 5; 26, 6; 26, 6; 26, 8; 26, 8; 26, 9; 26, 11; 26, 14; 26, 14; 27, 9; 27, 9; 27, 10; 27, 10; 27, 15; 27, 17; 27, 18; 27, 19; 27, 21; 27, 22; 27, 23; 28, 6; 28, 6; 28, 9; 29, 3; 29, 3; 29, 20; 30, 11; 30, 12; 30, 14; 31, 23; 31, 31; 31, 38; 31, 39; 32, 2; 32, 5; 32, 12; 33, 17; 33, 18; 33, 19; 33, 20; 33, 21; 33, 21; 33, 22; 33, 22; 33, 23; 33, 23; 33, 24; 33, 24; 33, 25; 33, 26; 34, 9; 34, 26; 34, 27; 34, 35; 35, 7; 35, 14; 35, 15; 35, 16; 36, 7; 36, 22; 36, 24; 36, 26; 36, 27; 36, 29; 36, 33; 37, 2; 37, 3; 37, 3; 37, 4; 37, 4; 37, 4; 37, 5; 37, 6; 37, 11; 37, 13; 37, 15; 37, 19; 37, 23; 38, 5; 38, 6; 38, 41; 39, 5; 39, 6; 39, 6; 39, 8; 39, 10; 39, 11; 39, 18; 39, 19; 39, 20; 39, 28; 39, 29; 39, 30; 40, 14; 40, 20; 40, 21; 40, 21; 40, 26; 40, 26; 40, 27; 41, 5; 41, 5; 41, 6; 41, 6; 41, 7; 41, 7; 41, 8; 41, 10; 41, 10; 41, 11; 41, 12; 41, 13; 41, 13; 41, 14; 41, 14; 41, 15; 41, 16; 41, 22; 41, 25; 42, 8; 42, 10; 42, 11; 42, 11; 42, 11; 42, 12; 42, 12; 42, 13; 42, 16; 42, 16; 42, 17; 42, 17; 42, 17;
- luiș** *pron. pers. 3 masc. sg. gen./dat. acc.* [1] 33, 27;
- o** *pron. pers. 3 fem. sg. ac. neacc.* [1] 3, 4; 3, 5; 3, 6; 3, 21; 3, 21; 3, 22; 11, 16; 12, 16; 15, 9; 15, 30; 20, 19; 22, 15; 22, 20; 23, 17; 26, 10; 26, 14; 28, 7; 29, 16; 31, 36; 31, 37; 31, 37; 34, 33; 34, 33; 34, 33; 36, 17; 38, 29; 38, 30;
- i** *pron. pers. 3 sg. masc. dat. neacc.* [1] 14, 21*;
- îi** *pron. pers. 3 sg. masc. dat. neacc.* [1] 37, 10*;
- éluși** → **el**
- eu** : (1521 NEACȘU) : *pron. pers. : „ich” : „je, moi” : (330x)*
- eu** *pron. pers. 1 sg. nom. acc.* [1] 1, 15; 1, 16; 1, 17; 1, 19; 1, 21; 2, 9; 3, 24; 5, 3; 5, 8; 6, 18; 6, 24; 7, 3; 7, 11; 7, 19; 13, 3; 13, 18; 13, 18; 13, 22; 13, 22; 14, 15; 15, 6; 16, 3; 19, 4; 19, 26; 20, 2; 21, 3; 21, 34; 24, 25; 29, 16; 30, 9; 30, 25; 30, 26; 31, 15; 31, 32; 32, 17; 33, 5; 33, 6; 33, 31; 34, 33; 35, 4; 39, 34; 39, 34; 42, 4;
- îmi** *pron. pers. 1 sg. dat. neacc.* [1] 6, 4; 7, 16; 13, 24; 23, 5; 31, 21; 34, 32; 40, 2;
- m-** *pron. pers. 1 sg. ac. neacc.* [1] 3, 25; 4, 14; 6, 14; 6, 14; 6, 15; 6, 15; 6, 21; 7, 19; 9, 31; 9, 31; 10, 2; 10, 8; 10, 8; 10, 8; 10, 9; 10, 10; 10, 10; 10, 11; 10, 11; 10, 14; 10, 18; 10, 18; 14, 13; 14, 13; 16, 7; 16, 10; 17, 6; 19, 2; 19, 12; 19, 15; 19, 18; 19, 19; 23, 10; 27, 2; 29, 2; 29, 2; 29, 10; 29, 11; 29, 13; 30, 11; 30, 13; 30, 14; 30, 18; 30, 20; 30, 21; 30, 22; 30, 22; 30, 27; 31, 20; 31, 23; 33, 4; 33, 12; 33, 27; 35, 10; 38, 7;
- mă** *pron. pers. 1 sg. ac. neacc.* [1] 2, 9; 6, 9; 6, 22; 6, 23; 7, 8; 7, 8; 7, 13; 7, 14; 7, 18; 7, 18; 9, 11; 9, 11; 9, 14; 9, 15; 9, 17; 9, 18; 9, 18; 9, 28; 9, 34; 10, 2; 10, 9; 10, 16; 10, 16; 13, 15; 13, 21; 16, 9; 16, 11; 16, 11; 16, 12; 19, 2; 19, 3; 19, 11; 19, 19; 19, 19; 19, 22; 19, 25; 23, 9; 23, 15; 24, 15; 30, 1; 30, 1; 30, 9; 30, 10; 30, 16; 30, 19; 30, 20; 30, 23; 32, 18; 32, 22; 33, 4; 33, 10; 35, 11; 35, 13; 40, 3; 42, 4;
- mă** *pron. pers. 1 sg. ac. neacc.* [1] 6, 9; 6, 24; 7, 14; 10, 1; 10, 8; 10, 14; 10, 20; 13, 23; 15, 17; 16, 12; 16, 13; 16, 13; 16, 14; 19, 10; 19, 21; 19, 21; 21, 3; 23, 14; 29, 8; 29, 11; 30, 3; 32, 10; 33, 31; 33, 33; 34, 2; 34, 10; 36, 2; 37, 19; 38, 20; 42, 4;
- mi** *pron. pers. 1 sg. dat. neacc.* [1] 9, 17; 9, 21; 13, 16; 19, 26; 19, 26; 19, 27; 29, 7; 31, 8; 41, 2;

-mi *pron. pers. 1 sg. dat. neacc.* [1] 6, 2; 6, 8; 6, 24; 13, 20; 14, 13; 17, 14; 19, 5; 21, 2; 21, 27; 23, 5; 23, 6; 23, 6; 23, 17; 27, 5; 27, 5; 30, 5; 30, 24; 31, 14; 31, 38; 31, 40; 32, 21; 33, 5; 34, 10; 38, 2; 38, 3; 38, 4; 38, 18; 40, 3; 41, 3; 41, 3;

mi- *pron. pers. 1 sg. dat. neacc.* [1] 3, 26; 6, 11; 6, 11; 7, 7; 10, 12; 13, 27; 17, 2; 27, 2; 30, 26; 33, 3; 34, 5; 34, 34; 41, 2;

-mi- *pron. pers. 1 sg. dat. neacc.* [1] 3, 25; 17, 13; 30, 15; 30, 15; 31, 25;

mie *pron. pers. 1 sg. dat. acc.* [1] 3, 12; 3, 24; 3, 26; 4, 15; 6, 8; 6, 10; 7, 3; 10, 17; 12, 3; 13, 26; 13, 27; 17, 2; 17, 13; 17, 14; 17, 15; 19, 11; 19, 26; 19, 27; 20, 3; 21, 2; 23, 4; 23, 17; 27, 3; 27, 5; 29, 7; 30, 2; 30, 24; 30, 31; 31, 21; 33, 5; 33, 13; 33, 32; 34, 10; 38, 2; 38, 4; 38, 18; 41, 2; 42, 3;

mine *pron. pers. 1 sg. ac. acc.* [1] 2, 9; 6, 13; 6, 15; 6, 15; 6, 16; 6, 16; 6, 21; 6, 23; 7, 8; 7, 12; 7, 13; 7, 16; 7, 19; 9, 31; 9, 32; 9, 34; 10, 10; 10, 12; 10, 15; 10, 17; 10, 18; 13, 19; 13, 21; 13, 24; 13, 26; 14, 13; 16, 7; 16, 8; 16, 9; 16, 14; 17, 16; 19, 3; 19, 4; 19, 6; 19, 9; 19, 11; 19, 12; 19, 13; 19, 13; 19, 14; 19, 14; 19, 21; 21, 3; 21, 5; 21, 14; 22, 18; 23, 16; 24, 5; 27, 6; 28, 14; 28, 14; 29, 13; 29, 20; 29, 21; 30, 12; 30, 14; 30, 16; 30, 16; 30, 18; 30, 19; 30, 21; 30, 22; 30, 24; 31, 13; 31, 23; 31, 36; 32, 18; 32, 22; 33, 4; 33, 4; 33, 5; 34, 32; 36, 2; 37, 20; 38, 2; 42, 6; 42, 6;

F

face : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „1. machen, fertigen, 2. werden, 3. gründen” : „1. faire, 2. devenir, 3. fonder” : (120x)

a face *verb infinitiv prezent* [1] 27, 6; 34, 12;

ai făcut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 1, 10; 5, 27; 7, 20; 9, 12; 10, 14; 11, 10; 14, 3; 14, 3; 22, 23;

am făcut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 34, 32;

au făcut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 1, 17; 10, 8; 30, 12; 42, 9;

au făcut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 8, 3; 11, 7; 12, 9; 15, 27; 16, 7; 19, 2; 19, 11; 21, 31; 23, 13; 24, 12; 24, 20; 24, 21; 28, 25; 28, 26; 33, 4; 34, 12; 35, 10; 37, 5; 39, 17; 40, 15;

fac *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 31, 3; 34, 8; 34, 21; 34, 22;

facă-se *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 5, 4;

face *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 9; 5, 11; 5, 18; 9, 9; 9, 10; 25, 2; 30, 14; 34, 11; 34, 13; 34, 17;

face *verb infinitiv prezent* [1] 7, 19;

faci *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 34, 18;

fă *verb imp. 2 sg.* [1] 11, 14;

făcea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 1, 4;

făcea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 1, 6; 29, 4;

făceam *verb indicativ imperfect 1 pl.* [1] 33, 27;

făcînd *verb gerunziu* [1] 23, 9; 37, 15;

făcîndu-să *verb gerunziu* [1] 31, 25; 38, 33;

făcîndu-se *verb copulativ gerunziu* [1] 9, 4; 14, 21;

făcîndu-se *verb gerunziu* [1] 6, 17;

făcut-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 36, 23;

fă-te *verb imp. 2 sg.* [1] 37, 6;

m-am făcut *verb copulativ indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 6, 18; 10, 19; 30, 29;

m-am făcut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 16, 8;

mă fac *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 7, 4;

mă voiu face *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 14, 14;

ne-am făcut *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 31, 15;

s-au făcut *verb copulativ indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 3, 22; 19, 14;

s-au făcut *verb copulativ indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 24, 20;

s-au făcut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 9, 17; 38, 7;

s-au făcut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 21; 4, 12; 12, 4;

să face *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 28, 1; 28, 2;

să faci *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 35, 6; 36, 21;

să făcea *verb copulativ indicativ imperfect 3 pl.* [1] 29, 22;

să făcu *verb copulativ indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 23, 2;

să făcu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 6;

să făcură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 1, 2;

să mă fac *verb copulativ conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 31, 8;

să să facă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 40, 27;

să va face *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 40, 18;

se vor face *verb copulativ viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 14, 21; 27, 14;

te-ai făcut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 17;

te face *verb imp. 2 sg.* [1] 11, 3;

te fă *verb copulativ imp. 2 sg.* [1] 22, 21;

va face *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 3; 14, 9; 22, 17; 26, 14; 30, 24; 31, 14; 42, 8;

vă faceți *verb copulativ indicativ prezent 2 pl.* [1] 13, 8;

vei face *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 7, 18; 11, 8; 14, 13; 35, 6;

veți face *verb copulativ viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 19, 2;

veți face *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 13, 9;

voiu face *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 10, 3; 17, 2; 31, 14; 31, 14; 35, 3;

vor face *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 5, 12;

făcînd *verb gerunziu* [1] 39, 25*;

să mă fac *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 31, 30*;

fălcă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Kinn(lade) : „mâchoire, menton” : (1x)

falcă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 5;

făptă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Tat, 2. Werk, Geschöpf” : „1. action, 2. œuvre” : (12x)

fapte *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 11;

faptele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 10; 4, 17; 10, 3; 11, 4; 13, 27; 14, 15; 21, 16; 36, 3; 36, 9; 39, 11;

faptelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 34, 21;

fătă : (1219 DRĂGANU / în antr. *Fata*) : s. f. : „Tochter, Mädchen” : „fille” : (6x)

fête *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 2; 2, 9; 42, 13;

fêtele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 13; 1, 18; 42, 15;

făță : (1519 DERS / în top. *Fața*) : s. f. : „Gesicht, Angesicht, Antlitz” : „face, visage” : (34x)

fața *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 11; 2, 7; 4, 15; 6, 28; 9, 8; 14, 20; 15, 27; 16, 8; 18, 18; 19, 8; 23, 17; 24, 18; 26, 10; 34, 29; 38, 30; 41, 5; 42, 8;

- față** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 5; 32, 22; 33, 26; 37, 22;
- fêtele** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 22, 8; 34, 19;
- fetii** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 21, 31; 24, 15; 30, 11;
- fața** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 12*; 13, 20*; 17, 12*; 23, 15*; 30, 10*; 34, 19*;
- față** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 7*; 2, 2*;
- făur** : (1431 DERS / în antr. *Faur*) : s. m. : „Schmied” : „forgeron” : (1x)
- al unui faur** *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 32, 19;
- făclie** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. f. : „Fackel, Kerze, Licht” : „flambeau, chandelle, cierge, torche” : (1x)
- nește făclii** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 41, 11;
- făcút** : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 194) : adj. : „getan, gemacht, gebaut, gestaltet” : „fait” : (2x)
- făcut** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 41, 25;
- făcută** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 14;
- făgăduință** : (c. 1640 URECHE² 127) : s. f. : „Versprechen” : „promesse” : (3x)
- făgăduința** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 23;
- făgăduință** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 1; 40, 23;
- fără** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : prep./conj. : „ohne” : „sans” : (59x)
- fără** *prep.* [1] 2, 3; 3, 17; 22, 3; 22, 19; 24, 6; 30, 4; 30, 4; 30, 8; 33, 9;
- fără** *prep.* [1] 1, 1*; 1, 8*; 1, 19*; 2, 3*; 2, 10*; 4, 8*; 4, 16*; 4, 17*; 5, 2*; 5, 3*; 5, 22*; 6, 5*; 6, 6*; 6, 21*; 6, 27*; 8, 11*; 8, 11*; 8, 20*; 9, 20*; 11, 4*; 11, 11*; 11, 11*; 12, 4*; 14, 17*; 14, 22*; 15, 14*; 21, 28*; 22, 16*; 24, 7*; 27, 6*; 30, 3*; 30, 21*; 30, 28*; 31, 8*; 31, 33*; 31, 39*; 34, 6*; 34, 8*; 34, 8*; 34, 12*; 34, 20*; 34, 20*; 34, 32*; 34, 36*; 35, 13*; 36, 5*; 36, 21*; 39, 3*; 39, 16*; 40, 3*;
- fărădelêge** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f./adj. : „Frevel” : „infamie” : (21x)
- cei fărădelêge** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 12, 5; 19, 29;
- cel fărădelêge** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 17, 8;
- cèle fărădelêge** *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 34, 22;
- celor fărădelêge** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 20, 5; 27, 7;
- fărădelêge** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 14;
- fărădelêge** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 14; 27, 4; 34, 17; 34, 37;
- fărădelegea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 33, 23;
- fărădelêgea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 6; 31, 3; 31, 28;
- fărădelegii** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 20;
- fărădelegile** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 8, 4; 13, 23; 14, 17; 35, 13;
- fărălêge** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 34, 18;
- fărmă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „zerbrechen, zerschlagen” : „casser, briser, abattre” : (2x)
- ai sfărmat** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 38, 15;
- să să fărime** *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 38, 11;
- făt** : (1434 DERS / în antr. *Fätul*) : s. m. : „1. Knabe, Sohn, 2. Jüngling” : „1. fils, 2. jeune homme” : (2x)
- făt** *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 3;
- feți** *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 9;
- fățarnic** : (1551-1553 ES) : adj./s. : „heuchlerisch” : „hypocrite” : (2x)
- cei fățarnici** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 36, 13;
- fățarnic** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 34, 30;
- fățișat** : (1665-1672 Ms. 4389, 71²) : adv. : „aufrichtig” : „ouvertement, directement” : (1x)
- fățișat** *adv.* [1] 13, 7;
- fecioară** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Jungfrau” : „vierge, jeune fille” : (1x)
- fecioară** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 1;
- fecior** : (c. 1348 DLRV / în antr. Marco *Fecior*) : s. m. : „1. Kind, 2. Sohn, 3. Jüngling” : „1. enfant, 2. fils, 3. jeune homme” : (7x)
- fecior** *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 17;
- feciorii** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 18; 1, 19; 21, 8; 42, 17;
- feciorul** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 18; 42, 17;
- fel** : (1581-1582 PO) : s. n. : „Art” : „genre, sorte” : (2x)
- fël** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 33, 27;
- feliuri** *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 40, 16;
- femêie** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Frau” : „femme” : (1x)
- fămêie** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 11;
- feri** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „(be)hüten, (be)schützen” : „prendre garde, protéger” : (4x)
- a să feri** *verb infinitiv prezent* [1] 28, 28;
- ferindu-se** *verb gerunziu* [1] 1, 1; 1, 8; 2, 3;
- ferici** : (1563 CORESI, PRAXIU 324) : v. IV : „segnen, glücklich preisen” : „bénir, estimer heureux, louer” : (2x)
- au fericit** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 29, 10;
- au fericit** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 29, 11;
- fericit** : (1581 CORESI, EV. 20) : adj. : „glücklich” : „heureux, fortuné” : (1x)
- fericitu** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 17;
- fi** : (1521 NEACȘU) v. IV : „1. sein, 2. geschehen” : „1. être, 2. arriver” : (349x)
- a fi** *verb copulativ infinitiv prezent* [1] 12, 6; 32, 3;
- ai fost** *verb indicativ copulativ perfect compus 2 sg.* [1] 22, 3;
- ai fost** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 38, 4;
- am fost** *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 15;
- ar fi** *verb cond.-opt. prezent 3 sg.* [1] 9, 32; 42, 8;
- aș fi fost** *verb cond.-opt. perfect 1 sg.* [1] 10, 19;
- au fost** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 31, 15;

- e** *verb copulativ indicativ prezent 3 sg.* [1] 3, 23; 4, 17; 5, 23; 5, 25; 6, 11; 6, 12; 7, 1; 7, 7; 10, 13; 10, 20; 11, 8; 11, 12; 11, 20; 13, 12; 15, 2; 15, 15; 15, 20; 18, 22; 19, 7; 20, 22; 20, 29; 21, 4; 21, 15; 21, 22; 26, 2; 26, 6; 27, 13; 28, 12; 29, 20; 31, 15; 33, 3; 34, 6; 34, 7; 35, 8; 36, 5; 36, 23; 36, 26; 37, 17; 37, 22; 38, 2; 38, 5; 38, 19; 38, 21; 38, 37; 39, 11; 42, 2;
- e** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 6, 11; 7, 4; 7, 4; 12, 17; 14, 4; 15, 3; 15, 21; 21, 21; 21, 28; 22, 2; 22, 3; 22, 5; 22, 14; 25, 2; 26, 3; 26, 4; 28, 4; 37, 3; 38, 26; 41, 17;
- era** *verb copulativ indicativ imperfect 3 pl.* [1] 1, 3; 30, 6; 36, 13;
- era** *verb copulativ indicativ imperfect 3 sg.* [1] 1, 1; 1, 1; 1, 3; 16, 17; 32, 1; 42, 17; 42, 17;
- era** *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 1, 3; 21, 16; 42, 10; 42, 12;
- era** *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 1, 1; 1, 13; 4, 16; 29, 12; 32, 12; 42, 17;
- eram** *verb copulativ indicativ imperfect 1 sg.* [1] 19, 15; 29, 4; 29, 5; 29, 15; 29, 16; 33, 9;
- ești** *verb copulativ indicativ prezent 2 sg.* [1] 9, 32; 35, 2; 35, 7;
- fie** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 7; 5, 16; 13, 5; 16, 5; 16, 21; 27, 5;
- fie** *verb copulativ conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 27, 7;
- fie** *verb copulativ conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 6, 10;
- fiind** *verb copulativ gerunziu* [1] 2, 13; 4, 7; 12, 6; 15, 14; 16, 12; 24, 24; 31, 32; 34, 17;
- fiind** *verb gerunziu* [1] 7, 11; 8, 12; 24, 13; 27, 3; 36, 19; 39, 29; 39, 34;
- fi-va** *verb copulativ viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 22, 25;
- fi-va** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 22, 28;
- fu** *verb copulativ indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 42, 17;
- fu** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 2, 1; 42, 7;
- i** *verb copulativ indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 17;
- iaste** *verb copulativ indicativ prezent 3 sg.* [1] 3, 15; 4, 6; 7, 1; 7, 6; 7, 16; 7, 17; 8, 9; 8, 16; 8, 19; 9, 2; 9, 4; 9, 24; 9, 24; 9, 25; 10, 3; 10, 5; 10, 7; 11, 2; 12, 3; 13, 19; 14, 1; 15, 16; 17, 3; 19, 6; 19, 21; 19, 25; 20, 7; 22, 2; 22, 5; 22, 16; 23, 13; 24, 18; 24, 25; 25, 6; 26, 4; 27, 8; 28, 20; 28, 28; 28, 28; 30, 14; 30, 23; 32, 7; 32, 8; 33, 4; 33, 4; 33, 12; 33, 14; 34, 4; 34, 13; 34, 21; 35, 13; 36, 22; 36, 23; 37, 21; 38, 6; 38, 18; 38, 27; 38, 28; 39, 5; 40, 14; 41, 2; 41, 3; 42, 3; 42, 17;
- iaste** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 1, 8; 2, 3; 3, 19; 5, 9; 6, 6; 6, 17; 6, 29; 9, 10; 9, 26; 10, 22; 11, 3; 11, 14; 11, 18; 14, 7; 14, 10; 16, 3; 17, 15; 19, 29; 20, 7; 20, 20; 20, 21; 20, 23; 21, 9; 21, 28; 23, 2; 23, 7; 26, 2; 26, 2; 26, 6; 27, 11; 27, 19; 28, 1; 28, 14; 28, 14; 31, 12; 31, 21; 31, 27; 32, 5; 32, 8; 34, 22; 34, 24; 35, 10; 35, 14; 36, 2; 38, 26; 38, 35; 40, 4; 41, 6; 41, 25;
- nefiind** *verb copulativ gerunziu* [1] 24, 6;
- s** *verb copulativ indicativ prezent 1 sg.* [1] 9, 29;
- s** *verb copulativ indicativ prezent 3 pl.* [1] 1, 10; 2, 4; 6, 25; 11, 6; 14, 5; 18, 22; 25, 5; 26, 14; 34, 13; 34, 35; 42, 17;
- să fie** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 6; 16, 18; 21, 2; 34, 10;
- să fie** *verb copulativ conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 4; 6, 29; 17, 14; 31, 28;
- sînt** *verb copulativ indicativ prezent 1 sg.* [1] 6, 22; 7, 12; 7, 19; 10, 15; 11, 4; 13, 2; 30, 9; 32, 6; 32, 18; 33, 9; 33, 12; 34, 5; 35, 2;
- sînt** *verb copulativ indicativ prezent 3 pl.* [1] 1, 12; 5, 27; 6, 3; 6, 12; 13, 23; 13, 23; 22, 5; 30, 4; 32, 4; 32, 9; 36, 24; 36, 27; 41, 15;
- sînt** *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 13, 18;
- sînt** *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 3, 20; 4, 20; 6, 4; 27, 11; 33, 32; 35, 5;
- sîntem** *verb copulativ indicativ prezent 1 pl.* [1] 4, 19;
- sîntem** *verb indicativ prezent 1 pl.* [1] 8, 9;
- sînteți** *verb copulativ indicativ prezent 2 pl.* [1] 12, 2; 13, 4; 32, 6;
- va fi** *verb copulativ viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 4, 17; 6, 3; 8, 14; 9, 2; 9, 20; 11, 6; 14, 4; 15, 14; 18, 4; 18, 20; 24, 14; 25, 4; 33, 7;
- va fi** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 4; 8, 22; 11, 19; 12, 6; 14, 5; 18, 18; 22, 21; 25, 3; 31, 14; 32, 21; 34, 9; 36, 17;
- va să fie** *verb copulativ indicativ viitor 3 sg.* [1] 15, 14;
- vei fi** *verb copulativ viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 8, 6;
- voiu fi** *verb copulativ viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 15; 9, 20; 9, 20; 10, 15;
- voiu fi** *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 8; 23, 8;
- vor fi** *verb copulativ viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 5, 25; 8, 7; 8, 13; 21, 18; 27, 14;
- vor fi** *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 33, 23; 39, 30;
- e** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 14, 21*;
- iaste** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 37, 10*;
- sînt** *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 1, 7*; 2, 2*;
- fiară** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „wildes Tier, Bestie, Raubtier” : „animal sauvage, bête” : (7x)
- hiară** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 37, 8;
- hiarăle** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 22; 5, 23; 5, 23; 39, 15;
- hiarălor** *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 41, 17;
- hiară** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 10;
- ficât** : (1581-1582 PO) : s. m. : „Eingeweide” : „entrailles” : (2x)
- ficații** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 21, 24; 41, 7;
- ficioară** → **fecioară**
- fiecare** : (1570 CORESI, LIT.) : pron. nehot. : „jeder” : „chaque, chacun” : (4x)
- fieștecarele** *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 2, 11; 2, 12; 34, 11; 42, 12;
- fier** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Eisen, Schwert” : „fer, épée” : (8x)
- fier** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 19, 24; 39, 22; 40, 13;
- fierul** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 28, 2; 41, 19;
- fierului** *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 5, 20; 15, 22; 20, 24;
- fierbe** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „kochen, siedeln” : „cuire, bouillir” : (1x)
- fierbe** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 32, 19;
- fierbinte** : (c. 1551-1558 Ps. V.) : adj. : „heiß” : „chaud” : (1x)
- fierbinte** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 37, 17;

fiere : (1551-1553 ES) : s. f. : „Galle” : „bile” : (2x)

hiêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 16, 13; 20, 14;

finic : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. m. : „(Dattel-)Palme” : „palmier” : (2x)

finic *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 18;

finicilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 40, 25;

fiu : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Sohn” : „fils” : (26x)

fii *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 2; 17, 5; 21, 19; 42, 13;

fiii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 4; 1, 5; 1, 13; 5, 4; 5, 25; 8, 4; 14, 21; 19, 17; 20, 10; 27, 14; 28, 8; 30, 8; 39, 4; 39, 16; 42, 16; 42, 16; 42, 17;

fiilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 42, 16;

fiu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 17;

fiul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 25, 6; 35, 8;

fiului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 16, 21;

flămînd : (1448 DERS / în top. *Gîrla Flămîndșilor*) : adj./s. : „hungrig” : „affamé” : (2x)

celor flămînzi *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 24, 10;

flămînzilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 22, 7;

flămînzie : (1581 CORESI, EV. 25) : s. f. : „Hunger” : „famine” : (1x)

flămînzie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 4;

floăre : (1482 DERS / în antr. *Florea*) : s. f. : „Blüte” : „fleur” : (3x)

floarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 30; 15, 33;

o floare *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 14, 2;

foăle : (1453 DERS / în top. *Folești*) : s. m. : „1. Schlauch, 2. Blasebalg” : „1. outre, boyan, 2. soufflet” : (3x)

un foale *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 13, 28; 32, 19;

un foi *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 32, 19;

foămete : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Hungersnot” : „famine” : (5x)

foamete *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 20; 18, 11; 30, 3; 30, 4; 30, 5;

foărte : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „sehr” : „très” : (4x)

foarte *adv.* [1] 16, 10; 32, 2; 32, 3; 35, 15;

foc : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Feuer” : „feu” : (11x)

foc *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 16; 15, 34; 20, 26; 22, 20; 22, 25; 31, 12; 41, 11; 41, 12; 41, 21;

focul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 28, 5;

focului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 41, 13;

foi → foale

folós : (1479-1480 DERS) : s. n. : „Nutzen” : „bénéfice” : (3x)

folos *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 3; 21, 15; 22, 3;

fráte : (1455 DERS / în top. *Fratești*) : s. m. : „Bruder” : „frère” : (8x)

frate *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 29;

fratele *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 18; 41, 8;

fratelui *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 13;

frați *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 42, 15;

frații *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 19, 13; 22, 6; 42, 11;

frămîntă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „verwirren, zerbrechen” : „tourmenter, s’agiter” : (3x)

m-am frămîntat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 30, 14;

să frămîntă *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 39, 30;

să frămîntă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 7, 5;

frică : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Angst, Furcht” : „peur, crainte” : (24x)

frica *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 25; 4, 6; 9, 34; 13, 11; 13, 21; 15, 4; 15, 21; 31, 23; 33, 7;

frică *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 24; 4, 13; 4, 13; 4, 14; 21, 9; 25, 2; 33, 15; 33, 16; 38, 17; 39, 3; 39, 16; 39, 19; 41, 6; 41, 17;

frici *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 20, 25;

frig : (1559-1560 BRATU) : s. n. : „Kälte” : „froid” : (1x)

frig *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 37, 9;

frîu : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Zügel” : „frein” : (1x)

frîu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 11;

frúnză : (1551-1553 ES) : s. f. : „Blatt” : „feuille” : (1x)

o frunză *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 13, 25;

fúgă : (1538 DERS / în antr. *Fuga*) : s. f. : „Flucht, Lauf” : „fuite” : (1x)

fuga *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 27, 22;

fugí : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „flüchten, fliehen” : „fuir, prendre la fuite” : (4x)

au fugit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 14, 2;

fugiia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 30, 3;

fugit-au *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 9, 25;

va fugi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 27, 22;

fum : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Rauch” : „fumée” : (1x)

fum *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 41, 12;

fúnie : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Strick, Seil, Messschnur” : „corde, cordeau” : (3x)

funie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 8; 38, 5;

funea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 18, 10;

fur : (1448 DERS / în antr. *Furul*) : s. m. : „Dieb” : „voleur” : (2x)

furi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 30, 5;

un fur *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 14;

furá : (1551-1553 ES) : v.I : „stehlen” : „voler” : (1x)

au furat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 17, 2;

furnicóleu : (1665-1672 Ms. 4389, 520¹) : s. m. : „(Ameisen-)Löwe” : „(fourmiller-)lion” : (1x)

furnicoleul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 11;

fúște : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. n. : „Lanze” : „lance” : (2x)

fuștiuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 16, 13;

fușture *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 41, 18;

G

- găură** : (1405 DRĂGANU 446 / în top. *Gaura*) : s. f. : „Loch” : „trou” : (1x)
gauri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 30, 6;
- gavis** : (1683-1686 MS. 45, 436¹) : s. n. : „Kristall” : „cristal” : (1x)
gavis *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 18;
- găinușă** : (1649 MARD.) : s. f. : „Hühnchen” : „poulette” : (2x)
Găienușii *subst. propriu fem. sg. gen./dat. art.* [1] 38, 31;
Găinușa *subst. propriu fem. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 9;
- gătî** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. bereiten, 2. zu Ende bringen” : „1. préparer, 2. achever” : (8x)
au fost gătî *verb indicativ mmpf. 3 sg.* [1] 12, 5;
au gătî *verb indicativ perfect compus. 3 pl.* [1] 15, 28;
au gătî *verb indicativ perfect compus. 3 sg.* [1] 38, 25; 38, 41;
gătînd *verb gerunziu* [1] 28, 27;
s-au gătî *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 18, 12; 41, 2;
va gătî *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 27, 16;
- găuri** : (c. 1650 ANON. CAR.²) : v. IV : „durchbohren” : „percer” : (2x)
găuri-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 40, 19;
vei găuri *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 40, 21;
- geănă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Augenwimper” : „cil” : (1x)
geânele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 16, 16;
- genunchi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m./n. : „Knie” : „genou” : (3x)
genuche *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 16, 10;
genuchi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 4;
genuchile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 3, 12;
- gheață** : (1512-1521 BGL / în antr. *Gbeață* spatar) : s. f. : „Eis, Schnee” : „glace, neige” : (3x)
gheața *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 29;
gheață *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 16; 37, 10;
- gînd** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Sinn, Gedanke” : „pensée” : (1x)
gîndul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 7, 19;
- gîndî** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „denken” : „penser” : (7x)
au gîndî *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 1, 5;
au gîndî *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 18;
gîndêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 11, 2;
gîndești *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 37, 23;
gîndiiam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 20, 2;
va gîndî *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 33, 3; 33, 23;
- gîtlej** : (1673 DOS. Ps. V. 51) : s. n. : „Rachen, Kehle, Hals” : „gosier, cou, gorge” : (6x)
gîtlejul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 29; 12, 11; 29, 10; 33, 2; 34, 3;
gîtlejului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 20, 13;
- glas** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Stimme” : „voix” : (18x)
glas *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 12; 3, 18; 4, 16; 6, 5; 21, 12; 28, 26; 30, 7; 37, 4; 38, 7; 38, 34; 40, 4;
glasul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 4, 10; 9, 16; 33, 8; 34, 16; 37, 4; 37, 4; 37, 5;
- gloată** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s.f. : „Volksmenge” : „foule” : (2x)
gloatei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 31, 34; 39, 7;
- gol** : (1551-1553 ES) : adj./s. : „unbedeckt, nackt” : „nu” : (7x)
cei goli *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 24, 10;
cel golu *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 19;
celor goli *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 22, 6;
gol *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 21; 1, 21;
gol *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 26, 6;
goli *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 24, 7;
- golî** : (1608-1613 VARLAAM, L. 107) : v. IV : „(aus-ent)leeren” : „vider, évacuer” : (1x)
au golitu *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 26, 10;
- gonî** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „jagen” : „chasser” : (1x)
goniți *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 19, 22;
- grai** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Wort” : „parole” : (19x)
graiul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 7, 6; 29, 23; 33, 1;
graiului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 6, 26;
graiurele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 31, 40;
graiuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 16, 4; 34, 37; 36, 4;
graiurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 19, 4; 19, 23; 22, 22; 23, 12; 32, 10; 32, 12; 33, 3; 34, 35; 38, 2;
graiurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 16, 3;
graiuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 32, 3*;
- grătie** : (1581-1582 PO) : s. f. : „Stab” : „barreau” : (1x)
nește grătii *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 41, 11;
- grăi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „sagen, sprechen, reden” : „dire, parler” : (68x)
a grăi *verb infinitiv prezent* [1] 6, 4; 19, 4; 29, 9; 32, 1; 32, 14;
ai grăit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 2, 10; 15, 11;
am grăit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 32, 16; 39, 35;
ați grăit *verb indicativ perfect compus 2 pl.* [1] 42, 7; 42, 8;
au grăit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 2, 13; 33, 2; 34, 35; 42, 7;
grăiescu *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 19, 18;
grăiește *verb imp. 2 sg.* [1] 33, 32; 34, 33;
grăiește *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 21; 11, 2; 11, 2; 32, 7;
grăiiam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 29, 22;
grăind *verb gerunziu* [1] 1, 16; 1, 17; 1, 18; 9, 27; 33, 14; 34, 37;
grăiți *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 13, 7;
grăi-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 40, 22;
grăi-voiu *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 11; 10, 1; 13, 15; 32, 20;

- s-au grăit** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 2;
să grăiască *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 27, 4;
să grăiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 9, 3;
să grăiesc *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 13, 13;
să grăiesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 41, 1;
să grăiescu *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 42, 4;
să grăim *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 18, 2;
va grăi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 11, 5; 11, 10; 22, 29; 23, 5;
vei grăi *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 8, 2; 13, 22; 35, 3;
veți grăi *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 19, 28; 21, 28;
voi grăi *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 37, 19;
voiu grăi *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 35; 10, 2; 13, 3; 16, 3; 16, 6; 19, 7; 21, 3; 32, 10; 32, 17; 33, 31; 36, 3;
vom grăi *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [1] 19, 28;
vor grăi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 15, 18; 20, 7; 34, 34; 38, 35;
- grăitor** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „Sprecher” : „personne qui parle” : (1x)
grăitoriu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 14;
- grăsime** : (1581-1582 PO) : s. f. : „1. Fett, 2. Dicke” : „1. graisse, 2. grosseur” : (2x)
grăsimă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 16;
grăsimă *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 26;
- greăță** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Breachreiz” : „nausée” : (1x)
greăță *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 32, 21;
- greșeală** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Fehler, Schuld” : „faute, tort, erreur” : (4x)
greșala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 5;
greșale *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 13, 26; 35, 15;
greșalele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 36, 9;
- greși** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „(ver)fehlen, sich irren, sich versündigen” : „(se) tromper, manquer, pécher” : (18x)
ai greșit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 11, 6; 15, 11; 35, 6;
am greșit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 7, 19; 31, 33; 33, 27;
au greșit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 8, 4; 24, 1; 31, 16;
au greșit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 22; 2, 10; 21, 10;
greșască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 18, 7;
greșit-ai *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 42, 7;
greșind *verb gerunziu* [1] 35, 3;
nefiind greșit *verb gerunziu* [1] 33, 9;
va greși *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 24;
voiu greși *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 10, 14;
- greu** : (1448 DLRV / în antr. *Micle Greul*) : adj. : „schwer” : „lourd” : (6x)
greă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 23, 2; 33, 7;
greu *adv. de mod poz.* [1] 10, 16; 19, 11;
mai greu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 10;
mai greu *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 3;
- greutate** : (1608-1613 VARLAAM, L. 110) : s. f. : „Gewicht, Schwierigkeit” : „poids, obstacle” : (1x)
greutatea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 34, 30;
- grija** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Sorge” : „souci” : (5x)
grija *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 20; 22, 3;
grije *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 18;
griji *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 11, 18;
grija *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 23, 14*;
- grijă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „besorgen, ausrüsten” : „se charger” : (1x)
am grejit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 3, 25;
- gripsor** → **zgripsor**
- grîu** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Weizen, Getreide” : „blé, céréales” : (3x)
grîu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 40;
grîului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 33, 20;
un grîu *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 5, 26;
- groapă** : (1520 DERS / în top. *Groapa*) : s. f. : „Grube” : „fosse” : (2x)
groapă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 26; 21, 32;
- groznic** : (1563 CORESI, PRAXIU 517) : adj. : „furchtbar” : „affreux, terrible” : (2x)
groznică *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 13; 33, 15;
- gropilă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Bett” : „lit” : (1x)
gropilele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 28, 10;
- grumáz** : (1499 DERS / în antr. *Grumadz*) : s. m. : „Nacken, Hals” : „nuque, cou” : (1x)
grumazului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 39, 19;
- grunz** : (1579 DERS / în top. *Grunju*) : s. m. : „Klumpen” : „croûte” : (1x)
grunjii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 7, 5;
- gúbav** : (1551-1553 ES) : adj./s. : „demütig” : „humble” : (1x)
cel gúbav *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 22, 29;
- güler** : (1509 DERS) : s. n. : „Kragen” : „col” : (1x)
gulerul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 30, 18;
- gunói** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Müll” : „ordure” : (1x)
gunoiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 8;
- gură** : (1306 DRĂGANU / în top. *Gura*) : s. f. : „1. Mund, 2. Klinge” : „1. bouche, 2. fil” : (18x)
gura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 1; 5, 16; 7, 11; 8, 21; 15, 6; 20, 25; 22, 22; 23, 4; 33, 2; 35, 16; 39, 34; 40, 18; 41, 11; 41, 13;
gură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 15; 8, 21; 15, 13; 29, 9;
- gustá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „kosten” : „savourer, goûter” : (3x)
gustă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 12, 11; 34, 3;
va gusta *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 18;

gustáre : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. f. : „Geschmack” : „saveur” : (1x)
gustare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 6;

H

háină : (1581-1582 PO) : s. f. : „Kleid, Gewand” : „vêtement” : (3x)

haine *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 24, 7;

hainele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 20;

o haină *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 13, 28;

halís : (1683-1686 Ms. 45, 426¹) : s. n. : „Stein” : „pierrette” : (1x)

halisilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 8, 17;

hiará → **fiară**

hiére → **fiere**

hîrb : (c. 1650 ANON. CAR.²) : s. n. : „Scherbe” : „tesson” : (1x)

un hîrb *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 2, 8;

hotár : (1392 DERS) : s. n. : „Grenze, Grenzgebiet” : „frontière, confins” : (4x)

hotară *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 38, 10;

hotarăle *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 38, 20; 42, 17;

hotarul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 24, 2;

hotáří : (1412 DERS) : v. IV : „belehren” : „instruire” : (1x)

hotăraște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 35, 11;

hránă : (1478 DRHA / în antr. Hrană vornic) : s. f. : „Nahrung, Speise” : „nourriture” : (2x)

hrana *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 23;

hraná *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 31;

hrání : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „ernähren” : „nourrir” : (4x)

ai hrănit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 39, 3;

hrăniam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 31, 18;

hrănindu-se *verb gerunziu* [1] 36, 14;

să hrănesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 40, 25;

hrăpí → **răpi**

hulă : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Schmähung, Ungerechtigkeit” : „blâme, iniquité” : (4x)

hula *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 33, 23; 39, 7;

hulă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 33, 9; 33, 10;

hulí : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „schmähen” : „blâmer” : (1x)

să va huli *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 33, 27;

I

i → **el**

iad : (1551-1553 ES) : s. n. : „Hölle” : „enfer” : (9x)

iad *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 9; 11, 8; 14, 13; 17, 16; 33, 22;

iadul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 17, 13; 26, 6;

iadului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 21, 13; 38, 17;

iar : (înc. sec. XVI Ps. H.) : conj. : „aber, und” : „mais, cependant, et” : (58x)

iar *conjuncție coord.* [1] 30, 9;

iară *conjuncție coord.* [1] 4, 12; 4, 18; 5, 2; 5, 3; 5, 14; 5, 19; 6, 9; 6, 13; 6, 21; 8, 5; 8, 7; 8, 18; 8, 21; 8, 22; 9, 14; 9, 23; 9, 24; 9, 25; 12, 6; 12, 11; 12, 12; 12, 16; 13, 4; 13, 10; 14, 10; 16, 6; 16, 7; 18, 21; 19, 18; 19, 28; 21, 34; 22, 23; 23, 13; 24, 2; 24, 25; 27, 14; 27, 14; 27, 15; 28, 4; 28, 28; 29, 8; 30, 1; 31, 5; 31, 10; 31, 14; 32, 22; 32, 6; 33, 14; 33, 33; 34, 16; 35, 6; 36, 12; 36, 14; 39, 35; 42, 5; 42, 16; 42, 17;

iărăși : (1581 PRL) : adv. : „wiederum, abermals” : „de nouveau, encore” : (9x)

iarăși *adv.* [1] 5, 18; 6, 29; 7, 4; 10, 9; 10, 16; 14, 14; 32, 17; 33, 19; 42, 17;

iárbă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Gras” : „herbe, verdure” : (5x)

iarba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 25; 8, 12; 41, 20;

iarbă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 16; 40, 10;

iárnă : (1551-1553 ES) : s. f. : „Winter” : „hiver” : (1x)

iarna *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 37, 6;

iátă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : interj. : „siehe da” : „voici, voilà” : (25x)

iată *interjecție* [1] 1, 6; 1, 12; 1, 14; 2, 6; 2, 9; 2, 9; 3, 3; 5, 27; 13, 1; 13, 18; 16, 19; 19, 7; 26, 14; 27, 12; 28, 28; 30, 26; 32, 11; 32, 12; 33, 2; 33, 29; 36, 22; 36, 26; 36, 30; 40, 10; 40, 11;

ieri : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „gestern” : „hier” : (2x)

ieri *adv. de timp* [1] 8, 9; 30, 3;

iésle : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. f. : „Krippe” : „crèche” : (2x)

iêsle *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 5;

iêslea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 9;

ieși : (1521 NEACȘU) : v. IV : „heraus-, hinausgehen” : „sortir” : (26x)

am ieșit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 1, 21; 3, 11; 14, 17;

ies *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 41, 11;

iêse *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 26, 4; 38, 24; 38, 29; 39, 21; 41, 12; 41, 13;

ieși *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 12; 2, 7; 30, 31;

ieșiim *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 29, 7;

ieșind *verb gerunziu* [1] 3, 16; 24, 5; 38, 8;

ieși-vor *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 39, 4;

să iasă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 5, 15; 31, 35; 31, 40;

va ieși *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 6; 8, 16; 28, 5; 37, 2;

voiu ieși *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 23, 11;

ieșire : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Ausgang, Exodus” : „sortie” : (1x)

ieșire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 27;

înimă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Herz, Seele” : „cœur, âme” : (26x)

inema *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 12, 3; 17, 4; 33, 3; 33, 23; 41, 16;
inemă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 10; 34, 10;
inemii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 17, 11;
inemile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 12, 24;
inima *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 11, 13; 15, 12; 22, 22; 23, 16; 30, 27; 31, 7; 31, 9; 31, 27; 31, 29; 36, 28; 37, 1; 37, 5;
inimă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 34, 34; 36, 13; 37, 24; 38, 2;
inimile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 36, 6;

inoród → inorog

inoróg : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Wildstier” : „buffle” : (1x)
inorodul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 9;

intră : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I. : „hinein-, hereintreten” : „entrer” : (7x)
ar intra *verb cond.-opt. prezent 3 sg.* [1] 41, 5;
întrară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 37, 8;
să între *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 14, 3; 15, 28;
va intra *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 13, 16; 33, 26;
voiu intra *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 1, 21;

ispití : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „erfahren, untersuchen” : „apprendre” : (1x)
ispitêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 34, 3;

ispitire : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Verführung, Erfahrung” : „tentation” : (1x)
ispitire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 1;

isprăví : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. ausrichten, zustande bringen” : „finir, accomplir, achever” : (5x)
isprăvindu-și *verb gerunziu* [1] 16, 9;
să fiu isprăvit *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 40, 3;
să isprăvești *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 13, 20;
va isprăvi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 23, 6;
vor isprăvi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 36, 11;

istoví : (1591-1592 DIR) : v. IV : „sich erschöpfen, enden, abbauen, löschen” : „s'épuiser, éteindre, épuiser” : (7x)
să istovi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 27, 18;
să va istovi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 13, 12;
să vor istovi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 34, 20;
să istoviră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 24, 5;
se va istovi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 18, 5;
se vor istovi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 15, 31; 15, 35;

iví : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „erscheinen” : „paraître” : (2x)
să ivească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 24, 18;
să va ivi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 11, 18;

izbăví : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „erlösen” : „sauver” : (3x)
izbăvêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 4;
izbăvi-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 22, 30;
să izbăviți *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 6, 23;

izbí : (1563-1583 COD. VOR.²) : v. IV : „hervorbrechen” : „se précipiter” : (1x)

va izbi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 40, 18;

izgoní : (1581 CORESI, EV. 203) : v. IV : „vertreiben” : „rejetter” : (2x)
s-au izgonit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 12;
va izgoni *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 36, 5;

iznoává : (1551-1553 ES) : s. f. : „Neuigkeit” : „nouveauté” : (1x)
iznoavă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 17;

Î

îi → el

îmbărbătă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „ermutigen” : „encourager” : (2x)
îmbărbătîndu-să *verb gerunziu* [1] 33, 25;
se vor îmbărbăta *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 27, 14;

îmbătrîní : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. IV : „altern” : „vieillir” : (2x)
va îmbătrîni *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 14, 8; 29, 18;

îmblá → umblá

îmbogăți : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. IV : „reich machen” : „s'enrichir” : (1x)
se va îmbogăți *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 15, 29;

îmbolnăví : (1564 CORESI, CAZ.) : v. IV : „1. krank machen; 2. krank werden” : „1. rendre malade, 2. tomber malade” : (1x)
bolnăvind *verb gerunziu* [1] 24, 23;

îmbrăcá : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „anziehen, bekleiden” : „(se) vêtir” : (6x)
ai îmbrăcat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 11;
am îmbrăcat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 19;
mă îmbrăcam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 29, 14;
s-au îmbrăcat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 8;
să vor îmbrăca *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 8, 22;
te îmbracă *verb imp. 2 sg.* [1] 40, 5;

îmbrăcáre : (1642 ÎNV. 42a, ap. TIKTIN) : s. f. : „Kleidung” : „vêtement” : (2x)
îmbrăcare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 9;
îmbrăcării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 41, 5;

îmbrăcămínțe : (1551-1553 ES) : s. f. : „Kleidung” : „vêtements” : (2x)
îmbrăcămínțea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 22, 6; 24, 7;

îmi → eu

împăcá : (1551-1553 ES) : v. I : „versöhnen” : „réconcilier” : (3x)
se va împăca *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 24;
vor împăca *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 5, 23; 5, 23;

împărát : (1521 NEACȘU) : s. m. : „Kaiser” : „empereur” : (12x)
împărat *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 11; 2, 11;

- împăratul** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 41, 26; 42, 17; 42, 17; 42, 17;
- împăratului** *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 34, 18;
- împărați** *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 7;
- împărații** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 14; 12, 18; 42, 17;
- un împărat** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 29, 25;
- împăratesc** : (1551-1553 ES) : *adj.* : „kaiserlich” : „impérial” : (1x)
- împăratească** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 15;
- împărăți** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. IV* : „herrschen” : „régner” : (2x)
- au împărățit** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 42, 17;
- împărățind** *verb gerunziu* [1] 34, 30;
- împărți** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. IV* : „aufteilen, zerteilen, verteilen, unterscheiden” : „partager, distinguer” : (4x)
- au împărțit** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 31, 2;
- împart** *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 40, 25;
- împarte** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 12, 11;
- s-au împărțit** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 21, 21;
- împinge** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. III* : „1. rücken, 2. verwerfen” : „1. pousser, presser, 2. rejeter” : (4x)
- împingă** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 18, 19;
- împingînd** *verb gerunziu* [1] 14, 20;
- mă împing** *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 27, 6;
- vei împinge** *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 34, 33;
- împistritură** : (1682 DOS. Vs. 46) : *s. f.* : „Schmuck” : „ornement” : (1x)
- împistriturii** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 38, 36;
- împleă** → **umple**
- împletici** : (1683 DOS. PAR. II 14^v) : *v. IV* : „verflechten” : „entrelacer” : (1x)
- s-au împletecit** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 40, 12;
- împotriva** : (1551-1553 ES) : *adv./prep.* : „gegen(über), entgegen” : „au contraire, contre” : (11x)
- împotriva** *prep.* [1] 13, 25; 23, 13; 32, 1;
- împotrivă** *adv.* [1] 9, 3; 20, 2;
- împotrivă** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 32, 3*;
- împotrivă** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 32, 5*;
- împotrivă** *adv.* [1] 9, 32*; 15, 25*; 41, 2*; 41, 3*;
- împotrivi** : (1551-1553 ES) : *v. IV* : „sich widersetzen” : „s’opposer” : (1x)
- se va împotrivi** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 9, 19;
- împotrivnic** : (1649 MARD.) : *adj./s.* : „Widersacher” : „opposant” : (1x)
- împotrivnicul** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 13, 24;
- împrejúr** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *prep./adv.* : „um ... herum, in der Gegend” : „autour de, aux alentours de” : (8x)
- împrejur** *adv. de loc* [1] 1, 10; 18, 11; 19, 8; 19, 10; 38, 10;
- împrejurul** *prep.* [1] 29, 5;
- prejur** *prep.* [1] 18, 11; 40, 20;
- împrejurá** : (1632 EUSTR. PRAV. 277 *ap.* TIKTIN) : *v. I* : „einschließen” : „entourer” : (2x)
- împrejurînd** *verb gerunziu* [1] 1, 7; 2, 9;
- împreună** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. I* : „1.zusammenbringen, vereinigen, 2.zusammenkommen” : „1.unir, joindre, 2.se rejoindre” : (2x)
- împreună-se** *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 41, 9;
- împreunîndu-se** *verb gerunziu* [1] 34, 8;
- împreună** : (1551-1553 ES) : *adv.* : „zusammen, gemeinsam” : „ensemble” : (7x)
- împreună** *adv.* [1] 1, 4; 1, 4; 9, 35; 26, 3; 28, 19;
- împreună** *adv.* [1] 21, 21*; 28, 14*;
- împroșcă** : (1581-1582 PO) : *v. I* : „bespritzen, besudeln” : „asperger, éclabousser” : (1x)
- au împroșcat** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 30, 14;
- împunge** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. III* : „stoßen, stechen” : „pousser, piquer” : (1x)
- mă împung** *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 6, 4;
- împușină** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. I* : „vermindern” : „se diminuer, devenir moins nombreux” : (1x)
- să împușinează** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 14, 11;
- în** : (1499 DERS) *prep.* : „1. in, an, um, 2. bei, 3. zwischen” : „1. en, dans, à, 2. par, 3. parmi” : (155x)
- în** *prep.* [1] 1, 1; 1, 4; 1, 12; 1, 13; 1, 13; 2, 5; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 3, 6; 3, 6; 3, 11; 3, 20; 4, 12; 4, 19; 4, 20; 5, 14; 5, 15; 5, 19; 5, 20; 5, 20; 6, 4; 6, 29; 7, 11; 7, 16; 8, 4; 10, 19; 11, 14; 12, 5; 12, 10; 12, 12; 12, 12; 12, 24; 13, 14; 14, 8; 14, 8; 14, 13; 15, 22; 15, 28; 15, 28; 15, 35; 16, 3; 16, 5; 16, 10; 16, 11; 16, 13; 16, 15; 16, 17; 16, 19; 17, 6; 18, 8; 18, 8; 18, 10; 18, 11; 18, 16; 18, 16; 19, 18; 19, 20; 19, 20; 19, 23; 19, 23; 19, 24; 19, 27; 20, 6; 20, 12; 20, 14; 20, 20; 21, 10; 21, 13; 21, 16; 21, 21; 21, 23; 22, 12; 22, 14; 22, 22; 22, 24; 23, 9; 23, 12; 24, 5; 24, 11; 27, 3; 27, 11; 29, 7; 29, 19; 29, 20; 30, 19; 30, 19; 30, 25; 31, 15; 32, 5; 32, 7; 33, 11; 33, 16; 33, 18; 33, 22; 34, 11; 34, 35; 36, 7; 36, 8; 36, 27; 37, 7; 38, 16; 38, 19; 38, 26; 38, 29; 38, 32; 38, 40; 38, 40; 39, 10; 39, 30; 40, 8; 40, 15; 40, 18; 40, 19; 40, 26; 40, 27; 41, 14; 42, 15; 42, 17; 42, 17; 42, 17;
- în** *prep.* [1] 1, 9*; 1, 21*; 1, 21*; 2, 1*; 2, 3*; 2, 9*; 4, 8*; 4, 19*; 6, 5*; 6, 28*; 8, 17*; 9, 17*; 14, 21*; 15, 21*; 16, 8*; 16, 12*; 20, 13*; 20, 18*; 20, 18*; 21, 34*; 22, 4*; 22, 6*; 29, 25*; 30, 7*; 32, 10*; 32, 11*; 33, 1*; 33, 31*; 34, 4*; 34, 16*; 35, 16*; 37, 14*; 39, 16*; 42, 9*;
- înaînte** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *adv./prep.* : „1. früher, zuerst, 2. von, (be)vor” : „1. auparavant, 2. avant” : (67x)
- înaînte** *adv. de loc* [1] 15, 24; 27, 6;
- înaîntea** *prep.* [1] 1, 6; 1, 9; 2, 1; 2, 1; 2, 2; 4, 16; 4, 17; 8, 4; 9, 4; 11, 4; 13, 3; 13, 7; 13, 7; 13, 15; 13, 16; 14, 3; 15, 4; 15, 13; 15, 15; 15, 25; 15, 25; 15, 26; 16, 20; 16, 21; 18, 3; 19, 15; 19, 28; 21, 8; 21, 31; 21, 33; 22, 23; 22, 26; 25, 4; 25, 5; 26, 6; 27, 10; 29, 2; 31, 28; 31, 34; 32, 1; 32, 2; 34, 10; 34, 10; 34, 26; 34, 37; 35, 2; 35, 14; 41, 14; 42, 7;

- mai nainte** *adv. de timp comp.* [1] 3, 24; 8, 12; 15, 7; 15, 32; 15, 33; 24, 6; 24, 15; 42, 5; 42, 10; 42, 17;
- nainte** *prep.* [1] 2, 10; 21, 18;
- înainte** *adv. de timp* [1] 25, 2*; 27, 1*; 29, 1*;
- mainte** *adv. de timp* [1] 10, 21*;
- înalt** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „hoch, Höhe” : „haut, hauteur” : (7x)
- cële nalte** *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 22, 12; 28, 18; 31, 2;
- cel înalt** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 41, 26;
- cel Înalt** *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] 25, 2;
- celui Înalt** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. gen./dat. art.* [1] 31, 28;
- înaltu** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 8;
- înălță** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „erhöhen, erheben” : „lever, (s')élever” : (6x)
- înălța-se-va** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 11;
- înălță** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 19, 6;
- să înălță** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 39, 27;
- se va înălța** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 36, 7;
- va înălța** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 18;
- vei înălța** *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 17, 4;
- înălțare** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Erhöhung, Erhebung” : „élévation” : (1x)
- înălțarea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 24;
- înălțime** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Höhe, Anhöhe” : „hauteur” : (5x)
- înălțime** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 7; 5, 11; 39, 18; 40, 5;
- înălțimi** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 16, 19;
- înăuntru** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : adv. : „innen, drinnen, hinein” : „à l'intérieur, en” : (1x)
- înăuntru** *adv. de loc* [1] 27, 3;
- încăile** → **încaltea**
- încaltea** : (1581 CORESI, EV. 141) : adv. : „wenigstens” : „tout au moins, du moins” : (1x)
- încăile** *adv.* [1] 21, 32;
- încă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „1. noch, 2. auch, ebenfalls” : „1. encore, 2. aussi, de même” : (29x)
- încă** *adv.* [1] 1, 16; 1, 17; 1, 18; 2, 3; 2, 9; 7, 9; 7, 10; 8, 12; 14, 7; 14, 10; 15, 10; 15, 10; 16, 22; 17, 15; 23, 8; 27, 1; 27, 3; 29, 1; 30, 2; 32, 1; 32, 15; 32, 21; 34, 23; 34, 36; 35, 1; 36, 1; 36, 2; 36, 16; 40, 27;
- încălzí** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. IV : „erwärmen” : „réchauffer” : (1x)
- s-au încălzit** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 31, 20;
- începătură** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Anfang, Ursprung” : „commencement, début” : (2x)
- începătura** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 37, 3; 40, 14;
- începe** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „beginnen” : „commencer” : (3x)
- au început** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 13, 15;
- începînd** *verb gerunziu* [1] 6, 9;
- voiu încêpe** *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 6, 4;
- încetá** : (1551-1553 ES) : v. I : „aufhören” : „cesser” : (7x)
- aș fi încetat** *verb cond.-opt. perfect 1 sg.* [1] 3, 13;
- au încetat** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 29, 9;
- încetară** *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 32, 1;
- încetă** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 38, 1;
- să mă încetez** *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 21, 34;
- va înceta** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 6, 26;
- vei înceta** *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 18, 2;
- încegá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „gerinnen” : „se coaguler, se cailler” : (2x)
- ai închiegat** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 10;
- au închiegat** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 14, 19;
- încheiere** : (1691 MART. ORT. II) : s. f. : „(Panzer)platte” : „plaque (de cuirasse)” : (1x)
- închierea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 41, 5;
- încheietură** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Gelenk” : „jointure, articulation” : (2x)
- închietură** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 22;
- închieturile** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 17, 11;
- închide** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „schließen” : „fermer” : (3x)
- au închis** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 3, 10; 3, 23;
- va închide** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 12, 15;
- închiná** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „neigen, sich verneigen” : „s'incliner” : (1x)
- să închină** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 20;
- închipuire** : (1581 CORESI, EV. 510) : s. f. : „Einbildung(skraft)” : „imagination” : (1x)
- închipuire** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 16;
- încinge** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „gürten” : „ceinturer, ceindre” : (2x)
- încinge** *verb imp. 2 sg.* [1] 38, 3; 40, 2;
- încîlcit** : (1581 PRL) : adj./s. : „kraus, konfus” : „vague” : (1x)
- celor încîlciți** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 5, 13;
- înceștá** : (c. 1640 URECHE² 161) : v. I : „einklemmen” : „se serrer fortement” : (1x)
- ai înceșteat** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 11;
- încolțurat** : (1683-1686 Ms. 45, 441²) : adj. : „eckig” : „hargneux” : (2x)
- încolțorat** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 15;
- încolțurată** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 6;
- înconjurá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „umkreisen” : „encercler” : (6x)
- au înconjurat** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 1, 17; 19, 12;
- înconjuraiu-mă** *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 17, 7;
- înconjurară** *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 16, 13;

- încunjuratu-au** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 22, 10;
încúnjură *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 30, 4;
- încrede** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „auf jdn. vertrauen, jdm. vertrauen” : „se fier, avoir confiance” : (1x)
se încrede *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 4, 18;
- încrețî** : (1682 DOS. VS. 46, *ap.* DLR) : v. IV : „kräuseln” : „friser” : (1x)
s-au încrețit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 4, 15;
- încuiá** : (1551-1553 ES) : v. I : „schließen” : „fermer” : (1x)
încuindu-se *verb gerunziu* [1] 34, 20;
- încuiére** : (1649 MARD.) : s. f. : „Verschließung” : „fermeture” : (1x)
încuiére *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 15;
- încuietoáre** : (1632 EUSTR. PRAV. 325, *ap.* TIKTIN) : s. f. : „Verschluss” : „loquet” : (1x)
încuitorile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 26, 13;
- încurcá** : (1581 CORESI, EV. 416) : v. I : „verwirren” : „emmêler” : (1x)
să să încurce *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 18, 8;
- îndátă** : (c. 1516-1636 GLOS. B.) : adv. : „gleich, sogleich” : „tout de suite” : (4x)
îndată *adv. de timp* [1] 3, 11; 5, 3; 39, 30; 40, 7;
- îndelungá** : (1581 PRL) : v. I : „entfernen, in die Länge ziehen” : „ajourner, éloigner” : (1x)
să îndelungesc *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 7, 16;
- îndireptá** → **îndrepta**
- îndîrjí** : (1665-1672 MS. 4389, 446²) : v. IV : „hartnäckig werden” : „s'obstiner, s'acharner” : (1x)
să îndîrjaște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 39, 21;
- îndoí** : (1563-1583 COD. VOR.²) : v. IV : „zweifeln” : „douter, hésiter” : (1x)
vă veți îndoii *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 13, 8;
- îndoíre** : (1563 CORESI, PRAXIU 230) : s. f. : „Verdoppelung” : „redoublement” : (1x)
îndoire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 10;
- îndoít** : (1581 PRL) : adj. : „verdoppelt” : „double” : (2x)
îndoít *num. mult.* [1] 11, 6;
îndoite *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 42, 10;
- îndrăgi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „lieben, liebhaben” : „prendre en amitié” : (1x)
îndrăgisem *verb indicativ m.pf. 1 sg.* [1] 19, 19;
- îndrăzní** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. IV : „wagen” : „oser” : (2x)
au îndrăznit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 15, 12;
te vei îndrăzni *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 22, 26;
- îndrăzníre** : (1563 CORESI, PRAXIU 67) : s. f. : „(Wage-)mut” : „audace” : (5x)
- îndrăznire** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 4; 17, 9; 21, 27; 27, 10; 39, 20;
- îndreptá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „(gerade) richten” : „redresser” : (1x)
să te îndireptezi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 33, 32;
- îndulcí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „besänftigen, enthärten, versüßen” : „adoucir” : (3x)
să îndulci *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 24, 5;
să îndulciră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 21, 33;
să va îndulci *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 12;
- înduplecá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „erweichen” : „consentir à” : (1x)
s-au înduplecat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 9, 13;
- îndurá** : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 187) : v. I : „erbarmen” : „prendre qqn. en pitié” : (2x)
s-au îndurat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 33, 18;
se va îndura *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 13;
- încătúră** : (1521 DERS/ în top. *Necătura*) : s. f. : „Überflutung” : „débordement des eaux” : (1x)
necătura *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 18;
- înfășá** : (1563-1583 COD. VOR.²) : v. I : „wickeln” : „emmailloter” : (1x)
am înfășat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 38, 9;
- înfășurá** : (1608-1613 VARLAAM, L. 180) : v. I : „einwickeln” : „enrouler” : (1x)
înfășurându-se *verb gerunziu* [1] 40, 19;
- înfierbîntá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „erhitzen” : „échauffer” : (1x)
s-au fierbîntat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 30, 27;
- înfige** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „(hinein)stecken” : „ficher, enforcer” (2x)
iaste înfiptă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 41, 16;
sînt înfipți *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 38, 6;
- înflorí** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : v. IV : „blühen” : „fleurir” : (3x)
înflorind *verb gerunziu* [1] 14, 2;
va înflori *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 14, 7;
vor înflori *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 20, 21;
- înfričoșá** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. I : „Furcht/Angst einjagen” : „efffrayer” : (3x)
au înfričoșat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 33, 16;
mă voiu înfričoșa *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 23, 15;
vor înfričoșa *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 41, 18;
- înfričoșáre** : (1642 ÎNV. 45a, *ap.* TIKTIN) : s. f. : „Terror” : „terreur” : (1x)
înfričoșarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 23, 6;
- înfrumusețát** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : adj./s. : „verschönert, geschmückt” : „embelli, enjolivé” : (1x)
cèle înfrumusețate *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 18, 14;

înfruntá : (1559-1560 BRATU) : v. I : „trotzen” : „affronter” : (1x)

m-am înfruntat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 34;

îngăduí : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „erlauben, warten, bleiben” : „permettre, attendre, rester” : (11x)

îngădui *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 32, 4;

îngăduiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 9;

îngăduiêște *verb imp. 2 sg.* [1] 33, 5; 36, 2;

îngăduiêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 6, 11;

îngădui-voiu *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 14, 14;

să îngăduiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 26;

va îngădui *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 15; 41, 3;

vei îngădui *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 2, 9;

voiu îngădui *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 17, 13;

îngăduínță : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 47) : s. f. : „Duldsamkeit, Nachsicht” : „espérance, pitié” : (1x)

îngăduința *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 14, 19;

înger : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Engel” : „ange” : (11x)

înger *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 1; 20, 15;

îngeri *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 33, 23; 36, 14; 40, 6;

îngerii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 6; 2, 1; 38, 7; 40, 14; 41, 25;

îngurilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 4, 18;

înghețát : (1581 CORESI, EV. 364/ vb.) : adj. : „gefroren” : „glacé” : (1x)

înghețată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 16;

înghiți : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „schlucken” : „ingurgiter” : (2x)

va înghiți *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 18;

voiu înghiți *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 18;

înghițit : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „geschluckt” : „avalé”

neînghițită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 18;

îngrădí : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „umzäunen” : „entourer, clôturer” : (2x)

ai îngrădit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 1, 10;

am îngrădit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 38, 8;

îngrădire : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Umzäumung” : „clôture, enclos” : (1x)

îngrădirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 31;

îngreuíá : (c. 1564 CORESI, CAZ. 86) : v. I : „be-, erschweren” : „alourdir” : (1x)

îngreuiază *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 35, 16;

îngropáre : (1551-1553 ES) : s. f. : „Begräbnis” : „enterrement” : (1x)

îngropare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 17, 1;

îngrozí : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „entsetzen” : „effrayer” : (3x)

au îngrozit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 12, 17;

îngrozești *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 7, 14;

să îngrozească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 13, 21;

înlăúntru → înăuntru

înmulți : (**mulți**: înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „vermehrten” : „accroître, multiplier” : (2x)

au mulțit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 34, 6;

înmulți-se-vor *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 39, 4;

înoí : (1570 CORESI, LIT.) : v. IV : „erneuern” : „renouveler, refaire” : (1x)

înoind *verb gerunziu* [1] 10, 17;

înotá : (1559-1560 BRATU) : v. I : „sich suhlen” : „se vautrer” : (1x)

înoată *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 11, 12;

înrădăcináre : (1665-1672 Ms. 4389, 839²) : s. f. : „Grund” : „fondement, profondeur” : (1x)

înrădăcinările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 36, 30;

îns(ul), însa : (înc. sec. XVI Ps. H.) : pron. pers. : „er, sie” : „il, elle” : (5x)

însa *pron. pers. 3 fem. sg. nom./ac. acc.* [1] 31, 17;

însul *pron. pers. 3 masc. sg. nom./ac. acc.* [1] 28, 5;

însul *pron. pers. 3 neutru sg. nom./ac. acc.* [1] 34, 13;

însii *pron. pers. 3 masc. pl. nom./ac. acc.* [1] 32, 15; 36, 31;

însă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : „indessen” : „pourtant” : (14x)

însă *conjunție coord.* [1] 2, 5; 5, 8; 9, 21; 12, 6; 13, 3; 14, 18; 17, 10; 21, 17; 27, 6; 27, 7; 34, 36; 35, 12; 36, 6; 39, 24;

însănătoși : (1551-1553 ES) : v. IV : „gesund werden” : „guérir” : (1x)

să să însănătoșaze *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 24, 23;

însemná : (1570 CORESI, LIT.) : v. I : „zeichnen” : „noter” : (1x)

ai însemnat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 14, 17;

însetoșát : (1560-1561 CORESI, TE.²) : adj./s. : „durstig” : „assoiffé” : (2x)

cei însătoșați *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 18, 9;

însetoșat *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 23;

înspăimá → înspăimînta

înspăimîntá : (1649 MARD.) : v. I : „erschrecken, ängstigen” : „effrayer” : (1x)

înspăimezi *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 7, 14;

înstrăiná : (c. 1564 CORESI, CAZ. 139) : v. I : „entfremden” : „aliéner” : (1x)

va înstreina *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 21, 29;

înstrăináre : (**striináre**: 1581 CORESI, EV. 206) : s. f. : „Verderben” : „malheur” : (1x)

striinare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 3;

înstrăínát : (1581 CORESI, EV. 481) : adj. : „entfremdet” : „éloigné” : (1x)

înstreinat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 18;

însuși : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. pron. : „selbst” : „moi-même” : (4x)

- înșivă** *adj. pron. de întărire 2 masc. pl. nom./ac.* [1] 13, 8;
însuși *adj. pron. de întărire 3 masc. sg. nom./ac.* [1] 33, 27;
însuși *adj. pron. de întărire 3 masc. pl. gen./dat.* [1] 15, 19;
însuși *adj. pron. de întărire 3 neutru sg. nom./ac.* [1] 24, 24;
- înșelă** : (1551-1553 ES) : v. I : „betrügen, hintergehen, täuschen” : „tromper, duper, tricher” : (6x)
au înșălat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 36, 16;
m-am înșălat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 6, 24;
mă înșălaiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 19, 4;
s-au înșălat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 31, 27;
să înșală *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 19, 4;
va înșăla *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 18;
- înșelăciune** : (c. 1551-1558 Ps. V. 467) : „Täuschung, Betrug” : „tromperie” : (1x)
înșelăciunea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 19, 4;
- întări** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „(ver)stärken, kräftigen, befestigen” : „fortifier, renforcer” : (6x)
au întărit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 28, 23;
au întăritu *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 20, 19;
întări-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 18, 9;
întări-vei *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 37, 18;
se vor întări *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 36, 9;
va întări *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 36, 22;
- întemeiât** : (1563 CORESI, PRAXIU 458) : *adj.* : „begründet” : „fondé” : (1x)
întemeiat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 7;
- întinde** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „ausstrecken, sich erstrecken” : „(s’)étendre, tendre” : (10x)
au întins *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 12;
au întins *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 9, 8; 28, 9;
întinde *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 36, 30;
întinzi *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 11, 13;
întinzind *verb gerunziu* [1] 26, 7;
întinzînd *verb gerunziu* [1] 26, 9; 39, 26;
se-au întins *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 26, 11;
vei întinde *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 22, 3;
- întindere** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Ausbreitung” : „déchirement” : (1x)
întinderea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 36, 29;
- întineri** : (1551-1553 ES) : v. IV : „jünger werden” : „rajeunir” : (1x)
va întineri *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 33, 24;
- întîns** : (1559-1560 BRATU) : *adj.* : „ausgedehnt” : „étendu” : (1x)
cèle întinse *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [1] 14, 19;
- întîi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *adv.* : „zuerst” : „premièrement” : (1x)
întîiu *adv.* [1] 42, 17;
- întîmpină** : (**tîmpină**: înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „entgegengehen, -kommen, -treten, empfangen” : „aller à la rencontre de, aller au devant de, accueillir” : (10x)
ar fi întîmpinat *verb cond.-opt. perfect 3 sg.* [1] 4, 12;
au întîmpinat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 14;
au tîmpinat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 3, 12;
întîmpinatu-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 3, 25;
tîmpinară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 27, 20;
tîmpină *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 36, 33;
tîmpinînd *verb gerunziu* [1] 39, 21;
va tîmpina *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 14;
vom tîmpina *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [1] 21, 15;
vor tempina *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 41, 18;
- întîmplă** : (1559-1560 BRATU) : V.I : „sich ereignen” : „arriver, survenir” : (4x)
s-au întîmplat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 1, 22; 2, 10; 42, 11;
să întîmplă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 22, 11;
- întoărce** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „kehren, wenden, drehen” : „tourner, retourner, ramener” : (20x)
a să întoărce *verb infinitiv prezent* [1] 15, 22;
au întors *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 9, 13;
întoărce *verb imp. 2 sg.* [1] 40, 7;
întorci *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 10, 9;
întorcîndu-se *verb gerunziu* [1] 41, 17;
întorcu-să *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 30, 15;
mă voiu întoărce *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 10, 21; 16, 22;
s-au întors *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 28, 5;
să întoarcă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 33, 17;
să să întoarcă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 33, 23;
se va întoărce *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 7; 7, 10; 39, 22;
se vor întoărce *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 36, 10; 39, 4;
te vei întoărce *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 22, 23;
va întoărce *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 9, 12; 34, 25;
v-ați întors *verb indicativ perfect compus 2 pl.* [1] 32, 14;
- întocmai** → **tocmai**
- întră** → **intra**
- întrebă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „fragen” : „demander” : (6x)
întrebă *verb imp. 2 sg.* [1] 8, 8; 12, 7;
întrebați *verb imp. 2 pl.* [1] 21, 29;
voiu întreba *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 38, 3; 40, 2; 42, 4;
- întregi** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : v. I : „gestalten” : „former” : (1x)
te-ai întregit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 33, 6;
- întristă** : (1551-1553 ES) : v. I : „betrüben, traurig machen” : „rendre/devenir triste, s’affliger, s’attrister” : (1x)
am întristat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 39;
- întru** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *prep.* : „in, an, um” : „en, dans, à” : (94x)
într- *prep.* [1] 34, 13;
întru *prep.* [1] 1, 5; 1, 22; 2, 10; 3, 3; 3, 3; 3, 14; 4, 6; 6, 6; 6, 24; 7, 5; 7, 6; 7, 8; 9, 33; 10, 13; 11, 3; 11, 14; 12, 4; 12, 9; 13, 5; 13, 16; 13, 27; 14, 13; 14, 17; 15, 10; 15, 21; 15, 23; 15, 23; 15, 26; 16, 4; 16, 8; 16, 8; 16, 19; 17, 10; 17, 12; 17, 13; 17, 16; 18, 6; 18, 20; 18,

- 20; 18, 20; 19, 12; 19, 28; 20, 25; 21, 13; 22, 21; 23, 11; 24, 16; 24, 25; 26, 8; 26, 14; 27, 6; 27, 12; 28, 9; 28, 13; 28, 14; 28, 26; 29, 25; 30, 1; 30, 2; 30, 14; 30, 22; 30, 28; 31, 15; 32, 8; 33, 2; 33, 8; 33, 15; 33, 19; 33, 25; 33, 30; 34, 35; 35, 2; 36, 7; 36, 25; 36, 28; 36, 33; 37, 2; 37, 21; 37, 21; 38, 11; 38, 26; 39, 4; 39, 18; 40, 17; 40, 25; 41, 10; 41, 24; 42, 10; 42, 15;
- într-** *prep.* [1] 11, 12*; 38, 40*; 40, 3*;
- întru** *prep.* [1] 34, 8*;
- întrutotțiitor** : (1642 CAZ. GOV. 307) : s. m. : „Allherrscher” : „Tout-puissant” : (3x)
- cel Întrutotțiitoriu** *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] 22, 25; 27, 2; 34, 12;
- întunecă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „ab-, verdunkeln” : „s’obscurcir, devenir sombre” : (1x)
- întuneci-se** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 8;
- întunecós** : (1642 CAZ. GOV. 175) : adj. : „dunkel” : „sombre” : (2x)
- întunecoasă** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 23;
- întunecos** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 22;
- întuneric** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Finsternis, Dunkel” : „ténébres, obscurité” : (25x)
- al întunêrecului** *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 38, 19;
- întunêrec** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 4; 3, 5; 3, 6; 5, 14; 10, 22; 12, 25; 15, 22; 15, 30; 18, 6; 18, 19; 19, 8; 22, 11; 23, 17; 24, 14; 28, 3; 29, 3; 37, 15;
- întunêrecul** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 20, 26; 24, 15; 26, 10;
- întunêrecului** *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 17, 12; 28, 3;
- ntunêrec** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 12, 22; 24, 16;
- înțelepciune** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Weisheit” : „sagesse” : (13x)
- înțelepciune** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 13; 13, 5;
- înțelepciunea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 12, 13; 15, 8; 26, 3; 28, 12; 28, 18; 28, 28; 32, 13; 33, 33; 38, 37; 39, 17;
- înțelepciunii** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 11, 6;
- înțelept** : (1521 NEACȘU) : adj./s. : „Weiser” : „sage” : (8x)
- cei înțelepți** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 32, 9; 37, 24;
- înțelept** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 4; 34, 34;
- înțeleptul** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 2;
- înțelepții** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 15, 18; 34, 34;
- înțelepților** *subst. comun masc. pl. voc. art.* [1] 34, 2;
- învăță** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. lehren, 2. lernen” : „apprendre” : (17x)
- ai învățat** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 4, 3;
- învăț** *verb imp. 2 sg.* [1] 13, 23; 37, 19; 42, 4;
- învăț** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 21, 22; 22, 2; 32, 8; 33, 4;
- învăț-te** *verb imp. 2 sg.* [1] 37, 14;
- învăța** *verb imp. 2 sg.* [1] 10, 2;
- învățatu-te-ai** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 38, 18;
- învățați** *verb imp. 2 pl.* [1] 6, 24;
- învățându-se** *verb gerunziu* [1] 36, 13;
- să învăț** *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 36, 2;
- te învăță** *verb imp. 2 sg.* [1] 34, 36;
- voiu învăța** *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 33, 33;
- vor învăța** *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 8, 10;
- învățat** : (1559-1560 BRATU) : adj./s. : „gelehrt” : „instruit” : (2x)
- cei învățați** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 13; 21, 22;
- învățătură** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Lehre, Belehrung” : „enseignement, étude” : (8x)
- învățătura** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 12, 2; 20, 3; 28, 20; 32, 7; 38, 36;
- învățătura** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 21; 12, 12;
- învățături** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 37, 13;
- înechí** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : „alt werden, veralten” : „viellir” : (5x)
- au vechit** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 32, 15;
- înechêste** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 9, 5;
- mă vechiesc** *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 13, 28;
- s-au vechit** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 21, 7;
- vechi-se-va** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 14, 18;
- înelí** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. IV : „bedecken” : „couvrir” : (1x)
- mă învâliiam** *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 29, 14;
- înelitură** : (1649 MARD.) : s. f. : „Hülle” : „voile, protection, refuge” : (1x)
- învălitură** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 26, 6;
- înviá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „zum Leben erwachen” : „laisser vivre, ressusciter” : (3x)
- au învis** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 42, 17;
- să fie învis** *verb conjunctiv perfect 3 sg.* [1] 42, 17;
- va înviia** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 36, 6;
- învinuí** : (vinuí: 1581 CORESI, EV. 274) : v. IV : „beschuldigen” : „inculper, accuser, incriminer” : (1x)
- va vinui** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 34, 29;
- îți** → tu

J

- jále** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Jammer” : „désolation” : (1x)
- jale** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 31;
- jefuí** : (înc. sec. XVII IORGA B, I 15, ap. DA) : v. IV : „plündern, rauben” : „ravir, piller” : (3x)
- au jáfuit** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 20, 19;
- au jefuit** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 19;

- jăfuind** *verb gerunziu* [1] 24, 2;
- jefuire** : (1649 MARD.) : s. f. : „Beute” : „proie” : (1x)
jăfuirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 29, 17;
- jértfă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Opfer” : „offrande” : (3x)
jîrtva *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 20, 6;
jîrtvă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 8;
jîrtve *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 5;
- jeț** : (1563 CORESI, PRAXIU 544) : s. n. : „Lehnstuhl, Sitz” : „fauteuil, siège” : (1x)
jățiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 29, 7;
- jîrtvă** → **jertfă**
- jos** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „unten, hinunter” : „en bas, bas” : (2x)
jos *adv.* [1] 1, 20; 20, 10;
- juca** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „spielen” : „jouer” : (2x)
joacă *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 21, 11;
vei juca *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 40, 24;
- judecă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „richten, urteilen” : „juger” : (14x)
ai judecat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 2;
au judecat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 23, 13; 27, 2;
judecă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 22, 13; 37, 23;
judeci *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 39, 32;
judecînd *verb gerunziu* [1] 8, 3;
judecîndu-se *verb gerunziu* [1] 31, 13;
mă judec *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 39, 34;
să să judece *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 9, 3;
să va judeca *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 13, 19;
te judecă *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 35, 14;
va judeca *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 36, 31;
vei judeca *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 7, 18;
- judecătă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Gericht, 2. Urteil” : „1. jugement, 2. réflexion” : (24x)
judecata *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 13, 6; 13, 18; 23, 7; 29, 14; 29, 16; 31, 13; 32, 9; 34, 5; 34, 6; 34, 12; 36, 15; 36, 17; 40, 3;
judecată *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 32; 14, 3; 19, 7; 22, 4; 23, 4; 34, 4; 35, 2; 39, 32;
judecății *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 9, 15; 9, 19;
judecățile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 36, 6;
- judecător** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Richter” : „juge” : (3x)
judecători *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 13, 8;
judecătorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 12, 17;
judecătorilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 9, 24;
- jug** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Joch” : „joug” : (2x)
jugul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 2; 39, 10;
- junghiére** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Erstechen” : „action de poignarder” : (3x)
junghière *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 27, 14;
junghierea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 21, 20;
junghiére *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 16;
- la** : (1471 DERS) : prep. : „an, zu, bei, in, nach” : „à, en, près de, vers” : (181x)
la *prep.* [1] 1, 4; 1, 11; 1, 16; 1, 18; 1, 18; 1, 19; 2, 4; 2, 7; 2, 7; 2, 7; 3, 4; 3, 9; 4, 4; 4, 12; 5, 4; 5, 7; 5, 11; 5, 18; 5, 26; 5, 26; 5, 26; 5, 26; 6, 4; 6, 5; 6, 9; 6, 13; 6, 22; 6, 22; 6, 26; 7, 9; 7, 9; 7, 10; 7, 15; 7, 15; 7, 16; 7, 16; 7, 17; 7, 18; 7, 20; 8, 10; 9, 4; 9, 24; 9, 26; 9, 32; 9, 32; 9, 34; 10, 3; 10, 9; 10, 16; 10, 22; 10, 22; 11, 6; 11, 7; 11, 14; 12, 13; 12, 17; 12, 22; 13, 11; 13, 24; 13, 27; 14, 5; 14, 6; 14, 20; 15, 8; 15, 22; 16, 13; 16, 21; 17, 9; 17, 16; 18, 19; 19, 9; 19, 13; 19, 26; 20, 4; 20, 20; 20, 26; 20, 28; 20, 29; 20, 29; 21, 2; 21, 5; 21, 9; 21, 14; 21, 17; 21, 20; 21, 30; 21, 30; 21, 32; 22, 3; 22, 4; 22, 18; 22, 23; 22, 26; 23, 3; 23, 7; 23, 7; 23, 8; 24, 5; 24, 9; 24, 14; 24, 24; 25, 2; 25, 3; 25, 3; 26, 2; 26, 2; 26, 3; 26, 10; 27, 6; 27, 11; 27, 13; 27, 13; 27, 14; 28, 11; 29, 3; 29, 7; 30, 22; 31, 5; 31, 9; 31, 9; 31, 12; 31, 24; 31, 32; 32, 14; 33, 22; 33, 24; 33, 28; 34, 10; 34, 15; 34, 34; 35, 4; 35, 5; 35, 8; 35, 8; 35, 15; 36, 2; 36, 13; 36, 14; 36, 19; 37, 12; 37, 13; 37, 13; 37, 13; 37, 18; 37, 21; 37, 24; 38, 2; 38, 16; 38, 20; 38, 22; 38, 23; 38, 23; 38, 24; 38, 37; 39, 4; 39, 14; 39, 21; 40, 15; 41, 5; 42, 17; 42, 17;
la *prep.* [1] 31, 37*; 32, 11*; 32, 12*; 33, 17*; 33, 17*; 33, 18*; 34, 9*; 34, 33*; 35, 5*; 36, 7*; 36, 19*; 37, 5*; 37, 12*; 37, 17*; 37, 21*; 37, 22*; 37, 23*; 38, 14*; 38, 15*; 39, 22*;
- lácăt** : (1649 MARD.) : s. n. : „Schloss” : „cadenas” : (1x)
lacăte *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 38, 10;
- lápțe** : (1517 DERS / în top. Lacul *Laptelui*) : s. n. : „Milch” : „lait” : (2x)
lapte *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 6;
laptele *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 10, 10;
- laț** : (1496-1507 DERS) : s. n. : „Schlinge” : „piège” : (3x)
laț *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 8;
lațuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 18, 9; 22, 10;
- lăudă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Lob (preisung)” : „louange” : (1x)
lauda *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 27;
- lăcăș** → **locaș**
- lăcomí** : (1563 CORESI, PRAXIU 267) : v. IV : „begehren” : „convoiter” : (1x)
lăcomêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 27, 8;
- lăcrimá** : (1559-1560 BRATU) : v. I : „weinen” : „pleurer” : (1x)
lăcrămez *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 3, 24;
- lăcuí** → **locuí**
- lămurít** : (1581 CORESI, EV. 318) : adj. : „klar” : „clair” : (1x)
lămurit *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 22, 25;
- lărgíme** : (1581-1582 PO) : s. f. : „Weite” : „largeur” : (1x)
lărgimea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 11, 9;

- lăsá** : (ínc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „lassen, verlassen” : „laisser, quitter, abandonner” : (11x)
am lăsat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 35;
au lăsat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 39, 5;
lasă *verb imp. 2 sg.* [1] 10, 20; 19, 5; 25, 6;
lasă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 9, 18;
lași *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 7, 18;
lăsă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 42, 10;
va lăsa *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 14;
vei lăsa *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 9, 28; 39, 11;
- lăsare** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Rest” : „reste” : (1x)
lăsare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 21;
- lățime** : (1563 CORESI, PRAXIU 421) : s. f. : „Breite” : „largeur” : (1x)
lățimea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 18;
- lăudá** : (ínc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „loben, rühmen, lobpreisen” : „louer, célébrer, glorifier, se vanter” : (7x)
a lăuda *verb infinitiv prezent* [1] 32, 22;
ai lăudat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 22, 8;
au lăudat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 38, 7;
să lauzi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 35, 14;
să să laude *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 34, 19;
va lăuda *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 33, 30;
veți lăuda *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 13, 10;
- legá** : (ínc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. zusammen-, an-, festbinden, -knüpfen, 2. fesseln” : „1. lier, faire nouer, 2. ligoter” : (8x)
au legat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 36, 13;
iaste legat *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 32, 19;
lega-vei *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 40, 21; 40, 24;
legă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 12, 18;
legînd *verb gerunziu* [1] 26, 8;
să să lêge *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 17, 3;
vei lega *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 39, 10;
- legătură** : (ínc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Bindung, Verbindung, 2. Bündel” : „1. lien, 2. liasse” : (3x)
legătura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 31; 41, 7;
legăturile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 39, 5;
- lêge** : (ínc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Gesetz, Gebot, 2. Glaube” : „1. loi, commendement, 2. religion” : (5x)
lêge *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 22; 11, 11; 34, 8; 34, 20;
lêgea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 34, 27;
- lemn** : (ínc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Baum, 2. Holz” : „1. arbre, 2. bois” : (4x)
lêmnelor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 30, 5;
lemnul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 24, 20; 33, 11;
un lemnu *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 41, 19;
- leoáică** → leu
- lepădá** : (ínc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. (von sich) abweisen, verwerfen, 2. sich lossagen” : „1. repousser, refuser, rejeter, 2. rénier” : (2x)
ai lepădat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 30, 22;
vor lepăda *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 39, 4;
- lepădătură** : (c. 1650 ANON. CAR.²) : s. f. : „Missgeburt” : „avorton” : (1x)
o lepădătură *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 16;
- leu** : (1519 DERS / în antr. *Leul*) : s. m. : „Löwe” : „lion” : (7x)
leilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 4, 11; 38, 39;
leoai *subst. comun fem. sg. nom./dat. art.* [1] 4, 10;
leul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 28, 8;
leului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 4, 10; 6, 7;
un leu *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 16;
- límbă** : (1433 DERS / în antr. *Limbă*) : s. f. : „1. Zunge, Sprache, 2. Volk” : „1. langue, 2. peuple” : (12x)
limba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 29; 20, 12; 20, 16; 29, 10; 33, 2;
limbi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 12, 23; 12, 23; 17, 6; 40, 25;
limbii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 21; 34, 29;
limbile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 40, 25;
- lin** : (1559-1560 BRATU) : adj./adv. : „sanft, ruhig” : „doucement, calme” : (2x)
lin *adv. de mod poz.* [1] 22, 26;
lină *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 33, 26;
- linguși** : (c. 1650 ANON. CAR.²) : v. IV : „schmeicheln” : „flatter” : (1x)
lingușind *verb gerunziu* [1] 19, 17;
- líniște** : (1608-1613 VARLAAM, L. 48) : s. f. : „Ruhe” : „paix” : (1x)
liniște *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 34, 29;
- liniști** : (1683-1686 Ms. 45, 428¹) : v. IV : „beruhigen” : „se calmer” : (1x)
vei linește *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 11, 19;
- lipí** : (ínc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „sich eng anschliessen” : „(s’)attacher” : (5x)
am lipit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 38, 38;
s-au lipit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 19, 14;
s-au lipit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 29, 10;
să lipesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 41, 8;
să va lipi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 41, 8;
- lipít** : (1649 MARD.) : adj. : „(an-, auf-, fest)geklebt” : „collé, soudé” : (2x)
lipite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 14; 41, 15;
- lípsă** : (1563-1583 COD. VOR.²) : s. f. : „Abwesenheit, Fehlen” : „absence” : (1x)
lipsă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 3;
- lipsí** : (1481 LDSR 355) : v. IV : „fehlen, mangeln, verschwinden, verscheiden,” : „manquer, faire défaut, disparaître, mourir” : (7x)
ai lipsit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 22, 7;
să lipsască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 21, 19;
să lipsêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 31, 26;
sînt lipsit *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 6, 22;

- va lipsi** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 14, 7; 36, 17;
voiu lipsi *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 13, 19;
- lipsit** : (1559-1560 BRATU) : *adj.* : „entblößt, beraubt” : „dépourvu” : (1x)
lipsiți *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 30, 5;
- língă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *prep.* : „neben” : „à côté” : (16x)
língă *prep.* [1] 2, 13; 9, 2; 10, 12; 12, 13; 12, 17; 13, 9; 14, 5; 19, 4; 19, 14; 34, 14; 37, 20; 40, 10; 40, 16; 42, 11;
língă *prep.* [1] 6, 3*; 21, 29*;
- loc** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *s. n.* : „Ort, Stelle, Platz, Stätte” : „lieu, endroit, place” : (21x)
loc *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 9; 2, 9; 5, 18; 16, 18; 28, 1; 34, 22; 38, 19;
locul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 7, 10; 8, 18; 14, 18; 16, 3; 18, 22; 20, 9; 27, 21; 27, 23; 28, 1; 28, 6; 28, 12; 28, 20; 28, 23; 37, 1;
- locăș** : (1508-1509 DERS) : *s. n.* : „Wohnung, Wohnsitz” : „demeure, domicile” : (2x)
lăcașurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 39, 6;
lăcașurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 21, 28;
- locuí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *v. IV* : „wohnen” : „habiter” : (8x)
ai lăcuit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 22, 8;
lăcuiam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 29, 25;
lăcuiescu *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 4, 19;
lăcuiște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 22, 12;
lăcuind *verb gerunziu* [1] 42, 17;
nelăcuită va fi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 14;
va fi nelăcuit *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 18, 4;
să lăcuiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 18, 16;
- locuíť** : (1559-1560 BRATU) : *adj.* : „bewohnt” : „habité” : (2x)
nelăcuit *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 27;
nelăcuite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 15, 28;
- loví** : (1551-1553 ES) : *v. IV* : „1. angreifen, überfallen, 2. schlagen” : „1. attaquer, essaillir, envahir, 2. battre, frapper” : (6x)
ai lovit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 8;
au lovit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 16, 10;
lovi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 2, 7; 4, 19;
lovind *verb gerunziu* [1] 16, 13;
lovit-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 18;
- lovitúrá** : (c. 1650 ANON. CAR.²) : *s.f.* : „Schlag” : „coup” : (1x)
lovitura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 41, 20;
- lua** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *v. I* : „nehmen” : „prendre” : (43x)
ai luat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 38, 15;
au luat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 3; 24, 7; 24, 10;
- au luat** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 21; 21, 18; 27, 20;
ia *verb imp. 2 sg.* [1] 22, 22; 40, 5;
luai *verb indicativ imperfect 2 sg.* [1] 22, 6;
luat-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 34, 31;
luați *verb imp. 2 pl.* [1] 42, 8;
luínd *verb gerunziu* [1] 1, 4; 13, 14; 21, 12; 31, 37; 31, 39; 36, 3; 38, 14; 42, 17;
luíndu *verb gerunziu* [1] 16, 12;
luo *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 19, 9;
s-au luat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 22, 16;
să ia *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 5; 3, 6; 9, 21; 17, 9;
să luám *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 34, 4;
-și luo *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 2, 8;
va lua *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 15, 35; 27, 21; 35, 7; 36, 7;
vei lua *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 40, 23;
a lua *verb infinitiv prezent* [1] 34, 2*;
ai luat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 3*;
au luat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 29, 21*;
ia *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 8, 8*;
iêi *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 7, 17*;
luat-ai *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 2, 3*;
luați *verb imp. 2 pl.* [1] 13, 6*;
luínd *verb gerunziu* [1] 27, 6*;
va lua *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 24, 15*;
- luáre** : (1563-1583 COD. VOR.²) : *s. f.* : „Nehmen” : „prise” : (1x)
luarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 23;
- luceáfăr** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : *s. m.* : „Morgenstern, der Große Bär” : „étoile du matin, Grande Ourse” : (6x)
luceafăr *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 41, 10;
Luceafăr *subst. propriu masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 9; 11, 17; 38, 32;
luceafărul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 9; 38, 12;
- lucí** : (1551-1553 ES) : *v. IV* : „strahlen, glänzen” : „briller” : (2x)
luciia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 29, 3;
va luci *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 41, 10;
- lucrá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *v. I* : „arbeiten, bebauen” : „travailler” : (2x)
au lucrat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 6;
lucrează *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 33, 29;
- lúcu** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *s. n.* : „1. Arbeit, 2. Tat, Werk, 3. Ding” : „1. travail, 2. oeuvre, acte, 3. chose” : (11x)
lucrul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 1; 1, 8;
lucrure *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 3;
lucruri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 22, 3; 36, 23;
lucrurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 11, 11; 24, 14; 34, 25; 36, 24; 37, 12; 37, 15;
- lúme** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *s. f.* : „Welt” : „monde” : (2x)
lume *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 19;
lumea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 25, 2;
- luminá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *v. I* : „be-, erleuchten” : „illuminer” : (2x)
luminează *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 31, 26;

va lumina *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 25, 5;

lumină : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Leuchter, Lampe” : „chandelier, lampe” : (29x)

lumina *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 16; 17, 12; 18, 5; 18, 6; 22, 11; 29, 3; 29, 24; 37, 3; 37, 11; 37, 21; 38, 12; 38, 15; 38, 19;

lumină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 4; 3, 9; 3, 20; 10, 22; 12, 25; 18, 19; 22, 28; 24, 16; 28, 11; 33, 28; 33, 30; 36, 32; 37, 15; 41, 10;

luminii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 26, 10;

lumină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 12, 22*;

luminător : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Dachgaupe, Dachfenster” : „fenêtre” : (2x)

luminătoriul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 21, 17; 29, 3;

lună : (1467 DERS / în antr. *Luna*) : s. f. : „1. Mond, 2. Monat” : „1. lune, 2. mois” : (8x)

luna *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 26;

lună *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 2;

lunei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 25, 5;

lunele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 39, 2;

luni *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 3;

lunile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 14, 5;

lunilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 3, 6; 21, 21;

lung : (1510 DERS/ în top. *Lungi*) : *adj.* : „lang” : „long” : (1x)

mai lungi *adj. calificativ gradul comparativ fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 11, 9;

lut : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Ton, Lehm” : „argile” : (9x)

ale lutului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 14, 19;

lut *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 19; 4, 19; 10, 9; 13, 12; 22, 24;

lutul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 27, 16; 28, 6; 30, 19;

M

mai : (1400 BGL) : *adv.* : „noch, schon” : „plus, encore, déjà” : (25x)

mai *adv.* [1] 4, 20; 7, 7; 7, 8; 7, 8; 7, 9; 7, 10; 7, 10; 7, 20; 14, 10; 14, 12; 14, 12; 14, 12; 16, 22; 18, 18; 20, 9; 20, 9; 20, 10; 23, 8; 27, 19; 32, 1; 32, 15; 36, 2; 39, 4; 39, 34; 40, 27;

măică : (c. 1551-1558 Ps. V. 197) : s. f. : „Mutter” : „mère” : (5x)

maică *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 17, 14;

maicii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 21; 3, 10; 31, 18; 38, 8;

mainte → înainte

mămă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Mutter” : „mère” : (2x)

mîne *subst. comun fem. sg. gen./dat. neart.* [1] 3, 16*;

mumă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 17*;

măre¹ : (1490 DERS/în antr. *Toader Marele*) : *adj./adv./s.* : „groß” : „grand” : (23x)

cea mai mare *adj. calificativ gradul superlativ fem. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 28;

cel mai mare *adj. calificativ gradul superlativ masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 18;

cel mare *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. art.* [1] 3, 8;

cel mare *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 22;

celui mai mare *adj. calificativ gradul comparativ masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 13;

mai mare *adj. calificativ gradul comparativ fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 26, 4;

mare *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 17; 30, 5; 37, 22;

mare *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 4;

mare *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 19; 2, 12; 38, 7;

mare *adv.* [1] 15, 11;

mare *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 19;

mare foarte *adj. calificativ gradul superlativ fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 13;

mari *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 40, 17;

mari *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 36, 24; 42, 3;

mari *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 9; 9, 10; 37, 5;

măre² : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Meer” : „mer” : (13x)

mare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 3; 9, 8;

marea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 12; 14, 11; 26, 12; 28, 14; 38, 8; 41, 23;

mării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 11, 9; 12, 8; 36, 30; 38, 16; 41, 22;

marghiól : (1657 BUL. COM. IST. II 223) : *adj./s.* : „schlau, hinterlistig” : „perfide” : (1x)

celor marghioli *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 5, 12;

mărgine : (1365 SUCIU/în top. *Margina*) : s. f. : „Rand, Grenze” : „marge, limite” : (1x)

mărginile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 11, 7;

masă : (1520 DERS/în antr. *Bunămasă*) : s. f. : „Tisch” : „table” : (1x)

masa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 36, 16;

măcăr : (1400-1418 LDSR 357) : *adv.* : „zumindest” : „au-moins” : (4x)

măcară *adv.* [1] 14, 5;

macară *adv.* [1] 14, 13*; 30, 24*;

măcară *adv.* [1] 9, 32*;

măduhă → măduvă

mădulăr : (1501 DERS/în top. *Mădulari*) : s. n. : „(Körper)glied” : „membre (du corps)” : (1x)

mădulările *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 9, 28;

măduvă : (1563 CORESI, PRAXIU 543) : s. f. : „Mark” : „moelle” : (2x)

măduha *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 21, 24;

măduhă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 33, 24;

- măgár** : (c. 1550 HC² I 372) : s. m./f. : „Esel/Eselin” : „âne/ânesse” : (7x)
măgariul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 5; 39, 5;
măgărițe *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 42, 12;
măgărițele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 14;
niște măgari *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 24, 5;
un măgariu *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 11, 12;
- măgăriță** → **măgar**
- mări** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. vergrößern, 2. rühmen” : „1. agrandir, 2. louer, glorifier” : (2x)
ai mărit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 7, 17;
vă măriți *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 19, 5;
- mărire** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. f. : „Größe, Ruhm” : „grandeur, gloire” : (3x)
mărire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 5;
mărirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 19, 9; 39, 20;
- mărturie** : (c. 1433-1437 DERS) : s. f. : „Bezeugung” : „témoignage” : (3x)
mărturie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 16, 8;
mărturiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 34; 16, 19;
- mărturisí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. bezeugen, 2. beichten” : „1. témoigner, 2. confesser” : (2x)
să mărturisească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 15, 6;
să mărturisesc *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 31, 34;
- mărturisíre** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Beichte, Geständnis, Zeugenaussage” : „confession, confesse, témoignage” : (3x)
mărturisire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 21; 22, 22; 33, 26;
- măseá** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. f. : „Zahn, Gebiss” : „dent, mâchoire” : (1x)
măsălele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 29, 17;
- măsúrá** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Maß” : „mesure” : (3x)
măsura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 11, 9;
măsuri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 28, 26;
măsurile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 38, 5;
- mérge** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „gehen, (los)ziehen” : „aller, marcher” : (17x)
a mărge *verb infinitiv prezent* [1] 10, 21;
am mers *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 30, 28;
aș fi mers *verb cond.-opt. perfect 1 sg.* [1] 31, 5;
merg *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 21, 29;
mărge *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 22, 14; 29, 20;
mergeam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 29, 3;
mărgeți *verb imp. 2 pl.* [1] 42, 8;
mergînd *verb gerunziu* [1] 1, 4;
mărse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 42, 9;
să meargă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 34, 8;
va mărge *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 21, 33; 34, 15;
voiu mărge *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 20; 16, 22; 23, 8;
vor mărge *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 38, 35;
- mestecá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „kauen” : „mâcher, mastiquer” : (1x)
mesteca *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 30, 5;
- meu, mea** : (1521 NEACȘU) : pron. pos./adj. pos. : „mein” : „mon” : (246x)
a mea *adj. pron. pos. 1 fem. sg. nom./ac. sg.* [1] 6, 21; 32, 6;
al meu *adj. pron. pos. 1 masc. sg. nom./ac. sg.* [1] 6, 15;
al meu *adj. pron. pos. 1 neutru sg. gen./dat. sg.* [1] 16, 3;
al meu *pron. pos. 1 masc. sg. nom./ac. sg.* [1] 41, 3;
ale mele *adj. pron. pos. 1 neutru sg. nom./ac. pl.* [1] 29, 22;
mea *adj. pron. pos. 1 fem. sg. nom./ac. sg.* [1] 4, 12; 4, 15; 6, 2; 6, 8; 6, 12; 6, 29; 7, 6; 7, 11; 9, 25; 10, 6; 10, 17; 13, 1; 13, 14; 13, 18; 13, 25; 14, 13; 16, 8; 16, 8; 16, 9; 16, 10; 16, 13; 16, 15; 16, 15; 16, 17; 16, 19; 16, 20; 17, 3; 19, 3; 19, 5; 19, 8; 19, 10; 19, 16; 19, 17; 19, 18; 19, 20; 19, 25; 21, 4; 23, 2; 23, 2; 23, 4; 23, 7; 23, 10; 23, 16; 23, 17; 27, 3; 27, 5; 27, 7; 29, 18; 29, 19; 29, 20; 30, 10; 30, 15; 30, 19; 30, 27; 30, 30; 30, 31; 31, 4; 31, 6; 31, 7; 31, 9; 31, 10; 31, 17; 31, 24; 31, 25; 31, 27; 31, 27; 31, 28; 31, 29; 31, 30; 31, 32; 31, 35; 33, 2; 33, 2; 33, 7; 33, 7; 33, 10; 33, 28; 33, 30; 34, 6; 34, 6; 36, 3; 37, 1; 39, 34; 42, 7;
mele *adj. pron. pos. 1 fem. sg. gen./dat. pl.* [1] 13, 6; 19, 17; 33, 3;
mele *adj. pron. pos. 1 fem. sg. gen./dat. sg.* [1] 1, 21; 2, 9; 3, 10; 7, 13; 7, 20; 10, 20; 16, 18; 17, 11; 20, 3; 29, 4; 30, 11; 30, 18; 31, 13; 31, 18; 33, 13;
mele *adj. pron. pos. 1 fem. sg. nom./ac. pl.* [1] 2, 9; 3, 24; 6, 2; 6, 7; 6, 12; 13, 14; 13, 23; 14, 16; 14, 17; 16, 16; 16, 17; 17, 11; 17, 15; 19, 12; 19, 15; 19, 20; 21, 6; 27, 4; 29, 6; 30, 13; 30, 17; 31, 4; 31, 7; 31, 18; 31, 31; 33, 8; 33, 11; 36, 3;
mele *adj. pron. pos. 1 neutru sg. gen./dat. pl.* [1] 13, 27; 30, 1;
mele *adj. pron. pos. 1 neutru sg. nom./ac. pl.* [1] 4, 14; 6, 3; 6, 26; 7, 15; 9, 14; 10, 1; 10, 6; 13, 17; 13, 23; 14, 16; 19, 4; 19, 4; 19, 20; 19, 23; 24, 25; 30, 17; 30, 30; 32, 10; 33, 1;
miei *adj. pron. pos. 1 masc. sg. gen./dat. pl.* [1] 4, 16; 31, 1; 31, 20; 31, 29;
miei *adj. pron. pos. 1 masc. sg. nom./ac. pl.* [1] 1, 5; 3, 10; 16, 13; 17, 7; 19, 13; 19, 14; 27, 7; 29, 5; 29, 6; 31, 10; 38, 7; 41, 25;
mieu *adj. pron. pos. 1 masc. sg. gen./dat. sg.* [1] 1, 8; 6, 10; 31, 36; 42, 8;
mieu *adj. pron. pos. 1 masc. sg. nom./ac. sg.* [1] 2, 3; 7, 7; 13, 1; 16, 19; 16, 20; 19, 27; 28, 10; 29, 5; 42, 5; 42, 7; 42, 8; 42, 8;
mieu *adj. pron. pos. 1 neutru sg. gen./dat. sg.* [1] 2, 9; 7, 11; 7, 11; 7, 20; 10, 1; 13, 6; 16, 18; 29, 24;
mieu *adj. pron. pos. 1 neutru sg. nom./ac. sg.* [1] 6, 4; 6, 7; 6, 11; 6, 29; 7, 5; 7, 13; 7, 15; 7, 15; 7, 18; 9, 16; 9, 20; 9, 31; 10, 1; 13, 14; 16, 4; 16, 5; 16, 16; 19, 2; 19, 9; 19, 15; 19, 16; 19, 22; 23, 2; 23, 12; 27, 2; 27, 4; 29, 3; 29, 19; 29, 20; 29, 21; 29, 23; 30, 13; 30, 16; 30, 18; 30, 31; 31, 5; 31, 7; 31, 22; 31, 22; 31, 27; 31, 30; 31, 30; 31, 33; 32, 19; 33, 1; 33, 2; 33, 11; 33, 28; 33, 30;
- miazănoapte** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Norden” : „nord” : (2x)
miazanoapte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 9;
miazănoapte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 37, 22;
- miazăzí** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Süden” : „midi” : (1x)
miazăzi *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 37, 17;

mic : (1222 DLRV/în antr. *Mic*) : adj./s. : „klein” : „petit” : (5x)

cei mai mici *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 18, 7; 30, 1;

celor mai mici *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 5, 4;

mic *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 19;

mică *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 3;

mie → **eu**

miel : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Lamm” : „agneau” : (1x)

mieilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 31, 20;

mieluşel : (1563-1583 COD. VOR.²) : s. m./f. : „Lämmchen” : „agnelle” : (1x)

mieluşită *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 12;

mieluşită → **mieluşel**

miere : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Honig” : „miel” : (1x)

mierii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 20, 17;

mîjloc : (1504 DERS / în top. *Mijloc*) : s. n. : „Mitte” : „milieu” : (12x)

mîjloc *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 11;

mîjlocile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 12, 18;

mîjlocul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 9, 32; 20, 13; 38, 3; 40, 2;

mîjlocul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 2, 1*; 8, 17*; 9, 33*; 29, 17*; 30, 7*; 34, 4*;

mîlă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Gnade, Mitleid” : „grâce, pitié” : (4x)

mîla *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 14;

mîlă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 21; 10, 12; 37, 13;

milostivi : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „sich erbarmen” : „avoir pitié” : (2x)

nemilostivindu-să *verb gerunziu* [1] 16, 13;

se va milostivi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 27, 22;

milostivire : (1608-1613 VARLAAM, L. 54) : s. f. : „Gnade, Mitleid” : „grâce, pitié” : (1x)

milostivire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 21;

milui : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „ein Almosen geben, aus Mitleid helfen” : „faire l'aumône, avoir pitié” : (5x)

au miluit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 24, 21;

miluiți *verb imp. 2 pl.* [1] 19, 21; 19, 21;

voiu milui *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 41, 4;

vor milui *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 27, 15;

minéu : (1665-1672 Ms. 4389, 519¹) : s. m. : „Meunit, Naamathiter” : „Maonite, de Naama” : (5x)

al mineilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 2, 11;

mineilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 42, 17;

mineul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 11, 1; 20, 1; 42, 9;

minciună : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Lüge” : „mensonge” : (2x)

minciuna *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 16, 8;

minciuni *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 24, 25;

mînte : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Sinn” : „esprit” : (8x)

minte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 10; 5, 2; 5, 3; 17, 4; 30, 8; 34, 36;

mintea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 33, 16; 36, 18;

minți : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „lügen, verleugnen, verhehlen” : „mentir, renier, omettre” : (4x)

am mințit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 6, 10; 31, 28;

voiu minți *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 6, 28; 27, 11;

minună : (1559-1560 BRATU) : v. I : „sich wundern” : „s'émerveiller, s'étonner” : (1x)

să minunară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 26, 11;

minunát : (1563-1583 COD. VOR.²) : adj./s. : „wunderbar, herrlich” : „merveilleux” : (11x)

cèle minunate *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [1] 37, 16;

minunat *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 22, 10; 37, 5;

minunată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 23; 18, 12; 20, 5;

minunate *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 42, 3;

minunate *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 12; 5, 9; 9, 10; 34, 24;

minúne : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Wunder, Staunen” : „merveille, étonnement” : (2x)

minune *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 17, 8; 18, 21;

mirá : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „sich wundern” : „s'étonner” : (3x)

să mirară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 42, 11;

te-ai mirat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 41, 1;

vă mirați *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 21, 5;

mirosire : (1608-1613 VARLAAM, L. 198) : s. f. : „Geruch, Duft” : „odeur” : (2x)

mirosirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 7; 14, 9;

mîná : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Hand” : „main” : (58x)

mîni *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 32;

mînilile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 12; 15, 22; 27, 23;

mînilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 14, 15;

mîna *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 11; 1, 12; 2, 5; 2, 10; 5, 15; 5, 20; 12, 9; 12, 10; 13, 14; 13, 21; 15, 25; 17, 3; 19, 21; 20, 24; 21, 5; 23, 2; 23, 2; 27, 11; 27, 22; 28, 9; 29, 12; 29, 20; 31, 21; 31, 25; 31, 27; 31, 36; 33, 7; 35, 7; 37, 7; 39, 34;

mîná *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 4; 17, 9; 30, 21;

mînelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 1, 10; 10, 3;

mîni *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 3; 9, 30;

mînilile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 18; 6, 23; 9, 24; 10, 7; 10, 8; 11, 13; 11, 14; 16, 11; 16, 17; 20, 10; 21, 16; 22, 30; 31, 7; 34, 2; 40, 27;

mînilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 30, 2;

- mîncá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „essen, fressen” : „manger, dévorer” : (17x)
am mîncat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 17; 31, 39;
mămîncă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 40, 10;
mîncă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 16;
mînca-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 26;
mîncînd *verb gerunziu* [1] 1, 18; 42, 11;
nemîncînd *verb gerunziu* [1] 21, 25;
să mămînce *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 1, 4; 18, 13; 31, 8;
se mîncă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 5, 3;
se va mînca *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 6, 6;
va mînca *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 18, 14; 22, 20;
vor mînca *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 5, 5; 32, 22;
- mîncăre** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Essen, Speise” : „mets, nourriture” : (13x)
mîncare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 11; 9, 26; 33, 20; 34, 3; 38, 39; 38, 41;
mîncarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 5; 33, 20;
mîncări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 12, 11;
mîncările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 5; 6, 7; 38, 41; 39, 29;
- mîncát** : (1550 HC²) : adj. : „zerfressen” : „dévoreré, consumé” : (1x)
mîncată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 13, 28;
- mîndru** : (1432 DERS/ în antr. *Mîndri*) : adj./s. : „hochmütig” : „fière” : (3x)
cel mîndru *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 7;
mîndrilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 28, 8; 38, 15;
- mîne** → **mamă**
- mînecă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „früh aufstehen” : „se lever tôt” : (3x)
mînecă *verb imp. 2 sg.* [1] 8, 5;
mîneacă *verb gerunziu* [1] 29, 7;
sînt mîneacă *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 7, 20;
- mîngîia** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. trösten, 2. schmeicheln, 3. bezaubern” : „1. consoler, 2. flatter, 3. charmer, enchanter” : (6x)
ai mîngîiat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 4, 3;
au mîngîiat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 42, 11;
mîngîiam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 29, 25;
mîngîiați *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 21, 34;
să să mîngîie *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 2, 11;
va mîngîia *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 13;
- mîngîiere** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Trost” : „consolation” : (1x)
mîngîiere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 2;
- mîngîietór** : (1577 CORESI, PS) : adj./s. : „tröstend” : „consolant” : (1x)
mîngîietori *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 16, 2;
- mîniá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „in Zorn geraten” : „(s')enrager” : (5x)
mă voiú mîniia *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 21, 4;
- să mînié** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 32, 2; 32, 2; 32, 3; 32, 5;
- mînié** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Zorn, Ärger” : „colère” : (16x)
mînié *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 16; 9, 13; 13, 13; 19, 29; 24, 22; 30, 28;
mîniéi *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 37, 2;
mîniia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 17; 6, 4; 14, 13; 15, 13; 20, 16; 20, 23; 31, 11; 36, 13; 36, 17;
- mîntuí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „erlösen, erretten, befreien” : „délivrer, sauver” : (19x)
am mîntuit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 29, 12;
ar fi mîntuit *verb cond.-opt. perfect 3 sg.* [1] 3, 10;
au mîntuit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 33, 17; 34, 5;
m-am mîntuit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 10, 19;
mîntuí *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 33, 30;
mîntuiéște *verb imp. 2 sg.* [1] 33, 28;
mîntuiéște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 36, 12;
mîntui-se-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 27, 8;
mîntui-vei *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 7, 15;
să mîntuiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 40, 9;
să mîntuiți *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 6, 22;
să se mîntuiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 21, 20;
se va mîntui *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 20;
te mîntuiéște *verb imp. 2 sg.* [1] 22, 30;
va mîntui *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 20; 9, 12; 22, 29; 35, 13;
- mîntuire** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Erlösung, Errettung, Heil” : „délivrance, salut” : (7x)
mîntuire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 4; 13, 16; 30, 22;
mîntuirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 11, 20; 20, 20; 30, 15;
mîntuirii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 2, 9;
- mîntuí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „erlöst” : „sauvé” : (1x)
mîntuită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 20;
- moále** : (1483 DERS/ în top. *Moá*) : adj. : „weich, zart” : „mou (mol), faible” : (1x)
moale *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 22;
- moárte** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Tod” : „mort” : (22x)
moarte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 5; 5, 20; 7, 15; 9, 23; 24, 17; 27, 15; 33, 18; 33, 22; 33, 23; 33, 24; 33, 30;
moartea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 21; 3, 23; 15, 34; 17, 14; 18, 14; 28, 22; 30, 23;
morții *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 12, 22; 24, 17; 28, 3; 38, 17;
- mólie** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Kleidermotte” : „mite” : (3x)
molii *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 13, 28;
moliile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 32, 22;
niște molii *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 27, 18;
- mormînt** : (1512-1513 DERS/ în top. *Murminte*) : s. n. : „Grab, Grabmal” : „tombe, tombeau, sépulcre” : (3x)

- mormînt** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 10; 10, 19; 21, 32;
- mort** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *adj./s.* : „Verstorbener” : „mort, défunt” : (1x)
- morți** *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 39, 30;
- moștenire** : (1652 ÎNDR.) : *s. f.* : „Erbenschaft, Erbe” : „héritage” : (2x)
- moștenire** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 15;
- moștenirea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 2;
- mreajă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *s. f.* : „Netz” : „filet” : (1x)
- mreajă** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 8;
- múchie** : (1424 DRHB/ în antr. *Seva Muchia*) : *s. f.* : „Kante” : „arête, marge” : (1x)
- muchii** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 38, 38;
- muiá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *v. I* : „1. tauchen, 2. in Rührung versetzen „ : „1. tremper, mouiller, 2. attendrir” : (3x)
- ai muiat** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 9, 31;
- au muiat** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 23, 16;
- va muiá** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 33, 25;
- muiére** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *s. f.* : „Frau, Weib” : „femme” : (13x)
- muiére** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 3; 11, 12; 14, 1; 15, 14; 25, 4; 42, 17;
- muiérea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 9; 19, 17; 24, 21; 31, 9; 31, 10;
- muieri** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 10;
- muiérilor** *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 38, 36;
- múlge** : (c. 1551-1558 Ps. V. 446) : *v. III* : „melken” : „traire” : (1x)
- ai muls** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 10;
- múlgere** : (1683-1686 Ms. 45, 432²) : *s. f.* : „Melken” : „traite” : (1x)
- múlgere** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 17;
- mult** : (1521 NEACȘU) : *adj./adv./s.* : „viel” : „maint, nombreux, beaucoup” : (43x)
- ale multora** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. gen./dat. art.* [1] 20, 19;
- cêile multe** *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 11, 2;
- mai mult** *adv. cantitativ comp.* [1] 30, 26;
- mai multu** *adv. cantitativ comp.* [1] 20, 2;
- mult** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 3; 36, 26;
- mult** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 15; 31, 21; 38, 21;
- mult** *adv. cantitativ* [1] 5, 13;
- multă** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 9; 5, 25; 12, 12; 12, 12; 22, 5; 23, 6; 26, 2; 29, 18; 30, 18; 31, 25; 31, 34; 39, 11;
- multă foarte** *adj. calificativ gradul superlativ fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 3;
- multe** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 9, 17;
- multe** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 10; 8, 2; 34, 37; 40, 16;
- multe** *pron. nebot. neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 16, 2; 35, 6; 37, 19;
- multora** *pron. nebot. masc. pl. gen./dat.* [1] 35, 9;
- mulți** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 24, 7; 32, 7; 32, 9;
- mulți** *pron. nebot. masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 3; 11, 19; 14, 21; 18, 11; 24, 24; 27, 14;
- multe** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 2*; 31, 31*;
- mulți** → **înmulți**
- mulțime** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *s. f.* : „Menge” : „foule, multitude” : (4x)
- mulțime** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 35, 9;
- mulțimea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 34; 33, 19; 39, 7;
- múmă** → **mamă**
- múnte** : (1443 DERS/ în antr. *Muntea*) : *s. m.* : „Berg” : „mont(agne)” : (9x)
- munte** *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 15;
- muntele** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 14, 18;
- munți** *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 6;
- munții** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 5; 18, 4; 28, 9; 29, 6; 39, 8;
- munților** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 24, 8;
- murí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *v. IV* : „sterben” : „mourir” : (16x)
- am murit** *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 3, 11; 9, 29; 10, 18;
- au murit** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 1, 19;
- moare** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 21, 25;
- mori** *verb imp. 2 sg.* [1] 2, 9;
- muri** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 42, 17;
- murind** *verb gerunziu* [1] 14, 10;
- muri-va** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 34, 15;
- să moară** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 36, 14;
- va muri** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 12, 2; 14, 14; 21, 23;
- vei muri** *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 18, 4;
- voiu muri** *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 27, 5;
- vor muri** *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 27, 15;
- must** : (1559-1560 BRATU) : *s. n.* : „Most, Wein” : „vin (doux)” : (1x)
- must** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 32, 19;
- muștrá** : (1581 PRL) : *v. I* : „tadeln, schelten” : „blâmer, gronder, réprimander” : (13x)
- au muștrat** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 17;
- muștrá** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 33, 19;
- muștrați** *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 19, 5;
- muștra-va** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 22, 4;
- muștre** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 15, 6;
- muștrînd** *verb gerunziu* [1] 9, 33; 15, 3; 39, 32; 39, 34;
- muștrîndu** *verb gerunziu* [1] 32, 12;
- va muștra** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 13, 10;
- voiu muștra** *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 13, 3; 13, 15;
- muștráre** : (1608-1613 VARLAAM, L. 85) : *s. f.* : „Tadel, Verweis” : „réprimande, reproche” : (7x)

muștrare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 16, 21;
muștrarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 26; 13, 6;
 21, 4; 23, 2; 23, 7;
muștrări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 23, 4;
mușchi : (c. 1650 ANON. CAR.²) : s. m. : „Muskel” : „muscle”
 : (1x)
mușchii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 16, 13;
mutá : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „umziehen, umsiedeln,
 versetzen, verrücken” : „déménager, émigrer, transférer,
 changer de lieu” : (2x)
au mutat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 13;
au mutat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 18, 19;

N

naínte → înainte

nără : (c. 1551-1558 Ps. V. 463) : s. f. : „Nasenloch” : „narine”
 : (2x)

narea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 21;

nările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 41, 12;

nas : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Nase” : „nez” : (3x)

nas *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 27, 3;

nasul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 40, 19; 40, 20;

naște : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „1. zeugen, gebären, 2.
 geboren/ erzeugt werden” : „1. enfanter, procréer,
 engendrer, 2. naître, être procréé” : (11x)

ai născut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 15, 7;

am născut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 3, 3;

au născut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 21, 10; 38, 28;
 38, 29;

e născut *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 11, 12; 25, 4;

născu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 42, 17;

să naște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 7;

să născură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 42, 13;

te-ai născut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 38, 21;

năștere : (1551-1553 ES) : s. f. : „Geburt” : „naissance” : (3x)

ale nașterii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 39, 2;

naștere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 4;

nașterii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 39, 1;

năcoválnă → nicovală

nădăjduí : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „hoffen, vertrauen” :
 „espérer, avoir confiance” : (10x)

am nedejduit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 24;

nădejduiam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 6, 13;

nădejduiesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 6, 20;

nădejduiêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 40, 18;

nădejduiești *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 39, 11;

nădejduind *verb gerunziu* [1] 27, 8;

nedejduiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 24, 23;

nedejduind *verb gerunziu* [1] 31, 21;

nedejduind vei fi *verb prezumtiv prezent 1 sg.* [1] 11, 18;

să să nedejduiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 12, 6;

nădêjde : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Hoffnung” : „espoir,
 espérance” : (13x)

nădêjde *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 6; 17, 15;

nădêjdea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 9; 6, 8; 8,
 13; 14, 7; 27, 8;

nedêjde *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 16; 11, 18;

nedêjdea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 6; 11, 20;
 19, 10; 30, 15;

năimít : (1642 CAZ. GOV. 180) : adj./s. : „Tagelöhner,
 Lohnempfänger” : „ouvrier, mercenaire” : (3x)

năimitul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 14, 6;

un năimít *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 1; 7, 2;

nălúc → nălucă

nălúcă : (1581 CORESI, EV. 129) : s. f. : „Trugbild, Geist” :
 „fantôme” : (1x)

un năluc *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 20, 8;

năpăstuitór : (1559-1560 BRATU) : adj./s. : „Unterdrücker” :
 „oppresseur” : (1x)

năpăstuitoriului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 16;

născút : (1551-1553 ES) : adj./s. : „geboren” : „né” : (3x)

cel născut *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 11, 3; 15, 14;

născut *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1]
 14, 1;

năsílnic : (1620 MOXA) : adj. : „gewaltsam, stark” : „brutal,
 violent, puissant” : (2x)

nesílnic *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1]
 22, 21;

nesílnici *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1]
 39, 16;

năsíp → nisip

năúc : (1665-1672 Ms. 4389, 526¹) : adj. : „verwirrt” :
 „hébété” : (1x)

năuc *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 16,
 7;

neam : (1559-1560 BRATU) : s. n. : „Geschlecht, Volk” :
 „famille, descendance, peuple” : (3x)

neam *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 15, 19;
 19, 15;

neascultătór : (1642 CAZ. GOV. 269) : adj. : „ungehorsam” :
 „désobeissant” : (1x)

neascultători *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac.
 neart.* [1] 36, 13;

nebuńie : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. f. : „Verrücktheit” :
 „folie” : (2x)

nebuńie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 22; 4, 6;

necáz : (1654 NEAGOE 345) : s. n. : „Angst, Ärger” :
 „angoisse, peine, ennui” : (2x)

necaz *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 24; 30, 3;

necăjí : (1665-1672 Ms. 4389, 527¹) : v. IV : „plagen, ärgern” :
 „peiner, agacer” : (2x)

au necăjit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 36, 15;

se va necăjí *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 22;

necătura → înecătura

necînste : (c. 1569-1575 GCR I 14/9) : s. f. : „Unehre, Verachtung” : „deshonneur, mépris” : (3x)

necînste *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 15; 12, 21; 40, 8;

necinstît : (1608-1613 VARLAAM, L. 233) : adj./s. : „unehrllich” : „incorrect, malhonnête” : (2x)

celor necinstiți *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 30, 8;

necinstiți *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 30, 5;

neclătît : (1559-1560 BRATU) : adj. : „unbewegt” : „immobile” : (1x)

neclătît *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 26;

necredinciós : (1551-1553 ES) : adj./s. : „ungläubig” : „mécéant” : (11x)

cei necredincioși *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 24, 2; 36, 12; 36, 17;

celor necredincioși *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 27, 7;

necredincios *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. gen./dat. neart.* [1] 27, 13;

necredincios *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 32, 3; 34, 18;

necredincios *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 20;

necredincioșilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 21, 17; 36, 6;

prea necredincios *adj. calificativ gradul superlativ masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 34, 18;

necunoștință : (1683-1686 Ms. 45, 24²) : s. f. : „Unkenntnis” : „ignorance” : (1x)

necunoștința *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 35, 16;

necurát : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „1. unrein, unsauber 2. gesetzlos, 3. Teufel” : „1. impur, 2. malhonnête, hors-la-loi, 3. diable” : (22x)

cei necurați *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 16, 11; 34, 26; 38, 13; 38, 15;

celor necurați *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 20, 5; 22, 18;

celui necurat *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 8, 13; 15, 20; 27, 8;

necurat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. gen./dat. neart.* [1] 20, 29;

necurat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 16;

necuratului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 8, 19; 8, 20; 8, 22; 9, 24; 15, 34;

necurați *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 40, 7;

necurații *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 21, 7;

necuraților *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 10, 3; 11, 20; 21, 16; 24, 6;

necurăție : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Unreinheit” : „impureté” : (2x)

necurăția *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 35, 8; 36, 17;

nedireptate → nedreptate

nedrépt : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „ungerecht” : „injuste” : (6x)

cel nedirept *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 22, 23; 24, 20;

nedirepți *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 22, 15;

nedirepților *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 16, 11; 18, 22; 29, 17;

nedreptate : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Ungerechtigkeit, Unrecht” : „injustice, tort” : (1x)

nedireptăți *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 27, 4;

neclasa : (1683-1686 Ms. 45, 442²) : sens neclar, cf. gr. *νελάσα* : (1x)

neclasa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 13;

négură : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Nebel” : „brume, brouillard” : (7x)

negura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 17; 27, 20;

negură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 5; 17, 13; 23, 17; 38, 9;

negurii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 22, 13;

negurós : (1642 CAZ. GOV. 179) : adj. : „nebelig” : „nébuleux” : (1x)

neguros *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 22;

nelegiúi : (1688 BIBLIA) : v. IV : „gott-, ruchlos, frevelhaft handeln, freveln” : „commettre une injustice” : (2x)

ai nelegiuit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 35, 6;

am nelegiuit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 33, 9;

nelegiúire : (1665-1672 Ms. 4389, 496²) : s. f. : „Freveltat” : „infamie, forfait” : (1x)

nelegiuirile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 20, 27;

nemérnic : (1551-1553 ES) : adj./s. : „fremd” : „étranger” : (1x)

nemérnicul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 20, 26;

nemestecát : (1559-1560 BRATU) : adj. : „ungekau” : „qui n'est pas mâché” : (1x)

nemestecată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 18;

nemilostív : (1560-1562 CORESI, PRAV.) : adj. : „unbarmherzig, herzlos” : „impitoyable, cruel” : (1x)

nemilostivi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 19, 14;

nemíncát : (1551-1553 ES) : adj. : „hungrig” : „affamé” : (1x)

nemíncați *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 24, 6;

nenumărát : (1642 CAZ. GOV. 299) : adj./s. : „unzählig, ungezählt” : „innombrable” : (5x)

cei nenumărați *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 31, 25;

nenumărate *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 14, 5;

- nenumărate** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 22, 5;
- nenumărați** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 16, 22;
- nenumărați** *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 21, 33;
- neoprît** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *adj.* : „unausgesetzt” : „sans arrêt” : (1x)
- neoprită** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 11;
- nepovestît** : (1683 DOS. PAR. III 72^v) : *adj.* : „unaussprechlich” : „inexprimable” : (3x)
- nepovestită** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 41, 22;
- nepovestite** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 7;
- nepovestiți** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 28;
- nepricepût** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *adj./s.* : „unwissend, ungelern” : „inférieur, naïf, ignorant” : (1x)
- cèle nepricepute** *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 34, 24;
- mai nepriceput** *adj. calificativ gradul comparativ masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 13, 2;
- nepriéten** : (c. 1640 URECHE² 95) : *s. m.* : „Feind, Gegner” : „ennemi” : (2x)
- nepriêtenii** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 8, 22;
- nepriêtenilor** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 31, 29;
- neputincios** : (1559-1560 BRATU) : *adj./s.* : „1. hilflos, schwach, 2. ohnmächtig” : „1. faible, incapable, 2. infirme” : (14x)
- cei neputincioși** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 24, 4; 24, 6; 24, 22; 31, 16; 31, 20; 36, 19;
- cel neputincios** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 15; 31, 35;
- celor neputincioși** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 29, 16;
- celui neputincios** *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 16;
- neputincioase** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 4;
- neputincios** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 2;
- neputincios** *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 15;
- neputinciosul** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 30, 25;
- nepuțință** : (1551-1553 ES) : *s. f.* : „Ohnmacht” : „impuissance” : (1x)
- nepuțință** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 13;
- nerăutate** : (1632 EUSTR. PRAV. 611, *ap.* TIKTIN) : *s. f.* : „Güte, Unschuld” : „intégrité, innocence” : (3x)
- nerăutate** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 3;
- nerăutatea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 27, 5; 31, 6;
- nésa** : (1683-1686 Ms. 45, 442^{/2}) : *sens neclar*, cf. gr. νεσσα : (1x)
- nesa** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 13;
- nesăvîrșît** : (1581 CORESI, EV. 276) : *adj.* : „unendlich” : „infini” : (1x)
- nesăvîrșit** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 26;
- nesocotît** : (1559-1560 BRATU) : *adj./s.* : „unerforschlich” : „insondable” : (2x)
- nesocotite** *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 9; 9, 10;
- neștîne** : (1551-1553 ES) : *pron. nehot.* : „einer, jemand” : „un, quelqu'un” : (2x)
- neștine** *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 6, 2; 25, 3;
- nevăzût** : (1581 CORESI, EV. 66) : *adj.* : „unsichtbar” : „invisible” : (1x)
- nevăzută** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 24, 20;
- nevindecăt** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : *adj.* : „ungeheilt” : „non guéri” : (1x)
- nevindecat** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 24, 20;
- nevinovăt** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *adj./s.* : „unschuldig” : „innocent” : (4x)
- cel nevinovat** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 22, 30;
- nevinovat** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 28; 10, 14; 12, 6;
- nevóie** : (1499 DERS/ în top. Nevoia) : *s. f.* : „Bedrängnis” : „difficulté, angoisse” : (8x)
- nevoi** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 19;
- nevoia** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 11; 20, 22;
- nevoie** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 24; 18, 15; 27, 9; 30, 25;
- nevoie** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 19*;
- nicăieri** : (1559-1560 BRATU) : *adv.* : „nirgendwo” : „nulle part” : (2x)
- necăire** *adv. neg.* [1] 19, 7;
- necăiri** *adv. neg.* [1] 21, 9;
- nici** : (... nici) : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *adv./conj.* : „kein, auch nicht, nicht einmal, weder... noch” : „aucun, même pas, ni...” : (37x)
- nice** *conjunție coord.* [1] 3, 26; 3, 26; 3, 26; 7, 10; 7, 10; 15, 29; 15, 29; 15, 29; 15, 30; 34, 8; 34, 8;
- nici** *adv. neg.* [1] 1, 22; 3, 4; 3, 6; 3, 7; 5, 6; 6, 26; 7, 11; 7, 18; 9, 11; 10, 22; 15, 5; 16, 18; 18, 20; 20, 17; 22, 7; 24, 13; 27, 4; 28, 13; 32, 9; 32, 21; 33, 7; 34, 19; 34, 22; 36, 28; 37, 5; 41, 1;
- niciúnul** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *adj. neg./pron. neg.* : „keiner” : „aucun” : (6x)
- nice un** *adj. pron. neg. neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 21;
- nice unul** *pron. neg. masc. sg. nom./ac.* [1] 12, 6;
- nici un** *adj. pron. neg. neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 3; 21, 25;
- nici una** *pron. neg. fem. sg. nom./ac.* [1] 34, 21;
- nici unul** *pron. neg. masc. sg. nom./ac.* [1] 2, 13;
- nicovălă** : (1665-1672 Ms. 4389, 539^{/1}) : *s. f.* : „Amboss” : „enclume” : (1x)

- o năcovalnă** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 41, 16;
- nimeni** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : pron. neg. : „niemand” : „personne” : (2x)
nimene *pron. neg. nom./ac.* [1] 14, 4;
nimenea *pron. neg. nom./ac.* [1] 27, 15;
- nimeri** : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „vorfinden, treffen, bekommen” : „toucher, atteindre, trouver” : (7x)
nemeresc *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 17, 1;
nemeresc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 3, 21;
nemerind *verb gerunzju* [1] 7, 2;
s-au nemerit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 11, 6;
să va nemeri *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 14;
se va nemeri *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 13, 5;
vor nemeri *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 3, 22;
- nimic** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv./pron. neg. : „nichts” : „rien” : (16x)
nemica *adv.* [1] 42, 7;
nemica *pron. neg. nom./ac.* [1] 2, 10; 4, 12; 10, 13; 14, 16; 39, 34; 42, 2;
nemică *adv.* [1] 13, 10;
nemică *pron. neg. nom./ac.* [1] 16, 17; 26, 7; 31, 37; 41, 18; 41, 25;
nimică *adv.* [1] 21, 34;
nimică *pron. neg. nom./ac.* [1] 26, 7;
nemică *pron. neg. nom./ac.* [1] 24, 25*;
- nisip** : (1534 DERS/ în top. *Năsipul*) : s. n. : „Sand” : „sable” : (2x)
năsip *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 4;
năsipul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 3;
- nîște** : (1521 NEACȘU) : adj. nehot. : „einige” : „quelques” : (4x)
nește *adj. pron. nehot. neutru sg. nom./ac.* [1] 41, 12;
nîște *adj. pron. nehot. neutru sg. nom./ac.* [1] 6, 16; 11, 15; 21, 18;
- noapte** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv./s. : „1. Nacht, 2. nachts” : „1. nuit, 2. la nuit” : (19x)
noapte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 13; 20, 8; 27, 20; 33, 15; 35, 10;
noaptea *adv. de timp* [1] 24, 14; 34, 25; 36, 20;
noaptea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 3; 3, 4; 3, 6; 3, 7; 5, 14; 17, 12; 18, 16; 30, 17;
nopti *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 13;
noptii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 8;
noptile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 7, 3;
- noi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : pron. pers. : „wir” : „nous” : (10x)
noao *pron. pers. 1 pl. dat. acc.* [1] 1, 17; 22, 17; 22, 17; 31, 31; 34, 4;
noi *pron. pers. 1 pl. ac. acc.* [1] 15, 10; 34, 37;
noi *pron. pers. 1 pl. nom. acc.* [1] 4, 19; 15, 9; 18, 2;
- nor** : (1454 DERS/ în top. *Nourețu*) : s. m. : „Wolke” : „nuage” : (21x)
nor *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 22, 14; 36, 27; 38, 9; 40, 1;
- nori** *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 20, 6; 36, 28; 37, 21; 37, 22; 38, 1;
- norii** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 26, 8; 35, 5; 38, 37;
- norilor** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 37, 16;
- norul** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 26, 8; 26, 9; 37, 11; 37, 11; 38, 34;
- norului** *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 36, 29;
- un nor** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 9; 30, 15;
- norocit** : (1559-1560 BRATU) : adj. : „bestimmt” : „fixé, établi, prédestiné” : (1x)
norocită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 12, 5*;
- norod** : (1551-1553 ES) : s. n. : „Volk” : „people” : (4x)
noroadele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 36, 31;
norodul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 18, 20; 31, 30;
norodului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 34, 30;
- nóstru, noastră** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : pron. pos./adj. pos. : „unser, -e” : „notre, nôtre” : (4x)
noastră *adj. pron. pos. 1 fem. pl. nom./ac. sg.* [1] 8, 9;
noastre *adj. pron. pos. 1 neutru pl. nom./ac. pl.* [1] 34, 37;
nostru *adj. pron. pos. 1 neutru pl. nom./ac. sg.* [1] 9, 32; 34, 4;
- nou** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „neu” : „nouveau, neuf” : (1x)
noao *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 20;
- nu** : (1521 NEACȘU) : adv. : „nein, nicht” : „non, ne... pas” : (385x)
n- *adv. neg.* [1] 1, 22; 1, 22; 2, 10; 3, 10; 3, 11; 3, 16; 3, 18; 4, 21; 6, 10; 7, 20; 9, 25; 9, 29; 10, 18; 10, 19; 12, 9; 12, 24; 15, 19; 19, 16; 20, 19; 21, 10; 21, 10; 23, 17; 24, 11; 24, 12; 24, 13; 24, 13; 24, 16; 24, 21; 26, 8; 28, 7; 28, 8; 28, 8; 28, 13; 29, 16; 29, 22; 30, 1; 31, 16; 31, 16; 31, 17; 32, 3; 32, 15; 32, 16; 33, 9; 33, 13; 35, 10; 35, 15; 39, 17; 42, 3; 42, 3; 42, 7; 42, 8;
- nu** *adv. neg.* [1] 1, 5; 1, 8; 1, 10; 1, 12; 2, 3; 2, 5; 2, 5; 2, 10; 2, 12; 3, 4; 3, 6; 3, 6; 3, 7; 3, 9; 3, 9; 3, 9; 3, 11; 3, 21; 4, 6; 4, 12; 4, 16; 4, 16; 4, 18; 4, 20; 5, 4; 5, 6; 5, 8; 5, 9; 5, 12; 5, 17; 5, 19; 5, 21; 5, 22; 5, 24; 6, 7; 6, 9; 6, 10; 6, 13; 6, 15; 6, 17; 6, 26; 6, 26; 6, 28; 6, 29; 6, 29; 6, 29; 7, 1; 7, 7; 7, 8; 7, 8; 7, 9; 7, 10; 7, 16; 7, 18; 7, 20; 8, 9; 8, 10; 8, 12; 8, 12; 8, 15; 8, 15; 8, 19; 8, 20; 8, 20; 8, 22; 9, 3; 9, 3; 9, 5; 9, 7; 9, 10; 9, 11; 9, 15; 9, 16; 9, 16; 9, 18; 9, 21; 9, 24; 9, 28; 9, 32; 9, 34; 9, 35; 9, 35; 10, 2; 10, 10; 10, 13; 10, 14; 10, 15; 10, 18; 10, 19; 10, 20; 10, 21; 10, 22; 11, 3; 11, 3; 11, 4; 11, 11; 11, 14; 11, 15; 11, 16; 11, 19; 12, 6; 12, 6; 12, 10; 12, 25; 13, 2; 13, 3; 13, 11; 13, 16; 13, 20; 13, 21; 14, 2; 14, 3; 14, 4; 14, 5; 14, 7; 14, 10; 14, 12; 14, 12; 14, 12; 14, 15; 14, 16; 14, 21; 14, 21; 15, 3; 15, 3; 15, 4; 15, 6; 15, 9; 15, 9; 15, 15; 15, 15; 15, 18; 15, 22; 15, 29; 15, 29; 15, 31; 15, 32; 16, 5; 16, 6; 16, 17; 16, 18; 16, 22; 17, 1; 17, 4; 17, 10; 17, 10; 18, 2; 18, 5; 18, 20; 18, 22; 19, 4; 19, 4; 19, 7; 19, 7; 19, 8; 19, 14; 19, 22; 19, 27; 20, 2; 20, 2; 20, 4; 20, 8; 20, 9; 20, 9; 20, 13; 20, 13; 20, 14; 20, 17; 20, 18; 20, 20; 20, 20; 20, 21; 20, 21; 20, 24; 21, 2; 21, 3; 21, 4; 21, 9; 21, 14; 21, 16;

21, 17; 21, 20; 21, 22; 21, 29; 22, 2; 22, 5; 22, 12; 22, 14; 22, 20; 23, 6; 23, 8; 23, 9; 23, 9; 23, 11; 23, 12; 24, 1; 24, 15; 24, 21; 24, 22; 24, 23; 24, 25; 25, 3; 25, 5; 25, 5; 26, 2; 26, 3; 26, 4; 26, 6; 27, 4; 27, 5; 27, 5; 27, 6; 27, 6; 27, 7; 27, 11; 27, 15; 27, 19; 27, 19; 27, 22; 28, 7; 28, 14; 28, 14; 28, 15; 28, 15; 28, 16; 28, 17; 28, 18; 28, 19; 28, 19; 29, 12; 29, 24; 29, 24; 30, 10; 30, 20; 30, 27; 31, 1; 31, 4; 31, 15; 31, 19; 31, 20; 31, 23; 31, 26; 31, 27; 31, 32; 31, 34; 31, 34; 31, 35; 31, 36; 31, 37; 32, 5; 32, 7; 32, 9; 32, 12; 32, 13; 32, 16; 32, 21; 32, 21; 32, 22; 32, 22; 33, 1; 33, 7; 33, 12; 33, 18; 33, 18; 33, 20; 33, 23; 33, 24; 33, 27; 33, 28; 33, 33; 34, 9; 34, 9; 34, 10; 34, 16; 34, 19; 34, 23; 34, 24; 34, 27; 34, 31; 34, 32; 34, 33; 34, 33; 34, 35; 34, 35; 34, 36; 34, 36; 34, 37; 35, 12; 35, 13; 35, 15; 36, 4; 36, 5; 36, 6; 36, 7; 36, 12; 36, 13; 36, 17; 36, 18; 36, 20; 36, 21; 36, 26; 36, 28; 37, 4; 37, 5; 37, 5; 37, 23; 37, 23; 38, 11; 38, 26; 38, 26; 39, 4; 39, 16; 39, 22; 39, 24; 39, 32; 39, 35; 40, 2; 40, 3; 40, 18; 40, 26; 40, 27; 41, 1; 41, 2; 41, 4; 41, 9; 41, 15; 41, 16; 41, 18; 41, 20; 41, 25; 42, 2; 42, 8; 42, 8; 42, 15;

numai : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „nur” : „seulement” : (9x)

numai *adv.* [1] 2, 6; 15, 19; 19, 2; 33, 8;

numai *adv.* [1] 4, 16*; 6, 5*; 6, 27*; 14, 22*; 40, 3*;

număr : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Zahl, Anzahl” : „nombre” : (7x)

număr *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 9; 9, 10; 34, 24;

numărul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 5; 36, 26; 38, 21;

numerele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 21, 21;

numără : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „zählen” : „compter” : (6x)

ai numărat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 14, 16; 39, 2;

au numărat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 28, 26;

numără *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 38, 37;

să se numere *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 6;

va număra *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 31, 4;

numărat : (1559-1560 BRATU) : adj. : „gezählt” : „compté” : (2x)

numărate *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 27;

numărați *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 15, 20;

nume : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Name” : „nom” : (9x)

numele *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 1; 1, 21; 18, 18; 19, 15; 30, 8; 42, 17; 42, 17; 42, 17; 42, 17;

numi : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „(be)nennen” : „nommer” : (1x)

numi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 42, 14;

O

o : (înc. sec. XVI Ps. H.) : interj. : „ol, oh!” : „ohl, ô!” : (1x)

o *interjecție* [1] 19, 21;

oăie : (1332 SUCIU/ în top. *Voya*) : s. f. : „SchaF” : „brebis, mouton” : (4x)

niște oi *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 21, 11;

oi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 42, 12;

oile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 16;

oără : (înc. sec. XVI Ps. H.) : „s. f. : „Mal” : „fois” : (3x)

ori *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 19;

ori *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 2*; 31, 31*;

oăre : (1478 DERS) : adv. interog. : „wohl, denn?” : „vraiment?” : (3x)

oare *adv. interog.* [1] 11, 5; 23, 3; 27, 8;

oarecäre : (1559-1560 BRATU) : adj. nehot. : „irgendein” : „quiconque” : (1x)

oarecarele *adj. pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 1, 1;

oborî → **doborî**

obraz : (1424 DRHB I, 102/ în antr. Gherghi *Obraz*) : s. m./n. : „1. Wange, Gesicht, 2. Bild, 3. Person” : „1. joue, face, 2. image, 3. personne” : (8x)

obraz *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 13, 10;

obrazele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 9, 24; 40, 8;

obrazul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 9, 27; 11, 15; 26, 9;

obrazului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 29, 24; 41, 6;

ocără : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. f. : „Schimpf” : „réprimande, insulte” : (2x)

ocări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 19, 5; 19, 7;

ochi : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Auge” : „œil” : (33x)

ochii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 10; 7, 8; 11, 20; 15, 12; 17, 5; 17, 7; 21, 20; 22, 29; 27, 19; 36, 7; 39, 29; 41, 10;

ochilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 4, 16; 16, 10; 21, 8; 31, 1;

ochiu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 7; 29, 15;

ochiul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 7; 7, 8; 10, 18; 13, 1; 16, 20; 19, 27; 20, 9; 24, 15; 24, 15; 28, 10; 29, 11; 31, 7; 31, 16; 40, 19; 42, 5;

ocól : (1546 DERS) : s. n. : „Umkreis” : „voûte” : (1x)

ocolul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 22, 14;

odată : (1620 MOXA) : adv. : „gleichzeitig” : „simultanément” : (6x)

odată *adv. de mod* [1] 2, 11; 3, 18; 16, 10; 17, 16; 21, 26; 31, 38;

odihná : (1564 CORESI MOLIT.) : s. f. : „Ruhe, Rast” : „repos” : (3x)

odihna *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 21, 13;

odihná *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 23; 7, 18;

odihni : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. IV : „(sich) ausruhen” : „(se) reposer” : (8x)

au odehni *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 3, 17;

m-am odihni *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 3, 26;

m-aș fi odihni *verb cond.-opt. perfect 1 sg.* [1] 3, 13;

odihni *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 37, 8;

- să mă odihnesc** *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 2, 9; 13, 13; 32, 20;
să odihnesc *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 10, 20;
- odinioară** : (1559-1560 BRATU) : adv. : „einst, früher, einmal” : „jadis, autrefois” : (1x)
odinioară *adv. de timp* [1] 31, 16;
- odraslă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Nachkomme, 2. Spross, Schößling” : „1. descendant, 2. rejeton, rameau” : (2x)
odrasla *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 16; 30, 12;
- odrăslî** : (1620 MOXA) : v. IV : „aufsprießen” : „pousser” : (5x)
odrăslêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 8, 11;
va odrăslî *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 6; 8, 19; 14, 9; 15, 32;
- ojogî** : (1683-1686 Ms. 45, 437¹) : v. IV : „brennen, verkohlen” : „brûler, carboniser” : (1x)
să ojogiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 30, 30;
- om** : (1521 NEACȘU) : s. m. : „Mensch, Mann” : „homme” : (80x)
a omului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 21, 4; 31, 11;
oameni *subst. comun masc. pl. gen./dat. neart.* [1] 32, 5;
oameni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 13; 12, 2; 22, 15; 28, 13; 33, 15; 33, 25;
oamenii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 15, 7; 36, 24; 37, 24;
oamenilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 7, 19; 12, 15; 33, 26; 34, 21;
om *subst. comun masc. sg. gen./dat. neart.* [1] 31, 9;
om *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 1; 1, 8; 2, 3; 2, 4; 7, 9; 9, 32; 12, 4; 15, 14; 20, 4; 30, 25; 32, 14; 32, 21; 33, 17; 34, 7; 34, 23; 34, 30; 37, 20; 38, 26; 38, 26;
omul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 1; 1, 3; 4, 17; 5, 7; 5, 17; 5, 21; 7, 17; 10, 4; 11, 12; 12, 10; 14, 10; 14, 12; 14, 14; 15, 16; 21, 33; 25, 6; 28, 21; 33, 27; 33, 29; 34, 34; 35, 8; 36, 25; 37, 7; 37, 7; 41, 8;
omului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 23; 7, 1; 14, 19; 16, 21; 16, 21; 20, 29; 25, 6; 27, 13; 28, 28; 33, 16; 33, 23; 34, 9; 34, 11; 34, 11; 34, 20; 34, 29; 35, 8;
un om *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 3; 40, 2;
- omăt** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. n. : „Schnee” : „neige” : (2x)
omăt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 16;
omătului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 38, 22;
- omenesc, -ească** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „menschlich” : „humain” : (1x)
omenească *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 5;
- omorî** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „töten” : „tuer” : (5x)
au omorî *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 1, 17;
au omorî *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 26, 13;
omoară *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 2;
să omoară *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 6, 9;
să mă omor *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 30, 24;
- onih** → **onihion** : (1665-1672 Ms. 4389, 77¹) : s. n. : „Onyx” : „onyx” : (1x)
onih *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 16;
- opări** : (1590 DERS/ în top. *Opăriți*) : v. IV : „sich verbrühen” : „ébouillanter” : (1x)
s-au opărit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 16, 16;
- oprêliște** : (1581 PRL) : s. f. : „Hindernis” : „obstacle, empêchement” : (1x)
oprêliște *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 13, 27;
- opri** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. (auf-, an)halten, 2. verbieten” : „1. arrêter, retarder, entraver, 2. interdire” : (7x)
oprêște *verb imp. 2 sg.* [1] 18, 2;
opri-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 33, 24;
neoprită e *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 31, 11;
să oprească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 18, 15; 34, 14;
se vor opri *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 36, 8;
va opri *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 12, 16;
- orb** : (1491 DERS/ în antr. *Vlad Orbescu*) : adj./s. : „Blinde” : „aveugle” : (1x)
orbilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 29, 15;
- orbî** : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „sich eintrüben, trüben” : „s’obscurcir” : (1x)
să orbiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 17, 7;
- ori** : (1559 CORESI, ÎC.) : conj. : „oder, entweder... oder” : „ou, ou... ou” : (3x)
ori *conjuncție coord.* [1] 37, 13; 37, 13; 37, 13;
- oricît** : (1646 PRAV. MOLD.) : pron. nehot. : „wieviel auch” : „tant (que)” : (1x)
oricîte *pron. nebot. neutru pl. nom./ac.* [1] 37, 12;
- oriunde** : (1646 PRAV. MOLD.) : adv. : „wo (auch) immer” : „n’importe où” : (1x)
oriunde *adv. nebot.* [1] 39, 30;
- orz** : (1497 DERS/ în antr. *Ordzeã*) s. n. : „Gerste” : „orge” : (1x)
orzu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 40;
- os** : (1473 DRHD/ în antr. *Oș*) : s. n. : „Knochen” : „os” : (12x)
oase *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 10, 11;
oasele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 2, 5; 4, 14; 7, 15; 19, 20; 20, 11; 24, 18; 30, 17; 30, 30; 33, 21; 33, 24;
oaselor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 33, 19;
- osébi** : (1551-1553 ES) : adv. : „persönlich, selbst” : „particulièrement” : (1x)
osebi *adv.* [1] 7, 13;
- ospăț** : (1559-1560 BRATU) : s. n. : „Festessen” : „festin” : (1x)
ospăț *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 4;
- osteneală** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. f. : „Mühe, Müdigkeit” : „peine, fatigue, lassitude” : (4x)
osteneală *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 2; 5, 6; 5, 7;

ostenêtele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 9;
osteni : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. bemühen, 2. ermüden” : „1. (s`)efforcer, 2. fatiguer” : (5x)
am ostenit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 2, 9;
au ostenit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 20, 18; 39, 16;
ostenind *verb gerunzju* [1] 10, 1; 17, 2;
ou : (1560-1562 CORESI, PRAV.) : s. n. : „Ei” : „œuf” : (1x)
oaole *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 39, 14;

P

páce : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Frieden” : „paix” : (4x)
pace *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 26; 11, 18; 15, 21; 16, 12;
pai : (1581-1582 PO) : s. n. : „Halm, Stroh” : „paille” : (3x)
niște paie *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 21, 18;
paiele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 41, 19;
paiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 24, 24;
pájiște : (1512-1513 DERS/ în top. *Pájiște*) : s. f. : „Rasen” : „pré” : (1x)
pajiște *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 27;
pápură : (1592 DIR) : s. f. : „Papierschild” : „canne-de-jonc” : (3x)
o paporă *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 20, 18;
pápora *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 11;
paporă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 16;
pără : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Flamme” : „flamme” : (1x)
para *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 41, 13;
párte : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Teil, Anteil” : „part, partie” : (9x)
o parte *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 32, 17;
parte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 17, 5; 30, 1;
parte *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 20, 29; 24, 18; 27, 13; 30, 19;
părțile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 26, 14;
parte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 17*;
pásăre : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Vogel” : „oiseau” : (5x)
o pasăre *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 24;
pasăre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 7;
pasărele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 28, 21; 35, 11;
paserile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 12, 7;
păște : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „weiden” : „pâitre” : (1x)
să păștea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 1, 14;
pat : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Bett” : „lit” : (3x)
pat *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 33, 15; 33, 19;
patul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 7, 13;
pátrulea, pátra : (înc. sec. XVI Ps. H.) : num. ord. : „vierte” : „quatrième” : (1x)
a patra *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 42, 16;

pávăză : (1578 DERS) : s. f. : „Schild” : „bouclier” : (2x)
páveții *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 15, 26;
paveze *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 41, 7;
páză : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Aufsicht, Wache” : „surveillance, garde” : (1x)
pázile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 35, 10;
păcát : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Sünde” : „péché” : (10x)
păcatele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 10, 6; 13, 23; 14, 16; 22, 5; 34, 37;
păcatul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 24, 19; 31, 33; 42, 9; 42, 10;
păcatului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 7, 20;
păcătuí : (1665-1672 Ms. 4389, 94¹) : v. IV : „sündigen” : „pécher” : (1x)
nepăcătuind *verb gerunzju* [1] 34, 8;
pădúre : (1515 DERS/ în top. *Pădure*) : .s.f. : „Wald” : „forêt” : (1x)
păduri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 38, 40;
păgín : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „Heide” : „païen” : (2x)
păgin *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 29;
celor păgini *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 18, 5;
păgíni : (c. 1650 ANON. CAR.²) : v. IV : „abtrünnig werden, schuldig sein” : „renier” : (6x)
a păgíni *verb infinitiv prezent* [1] 10, 2; 34, 10;
am păgínit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 9, 21; 10, 7;
păgínind *verb gerunzju* [1] 34, 8;
voiu păgíni *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 10, 15;
păiánjen : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Spinne” : „araignée” : (2x)
niște paianjini *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 27, 18;
păianján *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 14;
pámínt : (1517 DERS/în top. *Curul Pámínturilor*) : s. n. : „Erde, Land” : „terre, pays” : (82x)
ai pámíntului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 24, 4;
páminte *subst. comun neutru sg. voc. neart.* [1] 16, 18;
pámínt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 1, 8; 1, 10; 1, 16; 2, 3; 2, 9; 2, 12; 5, 6; 5, 10; 7, 1; 7, 20; 8, 9; 10, 9; 10, 22; 10, 22; 14, 5; 14, 8; 15, 29; 16, 13; 16, 15; 18, 10; 18, 18; 19, 25; 20, 4; 21, 26; 22, 8; 24, 13; 24, 18; 24, 18; 28, 2; 28, 25; 30, 8; 30, 19; 31, 8; 34, 15; 37, 6; 37, 12; 37, 17; 38, 14; 38, 14; 38, 19; 38, 26; 38, 37; 39, 14; 40, 8; 41, 17; 41, 25; 42, 6;
pámíntul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 7; 8, 19; 9, 6; 12, 16; 15, 19; 20, 27; 26, 7; 27, 16; 28, 5; 30, 23; 31, 38; 34, 12; 37, 13; 38, 16; 38, 38; 39, 24; 42, 17;
pámíntului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 3, 14; 7, 5; 9, 8; 11, 9; 12, 8; 12, 17; 12, 19; 12, 24; 14, 19; 31, 39; 35, 11; 37, 3; 38, 4; 38, 13;
un pámínt *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 29, 23;
pámínteán : (1633 GCR I 83⁹) : adj./s. : 1. Erdbewohner, 2. Sterblicher; 1. terrien, 2. mortel : (17x)
cei páménténi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 32, 8;

cel pămîntean *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 2;
cel pemintean *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 4;
pămenteanul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 14, 1; 14, 10;
pămintean *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 32, 21;
păminteanul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 11, 12; 25, 4;
pămîntêni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 28, 4; 36, 25; 36, 28;
pămînteanul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 17; 30, 23; 34, 15;
pămîntênilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 33, 12;
pemintênilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 10, 22;
pemintean *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 13;

păr : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Haar” : „cheveu(x)” : (3x)

păr *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 32;

părul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 20;

perii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 15;

părăsi : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. verlassen, 2. von etw. ablassen” : „1. quitter, 2. renoncer” : (5x)

au părăsit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 19, 18;

m-am părăsit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 6, 18;

s-au părăsit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 4, 11;

va părăsi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 11, 20; 20, 13;

părea : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. II : „scheinen, erscheinen” : „paraître” : (6x)

s-au părut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 21;

să pare *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 6, 3; 6, 25; 15, 21; 20, 7; 20, 22;

părinte : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „1. Vater, 2. pl. Eltern” : „1. père, 2. pl. parents” : (5x)

părinte *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 16;

părinții *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 15, 18; 30, 1;

părinților *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 8, 8;

un părinte *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 18;

păscător : (1665-1672 Ms. 4389, 284²) : adj. : „Weide-” : „qui paît, qui pâture” : (2x)

păscătoare *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 42, 12;

păstôr : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Hirte” : „berger” : (2x)

păstorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 16;

păstoriul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 2;

pășune : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Weide” : „pâturage” : (2x)

pășunea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 20, 17; 39, 8;

păzi : (1551-1553 ES) : v. IV : „1. bewahren, 2. achtgeben” : „1. garder, 2. protéger” : (14x)

ai fi păzit *verb cond.-opt. perfect 2 sg.* [1] 14, 13;

ai păzit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 13, 27; 39, 1;

am păzit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 23, 11;

au păzit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 10, 12; 24, 15; 27, 18; 29, 2; 33, 11;

păzêște *verb imp. 2 sg.* [1] 2, 6; 10, 14; 36, 21;

păzind *verb gerunziu* [1] 38, 40;

vei păzi *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 22, 15;

pe : (înc. sec. XVI Ps. H.) : prep. : „1. auf, 2. über, 3. durch, 4. um, gegen, für” : „1. /2. sur, 3. par, 4. pour, contre” : (321x)

pe *prep.* [1] 6, 20;

pre *prep.* [1] 1, 3; 1, 4; 1, 5; 1, 10; 1, 15; 1, 15; 1, 16; 1, 16; 1, 17; 1, 17; 2, 3; 2, 3; 2, 6; 2, 7; 2, 8; 2, 9; 2, 9; 2, 11; 2, 12; 3, 4; 3, 5; 3, 6; 3, 8; 4, 3; 4, 4; 4, 8; 4, 8; 4, 19; 4, 19; 5, 1; 5, 2; 5, 2; 5, 3; 5, 8; 5, 9; 5, 10; 5, 10; 5, 11; 5, 11; 5, 11; 5, 13; 5, 17; 6, 13; 6, 15; 6, 15; 6, 20; 6, 21; 6, 23; 6, 27; 7, 1; 7, 10; 7, 17; 7, 18; 7, 19; 8, 9; 8, 10; 8, 12; 8, 13; 8, 17; 8, 18; 8, 20; 9, 5; 9, 8; 9, 8; 9, 9; 9, 22; 9, 31; 10, 10; 10, 18; 11, 14; 11, 20; 12, 6; 12, 16; 12, 17; 12, 19; 12, 21; 12, 23; 12, 23; 12, 24; 13, 9; 13, 10; 13, 11; 14, 3; 14, 5; 14, 13; 14, 20; 15, 8; 15, 23; 15, 24; 15, 29; 16, 3; 16, 9; 16, 13; 16, 22; 17, 4; 17, 8; 18, 9; 18, 10; 18, 11; 18, 15; 18, 19; 18, 19; 18, 21; 18, 22; 19, 11; 19, 11; 19, 13; 19, 13; 19, 17; 19, 17; 19, 19; 19, 25; 20, 7; 20, 9; 20, 10; 20, 12; 20, 13; 20, 13; 20, 15; 20, 16; 20, 18; 20, 24; 20, 26; 21, 3; 21, 17; 21, 18; 21, 19; 21, 22; 21, 26; 21, 26; 21, 27; 21, 29; 22, 6; 22, 7; 22, 8; 22, 9; 22, 9; 22, 12; 22, 19; 22, 23; 22, 23; 22, 27; 22, 28; 22, 29; 22, 29; 22, 30; 23, 3; 23, 5; 24, 1; 24, 3; 24, 4; 24, 7; 24, 9; 24, 9; 24, 10; 24, 13; 24, 14; 24, 16; 24, 18; 24, 18; 24, 22; 24, 24; 25, 3; 25, 4; 26, 13; 26, 14; 27, 5; 27, 8; 27, 20; 27, 20; 27, 21; 27, 21; 27, 23; 28, 7; 28, 7; 28, 8; 28, 21; 28, 24; 28, 27; 28, 27; 29, 2; 29, 12; 29, 19; 29, 23; 29, 25; 30, 1; 30, 16; 30, 18; 30, 19; 30, 22; 30, 24; 31, 8; 31, 19; 31, 23; 31, 25; 31, 27; 31, 35; 31, 36; 31, 36; 31, 36; 32, 2; 32, 2; 32, 3; 32, 18; 32, 22; 33, 4; 33, 4; 33, 10; 33, 15; 33, 16; 33, 19; 33, 19; 33, 23; 33, 24; 33, 25; 33, 30; 34, 11; 34, 12; 34, 13; 34, 17; 34, 17; 34, 17; 34, 21; 34, 26; 34, 29; 34, 33; 35, 14; 36, 5; 36, 7; 36, 12; 36, 12; 36, 13; 36, 15; 36, 16; 36, 17; 36, 19; 37, 3; 37, 4; 37, 5; 37, 6; 37, 8; 37, 11; 37, 12; 37, 13; 37, 17; 37, 22; 37, 23; 37, 23; 38, 2; 38, 6; 38, 9; 38, 13; 38, 14; 38, 14; 38, 26; 38, 27; 38, 32; 38, 32; 38, 38; 38, 38; 39, 9; 39, 16; 39, 18; 39, 18; 39, 27; 39, 28; 39, 28; 39, 32; 39, 32; 39, 34; 40, 2; 40, 6; 40, 7; 40, 7; 40, 11; 40, 11; 40, 19; 40, 23; 40, 24; 40, 24; 40, 25; 40, 26; 41, 1; 41, 4; 41, 8; 41, 17; 41, 18; 41, 20; 41, 24; 41, 24; 41, 25; 41, 26; 41, 26; 42, 3; 42, 4; 42, 5; 42, 6; 42, 6; 42, 8; 42, 10; 42, 11; 42, 11; 42, 14; 42, 14; 42, 14; 42, 16; 42, 16; 42, 17;

pe *prep.* [1] 28, 25*; 39, 8*;

pre *prep.* [1] 1, 7*; 2, 9*; 5, 4*; 6, 3*; 13, 10*; 21, 11*; 21, 29*; 30, 8*; 31, 27*;

pecetlúi : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : v. IV : „(ver-)siegel(n)” : „sceller, mettre le sceau” : (4x)

ai pecetluit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 14, 17;

au pecetluit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 16;

pecetlúiește *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 9, 7; 37, 7;

pecetluit : (1622 BGL) : adj. : „markiert” : „scellé” : (1x)

nepecetluit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 12;

péntru : (înc. sec. XVI Ps. H.) : prep. : „1. für, 2. wegen, ... halber, 3. weil” : „1. pour, 2. à cause de, 3. parce que” : (217x)

- pentru** *prep.* [1] 1, 5; 1, 5; 1, 5; 2, 4; 17, 5; 17, 8; 24, 5; 28, 15; 31, 40; 31, 40; 36, 17; 36, 20; 36, 33; 36, 33; 36, 33; 41, 4; 42, 8; 42, 8; 42, 8; 42, 9; 42, 10; 42, 11;
- pentru** *prep.* [1] 1, 5*; 2, 8*; 2, 9*; 2, 10*; 2, 13*; 3, 11*; 3, 12*; 3, 12*; 3, 20*; 3, 23*; 3, 24*; 3, 25*; 4, 17*; 4, 20*; 4, 21*; 4, 21*; 5, 2*; 5, 5*; 5, 6*; 5, 18*; 5, 23*; 6, 4*; 6, 5*; 6, 7*; 6, 8*; 6, 10*; 6, 11*; 6, 22*; 6, 26*; 6, 26*; 6, 29*; 7, 9*; 7, 16*; 7, 16*; 7, 17*; 7, 19*; 7, 20*; 8, 9*; 8, 9*; 8, 13*; 8, 14*; 8, 16*; 8, 20*; 9, 3*; 9, 3*; 9, 4*; 9, 13*; 9, 18*; 9, 22*; 9, 24*; 9, 28*; 9, 29*; 9, 32*; 9, 32*; 9, 35*; 10, 2*; 10, 7*; 10, 15*; 10, 16*; 10, 16*; 10, 18*; 10, 19*; 11, 3*; 11, 4*; 11, 6*; 11, 11*; 11, 13*; 11, 15*; 11, 19*; 11, 20*; 12, 4*; 12, 5*; 12, 11*; 13, 9*; 13, 9*; 13, 13*; 13, 16*; 13, 17*; 13, 19*; 13, 24*; 14, 1*; 14, 4*; 14, 6*; 14, 7*; 14, 8*; 14, 13*; 14, 14*; 15, 7*; 15, 9*; 15, 14*; 15, 22*; 15, 31*; 16, 3*; 16, 11*; 17, 4*; 17, 7*; 18, 2*; 18, 3*; 18, 4*; 19, 21*; 19, 22*; 19, 23*; 19, 25*; 19, 26*; 19, 29*; 20, 7*; 20, 19*; 20, 21*; 21, 2*; 21, 4*; 21, 4*; 21, 6*; 21, 7*; 21, 16*; 22, 3*; 22, 10*; 23, 7*; 23, 8*; 23, 10*; 23, 11*; 23, 13*; 23, 14*; 23, 17*; 24, 1*; 24, 12*; 24, 24*; 25, 3*; 25, 4*; 27, 5*; 27, 6*; 28, 1*; 28, 2*; 28, 24*; 29, 12*; 30, 2*; 30, 11*; 30, 13*; 30, 23*; 30, 24*; 31, 6*; 31, 11*; 31, 12*; 31, 14*; 31, 23*; 31, 27*; 32, 1*; 32, 2*; 32, 3*; 32, 6*; 32, 10*; 32, 10*; 32, 13*; 32, 18*; 32, 18*; 32, 20*; 32, 21*; 32, 22*; 33, 2*; 33, 8*; 33, 12*; 33, 12*; 33, 13*; 33, 14*; 33, 30*; 33, 32*; 34, 9; 34, 10*; 34, 15*; 34, 20*; 34, 21*; 34, 23*; 34, 34*; 34, 37*; 35, 13*; 35, 13*; 35, 15*; 36, 2*; 36, 2*; 36, 13*; 36, 21*; 36, 22*; 36, 31*; 37, 5*; 37, 19*; 37, 20*; 37, 24*; 38, 40*; 38, 41*; 40, 3*; 41, 2*; 41, 19*; 42, 3*; 42, 4*; 42, 6*; 42, 7*; 42, 8*;
- peréche** : (1588 DIR) : s. f. : „Paar” : „paire” : (3x)
părechi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 42, 12;
părechile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 14;
- peréte** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Wand” : „mur” : (1x)
părăte *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 33, 24;
- pescár** : (1551-1553 ES.) : s. m. : „Fischer” : „pêcheur” : (1x)
pășcarilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 40, 26;
- péste** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *prep.* : „1. über, 2. während” : „1. sur, au dessus de, 2. durant, pendant” : (104x)
preste *prep.* [1] 1, 19; 1, 20; 2, 2; 2, 2; 2, 4; 2, 11; 2, 12; 3, 5; 3, 7; 4, 5; 4, 13; 4, 15; 5, 10; 6, 10; 6, 10; 6, 16; 6, 27; 7, 12; 7, 19; 10, 17; 12, 18; 12, 21; 13, 11; 13, 26; 14, 20; 15, 11; 15, 19; 15, 27; 16, 14; 16, 15; 16, 16; 16, 18; 17, 8; 18, 6; 18, 9; 18, 9; 18, 18; 18, 21; 19, 6; 19, 8; 19, 12; 19, 29; 20, 4; 20, 11; 20, 22; 20, 23; 20, 23; 20, 25; 20, 27; 20, 28; 21, 5; 21, 9; 21, 17; 21, 32; 21, 34; 22, 24; 23, 2; 24, 18; 26, 7; 26, 7; 26, 9; 26, 10; 27, 13; 27, 22; 27, 23; 28, 8; 29, 3; 29, 9; 29, 13; 29, 21; 29, 22; 30, 4; 30, 12; 30, 16; 30, 21; 30, 25; 31, 12; 31, 27; 31, 29; 33, 7; 33, 15; 33, 15; 34, 23; 34, 23; 34, 28; 34, 37; 34, 37; 36, 17; 36, 27; 36, 28; 36, 30; 36, 32; 38, 5; 38, 6; 39, 11; 39, 11; 39, 14; 39, 20; 39, 23; 39, 34; 40, 27; 41, 15; 42, 11;
- preste** *prep.* [1] 42, 16*;
- péște** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Fisch” : „poisson” : (1x)
peștii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 12, 8;
- petrêce** : (1559-1560 BRATU) : v. III : „1. durchführen, durchziehen, 2. begleiten” : „1. traverser, 2. accompagner” : (4x)
mă voiu petrêce *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 23, 12;
petrêce *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 41, 8;
petrecea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 30, 7;
să să petreacă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 25;
- petrecére** : (1580 GLOS. B) : s. f. : „1. Leben, Lebensgefühl, 2. Durchfahrt, 3. Wohnung” : „1. vie, mode d'existence, 2. passage, 3. demeure” : (12x)
petrêcere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 6;
petrêcerea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 3; 5, 24; 8, 6; 8, 22; 11, 14; 18, 15; 20, 19; 22, 23; 22, 28; 39, 6;
petrêcerile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 20, 25;
- piátră** : (1400-1418 DERS/in top. *Piatra*) : s. f. : „Stein” : „pierre” : (23x)
o piatră *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 38; 41, 16;
piatra *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 14, 18; 22, 24; 28, 2; 28, 19; 41, 7;
piatră *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 12; 8, 17; 14, 8; 22, 24; 24, 8; 28, 3; 31, 24; 38, 6; 39, 28; 41, 20;
pietri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 14, 19; 19, 24; 30, 6;
pietrii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 39, 1;
pietrile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 23; 28, 6;
- picá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „tropfen” : „goutter” : (1x)
pică *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 16, 20;
- picătúrá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Tropfen” : „goutte” : (1x)
picăturile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 36, 27;
- picior** : (1410 DERS) : s. n. : „Fuß” : „pied” : (16x)
picioare *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 7; 12, 7; 40, 15; 41, 17;
picioarele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 18, 11;
picioarelor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 13, 27; 18, 13;
picior *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 15;
piciorul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 13, 27; 18, 8; 30, 12; 31, 5; 31, 7; 33, 11; 39, 15; 39, 21;
- pieire** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Totschlag” : „meurtre” : (5x)
pieire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 3; 33, 28;
pieirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 21;
pieirei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 30, 12;
pieirii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 21, 30;
- piéle** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Haut, Fell” : „peau” : (8x)
o piéle *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 26;
piéle *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 4; 2, 4; 10, 11;
piélea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 16, 15; 19, 20; 19, 25; 30, 30;

- pieliță** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Haut, Fell, Fleisch” : „peau, chair” : (7x)
pieșițele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 15; 6, 12; 13, 14; 21, 6; 33, 21; 33, 25; 41, 15;
- piept** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. n. : „Brust” : „poitrine” : (1x)
piepturilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 39, 20;
- piërde** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „verlieren” : „perdre” : (13x)
ai pierdut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 14, 19;
aș fi pierdut *verb cond.-opt. perfect 1 sg.* [1] 42, 8;
au pierdut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 12, 16; 31, 12;
piërde *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 9, 22; 32, 18; 34, 17;
pierzi *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 10, 16;
pierzînd *verb gerunziu* [1] 12, 23;
să piarză *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 18, 11; 20, 10;
să pierzi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 2, 3;
va piërde *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 24;
- pierdút** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „verloren” : „perdu” : (2x)
cei pierduți *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 11;
celui pierdut *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 29, 13;
- pierí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „zugrunde gehen, umkommen” : „périr, mourir” : (17x)
am pierit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 3, 11; 6, 18;
au pierit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 4, 7; 4, 20;
au pierit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 7; 4, 11; 7, 6; 22, 20;
piară *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 3;
pieiu *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 17, 1;
pière *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 8, 13; 20, 7;
pieri *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 30, 2;
pierind *verb gerunziu* [1] 31, 19;
pieriră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 4, 21;
să piară *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 18, 18;
vor pieri *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 4, 9;
- pieríre** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Tod” : „mort” : (1x)
pierirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 27, 7;
- pierzăre** : (1581 CORESI, EV. 363) : s. f. : „Totschlag” : „meurtre” : (6x)
pierzare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 20; 20, 5; 41, 14;
pierzarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 20, 28; 28, 22;
pierzării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 26, 6;
- pietricică** : (1519 DERS/în top. *Pietriceana*) : s. f. : „Kiesel” : „caillou” : (1x)
pietricêtele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 21, 33;
- pipăi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „betasten, befühlen, berühren, tappen” : „palper, tâtonner, toucher” : (2x)
să pipăie *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 12, 25;
vor pipăi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 5, 14;
- pîine** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Brot, 2. Feldfrucht” : „1. pain, 2. céréales” : (6x)
pîine *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 6; 28, 5;
- pîinea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 22, 7; 24, 5; 24, 10; 31, 17;
- pîină** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : conj./prep. : „bis, auch, noch” : „jusque, encore” : (21x)
pîină *conjuncție subord.* [1] 14, 13; 14, 14;
pîină *prep.* [1] 2, 9; 7, 4; 7, 18; 7, 18; 7, 18; 8, 2; 14, 12; 18, 2; 19, 2; 27, 5; 32, 12; 33, 21; 38, 11;
pîină *prep.* [1] 2, 7*; 4, 20*; 26, 10*; 32, 11*; 32, 12*; 39, 24*;
- pîndí** : (1573–1578 PSALT.) : v. IV : „lauern” : „espionner, épier” : (2x)
am pîndit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 9;
au pîndit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 11;
- pîngări** : (1654 NEAGOE) : v. IV : „besudeln, beflecken” : „tacher, profaner” : (1x)
a pîngări *verb infinitiv prezent* [1] 31, 11;
- pîntece** : (1448 DERS/în antr. *Oană Pîntece*) : s. n. : „Bauch, Leib” : „ventre” : (20x)
ale pîntecelui *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 2, 9;
pîntece *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 11; 3, 11; 10, 18; 10, 19; 21, 10; 31, 15; 31, 15; 38, 29;
pîntecele *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 21; 15, 35; 16, 16; 20, 14; 20, 23; 32, 19; 38, 8;
pîntecelui *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 3, 10; 15, 2; 32, 18; 40, 11;
- pîríu** : (1337 DRAGANU/ în top. *Peren*) : s. n. : „Bach” : „ruisseau” : (4x)
pîríului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 21, 33; 22, 24; 28, 4;
un pîríu *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 15;
- plătă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Zahlung, Bezahlung, Lohn, Belohnung” : „paiement, salaire, récompense” : (1x)
plata *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 2;
- plăcea** : (1551-1553 ES) : v. II : „gefallen” : „plaire” : (1x)
să placă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 31, 10;
- plătí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „bezahlen, vergelten” : „payer, récompenser” : (2x)
să plătești *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 34, 33;
vor plăti *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 6, 20;
- plecă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „neigen, beugen” : „pencher, incliner” : (3x)
au plecat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 38, 37;
plecînd *verb gerunziu* [1] 9, 27;
să mă plec *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 10, 15;
- plesní** : (1642 CAZ. GOV. 288) : vb. IV. : „zerbersten” : „écraser” : (1x)
plesni-vor *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 27, 23;
- plimbăre** : (1642 CAZ. GOV. 422) : s. f. : „Spaziergang” : „promenade” : (1x)
plimblare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 41, 24;
- plin** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „1. voll, gefüllt, 2. reich an” : „1. plein, rempli, 2. riche en” : (9x)

- plin** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 4; 10, 15; 14, 1; 20, 22; 32, 18; 42, 17;
- plină** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 16;
- pline** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 39, 2;
- plini** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 21, 24;
- plînge** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „(be)weinen, klagen” : „déplorer, plaindre, regretter” : (4x)
am plîns *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 30, 25;
au plîns *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 2, 12;
au plîns *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 14, 22;
au plînsu *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 31, 38;
- plîngere** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Beweinung, Klage” : „action de pleurer/de déplorer, plainte” : (1x)
plîngere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 31;
- plînsoare** : (1613 IORGA, S. D. X, 286) : s. f. : „Weinen” : „pleur” : (1x)
plînsoare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 16, 16;
- ploaie** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Regen” : „pluie” : (8x)
ploaia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 29, 23;
ploaie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 10; 36, 27;
ploii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 36, 27; 38, 25; 38, 27;
ploile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 37, 6; 37, 6;
- plouă** : (1551-1553 ES) : v. I : „regnen” : „pleuvoir” : (1x)
să ploao *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 38, 26;
- plumb** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. n. : „Blei” : „plomb” : (1x)
plumbu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 19, 24;
- poartă** : (1470 DERS) : s. f. : „Tor, Pforte” : „porte” : (5x)
porți *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 38, 8; 38, 10;
porțile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 10; 38, 17; 41, 6;
- podoabă** : (1563-1583 COD. VOR.²) : s. f. : „Zierde, Schmuck” : „ornement, bijou” : (1x)
podoaba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 12;
- póftă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Begierde, Lust” : „désir, envie” : (1x)
pohta *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 20, 20;
- poftí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „begehren, verlangen, wünschen” : „demander, désirer” : (2x)
pohtesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 3, 21;
pohtêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 33, 20;
- pogorí** → **coborí**
- póhtă** → **poftă**
- pohtí** → **pofti**
- pománă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Erinnerung” : „réminiscence, souvenir” : (1x)
- pomana** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 9;
- pomení** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „gedenken, erinnern” : „se souvenir de, mentionner” : (2x)
să vor pomeni *verb indicativ viitor 3 pl.* [1] 28, 18;
să pomeni *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 24, 19;
- pomenire** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Erinnerung, An-, Gedenken” : „souvenir, mémoire, commémoration” : (2x)
pomenirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 14, 13; 18, 18;
- porní** : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „auf-/ausbrechen” : „élancer, (se) mettre en route” : (2x)
să pornêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 13, 25;
să porniia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 38, 8;
- pornire** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Aufbruch” : „remuement” : (1x)
pornirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 16, 5;
- pornitor** : (c. 1650 ANON. CAR.²) : adj. : „stürmisch” : „torrentueux” : (1x)
pornitoare *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 34;
- portár** : (1438 DERS) : s. m. : „Portier” : „portier, concierge” : (1x)
portarii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 38, 17;
- porúncă** : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 191) : s. f. : „Befehl, Gebot” : „ordre, commandement” : (7x)
porunca *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 9; 26, 10; 26, 13; 39, 27;
poruncile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 23, 11; 23, 11; 25, 3;
- poruncí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „befehlen, gebieten” : „ordonner, commander” : (5x)
au poruncit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 36, 33; 42, 9;
poruncind *verb gerunzju* [1] 37, 6;
va porunci *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 25, 5; 37, 12;
- poslușire** : (1683-1686 Ms. 45, 884¹) : s. f. : „Gesinde” : „domesticité” : (1x)
poslușire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 3;
- potolí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. beschwichtigen, 2. nachlassen” : „1. calmer, 2. relâcher” : (5x)
a să potoli *verb infinitiv prezent* [1] 6, 7;
au potolit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 26, 12;
s-ar fi potolit *verb cond.-opt. perfect 3 sg.* [1] 14, 13;
să potolêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 37, 17;
vom potoli *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [1] 37, 19;
- potriví** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „gleichstellen” : „comparer” : (2x)
să va potriví *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 28, 17;
se va potriví *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 28, 19;
- povățí** : (1649 MARD.) : v. IV : „anleiten, unterweisen” : „conseiller, conduire” : (3x)
am povățit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 18;
povățêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 13, 24;

- povăţind** *verb gerunziu* [1] 12, 23;
- povăste** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Erzählung, Geschichte, Gerede” : „conte, récit, histoire, bavardage” : (3x)
povăste *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 17, 6*; 30, 9*; 31, 30*;
- povestí** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „erzählen” : „raconter” : (17x)
povestêste *verb imp. 2 sg.* [1] 12, 8;
povesti-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 36, 33;
să povestesc *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 1, 17; 1, 19; 32, 6;
va povesti *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 11, 6; 17, 5; 33, 23; 36, 9; 42, 3;
voiu povesti *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 13, 17; 15, 17; 27, 11; 32, 10; 40, 9;
vor povesti *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 8, 10; 12, 7;
- praf** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Staub” : „poussière” : (1x)
prah *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 18;
- prah** → **praf**
- prădă** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „plündern” : „pillen” : (1x)
să să prade *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 12, 5;
- pre** → **pe**
- preacurvăr** : (1618 GCR I, 46/39) : adj./s. : „Ehebrecher” : „adulterin” : (1x)
preacurvariului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 24, 15;
- preasîrgui** : (1683-1686 Ms. 45, 434¹) : v. IV : „troubler” : „verwirren” : (1x)
să preasîrguiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 23, 15;
- precúm** : (1592 DIR) : adv./conj. : „wie” : „comme” : (4x)
precum *adv.* [1] 31, 15; 42, 7;
precum *conjuncţie subord.* [1] 6, 17; 10, 4;
- pregetá** : (1559-1560 BRATU) : v. I : „stocken” : „hésiter” : (1x)
voiu pregeta *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 16, 5;
- prejúr** → **împrejur**
- préot** : (1502 BGL/ în top. *Preuteşti*) : s. m. : „Priester” : „prêtre” : (1x)
preoţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 12, 19;
- presără** : (1559-1560 BRATU) : v. I : „streuen” : „parsemer” : (1x)
au preserat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 20;
- preţ** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Preis” : „prix” : (1x)
preţu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 39;
- prevedea** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. II : „vorsehen” : „prévoir” : (1x)
prevezi *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 10, 4;
- pricêpe** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „wahrnehmen, erkennen” : „percevoir, connaître” : (9x)
preceput-ai *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 38, 31;
pricêpe *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 34, 24;
pricêpeţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 20, 2;
pricepi *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 15, 9; 34, 16;
vei pricêpe *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 36, 4; 36, 29;
voiu pricêpe *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 31, 1; 32, 12;
- pricêpere** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Verständnis, Sachverstand” : „compréhension, connaissance des choses” : (14x)
pricêpere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 12, 13; 20, 3; 34, 35; 38, 4; 39, 17;
pricêperea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 12, 17; 12, 20; 22, 2; 32, 11; 33, 3;
pricêperei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 28, 20;
pricêperi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 29; 21, 22;
pricêperii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 15, 2;
- pricipút** : (1600 DIR) : adj./s. : „sachkundig” : „avisé, qualifié” : (1x)
cei pricepuţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 34, 10;
- prieten** : (1592 DIR) : s. m. : „Freund” : „ami” : (13x)
prieten *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 29;
prietenii *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 32, 1; 32, 5; 42, 7; 42, 17;
prietenii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 19, 14; 35, 4; 42, 10;
prietenilor *subst. comun masc. pl. voc. art.* [1] 19, 21;
prietenului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 36, 33;
priëtini *subst. comun masc. pl. gen./dat. neart.* [1] 32, 3;
priëtini *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 11;
priëtinel *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 27;
- prigoní** : (1581-1582 PO) : v. IV : „sich widersetzen” : „s’opposer” : (1x)
să va prigoni *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 11, 3;
- prihánă** : (1620 MOXA) : s. f. : „Fehler” : „péché” : (10x)
prihană *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 1*; 1, 8*; 2, 3*; 4, 17*; 9, 20*; 11, 4*; 12, 4*; 15, 14*; 22, 3*; 22, 19*;
- primbláre** → **plimbare**
- primení** : (1563 CORESI, PRAXIU 9) : v. IV : „erneuern” : „renouveler, régénérer” : (7x)
premenind *verb gerunziu* [1] 5, 12; 12, 24;
premenindu *verb gerunziu* [1] 10, 8;
premenindu-se *verb gerunziu* [1] 11, 19;
primenind *verb gerunziu* [1] 10, 16;
să premenêste *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 36, 28;
va premeni *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 37, 4;
- primí** : (1551-1553 ES) : v. IV. : „bekommen” : „recevoir” : (8x)
am priimit *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 2, 10;
aş priimi *verb cond.-opt. prezent 1 sg.* [1] 42, 8;
priimesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 15, 34;
priimiia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 36, 17;
priimite vor fi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 33, 26;
să priimască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 33, 20;
va priimi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 4, 12; 8, 20;

- prin** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : prep. : „1. in, 2. durch” : „1. en, 2. à travers” : (3x)
pren *prep.* [1] 20, 25; 38, 1; 38, 1;
- prîntru** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : prep. : „durch” : „par” : (1x)
prentri- *prep.* [1] 36, 31;
- prinde** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „ergreifen, erfassen” : „prendre, saisir, attraper” : (3x)
prinde *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 13;
să prinză *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 8;
va prinde *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 13, 15;
- privi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „anschen, betrachten” : „regarder, contempler” : (3x)
privêște *verb imp. 2 sg.* [1] 35, 5;
privêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 22, 12; 34, 23;
- prunc** : (1523-1528 DERS/in antr. *Prunceea*) : s. m. : „Kind, Säugling” : „enfant, nourrisson” : (4x)
pruncii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 16; 31, 10;
pruncilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 24, 12;
unui prunc *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 33, 25;
- puciós, -oásă** : (1551-1553 ES) : adj. : „schwefelhaltig” : „sulfureux” : (1x)
pucioasă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 16;
- pui** : (1453 DERS/in antr. *Puiu*) : s. m. : „Junges” : „petit (d'un animal)” : (4x)
puii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 11; 5, 7; 38, 41; 39, 30;
- públere** : (1563-1583 COD. VOR.²) : s. f. : „Pulver” : „poussière” : (1x)
públerea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 38, 38;
- púne** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „(sich) setzen, stellen, legen” : „(se) mettre” : (57x)
a pune *verb infinitiv prezent* [1] 34, 19;
ai pus *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 4, 4; 7, 12; 7, 19; 10, 12; 11, 13; 13, 26; 13, 27; 14, 5; 38, 14; 39, 19; 39, 19; 39, 20;
am pus *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 17, 12; 31, 1; 31, 24; 31, 25; 31, 27; 38, 9; 38, 10; 39, 6;
ar pune *verb cond.-opt. prezent 3 sg.* [1] 29, 2;
au pus *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 19, 8; 24, 15; 28, 3; 33, 11; 36, 28; 37, 5; 37, 15; 38, 5; 38, 6;
puie-se *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 18, 8;
puind *verb gerunziu* [1] 5, 3; 21, 5; 29, 9; 31, 36; 38, 10;
puneam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 38, 4;
puneți *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 27, 12;
pune-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 40, 23;
pune-vei *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 40, 20;
pus-ai *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 14, 20;
pus-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 40, 12;
pusără *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 32, 3;
puse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 16, 13;
s-au pus *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 20, 4;
să să puie *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 19, 23;
se pune *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 29, 7;
- va pune** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 15, 29; 22, 24; 24, 25; 34, 23; 36, 7;
vei pune *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 40, 27;
voi pune *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 13, 14;
voiu pune *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 39, 34;
ai pus *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 17, 6*;
- púngă** : (1437 DERS/in top. *Pungești*) : s. f. : „Beutel” : „sachet, bourse” : (1x)
pungă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 14, 17;
- purói** : (c. 1550 HC² II 470) : s. n. : „Eiter” : „pus” : (2x)
puroi *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 5;
puroile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 2, 8;
- purtá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „tragen” : „porter” : (3x)
purtându-mă *verb gerunziu* [1] 17, 1;
s-au purtat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 34, 20;
să purta *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 22, 12;
- purtáre** : (c. 1516-1636 GLOS. B) : s. f. : „(Be-)Tragen” : „conduite” : (1x)
purtare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 18*;
- purtátór** : (1551-1553 ES) : adj./s. : „1. tragend, 2. Träger” : „1./2. porteur” : (2x)
celui purtătoriu *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 41, 21;
purtători *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 33, 23;
- pustií** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „verwüsten, verheeren” : „dévaster, ravager” : (1x)
pustiindu-se *verb gerunziu* [1] 14, 11;
- pustíu** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „1. öde, verlassen, 2. Wüste” : „1./2. désert” : (4x)
pustii *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 15, 28;
pustiiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 19; 38, 26;
pustiiul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 39, 6;
- pústnic** : (sec. XVI COD. TOD.) : adj. : „wild” : „sauvage” : (1x)
pustnic *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 12;
- puteá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. II : „können, dürfen, vermögen” : „pouvoir” : (18x)
aș putea *verb cond.-opt. prezent 1 sg.* [1] 30, 24;
au putut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 32, 3;
nepuțind *verb gerunziu* [1] 4, 20;
poate *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 6, 7; 9, 19; 31, 28; 36, 31; 40, 9;
pociu *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 10, 15;
poți *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 10, 13; 33, 5; 35, 6; 35, 14; 42, 2;
putea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 16, 14;
va putea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 14; 33, 20;
voiu putea *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 19;
- putére** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Macht, Gewalt, Stärke, Kraft” : „pouvoir, puissance” : (16x)

putêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 11; 36, 19; 39, 19; 41, 14;
putêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 2; 6, 11; 6, 22; 11, 6; 12, 13; 26, 4; 31, 24; 37, 14; 37, 23;
puterii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 21, 23; 37, 6; 41, 4;

putêrnîc : (1551-1553 ES) : *adj./s.* : „gewaltig, mächtig” : „puissant” : (1x)
putêrnîci *subst. comun masc. pl. gen./dat. neart* [1] 20, 19;

putînță : (1559-1560 BRATU) : *s. f.* : „Kraft” : „pouvoir” : (1x)
putînță *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 34, 20*;

putoăre : (1581 CORESI, EV. 238) : *s. f.* : „Gestank” : „puanteur” : (1x)
putoare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 7;

pútređ : (1505 DERS/in antr. *Putredul*) : *adj.* : „faul” : „pourri” : (2x)
putred *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 16, 7;
putred *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 41, 19;

putrezí : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. IV* : „verwesen, (ver)faulen, (ver)modern” : „pourrir, putréfier” : (2x)
au putrezit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 19, 20;
să vor putrezi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 33, 21;

putreziciúne : (1581 CORESI, EV. 99) : *s. f.* : „Fäule, Fäulnis, Verfall” : „pourriture, charogne, déchéance” : (6x)
putrezăciunea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 17, 14;
putreziciune *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 26; 25, 6;
putreziciunea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 9; 7, 5; 8, 16;

puțin : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *adj./adv./pron.* : „wenig” : „peu” : (11x)
mai puțin *adv. cantitativ gradul comparativ* [1] 13, 10; 16, 6;
puțin *adv. cantitativ poz.* [1] 10, 20;
puțină *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 9; 10, 20; 11, 3; 14, 1;
puține *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 7;
puține *pron. nehot. neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 15, 11;
puținel *adv. cantitativ poz.* [1] 36, 2;
puțini *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 14, 21;

R

ráde : (1581-1582 PO) : *v. III* : „abschaben, -kratzen” : „râper, gratter” : (1x)
să rază *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 2, 8;

rámură : (1646 PRAV. MOLD.) : *s. f.* : „Ast” : „rameau, branche” : (2x)
ramuri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 40, 17;
ramurile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 18, 13;

ránă : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *s. f.* : „Wunde” : „plaie” : (5x)
rana *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 13; 16, 6;
rană *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 7; 6, 21; 42, 16;
ráză : (1563 HC²) : *s. f.* : „Lichtstrahl” : „rayon lumineux” : (1x)
rază *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 30;

răbdá : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. I* : „warten, andauern” : „attendre, durer” : (6x)
am răbdat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 7, 3;
au răbdat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 9, 4;
rabd *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 6, 11;
răbdat-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 32, 16;
va răbda *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 15, 31;
vei răbda *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 22, 21;

răđăcínă : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *s. f.* : „Wurzel” : „racine” : (11x)
răđăcina *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 7; 14, 8; 19, 28; 29, 19;
răđăcină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 3; 8, 12; 31, 12;
răđăcinele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 18, 17; 30, 5;
răđăcinile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 13, 27;
răđăcină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 8*;

rămășiță : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *s. f.* : „Rückstand, Nachlass” : „reste, héritage” : (1x)
rămășița *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 22, 20;

rămíne : (1551-1553 ES) : *v. III/II* : „bleiben” : „rester” : (11x)
mínd *verb gerunziu* [1] 2, 9;
míne *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 19, 4; 38, 19; 39, 28;
mínea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 31, 32;
rămín *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 21, 11;
rămíne *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 15, 23;
să mîie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 11, 14; 15, 28;
va mînea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 29, 19;
vor rămínea *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 15, 29;

răní : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. IV* : „verwunden” : „blesser” : (5x)
mă voiú răni *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 16, 6;
rănească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 6, 9;
să rănească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 24;
sînt răniți *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 36, 25;
va răni *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 33, 23;

răpí : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. IV* : „rauben, entreissen, entführen” : „ravir, arracher” : (1x)
au hrăpit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 9;

răsád : (c. 1650 ANON. CAR.²) : *s. n.* : „Schößling” : „rejeton” : (1x)
un răsad *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 14, 9;

răsáři : (inc. sec. XVI Ps. H.) : *v. IV* : „sprießen” : „germer” : (5x)
a răsári *verb infinitiv prezent* [1] 38, 27;
răsare *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 9, 7; 41, 16;
răsářind *verb gerunziu* [1] 3, 9;

- va răsări** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 11, 17;
- răsărit** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Sonnenaufgang, 2. Osten” : „1. lever, 2. est, levant” : (2x)
răsărita *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 3;
răsăritului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 9, 9;
- răsplăti** : (c. 1640 URECHE² 83) : v. IV : „1. belohnen, 2. vergelten” : „1. récompenser, 2. rémunérer” : (2x)
va răsplăti *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 21, 19; 21, 31;
- răspunde** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „antworten, erwidern” : „répondre” : (41x)
a răspunde *verb infinitiv prezent* [1] 27, 5;
au răspuns *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 32, 15; 32, 16;
răspunde *verb imp. 2 sg.* [1] 33, 32; 40, 2;
răspunde *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 20, 3;
răspundeți *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 13, 7;
răspunse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 9; 39, 31;
răspunzînd *verb gerunziu* [1] 21, 1;
răspunzînd *verb gerunziu* [1] 1, 7; 2, 4; 4, 1; 6, 1; 8, 1; 9, 1; 11, 1; 15, 1; 16, 1; 18, 1; 19, 1; 20, 1; 22, 1; 23, 1; 25, 1; 26, 1; 32, 6; 32, 12; 32, 17; 34, 1; 35, 1; 39, 33; 40, 1; 42, 1;
răspunzîndu *verb gerunziu* [1] 12, 1;
să răspunză *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 32, 3;
să răspunzi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 20, 2; 38, 3;
va răspunde *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 32;
vei răspunde *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 16, 3;
voiu răspunde *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 32, 17;
- răspuns** : (1551-1553 ES) : s. n. : „Antwort” : „réponse” : (13x)
răspunsu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 32, 5;
răspunsul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 26; 11, 2;
răspuns *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 13, 22*; 16, 8*; 32, 5*; 33, 5*; 35, 4*; 39, 34*;
răspunsu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 14*;
 32, 4*;
răspunsul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 15, 2*; 34, 36*;
- răsuflă** : (c. 1640 URECHE² 188) : v. I : „atmen” : „respirer” : (1x)
să răsuflu *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 9, 18;
- răsunăre** : (1665-1672 Ms. 4389, 267^{1/1}) : s. f. : „Widerhall” : „retentissement” : (1x)
răsunare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 13;
- răsunător** : (1649 MARD.) : adj./s. : „Lärm” : „bruit” : (1x)
răsunătoriu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 4;
- rătăci** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. verirren, 2. umherirren” : „1. perdre, égarer 2. errer” : (4x)
au rătăcit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 12, 24;
rătăcească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 12, 25;
rătăcînd *verb gerunziu* [1] 12, 23;
rătăcîndu-se *verb gerunziu* [1] 38, 41;
- rătăcît** : (1551-1553 ES) : adj. : „umherirrend” : „errant” : (2x)
cel rătăcît *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 2;
rătăcîță *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 9;
- rău** : (1490 DRHA/în antr. Dumitru Rău) : adj./s. : „1. schlecht, böse, schlimm, 2. Böse” : „1./2. mauvais, mal” : (20x)
ale celor răi *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 37, 16;
cei răi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 34, 17;
cêtele rële *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 2, 10;
celor răi *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 35, 12;
răii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 23;
rău *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 12, 6;
rău *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 1; 1, 8; 4, 12;
răul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 2, 3; 5, 19;
rea *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 7;
rële *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 3; 6, 25;
rële *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 5; 13, 4; 13, 26; 16, 2; 28, 28;
rëlele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 2, 11;
- răutate** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Schlechtigkeit, Bosheit” : „méchanceté” : (10x)
răutate *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 3; 8, 20; 17, 5; 36, 5;
răutatea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 6; 20, 12; 22, 5;
răutăți *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 5; 5, 21; 30, 26;
- răzbói** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Krieg, Schlacht” : „guerre” : (8x)
războiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 15; 5, 20; 22, 10; 33, 18; 40, 27;
războiul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 39, 25;
războiului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 38, 23;
războiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 11, 19*;
- răzór** : (1537 DERS/în top. Răzǎoară) : s. n. : „Furche” : „sillon” : (3x)
răzoare *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 39, 10;
răzor *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 27;
rozoarele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 31, 38;
- răzuí** : (1665-1672 Ms. 4389, 770^{2/2}) : v. IV : „abkratzen” : „gratter” : (1x)
răzîndu-mă *verb gerunziu* [1] 7, 5;
- revărsá** : (1581-1582 PO) : v. I : „zusammenfließen” : „ruisseler” : (1x)
iaste răvârsat *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 38, 38;
- revărsáre** : (1683-1686 Ms. 45, 441^{2/2}) : s. f. : „Verbreitung, Überflutung” : „diffusion, débordement, ruissement” : (1x)
răvârsării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 37, 18;
- rezemá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „(sich) stützen, sich berufen auf, festigen” : „(s')appuyer, se baser, (se) consolider” : (2x)
va răzîma *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 15;
vă răzîmați *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 17, 10;

- ridică** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. heben, 2. tragen” : „1. lever, soulever, 2. porter” : (7x)
am rădicat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 21;
au rădicat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 15, 25;
rădicași *verb imp. 2 pl.* [1] 21, 3;
s-au rădicat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 12;
să rădicesc *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 6, 2;
să să rădicesc *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 17, 8;
să rădică *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 27, 7;
- ridicăt** : (1551-1553 ES) : adj. : „gehoben” : „levé” : (1x)
rădicată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 41, 18;
- risipi** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „zerstreuen, verstreuen” : „dispenser” : (6x)
răsipească-se *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 5, 5;
răsipi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 16, 12;
răsipi-se-vor *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 18, 16;
răsipi-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 37, 11;
să răsîpêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 38, 24;
va rîsipi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 15;
- ride** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „lachen” : „rire” : (3x)
au rîs *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 22, 19;
rîzi *verb imp. 2 sg.* [1] 19, 7;
voiu ride *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 29, 24;
- rîndui** : (c. 1564 CORESI, CAZ. 178) : v. IV : „(an-)ordnen, einsetzen” : „ordonner” : (9x)
ai rînduit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 30, 22;
am rînduit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 38, 12;
au rînduit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 38, 30;
rînduiêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 35, 10;
rîndui-vor *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 36, 13;
s-au rînduit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 15, 23;
sînt rînduite *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 37, 12;
va rîndui *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 36, 15;
vei rîndui *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 14, 13;
- rînduială** : (1642 CAZ. GOV. 372) : s. f. : „1. Ordnung, 2. Sitte, Brauch, 3. Anordnung” : „1. ordre, 2. coutume, 3. directive” : (7x)
rînduiala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 8; 36, 28; 38, 12;
rînduială *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 16, 3; 24, 5; 28, 3; 37, 5;
- rîs** : (1559-1560 BRATU) : s. n. : „1. Lachen, 2. Missachtung” : „1. rire, 2. mépris” : (2x)
rîs *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 21; 17, 6;
- rîu** : (1377 DRAGANU/în top. Ryusoor) : s. n. : „Fluss, Strom” : „fleuve, torrent” : (5x)
rîu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 22, 16;
rîul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 14, 11;
rîurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 24, 8;
rîurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 28, 10; 28, 11;
- rîurá** : (1665-1672 Ms. 4389, 699¹) : v. I : „fließen, tropfen, zerreißen” : „ruisseler, crever” : (1x)
au rîurat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 26, 8;
- rîvnîre** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. f. : „Eifer” : „zèle, envie” : (1x)
rîvnîrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 2;
- roadă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Frucht” : „fruit” : (1x)
roada *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 22, 21;
- rob** : (1559-1560 BRATU) : s. m. : „Sklave” : „esclave” : (8x)
rob *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 23;
robul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 3; 42, 7; 42, 8; 42, 8;
robului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 8; 42, 8;
un rob *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 41, 24;
- robí** : (1563 CORESI, PRAXIU 183) : v. IV : „zum Sklaven werden” : „s’asservir” : (3x)
au robít *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 1, 17;
robesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 1, 15;
robiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 1, 15;
- robít** : (1616 DIRB XVII 3, 28) : adj. : „unterjocht” : „asservi” : (2x)
robiți *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 12, 17; 12, 19;
- rogóz** : (1488 SUCIU/ în top. Rogos) : s. n. : „Riedgras” : „marais” : (1x)
rogoz *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 16;
- rost** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Mund, Sprachorgan, 2. Sprache” : „1. bouche, 2. langue” : (12x)
al rostului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 8, 2;
rostul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 9, 20; 16, 5; 19, 16; 20, 12; 29, 13; 31, 27; 32, 5; 36, 16; 37, 2;
rostului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 13, 6; 15, 5;
- rouă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Tau” : „rosée” : (3x)
roao *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 24, 20; 29, 19; 38, 28;
- rúdă** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Geschlecht, Familie” : „race, famille, génération” : (3x)
ruda *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 8; 8, 8;
rudă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 42, 16;
- rudénie** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Geschlecht, Familie” : „race, famille” : (1x)
rudenia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 32, 2;
- rug** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Unkraut” : „ronce” : (1x)
rug *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 40;
- rugá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. bitten, 2. beten” : „1. supplier, 2. prier” : (13x)
a să ruga *verb infinitiv prezent* [1] 34, 20;
mă rog *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 17, 1; 17, 2;
mă voiu ruga *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 5, 8; 9, 15;
rugam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 19, 17;
rugîndu-se *verb gerunziu* [1] 33, 26; 42, 10;
rugîndu-te *verb gerunziu* [1] 8, 5; 22, 27;
să mă rog *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 30, 24;
să ruga *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 19, 16;
se va ruga *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 42, 8;

rúgă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Gebet” : „prière” : (8x)
ruġa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 6; 11, 17; 16, 17; 16, 20; 27, 9;
ruġă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 19; 40, 22;
ruġile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 22, 27;

ruġăciúne : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Bittgebet” : „prière” : (1x)
ruġăciune *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 22;

ruġător : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „Kläger” : „accusateur” : (1x)
ruġătoriu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 19;

rúmpe → **rupe**

rúmpere → **rupere**

rúpe : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „1. reißen, 2. durchbrechen” : „1. arracher, 2. briser, creuser” : (6x)
au rupt *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 28, 10;
rumpînd *verb gerunziu* [1] 2, 12;
rumpse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 19, 10;
rupse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 20;
să rupseră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 17, 11;
va rumpe *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 6, 5;

rúpere : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. f. : „Brechen” : „creusement” : (1x)
rumperea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 28, 4;

rușină : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „beschämen” : „faire honte” : (3x)
mă voi rușina *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 32, 21;
nerușinîndu-vă *verb gerunziu* [1] 19, 3;
s-au rușinat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 34, 19;

rușine : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Schande, Scham” : „honte, pudeur” : (3x)
rușine *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 20; 8, 22;
rușinii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 20, 3;

S

s- → **fi**

sa → **său**

săbie : (1462-1463 DERS) : s. f. : „Schwert” : „épée” : (4x)
sabie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 17;
sabii *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 14;
sabiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 23;
sabie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 15*;

sac : (1482-1492 DERS) : s. m. : „Sack” : „sac” : (1x)
sac *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 16, 15;

safhéu/safhitéu : (1683-1686 Ms. 45 423, 426) : s. m. : „Schuchiter” : „schuach” : (5x)
al safhéilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 2, 11;
safhéilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 42, 17;
safhitéul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 18, 1;
safhítul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 25, 1; 42, 9;

safir : (1581-1582 PO) : s. n. : „Saphir” : „saphir” : (2x)
samfir *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 16;
samfirului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 28, 6;

sámă → **seamă**

samfir → **safir**

sárcină : (1551-1553 ES) : s. f. : „Last, Bürde” : „charge, fardeau” : (1x)
sarcină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 19;

sáre : (1551-1553 ES) : s. f. : „Salz” : „sel” : (1x)
sare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 6;

sau : (înc. sec. XVI Ps. H.) : conj. : „oder” : „ou” : (64x)
sau *conjuncție coord.* [1] 3, 15; 3, 16; 3, 16; 4, 7; 5, 1; 5, 26; 6, 5; 6, 6; 6, 11; 6, 15; 6, 16; 6, 23; 7, 2; 7, 2; 7, 18; 8, 3; 9, 12; 11, 9; 11, 9; 13, 25; 13, 28; 14, 2; 15, 9; 15, 12; 15, 14; 16, 3; 19, 24; 21, 18; 22, 3; 22, 4; 22, 17; 24, 24; 25, 4; 27, 9; 27, 10; 30, 24; 31, 9; 31, 9; 31, 13; 31, 13; 31, 19; 31, 24; 31, 25; 31, 25; 31, 26; 31, 38; 31, 39; 31, 39; 32, 19; 33, 15; 34, 12; 35, 3; 35, 7; 36, 23; 37, 20; 38, 5; 38, 24; 38, 33; 38, 36; 39, 9; 39, 10; 39, 26; 40, 24; 41, 3;

savoneán : (1688 BIBLIA) : s. m. : „Sabäer” : „Sabéen” : (1x)
savonênilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 19;

săgeată : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Pfeil” : „flèche” : (6x)
săgeata *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 34, 6;
săgeată *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 25;
săgeți *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 4; 39, 21;
săgețile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 16, 9; 30, 14;

sălbátic : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „wild, roh” : „sauvage” : (5x)
sălbatec *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 5; 39, 5;
cèle sălbatece *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 22; 5, 23;
sălbatece *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 30, 7;

săltá : (1551-1553 ES) : v. I : „1. springen, 2. sich werfen” : „1. sauter, 2. se ruer” : (2x)
săltînd *verb gerunziu* [1] 41, 17;
vă săltați *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 6, 27;

sămîntă : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Samen, Saat, 2. Geschlecht, Stamm” : „1. semence, graine, 2. souche, descendance” : (2x)
sămînta *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 21, 8; 39, 12;

săpá : (1404-1406 DERS/ în top. *Săpatul*) : v. I : „graben” : „creuser, bêcher” : (3x)
ar săpa *verb cond.-opt. prezent 3 sg.* [1] 19, 24;
săpat-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 24, 16;
săpînd *verb gerunziu* [1] 39, 21;

sărác : (1525 DERS/ în top. Valea *Siravilor*) : adj./s. : „1. arm, 2. elend” : „1. pauvre, 2. malheureux” : (10x)
celui sărác *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 31, 17;

- sărac** *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 27; 29, 12; 34, 28;
- săracii** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 22, 8;
- săracilor** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 34, 28; 36, 6;
- săracului** *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 24, 3; 24, 19; 31, 21;
- sărăcie** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. f. : „Armut, Dürftigkeit” : „pauvreté” : (3x)
- sărăcie** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 27; 36, 8; 36, 21;
- sărătură** : (1673 DOS. PS. V. 801) : s. f. : „Salzland” : „terre salée” : (1x)
- sărătura** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 6;
- sări** : (1551-1553 ES) : v. IV : „hüpfen, springen” : „sauter” : (3x)
- au sărit** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 16, 10;
- săriam** *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 6, 10;
- voiu sări** *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 16, 4;
- sărmán** : (1581-1582 PO) : adj./s. : „arm” : „pauvre” : (3x)
- cel suruman** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 9;
- surumani** *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 22, 9;
- surumanului** *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 29, 12;
- sărutá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „küssen” : „embrasser, baiser” : (1x)
- am sărutat** *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 27;
- săturá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „sättigen, satt werden” : „rassasier, être rassasié” : (4x)
- să ne săturăm** *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 31, 31;
- să sature** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 38, 27;
- vă săturați** *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 19, 22;
- vei sătura** *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 38, 39;
- său, sa** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : pron. pos./adj. pos. : „sein” : „son” : (7x)
- a sa** *adj. pron. pos. 3 fem. sg. nom./ac. sg.* [1] 2, 11;
- sa** *adj. pron. pos. 3 fem. sg. nom./ac. sg.* [1] 38, 12; 42, 17;
- său** *adj. pron. pos. 3 masc. sg. nom./ac. sg.* [1] 42, 15; 42, 17;
- său** *adj. pron. pos. 3 neutru sg. nom./ac. sg.* [1] 2, 4;
- sa** *adj. pron. pos. 3 fem. sg. gen./dat. sg.* [1] 3, 16*;
- săvîrși** : (1551-1553 ES) : v. IV : „1. vollenden, 2. verbrauchen, 3. verscheiden” : „1. accomplir, 2. consommer, 3. mourir” : (9x)
- ai săvîrșit** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 15, 4;
- ne-am săvîrșit** *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 33, 6;
- s-au săvîrșit** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 19, 26; 19, 27;
- să vrea săvîrși** *verb condițional-optativ perfect 3 pl.* [1] 1, 5;
- săvîrșesc** *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 35, 13;
- săvîrșind** *verb gerunziu* [1] 14, 14;
- săvîrșiră** *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 21, 13;
- se va săvîrși** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 14, 8;
- săvîrșire** : (a. 1580 HC² II 350) : s. f. : „1. Ende, 2. Grenze” : „1. accomplissement, fin, 2. entrelacement, limite” : (2x)
- săvîrșirea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 26, 10; 30, 2;
- săvîrșit** : (1570 CORESI, LIT.) : s. n. : „Ende” : „fin” : (6x)
- săvîrșit** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 9; 14, 20; 20, 28; 23, 3; 23, 7;
- săvîrșitul** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 28, 3;
- scáun** : (1495-1508 DERS/ în top. *Scăunean*) : s. n. : „1. Stuhl, Sitz, 2. Thron, 3. Gericht” : „1. chaise, siège, 2. trône, 3. tribunal” : (3x)
- scaun** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 7;
- scaune** *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 12, 18;
- scaunului** *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 26, 9;
- scăldá** : (1563 CORESI, PRAXIU 42) : v. I : „baden” : „se baigner” : (1x)
- mă voiu scălda** *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 30;
- scăpá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. entkommen, 2. fallen lassen, 3. retten” : „1. fuir, 2. laisser tomber, 3. sauver” : (7x)
- am scăpat** *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 1, 17;
- să scape** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 24;
- scăpaiu** *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 1, 19;
- scăpá** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 21, 10;
- scăpînd** *verb gerunziu* [1] 1, 15; 1, 16;
- va scăpa** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 15, 30;
- scăpără** : (c. 1650 ANON. CAR.²) : v. I : „Funken sprühen” : „éclater” : (1x)
- scapără** *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 41, 11;
- schimbá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „wechseln” : „changer” : (3x)
- să schimbă** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 37, 5;
- schimbînd** *verb gerunziu* [1] 12, 20;
- voiu schimba** *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 27, 5;
- schimbáre** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Wechsel” : „change” : (3x)
- schimbarea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 28, 15; 28, 17;
- schimbările** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 38, 33;
- scoáte** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „1. herausnehmen, -ziehen, 2. hervorbringen” : „1. sortir, tirer, 2. faire sortir” : (12x)
- ai scos** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 18; 15, 13;
- am scos** *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 29, 17;
- să scoată** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 23, 7;
- scoase** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 12, 22; 16, 20;
- scoși vor fi** *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 5, 5;
- scoate** *verb imp. 2 sg.* [1] 22, 22;
- scoate** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 10, 7;
- va scoate** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 5, 19;
- vei scoate** *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 36, 21;
- vor scoate** *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 8, 10;
- scrie** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „schreiben” : „écrire” : (3x)
- ai scris** *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 13, 26;
- iaste scris** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 42, 17;
- să scrie** *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 19, 23;
- scriitor** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Schreiber” : „écrivain” : (1x)

- scriitori** *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 37, 20;
- scrisoáre** : (1576 DIR) : s. f. : „geschriebener Text” : „texte écrit” : (1x)
scrisoarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 36;
- scrîșni** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. IV : „knirschen” : „grincer” : (1x)
scrîșni *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 16, 9;
- scuiþít** → **scuiþat**
- scuiþát** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. n. : „Speichel, Spucke” : „crachat” : (2x)
scuiþitul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 7, 18; 30, 10;
- sculá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „aufstehen, sich erheben” : „(se) lever” : (13x)
ai sculat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 4, 4;
mă voi scula *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 4; 19, 18;
să să scoale *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 27;
să sculá *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 16, 8;
să va scula *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 19, 25;
sculaiu-mă *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 4, 16;
sculatu-s-au *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 5;
sculíndu *verb gerunþiu* [1] 5, 11;
sculíndu-se *verb gerunþiu* [1] 1, 5; 1, 20; 24, 22;
se va scula *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 14, 12;
- scump** : (1446 DERS/ în top. Mihăilă *Scumpu*) : adj. : „edel” : „précieux” : (1x)
scumpă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 24;
- scumpí** : (1563 CORESI, PRAXIU 180) : v. IV : „sparen, zurückhalten, behalten” : „restreindre, contenir, retenir” : (3x)
mă voi scumpí *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 6, 10;
scumpindu-și *verb gerunþiu* [1] 42, 3;
scumpiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 30, 10;
- scurmá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „aufscharren” : „gratter, creuser” : (1x)
scurmíndu *verb gerunþiu* [1] 3, 21;
- scuturá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „schütteln, zittern” : „secouer, trembler” : (2x)
s-au scuturat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 37, 1;
să scuture *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 38, 13;
- scuturáre** : (1642 CAZ. GOV. 304) : s. f. : „Erschütterung” : „secousse” : (1x)
scuturare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 26;
- seámă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Beobachtung” : „observation, constatation” : (1x)
samă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 11*; 22, 4*;
- seáră** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Abend” : „soir” : (5x)
sara *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 4;
sară *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 20; 7, 4;
sară *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 9*; 38, 32*;
- sec** : (1421 DERS/ în top. *Seacan*) : adj. : „trocken” : „aride” : (1x)
seci *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 3;
- secá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „austrocknen” : „sécher” : (1x)
seacă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 6, 15;
- secerá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „schneiden” : „moissonner” : (5x)
au săcerat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 5, 5;
au secerat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 6;
săceríndu-se *verb gerunþiu* [1] 5, 26;
se va secera *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 12;
vor secera *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 4, 8;
- seceráturá** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Obst” : „fruit” : (1x)
săceráturá *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 14, 9;
- seceríș** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. n. : „Getreideernte” : „récolte moissonnage” : (2x)
seceríșul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 18, 17; 29, 19;
- semáná** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. aussäen, 2. verstreuen” : „1. semer, 2. dispenser” : (2x)
samáná *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 4, 8;
să să samene *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 31, 8;
- semét** : (1654 NEAGOE 128) : adj./s. : „hochmütig, kühn” : „orgueilleux, arrogant” : (1x)
semeþul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 6;
- semeþí** : (1633 DRHB XXIV 30) : v. IV. : „anfeuern” : „allumer, encourager” : (3x)
să semeþeþte *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 39, 23;
să semeþíia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 3, 14;
semeþítu-s-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 22, 29;
- semeþie** : (1581 CORESI, EV. 66) : s. f. : „Hochmut, Stolz” : „arrogance, fierté” : (2x)
semeþie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 22, 12;
semeþíia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 10;
- seminþie** : (1563 CORESI, PRAXIU 25) : s. f. : „Geschlecht, Stamm” : „souche, descendance” : (1x)
semenþíia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 25;
- semn** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Zeichen” : „signe” : (3x)
sêmnele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 21, 29;
semn *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 24*; 39, 25*;
- setós** : (1551-1553 ES) : adj. : „durstig” : „assoiffé” : (1x)
cei setoși *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 22, 7;
- seu** : (1581-1582 PO) : s. n. : „Talg” : „suiþ” : (2x)
seu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 24;
seul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 15, 27;
- sfat** : (1491-1492 DERS) : s. n. : „Rat(schlag)” : „conseil” : (9x)
sfat *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 12, 13;

- sfatul** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 5, 13; 10, 3; 22, 18; 29, 21; 38, 2; 42, 3;
sfaturile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 5, 12;
svatul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 18, 7;
- sfărîmá** : (1577 CORESI, Ps.) : v. I : „1. zerbrechen, zermalmen, 2. zerstören” : „1. (se) casser, briser 2. (se) détruire” : (2x)
au sfărîmat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 20, 19;
va sfărîma *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 9, 17;
- sfărîmáre** : (1642 CAZ. GOV. 469) : s. f. : „Brocken” : „débris” : (1x)
sfărîmările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 17;
- sfătúí** : (1551-1553 ES) : v. IV : „(be)raten” : „conseiller” : (1x)
te-ai sfătuit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 26, 3;
- sfêşnic** : (1551-1553 ES) : s. n. : „Armleuchter” : „chandelier” : (1x)
sfêşnicul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 18, 6;
- sfêtnic** : (1563-1583 COD. VOR.²) : s. m. : „Hofrat” : „conseiller” : (3x)
sfêtnic *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 8;
sfêtnici *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 12, 17;
sfêtnicii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 14;
- sfînt** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „heilig” : „saint, sacré” : (3x)
cei sfînţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 1;
sfînte *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 10;
sfînţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 15, 15;
- sîlnic** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „1. gewaltig, mächtig, 2. gewaltsam, 3. hinterlistig” : „1. fort, imposant, 2. forcé, 3. (homme) rusé” : (11x)
sîlnecul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 13, 15;
sîlnecului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 15; 15, 20;
sîlnic *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 22;
sîlnicii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 12, 19;
sîlnicilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 15, 5; 27, 13;
sîlnicului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 29, 12;
sîlnec *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 22;
sîlnică *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 34, 6;
sîlnicilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 23;
- simbrîe** : (1563 CORESI, PRAXIU 291) : s. f. : „Lohn, Sold” : „salaire, récompense” : (1x)
simbrîe *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 24, 6;
- simţí** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „fühlen” : „sentir” : (2x)
aş simţí *verb cond.-opt. prezent 1 sg.* [1] 23, 5;
va simţí *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 40, 18;
- sîne** : (1551-1553 ES) : pron. refl. : „sich” : „soi” : (8x)
sîne *pron. refl. 3 ac. acc.* [1] 15, 23; 24, 16; 25, 4; 32, 2; 36, 25; 39, 16;
-şi *pron. refl. 3 sg. dat. neacc.* [1] 20, 14; 20, 23;
- sîngur** : (1228 DLRV) : adj./adv. : „allein, einzig, nur” : „seul(ement)” : (8x)
sîngur *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 9;
sîngur *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 15; 1, 16; 1, 17; 1, 19;
sîngur *adv. de mod poz.* [1] 9, 8; 31, 17; 31, 39;
- sirián, -ă** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : adj. : „syrisch” : „syrien” : (1x)
cea siriinească *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [1] 42, 17;
- sirín** : (1665-1672 Ms. 4389, 23²) : s. m. : „Schakal” : „chacal” : (1x)
sirínilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 30, 29;
- sîn** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Busen, Brust, Schoß” : „sein, poitrine” : (3x)
sîn *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 19, 27;
sînul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 23, 12; 31, 35;
- sînge** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Blut” : „sang” : (3x)
sînge *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 30;
sîngele *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 4; 16, 18;
- sîrguí** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. eilen, sich beeilen, 2. streben” : „1. (se) dépêcher, (se) hâter, 2. se donner de la peine” : (5x)
ai sîrguit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 4, 5;
am sîrguit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 23, 14;
ar fi sîrguit *verb cond.-opt. perfect 3 sg.* [1] 31, 5;
au sîrguit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 22, 10; 23, 16;
- slab** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : adj./s. : „dünn, schwach” : „maigre” : (2x)
cel slab *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 36, 15;
slabe *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 3;
- slávă** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Herrlichkeit” : „gloire” : (2x)
slava *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 29, 20; 37, 22;
- slăbí** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. schwächen, 2. schwach werden” : „1. affaiblir, 2. s`affaiblir” : (1x)
slăbiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 28, 4;
- slăbiciúne** : (1563-1583 COD. VOR.²) : s. f. : „Krankheit” : „maladie” : (1x)
slăbiciune *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 37, 7;
- slăvíť** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „gepriesen, gerühmt” : „loué, glorifié” : (3x)
slăvíťe *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 5, 9; 9, 10; 34, 24;
- slóbod** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „frei” : „libre, en liberté” : (1x)
slobod *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 5;
- slobozí** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „freigeben, entlassen, loslassen” : „mettre en liberté, (re)lâcher” : (4x)
a slobozi *verb infinitiv prezent* [1] 19, 25;

- slobózi** *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 7, 18;
slobozi-voiu *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 10, 1;
va slobozi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 12, 16;
- slúgă** : (1476 LDSR 279) : s. f. : „Knecht, Magd” : „serviteur, servante” : (7x)
o slugă *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 2;
sluga *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 19, 16;
slugă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 19;
slugi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 15; 1, 17;
slugii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 31, 13;
slugile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 18;
- sluji** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „(be)dienen” : „servir” : (3x)
să slujască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 39, 9;
să slujim *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 21, 15;
vor sluji *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 36, 11;
- slújnică** : (1482 DERS) : s. f. : „Magd” : „servante” : (4x)
a slujnicii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 31, 13;
slujnică *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 9;
slujnicile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 19, 15; 31, 31;
- smeri** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. erniedrigen, 2. demütig werden” : „1. (s')abaissier, 2. (s')humilier” : (9x)
ai smerit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 22, 29;
au smerit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 9;
au smerit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 22, 12;
să să smerească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 31, 10;
să smeriia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 6, 16;
să vor smeri *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 5, 4; 34, 25;
smerêște *verb imp. 2 sg.* [1] 40, 6;
vei smeri *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 22, 23;
- smerit** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „demütig” : „umile” : (3x)
cei smeriți *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 11; 12, 21; 29, 25;
- smídă** : (1630 DOC. CLM 3) : s. f. : „Hagel” : „grêle” : (1x)
smidii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 38, 22;
- smírít** : (1665-1672 Ms. 4389, 538²) : s. n. : „Schmírgel” : „émeri” : (1x)
smiritului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 41, 7;
- smírdă** : (1683-1686 Ms. 45, 427²) : s. f. : „Schmutz, Dreck, Unreinheit, Makel” : „saleté, impureté, tache” : (3x)
smírdă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 31; 11, 15; 14, 4;
- smúlge** : (1559-1560 BRATU) : v. III : „ausreißen” : „arracher” : (1x)
zmulse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 16, 12;
- soáre** : (1549 DERS/ în top. *Sorești*) : s. m. : „Sonne” : „soleil” : (5x)
soare *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 16;
soarele *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 9; 31, 26;
soarelui *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 3; 9, 7;
- socoteálă** : (1642 CAZ. GOV. 251) : s. f. : „1. Rechnung, Zählung, 2. Gericht, Urteil, 3. Bedenken, 4. Überwachung” : „1. calcul, compt, dénombrement, 2. jugement, raisonnement, 3. réflexion, 4. surveillance” : (6x)
socoteala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 18; 34, 9;
socoteală *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 14, 3; 24, 12; 29, 4; 31, 14;
- socoti** : (1481 DERS) : v. IV : „1. (be)achten, 2. betreuen, 3. veranschlagen, (be)rechnen, 4. bedenken, erwägen, 5. meinen” : „1. observer, 2. soigner, 3. calculer, compter, 4. juger, réfléchir, 5. estimer, opiner” : (27x)
ai socotit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 35, 2;
am socotit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 30, 1;
au socotit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 20;
iaște socotind *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 35, 15;
mă socotescu *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 42, 6;
să socotească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 2, 11;
să socotească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 34, 14;
se va socoti *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 31, 28; 34, 37;
socotêște *verb copulativ indicativ prezent 3 sg.* [1] 33, 10; 41, 19; 41, 20; 41, 23;
socotêște *verb imp. 2 sg.* [1] 35, 5;
socotêște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 28, 3; 38, 2; 42, 3;
socotești *verb copulativ indicativ prezent 2 sg.* [1] 30, 19; 40, 3;
socotești *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 34, 12;
socoti *verb copulativ indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 19, 11; 41, 24;
socoti-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 8;
s-au socotit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 41, 21;
va socoti *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 9; 25, 3;
voiu socoti *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 23, 15;
- socotínță** : (1570 CORESI, LIT.) : s. f. : „1. Zählung, 2. Gedanke” : „1. dénombrement, compte, calcul, 2. opinion” : (3x)
socotița *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 14; 10, 12; 34, 9;
- socotitor** : (1563-1583 COD. VOR.²) : s. m. : „bedächtig” : „surveillant, réfléchi” : (1x)
Socotitoriu *subst. propriu masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 29;
- somn** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Schlaf” : „sommel” : (1x)
somnul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 14, 12;
- sórá** : (1487 DERS/ în antr. *Soră*) : s. f. : „Schwester” : „sœur” : (3x)
sor *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 17, 14;
sororile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 42, 11;
surori *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 4;
- sosí** : (1431 DERS) : v. IV : „ankommen” : „arriver” : (3x)
ai sosit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 13, 27;
au sosit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 26;
au sosit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 15, 8;
- spárge** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „zerbrechen, auslösen” : „casser, susciter” : (2x)
ai spart *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 15, 13;
spárgeam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 31, 37;
- spart** : (1594 DERS/ în top. *Spartii*) : adj. : „zerbrochen” : „cassé” : (1x)

- spart** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 32, 19;
- spăimîntá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „erschrecken” : „effrayer, épouvanter” : (3x)
s-au spăimîntat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 32, 15;
spămentează *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 37, 11;
spăimîntatu-s-au *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 38, 17;
- speriá** : (1551-1553 ES) : v. I : „erschrecken” : „s'effrayer” : (1x)
te vei spăria *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 13, 25;
- spic** : (1551-1553 ES) : s. n. : „Ähre” : „épi” : (1x)
un spic *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 24, 24;
- spináre** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Rücken” : „dos” : (1x)
spinarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 13;
- spînzurá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „(auf-, herab-, ab)hängen” : „(sus-, dé)pendre” : (1x)
spînzurînd *verb gerunziu* [1] 26, 7;
- sporí** : (1564 CORESI, CAZ.) : v. IV : „prosperieren” : „prospérer” : (1x)
sporesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 21, 9;
- spre** : (1519 DERS) : prep. : „für, zu, nach, auf” : „pour, vers, sur” : (15x)
spre *prep.* [1] 2, 12; 4, 18; 9, 3; 15, 23; 16, 11; 23, 14; 23, 14; 23, 16; 30, 12; 30, 31; 30, 31; 31, 1; 36, 11; 36, 11; 39, 17;
- sprijiní** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „verstreuen” : „répandre” : (1x)
va sprijeni *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 40, 19;
- spulberá** : (1673 DOS. Ps. V. 490 *ap.* DLR) : v. I : „verwehen” : „éparpiller” : (1x)
spulberînd *verb gerunziu* [1] 2, 12;
- spúne** : (1521 NEACŞU) : v. III : „sagen” : „dire” : (11x)
ai spus *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 26, 4;
să spuie *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 1, 15; 1, 16;
spune *verb imp. 2 sg.* [1] 38, 4; 38, 18;
spuneţi *verb imp. 2 pl.* [1] 6, 24;
va spune *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 12, 8; 21, 31; 23, 5;
voiu spune *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 15, 17;
voru spune *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 12, 7;
- sta** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „sich befinden, sitzen, stehen” : „se trouver, rester, demeurer” : (26x)
am stătut *verb copulativ indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 29, 25;
am stătut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 30, 28;
a sta *verb infinitiv prezent* [1] 2, 1;
au stătut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 29, 8; 32, 16;
să stea *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 1, 6;
să stea *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 2, 1; 6, 2;
stau *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 31, 6;
stă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 37, 20; 41, 14; 41, 16;
stăi *verb imp. 2 sg.* [1] 33, 5; 37, 14;
stătu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 39, 26;
stătut-au *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 20;
stînd *verb gerunziu* [1] 37, 20;
- va sta** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 15; 14, 2; 28, 15;
au stătut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 15, 25*; 41, 2*;
stai *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 13, 25*;
stă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 23, 13*;
va sta *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 41, 3*;
voiu sta *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 32*;
- stáre** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. f. : „Stellung, Lage” : „état” : (1x)
starea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 22, 20;
- stăpîní** : (1595-1596 DIR) : v. IV : „(be)herrschen” : „dominer, maîtriser” : (2x)
au stăpînit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 36, 24;
au stăpînit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 42, 17;
- stărnutáre** → **strănutare**
- stătător** : (1581 PRL) : adj. : „gerüstet, bereit” : „qui se tient, prêt à” : (1x)
stătătoriu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 24*;
- stea** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Stern” : „étoile” : (5x)
stêle *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 20, 25;
stêlele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 8; 25, 5; 38, 7;
stêlelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 9, 7;
- stéclă** → **sticlă**
- sterp** : (1548 DERS) : adj./s. : „unfruchtbar” : „stérile, infécond” : (1x)
cei stêrpe *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 24, 21;
- sticlă** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Glas” : „verre” : (1x)
stecla *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 28, 17;
- stînge** : (1551-1553 ES) : v. III : „auslöschen, vernichten” : „éteindre, anéantir” : (9x)
au stins *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 34, 26;
s-au stins *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 2, 9; 4, 10;
să stînce *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 16, 15;
să va stînce *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 18, 5; 18, 6;
să vor stînce *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 4, 9;
se va stînce *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 21, 17;
stînce *verb imp. 2 sg.* [1] 40, 7;
- stins** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : adj. : „ausgelöscht, erloschen” : „éteint” : (1x)
stînsă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 30, 8;
- stîlp** : (1480 DERS/ în top. *Stîlpul* Scurtului) : s. m. : „Säule, Pfeiler, Pfosten, Spalte, Pol” : „pilier, colonne, pôle” : (3x)
stîlpîi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 6; 26, 11; 38, 6;
- stîlpáre** : (1620 MOXA) : s. f. : „grüner Zweig” : „branche verte” : (1x)
stîlpári *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 40, 17;
- stîng** : (1551-1553 ES) : s. f. : „link” : „gauche” : (1x)
stînga *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 23, 9;
- stîrv** : (1581 CORESI, EV. 287) : s. n. : „Leichnam, Aas” : „charogne, cadavre” : (2x)

- stîrv** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 16, 14; 16, 14;
- stîrvî** : (1649 MARD.) : v. IV : „kränken, demütigen” : „mortifier” : (1x)
- va stîrvî** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 15, 23;
- stocî** : (c. 1683-1686 Ms. 45, 425¹) : v. IV : „entleeren” : „aspirer” : (1x)
- stocêște** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 6, 4;
- stog** : (1545 DERS/ în top. Prislopul *Stogului*) : s. n. : „Garbenhaufen” : „meule” : (1x)
- un stog** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 5, 26;
- străjă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Wache” : „garde” : (1x)
- străjă** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 12;
- strájnic** : (1570 CORESI, LIT.) : s. m. : „Wächter” : „gardien” : (1x)
- un strajnic** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 16, 13;
- stráin** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „fremd, Fremder” : „étranger” : (3x)
- cei striini** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 19, 13;
- striin** *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 32;
- striinii** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 17, 2;
- strájui** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „Wache halten, beaufsichtigen” : „garder, surveiller” : (1x)
- strájuiesc** *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 39, 29;
- strălucî** : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „erstrahlen” : „rayonner” : (1x)
- va străluci** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 11, 15;
- strănutăre** : (1608-1613 VARLAAM, L. 211) : s. f. : „Niesen” : „éternuement” : (1x)
- stănutărea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 41, 10;
- strecură** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : v. I : „(durch-, ab-, aus)sehen” : „s'écouler” : (1x)
- să strecoară** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 28, 1;
- strică** : (1551-1553 ES) : v. I : „zerschlagen, zerbrechen” : „briser, casser” : (4x)
- se va strica** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 15, 32;
- strică** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 28, 9;
- stricîndu-se** *verb gerunziu* [1] 31, 26;
- va strica** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 37, 12;
- strigă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „rufen, schreien” : „crier, appeler” : (13x)
- a striga** *verb infinitiv prezent* [1] 34, 20;
- am strigat** *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 19, 16; 30, 20;
- striga-voiu** *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 19, 7;
- strigă** *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 38, 41;
- strigînd** *verb gerunziu* [1] 2, 12; 30, 28;
- va striga** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 6, 5; 37, 4;
- vor striga** *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 30, 7; 35, 9; 35, 12; 36, 13;
- strigăre** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Hochruf, 2. Nachricht” : „1. clameur, rumeur, 2. savoir” : (4x)
- strigare** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 25;
- strigarea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 34, 28; 34, 28;
- strigării** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 16, 18;
- striinăre** → **înstriinare**
- strîmb** : (1428 DRHA/ în top. *Strîmbii*) : adj./s. : „krumm, unehrlich, ungerecht” : „déformé, mensonger, injuste” : (9x)
- celor strîmbi** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 5, 22;
- celui strîmbu** *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 31, 3;
- strîmb** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 29; 9, 20; 16, 17;
- strîmbă** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 20, 15;
- strîmbe** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 4;
- strîmbi** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 13, 4;
- strîmbu** *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 18;
- strîmbătate** : (1480 BGL) : s. f. : „Unrecht, Unbill” : „tort, injustice” : (15x)
- strîmbătate** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 29; 8, 3; 10, 3; 24, 10; 24, 11; 33, 17; 34, 6; 34, 32; 36, 4; 36, 10; 36, 23; 36, 33;
- strîmbătatea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 11, 14;
- strîmbătăți** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 15, 16; 36, 17;
- strîmt** : (1486 DERS/ în top. *Strîmtul*) : adj. : „eng” : „serré” : (1x)
- strîmtă** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 11;
- strîmtoăre** : (1428 DRHA / în top. *Strîmtură*) : s. f. : „Enge, Gedrängtheit” : „embarras” : (1x)
- strîmturi** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 24, 11;
- stropși** : (c. 1640 URECHE² 61) : v. IV : „trüben” : „troubler, brusquer” : (1x)
- stropșască** *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 9, 34;
- struncină** → **zdruncina**
- struț** : (1588 DIR) : s. m. : „Strauss” : „autruche” : (1x)
- struților** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 30, 29;
- sub** : (1463 DERS) : prep. : „unter” : „sous, au-dessous de” : (18x)
- supt** *prep.* [1] 12, 5; 20, 12; 30, 7; 37, 8; 40, 16; 41, 22;
- supt** *prep.* [1] 1, 7*; 2, 2*; 5, 10*; 9, 13*; 18, 4*; 18, 20*; 28, 24*; 34, 13*; 38, 18*; 38, 33*; 41, 3*; 42, 15*;
- sudălmă** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Fluch, Schmähwort, Affront” : „juron, injure, offense” : (4x)
- sudalma** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 27; 35, 12;
- sudălmă** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 26;
- sudalmii** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 37, 4;
- suferî** : (1559-1560 BRATU) : v. IV. : „ertragen, aushalten, leiden” : „endurer, supporter, souffrir” : (6x)
- să suferim** *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 2, 10;
- sufere** *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 19, 25;
- va suferi** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 4, 2; 15, 35;

- voiu suferi** *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 6, 26; 31, 23;
- suflá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „blasen” : „souffler” : (1x)
au suflat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 21;
- sufláre** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Atem, Seele” : „souffle” : (5x)
sufłarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 26, 4; 27, 3; 32, 8; 33, 4; 37, 10;
- súflet** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Seele, Wesen, 2. Atem” : „1. âme, être, 2. souffle” : (32x)
suflet *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 21, 8;
sufletele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 1, 5; 38, 39;
sufletelor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 3, 20;
sufletul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 2, 4; 2, 6; 6, 7; 6, 11; 7, 15; 9, 21; 10, 1; 12, 10; 13, 14; 14, 22; 16, 3; 19, 2; 24, 12; 27, 2; 27, 4; 30, 16; 31, 39; 33, 18; 33, 20; 33, 22; 33, 28; 33, 30; 36, 14; 41, 13;
sufletului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 7, 11; 10, 1; 21, 25; 24, 7;
- súge** : (1551-1553 ES) : v. III : „(aus-, ein)saugen” : „téter, absorber” : (2x)
am supt *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 3, 12;
să sugă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 16;
- suí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „hinaufgehen, hinaufsteigen” : „monter” : (5x)
mă suiú *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 17, 6;
s-au suít *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 30, 21;
să suie *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 36, 20;
să vor sui *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 20, 6;
se va sui *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 9;
- súliță** : (1570 CORESI, LIT.) : s. f. : „Speer, Lanze” : „lance” : (1x)
suliță *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 41, 18;
- supt** → sub
- supúne** : (1559-1560 BRATU) : v. III : „(sich) unterwerfen” : „(se) soumettre” : (1x)
ar fi supus *verb cond.-opt. perfect 3 sg.* [1] 16, 3;
- surpá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „verderben, zugrunde richten, umstürzen, vernichten” : „écrouler, faire tomber, détruire” : (8x)
au surpat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 12, 19; 24, 22;
să va surpa *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 12, 14;
surpa-se-vor *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 18, 4;
surpă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 9, 5; 30, 23;
va surpa *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 11, 10;
veți surpa *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 19, 2;
- surpáre** : (1665-1672 Ms. 4389, 138²) : s. f. : „Zusammensturz, Vernichtung” : „écroulement, effondrement” : (3x)
surparea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 19; 27, 7;
surparea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 21, 17*;
- sus** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „oben, oberhalb, hinauf, herauf” : „haut, sur, au-dessus de, en haut” : (3x)
sus *adv. de loc* [1] 3, 4; 31, 2; 35, 5;
- suspín** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Seufzer” : „soupon” : (2x)
suspín *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 24;
suspínul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 23, 2;
- suspíná** : (1551-1553 ES) : v. I ;, (auf)seufzen” : „souponirer” : (7x)
au suspínat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 18, 21;
au suspínat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 24, 12; 31, 38;
suspínat-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 30, 25;
suspínínd *verb gerunziú* [1] 10, 1; 30, 28;
voiu suspína *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 27;
- svat** → sfat
- Ș**
- șápte** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : num. card. : „sieben” : „sept” : (1x)
șapte *num. card. masc. nom./ac.* [1] 42, 8;
- șáptelea, șáptea** : (1551-1553 ES) : num. ord. : „siebte” : „septième” : (1x)
a șaptea *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 19;
- șárpe** : (1501 DERS/ în antr. Șarpe) : s. m. : „Schlange” : „serpent” : (2x)
șarpele *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 26, 13;
șarpelui *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 20, 16;
- șáse** : (1551-1553 ES) : num. card. : „sechs” : „six” : (1x)
șase *num. card. fem. nom./ac.* [1] 5, 19;
- șchiop** : (1551-1553 ES) : adj./s. : „lahm” : „boiteux” : (1x)
șchiopilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 29, 15;
- ședeá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. II : „1. sitzen, sich setzen, 2. bleiben, wohnen” : „1. être assis, s`asseoir, 2. rester, vivre” : (6x)
au șázut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 2, 13;
șád *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 38, 40;
șádea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 2, 8;
șádeți *verb imp. 2 pl.* [1] 6, 29;
șázi *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 2, 9;
șázínd *verb gerunziú* [1] 39, 28;
- șezătór** : (1682 DOSOFTEI, Vs) : adj./s. : „sitzend, ansässig” : „qui est assis, qui demeure” : (1x)
cei șázători *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 19, 12;
- și** : (1521 NEACȘU) : conj./adv. : 1. „und, 2. sowohl ... als-auch, 3. auch” : „1. et, 2. et ... et, 3. aussi” : (1270x)
și *adv.* [1] 1, 10; 1, 10; 1, 21; 1,21; 2,13; 3,19; 4, 6; 4, 6; 4, 13; 4, 13; 4, 19; 6, 18; 6, 21; 11, 2; 12, 6; 13, 8; 13, 10; 13, 15; 14, 3; 14, 5; 14, 6; 15, 4; 15, 9; 16, 6; 20, 2; 21, 6; 21, 17; 23, 13; 23, 13; 27, 14; 30, 5; 30,5; 30,5; 31, 9; 31, 9; 31, 10; 31, 14; 31, 15; 31, 17; 31, 39; 32, 1; 32, 17; 32, 22; 34, 15; 35, 6; 35, 14; 38, 20; 39, 9; 42, 4; 42, 10; 42, 17;
- și** *conjuncție coord.* [1] 1, 1; 1, 2; 1, 2; 1, 3; 1, 3; 1, 3; 1, 3; 1, 3; 1, 4; 1, 4; 1, 4; 1, 5; 1, 5; 1, 5; 1, 5; 1, 6; 1, 6; 1, 6; 1, 7; 1, 7; 1, 7; 1, 8; 1, 9; 1, 10; 1, 10; 1, 11; 1, 12;

1, 13; 1, 13; 1, 14; 1, 14; 1, 14; 1, 15; 1, 15; 1, 15; 1, 16; 1, 16; 1, 16; 1, 16; 1, 17; 1, 17; 1, 17; 1, 17; 1, 17; 1, 17; 1, 18; 1, 18; 1, 19; 1, 19; 1, 19; 1, 19; 1, 19; 1, 20; 1, 20; 1, 20; 1, 20; 1, 22; 2, 1; 2, 1; 2, 1; 2, 2; 2, 2; 2, 3; 2, 3; 2, 4; 2, 4; 2, 5; 2, 6; 2, 7; 2, 7; 2, 8; 2, 8; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 2, 10; 2, 11; 2, 11; 2, 11; 2, 12; 2, 12; 2, 12; 2, 12; 2, 13; 2, 13; 3, 1; 3, 3; 3, 4; 3, 5; 3, 6; 3, 7; 3, 9; 3, 9; 3, 9; 3, 11; 3, 11; 3, 12; 3, 12; 3, 13; 3, 18; 3, 19; 3, 20; 3, 21; 3, 22; 3, 24; 3, 25; 4, 1; 4, 2; 4, 3; 4, 4; 4, 4; 4, 5; 4, 5; 4, 5; 4, 8; 4, 9; 4, 10; 4, 10; 4, 11; 4, 14; 4, 14; 4, 15; 4, 15; 4, 15; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 19; 4, 20; 4, 21; 5, 1; 5, 4; 5, 4; 5, 5; 5, 7; 5, 8; 5, 9; 5, 9; 5, 11; 5, 12; 5, 13; 5, 15; 5, 15; 5, 16; 5, 16; 5, 17; 5, 17; 5, 18; 5, 18; 5, 20; 5, 21; 5, 22; 5, 22; 5, 23; 5, 24; 5, 25; 5, 25; 5, 26; 5, 27; 5, 27; 6, 1; 6, 2; 6, 3; 6, 8; 6, 8; 6, 10; 6, 14; 6, 18; 6, 18; 6, 20; 6, 20; 6, 24; 6, 27; 6, 28; 6, 29; 6, 29; 7, 1; 7, 2; 7, 3; 7, 3; 7, 4; 7, 4; 7, 5; 7, 5; 7, 6; 7, 6; 7, 7; 7, 8; 7, 13; 7, 14; 7, 15; 7, 18; 7, 19; 7, 20; 7, 20; 7, 20; 8, 1; 8, 6; 8, 6; 8, 7; 8, 8; 8, 9; 8, 10; 8, 10; 8, 12; 8, 14; 8, 15; 8, 16; 8, 17; 8, 19; 8, 20; 8, 21; 8, 22; 9, 1; 9, 4; 9, 5; 9, 6; 9, 7; 9, 7; 9, 8; 9, 9; 9, 9; 9, 9; 9, 10; 9, 10; 9, 11; 9, 16; 9, 16; 9, 17; 9, 20; 9, 22; 9, 25; 9, 26; 9, 29; 9, 30; 9, 31; 9, 33; 9, 33; 9, 34; 9, 35; 10, 2; 10, 2; 10, 3; 10, 6; 10, 8; 10, 9; 10, 10; 10, 11; 10, 11; 10, 11; 10, 12; 10, 12; 10, 12; 10, 13; 10, 14; 10, 15; 10, 17; 10, 17; 10, 18; 10, 18; 10, 19; 10, 22; 11, 1; 11, 2; 11, 4; 11, 5; 11, 6; 11, 8; 11, 8; 11, 10; 11, 11; 11, 12; 11, 12; 11, 13; 11, 14; 11, 15; 11, 15; 11, 16; 11, 16; 11, 17; 11, 17; 11, 18; 11, 18; 11, 18; 11, 19; 11, 19; 11, 20; 11, 20; 12, 1; 12, 3; 12, 3; 12, 4; 12, 5; 12, 7; 12, 8; 12, 10; 12, 13; 12, 13; 12, 17; 12, 17; 12, 17; 12, 18; 12, 19; 12, 20; 12, 21; 12, 22; 12, 23; 12, 23; 12, 24; 12, 25; 12, 25; 13, 1; 13, 2; 13, 2; 13, 2; 13, 3; 13, 4; 13, 5; 13, 6; 13, 6; 13, 7; 13, 11; 13, 12; 13, 13; 13, 14; 13, 15; 13, 16; 13, 19; 13, 20; 13, 21; 13, 22; 13, 22; 13, 22; 13, 23; 13, 24; 13, 26; 13, 27; 13, 27; 14, 1; 14, 2; 14, 2; 14, 3; 14, 5; 14, 6; 14, 7; 14, 8; 14, 9; 14, 10; 14, 11; 14, 12; 14, 12; 14, 13; 14, 13; 14, 15; 14, 15; 14, 16; 14, 16; 14, 17; 14, 17; 14, 18; 14, 18; 14, 19; 14, 19; 14, 20; 14, 20; 14, 21; 14, 21; 14, 22; 15, 1; 15, 2; 15, 3; 15, 4; 15, 6; 15, 6; 15, 8; 15, 10; 15, 10; 15, 13; 15, 15; 15, 16; 15, 16; 15, 17; 15, 18; 15, 19; 15, 20; 15, 21; 15, 23; 15, 23; 15, 23; 15, 24; 15, 24; 15, 25; 15, 26; 15, 27; 15, 27; 15, 28; 15, 28; 15, 30; 15, 32; 15, 33; 15, 33; 15, 34; 15, 35; 15, 35; 15, 35; 16, 1; 16, 3; 16, 3; 16, 4; 16, 4; 16, 5; 16, 5; 16, 7; 16, 8; 16, 10; 16, 11; 16, 15; 16, 16; 16, 17; 16, 17; 16, 18; 16, 19; 16, 19; 16, 20; 16, 20; 16, 21; 16, 21; 16, 22; 16, 22; 17, 1; 17, 1; 17, 2; 17, 2; 17, 6; 17, 6; 17, 8; 17, 9; 17, 9; 17, 10; 17, 11; 17, 13; 17, 14; 17, 14; 18, 1; 18, 2; 18, 5; 18, 5; 18, 6; 18, 7; 18, 9; 18, 10; 18, 10; 18, 11; 18, 12; 18, 13; 18, 14; 18, 15; 18, 17; 18, 18; 18, 19; 18, 22; 19, 1; 19, 2; 19, 4; 19, 4; 19, 4; 19, 5; 19, 6; 19, 7; 19, 8; 19, 9; 19, 9; 19, 10; 19, 10; 19, 11; 19, 11; 19, 12; 19, 14; 19, 15; 19, 15; 19, 16; 19, 16; 19, 17; 19, 17; 19, 20; 19, 22; 19, 22; 19, 22; 19, 23; 19, 24; 19, 27; 19, 27; 19, 28; 19, 29; 19, 29; 20, 1; 20, 2; 20, 3; 20, 5; 20, 5; 20, 5; 20, 6; 20, 7; 20, 8; 20, 9; 20, 9; 20, 10; 20, 11; 20, 13; 20, 13; 20, 13; 20, 14; 20, 16; 20, 16; 20, 17; 20, 18; 20, 19; 20,

19; 20, 22; 20, 22; 20, 24; 20, 25; 20, 25; 20, 26; 20, 26; 20, 27; 20, 27; 20, 29; 21, 1; 21, 3; 21, 3; 21, 6; 21, 7; 21, 7; 21, 8; 21, 9; 21, 9; 21, 10; 21, 10; 21, 11; 21, 11; 21, 12; 21, 12; 21, 13; 21, 13; 21, 14; 21, 15; 21, 16; 21, 17; 21, 17; 21, 18; 21, 19; 21, 20; 21, 21; 21, 22; 21, 22; 21, 23; 21, 23; 21, 24; 21, 24; 21, 25; 21, 26; 21, 26; 21, 28; 21, 29; 21, 31; 21, 32; 21, 33; 21, 33; 21, 34; 22, 1; 22, 2; 22, 4; 22, 5; 22, 6; 22, 6; 22, 8; 22, 8; 22, 9; 22, 9; 22, 10; 22, 11; 22, 12; 22, 13; 22, 14; 22, 14; 22, 18; 22, 18; 22, 19; 22, 20; 22, 21; 22, 21; 22, 22; 22, 22; 22, 23; 22, 23; 22, 24; 22, 25; 22, 27; 22, 27; 22, 28; 22, 28; 22, 29; 22, 29; 22, 30; 23, 1; 23, 2; 23, 2; 23, 3; 23, 4; 23, 4; 23, 5; 23, 5; 23, 6; 23, 6; 23, 7; 23, 7; 23, 8; 23, 9; 23, 9; 23, 11; 23, 11; 23, 12; 23, 12; 23, 14; 23, 15; 23, 16; 23, 16; 23, 17; 24, 1; 24, 3; 24, 4; 24, 5; 24, 6; 24, 6; 24, 7; 24, 7; 24, 9; 24, 10; 24, 10; 24, 11; 24, 12; 24, 12; 24, 12; 24, 13; 24, 13; 24, 14; 24, 14; 24, 15; 24, 15; 24, 18; 24, 19; 24, 20; 24, 20; 24, 20; 24, 21; 24, 21; 24, 22; 24, 25; 25, 1; 25, 3; 25, 5; 25, 6; 25, 6; 26, 1; 26, 2; 26, 4; 26, 5; 26, 6; 26, 8; 26, 11; 26, 11; 26, 12; 26, 13; 26, 13; 26, 14; 26, 14; 27, 1; 27, 2; 27, 3; 27, 6; 27, 7; 27, 8; 27, 13; 27, 15; 27, 16; 27, 17; 27, 18; 27, 18; 27, 19; 27, 19; 27, 20; 27, 21; 27, 21; 27, 21; 27, 22; 27, 22; 27, 23; 28, 1; 28, 2; 28, 3; 28, 3; 28, 6; 28, 7; 28, 8; 28, 9; 28, 10; 28, 10; 28, 11; 28, 11; 28, 12; 28, 12; 28, 14; 28, 15; 28, 16; 28, 16; 28, 17; 28, 17; 28, 18; 28, 18; 28, 20; 28, 20; 28, 21; 28, 22; 28, 22; 28, 23; 28, 26; 28, 27; 28, 28; 29, 1; 29, 5; 29, 6; 29, 7; 29, 9; 29, 10; 29, 10; 29, 11; 29, 11; 29, 12; 29, 13; 29, 14; 29, 14; 29, 15; 29, 16; 29, 17; 29, 18; 29, 19; 29, 20; 29, 21; 29, 22; 29, 24; 29, 25; 29, 25; 30, 2; 30, 3; 30, 3; 30, 4; 30, 7; 30, 8; 30, 8; 30, 9; 30, 10; 30, 10; 30, 11; 30, 12; 30, 14; 30, 15; 30, 16; 30, 16; 30, 17; 30, 17; 30, 19; 30, 19; 30, 20; 30, 20; 30, 20; 30, 21; 30, 22; 30, 22; 30, 24; 30, 25; 30, 26; 30, 27; 30, 28; 30, 29; 30, 29; 30, 30; 30, 30; 30, 31; 30, 31; 31, 1; 31, 2; 31, 2; 31, 3; 31, 4; 31, 5; 31, 7; 31, 7; 31, 8; 31, 8; 31, 12; 31, 15; 31, 16; 31, 16; 31, 17; 31, 17; 31, 18; 31, 19; 31, 20; 31, 20; 31, 22; 31, 23; 31, 26; 31, 27; 31, 27; 31, 27; 31, 28; 31, 29; 31, 29; 31, 30; 31, 31; 31, 32; 31, 32; 31, 33; 31, 35; 31, 36; 31, 36; 31, 37; 31, 37; 31, 40; 31, 40; 32, 1; 32, 2; 32, 2; 32, 3; 32, 3; 32, 4; 32, 5; 32, 5; 32, 5; 32, 6; 32, 7; 32, 7; 32, 8; 32, 10; 32, 12; 32, 12; 32, 14; 32, 16; 32, 17; 32, 19; 32, 21; 33, 1; 33, 1; 33, 2; 33, 3; 33, 4; 33, 5; 33, 9; 33, 10; 33, 10; 33, 11; 33, 11; 33, 12; 33, 13; 33, 17; 33, 18; 33, 18; 33, 19; 33, 19; 33, 20; 33, 20; 33, 21; 33, 22; 33, 22; 33, 23; 33, 23; 33, 24; 33, 24; 33, 25; 33, 25; 33, 26; 33, 26; 33, 26; 33, 27; 33, 27; 33, 28; 33, 31; 33, 31; 33, 33; 34, 1; 34, 3; 34, 6; 34, 9; 34, 10; 34, 11; 34, 13; 34, 13; 34, 14; 34, 17; 34, 20; 34, 20; 34, 21; 34, 24; 34, 25; 34, 25; 34, 26; 34, 26; 34, 27; 34, 28; 34, 29; 34, 29; 34, 29; 34, 29; 34, 29; 34, 33; 34, 33; 34, 34; 34, 35; 34, 35; 34, 37; 35, 1; 35, 4; 35, 4; 35, 5; 35, 5; 35, 8; 35, 10; 35, 11; 35, 13; 35, 14; 35, 16; 36, 1; 36, 3; 36, 4; 36, 5; 36, 6; 36, 7; 36, 7; 36, 8; 36, 9; 36, 9; 36, 10; 36, 11; 36, 11; 36, 13; 36, 13; 36, 15; 36, 15; 36, 16; 36, 16; 36, 17; 36, 17; 36, 19; 36, 23; 36, 26; 36, 26; 36, 27; 36, 27; 36, 28; 36, 28; 36, 29; 36, 30; 36, 33; 36, 33; 37, 1; 37, 1; 37, 2; 37, 3; 37, 4; 37, 5; 37, 6;

- tăcu** *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 31, 40;
va tăcea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 30, 27;
voiu tăcea *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 16, 6; 41, 4;
- tăgădui** : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „(ab-, ver)leugnen, verneinen” : „contester, nier.” : (2x)
tăgădui *verb imp. 2 sg.* [1] 5, 17;
voiu tăgădui *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 10, 3;
- tăiá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „1. (ab)schneiden, (ab)hauen, 2. niedermetzeln” : „1. couper, 2. massacre” : (3x)
au tăiat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 42, 17;
se va tăia *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 14, 7;
tăie *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 19, 10;
- tăiere** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Schneiden, 2. Totschlag” : „1. action de couper, 2. massacre, meurtre” : (1x)
tăierea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 32;
- tărie** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Stärke” : „force” : (10x)
tărie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 19; 40, 5;
tăriia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 10; 12, 17; 16, 15; 19, 6; 21, 23; 26, 14; 30, 2; 40, 11;
- tău, ta** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : pron. pos/adj. pos. : „dein” : „ton” : (78x)
a ta *adj. pron. pos. 2 fem. sg. nom./ac. sg.* [1] 39, 26;
ai tăi *adj. pron. pos. 2 masc. sg. nom./ac. pl.* [1] 42, 7;
ale tale *adj. pron. pos. 2 neutru sg. nom./ac. pl.* [1] 8, 7; 8, 7;
ta *adj. pron. pos. 2 fem. sg. nom./ac. sg.* [1] 1, 11; 1, 11; 1, 12; 2, 5; 2, 9; 4, 6; 4, 6; 5, 23; 5, 25; 10, 5; 10, 12; 11, 13; 11, 14; 11, 17; 13, 20; 13, 21; 14, 3; 15, 6; 15, 6; 15, 12; 18, 3; 22, 3; 22, 5; 22, 21; 22, 22; 22, 23; 35, 7; 35, 8; 35, 8; 36, 16; 36, 28; 37, 5; 38, 12; 39, 9; 39, 27; 40, 9;
tale *adj. pron. pos. 2 fem. sg. gen./dat. pl.* [1] 10, 3; 14, 15;
tale *adj. pron. pos. 2 fem. sg. gen./dat. sg.* [1] 4, 6;
tale *adj. pron. pos. 2 fem. sg. nom./ac. pl.* [1] 1, 18; 4, 12; 10, 7; 10, 8; 11, 14; 15, 6; 21, 14; 22, 28; 22, 30; 39, 11;
tale *adj. pron. pos. 2 neutru sg. gen./dat. pl.* [1] 4, 2; 33, 8;
tale *adj. pron. pos. 2 neutru sg. nom./ac. pl.* [1] 38, 11;
tăi *adj. pron. pos. 2 masc. sg. gen./dat. pl.* [1] 38, 21;
tăi *adj. pron. pos. 2 masc. sg. nom./ac. pl.* [1] 1, 18; 1, 19; 5, 25; 7, 8; 8, 4; 10, 5; 15, 12; 22, 6; 35, 4;
tău *adj. pron. pos. 2 masc. sg. nom./ac. sg.* [1] 1, 18; 11, 15;
tău *adj. pron. pos. 2 neutru sg. gen./dat. sg.* [1] 5, 24; 8, 2; 15, 5;
tău *adj. pron. pos. 2 neutru sg. nom./ac. sg.* [1] 1, 8; 33, 11; 37, 17; 38, 3; 40, 2; 40, 4;
tău *adj. pron. pos. 2 masc. sg. nom./ac. sg.* [1] 15, 10*;
- temător** : (c. 1560 HC² 80) : adj. : „ängstlich” : „peureux” : (2x)
temătoriu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 8; 2, 3;
- tême** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „Angst haben, sich fürchten” : „craindre” : (19x)
m-am temut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 3, 25;
mă voiu tême *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 35;
mă vream tême *verb cond.-opt. perfect 1 sg.* [1] 31, 36;
mă temeam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 31, 35;
netemîndu-se *verb gerunziu* [1] 3, 19;
- să tem** *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 38, 40;
să tême *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 1, 9;
se vor tême *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 37, 24; 37, 24;
têmeți-vă *verb imp. 2 pl.* [1] 6, 21; 19, 29;
temîndu-mă *verb gerunziu* [1] 32, 6;
temîndu-se *verb gerunziu* [1] 7, 2;
tému-se *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 26, 13;
te temi *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 41, 2;
te vei tême *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 5, 21; 5, 22; 11, 15; 11, 16;
- temei** : (1551-1553 ES) : s. n. : „Gründung, Grund” : „fondement, base” : (3x)
temeie *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 18, 4;
temeiul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 38, 4;
temeiurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 22, 16;
- temelie** : (1520 DERS) : s. f. : „Fundament” : „fondation, fondement” : (1x)
temelie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 6;
- themán** : (1683-1686 Ms. 45, 423¹) : s. m. : „Themaniter” : „de Théma” : (2x)
al themanilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 2, 11;
themanilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 42, 17;
- themanecán** : (1688 BIBLIA) : s. m. : „Themaniter” : „de Théma” : (1x)
themanenilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 19;
- themaniteán** : (1665-1672 Ms. 4389, 525¹) : s. m. : „Themaniter” : „de Théma” : (5x)
themaniteanul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 1; 15, 1; 22, 1; 42, 7; 42, 9;
- ticní** : (c. 1650 ANON. CAR.²) : v. IV : „behagen” : „jouir de” : (1x)
au ticnit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 3, 26;
- tínă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Ton” : „boue, fange” : (3x)
tină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 33, 6; 38, 14; 41, 22;
- tineréțe** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Jugend” : „jeunesse” : (4x)
ale tinerêțelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 13, 26;
tinerêțe *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 14;
tinerêțele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 20, 11; 31, 18;
- tirán** : (1599 DERS) : s. m. : „Tyrann” : „tyran” : (1x)
tiran *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 11;
- tîlcuî** : (c. 1564 CORESI, CAZ.) : v. IV : „erklären, übersetzen” : „expliquer, traduire” : (3x)
au tîlcuit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 28, 27;
să tîlcuiște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 42, 17;
vor tîlcui *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 12, 8;
- tîlhár** : (1482-1487 DERS) : s. m. : „Räuber” : „brigard” : (2x)
tîlhari *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 25, 3; 29, 25;
- tîmpiná** → **întîmpina**
- tînár** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „jung, junger Mann” : „jeune” : (4x)

- cei mai tineri** *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 24, 5;
mai tînăr *adj. calificativ gradul comparativ masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 32, 6;
tinerii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 29, 8;
tînăr *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 14, 9;
- tócmăi** : (1551-1553 ES) : *adv.* : „genau, exakt, präzise(e)” : „juste, justement, précisément” : (10x)
tocma *adv.* [1] 13, 28; 15, 16; 27, 16;
întocma *adv.* [1] 5, 14*; 13, 12*; 24, 20*; 29, 14*; 30, 19*; 40, 10*; 41, 4*;
- toamnă** : (1559-1560 BRATU) : *s. f.* : „Bildung, Krachen” : „préparation, fracas” : (1x)
toamnă *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 36, 29;
- toiăg** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *s. n.* : „Stab” : „bâton” : (1x)
toiăgul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 9, 34;
- tólbă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *s. f.* : „Tasche, Sack” : „carquois, sacoché” : (1x)
tulba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 30, 11;
- topáz** : (1673 DOS. Ps. V. 897) : *s. n.* : „Topas” : „topaze” : (1x)
topazion *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 28, 19;
- topí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *v. IV* : „verzehren, schmelzen” : „dissoudre, fondre” : (6x)
am topit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 16;
m-am topit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 42, 6;
s-au topit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 17, 5;
se vor topi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 11, 20;
topesc *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 7, 5;
topindu-se *verb gerunziu* [1] 6, 17;
- tot, toată** : (1521 NEACȘU) : *adj./pron./s.* : „ganz, alles” : „tout, entier” : (97x)
ale tuturor *pron. nebot. masc. pl. dat./gen.* [1] 8, 13;
toată *adj. pron. nebot. fem. sg. nom./ac.* [1] 4, 7; 5, 25; 8, 12; 15, 20; 20, 22; 25, 2; 26, 3; 33, 20; 39, 8;
toate *adj. pron. nebot. fem. pl. nom./ac.* [1] 1, 4; 1, 6; 13, 27; 31, 4; 31, 12; 33, 11; 39, 20;
toate *adj. pron. nebot. neutru pl. nom./ac.* [1] 1, 22; 2, 10; 2, 11; 9, 28; 12, 9; 27, 17; 28, 25; 31, 38; 33, 29; 34, 13; 36, 28; 37, 5; 37, 12; 42, 7;
toate *pron. nebot. neutru pl. nom./ac.* [1] 1, 11; 1, 12; 2, 4; 8, 3; 10, 13; 11, 10; 13, 9; 17, 16; 19, 27; 42, 2; 42, 11; 42, 11;
tot *adj. pron. nebot. masc. sg. nom./ac.* [1] 12, 10; 21, 33; 24, 20; 28, 21; 28, 24; 30, 23; 30, 25; 31, 32; 34, 15; 36, 25; 37, 7; 37, 7; 40, 6; 41, 3; 41, 26;
tot *adj. pron. nebot. neutru sg. gen./dat.* [1] 37, 3;
tot *adj. pron. nebot. neutru sg. nom./ac.* [1] 1, 1; 1, 8; 2, 3; 8, 20; 20, 26; 28, 3; 28, 10; 30, 5; 33, 13; 34, 15; 41, 22;
tot *pron. nebot. masc. sg. nom./ac.* [1] 40, 26;
tot *pron. nebot. neutru sg. nom./ac.* [1] 21, 23;
toți *adj. pron. nebot. masc. pl. nom./ac.* [1] 29, 8; 38, 7; 42, 11;
toți *pron. nebot. masc. pl. nom./ac.* [1] 2, 11; 3, 18; 6, 18; 13, 4; 16, 2; 16, 10; 17, 7; 17, 10; 21, 26; 27, 12; 34, 23; 36, 19; 37, 21; 42, 11;
tuturor *adj. pron. nebot. masc. pl. gen./dat.* [1] 12, 10; 41, 26;
- tuturór** *pron. nebot. masc. pl. gen./dat.* [1] 1, 10;
tot *adv.* [1] 21, 17*;
tot *pron. nebot. masc. sg. nom./ac.* [1] 2, 2*; 34, 8*; 42, 16*;
totul *subst. comun neutru sg. nom./ac.* [1] 24, 4*;
- totodată** : (1683-1686 Ms. 45, 431²) : *adv.* : „gleichzeitig” : „en même temps” : (4x)
totodată *adv. de timp* [1] 19, 12; 24, 17; 38, 33; 40, 8;
- totțiitor** : (1688 BIBLIA) : *adj./s.* : „allmächtig” : „tout-puissant” : (1x)
Totțiitoriul *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] 37, 23;
- tráge** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : *v. III* : „1. ziehen, wegnehmen, 2. gelten, werten” : „1. tirer, enlever, 2. valoir” : (6x)
să tragă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 28;
să tragi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 36, 20;
trage *verb imp. 2 sg.* [1] 28, 18;
trage-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 15; 39, 10;
trágindu *verb gerunziu* [1] 30, 3;
- trái** : (1559-1560 BRATU) : *v. IV* : „leben” : „vivre” : (10x)
au trăit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 42, 16;
trăi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 42, 16;
trăiesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 21, 7; 27, 15;
trăiți *verb imp. 2 pl.* [1] 19, 3;
va trăi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 17; 14, 14;
voiu trăi *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 7, 16; 29, 18;
vor trăi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 18, 20;
- trásnet** : (1559-1560 BRATU) : *s. n.* : „Blitz” : „foudre” : (2x)
trásnete *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 38, 35;
trásnetului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 26, 14;
- treabă** : (c. 1564 CORESI, CAZ. 179) : *s. f.* : „Beschäftigung” : „travail, activité” : (1x)
treaba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 16;
- trebúí** : (1478 DERS) : *v. IV* : „brauchen” : „avoir besoin de, être nécessaire” : (2x)
au trebuit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 15, 8;
trebuięște *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 18, 4;
- tréce** : (1521 NEACȘU) : *v. III* : „durchgehen” : „passer” : (12x)
am trecut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 19;
au trecut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 6, 15;
au trecut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 20, 9; 28, 8;
trecînd *verb gerunziu* [1] 2, 9;
trecură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 17, 11;
va tréce *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 9, 11; 11, 11; 11, 16; 14, 16;
voiu tréce *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 19, 8;
au trecut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 6, 14*;
- trei** : (1551-1553 ES) : *num. card.* : „drei” : „trois” : (6x)
cei trei *num. card. masc. nom./ac.* [1] 2, 11; 32, 1;
celor trei *num. card. masc. gen./dat.* [1] 32, 3; 32, 5;
cîte trei *num. colectiv masc. nom./ac.* [1] 35, 4;
trei *num. card. fem. nom./ac.* [1] 33, 29;
- treieríș** : (1581 CORESI, EV. 459) : *s. n.* : „Dreschen” : „égrenage” : (1x)

- trierişul** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 39, 12;
- tréilea, tréia** : (1551-1553 ES) : num.ord. : „dritte(r)” : „trois(ième)” : (1x)
a treia *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 42, 14;
- trémur** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Beben” : „tremblement, frayeur” : (1x)
tremur *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 14;
- tréstie** : (1439 SUCIU II) : s. f. : „Rohr, Schilf” : „roseau” : (3x)
trestie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 16;
trestia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 11; 41, 21;
- trieriş** → **treieriş**
- trimíte** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „schicken” : „envoyer” : (13x)
ai trimis *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 14, 20; 22, 9;
au trimis *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 30, 11;
au trimis *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 8, 4;
tremite *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 10;
trimite *verb imp. 2 sg.* [1] 1, 11; 40, 6;
trimitea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 1, 5;
trimite-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 23;
trimişind *verb gerunziu* [1] 2, 5; 12, 19;
vei trimite *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 38, 35; 39, 3;
- trîmbiţa** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Trompette” : „trompette” : (2x)
trîmbiţa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 25; 39, 25;
- trúdă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Mühsal” : „peine” : (3x)
truda *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 11, 16;
trudă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 6;
trude *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 9;
- trudit** : (1551-1553 ES) : adj./s. : „erschöpft, ermüdet, abgehetzt” : „fatigué, exténué” : (3x)
cei trudiţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 17;
prea trudit *adj. calificativ gradul superlativ masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 16, 7;
trudit *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 19, 2;
- trúfă** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Hochmut, Vermessenheit” : „insolence” : (1x)
trufa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 13, 12;
- trup** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Körper” : „corps” : (15x)
trup *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 28; 37, 5;
trupul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 2, 5; 3, 17; 6, 4; 7, 5; 13, 12; 14, 22; 19, 22; 33, 17; 33, 24; 34, 15; 40, 27;
trupului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 16, 18; 41, 15;
- tu** : (1521 NEACŞU) : pron. pers. : „du” : „tu, toi” : (154x)
îţi *pron. pers. 2 sg. dat. neacc.* [1] 8, 6; 11, 19; 35, 4;
te *pron. pers. 2 sg. ac. neacc.* [1] 2, 5; 5, 1; 5, 19; 5, 20; 5, 20; 5, 21; 14, 16; 22, 25; 33, 7; 33, 33; 36, 2; 36, 18; 38, 3; 38, 34; 40, 2; 42, 3; 42, 4; 42, 5;
-te *pron. pers. 2 sg. ac. neacc.* [1] 15, 6; 22, 4; 38, 17;
te- *pron. pers. 2 sg. ac. neacc.* [1] 4, 12; 22, 10; 22, 11; 36, 16; 42, 5;
- te-** *pron. pers. 2 sg. ac. neacc.* [1] 22, 10;
- tine** *pron. pers. 2 sg. ac. acc.* [1] 4, 5; 4, 5; 5, 19; 7, 19; 8, 10; 10, 13; 11, 3; 11, 5; 11, 5; 11, 6; 11, 14; 13, 24; 15, 8; 15, 8; 16, 3; 22, 4; 22, 23; 22, 27; 22, 29; 26, 4; 30, 20; 33, 5; 33, 7; 34, 33; 35, 5; 36, 16; 38, 11; 40, 2; 40, 10; 40, 23; 42, 3; 42, 3; 42, 4; 42, 5;
- tu** *pron. pers. 2 sg. nom. acc.* [1] 1, 10; 2, 2; 2, 3; 2, 9; 4, 3; 4, 5; 5, 27; 8, 5; 11, 13; 15, 4; 15, 9; 18, 4; 20, 2; 22, 3; 22, 27; 33, 6; 33, 32; 33, 33; 34, 17; 34, 32; 34, 33; 34, 33; 35, 2; 38, 3; 38, 14; 39, 19; 40, 2; 42, 4; 42, 7;
- ţi** *pron. pers. 2 sg. dat. neacc.* [1] 4, 2; 14, 13; 37, 5;
- ţi** *pron. pers. 2 sg. dat. neacc.* [1] 1, 15; 1, 16; 1, 17; 1, 19; 8, 6; 10, 3; 11, 19; 12, 7; 12, 8; 12, 8; 18, 4; 22, 5; 39, 9; 39, 12;
- ţi-** *pron. pers. 2 sg. dat. neacc.* [1] 10, 13;
- ţi-** *pron. pers. 2 sg. dat. neacc.* [1] 38, 17;
- ţie** *pron. pers. 2 sg. dat. acc.* [1] 2, 6; 4, 2; 5, 23; 5, 23; 5, 24; 5, 27; 7, 19; 8, 6; 8, 6; 8, 10; 11, 6; 11, 6; 11, 17; 11, 18; 11, 18; 12, 7; 12, 8; 12, 8; 13, 22; 14, 15; 15, 17; 15, 17; 18, 4; 22, 5; 22, 11; 22, 25; 22, 27; 22, 28; 33, 32; 35, 4; 35, 8; 36, 28; 38, 17; 38, 23; 38, 35; 39, 9; 39, 10; 39, 12; 39, 12; 40, 3; 40, 22; 42, 2;
- túblă** → **tolbă**
- tulburá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I. : „aufwühlen” : „troubler” : (6x)
a turbura *verb infinitiv prezent* [1] 34, 10;
au turburat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 19, 6;
mă turbur *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 21, 6;
să turbure *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 37, 6;
va turbura *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 3; 34, 12;
- tulburáre** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. f. : „Trüben, Trübung, Störung” : „trouble, perturbation” : (1x)
tulburările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 24, 17;
- tulpină** : (1581-1582 PO) : s. f. : „Stamm, Schöbling, Halm” : „tronc; rejeton, tige” : (2x)
tulpina *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 14, 7; 15, 32;
- tuná** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I. : „donnern, schallen” : „tonner” : (3x)
tuna-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 37, 4; 37, 5;
tuni *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 40, 4;
- túnde** : (1559-1560 BRATU) : v. III : „schneiden, stutzen” : „(se) couper les cheveux” : (1x)
au tuns *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 20;
- túndere** : (1632 EUISTR. PRAV. 225, *ap.* TIKTIN) : s. f. : „Wolle, Schnitt” : „toison” : (1x)
tunderea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 20;
- turburáre** → **tulburare**
- túrmă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Herde” : „troupeau” : (1x)
turma *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 2;
- turná** : (1577 CORESI, PS.) : v. I. : „(ein-, be-)gießen” : „verser” : (2x)
toarnă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 41, 15;

turnînd *verb gerunzîu* [1] 12, 21;

T

ţáglă : (1688 BIBLIA) : s. f. : „Pfeilspitze” : „pointe de la flèche” : (1x)

ţaglele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 16, 10*;

ţap : (1577 CORESI, PS.) : s. m. : „Ziegenbock” : „bouc” : (1x)

ţap *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 39, 1*;

ţără : (1515 DERS/ în top. Țara lui Oană) : s. f. : „Land” : „pays” : (5x)

a ţării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 32, 2;

ţara *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 1; 42, 17;

ţară *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 11;

ţări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 42, 17;

ţárină : (1400 DERS) : s. f. : „Land, Feld, Ebene” : „terre” : (5x)

ţarenii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 23; 5, 25;

ţarină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 24, 5; 24, 6; 40, 17;

ţárină : (c. 1550 HC² 336) : s. f. : „Erde, Staub” : „terre, poussière” : (4x)

ţárină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 20; 17, 16; 20, 11; 39, 14;

ţárm : (1551-1553 ES) : s.n. : „Ufer” : „rivage, rive” : (1x)

ţármurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 28, 10;

ţepúşă : (1481 DERS/ în top. Țepeluşa) : s. f. : „Pfahlspitze, Dorn” : „piquet, pointe” : (1x)

ţápuşi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 41, 22;

ţesătúrá : (1649 MARD.) : s. f. : „Gewebe” : „tissu, toile” : (1x)

ţeseturii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 38, 36;

ţiitoáre : (1649 MARD.) : s. f. : „Nebenfrau, Konkubine” : „concubine” : (1x)

ţiitorilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 19, 17;

ţiitór : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „dauerhaft, Halter” : „teneur” : (1x)

ţiitoriul *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 9*;

ţine : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III/II : „halten” : „tenir” : (15x)

au ţinut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 31, 23;

m-am ţinut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 23, 9;

să ţie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 17, 9; 18, 15;

să ţin *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 19, 20;

să ţine *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 2, 3;

se va ţinea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 28, 16; 28, 19;

ţiind *verb gerunzîu* [1] 38, 2;

ţin *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 30, 16;

ţine *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 26, 9;

ţinu *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 2, 9;

va ţinea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 15, 24;

vor ţinea *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 21, 17; 27, 17;

ţipá : (1608-1613 VARLAAM, L. 65) : v. I : „schreien” : „crier” : (1x)

vor ţipa *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 35, 9;

ţíţá : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Mutterbrust” : „mamelle, sein” : (2x)

ţíţá *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 24, 9;

ţíţele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 12;

U

ucíde : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „töten, umbringen” : „tuer” : (4x)

au ucis *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 1, 15;

s-au ucis *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 30, 30;

ucide *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 2;

ucigă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 16;

uitá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „1. vergessen, 2. betrachten” : „1. oublier, 2. regarder” : (8x)

au uitat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 19, 15;

au uitat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 39, 15;

uită *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 8, 13;

uitá *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 28, 21;

uită *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 34, 21;

uitară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 28, 4;

vei uita *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 11, 16;

voiu uita *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 27;

uitáre : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Vergessen” : „oubli” : (1x)

uitare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 20;

ulmá : (1683-1686 Ms. 45, 442²) : v. I : „wittern, riechen” : „flairer” : (1x)

úlmă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 39, 25;

úliţá : (1475 DERS/ în top. Uliţa) : s. f. : „Gasse” : „rue(lle)” : (1x)

uliţá *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 7;

úmăr : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Schulter, Achsel” : „épaule” : (4x)

umărul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 31, 22;

umărului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 15, 26;

umere *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 31, 36;

umerile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 31, 20;

umblá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „(umher)gehen, laufen, wandern” : „aller, marcher, parcourir” : (7x)

au îmblat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 13;

îmblat-ai *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 38, 16;

îmblînd *verb gerunzîu* [1] 2, 2;

să umble *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 20, 25;

umblá *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 9, 8; 40, 26;

umblînd *verb gerunzîu* [1] 1, 7;

úmbrá : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Schatten” : „ombre” : (10x)

o umbră *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 14, 2;

umbra *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 12, 22; 28, 3;

umbră *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 5; 7, 2; 8, 9;

15, 29; 16, 16; 24, 17;

- umbrei** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 24, 17;
- umbrí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „beschatten” : „ombrager” : (2x)
să umbresc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 40, 17;
umbrí *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 36, 28;
- úmed** : (1683 DOS. PAR. III 86e) : adj. : „feucht, naß, saftvoll” : „humide, plein de sève” : (1x)
umăd *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 16;
- umezeală** : (1660 STAIU) : s. f. : „Feuchtigkeit” : „humidité, sève, essence” : (1x)
umezala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 26, 14;
- umezí** : (1683-1686 Ms. 45, 434²) : v. IV : „an-, befeuchten” : „s’humecter, rendre humide” : (1x)
să umezescu *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 24, 8;
- úmples** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III/II : „füllen, erfüllen” : „remplir” : (10x)
au împlut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 3, 15;
au umplut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 15, 2; 22, 18;
împles *verb imp. 2 sg.* [1] 40, 8;
împlú *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 9, 18;
s-au împlut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 20, 11;
să umple *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 20, 23;
va împlea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 33, 24;
va umplea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 21;
voiu împlea *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 23, 4;
- un, o** : (1521 NEACȘU) : num./pron. : „ein(e)” : „un(e)” : (9x)
o *num. card. fem. nom./ac.* [1] 42, 12;
cîte un *num. distributiv masc. nom./ac.* [1] 42, 12;
una *pron. nebot. fem. sg. nom./ac.* [1] 2, 10;
unul *pron. nebot. masc. sg. nom./ac.* [1] 1, 4; 4, 11; 33, 23; 41, 8;
unele *pron. nebot. neutru pl. nom./ac.* [1] 33, 16;
unora *pron. nebot. masc. pl. gen./dat.* [1] 22, 8;
- undá** : (1673 DOS. PS. V. 429) : v. I : „sieden, kochen” : „faire bouillir, bouilloner” : (1x)
undează *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 41, 23;
- únde** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adv. : „wo, wohin” : „où” : (25x)
unde *adv. pron. inter./relat.* [1] 1, 7; 2, 2; 6, 17; 7, 18; 10, 21; 10, 22; 14, 12; 17, 15; 19, 29; 20, 7; 21, 28; 21, 28; 28, 1; 28, 1; 28, 12; 28, 20; 32, 12; 33, 21; 34, 15; 35, 10; 37, 12; 38, 4; 38, 24; 38, 26; 38, 26;
- úndiță** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Angel” : „hameçon” : (1x)
undița *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 20;
- unghi** : (1462 DERS/ în top. *Unghiul*) : s. n. : „1. Ecke, Winkel” : „1. coin, angle” : (1x)
unghiuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 19;
- uní** : (c. 1650 ANON. CAR.²) : v. IV : „vereinigen, vereinen” : „unir, joindre” : (1x)
veți uni-vă *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 6, 29;
- unsoáre** : (1581-1582 PO) : s. f. : „Salbung” : „onction” : (1x)
unsoarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 33, 24;
- unt** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Butter” : „beurre” : (2x)
a untului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 20, 17;
unt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 29, 6;
- urêche** : (1407 DERS/ în antr. *Petru Ureaclea*) : s. f. : „Ohr” : „oreille” : (15x)
urêchea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 12; 12, 11; 13, 1; 29, 11; 31, 30; 34, 3;
urechii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 42, 5;
urechile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 15, 21; 33, 8;
urechi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 32, 10*; 32, 11*; 33, 1*; 33, 31*; 34, 16*; 37, 14*;
- urgie** : (1543 DERS/ în antr. *Urgie*) : s. f. : „1. Grimm, Zorn, 2. Heimsuchung” : „1. fureur, rage, courroux, 2. peine” : (23x)
urgie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 26; 9, 5; 10, 17; 14, 1; 16, 9; 17, 7; 19, 11; 21, 17; 40, 6;
urgiei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 17; 4, 9; 20, 23; 20, 28; 21, 30; 31, 11;
urgii *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 2; 6, 2; 9, 22; 18, 4; 32, 5; 35, 15; 37, 2; 39, 24;
- urgisí** : (1563 CORESI, PRAXIU 256) : v. IV : „erzürnen” : „provoquer, mettre en colère” : (1x)
urgisescu *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 12, 6;
- uriăș** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Riese” : „géant” : (1x)
uriiăși *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 26, 5;
- urí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „hassen” : „haïr” : (3x)
au urít *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 9, 31;
uríră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 30, 10;
urítu-au *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 19, 19;
- urít** : (1490 DRHA/ în antr. *Uríta*) : adj. : „hässlich” : „laid, désagréable” : (1x)
urít *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 16;
- úrlet** : (1620 MOXA) : s. n. : „Gebüll” : „hurlement, mugissement” : (1x)
urletelor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 38, 25;
- urmá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „(ver)folgen” : „suivre” : (6x)
au urmat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 28, 27; 31, 7; 31, 9;
ai urmat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 6;
va urma *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 13, 9;
vei urma *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 26, 4;
- úrmá** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „1. Spur, 2. Tiefe” : „trace, 2. profondeur” : (5x)
urmă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 26;
urma *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 8; 11, 7;
urmele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 38, 16;
urma *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 8*;
- urzică** : (1551-1553 ES) : s. f. : „Nessel” : „ortie” : (1x)
urzică *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 31, 40;

uscá : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „(aus-, ver)trocknen, verdorren” : „(se) sécher, (se) dessécher” : (5x)
s-au uscat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 4, 21;
s-au uscat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 14, 11;
să vor usca *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 18, 17;
se va usca *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 8, 12;
va usca *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 12, 16;

uscát : (1439 DERS/ în antr. *Uscatul*) : adj. : „ge-, vertrocknet” : „séché” : (1x)

uscate *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 24, 18;

uscăciune : (1589 CORESI, PS.) : s. f. : „Trockenheit, trockenes Holz” : „sécheresse, bois sec” : (1x)

uscăciuni *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 30, 7;

úšá : (1563-1583 COD. VOR.²) : s. f. : „Tür” : „porte” : (4x)

uša *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 31, 32; 31, 35;

ușále *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 31, 9;

ușele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 4;

ușór : (1551-1553 ES) : adj./adv. : „leicht” : „léger, facile” : (3x)

mai ușoară *adj. calificativ gradul comparativ fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 6; 9, 25;

mai ușor *adv. de mod* [1] 24, 18;

ușurá : (1559-1560 BRATU) : v. I : „leichter werden” : „devenir plus léger” : (2x)

să ușureze *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 21, 30;

ușurează *verb imp. 2 sg.* [1] 9, 34;

V

vácă : (c. 1205-1235 DRAGANU/ în antr. *Vaca*) : s. f. : „Kuh” : „vache” : (2x)

vaca *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 21, 10; 24, 3;

vai : (1504 DERS/ în top. *Vai-de-ci*) : interj. : „wehel, ach!” : „malheur!, hélas!” : (2x)

vai *interjecție* [1] 10, 15; 31, 3;

val : (1551-1553 ES) : s. n. : „Welle, Woge” : „vague, onde, torrent” : (3x)

un val *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 15; 11, 16;

valurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 38, 11;

vas : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Gefäß, Geschirr, 2. Schiff” : „1. récipient, vaisseau, 2. navire” : (1x)

vase *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 28, 17;

văduvă : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Witwe” : „veuve” : (5x)

văduve *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 22, 9;

văduvei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 24, 3; 29, 13; 31, 16;

văduvele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 27, 15;

văduví : (1581 PRL) : v. IV : „Witwe werden” : „devenir veuve” : (1x)

au văduvit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 24, 3;

văpáie : (1551-1553 ES) : s. f. : „Flamme” : „flamme” : (1x)

văpaia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 18, 5;

vărsá : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „aus-/ vergießen, abschütten” : „verser, mouler, fondre” : (6x)

au vărsat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 16, 13;

să vărsa *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 29, 6; 29, 6;

se va vărsa *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 21, 24; 30, 16;

se vor vărsa *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 36, 27;

vărsáre : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Vergießen, Abschütten” : „versement” : (1x)

vărsare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 36, 16;

vărsát : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 194) : adj. : „gegossen” : „fondu” : (1x)

vărsat *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 40, 13;

vătámá : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „verletzen” : „blesser” : (1x)

va vătămá *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 41, 20;

văzátór, -oáre : (1559-1560 BRATU) : adj. : „sehend” : „qui voit” : (2x)

văzătoriu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 34, 21; 35, 13;

veac : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s.m./n. : „1. Zeit, 2. Ewigkeit, 3. Jahrhundert” : „1. temps, 2. éternité, 3. siècle” : (4x)

veac *subst. comun masc./neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 16; 19, 18; 19, 23;

vêci *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 21*;

vechi : (1551-1553 ES) : adj. : „alt” : „vieux, ancien” : (1x)

vechii *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 10;

vechí → **învechi**

vechitúrá : (1642 CAZ. GOV. 345) : s. f. : „alter/ gebrauchter Gegenstand” : „antiquaille” : (3x)

vechituri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 36, 28; 37, 18; 37, 21;

vecín : (1482 DERS) : s. m. : „Nachbar” : „voisin” : (2x)

vecinii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 19, 15;

vecinilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 26, 5;

vedeá : (1521 NEACȘU) : v. II : „sehen, wahrnehmen” : „voir, apercevoir” : (61x)

ai văzut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 8, 19; 38, 22; 41, 1;

am văzut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 4, 8; 5, 3; 15, 17;

au văzut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 3, 16;

au văzut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 6, 15; 10, 18; 19, 27; 28, 10; 28, 13; 28, 27; 36, 25; 42, 5;

a vedea *verb infinitiv prezent* [1] 10, 22; 35, 13;

nevăzută e *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 37, 21;

să vază *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 9; 7, 7; 20, 17;

se va vedea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 22, 14;

va vedea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 8; 31, 4; 33, 28; 34, 29;

- vază** *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 21, 20;
văz *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 6, 7;
văzînd *verb gerunziu* [1] 6, 21; 11, 11; 22, 19; 28, 26; 30, 25;
văzîndu *verb gerunziu* [1] 2, 12; 29, 8; 29, 11; 38, 17;
văzu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 15, 23; 32, 5; 42, 16;
văzuiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 4, 16;
văzut-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 13, 1; 31, 6;
văzuți sînt *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 34, 26;
vêde *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 7, 8; 10, 4; 10, 4; 21, 16; 28, 24; 41, 26;
vedea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 2, 13;
vedeam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 31, 26;
vedeți *verb imp. 2 pl.* [1] 6, 19;
vedeți *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 6, 19;
vei vedea *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 5, 1;
vezi *verb imp. 2 sg.* [1] 34, 17; 35, 5;
voiu vedea *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 11; 17, 15; 23, 9; 34, 32;
- vedénie** : (1632 EUSTR. PRAV. 329, *ap.* TIKTIN) : s. f. : „Vision, Erscheinung” : „vision, apparition” : (1x)
videnii *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 14;
- vedére** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Sehen, Gesicht” : „vue, face” : (4x)
vedêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 37, 18;
vedêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 14*; 11, 11*; 20, 9*;
- vení** : (1521 NEACȘU) : v. IV : „kommen” : „venir” : (61x)
ai venit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 1, 7; 38, 22;
aș veni *verb cond.-opt. prezent 1 sg.* [1] 23, 3;
au venit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 2, 11; 2, 11; 16, 22; 19, 12; 42, 17;
au venit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 19; 3, 26; 4, 5; 4, 15; 15, 19;
să venim *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 9, 32;
să vie *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 18, 9; 18, 11; 20, 23;
să vie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 4; 3, 5; 20, 28; 29, 13;
să vii *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 38, 11;
să viu *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 33, 28;
va veni *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 6, 8; 15, 21; 19, 29; 20, 22; 21, 17; 22, 4; 23, 6; 23, 17; 27, 13; 31, 12;
vei veni *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 5, 26;
veni *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 14; 1, 16; 1, 17; 1, 18; 2, 1;
veniia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 31, 32;
veniui *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 1, 15; 1, 16; 1, 17; 1, 19;
venînd *verb gerunziu* [1] 1, 6; 1, 15; 27, 9; 40, 15;
veniră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 1, 6; 2, 1; 2, 11; 42, 11;
venit-ai *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 38, 16;
venitu-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 3, 25;
veniți *verb imp. 2 pl.* [1] 17, 10;
vie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 7; 3, 9;
vii *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 2, 2;
vin *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 37, 9;
vine *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 3, 24;
vor veni *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 25, 3;
- verdeăță** : (c. 1551-1558 Ps. V.) : s. f. : „, Pflanze, Grün” : „plante, végétation” : (2x)
o verdeăță *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 24, 24;
verdeața *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 8;
- vericé** : (1688 BIBLIA) : pron. nehot. : „was auch” : „n'importe qui” : (1x)
verice *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 14, 17;
- vésel** : (1581 CORESI, EV. 45) : adj. : „heiter, fröhlich” : „gai, joyeux” : (2x)
vêseli *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 22; 29, 22;
- veselí** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „erfreuen” : „réjouir” : (4x)
m-am veselit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 31, 25; 31, 29;
să veselesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 21, 12; 39, 13;
- veselié** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Fröhlichkeit” : „joie” : (4x)
veselie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 7; 40, 15;
veseliia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 20, 5; 20, 5;
- vêste** : (1507-1508 DERS) : s. f. : „Nachricht” : „nouvelle” : (1x)
vêste *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 19;
- vestitór** : (1559-1560 BRATU) : s. m. : „Bote” : „messenger” : (4x)
vestitoriu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 14; 1, 16; 1, 17; 1, 18;
- veșmînt** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Gewand, königliche Kleidung” : „vêtement, habit royal” : (5x)
veșmîntul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 9, 31; 29, 14; 30, 13; 30, 18; 37, 17;
- vêșnic, -ă** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : adj. : „ewig” : „éternel” : (8x)
cei vécinici *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 18;
vécinic *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 33, 12; 40, 23;
vécinic *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 22;
vécinic *adv. de timp* [1] 34, 17;
vécinică *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 22, 15;
vécinice *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 21, 11;
vécinicu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 19, 25;
- veșteji** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „welken” : „flétrir” : (2x)
să veștejască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 15, 30;
să veșteji *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 24, 24;
- viață** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Leben” : „vie” : (27x)
viața *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 20; 7, 1; 7, 1; 7, 6; 7, 7; 7, 16; 8, 9; 9, 21; 9, 25; 10, 5; 10, 22; 14, 5; 14, 6; 15, 20; 21, 13; 33, 22; 33, 28; 33, 30; 36, 14;

- viață** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 12; 11, 3; 11, 17; 12, 12; 14, 1;
- vieții** *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 10, 20; 14, 14; 24, 22;
- vicleán** : (1462-1463 DERS) : adj. : „falsch, schlau” : „perfide, fourbe” : (2x)
- cel ficlean** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 21, 30;
- cel viclean** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [1] 26, 13;
- vicleșúg** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „1. Treulosigkeit, Verrat, 2. List, Heimtücke” : „1. infidélité, 2. perfidie, ruse” : (3x)
- vicleșug** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 35; 31, 5;
- vicleșugul** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 13, 16;
- vié** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Weinberg” : „vigne” : (1x)
- viile** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 24, 6;
- viérme** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Wurm” : „ver” : (3x)
- viérme** *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 25, 6;
- viermilor** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 2, 9; 7, 5;
- viitór** : (1551-1553 ES) : adj. : „künftig” : „prochain” : (1x)
- viitoare** *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 21;
- vin** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Wein” : „vin” : (1x)
- vin** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 13;
- vină** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Schuld” : „faute, culpabilité” : (1x)
- vină** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 15;
- vindecá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „heilen” : „guérir” : (2x)
- au vindecát** *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 5, 18;
- au vindecát** *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 12, 21;
- vindecáre** : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : s. f. : „Heilung” : „guérison” : (1x)
- vindecare** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 18, 15;
- vinovát** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „schuld(ig)” : „coupable, fautif” : (1x)
- vinovat** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 5;
- vinuí** → **ínvinui**
- virtúte** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Stärke, Kraft, Festigkeit” : „force, vigueur” : (1x)
- virtutea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 5;
- vis** : (1551-1553 ES) : s. n. : „Traum” : „rêve” : (3x)
- un vis** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 20, 8;
- vis** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 33, 14;
- visuri** *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 14;
- vistierie** : (1588 BGL) : s. f. : „Schatzkammer” : „trésor” : (2x)
- visteriile** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 38, 22; 38, 22;
- vítá** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Vieh” : „animal, bête” : (1x)
- vită** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 14;
- vițél** : (1499 DERS/ în top. *Vîțelu*) : s. m. : „Kalb” : „veau” : (2x)
- un vițel** *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 5;
- viței** *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 42, 8;
- viu** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „lebendig” : „vivant” : (2x)
- viilor** *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 12, 10;
- viu** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 27, 2;
- vizuínă** : (1496 DERS/ în top. *Viezuniè*) : s. f. : „Kanal, Höhle” : „canal, tanière” : (1x)
- vizuniile** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 28, 10;
- vîltoáre** : (c. 1588 HC² 221) : s. f. : „Sturm, Hoheit” : „tourbillon, majesté” : (1x)
- vultoarea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 13, 11;
- víná** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „jagen” : „chasser” : (3x)
- mă vînez** *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 10, 16;
- vei vîna** *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 38, 39;
- vînze** *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 18, 7;
- vîná** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. f. : „Schne, Vene” : „tendon, veine” : (3x)
- vine** *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 10, 11;
- vinele** *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 30, 17; 40, 12;
- vînt** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Wind” : „vent” : (7x)
- a vînturilor** *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 28, 25;
- un vînt** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 30, 15;
- vînt** *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 19; 13, 25; 13, 25;
- vîntul** *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 15, 30;
- vîntului** *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 21, 18;
- vînturá** : (1559-1560 BRATU) : v. I : „worfeln, stürmen, reißen” : „vanner, arracher” : (1x)
- va vîntura** *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 27, 21;
- vîrf** : (1517 DERS) : s. n. : „Spitze, Gipfel” : „somet, cime” : (1x)
- vîrfuri** *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 37, 9;
- vîrstă** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Alter” : „âge” : (1x)
- vîrsta** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 29, 18;
- vîrtós** : (1521 NEACȘU) : adj. : „fest, stark, kräftig” : „solide, fort, vigoureux” : (1x)
- vîrtos** *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 4;
- vîrtúte** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Stärke, Kraft, Festigkeit” : „force, vigueur” : (15x)
- vîrtute** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 12; 6, 26; 16, 5; 23, 6; 26, 2; 30, 18; 36, 5; 39, 21;
- vîrtutea** *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 12; 12, 17; 26, 12; 31, 39; 36, 22; 39, 11; 40, 11;
- voi** : (inc. sec. XVI Ps. H.) : pron. pers. : „ihr” : „vous” : (37x)
- vă** *pron. pers. 2 pl. dat. neacc.* [1] 32, 6;

- voao** *pron. pers. 2 pl. dat. acc.* [1] 12, 3; 13, 5; 13, 5; 13, 17; 27, 11; 32, 6; 32, 10;
- voi** *pron. pers. 2 pl. nom./ac. acc.* [1] 6, 21; 6, 22; 6, 22; 6, 26; 12, 2; 12, 2; 13, 2; 13, 2; 13, 4; 13, 8; 13, 9; 13, 10; 13, 11; 13, 11; 16, 3; 16, 4; 17, 10; 19, 29; 21, 2; 21, 27; 21, 34; 27, 5; 32, 6; 32, 10; 32, 12; 32, 12; 42, 8; 42, 8; 42, 8;
- voie** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Wille” : „volonté” : (6x)
voia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 21, 21; 30, 14; 37, 10;
- voie** *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 14, 17*; 31, 33*; 36, 18*;
- voievód** : (1478 DERS) : s. m. : „Heerführer, Feldherr” : „commandant” : (1x)
un voivod *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 15, 24;
- vólbură** : (1560-1561 CORESI, TE.²) : s. f. : „Sturmwind, Sturm” : „tourbillon, tempête” : (2x)
volbura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 21, 18;
volbură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 1;
- voroaivă** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Wort, Gespräch” : „mot” : (1x)
voroaivă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 38, 1;
- vóstru, voastră** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „eu(e)r(er)” : „votre” : (9x)
voastră *adj. pron. pos. 2 fem. pl. nom./ac. sg.* [1] 6, 26; 6, 28; 13, 12; 16, 4; 32, 11;
vostru *adj. pron. pos. 2 masc. pl. nom./ac. sg.* [1] 6, 27;
vostru *adj. pron. pos. 2 neutru pl. nom./ac. sg.* [1] 16, 3;
vostru *adj. pron. pos. 2 neutru pl. gen./dat. sg.* [1] 6, 26;
voastre *adj. pron. pos. 2 neutru pl. nom./ac. pl.* [1] 32, 11;
- vrăbie** : (1483 DERS/ în top. *Vrabia*) : s. f. : „Spatz” : „moineau” : (1x)
o vrăbie *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 40, 24;
- vraci** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Arzt” : „guérisseur” : (1x)
vraci *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 13, 4;
- vrăjmaș** : (1421 DERS) : s. m. : „Feind” : „ennemi” : (7x)
un vrăjmaș *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 19, 11; 33, 10;
vrăjmaș *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 22;
vrăjmași *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 22, 25;
vrăjmașii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 27, 7;
vrăjmașilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 38, 23;
vrăjmașului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 36, 16;
- vrea** : (1521 NEACȘU) : v. II : „wollen” : „vouloir, désirer” : (13x)
au vrut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 23, 13;
nevrfnd *verb gerunziu* [1] 36, 12;
va *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 3, 8; 19, 25; 35, 13;
va vrea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 9, 3; 13, 3; 34, 14;
vei *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 26, 2;
voiu *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 21, 14; 33, 32;
vrea *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 37, 12;
vrea-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 9;
- vrédnic** : (1551-1553 ES) : adj. : „verdient” : „mérité” : (3x)
vrédnice *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 11, 6; 33, 27;
vrédnici *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 30, 1;
- vrême** : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Zeit” : „temps” : (26x)
vrême *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 9; 2, 9; 12, 5; 12, 12; 14, 11; 15, 33; 24, 6; 29, 18; 36, 28; 39, 18;
vrêmea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 11; 10, 20; 14, 13; 32, 7; 38, 23; 38, 32; 39, 1;
vremii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 19, 4;
vrême *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 3*; 5, 26*; 5, 26*; 9, 29*; 13, 15*; 14, 5*; 22, 16*; 35, 7*;
- vreodinioară** : (1581 CORESI, EV. 104) : adv. : „jemals, irgendwann” : „parfois, autrefois” : (1x)
vreodinioară *adv. de timp* [1] 31, 38;
- vreún, vreo** : (1559-1560 BRATU) : adj. nehot. : „irgendein” : „quelque, quelconque” : (3x)
vreo *adj. pron. nehot. fem. sg. nom./ac.* [1] 27, 10;
vreun *adj. pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 5, 1;
vrún *adj. pron. nehot. neutru sg. nom./ac.* [1] 4, 12;
- vúltur** : (1487 DERS/ în top. *Vulturești*) : s. m. : „Adler” : „vautour, aigle” : (3x)
a vúlturului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 9, 26;
vúlturul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 27;
vúlturului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 7;
- vuzeán/ vuziteán** : (1683-1686 Ms. 45, 438¹) : s. m. : „Busiter” : „de Buz” : (2x)
vuzeanul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 32, 2;
vuziteanul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 32, 6;

Z

- za** : (1509 DERS) : s. f. : „Panzer” : „ciurasse” : (2x)
za *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 41, 18;
zalei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 41, 5;
- zadár** : (1551-1553 ES) : s. n. : „umsonst, vergeblich, erfolglos” : „en vain, vainement” : (6x)
zadar *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 3*; 2, 9*; 6, 5*; 9, 17*; 20, 18*; 22, 6*;
- zácére** : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „1. Liegen, 2. Höhle” : „1. alitement, 2. couche” : (4x)
zácére *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 37, 8;
zácérii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 13; 36, 28;
zácerile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 38, 40;
- zalogí** : (1599 DERS) : v. IV : „verpfänden, als Pfand geben” : „séquestrer, prendre un gage” : (2x)
voiu zăloji *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 34, 31;
zălogiiai *verb indicativ imperfect 2 sg.* [1] 22, 6;
- zámislí** : (1570 CORESI, LIT.) : v. IV : „empfangen, schwanger werden, zeugen, werfen” : „concevoir, devenir enceinte, enfanter” : (2x)
te-ai zámislit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 15, 7;
va zámisli *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 39, 13;

zăpădă : (1560-1561 CORESI, TE²) : s. f. : „Schnee” : „neige” : (2x)

zăpadă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 30;

zăpăzii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 37, 6;

zburá : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „fliegen” : „voler” : (4x)

va zburá *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 20, 8;

zburá *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 20, 8;

zburară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 5, 7;

zburînd *verb gerunziu* [1] 9, 26;

zdrobí : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „zerbrechen” : „briser” : (4x)

am zdrobit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 29, 17;

să să zdrobească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 24, 20; 31, 23;

zrobindu *verb gerunziu* [1] 12, 16;

zdrunciná : (c. 1573-1578 Ps. SCH.) : v. I : „schütteln, erschüttern” : „secouer, cahoter, troubler” : (2x)

va struncina *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 13, 11; 33, 7;

zgău : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Gebärmutter, Mutterleib, Schoß” : „matrice, sein, ventre” : (3x)

zgău *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 15, 35;

zgăul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 3, 16; 31, 18;

zgrípsor : (1654 NEAGOE 251) : s. m. : „Adler” : „aigle” : (1x)

gripsorul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 39, 28;

zi : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Tag” : „jour, temps” : (34x)

al unii zile *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 1;

o zi *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 14, 5;

zi *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 17, 12;

zile *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 13; 30, 26; 30, 27; 42, 17;

zilele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 4; 1, 5; 1, 6; 3, 6; 3, 6; 14, 14; 15, 10; 17, 11; 30, 16; 31, 12; 32, 4; 36, 11;

zilelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 29, 2;

zioa *adv. de timp* [1] 5, 14; 24, 16;

zioa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 6; 1, 13; 2, 1; 3, 1; 3, 3; 3, 5; 3, 8; 7, 4; 15, 23; 20, 28; 21, 30; 21, 30;

zíce : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. III : „sagen” : „dire” : (92x)

ai zis *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 2, 3; 33, 8; 35, 2;

am zis *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 9, 22; 32, 7; 38, 11;

au zis *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 3, 3; 31, 31;

au zis *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 34, 5; 35, 10; 36, 23;

să ziceți *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 32, 13;

să zici *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 34, 9;

va zice *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 9, 12;

voiu zice *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [1] 9, 27;

zi *verb imp. 2 sg.* [1] 2, 9;

zic *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 7, 4; 24, 25;

zic *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 22, 17;

zice *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 9, 7; 11, 4; 21, 14; 24, 25; 32, 17; 34, 18; 34, 31; 36, 1; 39, 25;

zicea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 1, 5; 9, 1;

zicere-aș *verb cond.-opt. prezent 1 sg.* [1] 23, 4;

zici *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 33, 8; 33, 12; 33, 13;

zicînd *verb gerunziu* [1] 1, 18; 2, 9; 3, 2; 24, 15; 33, 27; 37, 19;

zis-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 7, 13;

zise *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 7; 1, 7; 1, 8; 1, 9; 1, 12; 1, 14; 1, 16; 1, 17; 1, 20; 2, 2; 2, 2; 2, 3; 2, 4; 2, 6; 2, 9; 2, 10; 4, 1; 6, 1; 8, 1; 11, 1; 12, 1; 15, 1; 16, 1; 18, 1; 19, 1; 20, 1; 21, 1; 22, 1; 23, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1; 28, 14; 28, 14; 28, 28; 29, 1; 31, 29; 32, 6; 34, 1; 35, 1; 36, 10; 38, 1; 39, 31; 39, 33; 40, 1; 42, 1; 42, 7;

ziseră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 28, 22;

ziséși *verb indicativ perfect simplu 2 sg.* [1] 22, 13;

ziș *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 29, 18; 32, 10;

zid : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. n. : „Mauer” : „mur” : (1x)

ziduri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 10;

zidí : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „1. bauen, erbauen, 2. schaffen” : „1. construire, bâtir, 2. créer” : (6x)

ai zidit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 10, 9; 38, 14;

au zidit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 10, 8;

s-au zidit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 34, 15;

sînt ziditu *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 19, 8;

va zidi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 12, 14;

zidíre : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „1. Bauen, 2. Stiftung” : „1. construction, 2. création” : (1x)

zidirii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 40, 14;

zmúlge → **smulge**

zódie : (1688 BIBLIA) : s. f. : „Tierkreiszeichen” : „signe de zodiaque” : (1x)

zodiile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 38, 32;

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

A. Bibliografia indicelui de cuvinte și forme

- BIBLIA 1688 = *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament. Tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Șerban Vodă Cantacuzino, Domnul Țării Românești. Retipărită după 300 de ani, în facsimil și transcriere, cu aprobarea Sfântului Sinod și cu binecuvântarea Prea fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.* Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.
- AA = *Analele Academiei Române.* Academia Română, București, Anul I (1867) ș.u.
- AIIN = *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie.* Cluj, Academia Română. Filiala Cluj. Institutul de Lingvistică. Anul I (1971) ș.u.
- ANON. CAR. = *Anonymus Caransebesiensis...* [Mihai Halici (tatăl), *Dictionarium Valachico-Latinum*, vechi glosar român-latin, c. 1650], publicat de Grigore Crețu în revista „Tinerimea română”, noua serie, publicațiune a Societății Literare cu același nume, sub direcțiunea lui Gregorie G. Tocilescu, Tipografia Corpului Didactic, București, vol. I (1898), fasc. III, p. 326–380.
- ANON. CAR.² = *Dictionarium Valachico-Latinum. Primul dicționar al limbii române* [c. 1650]. Studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu. Editura Academiei Române, București, 2008.
- APOST. IORGA = *Apostolul Iorga* [c. 1551-1583]. În *Studii de limbă literară și filologie*. Vol. II. Editura Academiei Române, București, 1972.
- BGL = Damian P. Bogdan, *Glosarul cuvintelor românești din documentele slavo-române.* Tipografia „Cărților Bisericești”, București, 1946 (Institutul de Studii și Cercetări Balcanice. Seria filologică, nr. 1).
- BOGD. C. M. = N. A. Bogdan, *Din trecutul comerțului moldovenesc și mai ales al celui ieșan.* Institutul modern de arte grafice N. V. Ștefăniu, Iași, 1925.
- BRATU = *Codicele popii Bratul (1559–1560).* Grafie și fonetică, morfologia, vocabularul, textul facsimilat, indice de cuvinte și forme românești C. Dimitriu. Casa Editoriala Demiurg, Iași, 2006.
- BRV = *Bibliografia românească veche (1508-1830).* I, II, III/1-2 (Ed. I. Bianu și N. Hodoș), București, 1903-1912. III/3-8, IV (Ed. I. Bianu și D. Simonescu), București, 1936-1944.
- CATEH. CALV. = *Catehismul Calvinesc impus clerului și poporului român sub domnia principilor Georgiu Rákoczy I și II,* 1656. Ediție de George Barițiu. Tipografia lui W. Krafft, Sibiu, 1879.
- CAZ. DEALU = *Evanghelie învățătoare* [...], Monastirea Dealu, 1644.
- CAZ. GOV. = *Evanghelie învățătoare (Govora, 1642).* Ediție, studiu introductiv, note și glosar de Alin-Mihai Gherman. Editura Academiei Române, București, 2011.
- CCR = Timotei Cipariu, *Crestomatia sau Analecte literare din cărțile mai vechi și nouă românești tipărite și manuscrise, începând de la secolul XVI până la al XIX, cu notișia literaria,* Blasiu, 1858.

- CHEIA ÎNȚ. = *Cheia înțeleșului*, scoasă pre limba rumânească de Varlaam, mitropolitul Ungrovlahiei [...], București, 1678. În Ioannykij Haleatovskyj, *Cheia înțeleșului*. Ediție, indice de nume și glosar de Rodica Popescu. Prefață de Alexandru Mareș. Libra, București, 2000.
- COD. TOD. = Dr. Nicolae Drăganu, *Două manuscripte vechi. Codicile Todorescu și Codicile Marțian*. [secolul XVII-lea] Studiu și transcriere de..., Edițiunea Academiei Române, Librăriile Socec et. Comp. și C. Sfetea, București; Otto Harrassowitz, Leipzig; Gerold et Comp., Wiena, 1914.
- COD. VOR.² = *Codicele voronețean* [1563-1583]. Ediție critică, studiu filologic și studiu lingvistic de Mariana Costinescu. Editura Minerva, București, 1981.
- CORESI, CAZ. = Coresi, *Cazania* [c. 1564]. În Coresi, *Tâlcul evangheliilor și Molitvenic rumânesc*. Ediție critică de Vladimir Drîmba, cu un studiu introductiv de Ion Gheție. Editura Academiei Române, București, 1998.
- CORESI, EV. = Coresi, *Cartea ce să cheamă Evanghelie cu învățatură* [*Cazania a II-a*], Brașov, 1581. În Diaconul Coresi, *Carte cu învățatură (1581)*. Publicată de Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici. Vol. I: Textul. Atelierele Grafice Socec & Co., Societate Anonimă, București, 1914.
- CORESI, ÎC. = *Întrebare creștinească*, [tipărită de] diaconul Coresi și Tudor diacul, Brașov, 1559, în Ion Gheție, *Texte din secolul al XVI-lea...*
- CORESI, LIT. = *Liturghierul lui Coresi* [1570]. Text stabilit, studiu introductiv și indice de Al. Mareș, Editura Academiei Române, București, 1969.
- CORESI, MOLIT. = Coresi, *Molitevnice rumânesc* [c. 1564]. În Coresi, *Tâlcul evangheliilor și Molitevnice rumânesc*. Ediție critică de Vladimir Drîmba, cu un studiu introductiv de Ion Gheție. Editura Academiei Române, București, 1998, p. 189-211.
- CORESI, PRAXIU = Coresi, *Lucrul apostolesc sau Praxiul*, Brașov, 1563. În *Texte de limbă din secolul al XVI-lea*, reproduse în facsimile de I. Bianu. IV. *Lucrul apostolesc – Apostolul* tipărit de diaconul Coresi la Brașov, la anul 1653. Tiparul „Cultura Națională”, București, 1930.
- CORESI, PRAV. = Coresi, *Pravila*, Brașov [c. 1560-1562]. În Ion Gheție (coord.), *Texte românești din secolul al XVI-lea*. Editura Academiei Române, București, 1982.
- CORESI, PS. = Coresi, *Psaltirea slavo-română (1577) în comparație cu psaltirile coresiene din 1570 și din 1589*. Text stabilit, introducere și indice de Stela Toma, Editura Academiei Române, București, 1976.
- CORESI, TE.² = *Tetraevanghelul tipărit de Coresi. Brașov, 1560–1561, comparat cu Evangheliarul lui Radu de la Mănicești, 1574*. Ediție alcătuită de Florica Dimitrescu. Editura Academiei Române, București, 1963.
- COSTIN, L. = Miron Costin, *Letopiseșul Țării Moldovei* [a. 1675]. În *Opere* Ediție critică cu un studiu introductiv, note, comentarii, variante, indice și glosar de P. P. Panaitescu. [București], Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958.
- COSTIN, N. = Miron Costin, *De neamul moldovenilor* [c. 1675]. În *Opere* Ediție critică cu un studiu introductiv, note, comentarii, variante, indice și glosar de P. P. Panaitescu. [București], Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958.
- DA = (Academia Română) *Dicționarul limbii române*. Sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Tomul I. Partea I: A–B. Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, București, 1913; Tomul I. Partea II: C. Tipografia Ziarului „Universul”, București, 1940; Tomul I. Partea III. Fascicula I: D–de. Universul, Întreprindere Industrială a Statului, București, 1949; [Fascicula II: de–destina; șpalt, 1948]; Tomul II. Partea I: F–I. Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, București, 1934; Tomul II. Partea II. Fascicula I:

J-lacustru. Tipografia Ziarului „Universul” S. A., București, 1937; Tomul II. Partea II. Fascicula II: *Ladă-lepăda*. Tipografia Ziarului „Universul” S. A., București, 1940; Tomul II. Partea II. Fascicula III: *Lepăda-lojniță*. Tipografia Ziarului „Universul” S. A., București, 1948.

DERS = *Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române. 1374–1600*. Redactor responsabil: Gh. Bolocan. Editura Academiei, București, 1981.

DIR = *Documente și însemnări românești din secolul al XVI-lea*. Text stabilit și indice de Gheorghe Chivu, Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniță, Alexandru Mareș și Alexandra Roman-Moraru. Introducere de Alexandru Mareș. Editura Academiei, București, 1979.

DIRB = *Documente privind istoria României. B. Țara Românească*. Vol. I–IV. Editura Academiei Române, București, 1951–1954.

DIRC = *Documente privind istoria României. Veacul XI, XII și XIII. C. Transilvania*. Vol. I (1075–1250). Editura Academiei Române, București, 1951.

DLR = *Dicționarul limbii române*. Serie nouă. Redactori responsabili: acad. Iorgu Iordan, acad. Alexandru Graur și acad. Ion Coteanu. Din anul 2000, redactori responsabili: acad. Marius Sala și acad. Gheorghe Mihăilă. Editura Academiei, București. Tomul I. Partea a 3-a, a 4-a, a 5-a, a 6-a: Litera D, 2006–2008; Tomul IV. Litera L: 2008; Tomul V. Litera L: 2008; Tomul VI. Litera M: 1965–1968; Tomul VII. Partea I. Litera N: 1971; Tomul VII. Partea a 2-a. Litera O: 1969; Tomul VIII. Litera P: 1972–1984; Tomul IX. Litera R: 1975; Tomul X. Litera S: 1986–1994; Tomul XI. Partea 1. Litera Ș: 1978; Tomul XI. Partea a 2-a și a 3-a. Litera T: 1982–1983; Tomul XII. Partea I. Litera Ț: 1994; Tomul XII. Partea a 2-a. Litera U: 2002; Tomul XIII. Partea I și a 2-a și a 3-a. Litera V și literele W, X, Y: 1997–2005; Tomul XIV. Litera Z: 2000.

DLRV = G. Mihăilă, *Dicționar al limbii române vechi (sfârșitul sec. X – începutul sec. XVI)*. Editura Enciclopedică Română, București, 1974.

DOR = N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*. Editura Academiei, București, 1963.

DOC. CLM = T. V. Stefanelli, *Documente din vechiul ocol al Câmpulungului Moldovenesc*, București, 1915.

DOS. LIT.² = Dosoftei, *Dumnezeiasca Liturghie (1679)*. Ediție critică de N. A. Ursu. Mitropolia Moldovei și Sucevei, Iași, 1980.

DOS. MOLIT. = Dosoftei, *Molitvenic de-nțăles [...]. Trebnic*. Tiparnița Sfintei Mitropolii, Iași, 7189 [1681].

DOS. PAR. = Dosoftei, *Parimiile preste an*, Iași, [1683].

DOS. PS. v. = Dosoftei, *Psaltirea în versuri [1673]*. Ediție critică de N. A. Ursu, Mitropolia Moldovei și Sucevei, Iași, 1974.

DOS. VS = Mitropolitul Dosoftei, *Viața și petrecerea svinților*. Iași, 1682.

DR = *Dacoromania*. Buletinul Muzeului Limbii Române, condus de Sextil Pușcariu, Cluj, Anul I (1920–1921) ș. u.; [vol. X] Comitetul de redacție: G. Giuglea, Șt. Pașcu, E. Petrovici, Al. Procopovici, S. Pușcariu; [vol. XI] Directori: Șt. Pașca și E. Petrovici.

DRĂGANU = Nicolae Drăganu, *Românii în veacurile IX – XIV, pe baza toponimiei și a onomasticeii*. Imprimeria Națională, București, 1933. (Academia Română. Studii și cercetări. XXI).

DRH = M. Berza *et alii*, *Documenta Romaniae Historica, A. Moldova*. Comitet de coordonare: Ștefan Pascu, Ștefan Ștefănescu, Alexandru Elian, Damaschin Mioc, Ioan Caproșu, Constantin Cihodaru, Aurel Răduțiu, Leon Șimanschi. Editura Academiei, București, 1969–1974. Volumul XIX (1626–1628) [volum

întocmit de Haralambie Chirca]: 1969; volumul XXIII (1635–1636) [volum întocmit de Leon Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat și Dumitru Agache]: 1969. *B. Țara Românească*. Editura Academiei, București, 1965–1974. Volumul XXI (1626–1627) [volum întocmit de Damaschin Mioc]: 1965; volumul XXIII (1630–1632) [volum întocmit de Damaschin Mioc]: 1969. *C. Transilvania*. Editura Academiei, București, 1977–2006. Volumul XI (1356–1360) [volum întocmit de Ștefan Pascu]: 1981. *D. Relații între Țările Române*. Editura Academiei, București, 1977-. Volumul I (1222–1456) [volum întocmit de Ștefan Pascu *et alii*]: 1977.

ES = *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu*, 1551–1553. Studiu introductiv filologic de acad. Emil Petrovici. Studiu introductiv istoric de L. Demény. Editura Academiei Române, București, 1971.

EUSTR. PRAV. = Eustratie, *Pravila aleasă* [Manuscris din 1632; Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj, cota 41].

FL. DAR. = *Floarea darurilor* [Manuscris din 1680; Biblioteca Academiei Române, cota 1436, *ap.* DLR].

GHEȚIE = Ion Gheție (coord), *Texte românești din secolul al XVI-lea*. Editura Academiei Române, București, 1982.

GCR = M. Gaster, *Cbrestomație română*. Texte tipărite și manuscrise (sec. XVI–XIX), dialectale și populare, cu o introducere, gramatică și un glosar româno-francez... Vol. I: *Introducere, gramatică, texte (1550–1710)*. Vol. II: *Texte (1710–1830). Dialectologie, literatură populară, glosar*. F. A. Brockhaus – Socec & Co., Leipzig – București, 1891.

G. LEX. = Mihai Alin Gherman, *Primele lexicoane românești*, [Ms. Cluj]; vezi TIKTIN.

GLOS. B = *Glosele Bogdan* [c. 1516–1636]. În Ion Gheție (coord), *Texte românești din secolul al XVI-lea: Catehismul lui Coresi, Pravila lui Coresi, Fragmentul Todorescu, Glosele Bogdan*. Ediții critice de Emanuela Buză, Gheorghe Chivu, Magdalena Georgescu. Editura Academiei Române, București, 1982.

H² = B. Petriceicu Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și populare a românilor*. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș. Editura Minerva, București, 1976.

HC = B. Petriceicu-Hasdeu, *Cuvente den bătrâni*. Typografia Societății Academice Romane (Laboratoriul Romani), București. Tomul I. *Limba română vorbită între 1550–1600*. Studiu paleografico-linguistic de... Cu observațiuni filologice de Hugo Schuchard, 1878. Tomul II. *Cărțile populare ale românilor în secolul XVI, în legătură cu literatura poporană cea nescrisă*, 1879. Tomul III. *Istoria limbei române. Partea I: Principie de lingvistica*, 1881.

HC² = B. Petriceicu-Hasdeu, *Cuvente den bătrâni*. Tomul I. *Limba română vorbită între 1550–1600*. Studiu paleografico-linguistic de B. Petriceicu Hasdeu [...]; Tomul II. *Cărțile populare ale românilor în secolul XVI...*; Tomul III. *Istoria limbei române. Partea I. Principie de lingvistică*. Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de G. Mihăilă. Vol. I–III. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983–1987.

HERODOT = Herodot, *Istoriă*, 1668–1670 [copie din 1801]. Ediție îngrijită de Liviu Onu și Lucia Șapcaliu, prefață, studiu filologic, note și glosar de Liviu Onu, indice de Lucia Șapcaliu. Editura Minerva, București, 1984.

IEUD = *Manuscrisul de la Ieud*. [1621–1633] Text stabilit, studiu filologic, studiu de limbă și indice de Mirela Teodorescu și Ion Gheție, Editura Academiei, București, 1977.

IORGA, S.D. I–XXXI = N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*. Vol. I–XXXI, Editura Minerva, București, 1901–1916.

- IORGA, LB. = N. Iorga, *În legătură cu Biblia de la 1688 și Biblia de la 1667 a lui Nicolae Milescu*. În „Analele Academiei Române”, Istorie, 1, II, t. XXXVIII, 1915–1916.
- ÎNDR. = *Îndreptarea legii* (Pravila lui Matei Basarab), Tîrgoviște, 1652. În *Îndreptarea legii – 1652*. Ediție de acad. Andrei Rădulescu *et al.* Editura Academiei Române, București, 1962.
- ÎNV. = *Învățătură preste toate zilele*, Cîmpulung, 1642 (și în GCR I).
- JAHRESBER. = Gustav Weigand [Leiter des Instituts], *Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache* (Rumänisches Seminar) zu Leipzig. Johann Ambrosius Barth, Leipzig, Vol. I (1894) ș.u.
- LDSR = Lucia Djamo-Diaconița, *Limba documentelor slavo-române din Țara Românească din sec. XIV-XVI*. Editura Enciclopedică, București, 1974.
- MARD. = Mardarie Cozianul, *Lexicon slavo-românesc și tâlcuirea numelor din 1649*. Publicate cu un studiu, note și indicele cuvintelor românești de Grigorie Crețu. Cu mai multe facsimile. Edițiunea Academiei Române, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, București, 1900.
- MĂRG. = Ioan Zlataust, *Mărgăritare, adică cuvinte de multe feluri*, București, 1691.
- MOXA = Mihail Moxa, *Cronica universală* [1620]. Ediție critică, însoțită de izvoare, studiu introductiv, note și indici de G. Mihăilă. Editura Minerva, București, 1989.
- MS. 4389 = Biblioteca Academiei Române, *Manuscrisul românesc nr. 4389* [c. 1665-1672].. Conține traducerea integrală a *Vechiului Testament*, efectuată după slavonă și latină de un anonim muntean (probabil Daniil Andrean Panoneanul), în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.
- MS. 45 = Biblioteca Filialei Cluj a Academiei Române, fondul Blaj, *Manuscrisul românesc nr. 45* [c. 1683-1686]. Conține traducerea integrală a *Vechiului Testament*, efectuată de Nicolae Milescu și revizuită de un anonim moldovean (probabil Dosoftei) în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.
- NEAGOE = *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* [1654]. Text ales și stabilit de Florica Moisil și Dan Zamfirescu. Cu o nouă traducere a originalului slavon de G. Mihăilă. Studiu introductiv și note de Dan Zamfirescu și G. Mihăilă. Editura Minerva, București, 1970.
- NEACȘU = Stela Toma, *Scrisoarea lui Neacșu* [1521]. În *Crestomație de literatură română veche*. Vol. I. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p. 32–33.
- NTB = *Noul Testament sau Împăcarea cu Legea noao a lui Iisus Hristos Domnului nostru. Izvodit cu mare socotință den izvod grecescu și slavonescu pren limbă rumânească...*, Bălgrad, 1648. [Ed. modernă: Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei, 1988].
- ORIG. SCR. = Ion Gheție, Al. Mareș, *Originile scrisului în limba română*, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1985.
- PO = *Palia de la Orăștie, 1581–1582*. Text, facsimile, indice, ediție îngrijită de Viorica Pamfil. Editura Academiei Române, București, 1968.
- PRAV. GOV. = *Pravila dela Govora* [1640]. *Pravila bisericască numită Cea mică*, tipărită mai întâiu la 1640, în Mănăstirea Govora. Publicată acum în transcripțiune cu litere latine de Academia Română. Tipografia Academiei Române, București, 1884.
- PRAV. MOLD. = *Pravila Moldovei* din vremea lui Vasile Lupu, Iași, [1646], însoțită 1. de izvoarele sale, 2. de varianta sa muntenească intrupată în *Îndreptarea legii a lui Matei Basarab*, de S. G. Longinescu, 3. de tălmăcirea sa în franțuzește de A. Patrogneț. (Vol. I din *Legi vechi românești și izvoarele lor*). Carol Göbl, București, 1912.

- PRL = *Pravila ritorului Lucaci*, [1581]. Text stabilit, studiu introductiv și indice de Ion Rizescu. Editura Academiei Române, București, 1971.
- PSALT. = *Psaltirea șcheiană comparată cu celelalte psaltiri din sec. XVI și XVII traduse din slavonește. [1573–1578]*. Edițiune critică de I. A. Candrea. I: Introducere. II: Textul și glosarele. București, Socec et Comp., 1916. (Comisia istorică a României). [Pentru variantele paralele citate se folosesc abrevierile editorului].
- PS. H. = *Psaltirea Hurmuzachi* [înc. sec. XVI]. Vol. I–II. Studiu filologic, studiu lingvistic și ediție de Ion Gheție și Mirela Teodorescu, indice de cuvinte de Rovena Șenchi. Editura Academiei Române, București, 2005.
- PS. SCH. = *Psaltirea șcheiană comparată cu celelalte psaltiri din sec. XVI și XVII traduse din slavonește. 1573–1578*. Edițiune critică de I. A. Candrea. I: Introducere. II: Textul și glosarele. Socec et Comp., București, 1916. (Comisia istorică a României). [Pentru variantele paralele citate se folosesc abrevierile editorului].
- PS. V. = *Psaltirea voronețeană* [c. 1551-1558]. În *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, editată de Gr. G. Tocilescu. București, 1910-1911, XI (p. 443-467) și XII (p. 194-209 și p. 473-487).
- Ș. TAINE = *Șapte taine a Beseareicii sau Pravila pe scurt aleasă*, Iași, 1644.
- SICR. DE AUR = Ioan Zoba din Vinț, *Sicriul de aur*, Sas-Sebeș 1683. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Anton Goția. Editura Minerva, București, 1984. (Restitutio).
- SLLF = *Studii de limbă literară și filologie*. Vol. I-III. Editura Academiei Române, București, 1969-1974.
- ST. LEX. = [Grămăticul Staicu], *Lexicon slavo-român*. [Manuscris de pe la 1660; Biblioteca Academiei Române, cota 312].
- SUCIU = Coriolan Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I–II. Editura Academiei Române, București, 1967–1968.
- TETRAEV. = *La versione rumena del Vangelo di Matteo, tratta del Tetraevangelion del 1574* (ms. del Museo Britanico: Harley 6311 b), e publicata per la prima volta da M. Gaster, în „Archivio glotto-logico italiano”, vol. XII, p. 197–254; *Tetraevangelul diaconului Coresi din 1561* [corectat de I. Bianu], prelucrat de dr. M. Gaster. Imprimeriile Statului, București, 1929.
- TIKTIN = H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*. Vol. I–III. Staatsdruckerei, București, 1903–1911-1924; Tiktin² I–III. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden – Freiburg, 1986–1989; Tiktin³ I-III. Wiesbaden–Cluj-Napoca, 2000-2005.
- URECHE = Grigore Ureche, *Domnii Țerei Moldovei și viața lor [Letopisețul Țării Moldovei, c. 1640]*. În *Cronicele României sau Letopisețele Moldaviei și Valabiei*, de Mihail Kogălniceanu. Tomul I. București 1872.
- URECHE² = Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei* [c. 1640]. Ediție îngrijită, studiu introductiv, indice și glosar de P. P. Panaitescu. Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955.
- URIC. = Theodor Codrescu, *Uricariul cuprinzătoriu de brisoave, anaforale și alte acte din sută a XV– XIX, atingătoare de Moldova*. Vol. I–XXV. Tipografia „Buciumului Român”, Iași, 1852–1895; pentru vol. I, II, III, vezi și ediția a 2-a, Iași, 1871–1893.
- VARLAAM, C. = Varlaam, mitropolitul Moldovei, *Cazania (1643)*. Ediție de J. Byck. Editura Fundațiilor, București, 1943.
- VARLAAM, L. = *Leavșița sau Scara Rainului de Ioan Scărarul* [c. 1608- 1613]. Ediție jubiliară dedicată Sfântului Ierarh Varlaam, Mitropolitul Moldovei, autorul traducerii. Ediție, notă asupra ediției și glosar de Oana Panaite, prefață și revizuirea transcrierii interpretative de Eugen Munteanu. Editura Trinitas, Iași, 2007.

VARLAAM, R. = Varlaam, *Opere. Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc*, [Dealu, 1645]. Ediție de text, studiu filologic și lingvistic de Mirela Teodorescu. Editura Minerva, București, 1984.

B. Bibliografia comentariilor

Dicționare și enciclopedii

A Dictionary of Bible types, Walter Wilson, Ages Software, Albany, Or USA, 1999.

A Dictionary of Christian Biography and literature, Henry Wace, published by John Murray, London, Albemarle Street, 1911.

A handlist of rhetorical terms, Richard A. Lanham, University of California Press, Berkeley, 1991.

A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament, Francis Brown, Clarendon Press, Oxford, 1951.

A Patristic Greek Lexicon, G. W. H. Lampe, Clarendon Press, Oxford, 1961.

BAILLY = *Dictionnaire grec-français*, A. Bailly, Hachette, Paris, 1991.

Dictionary for Theological Interpretation of the Bible, Kevin J. Vanhoozer (ed.), Grand Rapids, Michigan, 2005.

Dicționar Biblic, J. D. Douglas (ed.), traducere de Liviu Pop și John Tipei, Editura „Cartea creștină”, Oradea, 1995.

Dicționar Biblic, André Lamorte (ed.), traducere în limba română de Constantin Moisă, Editura Stephanus, București, 1995.

Dicționar de teologie ortodoxă, Pr. Prof. Dr. Ion Bria, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.

Dicționar enciclopedic de literatură creștină din primul mileniu, Remus Rus, Editura Lidia, București, 2003.

Dictionnaire etymologique de la langue latine, Alfred Ernout, Librairie C. Klincksieck, Paris, 1932.

Dicționar grec-român al Noului Testament, Maurice Carrez și François Morel, traducere de Gheorghe Badea, Societatea Biblică interconfesională din România, București, 1999.

Dictionnaire latin français, F. Gaffiot, Hachette, Paris, 1990.

Dictionnaire latin français des auteurs chrétiens, Albert Blaise, Éditions Brepols S.A., Éditeurs Pontificaux, Turnhout, 1954.

Dictionary of Biblical imagery, Leland Ryken, James C. Wilhoit, Tremper Longman (ed.), InterVarsity Press, Downer Crove, 1998.

Eastons Bible Dictionary, Ages Software, Albany, Or USA, 1996.

Enciclopedia civilizației romane, (coordonator Dumitru Tudor), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.

Enciclopedia limbilor romanice, Marius Sala (coord.), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.

Encyclopedia Judaica, second edition, Fred Skolnik, Michael Berenbaum (ed.), MacMillan Reference, An imprint of Thomson Gale, a part of The Thomson Corporation in association with Ketter Publishing House, Ltd., Jerusalem, New York, 2007.

Gesenius' Hebrew and Chaldee Lexicon of the Old Testament Scriptures, translated by Samuel Prideaux Tregelles, Grand Rapids, Michigan, 1986.

Greek-English Lexicon of the Septuagint, Johan Lust, Erik Eynikel, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2003.

International Standard Bible Encyclopedia, Books for the Ages, Ages Software, Albany, Or USA, 1997.

LIDDELL-SCOTT = *A Greek and English Lexicon*, compiled by Henry George Liddell and Robert Scott, Oxford University Press, Oxford, 1996.

New Concise Bible Dictionary, Derek Williams (ed.), Downers Grove, IL: Inter-Varsity Press, 1989.

Oxford Latin Dictionary, A. Souter et alii, Oxford at the Clarendon Press, Oxford, 1968.

Smith's Bible Dictionary, Ages Software, Albany, Or USA, 2000.

The Anchor Bible Dictionary, David Noel Freedman (editor in chief), Doubleday, a division of Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc. 666 Fifth Avenue, New York, 1992.

The Pulpit Commentary, vol. 7, H. D. M. Spence and Joseph S. Exell (ed.), Henrickson Publishers, Inc., Peabody, 1985.

Theological Dictionary of the New Testament, Gerhard Kittel, Gerhard Friedrich (ed.), U.S.A., Wm. B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, 1964.

Lucrări

Alford, Fred C., *After the holocaust. The book of Job, Primo Levi and the Path to affliction*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.

Ambrozie al Milanului, *Scrieri*, partea a II-a, *Despre Sfintele Taine, Scrisori, Imnuri*, col. PSB 53, traducere, introducere și note de pr. Ene Braniște, David Popescu și Dan Negrescu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.

ANANIA = *Biblia sau Sfânta Scriptură. Ediție jubiliară a Sfântului Sinod* [...], Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, tipărită cu binecuvântarea și prefața P. F. Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

Anderson, Francis I., *Job: An Introduction and Commentary*, Tyndale Old Testament Commentaries, Downers Grove, Inter Varsity, 1980.

Archer, Gleason L., Jr., *The Book of Job: God's Answer to the Problem of Undeserved Suffering*, Baker Book House, Grand Rapids, 1982.

Asurmendi Ruiz, J. M., *Job* (Tout simplement), Les Éditions de l'Atelier, Paris, 1999.

Atanasie cel Mare, *Scrieri*, partea a II-a, *Epistole, Viața cuviosului părintelui nostru Antonie*, col. PSB 16, traducere, introducere și note de pr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.

BIBL. 1688 = *Biblia adică Dumnezeiasca Scriptură a ceii Vechi și ale ceii Noao Leage* [...], București, 1688 [ediție modernă: Institutul Biblic și de Misiune al BOR, București, 1998].

BIBL. 1819 = *Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a Legii vechi și a ceii noao*, cu cheltuiiala Rosieneștii Soțietăți a Bibliei, în Sanktpeterburg, în tipografia lui Nic. Grecea, în anul 1819, avgust, 15 zile.

BIBL. 1865-1867 = *Sânta Scriptura a Vechiului Testament*, tradusă și publicată de Societatea Biblică Britană și străină, Imprimeria Adolf Bermann, Iașii, 1865.

BIBL. 1874 = *Sânta Scriptura a Vechiului și a Noului Testament. Edițiune nouă, revedută după texturile originale și publicată de Societatea Biblică pentru Britania și străinătate. Vechiul Testament*, Iașii, Tipo-litografia H. Goldner, 1874.

BIBL. 1911 = *Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, tipărit cu speșele Societății de Biblii Britanică și Străină, București, Strada Salcîmilor 2, 1911.

BIBL. 1914 = *Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a Legii Vechi și a celei Nouă, tipărită în zilele majestății sale Carol I* [...], Ediția Sfântului Sinod, București, 1914.

BIBL. 1921 = *Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, edițiune nouă, revizuită după texturile originale și publicată de Societatea Biblică pentru Britania și Străinătate, București, 1921.

BIBL. 1936 = *Sfânta Scriptură*, tradusă după textul grecesc al Septuagintei, confruntat cu cel ebraic, în vremea domniei Majestății sale Carol II, regele românilor, din îndemnul și cu purtarea de grijă a înalt prea sfințitului dr. Miron Cristea, patriarhul României, cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Tipografia cărților bisericești, 1936.

BIBL. 1944 = *Biblia sau Sfânta Scriptură*, după textul grecesc al Septuagintei, tipărită în zilele majestății sale Mihai I, regele României [...], ediția a doua, Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1944.

- BIBL. 1968 = *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită [...] cu aprobarea Sfântului Sinod, București, 1968.
- BIBL. 1988 = *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită [...] cu aprobarea Sfântului Sinod, București, 1988.
- BIBL. 1990 = *Biblia sau Sfânta Scriptură ...*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990.
- BIBL. JER. = *La Bible de Jérusalem*, traduite en français sous la direction de l'École biblique de Jérusalem, Les Éditions du Cerf, Paris, 1998.
- BTLN = *Biblia*, traducere literală nouă, completată, revizuită și actualizată cu subtitluri și texte paralele marginale și adnotări de traducere în text, GBV, București, 2001.
- Cartea lui Iov*, versiune revizuită după *Septuaginta*, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Anastasia, 1997.
- Cartea lui Iov, Ecclesiastul, Cartea lui Iona, Cartea lui Ruth, Cântarea Cântărilor*, traduse și comentate de Petru Creția, Ed. Humanitas, București 1995.
- Chambers, Oswald, *Baffled to Fight Better. Job and the Problem of Suffering*, Discovery House Publishers, Grand Rapids 1990.
- Chambers, Oswald, *My Utmost Devotional Bible. New King James Version*, Thomas Nelson Publishers, Nashville, 1992.
- Chauvin, J., *Job l'insoumis. Dieu n'est jamais celui qu'on croit*, Poliez-le-Grand, Moulin, 1994.
- Chiril al Alexandriei, *Scrieri*, partea I, *Despre închinarea și slujirea în dub și adevăr*, col. PSB 38, traducere, introducere și note de pr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991.
- Idem, *Scrieri*, partea a IV-a, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, col. PSB 41, traducere, introducere și note de pr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000.
- Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, traducere și introducere de pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.
- Clarke, Adam, *Clarke's Commentary on Old Testament*, Ages Software, Albany, Or USA, 1997.
- Clines, David J. A., *Job 1-20. Word Biblical Commentary*, Vol. 17, Word Books, Publisher, Waco, 1989.
- Cornea, Andrei, *Povești impertinente și apocrife*, Editura Humanitas, București, 2009.
- CORN. 1921 = *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*. Tradusă de D. Cornilescu. Cu locuri paralele. Societatea Evanghelică Română, București, 1921.
- CORN. 1924 = *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament, cu trimeteri*. Societatea Biblică pentru Răspîndirea Bibliei în Anglia și Străinătate, București, 1924.
- CORN. 1926 = *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament, cu trimeteri*. Societatea Biblică pentru Răspîndirea Bibliei în Anglia și Străinătate, București, 1926.
- CORN. 1934 = *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament, cu trimeteri*. Societatea Biblică pentru Răspîndirea Bibliei în Anglia și Străinătate, București, 1934.
- Delitzsch, F., *Job*, Volume IV, Two Volumes in One, Translated by Francis Bolton, Commentary on the Old Testament, Wm. B. Eerdmans Publishing Co., Grand Rapids, 1982.
- Dhorme, P., *Le livre de Job*, Lecoffre, Paris, 1926.
- Diodor din Sicilia, *Biblioteca istorică*, vol. 1 și 2, traducere de Valentin Marin, Editura Mega, Cluj Napoca, 2004.
- Driver, Samuel Rolles, Buchanan Gray George, *A critical and exegetical commentary on the bok of Job*, T&T Clark, 38 George Street, Edinburgh, 1950.
- Eisen, Robert, *The book of Job in medieval jewish philosophy*, Oxford University Press, Oxford, 2004.
- ELBERFELD = *Die Heilige Schrift aus dem Grundtext übersetzt (...)*, Wuppertal/Elberfeld, 52. Auflage, 1971.

- Ellison, H. L., *A Study of Job. From Tragedy to Triumph*, Zondervan Publishing House, Grand Rapids, 1971.
- ESV 2007 = *The Holy Bible, English Standard Version*, Crossway Bibles, Wheaton, Illinois, 2007.
- Epopeea Lui Ghilgameș*, traducere de Virginia Șerbanescu și Al. Dima, Ed. Mondero, București, 2001.
- Exum, Cheryl J., Nutu Ela, *Between the text and canvas. The Bible and art in dialogue*, Sheffield Phoenix Press, Sheffield, 2009.
- FILOCALIA = *Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii*, traducere, introducere și note de Dumitru Stăniloae, ediția a II-a, Editura Harisma, București, vol. I-XII (Sf. Nil Ascetul, *Cuvînt ascetic*, Evagrie Ponticul, *Capete despre deosebirea patimilor și a gândurilor* și Sf. Ioan Casian, *Despre cele opt gânduri ale răutății*, în vol. I; Sf. Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuș*, în vol. IX; Calist și Ignatie Xanthopol, *Cele 100 de capete*, în vol. VIII; Sf. Varsanufie și Ioan, *Scrisori dubovnicești*, în vol. XI; Isaia Pustnicul, *Donăzeci și nouă de cuvinte*, în vol. XII).
- FILOTEI = *Biblia sau Testamentul vechiu și nou* [...], tipărită prin binecuvîntarea iubitorului de Dumnezeu Episcop al Sfintei Episcopii Buzăul, D. D. Filoteiu, Buzău, 1854.
- Flavius, Iosefus, *Antichități iudaice*, 2 vol., traducere de Ioan Acsan, Editura Hasefer, București, 1999.
- Fyall, Robert., *How Does God Treat His Friends?* Christian Focus Publications, Ltd., Fearn, Scotland, 1995.
- NEG 1975 = *The French Nouvelle Edition de Genève*, traduite des textes originaux hébreu et grec par Louis Segond, docteur en theologie, Genève, Société Biblique de Genève, 1975.
- Gilbert, M., *Les cinq livres des sages. Les Proverbes de Salomon. Le livre de Job. Qobélet ou l'Ecclésiaste. Le livre de Ben Sira. La Sagesse de Salomon* (Lire la Bible), Éditions du Cerf, Paris, 2003.
- Giobbe*, versione, introduzione, note di Stefano Virgulin, Edizioni San Paolo, Milano, 2007.
- Glatzer, N., *The Book of Job and Its Interpreters*, în „Biblical Motifs, Origins and Transformations”, edited by Alexander Altmann, Harvard University Press, Cambridge, 1966, p. 197-221.
- Gorea-Autexier, M., *La texte de Job. Etude critique des témoins hebraïque et grecs. Le problème des versets absents de la Septante*, thèse de doctorat, Ecole Pratique des Hautes Etudes, Section des Sciences Religieuses, 2000.
- Grant, Robert M., *Early Christians and Animals*, Routledge, New York, 2001.
- Grégoire le Grand, *Morales sur Job*, traduction de Dom André de Gaudemaris, *Sources chrétiennes*, vol. 32, Éditions du Cerf, Paris, 1950.
- Grigorie de Nyssa, *Scrieri*, partea I, col. PSB 29, traducere de pr. Dumitru Stăniloae, pr. Ioan Buga, note de pr. Dumitru Stăniloae, indice de pr. Ioan Buga, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
- Guillaume, Alfred, *Studies in the Book of Job*, E. J. Brill, Leiden, 1968.
- Harl, Marguerite, Gilles Dorival, Olivier Munich, *La Bible grecque des Septante: Du Judaïsme hellénistique au Christianisme ancien*, traducere de Mihai Valentin Vladimirescu, Herald, București, 2007.
- Hartley, John, *The Book of Job*, Eerdmans, Grand Rapids, 1988.
- Habel, Norman, *The Book of Job: A Commentary*, Old Testament Library, Westminster Press, Philadelphia, 1985.
- HELIADÉ = *Biblia sacra que coprinde Vechiul și Noul Testament*, tradusă din hellenesce după A Quellor Septedeci de I. Heliade R., Paris, 1858.
- Herodot, *Istorie*, vol. 1 și 2, traducere de Adelina Piatkowski și Felicia Vanț-Ștef, Editura Științifică, București, 1961-1964.
- Ignatie Teoforul (Sf.), „Epistole”, traducere de D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, București, 1979.
- Învățăturile lui Amen-em-hat*, în *Gândirea egipteană antică în texte*, traducere, studiu introductiv, notițe introductive și note de Constantin Daniel, Editura Științifică, București, 1974.
- The Iliad*, translated and edited by Martin Mueller, The Unwin Critical Library, Allen & Unwin, London 1984.

- Introduction à la Bible*, sous la direction de A. Robert et A. Feuillet, tome I, *Ancien Testament*, Desclée & Cie Editeurs, Paris, 1959.
- Ioan Gură de Aur, *Scrieri*, partea I, *Omiliu la Facere* (I), col. PSB 21, traducere, introducere, indici și note de Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.
- Idem, *Scrieri*, partea a II-a, *Omiliu la Facere* (II), col. PSB 22, traducere de pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1989.
- Idem, *Scrieri*, partea a III-a, *Omiliu la Matei*, col. PSB 23, traducere, introducere, indici și note de pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
- Idem, Ioan Hrisostom, *Despre Feciorie, Apologia Vieții Monahale, Despre Creșterea Copiilor*, traducere de pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.
- Idem, *Despre mărginita putere a diavolului, Despre căință, Despre necașuri și biruirea tristeții*, traducere din limba greacă veche și note de preotul profesor Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
- Saint Jean Chrysostome, „Commentaire sur Job”, traduction de Henri Sorlin, *Sources chrétiennes*, vol. 346 și 348, Éditions du Cerf, Paris, 1988.
- Jamieson, Fausset, *Brown Commentary Old Testament*, Ages Software, Albany, Or USA, 1997.
- Johnson, L. D., *Israel's Wisdom: Learn and Live*, Boardman Press, Nashville, 1975.
- Jung, Carl Gustav, „Răspuns la Iov”, în *Imaginea omului și imaginea lui Dumnezeu*, traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, Editura Teora, București, 1997.
- KJV = *The Holy Bible, authorized King James Version*, International Bible Society, Miami, 1986.
- Kühner, Raphael, *Ausführliche Grammatik der lateinischen Sprache*, vol. II, Hahnsche Buchhandlung, Hannover, 1914.
- Lewis, C. S., *The Problem of Pain*, Harper Collins Publishers, New York, 1996.
- LUTHER = *Die Bibel oder die ganze Schrift des Alten und Neuen Testaments*, nach der Übersetzung Martin Luthers, mit Apokryphen, revidierter Text, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1974.
- Martini, Cardinal Carlo Maria, *Perseverance in Trials, Reflections on Job*, Matthew J. O'Connell, translator, The Liturgical Press, Collegeville, 1992.
- Macarie Egipteanul, *Douăzeci și una de cuvântări despre mântuire*, traducere de Ioasaf Popa, Editura Anastasia, București, 2001.
- Idem, *Scrieri. Omiliu dubovnicești*, col. PSB 34, traducere de pr. Constantin Cornițescu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.
- Maxim Mărturisitorul, *Scrieri*, partea a II-a, *Scrieri și epistole bristolice și dubovnicești*, col. PSB 81, traducere, introducere și note de pr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990.
- Michaud, R., *La littérature de sagesse. Histoire et théologie, I, Proverbes et Job*, Lire la Bible 65, Éditions du Cerf, Paris, 1984.
- MICU = *Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a legii vechi și a ceii noao, toate care s-au tălmăcit de pre limba elinească pre înțelesul limbii românești care s-au tălmăcit de pre limba elinească pre înțelesul limbii românești...*, Blaj, 1795 [*Biblia de la Blaj – 1795*, Ediție jubiliară: Roma, 2000].
- Morgan, G. Campbell, *The Answers of Jesus to Job*, Baker Book House, Grand Rapids, 1973.
- Ms. 4389 = Biblioteca Academiei Române, manuscrisul românesc nr. 4389; conține traducerea integrală a Vechiului Testament, efectuată după slavonă și latină, de un anonim muntean (probabil Daniil Andrean Panoneanul), în a doua jumătate a sec. al XVII-lea.

- Ms. 45 = Biblioteca Filialei Cluj a Academiei Române, fondul Blaj, manuscrisul românesc nr. 45; conține traducerea integrală a Vechiului Testament, efectuată de Nicolae Milescu și revizuită de un anonim moldovean (probabil Dosoftei), în a doua jumătate a sec. al XVII-lea.
- MUNTEANU 2008 = Eugen Munteanu, *Lexicologie biblică românească*, București, 2008.
- Nemo, Philippe, *Job and the Excess of Evil*, translated by Michael Kigel, Duquesne University Press, Pittsburgh, 2000.
- Newsom, A. Carol, *The book of Job, a contest of moral imaginations*, Oxford University Press, Oxford, 2009.
- Nietzsche, Friederich, *Dincolo de bine și de rău*, traducere în limba română de Francis Grunberg, Humanitas, București, 1992.
- NIV = *NIV Study Bible*, Kenneth Barker (ed.), Zondervan Publishing House, Grand Rapids, 1995.
- NRV 1994 = *La Sacra Bibbia Nuova Riveduta*, Societe Biblica di Ginevra, Ginevra, 1994.
- Origen, *Scrieri alese*, partea a III-a, *Despre principii, Convorbiri cu Heraclide, Exortăție la martiriu*, col. PSB 8, studii introductive, traducere și note de pr. Teodor Bodogae și pr. Constantin Galeriu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
- Idem, *Scrieri alese*, partea a II-a, *Exegeze la Noul Testament, Despre rugăciune, Filocalia*, col. PSB 7, traducere de pr. Teodor Bodogae, Nicolae Neaga și Zorica Lațcu, studiu introductiv și note de pr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
- Idem, *Scrieri alese*, partea I, *Din lucrările exegetice la Vechiul Testament*, col. PSB 6, traducere de pr. Teodor Bodogae, Nicolae Neaga, Zorica Lațcu, studiu introductiv și note de Pr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981.
- OSTROG = *Библия сиречь книги Ветхого и Нового Завета по языку словенской [...]*, Ostrog, 1581.
- Ovidius, *Metamorfoze*, traducere în limba română de David Popescu, Editura Științifică, București, 1972.
- Oxford Bible Commentary*, Oxford University Press, Oxford, 2001.
- Penn-Lewis, Jessie, *The Story of Job*, Christian Literature Crusade, Fort Washington, 1996.
- Perdue, G. Leo, *Wisdom in revolt. Metaphorical Theology in the book of Job*, în „Journal for the study of the Old Testament” 112, The Almond Press, Columbia, Georgia, 1991.
- Pindarus, *Ode*, 3. vol., traducere de Ioan Alexandru, Editura, Univers, București, 1974-1977.
- Polzin, Robert, *Biblical Structuralism: Method and Subjectivity in the Study of Ancient Texts*, Fortress Press, Philadelphia, 1977.
- Ptolemy, Claudius, *The Geography*, translated and edited by Edward Luther Stevenson, Constable, London, 1991.
- de Pury, R., *Job, ou l'homme révolté*, Labor et Fides, Genève, 1955.
- RADU-GAL. = *Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și a Noului Testament*, tradusă după textele originalelor ebraice și grecești de preoții profesori Vasile Radu și Gala Galaction, din înalta inițiativă a Majestății sale regelui Carol II, Fundația pentru Literatură și Artă «Regele Carol II», București, 1938.
- Ravasi, G., *Giobbe*, Borla, Roma, 2000.
- Renan, Ernest, *Le livre de Job*, Calmann-Lévy, Paris, 1922.
- Römer, Th., *Les chemins de la sagesse: Proverbes, Job, Qobéleth*, Éditions de Moulin, Poliez-le-Grand, 1999.
- Sanders, Paul S. (ed.), *Twentieth Century Interpretations of the Book of Job: A Collection of Critical Essays*, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1968.
- SEPT. ENGL. = *A New English Translation of the Septuagint and the Other Greek Translations Traditionally Included under That Title*. Albert Pietersma and Benjamin G. Wright (editors), Oxford University Press, New York – Oxford, 2007.

- SEPT. FRANKF. = *Τῆς θείας Γραφῆς, Παλαιᾶς Δηλαδῆ καὶ Νέας Διαθήκης ἀπάντα. Divinae nempe Veteris ac Novi Testamenti omnia, Graece, a viro doctissimo recogniata et emendata variisque lectionibus aucta et illustra, Frankofurti ad Moenum, apud Andreae Wecheli haeredes [...], Frankfurt am Main, 1597.*
- SEPT. GERM. = *Septuaginta Deutsch. Das griechische Alte Testament in deutscher Übersetzung*, in Yusammenarbeit mit Eberhard Bons, Kai Brodersen, Helmut Engel, Heinz-Josef Fabry, Siegfried Kreuzer, Wolfgang Orth, Martin Rösel, Helmut Utzschneider, Dieter Vieweger und Nikolaus Walter, herausgegeben von Wolfgang Kraus und Martin Karrer, Deutsche Bibelgesellschaft, zweite, verbesserte Auflage, Stuttgart, 2010.
- SEPT. RAHLFS = *Septuaginta, id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes*, edidit Alfred Rahlfs, Stuttgart, 1967.
- SEPT. VEN. = *Ἡ θεία Γραφή δηλαδῆ Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης ἀπάντα. Divina Scriptura nempe Veteris ac Novi Testamenti omnia [...], παρὰ Νικολάω Γλοκῆι [...], Venetiis, MDCLXXXVII [textul urmează îndeaproape Codex Vaticanus].*
- Sharp, C. J., *Irony and Meaning in the Hebrew Bible*, Indiana University Press, Bloomington, 2009.
- Simonetti, Manlio, Mario Conti (ed.), *Ancient Christian Commentary on Scripture*, Old Testament, vol 6, *Job*, edited by, InterVarsity Press, Downer Grove, Illinois, 2006.
- Smith, Ralph L., *Job: A Study in Providence and Faith*, Convention Press, Nashville, 1971.
- Sofocle, *Teatru*, traducere, note și indice de George Fotino, Editura pentru Literatură, București, 1965.
- Sorge, Bob, *Pain, Perplexity and Promotion, A Prophetic Interpretation of Job*, Oasis House, Greenwood, 1999.
- Sutherland, Robert, *Putting God on Trial: The Biblical Book of Job*, Trafford Publishing, Victoria, B. C., Canada, 2004.
- Steinmann, J., *Le livre de Job. Lectio Divina n° 16*, Les éditions du Cerf, Paris, 1955.
- ȘAGUNA = *Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură [...]*, tipărită cu binecuvântarea excelenței sale, prea sfințitului Domn Andreiu, Baron de Șaguna, Sibiiu, 1856-1858.
- Șestov, Lev, *Filosofia tragediei*, traducere de Teodor Fotiade, Editura Univers, București, 1997.
- Terrien, Samuel L., *Job: Poet of Existence*, Bobbs-Merrill, Indianapolis, 1957.
- Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte dubovnicești, Imne și Scrisori*, traducere de Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2000.
- NASB 1995 = *The New American Standard Bible*, La Habra, Foundation Press Publications, publisher for the Lockman Foundation, California, 1971.
- The Oxford Annotated Bible*, Oxford University Press, Oxford, 1962.
- Thomas, David, *Book of Job: Expository and Homiletical Commentary*, Gregel Publications, Grand Rapids, 1982.
- Toma de Kempis, *Urmarea lui Hristos*, traducere de Dumitru C. Vișan, ediția a II-a, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1991.
- TOB 1998 = *Traduction Oecuménique de la Bible*, Société Biblique Française & Éditions du Cerf, 1988.
- Tsevat, Matitiah, „The Meaning of the Book of Job”, în *The Meaning of the Book of Job and Other Biblical Studies*, KTAV, New York, 1980.
- Vasile cel Mare, *Scrieri*, partea a II-a, *Asceticele*, col. PSB 18, traducere, introducere, indici și note de Iorgu D. Ivan, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1989.
- Idem, *Omilii și cuvântări*, PSB 1, serie nouă, traducere și introducere de pr. Dumitru Fecioru, text revăzut de Constantin Georgescu, Editura „Basilica” a Patriarhiei Române, București, 2009.
- Idem, *Opere dogmatice și exegetice. Împotriva lui Eunomie, Despre botez, Despre originea omului, Despre rai*, traducere introducere și note de Policarp Pîrvuloiu; *Omilii la Psalmi*, traducere de Dumitru Fecioru, text revăzut de Adrian Muraru și Policarp Pîrvuloiu, PSB 4, serie nouă, Editura „Basilica” a Patriarhiei Române, București, 2011.

- Idem, *Scrieri*, partea a III-a, *Despre Sfântul Duh. Corespondență (Epistole)*, col. PSB 12, traducere, introducere, note și indici de pr. prof. Constantin Cornițescu și pr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.
- VULG. = *Biblia ad vetustissima exemplaria castigata* [...], Antwerpiae, ex officina Christophori Plantini, 1565 [*Vulgata Clementina*, ediție indicată ca izvod în prefața Ms. 4389].
- VULG. BLAJ = *Biblia Vulgata, Blaj, 1760-1761* [versiune manuscrisă elaborată de un colectiv de cărturari greco-catolici, sub conducerea episcopului Petru Pavel Aaron], Cuvânt înainte de acad. Eugen Simion, Editura Academiei Române, vol. I-V, București, 2005.
- Wessel, Walter W, „Mark”, în *The Expositor's Bible Commentary*, Edited by Frank E. Gaebelin, Zondervan, Grand Rapids, 1984.
- Westermann, Claus, *The Structure of the Book of Job: A Form-Critical Analysis*, Fortress Press, Philadelphia, 1981.
- Zerafa, Peter Paul, *The Wisdom of God in the Book of Job*, Herder, Rome, 1978.
- Zuck, Roy, *Job. Everyman's Bible Commentary*, Moody Press, Chicago, 1982.

Studii și articole

- Abrudan, Dumitru, *Cartea lui Iov și valoarea ei antropologică*, în „Mitropolia Banatului” 12 (1984), p. 720-731.
- Copper, Alan, *The sense of the book of Job*, în „Proftexts”, 17 (1997), nr. 3, p. 227-224.
- Estes, Daniel J., *The Hermeneutics of Biblical Lyric Poetry*, „Bibliotheca Sacra”, 152 (October-December 1995), p. 410-422.
- Foster, Frank Hugh, *Is the book of Job a translation from an Arabic original?*, în „The American Journal of Semitic Languages and Literature”, 49 (1932), nr. 1, p. 21-45.
- Jauss, Hans Robert and Larisch, Sharon, *Job's questions and their distant reply: Goethe, Nietzsche, Heidegger*, în „Comparative literature”, vol. 34 (1982), nr. 3, p. 193-207.
- Lasine, Stuart, *The trials of Job and Kafka's Josef K.*, în „The German Quarterly”, 63 (1990), nr. 2, p. 187-198.
- Lesic, Thomas, *The answer Job did not give: Dostoevsky's «Brati'a Karamayovy» and Camus «La peste»*, în „The modern language review”, 101 (2006), nr. 3, p. 774-788.
- Lévêque, J., *Sagesse et paradoxe dans le livre de Job*, în J. Trublet, (éd.), „La Sagesse biblique. De l'Ancien au Nouveau Testament” Actes du XVe Congrès de l'ACFEB (Paris, 1993), Éditions du Cerf, Paris, 1995, p. 99-128.
- MacKenzie, R. A. F., *The Transformation of Job*, în „Biblical Theology Bulletin”, 9 (1979), p. 51-57.
- McKee, David Rice, *Alfred de Vigny and the book of Job*, în „Modern Language Notes”, 45 (1930), nr. 4, p. 244-246.
- Manolache, Anca, *Cartea lui Iov povestirea unei realități*, în „Altarul Banatului”, 1-3 (1953), p. 12-20.
- Negoită, Athanasie, *Un Iov babilonian? Ceva din teodiceea akkadiană*, în „Studii Teologice”, 58 (1977), p. 436-449.
- Rowley, H. H., *The Book of Job and Its Meaning*, în „Bulletin of the John Rylands Library”, 41 (1958), p. 162-207.
- Roy, *The book of Job: a grief and human development interpretation*, în „Journal of religion and health”, 30 (1991), nr. 2, p. 149-159.
- Senior, Nancy, *Voltaire and the book of Job*, în „The French Review”, 47 (1973), nr. 2, p. 340-347.
- Sparks, George Downings, *The Hebrew Prometheus; or, the book of Job*, în „The Sewanee Review”, 11 (1903), nr. 1, p. 49-63.

- Steinmann, Andrew E., *The structure and the message of the book of Job*, în „Vetus Testamentum”, 4 (1996), fasc. 1, p. 85-100.
- Stout, Janis, *Melville's use of the book of Job*, în „Nineteenth-Century Fiction”, 25 (1970), nr. 1, p. 69-83.
- Wolfers, David, *Lord's second speech in the book of Job*, în „Vetus Testamentum”, 40 (1990), fasc. 4, p. 474-499.

ABREVIERI

a. = ante	mgr. = mediogrecesc
ac. = acuzativ	mold. = moldovenesc
adj. = adjectiv	ms. = manuscris
adv. = adverb	munt. = muntenesc
ags. = anglosaxon	n. = neutru
ahd. = vechi german literar	năsăud. = năsăudean
alb. = albanez	ngr. = neogrecesc
antr. = antroponim	nhd. = nou german literar
ap. = apud	nslov. = neosloven
arab. = arăbesc	part. = participiu
aram. = aramaic	pers. = persan
arom. = aromân	pl. = plural
art. = articol	plur. tant. = plurale tantum
asir. = asirian	polon. = polonez
aux. = auxiliar	pref. = prefix
av. = avestic	prep. = prepoziție
babylon. = babilonean	prin ext. = prin extensie
băn. = bănațean	priv. = privativ
bg. = bulgăresc	pron. = pronume
c. = circa	rom. com. = românesc comun
ceh. = cehesc	rus. = rusesc
cf. = confer	sam. = samarinean
cond. = condițional	săs. = săsesc
conj. = conjuncție	s.-cr. = sîrbo-croat
criș. = crișean	sg. = singular
dat. = dativ	sir. = sirian
dial. = dialect, dialectal	sîrb. = sîrbesc
dr. = dacoromân	sl. = slav
ebr. = ebraic	sl. bis. = slavonesc, slav bisericesc
engl. = englezesc	sl. c. = slav comun
egipt. = egiptean	slov. = slovac
f. = feminin	sloven. = slovenesc
ġagat. = dial. tc. al uzbekilor	sorb. j. = soraba de jos
gen. = genitiv	subst. = substantiv
germ. = german	suf. = sufix
germ. com. = germanic comun	tăt. = tătarăsc
germ. elveț. = germana elvețiană	tc. = turcesc
got. = gotic	tc. osman. = turcesc osmanlîu
gr. = grec(esc)	tc. tăt. = turco-tătar
gr. biz. = grecesc bizantin	toh. = toharic
i.-e. = indoeuropean	top. = toponim
istorom. = istoromân	trepp. = din Târpiu (săș. Treppen), în Transilvania
invar. = invariabil	ucr. = ucrainean
în expr. = în expresia	vb. = verb
kaikav. = dial. kaiakavian	vbavar. = vechi bavarez
karaim. = dial. tăt.	vbġ. = vechi bulgăresc
kazan. = dial. tc. de la Kazan	vfr. = vechi francez
lat. = latin, latinesc	vgr. = vechi grecesc
lat. med. = latina medievală	viit. = viitor
lat. sav. = latina savantă	vind. = vechi indian
loc. adv. = locuțiune adverbială	vnord. = vechi nordic
m. = masculin	vrom. = vechi românesc
magh. = maghiar	vrus. = vechi rusesc
maram. = maramureșean	vsîrb. = vechi sîrbesc
mhd. = medio-german literar	vsl. = vechi slav
mgl. = meglenoromân	

FOTOCOPII

Ms. 45

18.

4 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 5 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 6 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 7 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 8 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 9 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 10 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 11 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 12 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 13 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 14 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 15 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 16 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 17 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 18 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 19 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 20 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 21 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 22 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 23 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто
 24 **С**вѣтъ, мѣсто мѣсто, а дѣла мѣсто мѣсто

КАП. Д.

1 **П**итри...
 2 **П**итри...
 3 **П**итри...

18.

3 **П**итри...
 4 **П**итри...
 5 **П**итри...
 6 **П**итри...
 7 **П**итри...
 8 **П**итри...
 9 **П**итри...
 10 **П**итри...
 11 **П**итри...
 12 **П**итри...
 13 **П**итри...
 14 **П**итри...
 15 **П**итри...
 16 **П**итри...
 17 **П**итри...
 18 **П**итри...
 19 **П**итри...
 20 **П**итри...
 21 **П**итри...
 22 **П**итри...
 23 **П**итри...
 24 **П**итри...

КАП. Е.

1 **П**итри...
 2 **П**итри...
 3 **П**итри...
 4 **П**итри...
 5 **П**итри...

129

129

15 **Π**ετρον μαθητην. Αποστολιν μαθητην. 11
 16 **Μ**ιαν οπριετα μινην οπριετα οφριετα 12
 17 **Μ**ιαν οπριετα μινην οπριετα. **Μ**ιαν οπριετα 13
 18 **Μ**ιαν οπριετα μινην οπριετα. **Κ**ι 14
 19 **Μ**ιαν οπριετα μινην οπριετα. **Μ**ια 15
 20 **Μ**ια οπριετα μινην οπριετα. **Κ**ι 16
 21 **Μ**ια οπριετα μινην οπριετα. **Κ**ι 17
 22 **Μ**ια οπριετα μινην οπριετα. **Κ**ι 18
 23 **Π**ετρον μαθητην. **Κ**ι 19
 24 **Π**ετρον μαθητην. **Κ**ι 20
 25 **Π**ετρον μαθητην. **Κ**ι 21
 26 **Π**ετρον μαθητην. **Κ**ι 22
 27 **Π**ετρον μαθητην. **Κ**ι 23
 28 **Π**ετρον μαθητην. **Κ**ι 24
 29 **Π**ετρον μαθητην. **Κ**ι 25
 30 **Π**ετρον μαθητην. **Κ**ι 26
 31 **Π**ετρον μαθητην. **Κ**ι 27

ΚΑΠ. ΠΑ.

1 **Φ**ετρον μαθητην. **Κ**ι 28
 2 **Φ**ετρον μαθητην. **Κ**ι 29
 3 **Φ**ετρον μαθητην. **Κ**ι 30
 4 **Φ**ετρον μαθητην. **Κ**ι 31
 5 **Φ**ετρον μαθητην. **Κ**ι 32
 6 **Φ**ετρον μαθητην. **Κ**ι 33
 7 **Φ**ετρον μαθητην. **Κ**ι 34
 8 **Φ**ετρον μαθητην. **Κ**ι 35
 9 **Φ**ετρον μαθητην. **Κ**ι 36
 10 **Φ**ετρον μαθητην. **Κ**ι 37

22

22. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἰερουσαλὴμ. Ἰωάννης
 23. κληρικὸς τῆς ἐκκλησίας. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως
 24. ἰουδαίας, καὶ συνοπίας καὶ ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 25. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ, καὶ συνοπίας καὶ ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 26. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ, καὶ συνοπίας καὶ ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.

ΚΑΠ. ΛΒ.

1. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 2. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 3. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 4. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 5. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 6. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 7. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 8. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 9. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 10. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 11. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.

Καπί

22. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 23. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 24. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 25. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Μ**ητρὶς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.
 26. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ. **Π**ατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἰερουσαλὴμ.

Καπί

FOTOCOPII

Ms. 4389

19 αρτκ.

310

αυτη η ανωθεν...
αποδοσει
19 α η.

1 Αρα β...
2 ...
3 ...
4 ...
5 ...
6 ...
7 ...
8 ...
9 ...
10 ...
11 ...
12 ...
13 ...
14 ...
15 ...
16 ...
17 ...
18 ...
19 ...
20 ...
21 ...
22 ...
23 ...
24 ...
25 ...
26 ...
27 ...
28 ...
29 ...
30 ...
31 ...

μ. 1: 2
ν. 1: 4

311

αυτη η ανωθεν

19 α θ.

1 Αρα β...
2 ...
3 ...

4 ...
5 ...
6 ...
7 ...
8 ...
9 ...
10 ...
11 ...
12 ...
13 ...
14 ...
15 ...
16 ...
17 ...
18 ...
19 ...
20 ...
21 ...
22 ...
23 ...
24 ...
25 ...
26 ...
27 ...
28 ...
29 ...
30 ...
31 ...

μ. 1: 2
ν. 1: 4

312

αυτη η ανωθεν

261

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

Κάρτε.

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

ΚΑ: ΕΙ.

1
 2
 3

ΚΑ: ΑΙ.

1
 2

ΕΙ

ΕΙ

ΕΙ

ΕΙ

Καρτε,

9 ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹

6 ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹

Κα. Κα.
Λρα βωρε πύσι ωριστα + Αουδ βωρε πύσι
 2 ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹

31 ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹

35

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31

ΚΑΡΤΕΣ

12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33

4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33

ΚΑ. 13.

1
 2
 3
 4
 5

1
 2
 3
 4
 5

134

ΚΑ. 12.

134

134

CUPRINS

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI	5
de Eugen Munteanu	
TEXTE	21
Coloana I: <i>Biblia de la București</i> (1688) – Facsimile	
Coloana a II-a: <i>Biblia de la București</i> (1688)	
Transcriere interpretativă de Eugen Munteanu și Lucia Gabriela Munteanu	
Revizie de Mădălina Ungureanu	
Coloana a III-a: <i>Manuscrisul 45</i>	
Transcriere interpretativă de Eugen Munteanu și Lucia Gabriela Munteanu	
Revizie de Mădălina Ungureanu	
Coloana a IV-a: <i>Manuscrisul 4389</i>	
Transcriere interpretativă de Eugen Munteanu și Lucia Gabriela Munteanu	
Revizie de Mădălina Ungureanu	
Coloana a V-a: <i>Versiune modernă</i>	
de Dionisie Pîrvuloiu	
NOTE FILOLOGICE	101
de Eugen Munteanu și Lucia Gabriela Munteanu	
COMENTARIILE	113
de Dionisie Pîrvuloiu	
COMENTARIILE ADIȚIONALE	194
de Eugen Munteanu	
INDICE	199
alcătuit de Ana-Maria Gînsac , Maria Moruz , Sabina Rotenștein , Mădălina Ungureanu și	
revizuit de Sabina Rotenștein ; consultanți științifici: Elsa Lüder și Mircea Ciubotaru	
BIBLIOGRAFIE GENERALĂ	279
ABREVIERI	295
FOTOCOPII	297
<i>Manuscrisul 45</i>	297
<i>Manuscrisul 4389</i>	323

